

ਮੋਮਿਨਾਂ ਦੇ ਵੀਧੇ ਹਿਦਾਯਤ ਔਰ
ਰਹਮਤ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਟੋਹੜਾ

ਮੁਰਤਿਯ : ਮੌਲਾਨਾ ਸਮੁਲਹੜ ਹਾਸ਼ੀਮ • ਯਾਂਗਾ

إِنَّ الدِّينَ أَمْنٌ وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحَسُنَ مَا بَدَأَ (پ ۱۳-۹۶)

और जो लोग ईमान लाये और नेक काम कीये उनके लीये (दुनियामें)
 पुशहाली और (आभिरतमें) नेक अंजाम है.

नेक अंजाम

**मोमिनों के लीये हिदायत और
 रहमत का अनमोल तोहफ़ा**

मिलने का पता : मौलाना शम्सुलहक हाशीम

यांग्गा - 366 829 • ता. पेट्लाह • ज. आरां

मोबा१ ८८२५५ ४२३२०

★ કિતાબ કા નામ : નેક અંજામ

★ સફહાત (પેજ) : ૩૨૦

★ કિંમત : ૭૫/- રૂ.

★ તાલીફ (લેખક) : મૌલાના શમ્સુલહક હાશીમ

★ ઈશાઅતે (અવ્વલ) : ૧૪૨૨ હીજરી • ૨૦૦૧ ઈ.સ.

★ ટાઈપ સેટીંગ : રાજ કોમ્પ્યુટર • આણંદ • ફોન : ૨૨૬૮૧

★ ટાઈટલ : સગીર ગ્રાફિક્સ • નડીઆદ • ફોન : ૫૬૨૧૬

★ મુદ્રણ વ્યવસ્થા : સસ્તુ પુસ્તક ભંડાર • નડીઆદ • ફો : ૬૬૨૫૮

• તહરીર વ તરતીબ •

મૌલાના શમ્સુલહક હાશીમ

ચાંગા- ૩૮૮ ૪૨૧ • તા. પેટલાદ • જી. આણંદ (ગુજરાત)

દેહરીસ્ત

પેશ લફઝ	૧૯
અર્જે મુઅલ્લિક	૨૦
૧. હર કામકો બિસ્મિલ્લાહસે શરૂ કરનેકી હિકમત :-	૨૨
૨. અચ્છી નિયત :-	૨૩
૩. મકબુલ અમલ :-	૨૩
૪. ઈખ્લાસ :-	૨૪
ઈખ્લાસકી હકીકત :-	૨૫
નેકનિયતકા સવાબ :-	૨૫
૫. દીનકી અહમિયત :-	૨૫
૬. ઈસ્લામકી ખુબીયાં ઓર હમારી બદલાવી :-	૨૬
૭. નબુવ્વતે મુહમ્મદી (સ.અ.વ.)સબકે લીયે ઓર હમેંશા કે લીયે	૨૮
૮. કલ્મએ તૌહીદકી તાકત ઓર કુવ્વત :-	૩૨
૯. તૌહીદ કી હકીકત :-	૩૩
૧૦. ઈસ્લામસે બઢકર કોઈ દૌલત નહી :-	૩૫
૧૧. ઈમાનકી તાસીર :-	૩૬
* ઈમાન મે તરક્કી :-	૩૮
* ઈમાનકો તરકકી દેનેવાલે આ'માલ :-	૩૮
* ઈમાન ઓર ઈસ્તિકામત :-	૪૦
* ઈમાનો ચકીનકા હીરા :-	૪૧
* મોમિનકી ખુબીયા :-	૪૪
* નેક મોમિનકી મહેદાર જુદગી :-	૪૮
* ઈમાનવાલો કેલીયે ફરિશ્તે ઈસ્તિગફાર કરતે હે :-	૪૯
* અઝમતે મોમિન :-	૫૦
* ઈમાનકી હિફાઝત કી જીયે :-	૫૦
૧૨. અલ્લાહતઆવાકે નજદીક મકબુલીયત :-	૫૪
* કીસી ઈમાનવાલે કો જવીલ ન સમજે :-	૫૫
૧૩. ઈસ્તિગફારે સેહરી કે બરકાત વફાઈલ :-	૫૮
૧૪. અહકામે ઈસ્લામકેલીયે સીનેકા ખુલજના :-	૫૯
૧૫. મોહસેનીન કૌન હે ?	૬૦
૧૬. ઈસ્લામ કી રૂહ :-	૬૧

* धस्वामी अंदगी छोउनेका वभाव :-	६२
१७. हिंदुस्तानी मुसलमानोंकी अम्मेदारी :-	६५
* रेहनुमाओं के वीअे अलम छिदायत :-	६६
१८. दीन और दअवत :-	६६
* दीन का दरअत :-	६७
* दीनकी छकीकत से मेहइमी :-	६७
* दीन का तकाज :-	६८
१९. तकवा मिजजका नाम है धबाहत का नली :-	६८
* मुसलमान के सिइत (मुबीया) :-	६८
* मुसलमानों छोशियार रखो	७१
२०. इइलानी सेहतकी अवाभते :- (कुआन-इदीसकी रोशनीमे)	७२
* अपने रबसे तअछुक के अे अतेबारसे :-	७२
* अपनी जतसे तअछुक के अेअतिबार से :-	७२
* वोगोंसे तअछुक के अेअतिबार से :-	७३
* दुनियासे तअछुक के अेअतिबार से :-	७४
२१. धबाहतकी इइ :-	७४
* तौइकी का मतवब :-	७५
२२. धबाहत के अरीये इइलानी धवाज :-	७६
२३. नमाज :-	७७
* जमाअतसे नमाज के अइकाम :-	७८
* मस्जद के सिवा दुसरी जगा जमाअत :-	८१
* नमाज के वीअे अयछा विबास :-	८२
* गइवत वाली नमाज :-	८३
* नमाज में योरी :-	८४
* धरवावोंको नमाजकी ताकीद :-	८५
२४. रोजा :-	८६
२५. जकात :-	८७
२६. इज्ज :-	८८
२७. मस्जद के पंदरइ आदाब :-	८८
* मस्जद का वेरान छोना :-	८९
* मस्जद का अदब :-	८९

- ૫૬ * જબ મસ્જીદ મેં દાખિલ હોનેકા ઈરાદા હોતો પેલવેયે દુઆ પઢો :- ૯૧
- ૬૬ * મસ્જીદ મેં ખિવાફે અદબ કામ :- ૯૨
૨૮. અદ્વાહ કા ઝિક :- ૯૩
- ૬૭ * ઝિક સે ગાફિલ કરનેવાલી દો ચીઝે :- ૯૬
- ૬૮ * અદ્વાહત આવાકા ઝિક બડા હથિયાર હે :- ૯૭
- ૬૯ * ખુદાકો ભુલ જાનેકી સખ :- ૯૮
૨૯. ઉમ્મતે મોહમ્મંદી (સ.અ.વ.) કી જીમ્મેદારી :- ૧૦૦
- ૭૦ * દાવત ઓર ઈસ્લાહકા કામ :- ૧૦૧
- ૭૧ * ઉમ્મત કી તકદીર :- ૧૦૨
- ૭૨ * ઈત્તેહાદે ઉમ્મત કી બરબાદી :- ૧૦૨
- ૭૩ * ઈત્તિહાદે મિલ્લત તકી જરૂરત :- ૧૦૪
- ૭૪ * ઈત્તિફાક કી શર્ત :- ૧૦૫
- ૭૫ * ઈત્તિફાક કી હદ :- ૧૦૫
- ૭૬ * અદાવત કી હદ :- ૧૦૬
- ૭૭ * ઈખ્તિલાફ (વિરોધ) ભી કરો :- ૧૦૬
૩૦. સોચનેકા જલત અંદાજ :- ૧૦૬
૩૧. ઈન્સાનકી ફઝીલત :- ૧૦૭
- ૭૮ * ઔલાદે આદમકી ફઝીલત ઓર બુરુગી :- ૧૦૮
- ૭૯ * ઈન્સાન આખીર કયું નહી સોચતા ? ૧૦૯
- ૮૦ * ઈન્સાનકી હિફાઝત કા નિઝામ :- ૧૧૦
- ૮૧ * ઝમાના નહી ઈન્સાન બદલતા હે. ૧૧૩
- ૮૨ * ઈન્સાન કી ફિતરત :- ૧૧૪
૩૨. જેર ઈખ્તિયારી કમાવકી તમન્ના કરના :- ૧૧૫
- ૮૩ * ઈન્સાનિયત કા કમાલ :- ૧૧૮
- ૮૪ * અદ્વાહત આવાકી ચાહત :- ૧૧૯
- ૮૫ * ઈન્સાન કી ચાહત :- ૧૧૯
- ૮૬ * ઈન્સાન કી બુરુગી :- ૧૨૦
- ૮૭ * ઈન્સાનકી કદર ઓર કીમત :- ૧૨૧
- ૮૮ * માહોલકા અસર :- ૧૨૨
- ૮૯ * ઈન્સાનકી કમજોરી :- ૧૨૩
- ૯૦ * શેખ અબુસઈદ (ર.હ.) કા કિસ્સા :- ૧૨૪

૩૩. ગુનાહ કરના “શરાફતે બંદગી” કે ખિલાફ હે :- ૧૨૫
- * દો ગુનાહો પર અછાહ તઆવા કા એવાને જંગ :- ૧૨૬
- * પાંચ બુરીબાતોસે હુજુર (સ.અ.વ.) ને પનાહ માંગી હે :- ૧૨૭
- * ગુનાહ હો જયે તો ક્યા કરે ? ૧૨૮
- * અછાહ તઆવાકી નાફરમાનીકે અસ્બાબ :- ૧૨૮
૩૪. ઈન્સાન કી ઈસ્તેઅદાદ (કાબેવિયત, (વિદ્વત્તા) :- ૧૩૦
- * બહેતરીન ઉમ્મ જવાની કી હે :- ૧૩૧
- * ઈન્સાન કો સતાના :- ૧૩૨
- * ઈન્સાન અપને આપકો પહેચાન :- ૧૩૩
- * સબસે બડા મસ્અલા :- ૧૩૪
- * આખરી બાત :- ૧૩૭
૩૫. અચ્છે કામ કરનેસે અચ્છે નામ મશહુર હો જાતે હે :- ૧૩૮
- * અચ્છે અમલકી તૌફીક હો તો જુદગી બડી નેઅમત હે :- ૧૪૦
- * દય્યુસ કીસે કહતે હે ? ૧૪૦
૩૬. ઈસ્લાહ સે માયુસી કે અસ્બાબ :- ૧૪૦
- * ઈસ્લાહ ન હોને કે દો સબબ :- ૧૪૨
- * દઅવત દેનેવાલોં કો તસદ્દી :- ૧૪૩
૩૭. અછાહ તઆવા કી મદદ :- ૧૪૫
૩૮. મશવરે કી અહમીયત ઓર ઊસ્કા તરીકા :- ૧૪૫
૩૯. ફકરે મુહમ્મદી (સ.અ.વ.) :- ૧૪૬
- * મુહમ્મદી ફકીરી :- ૧૪૬
- * કામિલોં કા મરતબા :- ૧૪૭
- * જુઠે મુદ્દઈ :- ૧૪૭
- * સચ્ચે ફકીરકી અવામત :- ૧૪૮
- * સિમાઅ (જાના સુનના) ઓર કુઆન મજીદ :- ૧૪૮
- * અમલી હિદાયત :- ૧૪૮
- * બુન્યાદી કામ :- ૧૫૦
૪૦. જઝબએ તનાફુસ :- ૧૫૧
- * મીલકત કા ઝબબા :- ૧૫૩
- * માલ કી મોહબ્બત કા વબાલ :- ૧૫૪
- * જરૂરી તન્બીહ (તાકીદ) :- ૧૫૫
- * હરામ ચીઝોં સે બચના જરૂરી હે :- ૧૫૬

- * મુફ્ફીસ કર્જદાર કો તંગ ન કરો :- ૧૫૭
- * માલ ખર્ચ કરનેકી તાકીદ :- ૧૫૮
- * માલદારોંકા કૌમ પર અસર :- ૧૬૦
- * ઘર બનાનેકા અસલ મકસદ :- ૧૬૧
૪૧. ઈન્સાન કી મંઝીલ “જત્રત” :- ૧૬૨
- * જત્રતકે શહેરી કોન હોગે ? :- ૧૬૩
- * જત્રત કી નેઅમતે :- ૧૬૫
- * જત્રતીયોંકી અવામતે :- ૧૬૭
- * જત્રત કી તા’મીર :- ૧૬૭
૪૨. દુનિયા કયા હે ? ૧૬૮
- * હઝરત શૈખ અબ્દુલ કાદીર જીવાની (ર.હ.) કા ઈર્શાદ :- ૧૬૮
- * દુનિયા કી ઊમ્મ :- ૧૬૯
- * દુનિયાકી સબસે બડી નેઅમત :- ૧૭૦
- * દુનિયાકી અજબ કેફિયત હે ૧૭૦
- * દુનિયાકી મોહબ્તકી હદ્દ :- ૧૭૨
- * કુદરતકા નિઝામ :- ૧૭૩
- * દુનિયાકી જીંદગી બહોત કિંમતી હે :- ૧૭૪
- * મરગુબાતે દુનિયા :- ૧૭૬
૪૩. દુનિયાકા જદુ :- ૧૭૭
- * પહેલા જદુ :- ૧૭૭
- * દુસરા જદુ :- ૧૭૮
- * તીસરા જદુ :- ૧૭૮
- * પરદે મેં ધોકા :- ૧૭૯
- * આખેરતકા સાથી :- ૧૭૯
- * દુનિયાકી રાહત ઔર તકવીફ આઝમાઈશ હે :- ૧૮૦
- * દુનિયાકી દૌલત ચંદ રોજ કે લીયે હે :- ૧૮૦
- * દુનિયામેં ડુબ ન જવ :- ૧૮૨
- * કર્જ લેનેકી બુરાઈયાં :- ૧૮૨
૪૪. નફસકી ચંદ બડી બિમારીયાં :- ૧૮૩
- * નફસકી તીન હાલતે :- ૧૮૩
- * નફસે ઈન્સાની તીન તરહ કે હે. ૧૮૪

४५. शयतान का क्षिप्ता :-	१८५
४६. ४० सालकी उम्र होनेपर झिकरे आभरत :-	१८६
४७. वक्तकी कहर करनी चाहीये :-	१८६
* वक्तकी छिद्रांत और अलमियत :-	१८७
* ओक बुजुर्ग का ईर्ष्या :-	१८८
* बेकार वक्त जोना, छिघर छिघर भीवना जुवना, धुमना हीरना :-	१८८
* बेकार बाते :-	१८८
* भुटा तआवा का झुलव :-	१८८
४८. सलाम और ईस्लाम :-	१८८
४९. समाज में गम-गुस्से के अस्बाब :-	१८३
* समाज की भिद्यमत :-	१८३
* रंज और गम :-	१८४
५०. सुवर्ण करानेकी झुलवत :-	१८६
५१. मा-बापकी भिद्यमत :-	१८६
* ओक अजब किस्सा :-	१८७
५२. युस्ती और होशियारी से काम करना :-	१८८
५३. बदनकी सेहत पर ध्यान देना :-	२०१
५४. सेहत बड़ी नेअमत है :-	२०२
* सेहत बनानेकी आसान तदबीर :-	२०२
* सर में तेव डालना :-	२०४
५५. औरत और दौलत :-	२०४
* औरत का दरज :-	२०५
* औरतोंका तकरीबातमें जना :-	२०५
* तकरीबात (प्रसंग) में जनेकी जराबीया :-	२०७
५६. ड्रेशन परस्ती :-	२०८
५७. अजब आशिके रसुव (स. अ. व.)	२१३
* आशिके रसुव (स. अ. व.) कौन है ? :-	२१४
* दाढी पर ओअतिराज :-	२१५
* ड्रेंच कट दाढी :-	२१६
५८. विबास में ड्रेशन :-	२१७
* सुट :-	२१७

* हुल्ले का सुट :-	२१८
* ठस्वाम में विभासकी कैद नली :-	२१८
* ठस्वामी विभासकी छद :-	२१८
* तकवाका विभास :-	२१८
* अववियाओ किरामका विभास :-	२२०
* विभासका तअल्लुक भी मोहब्बतसे है :-	२२१
* सोसायटी का डर :-	२२१
५८. औरतों का डेशन :-	२२२
* साडी और ब्वाँऊ :-	२२२
* स्कुटर पर ओहवीया साहेबा :-	२२३
* डेशनबव औरतोंका ज्वाब :-	२२३
* मेकअप :-	२२३
* वीपस्टीक :-	२२४
* पवकों की कतराना :-	२२४
* ब्युटी स्पोट :-	२२४
* बनावटी बाव :-	२२४
* नैव पोवीश :-	२२५
* मरने के बाद क्या ज्वाब देगी ? :-	२२५
* झील्मी अदाकारों की नकव :-	२२६
६०. अलग अलग डेशन	२२६
* बातचीतमें डेशन	२२६
* उर्दु नली आती	२२७
* सवाम करना पसंद नली :-	२२७
* कल्में के बजये झील्मी गाना :-	२२७
* सिगरेट पीना डेशन है :-	२२८
* छाछ साहबका डोटुं अजबारमें :-	२२८
* गवत डेहभी की सझाई :-	२२८
* डेशनो और गुनाहों की -मां :-	२३०
६१. बिमार सोसायटी :-	२३१
* डेशन :-	२३२
* शयतान का अलम छथियार :-	२३३

* સુન્નતકે બદલે ફેશન :-	૨૩૩
* મુસલમાનોં મે ફેશન પરસ્તી :-	૨૩૩
* સજ્જર્કલ ઓપરેશન :-	૨૩૪
* ફેશન કી દુનિયામેં :-	૨૩૪
* દાઢી ઓર મુંછ :-	૨૩૪
* કલીન શેવ :-	૨૩૫
* દાઢીકા મજક ઉડાના :-	૨૩૬
૬૨ દીની ઈબ્તિમાઅમેં શિકત :-	૨૩૬
૬૩. અદ્લાહ વાલોંકી સોહબત :-	૨૩૮
૬૪. ફઝાઈલ ઓર મસાઈલકી તાલીમ :-	૨૩૮
૬૫. દુઆ :-	૨૩૮
૬૬. તોલેજનેસે પહેલે તોલવો :-	૨૩૯
૬૭. ખોફે ખુદા :-	૨૪૦
* ખુદાકા રહમો કરમ	૨૪૦
૬૮. જુઠી હોશિયારી :-	૨૪૧
૬૯. નેક અમલ પર નાઝ નહી કરના ચાહીયે :-	૨૪૨
૭૦. આખિરત મેં મેહરૂમી :-	૨૪૨
૭૧. સબર :-	૨૪૩
* સબર કે લીયે હિમ્મત ચાહીયે :-	૨૪૪
૭૨. નેકી ઓર દુઆ :-	૨૪૪
૭૩. માલ, અયાલ (બાલ બચ્ચે) ઓર આમાલ :-	૨૪૪
૭૪. જુલ્મ અપના મઝા ચખાકર રેહતા હે :-	૨૪૫
* જુલ્મ કા અંજમ :-	૨૪૬
૭૫. મુલક ખુદકુશી કી રાહ પર :-	૨૪૬
૭૬. અસલ મામલા દીલકા હે :-	૨૪૭
૭૭. ગુનાહ ઓર તોબા :-	૨૪૭
* તોબાકી હકીકત :-	૨૪૯
૭૮. આફતે ક્યું આતી હે :-	૨૫૨
૭૯. ઝલ ઝલે ક્યું આતે હે ?	૨૫૩
* સાયન્સ કી રાય :-	૨૫૩
* અસલ હકીકત :-	૨૫૪

८०. अल्लाह तआवाकी खिकमत :- २६०
 * शयतानकी तदबीर कमजोर है :- २६१
८१. सली और गलत उजर (मजबूरी) ईर्क :- २६१
८२. हक और नाहक की पहचान :- २६२
८३. रियाकारी (दीभवावे) का बुरा अंजम :- २६३
८४. जींदगी अक सहर है :- २६४
 * सहरमें इजसत :- २६५
 * सहर और खिरत :- २६६
८५. मौत को याद करो :- २६८
 * आभेरतसे बेझीकरी २७१
 * मौतकी याद :- २७२
 * अपनी मौत पर ध्यान दो :- २७३
 * मवेकुल मौतका इह कब्ज करना :- २७४
 * मरने के बाद :- २७५
 * नसीहत के वीचे मौत की याद काड़ी है :- २७५
 * मौतका मुराकबा :- २७६
 * मौतका वकत मुकरर है :- २७६
 * मौत से कीसीको छुटकरा नही :- २७७
 * मौतकी तमन्ना करना :- २७७
 * हुस्ने भात्मा ! अज्जम दौलत है :- २७७
८६. हसरत का अजाब :- २७८
८७. नेक अमल की जरूरत :- २८०
८८. दो मोमिन दोस्त और दो काफिर दोस्त :- २८१
८९. कयामत अयानक आवेगी :- २८२
९०. दुनिया की उम्र :- २८३
९१. कयामत में इह और बादनका अधडा :- २८४
९२. जलन्नम का अजाब :- २८४
 * जलन्नम के दरवाजे और उसके पौड़नाक हावात :- २८६
 * जलन्नमीयों की अवामतें :- २८७
९३. लौश में आवे तो क्या होभा ? :- २८७
९४. बुर्जुगाने दीनकी कीमती बाते :- २८८

- (१) हजरत बुकमान की प्यारी प्यारी बातें : २८८
- (२) मजूसी :- २९०
- (३) हैबते छक :- २९०
- (४) कौमकी आबादी और बरबादी :- २९०
- (५) अह्लाह तआलाके नबदीक होनेका अरीया :- २९१
- (६) अह्लाह तआला की अज्जब हीकमत :- २९१
- (७) मयदाने हशर मे अइसोस :- २९१
- (८) बरय्ये के बिस्मिह्लाह पढने के सबब बापकी मगझीरत :- २९२
- (९) कबरोको पुराना होकर टूट जानेके सबब मगझीरत :- २९२
- (१०) बंद छोटी छोटी रकते मगझीरतका सबब बन गई :- २९३
- (११) बीवीकी तरफसे तकवीफ पर सबर :- २९३
- (१२) शयतान की मां :- २९३
- (१३) अह्लाह की महज्जबत :- २९४
- (१४) छंदगी का कुछ बरोसा नहीं :- २९४
- (१५) अक बुर्जुग की नसीहत :- २९४
- (१६) जमान की हीक्षात :- २९५
- (१७) युगल पोरि :- २९५
- (१८) असलकी बुन्याद :- २९५
- (१९) कमावे पयरात :- २९६
- (२०) भुदाका इस्वा असल है :- २९६
- (२१) बह अज्वाक अपनी मनवाना याहते है :- २९६
- (२२) तमाम हुनिया से केह दो :- २९७
- (२३) नजरदस्त कुव्वत की गीत :- २९७
- (२४) बेकार अक्ल :- २९७
८५. बुर्जुगाने दीन के किस्से :- २९७
- (१) हजरत शकीक बल्फी (र.ह.) की तौबा :- २९७
- (२) बप्शीशका बहाना :- २९८
- (३) तकवा :- २९८
- (४) सवारी :- ३००
- (५) ईल्म, दौबत और ईज्जत :- ३००
८६. अनमोल मोती :- ३००

੯੭. ਹੀਕਮਤ ਕੀ ਭਾਰੇ :-	303
੧੧* ਫਿਕ ਓਰ ਅਮਲ :-	303
੧੧* ਈਵ ਕੀ ਭਾਰ :-	30੪
੧੧* ਦੁਨਿਆ ਆਠ ਧੀਓਂਸੇ ਕਾਠਮ ਫੇ :-	30੪
੧੧* ਧਾਰ ਧੀਓਂਕੋ ਥੋਡਾ ਨ ਸਮਝੇ :-	30੪
੧੧* ਧਾਰ ਧੀਓਂਮੇਂ ਕਮੀ ਅਥੀ ਫੇ :-	30੪
੧੧* ਪਾਂਧ ਧੀਓਂ ਈਵਕੀ ਕਸਾਵਤ (ਸਯੰਤੀ) ਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਫੇ :-	30੪
੧੧* ਨੁਕਤਾ :-	30੫
੧੧* ਨਮਾਝੀ ਧਾਰ ਕਿਸਮ ਕੇ ਫੋਤੇ ਫੇ :-	30੫
੧੧* ਦਸ ਆਦਰੇਂ ਅਫ਼ਾਫ਼ ਕੋ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ :-	30੫
੧੧* ਨੇਕ ਬਯੰਤੀ ਪਾਂਧ ਧੀਓਂਸੇ ਫੁਪੀ ਫੁਫ਼ ਫੇ :-	30੬
੧੧* ਕਵਮੇ ਕੇ ਦੋ ਲਿਸੇ ਫੇ :-	30੬
੧੧* ਤਰਕੀ ਕੇ ਤੀਨ ਅਸਥਾਭ :-	30੬
੧੧* ਤੀਨ ਧੀਓਂ ਕੋ ਸਮਝਕਰ ਭਿਠਾਓ :-	30੬
੧੧* ਨਮਾਝੋਂ ਕੇ ਸਵਾਭ :-	30੬
੧੧* ਸਾਸੇ ਦੋ ਫੇ :-	30੭
੧੧* ਤੀਨ ਆਦਮੀ :-	30੭
੧੧* ਨਫ਼ਸ ਕਾ ਮੁਛਾਸੀਭਾ :-	30੭
੧੧* ਕਾਮ੍ਯਾਬੀ ਕੀ ਤੀਨ ਅਵਾਮਰੇਂ :-	30੭
੧੧* ਅਥੇ ਅਥਵਾਕ ਕੀ ਕੀਮਤ :-	30੮
੧੧* ਨੇਅਮਤ ਕੀ ਲੀਫ਼ਾਭਤ :-	30੮
੧੧* ਭਡਾਓਂ ਕੀ ਨਲੁਸਤ :-	30੮
੧੧* ਮਲੋਭਤ ਕੀ ਤਾਰੀਫ਼ :-	30੮
੧੧* ਤੀਨ ਪਲੇਸ਼ਤਨਾਕ (ਭੀਫ਼ਨਾਕ) ਮੁਕਾਮ :-	30੮
੧੧* ਓਲਵੇ ਭੈਰੇਂ ਤੀਨ ਕਵੀਮਾਤ :-	30੮
੧੧* ਧਾਰ ਧੀਓਂ ਭੇਫ਼ਰੇਂ ਕਾਤਿਵ ਫੇ ਓਰ ਧਾਰ ਧੀਓਂ ਭਿਨਕਾ ਤਿਰਧਾਕ ਫੇ :-	30੮
੧੧* ਈਮਾਨਦਾਰ ਤਾਯਰ :-	30੮
੧੧* ਨਾਫ਼ਰਮਾਨੀ ਓਰ ਗੁਨਾਫ਼ :-	੩੧0
੧੧* ਪਰਦਾ :-	੩੧0
੧੧* ਧੋਕਾਭਾਭ ਓਰ ਅਭੀਵ :-	੩੧0
੧੧* ਤਸਵੀਰ :-	੩੧0
੧੧* ਮੋਲਤਾਯ ਦੂਰ ਕਰਨੇਕਾ ਈਵਾਭ :-	੩੧੧

* બેહતરીન ઝીક્ર ઓર બહેતરીન રોજી :-	૩૧૧
* અદ્વાહ કી તરફ દોડો :-	૩૧૧
* ઈઝઝત :-	૩૧૧
* મહોબ્બત કી નિશાની :-	૩૧૧
* બુખાર કા સવાબ :-	૩૧૨
* મુરદોં કા ચર્યા :-	૩૧૨
* માલ મરતબા કી લાલચ :-	૩૧૨
* જુમ્હાકી નમાઝ કા એહતીમામ :-	૩૧૨
* દુનિયાકી જીંદગી :-	૩૧૨
* નાકીસ (ખરાબ) ચીઝ બેચના :-	૩૧૨
* ઈસ્તિખારહ કા ફાયદા :-	૩૧૨
* પડોશીકા હકક અદા કરના :-	૩૧૩
* હિદાયત કે બગેર :-	૩૧૩
* નેકી :-	૩૧૩
* અમલકા બદલા :-	૩૧૩
* સિફ દાવા કામ દેને વાલા નહીં :-	૩૧૩
* આદમી કે જહીરી ઈસ્લામકા એહતિરામ બાતિન અદ્વાહકે હવાલે :-	૩૧૩
૯૮. રૂહાની તોહફે :-	૩૧૪
* બચ્ચેંકો નજરે બદ લગ જાના :-	૩૧૪
* ઘરસે બહાર નિકલેતે વક્ત યે દુઆ પઢની ચાહીયે.	૩૧૪
* બે દીન કી સોહબત સે બચને કે લીયે :-	૩૧૫
* યે નેક બંદો કી દુઆ હે :-	૩૧૫
* યે અસ્લાબે કહફ કી દુઆ હે :-	૩૧૫
* ઝમઝમ પીતે વક્ત યે દુઆ પઢે.	૩૧૫
* સખ્ત ખતરે કે વક્ત કી દુઆ :-	૩૧૫
* ફિકર ઓર પરેશાની કે વક્ત કી દુઆ :-	૩૧૬
* ખુશી કે મોકે પર યે દુઆ પઢે :-	૩૧૬
* ગમ કે મોકે પર યે દુઆ પઢે :-	૩૧૭
૯૯. આસ્માની નસીહતે :-	૩૧૭
૧૦૦. કામ કી બાતેં :-	૩૧૮
૧૦૧. આખરી બાત :-	૩૧૯

મેરે દીલ કી બાત

ખુદા કરે સબકે દીલમેં ઊતર જાયે
મખ્લુક બેશુમાર હૈ લેકીન ખુદા હૈ એક
હાજત તલબ બહોત હાજત રવા હૈ એક
કયુંમાનું બાત તૌહીદ વ સુન્નત કે ખિલાફ
મેરા રસુલ એક હૈ મેરા ખુદા હૈ એક

અપની ઈસ્લાહ કે તીએ

જો આદમી કિતાબ અપની ઈસ્લાહકે લીયે પઢે.
વાઅજ અપની ઈસ્લાહકે લીયે સુને. કિસ્સે અપની
ઈબ્રતકે લીયે સુને. તબ નફા હોતા હૈ. વરના નફા નહી
હોતા.

અમાના ગુજર જાતા હૈ સુનતે સુનાતે.....

હઝરત અલી (રદી.) કા ફરમાન

- ❖ દુનિયાકી નેઅમતોં મે સે તુએ “નેઅમતે ઈસ્લામ કાફી હૈ.
- ❖ દુનિયાકી મશગુલીયોં મે સે તુએ ઈબાદત કી મશગુલી કાફી હૈ.
- ❖ દુનિયાકી ઈબ્રતોં સે તુએ “ ઈબ્રતે મૌત ” કાફી હૈ.

ઇતિસાબ (અર્પણ)

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ
وَرَسُوْلِكَ وَصَلِّ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ
(ابن حبان)

ઉન સબ દીની અહબાબકી
ખિદમતમેં જો અહ્લાહ તઆલા કે
હુકમોંકો બજલાને ઓર નબીયે
ઉમ્મી સૈય્યદેના હઝરત મુંહમ્મદ
સલ્લલ્લાહો અલયહી વસલ્લમ કી
હીદાયત ઓર ઊસ્વએ હસનહ કી
પૈરવીહીમેં અપની ઓર તમામ
ઔલાદે આદમ (અ.વ.) કી
નજાતકા યકીન કરતે હૈ.

નોંધ :- કિતાબમેં કૌસમેં દીય ગયે અલ્ફાઝ હૈ વહાં પુરે અલ્ફાઝ પઢે.

મિસાલ :- (સ.અ.વ.) સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ
(રદી.) રદીયલ્લાહુ અન્હુ વરદુ અન્હુ
(અ.વ.) અલયહીસ્સલામ

મઆખિઝ :

યે કિતાબ તૈયાર કરનેમેં નીચે લીખી ગઈ કિતાબોસે મદદ લી ગઈ હે.

- (૧) મઆરીકુલ કુઆન
- (૨) મઆરીકુલ હદીષ
- (૩) કુઆની ઇફાદાત (મોલાના અલીમિયાં નદવી (ર.અ.))
- (૪) હદીસે નબવી (સ.અ.વ.) ઓર ઇલ્મુત્રફુસ
- (૫) કિમ્મએ સઆદત
- (૬) તિબ્બેનબવી (સ.અ.વ.)
- (૭) ફીતાવા રહીમીયહ
- (૮) હયાતુલ હયવાન
- (૯) નુઝહતુલ મજલીસ
- (૧૦) હયાતુલ મુસ્લેમીન
- (૧૧) ઇશાદાતે હકીમુલ ઊમ્મત
- (૧૨) ઇસ્લામી તેહઝીબ
- (૧૩) બાગે જન્નત
- (૧૪) તરબિયતે ઓલાદ
- (૧૫) તાલીમ ઓર તરબિયતકે તરીકે
- (૧૬) મવાઈઝે અખ્તરી
- (૧૭) દીની મદારિસ
- (૧૮) ઇસ્લામ ઓર અસરે હાજર
- (૧૯) ખુલ્લાતે દેનપુરી
- (૨૦) ઇન્સાન ઓર ખ્રિસ્તકા મુસ્તકબીલ
- (૨૧) અદ્લાહવાલોં કી મકબુલીયત કા રાઝ
- (૨૨) શિકાયતોં કા ગુલદસ્તા
- (૨૩) ઇસ્લામી દઅવત
- (૨૪) ફેશનપરસ્તી ઓર ખ્રિસ્તકા ઇલાજ
- (૨૫) અલજઝલુલ મુખ્તાર
- (૨૬) દાદી ઓર અંબિયા (અ.લ.) કી સુન્નતે
- (૨૭) રોશન મુસ્તકબીલ
- (૨૮) હઝરત યાનવી (ર.અ.) કે પંસદીદા વાકેઆત
- (૨૯) મિસ્બાહુલ લુગાત
- (૩૦) તામીરે હયાત - લખનો
- (૩૧) અલકુરકાન - લખનો
- (૩૨) નિદાએ શાહી - મુરાદાબાદ
- (૩૩) અલ - રિસાલા - દીલ્હી
- (૩૪) અલ - જમીઅત - દીલ્હી

હૈં અવ્વલ :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

એક મુસલમાન કે લિયે સબસે કીમંતી ઓર કાબિલે કદ્ર ચીઝ ઈમાન ઓર ઈસ્લામ હે, ઊસ્કી હીફાઝત બહોત જરૂરી ઓર મુકદ્દમ હે. કુઆનિ કરીમ ઓર હદીસ શરીફમેં હયાતે આખિરતકો હયાતે દુન્યા પર તરજીહ દી હે ઓર અહલે ઈમાન ઓર ઈસ્લામ હી કો જત્રતકા હકદાર ફરમાયા હે ઓર ઈમાન-ઈસ્લામ હી સે દુનિયામેં હયાતેતઅબહ હાસિલ હોતી હે. સહાબાએ કીરામ (રદી.) ને ઈમાનો ઈસ્લામહી કી હીફાઝત કે લીયે અપના સબ કુછ કુબાનિ ફરમાયા થા.

કામિલ ઈમાન ઓર ઈસ્લામ હાસિલ કરનેકે લીયે દીની બાતોંકી જનકારી બહુત જરૂરી હે અકાઈદ હો કે ઈબાદાત. મામલાત હો કે મુઆશરત આમાલ હો કે અખ્લાક જબ તક ઈલ્મકી રોશની ઓર હઝરત આકાએ મક્કી વ મદની (સ.અ.વ.) કી સીરત ઓર તરીકા સામને ન હો વહાં તક મુસલમાન સહી દીન હાસિલ નહીં કર સકતા ઓર સહી દીન પર નહીં ચલ સકતા.

અહકરકે મુખ્વીસ દોસ્ત ઓર જમીઅહ આનંદ (આણંદ) કે હમ સબક મોહતરમ મોલાના શમ્શુલ હકક હાશિમ સાહબ (મ.આ.) કી મુસ્લિમ મુઆશરા પર ગહેરી નજર હે ઓર ઉન્કે દીલમેં ઉમ્મતે મોહમ્મદીયા કા ગેહરા દર્દ હે વો એક તરફ મુસ્લિમ સોસાયટી પર નજર કરતે હે ઓર દુસરી તરફ તફસીર, હદીસ, સીરત, ફીકહ ઓર ઈસ્લાહી કીતાબોંકા મુતાલા કરતે હે ઓર આમ ઈમાનીયોં તક ખુસુસન નવજવાન તબ્કે તક ઈસ બા મકસદ મુતાલા કા મખ્ખન પહોચાને કે લીયે કીતાબે મુરતબ ફરમાતે હે ઈસ કીતાબ સે પહેલે બી ઉન્હોને કઈ કીતાબેં મુરતબ ફરમાયી જે બેફઝલીહી તઆલા મુસ્લિમ મુઆશરેમેં ખુબ મકબુલ હુઈ હે અબ ફીર એકબાર બડી મહેનત ઓર મોઅતબર કીતાબોં કે વસીઅ મુતાલા કે બાદ યે એક નવી કીતાબ મુસ્લિમ મુઆશરેકે હાથોં મે પેશ ફરમા રહે હે. ઈસ કીતાબકે ઉન્વાનોંકો દેખનસે માલુમ હોતા હે કે મુખ્તલીફ દીની પહેલુઓંસે ઉન્હોને ઈસ કીતાબમેં બહોત મુફીદ બાતેં જમા ફરમા દી હે અહ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરતા હું કે અહ્લાહ તઆલા ઉન્કી લીખી હુઈ અગવી કીતાબોંકી તરહ ઈસ કીતાબકો ભી તમામ મુસલમાન મદોં ઓર ઓરતોંકે લીયે નાફીઅ બનાયે. ઉસકી કદ્ર કરનેકી ઓર પઢનેકી તોફીક અતા ફરમાયે, ઓર ઉન્કે દીની દદોં ફીક કો ઓર ઈસ ખિદમતે જલ્લીલહ કો કબુલ ફરમાકર ઉમ્મતે મુસ્લિમાકી ઈસ્લાહકા જરીયા બનાયે. ઓર દારૈનમેં બહેતરીન બદલા ઈનાયત ફરમાકર ઉન્કે હક્કમેં ઈસ મહેનતકો સદકએ જરીયહ બનાયે. આમીન... યા રબ્બલ આલમીન.... વરસલામ.....

અહકર : ઈસ્માઈલ હાજી ઈબ્રાહીમ ભડકોદ્રવી

આપકે ઉન્વાન હાજી હુસૈન બકીએમ મુકેશ બક્ષ

ખાતમે હશીબ : અમિઅર, રબુસાર

ખાતમે જીતા : શરૂલ ઉસ્મ કંદેહારીઆ

તા. ૧૭ જુ. ઉમા ૧૪૪૨ — ૮/૮/૨૦૦૧

: પેશ લફઝ :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نَحْمَدُهُ وَنُصَلِّي عَلَى رَسُولِهِ الْكَرِيمِ - أَمَّا بَعْدُ

પુદાવંદ તઆલાકા લાખ શુક હૈ કે “ જવાનીકા અનમોલ ખજાના ” કા તીસરા એડીશન શાયેઅ હુવા. પુદા તઆલા કે ફજલો કરમસે વો ગુમાન સે જગાદા મકબુલ હુઈ. અખ “ નેક અંજામ ” કિતાબ મેં જો પિદમત હૈ ઉમ્મીદ હૈ કે દીની અહબાબ ઈસ કીમતી તોહફે કો પરંદ કરમાયેગે.

ઈસ કિતાબ મેં જો દીની ખાતે લીખી હૈ ઉસકા સખસે પહેલે અહકર મુખાતબ હૈ અહકરને જખ યે મહેસુસ કીયા કે અપની જુદગી અદ્યાહકે નેક ખંદોકે રાસ્તેસે હટ રહી હૈ ઓર ઉમ્મ ગુજરને કે સાથ લાપરવાહી ઓર આખિરત સે ગફલત દીન ખદીન ખબ રહી હૈ તો ખ્યાલ આયા કે દીન કી મુખતલીફ ખાતોંસે એક જગા જમા કિયા જાયે, જો હમ જેસે કમ હિમ્મત લોગો કે લીયે મેહમીઝ (શોખ પેદા કરને કા) કામ દે ઓર ગફલત ઓર કોતાહીકા સિલસિલા દૂટ શકે.

ઈસલીયે અપની વસઅત કે મુતાબિક ચંદ બિખરી હુઈ ખાતે જમા કરદી હૈ. ઈસ છોટી કોશીશ કો પુદાવંદ તઆલા કુબુલ કરમાયેં ઓર અહકર કે લીયે ઓર કિતાબ પઢને વાલોકે લીયે ઈસ્લાહ કા જરીયા બનાયે. ઓર અદ્યાહ તઆલા હમ સખકો અપને મકબુલ ઓર મુર્કરખ ખંદો મેં શામિલ કરમાયે. ઓર અપની રજા એ દાઈમીસે સરફરાજ કરમાયે.

આમીન...

અહકર-શમસુલહક હાશીમ

મું. ચાંગા-જી. આણંદ

૨૩-૨-૧૪૨૨ હીજરી.

: અર્મે મુઅદ્દિફ :

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْمُرْسَلِينَ
وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَعَلَى مَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ - آمَنَّا بَعْدَ

આજકલ તાલીમ હાસિલ કરને કી તલબ ઈન્સાનોકે હરતબ્કે મે ઉજગર હો રહી હે. લોગ અપની અપની હિમ્મત ઓર ઉમંગકે મુતાબીક તાલીમી મેદાનમેં આગે બઢ રહે હે. ઓર અપની મઆશી હાલતકો બેહતર બનાનેકી કોશીષ કર રહે હે. યે ખુશી કી બાત હે. લેકીન તાલીમકે ઝરીયે સિફ દુન્યવી હાલત બેહતર કરના મકસુદ હે તો મુકદ્દર કે મુતાબિક દુનિયાસે કુછ હિસ્સા તો મીલ જાયેગા લેકીન ઈમાનવાલો કે લીયે દુનિયાકી ભલાઈ હાસિલ કરને કે સાથ સાથ આખિરતકી કામ્યાબી હાસિલ કરનેકી તૈયારી કરના ભી ઈમાની ફર્ઝ હે.

દીની તરબિયત કી કર્મીને અરછા ખુબીયોં કો ખત્મ કર દીયા હે. લાલચ, ખુદગર્જ, જૈસી વબાકો આમ કર રખ્યા હે. નતીજે મેં અસ્બાબ ઓર ચીંજો કી ભરમાર કે બાવુજુદ પુરા મુઆશરા પરેશાની ઓર બેચેની કા શિકાર હે. દીની તરબિયત કી કોશિષ અવામ મેં તો કયા હો. ખવાસમેં ભી ઈસ્કી તરફ તવજજુહ બહોત કમ હે. (ઈલામાશા અદ્દાહ)

ઉમ્મતમેં તરબિયતી નિઝામ કમઝોર હો જાનેકી વજહસે ફસાદયહાં તક પહોંચાહેકે નસીહત ઓર દીન દુન્યાકી ભલાઈકી બાતેં ચાહે કીની હી મુફીદ બયાન કી જાયે પસંદ નહી કી જતી. હર શખ્સ મનચાહી જીંદગી ગુજરનેકો પસંદ કરતા હે. અબ એસી બિમારી મેં ઉમ્મતકી ઈસ્લાહ કેસે હો?

અલ્હમ્દુલિલાહ ! એસે હાલાત મેં ભી એહલે હક્કો ઉમ્મતકી રૂસ્વાઈ દેખકર ફિકર હોતી હે. ઓર ઈસ્લાહકી સોચતે હે. યે હઝરાત તાલીમ ઓર તરબિયત, વાઅજ, તકરીર, દીનીદાવત, ઓર મુફીદકિતાબોં કે ઝરીયે ઉમ્મતકી જીંદગીયોં મેં ઈસ્લાહી પ્રોગ્રામ અંજમદેતે હે.

દુનિયામેં તાલીમ કેં સાથ દીની તરબિયત કો અપનાને કા નિઝામ ઓર ઉસસે ઝયાદા સે ઝયાદા ફાયદા હાસિલ કરના જિંદા કૌમોકા ખુસુસી અમલ રહ્યા હે. ઈમાન ઓર અમલ કી પાકીઝગી કી વજહસે અદ્દાહતઆવાને ઉન્હે સરદારી કે મરતબા તક પહોંચાયા હે.

જહાલતકી બિમારીને ઉમ્મત કો અમલ ઓર હુસ્ને અખ્લાક સે આરાસ્તા

હોને મેં પીછે કર દીયા. કીત્ને અફરાદ લાશ બનકર રેહ ગયે ઓર લકડી કી તરહ બેજન જીંદગી ગુજરને લગે હે.

ઉમ્મતકી સહી તાલીમ ઓર તરબિયત હો. હરજગા દીનકા બોલબાલા હો તો યે હમારે મકસદ કા સહી નતીજ હોગા. અછાહતઆવાકે નજદીક એસા કરના કુછ ભી મુશ્કીલ નહી ઓર વો દીન હકીકતમેં મોમિનો કે લીયે ખુશી કા દીન હોગા.

يَوْمَ يُنْفَخُ الْمُؤْمِنُونَ بِبَصَرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ - وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ (روم ૫)

“ઉસદીન મુસલમાન ખુશ હોંગે. અછાહકી મદદસે અછાહતઆવા મદદ કરતા હે જીસ્કી ચાહે ઓર વહી જબરદસ્ત હિકમતવાલા હે.”

મુફીદ કિતાબોં કે મુતાલે કે દોરાન જે કિમતી ઓર મુફીદ બાતે દેખનેમેં આયી ઉન્હે તરતીબ દેકર ઉમ્મતકી ખિદમત કે નેક મકસદ સે (ખાસકર આમ મુસલમાનોં કે લીયે) યે કિતાબ તૈયારી કી ગઈ હે. ઇસલીયે ઇસ કિતાબમેં ઉર્દુ અદબકી બાજ બારિકીયોં કા (એહલે જબાનકે કાયદે કે મુતાબિક) તરજુમા વગેરહમેં જયાદા લિહાજ નહી કીયા જ સકા ઇસલીયે કિતાબ પઢનેવાલે હઝરાત સે દરખાસ્ત હે કે વો અપની નિગાહ સિફ મકસદ પર રખે. અદબી બારિકીયોં કો ન દેખે. યે કિતાબ આપકે સામને હે ઉસ્મે મજમુનકી તરતીબકો તલાશકરનેકી જરૂરત નહી. કયું કે મુતાલેકે દોરાન જે મુફીદબાતેં ઓર સબક આમોજ વાકીઆ યા કોઈ માલુમાતી નુકતા સામને આયા તો ઉસે લીખ દીયા ગયા. યે મજમીન બડી દીલચસ્પી ઓર શૌકસે પઢનેકે કાબિલ હે. ઇસલીયે ખ્યાલ હુઆ કે યે મજમુઆ કિતાબી શકવમેં શાયેઅ (પ્રગટ) હો તો પઢનેવાલોં કો ઇસ્લાહી, મુફીદ, ઓર દીલચશ્પ બાતેં મીલ સકેગી.

અછાહતઆવા ઇસ કિતાબકો ઉમ્મત કે લીયે નાફેઅ બનાયે ઓર અમલ કરકે જીંદગી સવારનેકી તૌફીક અતા ફરમાયે. - આમીન

અહકર :-

મો. શમ્સુલહક હાશીમ, ચાંગા. જી. આણંદ
૧૪, રમજાનુલ મુબારક ૧૪૨૧ હીજરી

હર કામકો બિસ્મિલ્લાહસે શરૂ કરનેકી હિકમત :-

ઈસ્લામને હર કામકો “અલ્લાહકે નામસે શુરૂ કરનેકી હિદાયત દેકર” ઈન્સાનકી પુરી જીંદગીકા રૂખ અલ્લાહતઆવાકી તરફ ઈસતરહ ફેર દીયા હે કે વો કદમ કદમ પર ઈસ્કી વફાદારીકો તાઝા કરતા હે. “મેરા વુજુદ ઓર મેરા કોઈ કામ અલ્લાહકી ચાહત ઓર ઈરાદે ઓર ઈસ્કી મદદ કે બગેર નહી હોસકતા” જીસ્ને ઉસ્કી નકલો હરકત ઓર તમામ દુન્યવી કામોંકોભી ઈબાદત બના દીયા.

અમલકિત્ના મુખ્તસર હે કે ઉસ્મે ન વકત ખર્ચ હોતા હે ન ઝયાદા મેહનત ઓર ફાયદા કિત્ના કિંમતી ઓર બડા હે. કે દુનિયા ભી દીન બન ગઈ. એક મુસલમાન ખાતે વકત લુકમા મુંહમેં રખનેસે પહેલે “બિસ્મિલ્લાહ” પઢકર ચે ઈકરાર કરતા હે કે ચે લુકમા જમીનસે પેદા હોને સે લેકર પકકર તૈયાર હોને તક આસ્માન ઓર જમીન ઓર સિતારોં ઓર હવા ઓર દુસરી મખ્લુકાતકી તાકતે, ફીર લાખોં ઈન્સાનોંકી મહેનત ખર્ચ હોકર તૈયાર હુઆ હે. ઈસ લુકમેકા હાસિલ કરના મેરે બસમેં નહી થા. અલ્લાહકી જાત હે. જીસ્ને અપની કુદરતસે ઈન તમામ મરાહીલ સે ગુજરકર ચે લુકમા યા ઘુંટ મુઝેઅતા ફરમાયા હે.

મોમિન ઓર કાફિર દોનો સોતે ઓર જાગતે હે. ચલતે ફીરતે હે મગર હર મોમિન સોને સે પહેલે ઓર ઉઠનેકે વકત અલ્લાહકા નામ લેકર અલ્લાહકે સાથ અપને તઅલ્લુકકો તાઝા કરતા હે. જીસ્કી વજહસે ચે તમામ દુન્યવી ઓર દંડીકી જરૂરીયાતે ઝિકે ખુદા બનકર ઈબાદત મેં લીખીજાતી હે. મોમિન કા સવારી પર સવાર હોતે વકત બિસ્મિલ્લાહ પઢના ગોયા ગવાહી દેતા હે કે ઈસ સવારીકા પેદા કરના ઓર હાસીલ કરના ફીર ઉસ્કો મેરે કબ્જેમેં દે દેના ઈન્સાનકી કુદરતસે બાહર થા. અલ્લાહતઆવા હી કે બનાએ હુએ અટવનિઝામ કા કામ હે. કે કહીં કી લકડી. કહીંકા લોહા. કહીંકી અલગ અલગ ધાતેં, કહીંકે કારીગર, કહીંકે ચલાનેવાલે સબકે સબ મેરી ખિદમતમેં લગે હુએ હે. ચંદ રૂપિયે ખર્ચકરકે ઈત્ની બડી ખુદાકી મખ્લુક કી મેહનતકો હમ અપને કામ મેં લા સકતે હે. ઓર વો પૈસે ભી હમ અપને સાથ કહીં સે નહી લાયે થેં, બલ્કે ઉસ્કે હાસિલકરનેકે તમામ અસ્બાબભી ઉસીકે પેદાકીયે હુએ હે. સોચીયે. ઈસ્લામકી સિફ ઈસીએક મુખ્તસર તાલીમને ઈન્સાનકો કહાં સે કહાં પહોંચા દીયા. ઈસલીયે ચે કેહના બિલકુલ સહી હે. કે બિસ્મિલ્લાહ એક અકસીર નુસ્ખા હે. જીસસે તાંબેકા નહી બલ્કે ખાક કા સોના બનતા હે. (મુઆરિફુલ કુઆન-૧/૧૭)

અચ્છી નિચ્યત:-

દીન દુનિયાકે હર કામમેં અચ્છી નિચ્યત જરૂરી હૈ. રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્તદિ ફરમાયા કે “આમાલ કે મકબુલ હોનેકા દારોમદાર નિચ્યત પર હૈ” જેસી નિચ્યત હોગી નતીજ એસાહી મુસ્તબ હોગા.

હઝરત ઉમર (રદી.) કા ઈશ્તદિ હૈ “જીસ્કી નિચ્યત સહી નહી ઉસ્કે અમલકી કોઈ હકીકત નહી.”

યહયા ઈબ્નેકસીર (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે “હુસ્ને નિચ્યતહી તમામ ભલાઈયોકા મજમુઆ હૈ.”

હઝરત સુફ્યાન સૌરી (ર.અ.) ને ઈશ્તદિ ફરમાયા કે મેં અપની નિચ્યતસે ઝયાદા કીસી ચીઝકી નિગરાની (દેખભાલ) નહી કરતા. કયું કે વો બરાબર ઉવટતી પલટતી રેહતી હૈ.

યુસુફ બિન અસ્બાત (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે “નિચ્યતકો ફાસિદ હોને સે બચાના એહલે અમલ કે લીયે લંબી લંબી ઈબાદતોસે ભારી હૈ”

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્નેમુબારક (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે બહોત સે મામુલી આમાલ નિચ્યતકી સેહત કી વજહસે અઝીમુરશાન બનજાતે હૈ. ઔર બસાઅવકાત બહોત બડે બડે આમાલ નિચ્યત કે ફસાદકી વજહસે મામુલી બનજાતે હૈ.

(અલ્લાહવાલોંકી મકબુલીયતકા રાઝ-૮)

મકબુલ અમલ :-

હર અમલ કે કબુલ હોને ઔર આખેરતકી નજાત કા જરીયા બનનેકી પહેલી શર્તયે હૈ કે વો અમલ અલ્લાહકેલીએ ક્રિયા ગયા હો. ઔર અલ્લાહકે લીએ કરના વહી મોઅતબર હૈ. જે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે બતાયે હુએ તરીકે પર ક્રિયા ગયા હો. જે શખ્સ અલ્લાહ ઔર રસુલે (સ.અ.વ.) પર ઈમાન હી નહી રખતા ઉસ્કે તમામ આમાલ ઔર અખ્લાક એક બેજાન જીસ્મ હૈ. જીસ્કી શકલો સુરત તો અચ્છી ભલી હૈ. મગર રૂહ નહોનેકી વજહસે આખેરતમેં ઉસ્કા કોઈ વજન ઔર અસર નહી.

અવબત્તા દુનિયામેં લોગોંકો ફાયદા પહોંચતા હૈ ઔર જાહીર મેં વો નેક અમલ હૈ. ઈસલીએ અલ્લાહતઆલાને અપને ઈન્સાફકી વજહસે ઈસ અમલ કો

બિલકુલ બેકાર નહીં ક્રિયા. બલ્કે કરનેવાલે કા જો મકસદ થા કે દુનિયામેં ઉસ્કી ઈઝત હો. લોગ ઉસ્કો સખી ઓર બડા આદમી સમજે. દુનિયાકી દોલત. તંદુરસ્તી ઓર રાહત નસીબહો અછાહતઆવા થે સબ ઉસ્કો દુનિયામેં દે દેતે હે. આખેરતકા ધ્યાન ઓર વહાંકી નજત ઉસ્કે સામને નહીં થી. ઓર ન ઉસ્કા બેજાન અમલ વહાંકી નેઅમતોંકી કિંમત બન સકતા થા. ઈસલીયે ઉન આમાલકા વહાં કુછ બદલા ન મીલેગા. ઓર કુફ ઓર ગુનાહોંકી વજહસેં જહન્નમમેં રહેગા -કુર્આન મજીદમેં ઈર્શાદ હે.

જો શખ્સ સિફ દુનિયાકી જીંદગી ઓર ઉસ્કી રોનક કા ઈરાદા કરતા રહા તો હમ ઉસ્કે આમાલ કા બદલા દુનિયામેં પુરા દે દેતે હે. ઉન્કેલીએ દુનિયામેં કુછ કમી નહીં હોતી. યે એસે લોગ હે કે ઉન્કે લીએ આખેરતમેં દોઝખ કે સિવા ઓર કુછ નહીં- (સુરએહુદ -આયાત -૧૫) (મુ.કુ.-૪-૦૨)

ઈખ્લાસ :-

કીસીકામકો બીલા મુઆવિજા (બદલાવીયે બગેર) કરવેના. તન્ખાહ (પગાર) ન લેના. યે ઈખ્લાસ કી દલીલ નહીં હે. ઈખ્લાસ તો વો હે કે સબકુછ કરનેકે બાવજુદ ભી યે સમજે કે મૈને કુછ નહીં કીયા. ઓર ન મુઝસે કુછ હો સકા. ઈખ્લાસ બહોત કદર કે કાબિલ ચીઝ હે.

ઈસ્લામી તાલીમ કા ખુલાસા યે હે કે ઈન્સાન જો ભી અમલ કરે ઉસ્કા મકસદ દિખલાવા, શોહરત, યા કીસી તરહ કા બદલા મકસદ નહો. અંબિયા (અલ.) કી ઝબાન સે કહેલવાયા ગયા.

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ (૧૬-૧૭)
તરજુમા : ઓર ઈસ પર તુમસે કુછ નહીં માંગતા મેરા બદલા ઉસી પરવરદીગારે આલમ પર હય.

હઝરત નુહ (અલ.) કી ઝબાનસે ભી યહી કહેલવાયા

يَقَوْمُ إِنِّي أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لِي مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ (૧૨-૧૩)

તરજુમા : અય મેરી કોમ ! મેં તુમસે (તખ્લીગ) કે બદલેમેં કુછ માલ નહીં માગતાં મેરા બદલાતો સિફ અછાહકે જીમ્મે હે.

તમામ અહકામે શરીઅત કી અદાયગી સિફ અછાહતઆવાકી રઝામંદી કે લીયે હો. ઈસીકા નામ ઈખ્લાસ હે. ઈસીલીયે તમામ આમાલ કે સહી હોનેકા દારોમદાર ઈસી ઈખ્લાસ ઓર દીલોંકી નિયત પર રખા ગયા હે.

(મઝાહીરેહક-૧૦/૨૦૦૦)

ઈખ્લાસકી હકીકત:-

ઈખ્લાસ કા મતલબ હઝરત સઈદબિન જૂબેર (રદી.) ને યે બતાયા કે ઈન્સાન અપને દીનમેં મુખ્લીસ હો કે અછાહતઆવાકે સિવા કીસીકો શરીક ન ઠેહરાયે. ઓર અપને અમલકો ખાલિસ અછાહ કે વાસ્તે કરે. લોગોં કો દીખાને યા ઉન્કી તારીફ કી તરફ નજર નહો.

બાઝ બુઝુર્ગોને ફરમાયા ઈખ્લાસ એક એસા અમલ હે જુસ્કો ન તો ફરિશતે પહેચાન સકતે હે. ઓર ન શૈતાન વો સિફ બંદા ઓર અછાહતઆવા કે દરમ્યાન એક રાઝ (ભેદ) હે. (મઆરિકુલ કુઆનિ-૧/૩૦૧)

અછાહતઆવાકે યહાં સારી અહમિયત સિફ નિયતકી હે. આદમીકો ચાહીયેકે વો આખરી હદતક અપની નિયતકો પાક રખનેકી કોશીષ કરે. જો કુછ કરે સિફ અછાહ કે લીયે કરે. જબ ભી કીસી અમલ કે કરતે હુએ ઉસ્કે અંદર જાતી નુમાઈશ આ જાયે તો વો ઉસ્કો થયતાન કા વસવસા સમજતે હુએ અછાહતઆવાસે ઈસ્તિગફાર કરે યહી નજતકા એક રાસ્તા હે.

(અલરિસાલા-મે-૯૮)

નેકનિયતકા સવાબ:-

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હે કે જો અપને હુન્નર મેં સવાબ કી નિયત રખે. ઉસ્કી મિસાલ મુસા (અવ.) કી વાલેદા જૈસી હે કે અપને હી બચ્ચે કો દુધ પીવાયા જાયે ઓર દુસરોં સે ઉસકા બદલા લે. (ઈબ્નેકસીર)

મતલબ યે હે કે જૈસા કોઈ મેઅમાર (કડીયા) મસ્જીદ, મદ્રસા, ખાનકાહ યા કોઈ રિફાહેઆમ (સાર્વજનિક) ઈદારા તામીર કરતા હે. અગર ઉસ્કી નિયત સિફ અપની મજદુરી કરને ઓર પૈસે કમાનેંકી હે. તો ઉસ્કો સિફ વહી મીલેગા. ઓર અગર ઉસ્ને યે ભી નિયત કરલી કે યે તામીર નેક કામોમેં ઈસ્તેમાલ હોગી ઓર ઉસસે દીન વાલોંકો નફા પહોંચેગા. તો ઉસ્કો મુસા (અવ.) કી વાલેદાકી તરહ મજદુરી ભી મીલેગી ઓર અપના દીની ફાયદા ભી. (મઆરિકુલ કુઆનિ-૧૦૪)

દીનકી અહમિયત:-

બાઝ લોગ યે સમજે હુએ હે કે ઈલ્મેદીનકા તઅલુક સિફ નમાઝ, રોઝે સે હે ઓર ઉસ્કેલીયે ચંદ ઉર્દૂ રિસાલેં, ઓર મસાઈલકા યા મામુલી મોલ્વીયોં કા

મૌજુદ હોના કાફી હૈ. જીસ્કે લીયે કીસી ખાસ એહતિમામકી જરૂરત નહી. ઈસ ગલત ફેહમીકી અસલ વજહ યે હૈ કે ઉન સાહિબોં કો યે ખબર નહીકે દીનકે કયા કયા અજા (ભાગ) હૈ. ઈસલીયે દીનકો સિર્ફ નમાઝ, રોઝા મેં મેહદુદ સમજ રખા હૈ. ખુબસમજ લેના ચાહીયે કે દીનકે પાંચ જુઝવ (ભાગ) હૈ. (૧) અકાઈદ (૨) ઈબાદત (૩) મામલાત (૪) મુઆશિરત (૫) અખ્લાક

ઈન પાંચો ચીઝોકી તફસીલ “તાલીમુદીન” કિતાબમેં મૌજુદ હૈ.

★ અકાઈદ:- અદ્લાહતઆલાકો એક માનના ઓર હુજુર (સ.અ.વ.) કો અદ્લાહતઆલાકા સચ્ચા રસૂલ માનના.

★ ઈબાદત:- નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, હજ્જ વગેરહ અદા કરના.

★ મામલાત:- ખરીદના, બેચના ઓર નિઝામ (બંદોબસ્ત કરના) ચલાના.

★ મુઆશિરત:- અચ્છા બરતાવકરના, કીસીકો તકલીફ ન દેના સબકે હક અદાકરના વગેરહ.

★ અખ્લાક:- ચાની અચ્છી આદતેં જૈસે તવાજુઅ (નરમી) સખાવત વગેરહ “શરીઅત” ઈનપાંચો કે મજમુઅે કા નામ હૈ. મુસલમાનોકો ઈનસબકા ઈખ્તિયાર કરના જરૂરી હૈ.

મુઆશિરત (રેહનસેહન) દીનસે કોઈ અલગ ચીઝ નહી. વો ભી દીનકા એક જુઝવ હૈ. ઈસલીયે યાદ રખો ! કામિલ મુસલમાન વો હૈ જો સબ અજાકો અમલમેં લાયે.

આદતોંકી ઈસ્લાહ ભી દીનમેં દાખિલ હૈ. ઓર ઈસીકો તેહઝીબ ભી કેહતે હૈ. અપને મામલાત, આમાલ ઓર તમામ હરકતેં, બોલચાલ, સબકી હિફાજત જરૂરી હૈ.

ઈસ્લામકી ખુબીયાં ઓર હમારી બદહાલી :-

શરીઅતને મુઆશિરત (રેહનસેહન) કે બારેમેં બહોત ઝયાદા તાકીદ કી હૈ. ઈસ્લામ બડી નેઅમત ચીઝ હૈ. ઈસ્લામને હમેં તમામ જરૂરી બાતેં સિખવાઈ હૈ. તાકે ઈસ્લામપર બિલકુલ દાગ ન રહે. કે ઈસ્મે ફલા બાતકી કમી હૈ. ઓર ફલા ચીઝકી રિઆયત નહી. અલ્હમ્દુલિલાહ ! ઈસ્લામ કામિલ ઓર મુકમ્મલ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ

શરીયત હે. ઓર કયું ન હો ખુદા કા ભેજ હુઆ દીન હે. ઓર અદ્લાહતઆલાતો મા-બાપ સે ભી ઝયાદા મેહરબાન હે. અદ્લાહતઆલા અલીમ ઓર ખબીર હે. (જનને વાલા ખબરદારહે) અદ્લાહતઆલા ને કીસી જરૂરી બાતકો ઇસ્લામમેં નહી છોડા. ઓર છોટી સી બાત કી ભી તાલીમ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે વાસ્તે સે કરદી હે.

શરીઅતને હર હાલત કે જરૂરી કાયદે બતાયેં હે. ઇસી વજહસે હમ કહતે હે કે શરીઅત કામિલ હે. હુઝુર (સ.અ.વ.) ને અકાઈદ, આમાલ, મઆમલાત, મુઆશિરત, અખ્વાક વગેરેહ તમામ અહકામ હમકો સિખલાયે હે. તાકે હમ અપની ઇસ્લાહ કર સકે.

મતલબ કે ઇસ્લામી તાલીમ હર શોબે કે લીયે કાફી હે. ઓર જીન લોગોંકી હરકતેં ઇસ્લામી તેહઝીબસે દુરરહે વો ઇસ્લામી કાનુન સે નાવાકિફ હે.

અફસોસ!અબ હમારી હાલતેં એસી ખરાબ હો ગઈ હે કે દુસરી કોમકે લોગ હમારી હાલત કો દેખકર ઇસ્લામ પર એઅતિરાજ કરતે હે. એકઝમાના વો થા કે મુસલમાનોંકે આમાલ, અખ્વાક કો દેખકર લોગ મુસલમાન હોતે થે. ઓર આજ મુસલમાનકી હાલત દેખકર લોગ ઇસ્લામસેં મુંહ ફેરતે હે.

ગૈરકોમકે લોગ ઇસ તર્જે અમલ કો દેખકર દીને ઇસ્લામકો દેહશત ઓર બદતેહઝીબવાલા દીન સમજતે હે, ઉન્કો હમારે મઝહબકી ખુબીયા કહાં માલુમ હે ? ઇસલીયે ઉન્કા બેખબરી મેં થે સમજના ભી સહી હે. વોહ તો હમારે આમાલ કો દેખેગે. ઓર ઉસીપર હમારે મઝહબ કો ભી ખ્યાલ કરેગેં.

(ઇસ્લામીતેહઝીબ-૧૪/૧૯)

ઇસ ઝમાને મેં થે ગલતી હો રહી હે કે જો દીનદાર લોગ હે વો અકાઈદ ઓર નમાઝ, રોઝા, ઓર શકલો સુરતકા તો જરૂર એહતિમામ કરતે હે. મગર અખ્વાક ઓર મુઆશિરત અકસર લોગોં કી નિહાયત ગંદી હે. આખિર મુઆશિરતકી દુરૂસ્તગી ભી દીનકા શોઅબા હે. મગર અકસર મશાઈખોં કે યહાં ઉસ્કી તરફ તવજજુહ નહી ઉસ્કો મામુલી બાત સમજતે હે. ઓર વઝીફો કો જરૂરી સમજતે હે.

ખુદાકા ગુનાહ કરના ઇત્ના બુરા નહી જીત્ના બુરેઅખ્વાક ઓર મુઆશિરેકા ગંદા હોના હે. એસે કામોં સે બહોત બચના ચાહીયેં. જીસસે દુસરોંકા નુકશાન હો. લોગ વઝાઈફ ઓર નવાફિલ કા એહતિમામ કરતે હે મગર ઇસ્કા એહતિમામ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَارْحَمْنَا أَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

નહી કરતે કે દુસરોં કો નુકશાન ન પહુંચે ઉસ્કો હલ્કી બાત સમજતે હે. હાલકે ચે બહોત બડી બાત હે.

બાઝલોગ એસે હે કે અકાઈદ દુરસ્ત હોનેકે સાથ નમાઝોં કાભી એહતિમામ કરતે હે લેકીન મામલાતકો છોડ દેતે હે, લેન-દેનકી પરવા નહી કરતે. કે ચે કામ જઈઝ યા ના જઈઝ હવાલ હે યા હરામ, બિલકુલ ખ્યાલ નહી કરતે.

બાઝ લોગોને મામલાતકો દુરસ્ત કર લીયા લેકીન અખ્લાક ઔર આદતોંકી ઈસ્લાહ નહીં કરતે. એસે લોગ ભી દેખે ગયે હે કે દુસરોં કી ઈસ્લાહ કરતે મુદતે ગુજર ગઈ લેકીન ખુદ ઉન્કી ખરાબ આદતોં સે આમતોર પર લોગોં કો તકલીફ હોતી હે ઉન્કો અપની હાલત કી જરાભી પરવા નહી હોંતી બલ્કે ખબર ભી નહી હોતી. કે હમસેં દુસરોં કો કયા તકલીફ પહોંચી.

બાઝ લોગ અકાઈદ, આમાલ, મામલાત કે સાથ અખ્લાક કી દુરસ્તગીકા ખ્યાલ રખતે હે લેકીન હુસ્ને મુઆશિરતકો છોડ રખા હે. બલ્કે ઉસ્કો શરીઅતસે ખારિઝ (બાહરકી ચીઝ) સમજતે હે ચે તો હમારે આપસકે બરતાવ હે. ઉન્મેં શરીઅત કે દખલકી કયા જરૂરત !!

ઈસ કીસમકે લોગ બહોત હે કે વો દીનદાર ભી હે. ઉન્કે અખ્લાક ભી દુરસ્ત હે. લેકીન મુઆશિરતમેં યાની બરતાવમેં અકસર છોટી બાતોં મેં ઈસ્કાખ્યાલ નહી રખતે કે ઉન્સે દુસરોં કો તકલીફ ન પહોંચે. બાઝ મરતબા છોટી છોટી બાતોં સે તકલીફ ઝયાદા પહોંચ જતી હે. લેકીન ઉસ્કીતરફ તવજજુહ નહી હોતી. (ઈસ્લામી તેહઝીબ-૨૮)

નબુવ્વતે મુહમ્મદી (સ.અ.વ.) સબકે લીચે ઔર હમેંશા કે લીચે :-

૨૧-વી સદીમે ઉમ્મતે મુસ્લિમા કો દર પેશ ચેલેન્જ..... !

દોસ્તો ! ઈન્સાની દુનિયાકા અસલ બિગાડ ઉસ્કે દીલકા ઔર ઉસ્કે મનકા બિગાડ હે. ઈન્સાન જબ અપને માલિક કે આગે સરકશ (નાફરમાન) હો જતા હે તબ વો ખુદા ફરામોશ હો જતા હે. ફીર વો ઈન્સાનિયતકે લીચે સબસે બડા ખતરા બનજતા હે. ઈન્સાનને જબ જબ અપને માલિક કે બજાયે મખ્લુક કો પુંજના શુરૂ કીયા. ઈન્સાનિયત ઝુબ્હ હો ગઈ, ઈન્સાન જાંદગીસે તંગ આ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى خَيْرِ خَلْقٍ خَلَقَ عَلَيْهِم

ગયા ઓર ઈન્સાની દુનિયા દરીન્દોંકી આમાજગાહ(નિશાના)બન ગઈ.અખ્લાક બિગડે,તહઝીબે બરબાદ હો ગઈ,તમ દદુન (મીલકર રહનેકા તરીકા) ઉજડા ઓર પુરી દુનિયા જુલ્મત કદા (અંધેરા મકાન) બન ગયા. આજ યહી સુરતે હાલ હૈ. ઈન્સાન ખુદ પરસ્ત હો ગયા હૈ. લઝઝતપરસ્ત હો ગયા હૈ. પેટકા બંદા ઓર ખ્વાહીશકા ગુલામ હો ગયા હૈ. ઈસલીયે પુરી દુનિયા કા હાલ યે હૈ કે ઈન્સાનિયત બેચેન હૈ. તડપ રહી હૈ. રૂહે સિસક રહી હૈ. દીલોં મેં કોઈ ખુશી નહી. કીસીકો સુકુન ઓર ચેન નહી હૈ. ઓર ઈસ દુનિયા કે બાદ વાલી જંદગી યાની આખિરતતોં ખેર ! ઉસ્કા કયા કેહના. વો જરૂર તબાહી કી જંદગી હોગી જહાં અદ્દાહકા અઝાબ હી અઝાબ હોગા.

ઈન્સાનિયતકી સબસે બડી જરૂરત ઈસ વકત ન તો સાયન્સ હૈ ન ટેકનોલોજી ન માલ વ અસ્બાબ, યે સબ સરાબ હૈ (યાની જમીન કી વો જગા જહાં પાનીકા ધોકા હોતા હૈ) જસ્કે પીછે સારી દુનિયા ભાગી જ રહી હૈ.

ઈન્સાન કો ઈસ વકત જરૂરત ઈસ પૈગામકી હૈ જો દીલકી ઉજડી દુનિયાકો આબાદ કરે. જો મન કે અંધેરો મેં ઉજલા કર દે. જો ઈન્સાન કો અપને માલીક સે મીલાદે.

હુજુર (સ.અ.વ.) કા પૈગામ યહી હૈ કે અથ ઈન્સાનો ! અપને આપકો પહેચાનો ઓર અપને ખુદાકો પહેચાનો ઓર ઉસ્કી બંદગી કરકે અપની નજતકી ફિક કરો.

આજકી ઈન્સાનિયતકી દર્દનાક હાલતમેં અગર કોઈ તરીકા હૈ નજત કા તો વો યહી તરીકા હૈ જસ તરીકે સે અંબિયા (અલ.) ઈન્સાનોં કો કામ્યાબી કી તરફ લે જાયા કરતે યે.

દોસ્તો! અદ્દાહતઆવા કે નબી (સ.અ.વ.) યે ફરમાતે હૈ કે ઈસ દુનિયામે ઈન્સાન સબસે કિંમતી મખ્લુક હૈ ઓર સબસે ઝયાદા ઉસ પરહી તવજજુહ દેનેકી જરૂરત હૈ. ઉન્હોને કભી યે નહી કહા કે વો કોમોંકી તિજરતોકો તરક્કી દેને આયે હૈ. યા ઉન્કા મકસદ મઆશ (રોજગાર) કી ઈસ્વાહ હૈ. યા વો જંદગીકા મેઅયાર ઉંચા કરનેકા મકસદ રખતે હૈ. બલ્કે વો એલાન કરતે હૈ કે તિજરતેં કિત્નીહી તરક્કી કર જાયે. મઈશત (રોજગાર) કિત્નીહી મજબુત હો જાયે ઓર જંદગી કા મેઅયાર કિત્નાહી ઉંચા હોજાયે. અગર દીલમેં અદ્દાહકા ખોફ ઓર ઉસ્કે સામને જવાબ દેને કા એહસાસ ન હો, સચ્ચી ખુદા પરસ્તી ન હો. ઓર ઈન્સાનોસે મોહબ્બત ન હો. ઓર અગર દીલ સાફ

ન હો. તો ઇન્સાનિયત કી યે સારી તરફ યા - ઉસ્કલેયે વબાલ જાન હે ઓર હવાકત વ બરબાદી કા સામાન હે.

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا (૧૬ ૧૦)

તરજુમા:- ઓર જબ હમ કીસી બસ્તી કો (નાફરમાની કે વજહ સે) બરબાદ કરના ચાહતે હે તો પહેલે કીસી રસુલકી મારેફત ઇમાન ઓર ઇતાઅતકા હુકમ દેતે હે. જબ વો કહેના નહીં માનતે તબ હમ ઇસ બસ્તીકો તબાહ કર ડાલતે હે.

નબીયોં કા તરીકા યે હે કે ઇન્સાનોં મેં નજર ન આનેવાલી હઝાર બિમારીયોંકી જડ ઓર ઉસ્કે અસલ સબબ યાની ખુદાકો ભુલજાના ઓર દીલ કી ખરાબીકા સબસે પહેલે ઇલાજ કરતે હે. ફીર અપને આપ સબ બિમારીયાં દુર હોજતી હે. ઓર હર બિગાડ સે લડના આસાન હોજતા હે.

મેં પુરે ભરોસે કે સાથ યે બાત કેહતા હું કે બુરાઈયોંકા ફેલાવ ઓર ઇન્સાની દુનિયાકે બિગાડકા સબબ યે નહી હે કે લોગ બુરાઈકો બુરાઈ નહી જાનતે કયા કોઈ જુલ્મ કો અચ્છી ચીજ સમજતા હે? કયા કીસીને આજતક જુઠ કો ઇન્સાની કમાલ કહા હે? હરગીઝ નહી. ફીર યે બતાઈયે હમારે દેશ કે સારે બિગાડ ઓર બદઅમની ઓર જુલ્મ કા અસલ સબબ ઝયાદા પઢે લીખે અફસર ઓર સિયાસતદાં હે યા ગરીબ ઓર જાલીલ સાદા લોગ?

માલુમ યે હુવા કે હુન્નર, ઇલ્મ, ઓર વાકિફીયત, હમારે ઇસ તુટતે હુએ ઓર બિખરતે ઓર સિસકતે સમાજકો કુછ નહી સુધાર સકતા. બસ કીજીયે ! બહોત હો ચુંકી આરજી ઓર વકતી તદબીરે.....

“મરજ બઢતા ગયા જુ જું દવા કી”

સમાજસુધાર ઓર ઇન્સાનિયત કે બચાવકી જીત્ની તદબીરે ઓર કોશીયે ઇસ વકત હો રહી હે. ઓર ઉસ પર જીત્ને વસાઈલ ઇસ વકત ઇસ્તેમાલ કીયે જ રહે હે. આજ સે પહેલે કબી ઇત્ની કોશીયે નહી હુઈ. ઓર ન ઇત્ને વસાઈલ ખર્ચ કીયે ગયે. મગર જીત્ની નાકામી ઇસ વકત હો રહી હે. ઇત્ની પહેલે કબી નહી હુઈ થી. ઇસ્કા સબબ યે હે કે હમ અપની મંઝીલ કી તરફ ગલત રાસ્તે સે જાના ચાહતે હે. ઇન્સાનોં કે દુઃખો કા ઇલાજ સિફ ઇસી તરીકે સે મુમ્કીન હે. જીસ તરીકે સે અદ્યાહકે પયગંબર કીયા કરતે હે. ઓર હમારે નબી હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઇસી તરીકે સે અપને ઝમાને કી દુનિયાકી ઇસ્લાહકી જો

આજની તરહ તબાહી કી તરફ ભાગી જ રહી થી. ઓર કરીબ થા કે ખુદા કા કહર ઉસ પર આ પડતા. તો પુરી દુનિયા તબાહ કરદી જતી. મગર અદ્લાહકી રહમત થી કે ઉસ્ને અપને રસુલ (સ.અ.વ.) કો ભેજ ઓર આપને ઈન્સાનિયત કી ઈસ્લાહ ઓર દુનિયાકે બિગાડ કે સુધાર કા સબસે ઝયાદા કામ્યાબ નમુના પેશ કીયા.

ચંદ સાલોં મેં હુજુર (સ.અ.વ.) ને દુનિયાકી રત (ખુશીયાં) બદલડાવી, રહમતકી હવાયેં ચલને લગી. ઈન્સાનિયત કી ખેતી લેહલહા ઉઠી ઈન્સાનોં ને અપને માલીક કો પહેચાના, ઓર ઉસ્કે સામને અપને દીલોં કો ઝુકાયા, ઈન્સાન ઈન્સાનકા હમદદ હો ગયા. ઓર દુનિયાને આજતક કા હસીન મંજર દેખા. જબ હરતરફ સુકુન થા. ઓર ઈત્મીનાન થા.

આપ (સ.અ.વ.) કે ઝરીયા જે ઈન્કીલાબ આયા મેં ઈસ વકત આપકો ઈસ્કી સિફ દો ઝલકીયા (રોશનીયા) દીખાતાહું જીન્સે આપકો અંદાઝા હોગા કે ઉપરસે નીચે તક પુરી સોસાયટી કીસ તરહ બદલ ગઈ થી.

હુજુર (સ.અ.વ.) કા ઈન્તીકાલ હો ચુકા હૈ. હઝરત અબુબક (રદી.) ખલીફા હૈ. જે પહેલે સે એક ખુશહાલ તાજર થે. ઈસ્લામી હુકુમતકે આમદની કે વસાઈલભી બેહતર હો ગયે હે. મદીનામેં ભી ખુશહાલી આ રહી હે. હઝરત અબુબક (રદી.) ને ખિલાફત કી મશગુલીઓં કી વજહસેં અપના કારોબાર છોડદીયા ઓર અપની તનખ્વાહ ઈત્ની કમ મુકરર કી કે ઈસસે ખાના પીના હી મુશકીલ સે ચલે. તંગી કા યે હાલ થા કે ઘરમેં મીઠા તક નહી પક સકતા થા. એક દીન આપકી બીવીને અર્ઝ ક્રિયા કે બચ્ચે મીઠે કે લીચે તરસ ગયે કુછ તનખ્વાહ બઢા લીજીયે. તો એક આધ બાર મીઠા બન જયા કરે. મગર ઉન્હોને જવાબ દીયા કે નહી. અગર કુછ ઈસીમે સે બચાકર બના સકો તો બનાવો. ઉન્હોને કીસીતરહ ઈસીમે સે બચા બચા કર ઈત્ના કર લીયા કે એક દીન ખલીફાકે ઘરમેં મીઠા બન ગયા. જબ હઝરત અબુબક (રદી.) કો પતા ચલાકે આજ મીઠા બના હે તો કહાકે મીઠે કે બગૈર ભી તો જીંદગી ગુજર સકતી હે. ઓર ફીર અપની તનખ્વાહ મેસે ઈત્ના કમ કરા દીયા.

યે તો ઈસ્લામી મુઆશરેકે સબસે બડે શખ્સ ખલીફા કી હાલત થી. અબ જરા ઈસી મુઆશરે કે બિલકુલ નીચી તરફ દેખે. વહાં ભી ખુદા પરસ્તી ઓર એહસાસે જીમ્મેદારી ઓર ઈસાર કી યહી હાલત થી.

એક ગુલામ બકરીયા ચરા રહા થા. હઝરત ઉમર (રદી.) ખલીફા થે. ઓર

હાવાત કી અંચ કરને કે લીયે અકસર દોરા કીયા કરતે થે.વો ઈસ ગુલામકે પાસ પહોચેંં ઓર ઉસ્કા ઈમ્તીહાન લીયા. કહા કે કીસી બકરી કા દુધ પીલા દે. ઉસ્ને કહા નહી. મેરે માલીક કી ઈજાઝત જરૂરી હે. હઝરત ઉમર (રદી.) ને કહા અરે ઈસ વકત માલીક કહાં દેખ રહા હે ? તો અચાનક ગુલામકી જબાનસે નિકલા- અરે ! અદ્દાહ તો દેખ રહા હે.....

યે થા આમ આદમી કા એહસાસે જીમ્મેદારી ઓર ઈસ્કી ઈમાનદારી ઓર યે થા ઈન્સાની દુનિયાકા અજીમતરીન ઈન્કીલાબ જે નબુવ્વતે મુહમ્મંદી (સ.અ.વ.) કે ઝરીયે વુજુદમે આયા થા.

હમ સબ પ્યાસે હે. કીસી એસે હી ઈન્કીલાબ કે ઓર ઈસ્કા સિફ એક હી રાસ્તા હે. કે હમ ઈસ તરીકે કો જાનનેકી કોશીષ કરે.જીસ્કે ઝરીયે ઈન્ના બડા ઈન્કીલાબ ઈન્ને છોટે અરસેમેં આ ગયા થા. (અલ કુરકાન-૩૮/ડીસે.૨૦૦૦)

કલ્મએ તોહીદકી તાકત ઓર કુવ્વત:-

અકીદએ તોહીદ જે ઈસ્લામકા સબસે પહેલા બુન્યાદી અકીદા હે. યે ઈન્સાનકો ઈન્સાન બનાનેકા ઝરીયા હે. જે ઈન્સાન કી તમામ મુશ્કીલાત કા હલ ઓર હર હાલત મેં ઉસ્કે લીયે પનાહગાહ ઓર હર ગમ ઓર ફિકમેં ઉસ્કા ગમખ્વાર હે.

જબ યે અકીદા કીસીકે દીલ દીમાગપર છા જાયે ઓર ઉસ્કા હાલ બન જાયેતો તો યે દુનિયાહી ઉસ્કેલીયે જત્રત બન જાયેગી. ઓર તમામ અગડે, ફસાદ ઓર ફસાદ કી જડેં ખત્મ હો જાયેગી. ઈસ અકીદે કા માલીક તમામ દુનિયાસે બે નિયાઝ ઓર હર ખોફ ખતરેં સે બુલંદહોકર જીંદગી ગુજરતા હે.

લેકીન કલ્મા “લાઈલાહ ઈલ્લાહ” “મુહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ” કા સિફ ઝબાની ઈકરાર કાફી નહી બલ્કે સચ્ચે દીલસે ઉસ્કા યકીન.ઓર યકીન કે સાથ ધ્યાન ભી જરૂરી હે.કયુંકે કલ્મએ તોહીદ પઢનેવાલેતો આજ દુનિયામેં કરોડોં હે.ઓર ઈન્ને ઝયાદા કીસી જમાને મેં નહી હુએ.લેકીન આમ તોર પર યે સિફ ઝબાની જમા ખર્ચ હે. તોહીદ કા રંગ ઈન્મે રચા નહી. વરના ઉન્કા હાલભી વહી હોતા.જે પહેલે બુઝુર્ગોં કા થા.કે ન કોઈ બડી સે બડી કુવ્વત ઓર તાકત ઉન્કો ડરા સકતી થી ઓર ન કીસી કોમકી અકસરીયત

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَدَعِيمًا أَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ

ઉનપર અસર કર સકતી થી. ન કોઈ બડીસે બડી દૌલત ઓર સલતનત ઉન્કે દીવોંકો હક કે ખિલાફ અપની તરફ જૂંકા સકતી થી. એક પયગમ્બર ખડા હોકર સારી દુનિયાકો લલકાર કર કેહ દેતા થા કે તુમ મેરા કુછ નહી બીગાડ સકતે.

અંબિયા (અ.લ.) કે બાદ સહાબા (રદી.) તાબેઈન જે થોડી મુદતમેં દુનિયા પર છા ગયે. ઉન્કી તાકત ઓર કુવ્વત ઈસી હકીકતવાલી તૌહીદ મેં છુપી હુઈ થી. અલ્લાહતઆલા સબ મુસલમાનોંકો યે દૌલત નસીબ ફરમાયેં. (આમીન) (મ.કુ-૧/૮૪)

તૌહીદ કી હકીકત :-

દીનકી અસલ તૌહીદ હે. તૌહીદ કા મતલબ હે એક અલ્લાહપર એઅતિમાદ (ભરોસા) કરના. ઓર ઉસીકો અપને ખૌફ ઓર મોહબ્બત કે જઝબાત કા મરકઝ બનાના. ઈન્સાનકો સોચને ઓર મેહસુસ કરનેકી જે સલાહિયતેં દી ગઈ હે. વો અપના કોઈ ન કોઈ ઠીકાને કા મરકઝ ચાહતા હે. આદમી ફીતરી તૌરપર યે ચાહતા હે કે કોઈ હો જીસ્કી તરફ વો લપકે. જીસસે વો ઉમ્મીદ રખે. જીસ્કે ઉપર વો ભરોસા કરે. જીસ્કી યાદકો વો સરમાય એ હયાત બનાયે. આદમી અપની હસ્તી કા એક મરકઝ (ઠીકાના) બનાયે બગેર જિંદા નહી રેહ સકતા. ચાહે વો મરકઝ દૌલત ઓર ઇકતિદાર (સત્તા) હો યા કબ્રે, યા દેવી દેવતા, યા કોઈ દુસરાં ચીઝ, યે મરકઝ અગર અલ્લાહતઆલાકે સિવા કોઈ ઓર હો તો યે “શર્ક” હે. ઓર અગર ઈન્સાન સિર્ફ “અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીન” કો અપની હસ્તીકા મરકઝ બનાયે તો ઈસીકો તૌહીદ કેહતે હે.

ઈસ્લામકા તકાજ હે કે આદમી અપની તવજજુહકો સિર્ફ અલ્લાહકી તરફ મોડ દે. ઈસ્કે સિવા કોઈ ચીઝ ઉસ્કે લીયે મરકઝે તવજજુહ કી હૈસિયત સે બાકી ન રહે.

તૌહીદકી હકીકતકો કીસી એક લફઝમેં બયાન નહી કિયા જસકતા લેકીન કુઅનિ મજીદસે માલુમ હોતા હે કે “યે અલ્લાહતઆલાકે સાથ બંદે કે એક એસે તઅલ્લુક કા નામ હે જે મોહબ્બત ઓર ખૌફ ઓર તવકકુલ કે જઝબાતકા મજમુઆ હોતા હે. બંદા ઉસ વકત અલ્લાહકી તૌહીદ કા માનનેવાલા બનતા હે જબકે વો અલ્લાહતઆલાકો ઈસતરહ પાલે કે વહી ઉસ્કા મેહબુબ બન જાયે. ઈસી પર વો સબસે ઝયાદા ભરોસા કરને લગે. ઉસ્મે સબસે ઝયાદા ઈસ

બાતકી ફિકર હો કે કહી ઈસસે કોઈ એસા કામ ન હોજયે જે ઉસ્કો ખુદાકી રહમતોસે મેહરૂમ કરદે. ઈન તમામ ઈન્સાની જાજબાત કે લીયે સિફ અલ્લાહકો ખાસ કર લેનેકા નામ તૌહિદ હે કુઅનિમજીદ મેં ઇશાદ હે.

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ

كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

“ ઓર બાજ વો લોગ હે જે અલ્લાહકે સિવા દુસરોં કો ઉસ્કે બરાબર ઠેહરાતે હે. ઉન્સે એસી મોહબ્બત રખતે હે જેસી મોહબ્બત અલ્લાહસે રખની ચાહીયે. ઓર જે લોગ ઈમાનવાલે હે વો સબસે ઝયાદા અલ્લાહસે મોહબ્બત રખતે હે. ઓર કાશ ! યે બેઈન્સાફ દેખ લે ઉસ વક્તકો જબકે વો અઝાબ કો દેખેગે કે સારી તાકત સિફ અલ્લાહકે લીયે હે. ઓર અલ્લાહ સખ્ત અજબ દેનેવાલા હે.”

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ - وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“ અલ્લાહ કે સિવાય કોઈ મઅબુદ નહી. ઓર ચાહીયેં કે અલ્લાહ હી પર ભરોસા કરે ઈમાન લાનેવાલે”

ઈન આયતોં કે મુતાબિક તૌહિદ કી હકીકત યે હે કે આદમી સબસે ઝયાદા અપને રબસે મોહબ્બત કરને લગે. ઉસ્કેલીયે સબસે ઝયાદા ભરોસે કી ચીઝ ઉસ્કા “ખુદા” બન જાયે. ઉસ્કી ઉમ્મીદે ઓર અંદેશે (ડર, ખીફ) અલ્લાહકે સાથ ઈસ તરહ વાબસ્તા હો જાયે કે વો અપને રાત દીન કે લમ્હાતમેં ઉસ્કો બેતાબાના (બેકારી સે) પુકારને લગે.

તૌહીદકા અમલી તકાજા યે હે કે આદમી હર વક્ત ખુદા પરસ્તીકા સુબુત દે. યાની ઈબાદતકા.

ઈબાદત યે હે કે આદમી અલ્લાહકે કદમોં મે અપના સર રખ દે. વો ઈસ્કે આગે જુક જાયે. વો અપને પુજુદકો ખુદાકે આગે ઈસતરહ બિછાદે જીસ તરહ દરખ્ત અપને સાયે કે સાથ ઝમીન પર બિછ જતા હે. પયંજમ્બરો કી જીંદગી ખુદાપરસ્તીકી અમલી ઓર મેઅયારી મિસાલ હે.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ - (બ-૨૧-૧૯)

“ અલ્લાહકે રસુલ (સ.અ.વ.) મેં તુમ્હારે લીયે બેહતરીન નમુના હે.”

અલ્લાહકે રસુલ વો કામિલ ઓર મુકમ્મલ ઈન્સાન હે જીન્હોંને તૌહિદકો

અકીદે ઔર અમલી તૌરપર ઉસ્કી આખરી હદ તક અપનાયા. નીઝ અદ્દાહતઆવાને ખુસુસી એહતિમામ કે ઝરીયે રસુલોં કી જીંદગીં કે રેકાર્ડ કો હંમેશા કે લીયે તારીખમેં મેહફુજ કર દીયા.અબ જો બંદએખુદા ચે ચાહતા હે કે વો અપને રબકે પાસ ઈસ હાલમેં પહોંચે કે ઈસ્કા રબ ઉસસે રાજી હો ઉસ્કો ચાહીયે કે વો ખુદા કે દીન કો ખુદાકી કિતાબસે માલુમ કરે ઔર ફીર રસુલ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતકી રોશનીમેં દીનકો અપની જીંદગી મેં ઈખ્તીયાર કરે.ઈસ્કે સિવા કોઈ દુસરા રાસ્તા નહી જો આદમી કો ખુદાકી પકડસે બચાનેવાલા,ઔર ઉસ્કે ઈન્આમ કા મુસ્તહીક બનાને વાલા હો.

તૌહીદવાલી જીંદગી ઔર શિર્કવાલી જીંદગી કા ફર્ક અપની કામિલ સુરત મેં અગર ચે સિર્ફ આખિરતમેં જાહીર હોગા.લેકીન ઈસ્કા અસર ઈસી દુનિયાસે શુરૂ હો જતા હે.

તૌહીદ પરસ્ત અગર અકેલા હે તો ખુદાકા ઈનામ ઉસ્કો ઈસતરહ મીલતા હે કે બાતીલ કુવ્વતેં અપની સારી કોશીષ કે બાવુજુદ ઉસ્કી આવાજ કો મગલુબ (દબા) નહી કરપાતી વો રૂહાની તૌર ગાલિબ હોકર રેહતા હે ઔર અગર તૌહીદ પરસ્ત બડી તઅદાદ મેં જમા હો જાયે તો ઉન્કો જમીન મેં સિયાસી ઔર સમાજી ગલ્બા બી દે દીયા જતા હે. (ઈસ્લામી દઅવત-૫)

ઈસ્લામસે બઢકર કોઈ દૌલત નહી :-

તિબરાનીમેં રિવાયત હે કે હુઝુર (સ.અ.વ.) કે એક સહાબી હઝરત સઅસઅ બિન નાજીયા (રદી.) ચે. હઝરત અલી (ર.દી) કે શાર્ગિદ ચે ઔર મશહુર શાઈર “ફરઝદક” કે દાદા હે. ઉન્હોને હુઝુર (સ.અ.વ.) કી ખિદમત મેં અર્જ કિયા મેં ને જહાલત કે ઝમાને મેં ૩૬૦ તીનસો સાઠ બચ્ચીયોંકી જન બચાઈ હે.મુશરીક ઉન્કો ઝીંદા દફનકરના ચાહતે ચે. મગર મેં ને હર બચ્ચીકે બદલે મેં દો ગાભન ઉંટેનીયા ઔર એક ઉંટે દેકર ઉન્કી જન બચાઈ હે યા રસુલુદ્દાહ (સ.અ.વ.) કયા ? ઈસ અમલ કા મુઝે કોઈ ફાયદા હોગા ? હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ચે કયા કમ ફાયદા હે ? કે અદ્દાહ તઆવાને તુઝે ઈસ્લામ કુબુલ કરનેકી તૌફીક બક્ષી. તુને ચે નેકી કા કામકીયા તો અદ્દાહતઆવાને તુઝે ઈસ્કા ચે બદલા દીયા. (સુબ્હાનદ્દાહ)

ઈસ વાકીએ સે અંદાઝા હોતા હે કે ઈસ્લામકી તૌફીક મીલના ચે ખુદાવંદ તઆવા કા હમપર ખુસુસી રહમો-કરમ હે. વરના હમને ઈસ્લામ હાસિલ

કરનેકે લીધે કૌનસી કુર્બાનીયાં દી હે ? અછાહતઆવાકે ઈસ ખુસુસી ઈન્આમકી કદર કરનેકી જરૂરત હે. યાની મૌત તક કી ઝીંદગીકો મુક્કમલ તૌરપર ઈસ્લામી બનાનેકી ઓર ઉસી પર જન દેનેકી નિયત કરના જરૂરી હે.

અછાહતઆવા હમેં ઈસ્લામકી કિંમતી દૌલતકી હિફાઝત કરનેકી ઓર ઉસ્કે તકાઝોં કે મુતાબિક જીંદગી ગુજરનેકી તૌફીક અતા ફરમાયે. આમીન...
(હિફાયતોંકા ગુલદસ્તા-૧૪૧)

ઈમાનકી તાસીર:-

ઈમાન વો દૌલત હે જો મુસીબત ઓર તકલીફ કો ભી રાહત ઓર નેઅમતમેં તબ્દીલ કર દેતી હે. હઝરતઅબુ દરદા (રદી.)ને ફરમાયા કે મેં ને રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.)સે સુનાહે કે અછાહતઆવાને હઝરત ઈસા (અલ.) સે ફરમાયા કે મેં આપકે બાદ એક એસી ઉમ્મત પેદા કરને વાલા હું કે અગર ઉન્કી દીલી મુરાદપુરી હો ઓર કામ અપની ચાહત કે મુતાબિક હો જાયે તો વો શુકઅદા કરેગે. ઓર અગર ઉન્કી ખ્વાહીશ ઓર મરજીકે ખિલાફ નાપસંદ બાતપેશ આયેતો વો ઉસ્કો સવાબકા ઝરીયા સમજકર સબ્ર કરેગે. ઓર યે અકલમંદી ઓર બુદબારી (સબ્ર) ઉન્કી અપની જતીઅકલ ઓર હીલ્મ (નરમી) કા નતીજા નહીં. બલ્કેહમ ઉન્કો અપને ઈલ્મ ઓર હિલ્મ કા એક હિસ્સા અતા ફરમાયેગે.
(મઝહરી)

શુક કી હકીકત કા ખુલાસા યે હે કે અછાહતઆવાકી દી હુઈ નેઅમતોં કો ઉસ્કી નાફરમાની ઓર હરામ નાજઈઝ કામોમે ખર્ચ ન કરે ઓર ઝબાનસે અછાહતઆવાકા શુક અદા કરે. ઓર અપને કામોં ઓર આમાલ કો ભી ઉસ્કી મરજી કે મુતાબિક બનાયે.

ઓર સબ્રકા ખુલાસા હે કે તબીયત કે ખિલાફ કામોં સે પરેશાન નહો અપને કૌલ ઓર અમલ મેં નાશુકી સે બચે. ઓર અછાહતઆવાકા દુનિયામે ભી ઉમ્મીદવાર રહે. ઓર આખેરતમેં સબ્ર કે બદલે અજરે અજીમ કા યકીન રખે.

ખુલાસા યે હે કે મોમિનકા કોઈ હાલ બુરા નહીં હોતા. અચ્છાહી અચ્છા હે. વો ગીરનેમેં ભી ઉભરતા હે ઓર બિગડને મેં ભી બનતા હે.

(મ.કુ.-૫/૨૩૨)

હઝરત હસન બસરી (ર.હ.) ને ફરમાયા કે ઈમાન કીસી ખાસ શકલ ઓર

બનાવટ ઓર હાલત બનાવે તે ઓર દીન સિફ તમત્રાએ કરનેસે નહી બનતા બલ્કે ઇમાન ઇસ યકીન કા નામ હે જે કલ્બ(દીલમે) ડાલદીયા ગયા હો. ઓર આમાલમે ઉસ્કી તસ્દીક હો.

જેસા એક હદીસમે હઝરત ઝૈદ બિન અરકમ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જે શખ્સ ઇખ્લાસકે સાથ લાઈલાહ ઇલ્લાહાલું કહેગા વો જરૂર જન્નતમે જાયેગા. લોગોને પુછા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઇસ કલ્મે ઇખ્લાસ કા કયા મતલબ હે ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જબ યે કલ્મા ઇન્સાનકો અલ્લાહકી હરામ કી હુઈ ચીઝો ઓર નાજઈઝ કામોસે રોક દે. તો વો કલ્મેકા ઇખ્લાસ હે. (મ.કુ-૫-૩૧૪) (કરતબી)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર (રદી.) ને ફરમાયા કે એક રોજ હમ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમત મેં હાજર થે. કોઈ સાહાબ આપ (સ.અ.વ.) કે પાસ ખજુરકે દરખ્ત કા ગુદા લાયે. તો આપ (સ.અ.વ.) ને સહાબા (રદી.) સે સવાલ કિયા કે દરખ્તોમે એક દરખ્ત એસા હે જે “મદે મોમિન” જેસા હે. ઉસ્કે પત્તે કીસી મોસમ મેં નહી ગીરતે. બતાઓ વો કોનસા દરખ્ત હે? ઇબ્ને ઉમર (રદી.) ફરમાતે હે કે મેરે દીલમે આયા કે મેં કેહ દું વો ખજુરકા દરખ્ત હે. મગર મજલીસમેં હઝરત અબુબ્રક (રદી.) હઝરત ઉમર (રદી.) ઓર દુસરે બડે સહાબા (રદી.) મૌજુદ થે. ઉન્કો ખામોશ દેખકર મુઝે બોલનેકી હિમ્મત ન હુઈ ફીર ખુદ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા વો ખજુરા કા દરખ્ત હે.

મોમિનકી મિસાલ ખજુરકે દરખ્ત સે દેને કી એક વજહ થે હે. મોમિન કે કલ્મએ તયબલ મેં ઇમાનકી જડ હે. જે બહોત મજબુત હે. દુનિયાકી મુસીબત ઓર તકલીફ ઉસ્કો હિલા નહી સકતી. કામીલ મોમિન સહાબા (રદી.) ઓર તાબેઈન બલ્કે હરજમાને કે પક્કે મુસલમાનોકી એસી મિસાલે કુછ કમ નહી. કે ઇમાન કે મુકાબલેમેં જાન ઓર માલ ઓર દુસરી કાંસી ચીઝકી પરવા નહી.

દુસરી વજહ થે હે કે ઉન્કી પાકીઝગી ઓર સફાઈ હે. કે દુનિયાકી ગંદગીઓં કે અસરકો કબુલ નહી કરતે જેસે બડે દરખ્ત પર જમીનકી ગંદગી કા કોઈ અસર નહી હોતા.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى خَيْرِ خَلْقٍ كُلِّهِمْ

તીસરી વજહ યે હે કે ખજુરકી શાખે (ડાલીયા) આસ્માનકી તરફ બુલંદ હોતી હે. મોમિનકે આમાલભી આસ્માનકી તરફ ઉઠાયે જાતે હે. કુઆનિ મજીદ મેં હે કે “અદ્લાહકી તરફ ઉઠાયે જાતે હે પાકીઝા કલીમાત” (પા. ૨૨ - ૩૧૪)

મતલબ યે હે કે મોમિન જો અદ્લાહકાઝિક, તસ્બીહ, વગેરહ કરતા હે. યે સુબ્હ શામ અદ્લાહતઆવાકે પાસ પહોંચતે રહતેં હે.

ચોથી વજહ યે હે કે ખજુરકા ફલ હરહાલ હર મોસમમેં રાતદીન ખાયા જાતા હે. મોમિન કે નેક આમાલભી હરવકત, હરમોસમ, ઓર હાલમેં સુબ્હશામ જરી હે. ઓર જીસ તરહ ખજુરકે દરખ્તકી હરચીઝ કામ કી હે. મોમિન કા હર કોલ ઓર અમલ ઓર ઉસ્કી તમામ હરકતેં પુરી દુનિયાકે લીએ મુફીદ હોતે હે. શર્ત યે હે કે વો મોમિન કામીલ ઓર અદ્લાહ ઓર રસુલ (સ. અ. વ.) કી તાલીમ કા પાબંદ હો.

ઉસ્કે બાદ મોમિન કે ઈમાન ઓર કલ્મએ તેબહકા ખાસ અસર દુસરી આયતમેં બયાન ફરમાયા. “મોમિનકા કલ્મએ તેબહ મજબુત ઓર પક્કે દરખ્ત કી તરહ એક “કોલે સાબિત” હે. જીસ્કો અદ્લાહતઆવા હમેંશા કાઈમ ઓર બાકી રખતે હે. દુનિયામેં ભી ઓર આખેરતમેં ભી ” શર્ત યે હે કે યે કલ્મા ઈખ્લાસ કે સાથ કહા જાયે. ઓર લાઈલાહ ઈલ્લાહો કો પુરી તરહ સમજકર ઈખ્તિયાર કિયા જાયે.

મતલબ યે હે કે ઈસ કલ્મએ તેબહ પર ઈમાન રખનેવાલેકી દુનિયા મેભી અદ્લાહતઆવાકી તરફસે મદદહોતી હે. જીસ્કી વજહસે વો મરતે દમતક ઈમાન પર કાઈમ રહેતા હે. ચાહે ઉસ્કે ખિલાફ કિત્નીહી તકલીફોં કા મુકાબલા કરના પડે. ઓર આખેરતમેં ઈસ કલ્મએ તેબહ કો કાઈમ રખકર ઉસ્કી મદદ કી જાતી હે. આખેરત સે મુરાદ ઈસ આયત મેં “બરઝખ” યાની કબ્રકા આલમ હે. (મ. કુ. ૫/૨૪૭)

ઈમાન મે તરક્કી

કુઆનિમજીદ કી તિલાવત ઓર ઉસ્મે ગોર ફિકર ઓર ઉસ્કે તકાળે પર અમલ કરનેસે ઈમાન મેં તરક્કી, ઈમાનકા નુર ઓર ઈમાન કી મીઠાશ નસીબ હોતી હે. જીસ્કા અસર યે હોતા હે કે ઈન્સાનકો અદ્લાહ ઓર રસુલ (સ. અ. વ.) કી ઈતાઅત આસાન નજર આને લગતી હે. ઈબાદતમેં લઝઝત મેહસુસ કરને

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَدَعِّلَا أَبَدًا - عَلَى خَيْرِ خَلْقٍ خَلَقْتَ

લગતા હૈ. ગુનાહોંસે તબઈ નફરત પૈદા હો જાતી હૈ. ઓર ઉન્સે કુલ્ફત (તકલીફ) મેહસુસ હોતી હૈ.

હઝરત અલી (રદી.) ને ફરમાયા કે ઈમાન જબ દીલ મેં આતા હૈ તો એક સફેદ નુરાની નુકતા જૈસા હોતા હૈ. ફીર જૈસે ઈમાન મેં તરક્કી હોતી હૈ તો યે સફેદી બઢતી હૈ. યહાં તક્કે પુરા દીલ નુરાની હોજતા હૈ.

ઈસી તરહ કુફ, નિફાક, શુરૂમેં એક કાલે દાગ કી તરહ દીલ પર લગતા હૈ. ફીર જૈસે જૈસે ગુનાહોંકી કસરત ઓર કુફકી સખ્તી બઢતી જાતી હૈ યે કાલા નુકતા બઢતા રહેતા હૈ. યહાં તક્કે પુરા દીલ કાલા હોજતા હૈ. (મઝહરી)

ઈસવીયે સહાબા (રદી.) એક દુસરોસે કહા કરતે યે કે કુછદેર મીલકર બેઠો. દીન ઓર આખેરતકી બાતોંકા મુજકરા કરો. તાકે હમારા ઈમાન બઢે.

ઈમાનકો તરક્કી દેનેવાલે આ'માલ :-

ઈમાન કો તરક્કી દેનેવાલી બહોત સી ચીઝેં હૈ ઊંસકી તફસીલ કી તો યહાં ગુંજાહીશ નહી, લેકીન તર્જુબા ઓર મુતાલાસે માલુમ હોતા હૈ કે નીચે લીખી ગઈ ચંદ ચીઝોંકા અગર સચ્ચે દીલસે એહતીમામ કર લીયા જાયે તો ઈન્શાઅલ્લાહ ઈમાન કી તરક્કી કે લીયે બહોત મુફીદ હૈ.

- (૧) ગુનાહો ઓર બુરી બાતોંસે, ઓર હર કીસમકે છોટે બડે ગુનાહોં સે પરહેઝ, તન્હાઈમેં ભી ઓર સબકે સામને ભી.
- (૨) ફર્જ નમાઝોં કે અલાવા રાતકી તન્હાઈયોમેં નફ્લ નમાઝેં પાબંદીસે હો તો બહોત બહેતર હૈ વરના જબ ભી મુશ્કીન હો.
- (૩) નમાઝે સુકુન ઓર દીલજમ્મીસે જી લગા કર ઓર ઠહર ઠહર કર પઢના.
- (૪) હર ઘડી અલ્લાહ કી યાદ દીલસે હો, જબાન સે હો ઓર દોનોસે હો તો ઓર બહેતર હૈ.
- (૫) ગીઝાકી નિગાહ રખના કે હરામ યા શુબા (શક) વાલી ન હો. યે પાકીઝગી બાતિનકે લીયે અહમ ગુર (નુકતા) હૈ.
- (૬) ખુશહાલી ઓર તંગદસ્તી હર હાલમેં તાકતકે મુતાબિક રાહે ખુદામેં ખર્ચ કરના ઈસ તરહ કે દાહના હાથ દે તો બાયે હાથકો ખબર ન હો

ઔર જીસ કદર ઝયાદા જરૂરતમંદકો દીયા જાયેગા ઊતના હી ઝયાદા મુફીદ હે. બહેતર યે હે કે જહાંતક મુમકીન હો ખુદ અપને હાથસે દીયા જાયે.

- (૭) રોઝાના કુઆનિ મજીદકી તિલાવત જીસ્કી કમસે કમ મિકદાર દો રૂકુઅ (રૂબએહીઝબ) હોની ચાહીયે સાથહી સાથ ઊસ્કે મઆની સમજને ઔર ખુદકો કુઆનિમજીદકે પૈગામ કા મુખાતબ સમજનેકી કોશીશ કરની ચાહીયે.
- (૮) ઔર ઈન તમામ ચીઝોંકી પાબંદીકે સાથ સાથ બહોત તવજ્જુહ ઔર ધ્યાન સે અદ્દાહ તઆલા સે ઈમાન ઔર આમાલે સાલેહા ઔર અખલાકે હસનાકી તૌફીક માંગતે રહેના ચાહીયે ઈસલીયે કે તમામ ઈન્સાનોંકે દીલ ઊસીકે કબ્જેમેં હે વો જીધર ચાહતા હે ઊન્હે મોડ દેતા હે. (ઈતિહાદેમિસ્ત-૮)

ઈમાન ઔર ઈસ્તિકામત :-

- ★ જબ હાલાત સાઝગાર હો ઔર હવા મુવાફિક ચલ રહી હો.
- ★ જબ કિસી મસ્લક પર કાઈમ રેહને પર ઈન્આમ મીલતા હો ઔર કુલ બરસાયે જતે હો.
- ★ જબ કીસી જમાઅત ઔર કૌમકા સિતાર બુલંદ હો.
- ★ જબ કીસી જમાઅતમેં શિકત બાઈસે ઈઝઝત ઔર ફખ્રકા સબબ હો તો ઉસ વકત ઈસ મસ્લક પર કાયમ રેહના ઔર ઉસ અકીદે કા ઈઝહાર કરના કોઈ મદાનિગી નહી.

તેકીન :-

- ★ જબ હાલાત ના સાઝગાર હો ઔર મુખાવિફ હવા તેઝ ચલ રહી હો.
- ★ જબ બહેબહે જવામદોં કે કદમ ઉખડ રહે હો.
- ★ જબ કીસી અકીદો કો ઈખ્તિયાર કરના આઝમાઈશ કો દઅવત દેના હો.
- ★ જબ કીસી કૌમ કે તનઝૂલ (પડતી) કા ઝમાના હો. ઈકબાલ (બુલંદી) ને મુંહ મોડલીયા હો ઔર ઝમાનેકી નિગાહે ઉસસે ફીરી હુઈ હો.

ઉસ વક્ત :-

ઉસ મસ્લકપર સાબિતકદમ ઓર ઉસ જમાતસે નિસ્બત બડે શેરમદોં કા કામ ઓર બડી વફાદારી ઓર નમક હવાલી કી બાત હે.

લેકીન :-

ઈસ્લામ પર કાયમ રહેના ઓર ઈસસે અપની નિસ્બત ઓર ખુલેતોર પર ઉસ્કે શઆઈર (નિશાનીયોં) કા ઈઝહાર ઉસ વક્તભી સઆદત ઓર ફખ્રકી બાત હે. ઓર ઉસ્મે ઉસ વક્ત ભી મઝા હે. જબ હાલાત ઉસ્કે લીયે સાઝગાર હો. ઓર જબ મુસલમાનોં કી કામ્યાબી કા દોર ઓર દુનિયામેં ઈસ્લામકા દોર દોરા હો. ઓર કીસી મામલે મેં ઉન્કો નાકામી કા મુંહ ન દેખના પડતા હો. લેકીન આઝમાઈશ ઓર ઈમ્તીહાન કે મોકે પર વફાદારી ઓર જનિસારી (કુર્બાની) મેં જો લઝઝત હે વો કીસી ચીઝમેં નહીં.

યે વો વક્ત હે જબહક પર કાયમ રેહનેવાલો કો ઓર હક ઓર સદાકતકી તબ્લીગ કરનેવાલો. ઓર અપને અકીદે ઓર જમીરકે ખાતિર ફાયદે ઓર એઅઝાઝ કી કુર્બાની કરનેવાલોંકો ઈસ દુનિયાહીમેં જન્મતકા મઝા આને લગતા હે. ઓર ઉન્કે બદનકી રૂએ રૂએ સે ખુદાકી હમ્દે સના કા તરાના બુલંદ હોતા હે. (“કુર્આની ઈફાદાત”-૯૭)

ઈમાનો યકીનકા હીરા :-

સારે ઈલ્મ ઓર મુતાલે, ઈબાદત, મુજહિદે, ઓર સારી ઈસ્લાહ ઓર તરબિયત કા ખુલાસા ખુદાકી મઅરેફત ઓર યકીન હે. લેકીન યે દોલત કોઈ એસા ગીરા પડામાલ નહી હે. જો રાસ્તા ચલતે મીલ જાયે. હમ અપને કામોમેં ઓર કમાઈ ધંધોમેં અપની ખ્વાહીશાત પુરા કરને મેં મશગુલ રહે. ઓર યે કિમતી હીરા હાથ મેં આ જાયે. યે બાત ખુદાકી ગયરત કે ખિલાફ હે. ઈમાન ઓર યકીનકી યે દોલત કોઈ એસી ચીઝ નહી જો હર કીસીકે ગલે લગાદી જાયે. ચાહે ઉસ્કો ઉસ્કી તલબહો યા ન હો. ચાહે ઉસ્કી કદર હો યા ન હો.

કુર્આન શરીફ મેં ઈશાદ હે.

أَنْزَلْكُمْ مِنْهَا وَآتَكُمْ لَهَا كَارِهُونَ (ب-૧૨-૩૬)

“કયા હમ ઈમાનકી દોલત તુમહારે ગલે લગાદેગેં ચાહે તુમ ઉસ્કો નાપસંદ કરતે હો.”

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

ઉસ્કેલીયે બુલંદ હિંમત ઓર હકીકત પસંદ ઇન્સાનો ને બડી બડી કુર્બાનીયા દી હે. સમન્દરોંં કા સફર કિયા હે. જબ યે કિંમતી હીરા હાથ મેં આયા હે.

ઈમામ ગિઝાલી (ર.અ.) કી મિસાલ લીજીયે. વો ઈમામ ગિઝાલી જીન્કો અદ્લાહતઆવાને ઈલ્મકી બાદશાહી અતા ફરમાઈ થી. ઓર જો બોરીયે પર બેઠકર બાદશાહત કર રહે થે. ઉન્કો યે મેહસુસ હોને લગા કે મેરે અંદર જો યકીન હોના ચાહીયે વો નહી હે. આખિર મેં વો ઈસ પુરી શાનોશોકતકો કુકરાકર ચલે ગયે. ઓર ઇરાદા કરલીયા કે જબતક વો યકીનકી કેફિયત મેરે અંદર પેદા નહી હોગી મેં વાપસ નહી આઉંગા ચુંનાયે અદ્લાહતઆવાને મદદ ફરમાઈ.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا (ب) (૨૧-૩૬)

જો અદ્લાહકે રાસ્તે મેં નિકલતા હે અદ્લાહ ઉસ્કી મદદ ફરમાતા હે. “અદ્લાહને ઉન્કી મુરાદમેં કામ્યાબ કિયા. ઓર વો દોલત અતા કી જીસ્કી ઉન્કો તલાશ થી. વો એસા યકીન લેકર આયે ઓર એસી મઅરિક્કત લાયે જો આજ હઝારોં નહી લાખો દીલોં કો ગરમા રહી હે. આજ ભી ઉસસે ઈમાની કેફિયત પેદા હોતી હે.

અદ્લાહતઆવાને ઉન્કો સચ્ચી તલબકા યે બદલા દીયા કે ખુદ ભી ઉન્કો યકીન અતા ફરમાયા. ઓર દુસરો મેં યકીન પેદા કરનેકી ભી તાકત પેદા કરદી. ઓર હઝારો આદમીયોં કે યકીન બનાને કા સબબ બન ગયે.

ઈસીતરહ મૌલાના ખાલિદ રૂમી (ર.અ.) કે દીલમેં એક તરફ પેદા હુઈ ઓર ઉન્કો અપને અંદર એક કમી મેહસુસ હુઈ કે સબકુછ હે. બાહર સેં આલિમોંકા લિબાસ હે. આલિમોંકી ઝબાન હે. આલિમોંકા દિમાગ હે. આલિમોંકા ઈલ્મ હે. કુતુબખાને કા કુતુબખાના મેરે દીલમેં ભરાહુઆ હે. લેકીન જો ચીઝ હોની ચાહીયે વો નહી હે. મેરે અંદર વો કેફિયત જીસ્કેબારે મેં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે.

“તુમહારી ઈબાદત એસી હોની ચાહીયે ગોયા કે અદ્લાહકો દેખરહે હો”
ઈસસે મેરા દીલ ખાલી હે.

જબ હુઝુર (સ.અ.વ.) સે હઝરત જિબ્રઈલ (અલ.) ને પુછા કે એહસાન કીસે કેહતે હે. ફરમાયા. “તુમ અદ્લાહકી ઈસ તરહ ઈબાદત કરો કે તુમ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

ઉસ્કો દેખ રહે હો. અગર તુમ ઉસ્કો નહી દેખ રહે હો તો ફીર ખ્યાલ કરો. વો તુમકો દેખરહા હે.

ખાલિદ રૂમી (ર.અ.) કો ભી ઇસ શદીદ એહસાસને બેચેન કર દીયા થા ઓર ઉસ્કી ઉન્કો હરવકત ફીકર રેહતી થી કે મેં પઢતાહું-પઢતાહું. ઓર અછાહ ઓર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કી બાતેં મેરી ઝબાનપર હે. લેકીન મેરે અંદર જે મુશાહિદે કી કેફિયત હોની ચાહીયે વો નહી.

ઈસ્કેલીયે એક સાહિબે યકીન ઓર મદેં બાખુદાકી સોહબત ચાહીયે. જે ખાલી દીલકો યકીન કી જરૂરત હે. જીસ્મેં રેહકર ઇન્સાન ઇમાન વ યકીન કી દીલત હાસિલ કર સકે. ઉન્કો માલુમ હુવા કે દીલ્હીમેં એક અછાહકા બંદા હે જે યકીનકા સૌદા બેચતા હે. ઓર યકીન કી દીલત બાટતા હે. તો ઇસ અછાહકે બંદે કી ખિદમત મેં હાજીર હોને કી ખ્વાહીશને ઉન્કી નિંદ હરામ કરદી. અબ કીસી ચીઝમેં ઉન્કા દીલ નહી લગતા થા વો વહાં સે નિકલ ચલે ઓર ઉન્કી ખાનકાહમેં એસે પડે ઓર દુસરી ચીઝોં સે એસે કટે કે વો દીલત લેકર હી ઉઠે. ઓર ખુદાવંદતઆવાને ઉન્કો સચ્ચી તલબ ઓર કુર્બાની કી બરકત સે ઉન્કો એસા નવાઝા કે હઝરત શાહ ગુલામ અલી સાહબ (ર.અ.) કે બડે ખલીફાઓમેં હુએ.

શાહ ગુલામ અલી સાહબ (ર.અ.) ને ઉન્કો રૂખસત ક્રિયા ઓર પુરેઈરાક કુદિસ્તાન. ઓર તુર્કી કી ઇસ્લાહકા કામ સોંપા, અછાહતાવાને ઉન્કો એસા નવાઝા કે દેઠસો (૧૫૦) બરસ હો ગયે લેકીન આજભી ઉન્કા નામ ઝીંદા ઓર ઉન્કી હી મેહનત કી બરકતસેં ઉન ઇલાકેમેં દીનકી બહાર હે. યે ઇખ્વાસકી બરકત હે. ઓર ઉસ તલબકી બરકતે હે. જે શાહ ગુલામ અલી (ર.અ.) કે પાસસે મોલાના ખાલિદ રૂમી (ર.અ.) લેકર આયે થે.

ઇમાન યકીન હાસિલ કરનેકે લીયે તીન શર્તે હે.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ (ب-૨-૧૧૮)

તરજુમા :- બેશક જે લોગ ઇમાન લાયે ઓર જીન્હોને હીજરત કી ઓર જેહાદ કીયા અછાહ કે રાહમેં વો ઉમ્મીદવાર હે અછાહકે રહમતકે ઓર વો બખ્શનેવાલા મહેરબાન હે.

ઇમાન, હિજરત, જિહાદ, પર અમલ કરનેવાલેકી કુછ ઉમ્મીદકર સકતેં હે.

અછાહકી રહમત કી વોહી અછાહકીરહમત કે મુસ્તહીક હોસકતે હૈ. ઓર ઉસ્કી આરઝુ કર સકતે હૈ... મગર પહેલે પ્યાસ ભી તો હો. તલબ ભી તો હો. અપને અંદર કમીકા એહસાસ તો હો. યે શર્તે પાઈ જાયેતો ખુદાકી રહમત મદદકે લીયે આગે બઢતી હૈ. ઓર ઈન્સાન ઈમામ ગિઝાલી (ર.અ.) મૌલાના ખાલિદ રૂમી (ર.અ.) ઓર અસ્હાબે નબી (સ.અ.વ.) કે સિફાતકા હામિલ હોતા હૈ.

હકીકત યે હૈ કે જાતી કોશીષ ઓર પક્કે ઈરાદે કે બગેર દીન ઓર ઈલ્મેદીન કે સહી નતીજે હાસિલ નહી હો પાતે દીનકી અછાહકે યહાં જે કદર હૈ. ઉસ્કે ઓર અછાહકી ગયરત કે ખિલાફ હૈ કે કીસી કો બગેર તલબ કે મીલ જાયે?

બહરહાલ અછાહતઆવાને હિદાયત ઓર રહમતકો અપને રાસ્તેમેં જ્વો જહદ (કુબાની) કે સાથ જોડ દીયા હૈ. (ઈફાદાતેકુઆની-૧૧૮)

મોમિનકી ખુબીયા :-

કુઆનિમજીદમેં અછાહતઆવાને મોમિનકી ખુબીયાં બયાન ફરમાયી હૈ કે “ઈમાનવાલે વહી હૈ કે જબ નામ આયે અછાહકા તો ડર જાયે ઉન્કેદીવ ઓર જબ પઢાજાયે ઉનપર ઉસ્કા કલામ તો ઝયાદા હોજતા હૈ. ઉન્કા ઈમાન ઓર વો અપને રબપર ભરોસા રખતે હૈ. વો લોગ જે કાઈ મરખતે હૈ નમાઝકો ઓર હમને ઉન્કો જે રોઝી દી હૈ ઉસમે સે ખર્ચ કરતે હૈ. યહી હૈ સચ્ચે ઈમાનવાલે ઉન્કે દર્જે હૈ અપને રબકે પાસ ઓર મઆફી ઓર રોઝી ઈઝઝતકી.” (સુરએ અન્ફાલ-આયાત/૪)

ઈસ આયતમેં ઉન ખાસ સિફાતકા બયાન હૈ. જે હર મોમિનમેં હોને ચાહીયે ઈસ્મે ઈશારા હૈ કે હરમોમિન અપની જહીરી ઓર બાતીની કેફિયત ઓર સિફતોંકા જઈઝા(દેખલાવ) લેતા રહે. અગર યે સિફાત ઉસ્મેં મૌજુદ હૈ તો અછાહતઆવાકા શુક અદાકરે ઓર કોઈ સિફત મૌજુદ નહો યા કમજોર હો તો ઉસ્કે હાસિલ કરને યા મજબુત કરનેકી ફિક મેં લગ જાયે.

પહેલી સિફત યે બયાન ફરમાઈકે જબ ઉન્કે સામને અછાહકા ઝિક કીયા જાય તો ઉન્કેદીવ સેહમ (ડર) જાતે હૈ. મતલબ યે હૈ કે અછાહતઆવા કી અજમત ઓર મોહબ્બત ઉન્કે દીલોમેં રચી ઓર ભરી હુઈ હૈ. જીસ્કા એક તકાજ હેબત ઓર ખોફ હૈ. દુસરી જગા ઈશાદ હૈ કે ખુશખબરી દે દીજાયે ઉન નરમ તબિયત લોગો કો જીન્કેદીવ ડરજાતે હૈ જબ ઉન્કે સામને અછાહકા ઝિક કીયા જાયે.

બાઝ મુફ્સેરીનને ફરમાયા કે અછાહકા ઝિક્ક ઔર યાદ સે મુરાદ યે હે કે કોઈ શખ્સ કીસી ગુનાહ કો કરનેકા ઇરાદા કર રહા થા કે ઈસી હાલતમે ઉસ્કો ખુદાતઆલાકી યાદ આ ગઈ તો વો અછાહકે અઝાબસે ડર ગયા. ઔર ગુનાહ સે બાઝ આગયા. ઈસ સુરતમે ખૌફ સે મુરાદ અઝાબકા ખૌફ મુરાદ હે.

દુસરી સિક્ત મોમિનકી યે બતાઈકે જબ ઉસ્કે સામને અછાહતઆલાકી આયતેં તિલાવત કી જતી હે તો ઉસ્કા ઈમાન બઢ જતા હે. ઈમાનબઢને કે ઐસે માઅના (મતલબ) જીનપર સબ ઉલ્માએ મુફ્સેરીન કા ઈત્તેફાક હે યે હે કે ઈમાનકી કુવ્વત ઔર કેફિયત ઔર નુરે ઈમાન મેં તરક્કી હોજતી હે. ઔર તજુરબા હે કે નેક આમાલ સે ઈમાન મેં કુવ્વત ઔર ઐસા શરહે સદર પેદા હો જતા હે કે આમાલ ઉસ્કી તબઈ (આદત) બન જતી હે. જીસ્કે છોડને સે ઉસ્કો તકલીફ હોતી હે. ઔર ગુનાહસે ઉસ્કો તબઈ નફરત પેદા હો જતી હે કે ઉન્કે પાસ નહી જતા. ઈમાન કે ઈસી મકામકો હદીસમેં “હલાવતે ઈમાન” કે લફઝસે તાબીર ફરમાયા હૈ. યાની જબ કીસી દીલ મેં હલાવતે ઈમાન જગા પકડ લેતી હે તો ઉસ્કે હાથ-પાંવ ઔર સબ આઝા ઈબાદતમેં રાહત ઔર લઝઝત મેહસુસ કરને લગતે હે.

ખુલાસા યે હુવા કે કામિલ મોમિન કી યે સિક્ત હોની ચાહીયેં કે જબ ઉસ્કે સામને અછાહતઆલાકી આયતેં પઢી જાયે તો ઉસ્કે ઈમાનમેં તરક્કી હો ઔર નેકઆમાલ કી તરફ રગબત બઢે. ઈસસે યે ભી માલુમ હો ગયા કે જીસતરહ આમ મુસલમાન કુઆન પઢતે હે. ઔર સુનતે હે. કે કુઆનમજીદકે અદબ ઔર એહતેરામ કા કોઈ એહતેમામ નહી. ઔર ન અછાહતઆલાકી અઝમત પર નજર હે. ઐસી તિલાવત નેક મક્સદ ઔર આલા નતીજે પેદાકરને વાલી નહી. ચાહે સવાબસે વો ભી ખાલી ન હો. કુઆનમજીદમેં ગૌર ઔર ફિક્કપર બહોત ઝયાદા જોર દીયા ગયા હે. યે ગૌર વ ફિક્ક મોમિનકી મુસ્તકીલ સિક્ત હે ઈસીસે આદમી પર મઅરેફતે ખુદાવંદી કે દરવાઝે ખુલતે હે. ઈસીસે ઈમાનમેં ઈજ્ઞા (વધારો) હોતા હે. ઈસીસે વો ઈસ દરજાએ “એહસાન” કો પહોંચતા હે જીસ્કે બારે મેં હદીસમેં આયા હે કે ખુદા કી ઈબાદત ઈસ તરહ કરો ગોયા તુમ ખુદાકો દેખરહે હો.

તીસરી સિક્ત અછાહતઆલાપર તવક્કુલકી બયાન ફરમાઈ કે વો અછાહતઆલા પર તવક્કુલ કરે. તવક્કુલ કે માઅના એતેમાદ ઔર ભરોસા હે મતલબ યે હે કે અપને તમામ આમાલ ઔર અહવાલમેં ઉસ્કા મુકમ્મલ ભરોસા સિર્ફ અછાહતઆલા પર હો.

સહી હદીસમાં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઇશદિ હે કે તવક્કુલ કા મતલબ યે નહી હે કે અપની જરૂરીયાત કે લીયે અસ્બાબ ઓર તદબીર કો છોડકર બેઠ જાયે. બલકે મતલબ યે હે કે અસ્બાબ ઓર (સાધન) કો અસલ કામ્યાબી કે લીયે કાફી ન સમજે બલકે અપની તાકત ઓર હિમ્મત કે મુતાબિક અસ્બાબ ઓર તદબીરેં હાસિલ કરને ઓર ઇસ્તેમાલ કરને કે બાદ મામલેકો અદલાહતઆવાકે હવાલે કરે. ઓર સમજેકે અસ્બાબ ભી ઉસીકે પેદાકીયે હુએ હે. ઓર ઉન અસ્બાબ કે નતીજે ભી વહી પેદા કરતે હે. હોગા વહી જો વો ચાહેગે.

એક હદીસ મેં હે **أَحْمِلُوا فِي الطَّلَبِ**

યાની રોઝી ઓર અપની હાજતકે હાસિલ કરનેકે લીયે દરમ્યાની દર્જો કી તલબ ઓર અસ્બાબકે ઝરીયે કોશીષ કરવો. ફીર મામલા અદલાહતઆવાકે હવાલે કરો. અપને દીલ દીમાગકો સિફ તદબીરો ઓર અસ્બાબહી મેં ઉલજ ન રખો.

ચોથીસિફત નમાઝ કાઈમ કરના બતાયા હે. ઇસ્મેં યે બાત યાદ રખનેકે કાબીલ હે. કે યહાં નમાઝ પઢનેકા નહી બલકે નમાઝ કી ઇકામત કા ઝિક હે. “ઇકામત” કા તરજુમા કીસી ચીઝ કો સીધા ખડા કરને કે હે. ઇકામતે નમાઝસે મુરાદ યે હે કે નમાઝ કો પુરે આદાબ ઓર શર્તોકે સાથ ઇસતરહ અદા કરે જીસ તરહ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને કીલ ઓર અમલ સે બતલાયા હે. ઇસલીયે આદાબ ઓર શર્તોકી કૌતાહી હુઈ તો ઉસ્કો નમાઝ પઢનાતો કેહ સકતે હે મગર ઇકામતે નમાઝ નહી કેહ સકતે. કુર્આનમજીદમેં નમાઝ કે ફાયદે ઓર બરકતોંકા ઝિક કીયા ગયા હે. કે “નમાઝ” રોકતી હે બેહયાઈ ઓર હરગુનાહ સે યે નતીજ ભી ઇકામતે સલાત પર મૌકુફ હે. જબ નમાઝ કે આદાબ મેં કૌતાહી હુઈ તો ફત્વેકી રૂસે ઉસ્કો નમાઝ કો જાઈઝ કહા જાયેગા મગર નમાઝકી બરકતોંમે કૌતાહી કે હિસાબ સે ફર્ક પડ જાયેગા. ઓર બાઝ સુરતોં મેં ઈન બરકતોં સે પુરે તૌર પર મેહરૂમી હો જાયેગી.

પાચંવી સિફત યે બતાઈ કે અદલાહતઆવાને ઉસ્કો જો રોઝી દી હે વો ઉસ્મેસે અદલાહકી રાહમેં ખર્ચ કરે. અદલાહકી રાહમેં ખર્ચકરનેકા મતલબ યે હે કે તમામ સદકે ઓર ખૈરાત, ઓર વકફ કરના - સીવારહમી (રિશ્તેદારો સે અચ્છા સુલુક કરના) કરના, ઓર ઝકાત, સદક એ ફિત્ર જેસી વાજબ ચીઝે ભી દાખિલ હે.

ઔર નફલી સદકે ઔર એહસાન કરના. મેહમાનો, દોસ્તો, બુઝુગો કી માલી ખિદમતભી શામિલ હૈ.

મદે મોમિનકી યે પાંચ સિક્તે બયાન કરનેકે બાદ યે ઇશાદ ફરમાયા (૧૦૯-૧૫) “أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا” યાની એસેહી લોગ સચ્ચે મોમિન હૈ. જીન્કા જહીર ઔર બાતિન એક ઔર દીલનેક” વરના જીન્કે યે સિક્કાત નહીં વો જબાનસે

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ

કેહતે હૈ. મગર ઉન્કે દીલોં મેં ન તૌહીદ કારંગ ન ઇતાઅતે રસુલ (સ.અ.વ.) ઉન્કે આમાલ ઉન્કે અહવાલ કો રદ કરતે હૈ. ઇસ આયતમેં એક ઇશારા યે ભી હૈ કે હર હક કી એક હકીકતહોતી હૈ. જબ વો હાસિલ ન હોતો હક હાસિલ નહીં હોતા.

એક શખ્સને હઝરત હસન બસરી (ર.અ.) સે પુછા કે અય અબુસઈદ ! કયા આપ મોમિન હૈ ? તો આપને ફરમાયા. ભાઈ ! ઇમાન દો કિસ્મકે હૈ. તુમ્હારે સવાલકા મતલબ અગર યે હૈ કે મૈં અદ્લાહતઆલા ઔર ઉસ્કે ફરિશતોં કિતાબો, ઔર રસુલો પર ઔર જન્નત ઔર દોઝખ, ઔર કયામત ઔર હિસાબકિતાબ પર ઇમાન રખતે હો. તો જવાબ યે હૈ કે બેશક મેં મોમિનહું ઔર અગર તુમ્હારે સવાલકા મતલબ યે હૈ કે મેં વો મોમિનેકામિલ હું જીસ્કા ઝિક સુરએ અન્ફાલકી આયતમે હૈ. મુઝે કુછ માલુમનહી કે મૈં ઉન્મે દાખિલ હું કે નહીં-સુરએ અન્ફાલકી વહી આયાત મુરાદ હૈ જો ઉપર ગુજરી હૈ.

મજકુર આયતમેં સચ્ચે મોમિનકી સિક્કાત ઔર અલામતે બયાન ફરમાનેકે બાદ ઇશાદ હૈ.

لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ (૧૦૯-૧૬)

સચ્ચે મોમિનકેલીયે ત્રીન ચીઝોંકા વાઅદા ફરમાયા હૈ. એક દરજાતે આલયા દુસરા મગફેરત ત્રીસરા ઉમદા રિઝક.

તફસીરે બેહરે મુહીત મેં હૈ કે ઇસસે પહેલી આયતોં મેં સચ્ચે મોમિનોં કી સિક્કાત બયાન હુઈ હૈ. વો ત્રીન કિસ્મકી હૈ. એક વો જીન્કા તઅદ્દુક દીલ ઔર બાતિનસે હૈ. જેસાકે ઇમાન ઔર ખોફે ખુદાતઆલા પર તવક્કુલ વગેરેહ. દુસરા જીન્કા તઅદ્દુક જીસ્માની આમાલ સે હૈ. જેસે નમાઝ વગેરેહ. ત્રીસરે

વો જીન્કા તઅણુક ઈન્સાનકે માલ સે હે જૈસાકે અછાહકી રાહમેં ખર્ચ કરના.

ઈનતીનો કીસમકે સિક્કાત કે બદલે મેં તીન ઈમાનો કા ઝિક આયા હે. દરજતે આલીયા કલ્બી ઓર બાતિની સિક્કાતકે મુકાબલે મેં. ઓર મગફેરત ઉન આમાલકે બદલેમેં જોઈન્સાનકે જાહીરી બદનસે લગાવ રખતે હે જૈસે નમાઝ, રોઝા, વગેરેહ. હદીસમેં હે કે નમાઝ ગુનાહોંકા કફફારા હો જતી હે. ઓર ઉમ્દા રિઝક અછાહકી રાહમેં ખર્ચ કરનેકે મુકાબલેમેં આયા હે કે જો ખર્ચકીયા ઉસસે બેહતર ઓર બહોત ઝયાદા ઉસ્કો આખેરતમેં મીલેગા.

(મઆરિકુલ કુર્આન - ૪/૧૭૮)

નેક મોમિનકી મઝેદાર જીંદગી :-

ઈબ્ને અતીયાહ (ર.અ.) ને ફરમાયા કે મોમિને સાલેહીન કો અછાહતઆવા દુનિયામેં વો ખુશીઓર મઝેદાર જીંદગી અતાફરમાતે હેજો કીસી હાલતમેં નહી બદલતી તંદુરસ્તી ઓર માલદારીમે તો ઉન્કી જીંદગીકા ખુશહાલ હોનાતો જાહીર હે. કે બગૈર જરૂરત માલકો બઢાનેકી લાલચ ઉન્મે નહી હોતી. જો ઈન્સાન કો હર હાલમેં પરેશાન રખતી હે. ઓર અગર તંગદસ્તી ઓર બિમારી ભી આજાયે તો અછાહતઆવાકે વાઅદોં પર ઉન્કા મુકમ્મલ યકીન ઓર મુશ્કીલકે બાદ આસાની ઓર તકલીફ કે બાદ રાહત મીલનેકી પક્કી ઉમ્મીદ ઉન્કી જીંદગીકોં બેમઝા નહી હોને દેતી. જૈસે કિસાનકે ખેતી બોને ઓર પરવરિશકરને કે વકત ઉસ્કો કીત્નીહી તકલીફે પેશ આ જાયે. તો ભી ઈસલીયે રાહત મેહસુસ કરતા હે કે ચંદ રોજ કે બાદ ઉસ્કા બડા બદલા મીલનેવાલા હે. તાજીર અપની તિજરતમેં મુલાઝીમ અપની ડયુટી અદાકરને મે કેસી મહેનતે, તકલીફેં બલકે બાજમરતબા જીહ્લત ભી બરદાશત કરતા હે. મગર ઈસલીયે ખુશ રેહતા હે કે ચંદ રોજ કેબાદ ઈસ્કો તિજરતકા બડા નફા મુલાઝીમત કી તનખ્વાહ મીલનેકા યકીન હોતા હે. મોમિનકા ભી યહી અકીદા હોતા હે કે મુઝે હર તકલીફ પર અજર મીલ રહા હે ઓર આખેરતમેં ઉસ્કા બદલા અઝીમુશ્શાન નેઅમતોંકા સુરત મેં મીલેગા. ઓર દુનિયાકાં જીંદગી આખેરતકે મુકાબલે મેં કોઈ હેસિયત નહી રખતી. ઈસલીયે યહાં કે રંજ ઓર રાહત ઓર ઈંડા, ગરમ સબકો આસાનીસે બરદાશત કરવેતા હે. ઈસ્કી જીંદગી ઐસે હાલાતમેં ભી પરેશાનીવાલી ઓર બેમઝા નહી હોતી. યહી વો “હયાતે તય્યબહ” હે જો મોમિનકો દુનિયામેં નકદ મીલતી હે.

(મઆરિકુલ કુર્આન - ૫/૩૮૮)

ઈમાનવાલો કેલીયે ફરિશ્તે ઇસ્તિગ્દાર કરતે હૈ :-

મુકર્બ ફરિશ્તે મોમિનોં કે લીયે ખાસકર જે ગુનાહોંસે તોબા કરકે શરીઅત કે તાબેદાર હો જાયે. ઉન્કેલીયે દુઆએં કરતે હૈ. યાતો અછાહતઆવાને ઉન્કો ઇસ કામપર મુકર્ર ફરમાયા હૈ. યા ઉન્કી ફિતરત ઓર તબીયત હી એસી હૈ કે વો અછાહકે નેક બંદોંકે લીયે દુઆએં કરતે રહતે હૈ.

હઝરત મતરફબિન અબ્દુલ્લાહ (રદી.) ને ફરમાયા કે ફરિશ્તેં અછાહકે બંદોમે મોમિનોંકે સબસેઝયાદા ખેર ખવાહ (ભલાઈયાહનેવાલે) હોતે હૈ. ઉન્કી દુઆ મોમિનોંકેલીયે એકતો યે હૈ કે ઉન્કી મગફીરત ફરમા. ઓર અઝાબેજલ્લમસે બચા. ઓર હંમેશા રેહનેવાલી જન્નતોમે દાખીલ ફરમા. ઉસ્કે સાથ યે ભી દુઆ કરતે હૈ કે મોમિનોં કે બાપ દાદા ઉન્કી બીવીયાં ઉન્કી ઓલાદે જીન્કા ખાત્મા ઇમાનપર હુઆ હૈ ઉન્કોભી ઉન્હી લોગોં કે સાથ જન્નતમેં દાખીલ ફરમા.

ઇસસે માલુમ હુવા કે ઇમાન તો નજાતકે લીયે શર્ત હૈ. ઇમાન કે બાદ દુસરે નેકઆમાલ હૈ. ઇમાનવાલોં કે બાપ દાદા યા બીવી ઓર ઓલાદ અગર ઉસ્કે દર્જોંસે નીચે ભી હો તો અછાહતઆવા ઉન્કે ઇકરામ મેં કમદર્જ કે રિશ્તેદારોંકોભી જન્નતમેં ઇન્હીકેસાથ કર દેજે. તાકે ઉન્કી ખુશી ઓર ઉમંગે મુક્કમલ હો જાયે. જૈસાકે કુઆનિમજીદમેં ઇશાદ હૈ.

وَالْحَقُّنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ (૩૯-૨૭)

તરજુમા :- હમ ઉનકી ઓલાદકોંભી દર્જોં મેં ઉન્કે સાથ શામિલ કર દેજોં.

હઝરતસઈદ બીનઝુબૈર (રદી.) ને ફરમાયા કે મોમિન જબ જન્નતમેં જાયેગાતો અપને બાપ, બેટે, ભાઈ, વગેરેહ કો પુછેગા કે વો કહાં હૈ? ઉસ્કો બતાયા જાયેગા કે ઉન્હોને તુમ્હારે જૈસે નેક અમલ નહી કીયે (ઇસલીયે વો યહાં નહી પહોંચ સકેજોં.) યે કહેગા કે મૈને જે અમલ કીયા થા (વો સિર્ફ અપને લીયે નહી) બલકે અપને ઓર ઉન્કે લીયે કીયા થા. તો હુકમ હોગા કે ઉન્કોભી જન્નતમેં દાખિલ કરદો.

તફસીરે મજહૂરી મેં ઇસ રિવાયતકો નકલ કરકે ફરમાયા કે સલાહિયત કે બગૈર યાની ઇમાનકે બગૈર નહો સકેગી. નજાત કે લીયે ઇમાન શર્ત હૈ.

(મઆરિકુલ કુઆનિ - ૭/૫૮૪)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى خَلِيَّتِكَ عِيسَى الْخَلْقِيِّ كُلِّهِمْ

અઝમતે મોમિન :-

એક દીન હુજુર (સ.અ.વ.) કઅબતુલ્લાહ કા તવાફ કરરહે થે. આપ (સ.અ.વ.) ને કઅબાકો મુખાતબ કરકે ફરમાયા.

“અય કઅબતુલ્લાહ”

કયાસા પ્યારા હૈ તું ? કૈસી પાકીઝા હૈ તેરી ખુશબું !

કીસ કદર બા અઝમત હૈ તું ! ઔર કીસ

કદર બુલંદ હે. તેરા મરતબા !

(લેકીન)

ઇસ જાતે બુર્ખુગકી કસમ જીરકે કબ્જે મેં

મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી જાન હૈ.

મૌમિનકી અઝમત ઔર ઉસ્કા મરતબા અદ્વાહતઆલાકી

નજર મેં તેરે મરતબે સે ભી બુંલદ હૈ. ઉસ્કે માલકા ભી

ઔર ઉસ્કે ખુનકાભી. ઔર ચે ભી ઉસ્કા હક હે.

કે ઉસ્કે મુતઅલ્લિક હમ અરઘા હી ગુમાન રખે.

(સુનનેઈબનેમાઝા-૨૯૦)

ઈમાનકી હિશાઝત કીજયે :-

અદ્વાહ ઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈન્સાનકી તરબિયતમેં ઉસ્કે રહાની પેહલું કો કુલ્લત પહોંચાને પર પુરી તવજજુહ ખર્ચ કી હે. ઈન્સાનમેં ઈમાન કી આબ્યારી (પાની દેકર) રહાની પેહલુંકો મજબુત કરના ચાહા હે. જબ ઈન્સાનકા ઈમાન કવી (મજબુત) હો જાયેગા ઔર અપને રબસે ઉસ્કા તઅલ્લુક મજબુત હો જાયેગા તો ઉસ્કી રહાની કુલ્લત કુટ પડેગી. ઔર ઉસ્મેં એસી આદત ઔર તાકત પેદા કર દેગી. જે ઈસ્કે જીસ્મ ઔર નફસ પર બડા અસર ડાલેગી ઉસ્કે નતીજે મેં કુલ્લત ઔર નિશાત પેદા હોગા. ફીર કમઝોરી ઔર બિમારીસે ઉસે શિક્ષા હાસિલ હોગી.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈશાદિ હે કે સુનલો ઈન્સાનકે બદનમેં ગોશતકા એક ટુકડા હે અગર વો દુરૂસ્ત હો જાયે તો પુરા જીસ્મ દુરૂસ્ત હો જાતા હે. ઔર અગરવો બિગડ જાયેતો પુરા જીસ્મ બિગડ જાતા હે. સુનલો વો દીલ હે.

(બુખારી શરીફ)

يَا رَبِّهِ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى خَيْرِكَ خَيْرَ الْعَالَمِ كُلِّهِمْ

ઇસહદીસસે માલુમ હોતા હે કે ઈન્સાનકી ઈસ્વાહ પહેલે અંદર સે શુરૂ હોતી હૈ. યાની દીલસે ઓર દીલકી ઈસ્વાહ ઈમાન ઓર તવહીદકે રાસ્તેસે ઓર તકવા, ઈતાઅત વ ઈબાદત કે ઝરીયે હોતી હૈ. જબ ઈન્સાનકા દીલ દુરસ્તહોગયા ઓર ઈમાન ઓર તવહીદ ઓર ઈબાદતે ઈલાહી કી મુહબ્બતસે લબરેઝ હો ગયા તો ઈન્સાનભી દુરસ્ત હો ગયા. ઉસ્કી જીંદગી સર્વરંગઈ, અખ્વાક અચ્છેહોગયે. વો કામીલ શખ્સીયતવાલા મુક્કમલ ઈન્સાન હો ગયા.

લિહાઝા ઈન્સાન કો યે બાત સમજ લેનાચાહીયેં કે ઈમાન કી તાકત ઓર સલામતી ઈસબાતમેં હે કે ઈન્સાન અદ્વાહકે બનાયે હએ ફિતરી અકીદે યાની તૌહીદ કે અકીદે કો મજબુતીસે થામે રહે. અદ્વાહકી બંદગીકરતા રહે. ઉસ તરીકેસે જીંદગીકો અયાનાયે જીસે અદ્વાહતઆલાને ઈન્સાનોં કે લીયે મુકરર કિયા હૈ. ઓર સુન્નતે રસુલ (સ.અ.વ.) ને ઉસ્કી વજાહત (તફ્સીલ) કી હૈ. જબતક ઈન્સાનકા દીલ ઈસ ફિતરતેસલીમ પર હૈ. જીસ્કો ખુદાકી શરીઅતને પુરા બયાન કરદીયા હૈ. ઉસવકત તક ઈન્સાન કામીલ રહેતા હૈ. ઓર અગર માહોલ કે ગલત અસર સે અસરલેનેવાલા બનગયાતો ઈસ્કાદીલ ફીતરતે સલીમસે હટજતા હૈ. ઓર ઉસે દીલકી બિમારીયાં ઓર નફસાની બિમારી લગજતી હૈ. હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે.

“ ફીત્ને દીલોંકો ઘેર લેતે હૈ. જે દીલ ઈનફિત્નોંકો નાપસંદ કરતા હૈ. ઉસ્મેં એક સફેદ નુકતા લગાદીયાજતા હૈ. ઓર જે દીલ ઈન ફિત્નોંકી તરફ માઈલ હો જતા હૈ ઉસ્મે કાલા નુકતા લગા દીયા જતા હૈ. ઈસ તરહ દીલ દો કિસમકે હો જતે હૈ. સફેદ સાફદીલ, જીસે કયામત તક કોઈ ફિત્ના નુકશાન નહી પહોંચાસકતા. દુસરા કાલા દીલ ફુંજે કી તરહ ઉલ્ટા હુવા (યેફરમાતેહુએ હુઝુર (સ.અ.વ.) ને અપની હથેલી ઝૂંકાઈ) જે ભલાઈ ઓર બુરાઈમેં તમીઝ ન કરસકે સિર્ફ અપની ખ્વાહીશ કો જને.” (મસ્નદેઅહમદ-૫/૩૮૬)

હાફીઝ ઈબ્ને કિયમ (ર.અ.) ને ઈસ હદીસકી તશરીહ કરતે હુએ લીખા હૈ કે દીલોં કો જબ ફિત્ને ઘેર લેતે હૈ તો દીલ દો તરહ કે હો જતે હૈ. કુછ દીલ એસે હોતે હૈ જે ફિત્નાકોં ઈસતરહ જઝબકર લેતે હૈ જીસ તરહ સ્પંથ () પાની કો રુસ લેતા હૈ. એસે દીલોં મેં કાલાદાગ પડ જતા હૈ. ઓર ઉઘાહો જતા હૈ. જબદીલ કાલા હોકર ઉઘા હો જતા હૈ તો ઉસ્મે દો એસી ખતરનાક બિમારીયા પેદા હો જતી હૈ. જે ઉસે હલાક કરડાવતી હૈ.

- ★ પહેલા રોગ યે લગજતા હે કે વો અચ્છાઈ ઓર બુરાઈ મેં તમીઝ નહી કર પાતા. બાઝ મરતબા યે બિમારી ઈત્ની બઢજતી હે કે ઈન્સાન ભવાઈકોબુરાઈ ઓર બુરાઈ કો ભવાઈ સમજને લગતા હે.
- ★ દુસરા રોગ યે પૈદા હોજતા હે કે વો અપની ખ્વાહીશકો શરીઅતપર હુકમરા (હાકીમ) બનાવેતા હે. ઓર નફ્સાની ખ્વાહીશોંકી પેરવી કરને લગતા હે.

કુછ દીલ સફેદ ચમકદાર હોતે હે. જીસ્મેં ઈમાનકા નુર ઝગમગાતા હે. ઈમાનકી કન્દીલે (ફાનુસ) રોશન હોતી હે. જબ એસે દીલ કો ફિત્તા ઘેરતા હે તો વો ફિત્તેકો ના પસંદ કરકે વાપસ કરદેતા હે. ઈસ્કેનતીજેમેં ઉસ દીલકી રોશની, ચમક, કુવ્વત ઓર બઢજતી હે.

દીલોં કો ઘેરનેવાલે ફિત્તે દીલોંકી બિમારીકે અસ્બાબ હે. યે શેહવત ઓર શકસુબે કે ફિત્તે, ગુમરાહી ઓર ગુનાહોં ઓર બિદઅતોં કે ફિત્તે, જુલ્મ, ઓર જહાલતકે ફિત્તે હે.

પેહલી કીસ્મકે ફિત્તે નિયત ઓર ઈરાદોં કો બિગાડતે હે ઓર દુસરી કીસ્મકે ફિત્તે ઈલ્મ ઓર અકીદોંકો બિગાડતે હે.

(હાફીઝઈબ્નેકિયમ (૨.અ.) - અમરાજુલકુલુબ. ૧૨)

ઈસ તફ્સીલ સે માલુમ હુવા કે અદ્લાહતઆવા પર ઈમાન ઓર અકીદાએ તોહીદ ઓર ઈબાદત ઈન્સાનકે તર્જે જીંદગીકો દુરૂસ્ત કરદેતે હે. ઓર નફ્સાની બિમારીયોં સે હિફાઝત હોતી હે. ઓર ઈનબિમારીયોંકા ઈલાજ હો જતા હે.

જે મોમિનબંદા અપનેદીનમેં પકકાહોતા હે. વો અપને તમામ અકવાલ, આમાલમેં, અદ્લાહતઆવાકો પેશેનજર રખતા હે. ઉસ્કા ઈમાન ઉસ્કો ભટકનેસે ઓર ગલત કામસે મેહફુજ રખતા હે. હુઝુર(સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે.

ચોરી કરતે વકત ચોર મોમિન નહી રહેતા. ઝીનાકરતે વકત ઝિનાકાર મોમિન નહી રહેતા. શરાબપીતે વકત શરાબી મોમિન નહી રહેતા. ઉસ જાતકી કસમ જીસ્કે કબ્જે મેં મુહમ્મંદ (સ.અ.વ.) કી જાન હે. જબ તુમમેસે કોઈ કીસી ઈઝઝત દાર કો લુંટતા હે તો જીસે એહલે ઈમાન નિગાહે ઉઠાકર દેખતે હે તો લુંટતે વકત વો શખ્સ મોમિન નહી રહેતા. ઓર માલેગનીમતમેં ખયાનત કરનેવાલા ખયાનત કરતેવકત મોમિન નહી રહેતા. લિહાજ તુમ ઈન કામોંસે બચો.

(મસ્નદે અહમદ-૨/૩૧૭)

જેદીલ ઈમાનસે મામુર હો ઉસકો નફસાની બિમારીયાં નહીં લગસકતી. અદ્લાહતઆવા પર ઈમાન, ઈસ્લાસકે સાથ અદ્લાહકી ઈબાદત અલ્લાહકી ઝાત પર ભરોસા, તકદીર પર રાજી રહેના. મોમિનકો ગુનાહોકે એહસાસ સે પૈદા હોનેવાલી બેયેનીસે નજત દેતા હૈ. ઓર દીલમેં સુકુન ઓર ઈત્મિનાન પૈદા કરતા હૈ. અદ્લાહતઆવાકા ઈર્શાદ હૈ.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ

قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ (પ ૧૩-૧૦૬)

“યાની વો લોગ જે ઈમાનવાયે ઓર અદ્લાહકે ઝિક્કસે ઉન્હે ઈત્મિનાન હો ગયા. ખુબ સુનવો. અદ્લાહકે ઝિક્ક સે દીલોં કો ઈત્મિનાન હોહી જતી હૈ.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઉસ શખ્સ કેલીએ જત્રતકા વાઅદા ફરમાયા હૈ જે અદ્લાહતઆવાકો અપના રબ, ઓર ઈસ્લામકો અપના દીન, ઓર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો અપના નબી ઓર રસુલ માનતા હો.

જત્રતમેં દાખિલ હોને કી ઈસ ઉમ્મીદ કી વજહસે ઈમાનવાલોં કે દીલોમે અમન ઓર ઈત્મિનાન પૈદા હોતા હૈ. હઝરત અબુસઈદ ખુદરી (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા.

જીસ્ને અદ્લાહતઆવાકો અપના રબ માન લીયા. ઈસ્લામકો અપના દીન બનાલીયા. ઓર મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો નબી ઓર રસુલ માન લીયા ઉસ્કે લીયે જત્રત લાઝીમ હો ગઈ.

(મુસ્લિમ-૪/૩૨૮)

અદ્લાહતઆવા પર ઈમાનવાને ઓર જીંદગી મેં તકવા ઓર ઈસ્તિકામત ઈખ્તિયાર કરનેસે ઈન્સાન કે અંદર અમન, સલામતી, ખુશી ઓર સઆદત કા અહેસાસ પૈદા હોતા હૈ. કયું કે અદ્લાહતઆવાને ઈમાનવાલોંકે લીયે દુનિયામે પાકીઝા જીંદગી ઓર આખિરતમેં બડે સવાબકા વાઅદા ફરમાયા હૈ. અદ્લાહતઆવાકા ઈર્શાદ હૈ.

حَيَوةٌ طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (પ ૧૬-૧૧૯)

“નેક અમલ જે કોઈ બી કરેગા મદદહો યા ઓરત શર્ત યે કે ઈમાનવાલાહો તો હમજરર ઉસે એક પાકીઝા જીંદગી અતા કરેગે ઓર હમ ઉન્હે ઉન્કે અચ્છે કામોં કે એવજ મેં જરર અજર દેગે.”

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ

الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ (પ ૧૬-૧૦૬)

“જનલોગોં ને નેકી કી ઉન્કે લીયે ઈસ દુનિયામેં ભી ભલાઈ હે. ઓર આવમેઆખિરત તો ઓર ઝયાદા બેહતર હે. ઓર તકવા વાલોં કા વો ઘર હકીકતમેં અચ્છા હે.”

અછાહતઆવા પર ઈમાન ન લાને, તકવા ઓર ઈબાદત કી જંદગી ઈજ્તિયાર ન કરને, દુનિયાકી લઝબતોં પર ટુટપડને ઓર ખ્વાહીશાતે નફસ કે પીછે દોડનેસે મઈશત (રોઝી) કી તંગી પેદા હોતી હે. ઓર ઈન્સાન મેહરૂમી ઓર નાકામી કે એહસાસ સે દો. ચાર હોતા હે.

وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى

(૧૬૮-૧૬૯)

“ઓર જો કોઈ મેરી નસીહતસે મુંહ ફેરેગા. તો ઉસ્કેલીયે તંગીકા જના હોગા ઓર કયામત કેદીન હમ ઉસે અંધા ઉઠાયેગે.”

હઝરત અનસ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ. અ. વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા. જો શખ્સ આખિરતકો અપના મકસદ બનાવેતા હે અછાહતઆવા ઉસ્કે દીલમેં ગીના (તવંગરી) પેદા કરદેતા હે. ઉસે યકસુઈ ઓર દીલબમઈ અતા ફરમાતે હે. દુનિયાખુદ ઉસ્કે કદમોં પર આતી હે. ઓર જો શખ્સ દુનિયાકો અપના મકસદ બનાવેતા હે. અછાહતઆવા ઉસ્મેં મોહતાજી કા એહસાસ પેદા કરદેતે હે. દીલ-દિમાગ પરાગંદા કરદેતે હે. ઓર દુનિયા ઉસે ઉત્તીહી મીલતી હે જીત્ના ઉસ્કે મુકદદર મેં હે.

(તિર્મીઝી-૮/૨૨૮) (હદીસેનબવી (સ. અ. વ.) ઓર ઈલ્મુન્નફીસ-૨૩૬)

અછાહતઆવાકે નજદીક મકબુલીયત :-

“રાત કો બહોત કમ સોતે થે.” کَانُوا قَلِيلًا مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ

ઈસ્મે મોમિન ઓર મુત્તકી લોગોંકી યે સિફત બયાન ફરમાઈ કે વો રાત અછાહતઆવાકી ઈબાદતમેં ગુજર તે હે. સોતે કમ હે જાગતે ઝયાદા હે. ઓર અપના વકત નમાઝ ઓર ઈબાદતમેં ગુજરતે હે.

હઝરત હસને બસરી (ર. અ.) સે યહી નકલ ક્રિયા ગયા હે મુત્તકી હઝરાત રાત કો જાગતે ઓર ઈબાદતકી તકલીફ ઉઠાતે હે ઓર બહોત કમ સોતે હે. હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ને ઈસ્કા મતલબ યે બતાયા હે કે રાત કો થોડાસા હિસ્સા ઉનપર એસા ભી આતાહે કે જીસ્મેં વો સોતે નહી બલ્કે ઈબાદત નમાઝ

વગેરેહ મેં મશગુલ રહેતે હે. ઈસ એઅતેબારસે વો સબ લોગ ઈસ્કા મિસ્દાક (સુબુતદેનેવાલે) હો જાતે હે જે રાતકો કીસી ભી હીસ્સેમેં ઈબાદત કરવે. ચાહે શુરૂમેં યા આખિરમેં યા દરમ્યાનમેં.

ઈસવીથે હઝરત અનસ (રદી.) ને ઈસ્કે (હકદાર) ઉન લોગોંકો કરાર દીયા જે મગરિબ ઔર ઈશાંકે દરમ્યાન નમાઝ પઢતે હે ઔર ઈમામ અબુજફર (ર.હ.) ને ફરમાયા કે જે લોગ ઈશાંકી નમાઝ સે પહેલે ન સોયે વોભી ઈસ્મે દાખિલ હે. (ઈબ્નેકસીર)

અબ્દુરહમાન બિન અસ્લમ (રદી.) ફરમાતે હે કે બની તમીમ કે એક શખ્સને મેરે વાલિદ સે કહા. કે અય અબુઉસામહ હમ અપને અંદર વો સિફત નહી પાતે જે અદ્લાહતઆલાને મુત્તકીયોં કે લીથે બયાન ફરમાઈ હે. યાની (રાતકો બહોત કમ સોતે હે.) કયું કે હમારા હાલતો યે હે કે રાતમેં બહોત કમજગતે ઔર ઈબાદત કમ કરતે હે. મેરે વાલિદને ઉસ્કે જવાબમેં ફરમાયા.

“ બશારત હે ઉસ શખ્સ કે લીથે જીસ્કો નિંદ આવે તો સો જાયે મગર જબ બેદાર હો તો તકવા ઈખ્તેયાર કરે. યાની શરીઅત કે ખિલાફ કોઈ કામ ન કરે.”

મતલબયે હે કે અદ્લાહકી મકબુલીયત હાસિલ કરને મેં સિર્ફ રાતકો બહોત જાગને મેં મેહદુદ નહી હે. જે શખ્સનિંદ સે મજબુર હો ઔર રાતમેં જાયાદા ન જાગે. મગર બેદારીમેં ગુનાહ ઔર ના ફરમાની સે બચે. વો ભી મુબારકબાદી કે કાબીલ હે.

હદીસમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદિ હે કે “ અયલોગો ! તુમ લોગોંકો ખાના ખિલાઓ. રિશ્તેદારોં સે સિલા રહમી કરો. ઔર સલામ કો આમ કરો. ઔર રાતકો ઉસ વકત નમાઝ પઢો જબ લોગ સો રહે હો. તો તુમ સલામતી કે સાથ જન્નતમેં દાખિલ હોજાઓગે. (ઈબ્નેકસીર)

કીસી ઈમાનવાલે સ્ત્રે જતીલ ન સમજો :-

મુસલમાન કે લીથે યે ભી જરૂરી હે કે કીસી ઈમાનવાલે કી હકારત (હલકાપન) ઔર બેવકઅતી અપને દીલમેં હરગીઝ ન લાયે ન ઈસ્કી દીની કમઝોરી કો દેખકર ઔર ન ઊસ્કી દુન્યવી બદહાલી કો દેખકર.

અદ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદિ હે.

“ અપની પાકીઝગી તુમખુદ બયાન ન કરો વો ખુબ જાનતા હે કે કોન

પારસા (મુત્તકી) હે.”

એક હદીસમે હે કે આપ (સ.અ.વ.) ને ઇશાદિ ફરમાયા

“ ખુશ ખબરી હે ઊસ શખ્સ કે લીયે જીસ્કો અપને ઐબોસે બા ખબર હોના દુસરો કે ઐબ દેખને સે રોક દે.”

હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઇશાદિ ફરમાયા:-

આદમી કે બુરા હોને કે લીયે ઈત્નીહી બાત કાફી હે કે વો અપને મુસલમાન ભાઈકો હકીર સમજે. (મુસ્લીમ શરીફ)

બાજ આરેફીન યે નસીહત કિયા કરતે થે કે અછાહ કે બંદોમે સે કીસીકો ભી હકીર નં સમજે જબ અછાહ તઆલાને ઊસ્કો અપની પેદાઈશ કે વક્ત હકીર નહી સમજા ઓર અપની ઈનાયત ઓર તવજ્જુહ ઊસ પર નાઝીલ ફરમાઈ ઓર ઊસ્કો અદમસે વુજુદ બખ્શા. તો તુમ કૌન હોતે હો કે ઊસ્કો હકીર સમજે ? ઊસ્કો જલ્લીલ સમજના ઊસ્કે પેદા કરનેવાલે કો જલ્લીલ સમજના હે. (કે અછાહમિંયા ભી કયા બનાને બેઠે થે ?) બડે ગુનાહોમેં એક બડા ગુનાહ હે. (ફૈઝુલકદીર - ૪/૧૬)

અછાહે બંદોકી અજીબ કેફિયત હોતી હે બહોતસે લોગ જાહીરી દીખાવે સે બિલકુલ બે હૈસિયત ઓર મામુલી હોતે હે મગર અછાહકી નજરમેં વો બહોત ઊંચે મુકામ પર હોતે હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને બહોતસી હદીસોમેં હકીકતસે પદા ઊઠાયા હે કે બહોત સે લોગ બિખરે હુએ બાલોંવાલે, ફટે પુરાને કપડોંવાલે, આમ લોગોંકી નજરોમેં બે હૈસિયત હોતે હે. મગર અછાહકે યહાં ઊંન્કા યે મુકામ હોતા હે કે અગર (કિસી બાત પર) વો અછાહકો કસમ દેદે તો અછાહ જરૂર ઊંન્કી બાત પુરી ફરમાયે.

હઝરત રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઇસ ઇશાદિ કે બાદ યે ફરમાયા કે એસે હી લોગોમેં સે એક બરાઅ બિન માલિક (રદી.) ભી હે.

હઝરત હસન બસરી (ર.અ.) કા બયા ૧ હે કે બસરામેં એક મરતબા આગ લગી. ઓર બહોતસી ઝૂપડીઆ જલકર રાખ હો ગઈ. મગર એક ઝૂપડી બિલકુલ સહી-સલામત રહી જબકે ઊસ્કે દાયે બાયે કી સબ ઝૂપડીયા જલ ગઈ થી.

લોગોને ઈસ્કે માલિક સે ઊસ્કી વજહ પુછી તો ઊસ્ને જવાબ દીયા કે મૈને અછાહ તઆવાકો કસમ દેદીથી કે મેરી ઝૂંપડી ન જલે.

(ફૈઝલકદીર - ૪/૧૫)

ઈમામ ગિઝાલી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે “ જીસ્ને યકીન કે સાથ અપને બારેમૈં ચે રાય કાઈમ કરલી કે વો અછાહ કે બંદો મૈંસે કીસી એકસે ભી બેહરત હૈ તો ઊસ્ને અપની બેવકુફી સે અપને તમામ આમાલ બરબાદ કરદીયે.

(ફૈઝલકદીર - ૪/૫૫૨)

એક જગા ઓર ઈશ્દિ ફરમાતે હૈ કે ઊસુલી બાત ચે હૈ કે કીસી મુદા ઓર જંદા કો છોટા ઓર હકીર ન સમજે વરના તુમ ખુદકો હલાક ઓર બરબાદ કર લોગે. તુમ્હે ક્યા ખબર ? કે વો તુમ સે બેહતર હો ચાહે વો ફાસિક ઓર બદ અમલી હી ક્યું ન હો. (અસલ એઅતિબાર તો આખિરવક્ત કા હૈ) ક્યા ખબર હૈ (ખુદા ન કરે) તુમ્હારા ખાત્મા ઈસી જૈસે અમલ પર હો ઓર ઊસ (બદનામ શખ્સકા) ખાત્મા નેકી ઓર અચ્છી હાલત પર હો જાયે.

(અહયાબિલ ઊલુમ - ૨/૧૮૮)

ગુનાહગારોં સે નફરત કરના ઓર ઊન્કી બદઅમલીકી વજહસે ઊન્હે હકીર સમજના “નફસકા બડા ધોકા ” ઓર શયતાન કી ખતરનાક ચાલ હૈ. ચે “અસલમેં અપની નેકી કા ધમંડ હૈ ” જો દુસરોંકી બુરાઈસે નફરતકી શકલમેં જહીર હોતા હૈ.

ઈમામ ગિઝાલી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે બદઅમલ લોગોંસે નફરત ઓર દુશ્મની કો જહીર ન કરો ઈસસે બાત બઢેગી ઓર વો તુમ્હારે દુશ્મન હો જાયેગે ઊન્કો હકીર સમજને કી વજહસે તુમ્હારા દીન ઓર ઊન્કી તુમ્હારે ઊપર જયાદતીયો કે નતીજેમે તુમ્હારી દુનિયા તબાહ હો જાયેગી. ઓર તુમસે દુશ્મની કરકે ઊન્કા દીન બરબાદ હો જાયેગા.

ઊસ્કે બજાયે ચે કરો કે જબ તુમ કીસીમેં બુરાઈ દેખો તો ઊસ્કી બદઅમલીસે તો નફરત કરો લેકીન ખુદ ઊન લોગોં પર રહમત ઓર શફક્ત કી ઓર હમદદો કી નજર ડાલો કે ચે ગરીબ અપની કીતાહીયોં કે સબબ અછાહકે ગજબકા શિકાર બન રહે હૈ ઓર જહન્નમ કી તરફ ચલે જ રહે હૈ.

બલ્કે બાઝ બર્જુગોંકા કહેના હૈ કે દુસરોં કો ગુનાહમેં મુબતલા દેખો તો ખુદકો ભી ઈસ ગુનાહ સે બરી (અલગ) ન સમજે. ઓર ખુદ અપના ચે હિસાબ

કરો કે ઊસ્કે અંદર ખેર પૈદા કરને ઔર ઊસ્કી બુરાઈ છુડાને કે લીયે મૈને કયા કોશીશ કી હે ? ઔર ઊસ બદઅમલ આદમી પર વો નજર ડાલો જો એક મોહબ્બત કરનેવાલી મા અપને છોટેસે માઅસુમ બચ્ચે પર ડાલતી હે. જીસ્ને અપની હી નાપાકીમેં અપને હાથ પાવ ગંદગી સે ભર લીયે હો ઈસ ગંદગીકી નફરતકે બાવજુદ મા અપને બચ્ચેસે ઝર્ફા બરાબર નફરત નહી કરતી.

યા ઈસ કીમતી હીરે કી તરહ સમજો જો ગંદી નાલીમેં ગીર ગયા હો.

મોમિન ભી અપને ગુનાહોંકી ગંદગીકે મે લિથડા હુઆ એક એસા હી પ્યારા બચ્ચા ઔર ગંદગીમેં પડા હુઆ એક કિમતી હીરા હે, યે હમારે ગુસ્સે ઔર નફરત કા નહી, “ હમદદ્દા ઔર મોહબ્બતકા હકદાર હે ”

كَذَلِكَ كُتِبَ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَيَّنُوا (પ-૦૬-૧૯)

“ પહેલે તુમ સબ ભી એસે હી થે ફીર અહ્લાહ તઆલાને તુમ્હારી ઊપર એહસાન ફરમાયા. ”

હુજુર (સ.અ.વ.) કો હર ઊમ્મતીસે બહોત ઝયાદા મોહબ્બત ઔર લગાવ થા એક બાર આપ (સ.અ.વ.) ને દુઆ ફરમાઈ.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا (બયહકી - ૪/૪૧)

અય અહ્લાહ ! હમારે અગલોંકી ભી મગફીરત ફરમા ઔર પીછલોંકી ભી.

(અઝમતે મોમિન - ૨૩)

ઈસ્તિગફારે સેહરી કે બરકાત વ ફમાઈલ :-

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ (પ-૨૬-૧૮૬)

“ યાની મુતકી મોમિન સહરગાહ (સુબ્હ સવેરે) કે વકત અપને ગુનાહોં સે ઈસ્તિગફાર કરતે હે. ” (રાતકો આખરી છટ્ટે હિસ્સેકો સેહરકહા જતા હે) રાતકો આખરી હિસ્સેમેં ઈસ્તિગફાર કરનેકી ફઝીલત દુ સરી આયત મેં આયી હે.

સહી હદીસ કી કીતાબામેં યે હદીસ હે કે અહ્લાહ તઆલા હરરાતકો આખરી તેહાઈ હીસ્સેમેં આસ્માને દુ નિયા પર અપની ખાસ રહમત નાઝીલ ફરમાતે હે. ઔર એલાન ફરમાતે હે. કે હે કોઈ ? તૌબા કરનેવાલા જીસ્કી મેં તૌબા કુબુલ કરું હે કોઈ ? ઈસ્તિગફાર કરનેવાલા કે મેં ઉસ્કી મગફીરત કરું. (ઈબ્નેકસીર)

યહાં યે બાત કાબીલે નજર હે કે ઇસ્તિગફારે સેઈરીમેં ઉન મુન્તકીયોંકા બયાન હો રહા હૈ. જીન્કા હાલ ઉસસે પેહલી આયતમેં યે બતાયા ગયા હૈ કે રાતકો અદ્દાહકી ઇબાદતમેં મશગુલ રહેતે હૈ. બહોત કમસોતે હૈ. ઇન હાલાતમેં ઇસ્તિગફાર કરનેકા જાહીર મેં કોઈ જોડ માલુમ નહી હોતા કયું કે મગફીરતકી તલબતોં ગુનાહસે કી જતી હૈ. લેકીન જીન લોગોંને સારી રાત ઇબાદતમેં ગુજરદી વો આખીરમેં ઇસ્તિગફાર કીસ ગુનાહસે કરતે હૈ ?

જવાબ યે હૈ કે ઉન હઝરાતકો યુંકે અદ્દાહતઆલાકી મઅરેફત હાસિલ હૈ. અદ્દાહતઆલાકી અજમતે શાનકો પહેચાનતોં હૈ. ઔર અપની ઇબાદત કો ઉસ્કે શાયાનેશાન નહી દેખતે ઇસલીયે અપની કમી હોતાહી સે ઇસ્તિગફાર કરતે હૈ.

(મઆરિકુલ કુર્આન-૮/૧૬૦)

અહકામે ઇસ્લામકેલીયે સીનેકા ખુલજના :-

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને એક આયાત તિલાવત ફરમાઈ જીસ્કા તરજુમાયે હૈ. “અદ્દાહતઆલા જીસશખ્સકો (ખુસુસી) હિદાયત બક્ષના ચાહતા હૈ. તો ઉસ્કા સીના (અહકામે) ઇસ્લામકેલીયે કુશાદહ કર દેતા હૈ. (આયત તિલાવત કરનેકે બાદ) નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જબ હિદાયતકા નુર સીનેમે દાખિલ હોતા હૈ તો સીના ફરાખ ઔર કુશાદ હોજતા હૈ.

સહાબા (ર.દો) ને અજ ક્રિયા યા રસુલુલ્લાહ ! કયા ? ઇસ હાલત ઔર કેફિયત કી કોઈ અવામત હૈ. જીસસે ઉસ્કો પહેચાના જ સકે. નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હા ઉસ્કી અવામત ઔર નિશાની હૈ.

(૧) દુનિયાસે બેરગબતી હોના.

(૨) આખિરત કી તરફ મુતવજ્જોહ રહેના.

(૩) મૌતસે પહેલે મૌતકે લીયે તૈયાર રહેના.

ખુલાસા :- સીનેકી કુશાદગી ઔર સીને કે ખુલ જાને સે મુરાદ યે હૈ કે દીલમેં હકબાત કુબુલ કરનેકી એસી સલાહિયત પૈદા હો જાયે કે બગૈર કીસી શકશુબા કે ઔર બગૈર કીસી વસવસે કે ઇન્સાન અદ્દાહતઆલા ઔર ઇસ્લામકે અહકામ કો દીલકી ખુશી ઇત્મીનાન ઔર ઇખ્લાસ કે સાથ કુબુલ કરવે. એસેહી દીલકે મુતઅલીક મુદ્દા અલીકારી (ર.હ.) ને એક હદીસેકુદસી નકલકી હૈ.

“નતો મેરી જમીન મેરી ગુંજઈશ રખતી હૈ ઔર ન મેરા આસ્માન લેકીન મેરે મોમિન બંદે કા દીલ મેરી ગુંજઈશ રખતા હૈ”.

(મિરકાત જીલ્દ -૮/૮૦)

સીનેકી કુશાદગી કો પહેચાનને કે લીયે તીન અલામતોં બયાન ફરમાઈ ગઈ હે

- (૧) “ દુનિયાસે બેરગબત હોના ” યા ની અગર યે બકદરે જરૂરત દુનિયામેં મીલનેવાલી નેઅમતોં કો શરીઅત કી હદો મેં રેહતે હુએ ઈસ્તીમાલતો કરતા રહે. મગર ઉસ્કો મકસુદ ન સમજે. ઉસ્કેસાથ દીલ ન લગાયે. ઈસ હદીસ મે દુનિયા કો “ દારૂલ ગુરૂર ” (ઘોકે કા ઘર) સે તાબીર ક્રિયા ગયા હે. કયુંકે બેશક યે દુનિયા ઘોકા દેનેવાલી હે. ઈન્સાન કો અપની તરફ મુતવજજે કરકે આખિરતસે ગાફીલ બનાદેતી હે. ઈસી વજહસે કુઆનમજહદ મે ભી ઈસતરહ તવજજે દીવાઈ ગઈ હે.

وَلَا يَغُرَّتْكُمْ بِاللَّهِ الْغُرُورُ - (૨૧-૧૩૯)

“ યાની દુનિયાકી જાંદગી તુમ્હે હરગીઝ હરગીઝ ઘોકેં મેં મુબ્તલા ન કરદે. ”

- (૨) આખિરતકી તરફ મુતવજજે રેહના યાનીહરવકત યે ફિક્કદામન ગીર રહે કે કોઈબાત કોઈ કામ ભી અદ્યાહતઆવાકી રઝામંદી કે ખિલાફ નહો. આખિરતકી તિજરત યાની ઝયાદા સે ઝયાદા અજરોસવાબ કે હાસિલકરને મેં તરક્કી હોતી હે. ઈસ હદીસ મેં આખિરત કો હમેંશા બાકી રેહને વાલા ઘર કહાગયા હે. ઈસસે તવજજે દીવાના મકસુદ હે કે આખિરતકી યે સિફત કે હમેંશા બાકી રહેગા ઉસ્કા તકાજ કરતા હે કે ઈન્સાન ઉસ્કીતરફ મુતવજજે રહે.
- (૩) મૌત કે લીયે તૈયાર રેહના યાની અદ્યાહકે હક ઔર બંદો કે હક કી અદાયગીમેં કીતાહીસે પરહેઝ કરે. જો કોતાહી હો ચુકી હે. ઉન્હે જલ્દ અઝજલ્દ તદારૂક (દુરકરનેકી) કોશીષ મેં રહે ઔર ઉસ્કેલીયે વસીયતકા એહતેમામ રહે. (જરબેમોમિન)

મોહસેનીન કૌન હૈ ?

મોહસેનીન સે વો લોગ મુરાદ હે. જો અહકામે શરીઅતકે પાબંદ હો યાની દીનમેં ઈસ્તેકામત (મજબુતી) કા મુકામ ઉન્કો હાસિલ હો. શરીઅતકી હદોં કી પુરી રિઆયત કરતે હો. જાલીમોં કે સાથ દોસ્તી ઔર બે જરૂરત તઅદ્દુક નરખતે હો. નમાઝકો આદાબકે સાથ અફઝલ વકતમેં અદા કરનેકે પાબંદહો.

તમામ અહકામે દીનપર સાબિત કદમ હો.

“એહસાન” કી તારીફમેં રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશદિ ફરમાયા કે અહ્લાહતઆલા કી ઈતાઅત ઔર ઈબાદત ઈસ તરહ કરો કે ગોયાતુમ અહ્લાહતઆલાકો દેખ રહે હો. યા કમસેકમ યે કે અહ્લાહતઆલા તુમ્હે દેખ રહે હે. જબઈન્સાનકો અહ્લાહતઆલાકી જાત ઔર સિફાતકે યકીનકા દરજા હાસિલ હોજાયે તો ઉસ્કે તમામ આમાલ અકવાલ ખુદ બખુદ દુરૂસ્ત હોજાતે હે.

ઉલ્માએ સલ્ફમેં તીનકલ્મે ઐસે મશહુર થે જે આપસમેં એક દુસરે કો લીખા કરતે થે. વો યાદ રખને કે કાબીલ હે.

- (૧) જે શખ્સ આખેરતકે કામમેં મશગુલ હો જાતા હે. અહ્લાહતઆલા ઉસ્કે દુનિયાકે કામોંકો ખુદબખુદ દુરૂસ્ત ફરમાતે હે. ઔર ઉન્કી જીમ્મેદારીખુદ લે લેતે હે.
- (૨) જે શખ્સ અપની બાતિની (દીલકી) હાલતકો દુરૂસ્તકરવે કે દીલકા રૂખ સબસે હટાકર અહ્લાહકતઆલાકી તરફ ફેરદે તો અહ્લાહતઆલા ઉસ્કી જહીરી હાલત કો ખુદ બખુદ દુરૂસ્ત ફરમાદેતે હે.
- (૩) જે શખ્સ અહ્લાહતઆલાકે સાથ અપને મામલે કો સહી ઔર દુરૂસ્ત કરવે તો અહ્લાહતઆલા ઉસ્કે ઔર તમામ લોગોં કે દરમ્યાન મામલાત કો ખુદ દુરૂસ્ત ફરમાદેતે હે. (તફસીરે રૂહુલ બયાન જીલ્દ-૨/૧૩૧)

ઈસ્લામ ઓ રૂહ :-

ઈસ્લામકીરૂહ અસલ દો ચીજેં હે. એક યે કે બંદા દીલ ઔર જાનસે અપને કો ખુદા કે હવાલે કરદે. ઉસ્કી ઈતાઅત ઔર ફરમાબરદારીકો અપના અકીદા ઔર મઝહબ સમજે.

દુસરી બાતે યે હે કે જન્મતમેં જાને કે લીએ કોઈ આદમી અપને દીલમેં ખુદાકી ફરમાબરદારી ઔર ઈતાઅત કા ઈરાદાતો કરે લેકીન ઈતાઅત ઔર ઈબાદતકે તરીકે અપને દીલદીમાગ કે ખ્યાલ કે મૂતાબિક ખુદ બનાવે તો યે કાફી નહી. બલ્કે યે બાત જરૂરી હે કે ઈબાદત ઔર ઈતાઅતમેં તરીકે વોહી ઈખ્તેયાર કરે જે ખુદાતઆલાને અપને રસુલ (સ.અ.વ.) કે જરીયે બતાયેં હે. ઔર તય કીયે હે.

આખેરતમેં નજત ઔર જત્રતમેં દાખીલ હોને કે લીએ સિર્ફ ઈબાદત ઔર ઈતાઆકા ઈરાદા કરના કાફી નહી બલ્કે “હુસ્ને અમલ” ભી જરૂરી હૈ. ઔર “હુસ્ને અમલ” કા મતલબ વોહી તાલીમ ઔર તરીકા હૈ જો કુઆનિમજીદ ઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતકે મુતાબિક હો.

જો શખ્સ ઈન બુન્યાદી ઉસુલોં મે સે કીસી ભી ઉસુલકો છોડ દે. ઔર સિર્ફનામ ઔર કૌમ કે ગુમાન મેં અપને આપકો જત્રતકા ઢેકેદાર સમજવે તો યે ઘોકે મેં હૈ. જીસ્કા હકીકતસે દુરકાભી વાસ્તા નહી હૈ. અદ્લાહતઆવાકે નજદીક કોઈ ભી ઈન નામોંકા સહારાલેકર કરીબ નહી હો સકતા. ઔર મકબુલભી નહી બન સકતા. જબતક “ઈમાન ઔર નેકઆમાલ” કી રૂહ મોજુદ નહો.

કુઆનિમજીદકી તાલીમકે મુતાબિક વહી અમલ “નેક અમલ” કહા જાયેગા જો હુઝુર (સ.અ.વ.) કે ફરમાન ઔર કુઆનિમજીદકી હિદાયત કે મુતાબિક હોગા.

મુસલમાન ઈસ ગલતફેહમી મેં નરહૈ કે હમતો ખાનદાની મુસલમાન હૈ. હર દફતર ઔર રજીસ્ટર મેં હમારા નામ મુસલમાનોં કે ખાને મેં લીખા હુઆ હૈ. ઔર હમ જબાન સે ભી અપને કો મુસલમાન કેહતે હૈ. ઈસલીયે જત્રતકી નેઅમતોં કે હમ હકદાર હૈ. જો હુઝુર (સ.અ.વ.) કે જરીયે સે મુસલમાનોં સે કિયે ગયે હૈ. યે બાત ખુબ અચ્છી તરહ સમજવેના ચાહીયે કે કોઈ શખ્સ સિર્ફ દાવે કરનેસે યા મુસલમાનોં કે ખાને મેં નામ લીખાને સે યા ઉસ્કે ખાનદાન મેં પૈદા હોને સે સચ્ચા મુસલમાન નહી બનતા. બલ્કે મુસલમાન હોનેકે લીએ પહેલે “ઈસ્લામ” જરૂરી હૈ. ઔર ઈસ્લામ કા મતલબહી અપને આપકો સોંપ દેનેકા હૈ ઔર દુસરાકામ “હુસ્ને આમાલ” યાની સુન્નતકે મુતાબિક અમલકો દુરસ્ત કરના.

ઈસ્લામી જીંદગી છોડનેકા વખાલ :-

આજકલ પુરી દુનિયાકે મુસલમાન તરહ તરહકી મુસીબતોં આફતોંકે શિકાર હૈ. ઉસ્કો દેખકર બહોંત સે ના વાકિફ લોગોંકો યે ખ્યાલ પૈદા હોતા હૈ કે શાયદ ઈન તમામ આફતોં મુસીબતોં કા સબબ હમારા ઈસ્લામહી હૈ. લેકીન ઉસ્કા અસ્લી સબબ હમારા ઈસ્લામનહી બલ્કે ઈસ્લામકા છોડના હૈ. કે હમને સિર્ફ ઈસ્લામકા નામ બાકી રખા હૈ. અકાઈદ હમારે પક્કે નહી. અખ્લાક કા

ઠીકાના નહીં. આમાલ કી કુરસદ નહીં. ફીર હમકો કયા હક હૈ? કે મોમિન કે લીયે ઈનામોંકી જો બશારતે કી ગઈ હૈ ઉન્કા હમ ઈન્તિજર કરે.

અવબત્તા યહાં યે સવાલ પૈદા હો સકતા હૈ કે હમ કુછભી સહી નામ તો ઈસ્લામકા લેતે હૈ ! અદ્લાહતઆલા ઓર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કે નામ લેનેવાલે તો હૈ. ઓર જો કાફીર ખુલે તોર પર અદ્લાહ ઓર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કી મુખાલીફત કરતે હૈ ઈસ્લામકા નામ લેનાભી પસંદ નહીં કરતે વો આજ દુનિયામેં હરતરહ કી તરક્કી કર રહે હૈ. બડી બડી હુકુમતોં કે માલીક બને હુએ હૈ. દુનિયાકી ફેકટરીયોં ઓર તિજરતકી મંડીઓકે ઠેકેદાર બને હુએ હૈ. અગર હમારી બદઅમલકી હમેં યે સજા મીલ રહી હૈ. કે હમ હરજગા પાયમાલ ઓર પરેશાન હૈ તો કાફીરો ઓર ગુનાહગારોં કો ઉસસે ઝયાદા સજા મીલની ચાહીયે. લેકીન અગર જરા સોચે તો યે શુબા ખુદબખુદ દુર હો જાયેગા.

ઈસલીયે કે દોસ્ત ઓર દુશ્મન કે સાથ મામલા એક નહીં હુવા કરતા. દોસ્તકો કદમ કદમ ઓર બાતબાત પર ટોકાજતા હૈ. ઓલાદ ઓર શાર્ગિદકો જરાજરાસી બાતપર સજા દી જતી હૈ. લેકીન દુશ્મનકે સાથ યે સુલુકનહીં હોતા ઉસ્કો ઢીલ દીજતી હૈ ઓર વકત આને પર અચાનક પકડલીયા જતા હૈ.

મુસલમાન જબતક ઈમાન વ ઈસ્લામ કા નામ લેતા હૈ. ઓર અદ્લાહકી અઝમત ઓર મોહબ્બત કા દમ ભરતા હૈ. વો દોસ્તોં કી ફેહરીસ્તે મેં દાખિલ હૈ. ઉસ્કે બુરે આમાલકી સજા આમતોર પર દુનિયામેંહી દે દી જતી હૈ. તાકે આખેરતકા બોજ હલ્કા હો જાયે.

ઓર કાફિરોં પર બાગીયોં ઓર દુશ્મનોં કા કાનુન જરી હૈ. દુનિયાકી હલ્કી હલ્કી સજાઓંસે ઉન્કે અઝાબકા બોજ હલ્કા નહીં કીયાજતા. ઉન્કો એકદમ અઝાબમેં પકડા જાયેગા રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે ઈશ્દિકા મતલબ યહી હૈ કે “ દુનિયા મોમિન કે લીએ કેદખાના ઓર કાફિરકેલીયે જન્મત હૈ. ”

દુસરી અહમતબાત મુસલમાનોં કે ઝવાલ ઓર પરેશાનીકી ઓર કાફિરોંકી તરકકી ઓર આરામ કી યે હૈ કે અદ્લાહતઆલાને હરઅમલકી ખાસિયત અલગ અલગ રખી હૈ. એક અમલ કરને સે દુસરે અમલકી ખાસીયતેં હાસિલનહીં હોતી જૈસાકે તિજરતકી ખાસીયત માલકા ઝયાદા હોતા હૈ. દવા કી ખાસીયત બદનકી તંદુરસ્તી હૈ. અબ અગર કોઈ શખ્સ તિજરતમેં તો રાત દિન લગા રહે

ઔર બિમારી ઔર ઉસ્કે ઈલાજકી તરફ ધ્યાન નદે તો સિફ તિજરત કી વજહસે વો બિમારી સે નજત નહી પાસકતા. ઈસી તરહ દવા કા ઈસ્તેમાલ કરકે તિજરત કા ફાયદા યાની માલકા ઝયાદા હોના હાસિલ નહી કર સકતા.

કાફીરોંકી દુન્યવી તરક્કી, માલ દૌલતકી ફરાવાની (જયાદા હોના) ઉન્કે કુફકા નતીજા નહી. જૈસે મુસલમાનોંકી પરેશાની ઔર તંગી ઈસ્લામ કા નતીજા નહી.

બલ્કે બાત યે હૈ કે જબ કાફીરોંને આખિરતકી ફિકર છોડદી. ઔર પુરીતરહ દુનિયાકે માલદૌલત ઔર એશોઆરામ કી ફિકરમેં લગ ગયે. તિજરત, હુન્નર, ખેતી, હુકુમત ઔર સિયાસત કે મુફીદ રાસ્તોં કો ઈખ્તેયાર કિયા નુકશાનવાલે તરીકો સે બચે તો દુનિયામેં તરક્કી હાસિલ કરલી. અગરવોભી હમારી તરહ સિફ અપને અપને મઝહબકા નામ લેકર બેઠ જાતે ઔર દુન્યવી તરક્કી કે લીયે ઉસ્કે ઉસુલ કે મુતાબિક કોશીષ ન કરતે. તો ઉન્કા કુફ ઉન્કો માલ, દૌલત યા હુકુમતકા માલીક ન બનાદેતા. ફીર હમ યે કેસે સમજલેં કે હમારા ઈસ્લામ ઔર વો ભી સિફનામકા. હમારી તમામ કુતુહાત (કામ્યાબીયોં) કે દરવાઝે ખોલ દેગા !

ઈસ્લામ ઔર ઈમાન અગર બિલકુલ સહી ઉસુલ પરભી હોતો ઉસ્કી અસલી ખાસીયત ઔર નતીજા તો આખેરતમેં નજત ઔર જન્નતકી હમેંશાકી રાહત હૈ. દુનિયામેં માલ દૌલતકી ફરાવાની (ઝયાદાહોના) યા એશોઆરામ કી ગુંજઈશ ઉસ્કે નતીજે મેં હાસિલ નહી હો સકતી જબતક ઉસ્કેલીએ ઉસ્કે મુનાસિબ કોશીષ નકી જાયે.

ઔર યે બાત તજુરબોસે સાબિત હૈ કે જહાંકહી ઔર જબ કભી મુસલમાન તિજરત, હુન્નર, હુકુમત, સિયાસત કે સહી ઉસુલોંકો સીખકર ઉનપર અમલ કરનેવાલા હો જાતા હૈ તો વો ભી ઈન દુન્યવી ફાયદે ઔર નતીજોં સે મેહરૂમ નહી રેહતા. જો કીસી કાફિરકો હાસિલ હો રહે હૈ.

ઈસસે માલુમ હુવા કે દુનિયામેં હમારા ઈફલાસ (ગરીબી) ઔર હાજતેં ઔર મુસીબતેં, આફતેં હમારે ઈસ્લામ કા નતીજા નહી. બલ્કે એક તરફ ઈસ્લામાં અખ્લાક ઔર આમાલ છોડેનેકા ઔર દુસરી તરફ ઉન તમામ કામોં સે મુંહ ફેરનેકા નતીજા હૈ. જીન્કો અમલ મેં લાનેસે માલ દૌલતમેં ઝયાદતી હુઆ કરતી હૈ.

અફસોસ હૈ હમેં જબ યુરોપ વાલોં સે મીલને જુલનેકો મોકા પેશ આયા. તો હમને ઉન્સે સિફ ઉન્કા કુફ ઔર આખેરતસે ગફલત ઔર બેહયાઈ ઔર

બદઅખ્વાકી તો સીખલી લેકીન ઈન્કે વો આમાવ ન સીખે જીન્કી વજહસે વો દુનિયામેં કામ્યાબ નજર આતે હે. જીસ મક્સદ કે લીયે ખડે હો ઉસ્કે પીછે અનથક કોશીષ, મામલાતકી સચ્ચાઈ, બાત કી સચ્ચાઈ, ઔર દુનિયામેં અસરો રૂસુખ (પ્રભાવ-ગુણ) હાસિલ કરનેકે નયેનયે તરીકે જો હકીકતમેં ઈસ્લામકી તાલીમ હે. હમને ઈન્કો દેખકર ભી ઈસ્કી નકલ ઉતારનેકી કોશીષ નહી કી તો યે કુસુર હમારે ઈસ્લામકા હે યા હમારા અપના કુસુર હે?

કિસ્સા મુખ્તર કે કુઆનિમજીદકી આયતોને સાફ બતાદીયા કે સિફ નસલ કે તૌર પર ઈસ્લામકાનામ રખલેના કીસી નતીજે પર નહી પહોંચા સકતા. જબતક ઈમાન ઔર નેકઅમલ કો મુકમ્મલ તૌરપર ઈખ્તેયાર ન કીયા જયે.

(મઆરિકુલકુઆન - ૧/૨૩૪)

હિંદુસ્તાની મુસલમાનોંકી જીમ્મેદારી :-

ઈસ ઉમ્મતકો અદ્વાહકે સામને જવાબ દેના હોગા કે જબ કરોડોં કી આબાદીવાલા ઈત્ના બડા મુલ્ક બગાવત ઔર અખ્વાકી ગિરાવટ કાશિકાર હો રહાથા તો તુમ જો કરોડોં કી તઅદાદમેં થે. કયા કરતે રહે? કયા તુમને ઉસે રોકને કે લીએ કોઈ ઈકદામ (ઈરાદા) કિયા?

મૌજુદા હાલાતમેં હિંદુસ્તાની મુસલમાનોં કો ત્રીન કામ કરના જરૂરી હે.

- (૧) અપની પહેચાન બાકી રખતે હુએ ઔર સમાજમેં અપની ફીલીવત ઔર બેહતરી સાબિત કરતે હુએ યહાં કી અકસરીયતસે અપની ઔર ઈસ્લામ કી જન પહેચાન કરાએ.
- (૨) અપને બચ્ચોંકી દીની તાલીમ કી ફિકર કરે. ઔર કમસેકમ ઈત્ની કે વો ઈસ્લામકી બુન્યાદી બાતોસે વાકિફ હો. ઈસ્કેલીએ ઉન્હોં ઉદ્દુ જરૂર પઢાએ. કયું કે હમારી તહજીબ (તમીઝ) કા જયાદા સરમાયા (પુંજી) ઉદ્દુ મે હે. ઈન્ડો ઈસ્લામીક કલ્ચર (ગેહરી બાતો) કો સમજને કે લીએ જીત્ની મદદગાર ઉદ્દુ જબાન હે. ઉત્ની કોઈ દુસરી જબાન નહી.
- (૩) અપને સમાજકી ખબર લે. ઔર ઉસ્કી ભલાઈ ઔર સુધારકે લીએ જો કુછ કર સકે કરે ઔર સમાજ ઔર સોસાયટી કો ફાઈદા પહોચાયે

(તામીરે હયાત - ૨૫/૬/ ૨૦૦૦)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

રેહનુમાઓં કે લીએ અહમ હિદાયત :-

જે શખ્સ લોગોંકા પેશવા ઓર રેહનુમા હો ઉસે તરહ તરહ કી દુશ્વારીયોંસે ગુજરનાપડતા હૈ. લોગ તરહ તરહ કે ઉલ્ટે સીધે ઈલ્જામ ઉસ્કે સર ડાલેગે. દોસ્તીકે રૂપમેં દુશ્મન ભી હોગેં ઈનસબ ચીજેં કે બાવબુદ ઈસ રેહનુમાકો પક્કે ઈરાદે ઓર મજબુતી કે સાથ અલ્લાહકે ભરોસે પર અપને કામસે લગન (ધુન) હોની ચાહીયે. અગર ઈસ્કા રૂખ ઓર અસ્લી મકસદ સહી હોગા તો ઈન્શાઅલ્લાહ જરૂર કામ્યાબ હોગા.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કો મુનાફિકો કી હરકતોસે સખ્તતકલીફ હોતી. ઉસપર અલ્લાહતઆલાને આપકો હિદાયત દી કે આપ ઉન્કી પરવા ન કીજીયે. આપ અપના કામ અલ્લાહકે ભરોસે કરતે રહે. કયુંકે અલ્લાહતઆલા આપકે લીએ કાફી હૈ. (મ.કુ.-૨/૪૮૭)

દીન ઓર દઅવત :-

દઅવતકા તઅલ્લુક ઈબાદતસે બલ્કે પુરે દીન સે ઐસા હૈ જૈસાકે બારિશ કા તઅલ્લુક પુરી હરીયાલીસે. અગર બારીશખુબ હોતી હૈ તો હરીયાલી ભી ખુબ ઉગતી હૈ. ઓર અગર બારિશ ન હોતો જમીન ચટયલ મૈદાન બનજાતી હૈ. ઈસી તરહ ! અગર દીનકી દઅવત જરી રેહતી હૈ તો ઈબાદત વગેરેહ દીન કે સારે શોઅબે કાયમ રેહતે હૈ. ઓર સાથ હી ઉન્કી રૂહભી કાયમ રેહતી હૈ. જીસદોરમેં દઅવતકા સિલસિલા જરી રેહતા હૈ તો લોગોંમે દીનકે જઝબાત પરવરીશ પાતે રેહતે હૈ. ફરાઈઝકો પુરા કરનેકા એહસાસ બેદાર હોતા હૈ. હુકુક અદાકરનેકી ફિક હોતી હૈ.

ઓર જબ દઅવત કા સિલસિલા ખતમ હોજતા હૈ તો ઈન ચીજોં કી પરવરીશ ભી ખતમ હો જાતી હૈ.

ઓર દીનકી મિસાલ :- એક સુખે દરખ્તકી હૈ જો નફુલતા હૈ. ન ફૈલતા હૈ.

વિહાજા ઉમ્મતમેં

દીનકોબાકી રખને ઓર ઉસ્કી ઇંસ્તિદાદ પેદા કરનેકે લીયે દઅવત જરૂરી હૈ.

દઅવતકે બગૈર :-

આમાલ પનપ (બઢ) નહીં સકતે ઓર ઉન્મેં કુંપલેનહી આસકતી.

(કુર્આનીઈફાદાત)

દીન કા દરખ્ત :-

અગર દીનકા દરખ્ત લગાના હૈ તો પહેલે દઅવતકી ઝમીન હમવાર કરો. ઈમાનીયાત કી ઝડ લગાઓ. તાલીમકે હલ્કોંકા પાની દો. ઓર ઈસીતરહ કુબનીકી ખાદ (ખાતર) દો ઓર ગુનાહોં સે બચનેકી બાડ લગાઓ. ઓર ઝીક વ તિલાવત ઓર રોના-ધોના ગરમ ગરમ આંસુ કા બહાના ઠંડી આહોંકા ભરના ઊસ્કી ફીજ (માહોલ) હો, અરકાને ઈસ્લામકા તના હો. ઓર ઊસ્કે પાસ મુઆશીરત ઓર મઆમલાત કો અદલો ઈન્સાફકે સાથ ચલાનેકા દરખ્ત હો. ઓર ઊસ્કે ઊપર અખ્લાકકે ફલ હો. ઓર અખ્લાકે ફલકે અંદર ઈખ્લાસકા રસ હો તો અબ દીનકા દરખ્ત તૈયાર હો ગયા.

(દઅવતો તબ્લીગ-તકરીર મૌલાના ઊમર પાલનપુરી (ર.હ.)

દીનકી હકીકત સે મેહરમી :-

મૌજુદા ઝમાનેમેં મુસલમાનોં કે દરમ્યાન દીની દુન્યવી તેહરીકે ચલરહી હૈ. ઓર બહોતસે આદમીયોંકો અપને દાવે કે મુતાબિક દીનદાર બનાયા. મગર ઉન મુસલમાનોંકો કરીબસે દેખીયે તો માલુમ હોગા કે ઉન્કે યહાં મઝાહિરે દીન (દીન કે જહીરી દીખલાવે) કી તો બહોત ઘુમ હૈ. મગર હકીકતેદીન કા કહીં પુજુદ નહી.

મિસાલ કે તૌર પર ઉન્કે યહાં ખુદાકેનામકા લફઝી વિંદ હૈ મગર ખુદાકી અઝમતોં (બુઝુર્ગી-બડાઈ) કા હકીકી ચર્ચા નહી. હુઝુર (સ.અ.વ.) કી શાનમેં નઝમેં કસીદે (પ્રશંસા-કાવ્ય) પઢે જરહૈ હૈ. મગર રસુલ (સ.અ.વ.) કી હકીકીઈતાઅત સે કોઈ દીલ ચશપી નહી. કુર્આન કી તિલાવત કી આવાઝે ગુંજ રહી હૈ. મગર કુર્આન પર તદબ્બુર (ગૌર) કરનેવાલા દીખાઈ નહી દેતા. ઈસ્લામી શરીઅતકો અપનાને કે લીએ કોઈ તૈયાર નહી. શિર્ક કે ખિલાફ જિહાદ કીયા જરહા હૈ. મગર હકીકતે તૌહીદકો દીલોમેં ઉતારનેકી કીસીમેં તડપ નહી. ઈસ્લામકી અખ્લાકી ખુબીયાં બતાકર અમલકરનેકી કીસીકો કુરસદ નહી. મુનાઝેરા બાઝીંકા બાઝાર ગરમ હૈ. મગર દઅવતે રબ કી નસીહતોંકી મન્જલીસે નહી હૈ.

ઈસ્કી કયા વજહ હૈ? કે ઈસ્લામકે જહીરી દીખલાવેકા શોખ લોગોં મેં જગા હૈ. મગર ઈસ્લામકી હકીકત લોગોં કે અંદર નહી જગી. ઈસ્કી સાદા વજહ યે હૈ કે મૌજુદા ઝમાનેકી તેહરીકોને ઈસ્લામકે જહીરી દીખલાવે કો

ઝીંદાકરને પર મેહનતકી લેકીન ઉન્હોને હકીકતે ઇસ્લામ કો ઝીંદા કરને પર મેહનત હી નહી કી.

ઈન્સાનોંકી જીદગીયોં મેં ઇસ્લામકો ઝીંદાકરનેકા કામ અસલમેં ઇમાનબિદ્લાહ કો ઝિંદા કરનેકા કામ હે. ઇસીસે તમામ ઇસ્લામી તકાળે વુજુદ મેં આતે હે. મગર યહી વો કામ હે જે મૌજુદા ઝમાનેકી તેહરીકોને અંજમનહી દીયા. આપ અકસર ઇદારોંકી છપનેવાલી કીસી કિતાબકો પઢીયે યા ઉન્કી મજલીસોમેં શિકત કીજીયે. આપ દેખેગેં કહી ભી અદ્લાહકી અઝમતકા ચર્ચા નહી. કહીંભી અદ્લાહકી બડાઈ કો દીલોંમે ઉતારનેવાલી બાતેં નહી કહી. અદ્લાહતઆલા કે જલાલ વજમાલ કા વો તજકેરા નહી જે ઇન્સાનોંકી સોચી હુઈ દીલકી દુનિયાકો જગાયે, ઓર દીલોંમે રબ્બાની જઝબા પેદા કરકે ઇન્સાનોં કો અદ્લાહવાલા બનાદે.

એસી હાલતમેં યહી હોગા કે ઇસ્લામ કા જહીરી દીખલાવા તો ઝીંદા હોગા મગર ઇસ્લામકી હકીકત લોગોં મે ઝીંદા હોનેસે રેહ જાયેગી.

(અલરિસાલા-મેં-૯૮)

દીન કા તકાજા :-

મુસલમાનોંકા જેહન ઇજતિમાઈ હોના ચાહીયે. દીન ઓર મિદ્દતકે તકાજે કો દેખના ચાહીયે. અગર હર શખ્સ અપને અપને તકાજે કો દેખને લગે તો દીનકી ખિદમત કહાં સે હોગી.

હમ કેહતે હૈ કે દીનકા તકાજા યે હૈ કે અપને ઇલાકે કી ખબર લીજીયે. અપની અપની જગા મસ્જિદોંકી ખબર લીજીયે. મદ્રસોંકી ખબર લીજીયે. દીની તાલીમકી ખબર લીજીયે. અપની અપની જગા કે મુસલમાનોં કી આદતોં ઓર ઉન્કે બુરે અખ્લાકકી ખબર લીજીયે. જીન્કી વજહસે રેહમતેઈલાહી રૂકીપડી હૈ. લેકીન બરસતી નહી. દીનકા યે ઇજતેમાઈ તકાજા આપ પર તારી (લાગું) ન હુવા તો હિંદુસ્તાન જેસે મુલકમેં દીનકા બાકી રેહના મુશ્કીલ હૈ.

અગર ઇજતિમાઈ જેહન નહોતો કોઈ કુછ નહીં કર સકતે. સબ અપને પીછે પડે હુએ હૈ. કે હમારી ઔલાદ પઢાઈ કરવે. જલ્દીસે કામમેં લગ જાયે. જલ્દીસે બડી જગાહ ઉસ્કો મીલ જાયે. ઇસ્કેઅલાવા કીસી ચીઝસે કોઈ દીલ ચસ્પીનહી હૈ. યે ખતરનાક જેહનિયત હૈ ઇસ જેહનિયતને કીમોકે ચિરાગ કો ગુલ કર દીયા હૈ. જહાં યે જેહનિયત હો વહાં કોઈ સર પટક કર રેહ જાયે, કોઈ

બડા મુસ્લેહ અપની પુરી જીંદગી ખર્ચ કર દે કોઈ અસર નહીં હોતા. જે જેહનિયત હમારે મુલ્કમાં પેદા હો રહી છે. બસ ! અપના ફાયદા દેખના અપની ખુશહાલીકા અપને ઘરકી, કારોબારીકી તરક્કી ઓર કામ્યાબી કે સિવા કીસી ચીજસે દીલ ચસપી નહીં.

ઈસ્કી ઈસ્લાહ હોની ચાહીયે કે મિદ્દત કે મસાઈલ ઓર દીન કે તકાજોં કા દર્દ આપ અપને દીલમાં પેદા કરે. અગર જે મંજૂર નહીં તો ફીર બહોત બડા ખતરા હે. ન કોઈ અંજુમન કુછ કર સકતી હે. ન કોઈ ઈદારા કુછ કર સકતા હે. ઓર ન કોઈ મુસત્રીફ ઓર વાઈઝ કુછ કર સકતા હે. ખુદા કરે આપ ઈત્ની બાતસે આગે કી બાત સમજ ગયે હોગે. (કુઆની ઈફાદત - ૩૩૪)

તકવા મિજાઝકા નામ હૈ ઈબાદત કા નહી :-

ઈબાદત ઓર હે. તકવા ઓર હે. તકવા મિજાઝ કા નામ હે. ઈન્સાન ઈબાદત તો કર રહા હે. લેકીન મામલાત મેં ઓર ગુસ્સેકી હાલતમેં ઈન્સાની ઈબાદત ઘરી કી ઘરી રેહ જાતી હે. તો ઉસ્કા નામ તકવા નહીં હે. ઈસી તરહ ઈતાઅત કરના ઓર ગુનાહોસે બચના જે તકવા નહીં હે. બલ્કે તકવા જે હે કે “મિજાઝ” બન જાયે. રોઝા ઈસ લીયે ફર્જ ક્રિયા ગયા તાકે તુમ્હારે અંદર તકવાકી સિફત આ જાયે. ઓર ઈબાદતમેં લગના કીસી મસલેહત પસંદી યા નફસ પરસ્તી કે લીયે ન હો. બલ્કે અદ્લાહસે શરમ કરના તુમ્હારા મિજાઝ ઓર તબીયત બન જાયે.

“તકવા” કે માઅના હે લિહાઝ ઓર શરમ કી આદત, કે કામ કરને સે પહેલે જે સોચના કે જે કામ કેસા હે ? ખુદાકો ખુશકરનેવાલા હે યા નારાજ કરનેવાલા. ઓર અગર દીનકે દાયરેમેં દેખીયે તો જે દેખના કે દીન ઓર શરીઅત કે મુતાબિક હે યા નહીં ? જઈઝ હે યા નાજઈઝ ? અદ્લાહ ઓર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કે ફરમાન કે મુતાબિક હે યા નહીં ? ઉસ્કી આદત પડ જના. જે હે “તકવા” ઓર યહી (۷۴-۲) لَكُمْ تَقْوًا કા મહકુમ (ખુલાસા) હે.

(તામીરિયાત-૨૫ ફેબ્રુ-૧૯૯૨)

મુસલમાન કે સિફાત (ખુબીયા) :-

અદ્લાહતઆલાને ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો વસ્તે ઉમ્મત ઓર ખૈરુમ્મત કહા હે. મુસલમાન અદ્લાહકી સિફાત ઓર અહવાલકા મઝહર હોતા હે. જૈસા કે

મુસલમાનકા દીવ સાફ ઓર માફીદેનેવાલા ઓર દરગુજર કરનેવાલા ઓર હિલ્મો બુદબારીવાલા (બરદાશત કરનેવાલા) હોતા હે. કુફ ઓર બાતિલ કે લીયે વો કહહાર હોતા હે. પાકી ઓર પાકદામની ઓર ખ્યાલાત કી પાકીઝગી ઉસ્કી ઝીંદગી કા આઈનાદાર હોતી હે. મુસલમાન ઈસ વકત તક અપને દીનકી હુબહુ તસ્વીર નહી બન સકતા. જબ તક ઉસ્મેં યે ખુબીયાં પેદા ન હો.

જીસ તરહ સુરજ ગુરૂબ (આથમતા) નહી. વો ઈઘર હુબતા હે તો દુસરી તરફ નિકલતા હે. ઈસીતરહ મદેમોમિન કો ભી ઝવાવ નહી ઉસ્કા ઈમાન બઢતા ઓર પુખ્તા (મજબુત) હોતા હે. ઓર મદેમોમિન અછાહતઆવાકી ઈબાદત કા આશિક હોતા હે.

કયા ? ઈન્સાન યે હિમ્મત કર સકતા હે કે અછાહકી શરીઅત કો મોઅત્તલ(બેકાર) કર દે. અછાહતઆવાકે અહકામકો રોક દે. અછાહકે હુકમો ઓર ઉસ્કી હિકમતોં પર દસ્તદરાઝી કરે?

નહી. નહી. એસા કભી નહી કર સકતા. કયુંકે ઈન્સાન સે એસા કરના મુમ્કીન હી નહી હે. તારીખ બતાતી હે કે માજીમેં જીન લોગોને યે હરકતેંકી વો નાકામ ઓર બરબાદ હુએ. અછાહકી શરીઅત નહી બદલ સકતી. ઉસ્કે અહકામ નહી બદલ સકતે. અછાહકા ઈલ્મ લામેહદુદ હે. પુરી કાઈનાત કો ઘેરે હુએ હે.

તમામ ઈન્સાનોં કી ખેરિયત ઓર ભલાઈ ઈસીમે હે કે વો અપને પેદાકરનેવાલે પાલનહાર ખુદા કો રાજી કરનેકે લીએ ઉસ્કે ફરમાન બજા લાયે. ઓર ઝીંદગી કે તમામ કામોં મે હઝરત રસુલેખુદા (સ.અ.વ.) કી પ્યારી સુન્નતોં કા પાબંદ બને.

કુઆનિમજીદમેં નબીયોંકી સીરત ઓર ઉન્કે દુશ્મનોંકા જે અંજમ બતાયા હે. ઉસ્કા ખુલાસા યે હે કે કામ્યાબીકા રાઝ ઓર જીન કામ્યાબ હથિયારોં સે ઉન્હો ને (નબીયોં) ને અપને મુખાલેફીન કા મુકાબલા કીયા ઓર ઉન્કી છોટીસી કમઝોર જમાઅત કામ્યાબ ઓર દુનિયાકી ઈમામત ઓર હિદાયત કે દરજે પર પહોંચ ગઈ. ઉસ્કી વજહ સિફ ઈમાન, ઈતાઅત, ઓર દઅવતે ઈલ્લહાહ થી.

કુઆનિમજીદમે ઈર્શાદ હે “ ઓર હમને ઉન્મેસે ઈમામ બનાયે જે હમારે હુકમકે મુતાબિક હિદાયત કરતે થે. યે ઉન્કે સબર ઓર હમારી આયતોં પર યકીનકે સબબ હુઆ.” (સુરએઅલીફલામમીમ સિજદહ - ૨૪)

અય ઈમાનવાલોં અગર તુમ અદ્લાહકી મદદ કરોગે તો અદ્લાહ તુમહારી મદદ કરેગા. ઔર તુમહારે કદમ જમા દેગા. (સુરએ મુહંમદ-૭૭)

ઈન આયતોમેં યહી પૈગામ હૈ જૈ હમેં અંબિયા (અવ.) કી પાકીઝા ઝીંદગી ઔર સિરતસે મીલતા હૈ. યહી વો સીધા ઔર સહી રાસ્તા હૈ જીસ પર તમામ અંબિયા (અવ.) બરાબર ચલતે રહે. ઔર કુઆનિ ને ઉન્કે નકુશ (છાપ) મેહફૂઝ રખે. કમજેર કૌમોકે લીએ, અગર કોઈ ઉમ્મીદકા રાસ્તા હો સકતા હૈ તો યહી હો સકતા હૈ. દઅવત ઔર સહી અકીદાવાલોંકા મુસ્તકબીલ (ભવિષ્ય) ઈસી નેક સીરત સે જુડા હુવા હૈ. અદ્લાહતઆલા કા ફરમાન હક હૈ. ઔર વહી સહી રાસ્તા દીખાતા હૈ. (તામીરિહયાત - ૧૦/૬/૨૦૦૦)

મુસલમાનોં હોશિયાર રહો.

આજકી દુનિયા મોર્ડન ઔર તરક્કી કી દુનિયા હૈ. ઈન્સાન કી અકલને જબરદસ્ત તહકીક ઔર તરક્કીકે નતીઝે મેં દુનિયાકો સમેટ કર ગાંવ બના દીયા હૈ. દુર દરાઝ મુકામ પર હોનેવાલે કિસ્સે ઔર આફતે ચંદ સેકન્ડોમેં આપકે સામને કર દેતા હૈ. દુનિયાકે કંઝીસી મુલકમે હોને વાલી કોઈ ચીઝ કીસીસે છુપી હુઈ નહી હૈ. મસ્નુઈ સથ્યારોં (ઉપગ્રહ) કે ઝરીયે ઝમીન પર હોને વાલી એક એક બાત રેકાર્ડ કી જ રહી હૈ. ઔર દુનિયા ભરકી ખબરેં ટી.વી. સ્ક્રીનપર દીખાઈ જ રહી હૈ. ઈન્સાનોંકી કામ્યાબી ઔર તબાહીકે મનસુબે ઔર સ્કીમોંકા જનના કુછ મુશ્કીલ નહી રહા. સિર્ફ દેખનેવાલી આખેં સુનનેવાલે કાન ઔર ખબરદાર દીલ ચાહીયે.

ઈનહાવાત કો દેખતે હુએ યે બાત ધ્યાન મેં રેહની ચાહીયે કે જીન ચીઝોંકો ઈન્સાનિયત કા કમાલ, અકલકી મેઅરાજ, ઔર કામ્યાબી સમજ રહે હૈ વો અસલ મેં ઉન્કે ખિલાફ ઈજ્તિયાર કીયે જાને વાલે હથિયાર હૈ.

કયા કોઈ ઈસ બાત કો સોચતા હૈ કે ટી.વી.કે ઝરીયે કેસી કહાનિયાં ઔર સિરીયલ દીખાઈ જ રહી હૈ. ખાસ ઈબાદત ઔર તસ્વીરોં કો બારબાર કીસ તરહ પેશ કિયા જ રહા હૈ. ઔર કેસે જાને સુનાયે જ રહે હૈ. હમારે બચ્ચે ઔર ઔરતેં ઈન ચીઝોંકો દેખતી રહી તો કયા ઉન્કે દીલોદિમાગ પર કોઈ અસર નહી હોગા ? કયા હિન્દુસ્તાનકી ફીલ્મોંકો પાકિસ્તાનમેં શોખસે નહી દેખા જતા ? ઔર પાકિસ્તાન કે સિરીયલ હિન્દુસ્તાનમેં નહી દેખે જાતે ? ઈંગ્લીશ ગંદે ફીલ્મોં કે કેસેટ વાલા ધડાધડ બીકતે હૈ. યાની ઘર થિયેટર બન ગયા હૈ.

રોજાના પાંચ ફિલ્મ દેખના આસાન હો ગયા.

કયા? હમને અપને ઈમાન, તહઝીબ ઓર કલ્ચર બાકી રહે ઈસ્કા કોઈ બંદોબસ્ત કિયા હે ? યે બાત યાદ રખીયે કે બાતિલ તાકતોં કે દીલમેં ઈસ્લામ કે લીયે કોઈ નરમ પહેલું નહીં હે. જીસ તરહ ઈબ્લીસ અપના મકસદ કભી નહીં ભુલતા. ઈસી તરહ બાતિલ ઈસ્લામકો કભી નહીં ભુલતા. અબ બાતિલ તાકતોં ને મુકમ્મલ તૌર પર ગલ્બા હાસિલ કરનેકે લીયે અપના સબ કુછ દાવ પર લગા દીયા હે. ઓરતોંકે નંગે નાય કરાકર ખ્વાહીશ કો ઉભારા જ રહ્યા હે. ફેશનશો કરાકે ઓરતોંકો વરગલાયા જતા હે. કીસમ કીસમકે લિબાસ કી નુમાઈશ કરકે ઓરતોંકો ભડકાયા જતા હે. બડી બડી કંપનીયો, હોટલો ઓર ઓફિસોમેં ઓરતોંકો બડી જગોં મેં બિઠાકર ઉન્કે આલિશાન રેહનસેહન કો દિખાકર ઓરતોંકો યે બાત સિખાઈ જ રહી હે કે વો ભી ઘરસે બાહર નિકલ કર ઓર પર્દે કો છોડકર ઐસી શાનવાલી હો સકતી હે.

બસ! એકબાર અપને મઝહબ ઓર તહઝીબ કી લગાઈ હુઈ પાબંદીસે આઝાદ હો જાયે તો સબકુછ ઉન્કા હે. ઓરતોં કે દીલ દિમાગપર યે હુમલે સોચ સમજકર કીયે જ રહે હે. કયુંકે જબ એકબાર ઓરતોંને અપને મઝહબકો છોડ દીયા તો ફીર સબકુછ ઉન્કા હે. ઓરતોંકા દર્જ એક “કિલ્લે” જેસા હે. જીસ્મે બચ્ચોંકી ઓર ઘર કી હિફાઝત હોતી હે. જબ કિલ્લા તોડફોડ કર બરાબર કર દીયા જાયે તો ફીર કુછ બાકી નહીં રહેતા. ઈસલીયે હમારા કેહના હે કે હોશિયાર રહો. વરના સબકુછ ચલા જાયેગા.

રૂઠાની સેહતકી અલામતે :- (કુર્આન-હદીસકી રોશનીમે)

અપને રબસે તઅલ્લુક કે એ 'અતેબારસે :-

અલ્લાહતઆલા પર, ઉસ્કી કિતાબોંપર, રસુલોંપર, ઈમાન, આગ્નિરત ઓર હિસાબપર ઈમાન, તકદીર પર ઈમાન, ઈબાદત ઓર ફરમાબરદારી કે ઝરીયે અલ્લાહતઆલા કા કુર્બ (નજદીકી) હાસિલકરના, તકવામેં ઈખ્લાસ, અલ્લાહ ઓર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કે તમામ અહકામકી ઈબાદત, તમામ ગુનાહોં ઓર અલ્લાહ ઓર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કી મના કી હુઈ તમામ બાતોં સે પરહેઝ કરના.

અપની જાતસે તઅલ્લુક કે એઅતિબાર સે :-

અપની કદર વ કિંમતસે વાકિફ હો. અપની સલાહિયતોં સે સહી મન્સુબે

બનાતા હો, મુમ્મકીન હો ઉત્ની મિકદાર સે સલાહિયતોકે દાયરેમેં રેહકર કમાલ હાસિલ કરનેકી બરાબર મેહનતેં કરતા હો. અપની જરૂરીયાત ઓર ખ્વાહિશોંસે વાકિફ હો ઓર ઉસ્કો હલાલ તરીકેસે પુરા કરતા હો ઓર હરામ ઓર કુબુલ ખર્ચોંસે બચતા હો.

બુરે ઓર નાપસંદ અસરોં પર કાબુ રખતા હો. ગુસ્સા પીં જતા હો. ઓર ગુસ્સે પર કંટ્રોલ રખતા હો. કીસી ઈન્સાન યા કીસી ચીજકી મોહબ્બત ઉસે દીની ઓર દુન્યવી ફરાઈઝસે ગાફિલ ન કરે.

અપની જીમ્મેદારીકા એહસાસ હો. અપની મઈશત (રોજગાર) કે કામખુદ અંજમ દેતા હો. ફિક્ક ઓર ખ્યાલાતમેં કીસીકી અંધી પેરવી ન કરતા હો. ઝીંદગીકી તકલીફોંકો સબર સે બરદાશત કરતા હો. ઓર તકલીફોં કો દુર કરનેકે લીયે કોશીષ કરનેકી સલાહીયત રખતા હો. જન તકલીફોં પર કાબુ ન પા સકે ઉસ પર સબર કરકે અદ્વાલકે ફેંસ્લો પર રાજી હોકર કુબુલ કરે અદ્વાલને મુકદ્દરમેં જો લીખા હૈ ઉસ પર કનાઅત કરકે રાજી રહે.

ઉસ્કા કિરદાર (કામ) દુરૂસ્ત હો. અપની રાયમેં સચ્ચાઈ અખ્લાક કે સાથ જાહીર કરતા હો. અપના કામ અમાનત, ઈખ્લાસ ઓર મહારત કે સાથ અંજમ દેતા હો. ઉસ્કા ધ્યાન હંમેશા તામીરી ઓર મુફીદ કામોંકી તરફ હો. અપને ફરાઈઝ કી જીમ્મેદારીયાં પાબંદી કે સાથ અદા કરતા હો. જીસ્માની સેહત ઓર તાકત કી તરફ ભી તવજ્જુહ કરતા હો.

લોગોંસે તઅલ્લુક કે એઅતિબાર સે :-

લોગોંસે તઅલ્લુક આમ તોર પર ખુશગવાર હો. લોગોં સે મોહબ્બત ઓર ઉલફત કરતા હો. લોગ ઉસસે મોહબ્બત કરતે હો. લોગોં કે સાથ અચ્છા બરતાવ ઓર મદદકા હાથ બઠાતા હો. હંમેશા લોગો સે સચ બોલતા હો. બાતકા પક્કા હો. મામલાતમેં અમાનતદા રહો. જુઠ ન બોલતા હો. ધોકા ન દેતા હો. કીસીકો તકલીફ ન પહોંચાતા હો. અપને દીલમેં કીસીકે બારેમેં કીના, નફરત, ઓર હસદ ન રખતા હો. તવાજુઅ (મહેમાનદારી) કરતા હો. તકબ્બુરી ન કરતા હો. દુસરો કે એહસાસ ઓર જઝબાતકી કદર કરતા હો. દુસરોં કે હુકુક કા એહતેરામ કરતા હો. કુદરત કે બાવુજુદ અપને સાથ બુરાઈ કરનેવાલોંકો માફ કર દેતા હો. હમેશાં સમાજકી ભલાઈ ઓર તરક્કી કે લીયે

મેહનત કરતા હો. ઈસાર (હમદદી) કરને વાલાહો.

અપને ઘરવાલોં કે સાથ ઉસ્કે તઅછુકાત ખુશગવાર હો. અપની બીવીસે મોહબ્બત કરતા હો. ઉસ્કા એહતરામ કરતા હો. ઔર અચ્છા બરતાવ કરતા હો. અપને બચ્ચોંસે મોહબ્બત કરતા હો, ઉન્કે કામોં ઔર મામલાત પર નિગાહ રખતા હો ઔર ઉન્હે અચ્છી તાલીમ ઔર તરબિયત દેતા હો. ઈસી તરહ અપને મા-બાપ કે સાથ મોહબ્બત ઔર અદબ કા બરતાવ કરતા હો. પડોશીયોકે સાથ અચ્છા બરતાવ કરતા હો.

દુનિયાસે તઅછુક કે એઅતિબાર સે :-

ઉસે કાઈનાત (દુનિયાને) અપના મરતબા ઔર મકામ માલુમ હો. ઉસ્કો ઈસ બાતકા ધ્યાન રેહતા હો કે અછાહતઆલાને ઈન્સાનકો તમામ મખ્લુકાત પર ફર્જીલત બખ્શી હે. ઉસ્કો માલુમ હો કે જર્મીનમેં અછાહકા ખલીફા હોને કી હેસિયત સે ઉસ્કી કયા જીમ્મેદારીયાં હે ઈસ બાતકી સમજદારી રખતા હો કે જર્મીન વાલોંકે સામને અછાહકી બતાઈ હુઈ ઝીંદગી પર અમલ કરકે નમુના બન કર ઝીંદગી ગુજરનેકા જીમેદાર હું. અછાહતઆલાકી કાઈનાતમેં પૈદા કી ગઈ નિશાનીયોં મેં ગૌર ઔર ફિકર કરતા હો. અછાહતઆલાકી તરહ તરહ કી અનોખી મખ્લુક પૈદા કરને કી કુદરત કો દેખકર ઉસ્કી હમ્દો-સના ઔર બડાઈ બયાન કરતા હો. અપને દીલમેં અછાહતઆલાકી તમામ મખ્લુક કી મોહબ્બત મેહસુસ કરતા હો. (હદીસે નબવી ઔર ઈલ્મુન્નફિસ -૩૨૮)

ઈબાદત કી રૂઃ:-

આજકલ મુસલમાનોં મેં ઈબાદત કા શોખ બઢ રહા હે. મગર અખ્લાક મેં બહોત બિગાડ આયા હે. અસલ મેં એક દીનદારી વો હે જે મઅરીફત સે મીલી હો. દુસરી વો દીનદારી હે જે આદત સે હોતી હે. આજકલ લોગેં જાયાદા આદતવાલી ઈબાદત કરનેવાલે બનગયે હે. ઔર અખ્લાક કી તરક્કી આરેફાના ઈબાદત ગુજરી સે પેદા હોતી હે. ઔર જે ઈબાદત આદત કી વજહસે કી જાયે ઉસસે એક કીસમકા નફસાની સુકુન મીલ સકતા હે. મગર ઉસ્મે ઈત્ની તાકત નહી હોતી કે વો આદમી કે અંદર અખ્લાક કા ઈન્કીલાબ પૈદા કર સકે.

★ ઈબાદત કુરસદકે વકત કરનેકી ચીઝ નહી બ્લકે રાતદીન કી અહમ મશગુલી મેં સે જરૂરી મસ્રૂફીયત હે. ઈબાદત ઝીંદગીકા લાઝીમા (જરૂરીહિસ્સા) હે.

★ જુસ્કો આખેરતકા ખીફ હોતા હે. વો હી અછાહકે ઈન્આમ ઓર નેઅમતોં કો યાદ કરકે ઉન્કી શુક ગુજરી ભી કરતા હે. ઓર ઉન ઈન્આમોં સે દુસરોં કો ભી ફાયદા પહોંચાતા હે. જુસ્મે આખેરત કી ફિક નહી હોતી વો હર ચીઝ સે બે નિયાઝ હોતા હે.

ઈબાદત સે ઈમાનમે તાઝગી રૂહમેં પાકીઝગી અમલમેં ઈખ્વાસ ઓર દુસરોં સે દોસ્તી મોહબ્બત ઓર ઈન્તેફાક કા એહસાસ પેદા હોતા હે.

ઈફાએ અહદ :- (અહદ પુરા કરના)

હમને વાઅહોંસે કી વફાહારી,
કોઈ વાઅહા કભી વફા ન હુઆ.
હમસે હર અહદને કિયા યે અહદ,
ઔર ઈફાએ અહદ કભી ન હુઆ.

ઈન્સાનકો યાહીયે કે જબ કીસી નેક અમલ કરનેકા મોકા મીલ જાયે તો ઉસ્કો કરનેમેં દેર ન કરે. કયુકે ઉસ્કો ટાલને ઓર પીછે કરનેસે બાજ મરતબા તોફીક સલ્બ (ખત્મ) હો જાતી હે. ફીર આદમી કામ હી નહી કર સકતા.

(મઆરિકુલ કુર્આન-૧/૩૩૩)

તોફીક કા મતલબ :-

તોફીક એસા લફઝ હે. જુસ્કા તરજૂ મા કીસી ઝબાનમેં નહી હો સકતા. તોફીક કા મતલબ યે હે કે અછાહકી રહમત કા ઈરાદા કરના. ઓર અછાહતઆવા કા ઉસ્કે દીલમેં ખ્યાલ ઓર જઝબા ડાલ દેના કે કામ કરના હે તમામ રૂકાવટોં ઓર મવાનેઅ (ખલલ) કો હટા દેના હે. ફીર અછાહતઆવાકા યે ફેસ્લા કરના કે યે કામ હો. યે શખ્સ રોઝે રખ્ખે. નમાઝ પઢે. ઈન સબ મજમુએકા નામ તોફીક હે. હમને જો ઈત્ની લંબી ઈબારત બયાન કી વો કુર્આનમજીદમેં અરબીકે એક લફઝમેં આ ગયા હે. ઉસ્કા નામ હે “તોફીક”

આપ દેખેગેં અપને મોહલ્લેમેં કે માહોલ મૌજુદ, સારે અસ્બાબ મૌજુદ, ફીઝા મૌજુદ, લેકીન રોજ નહી. ઈસ લીયે કે તોફીક નહી. અબ અછાહતઆવાને તુમકો સારી ચીઝોકે સાથ તોફીક ભી અતા ફરમાઈ ઉસ પર અછાહકી બડાઈ બયાન કરો,

(وَتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ) (પ-૨-૮૯) (ઈફાદાતે કુર્આન-૧૮૪)

ઈબાદત કે ઝરીયે રહાની ઈલાજ :-

ઈબાદત :- જન ઈબાદતોંકા હમેં મુકદ્દફ (જમ્મેદાર) બનાયા ગયા હે.યાની નમાઝ,રોઝા,હજ્જ,ઝકાત,ઉન્કી અદાયગીસે નફસકી સફાઈ ઔર પાકી હોતી હે.દીલમેં નુર પેદા હોતા હે. ઔર દીલ ઈસ કાબિલ હો જતા હે કે નુરે હિદાયત ઔર હિકમતકી સુરતમેં અછાહતઆવાકી તજ્હીયોંકો કુબુલ કર સકે.

(۱۶-۲۳) أَقْمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ رَّوَّى

“જસ શખ્સ કા સીના અછાહને ઈસ્લામ કે લીયે ખોલ દીયા વો અપને પરવરદિગાર કે નુર પર ચલતા હે.”

ઈબાદત કી અદાયગી સે ગુનાહોં કા કફ્ફારહ હો જતા હે.ઈન્સાન કે અંદર અછાહકી બક્ષીશ ઔર મઆફીકી ઉમ્મીદ પેદા હો જતી હે. જન્મતમેં દાખલે કી ઉમ્મીદ કવી હો જતી હે. ઉસ્કે દીલમેં અમન ઔર ઈત્મિનાન કા એહસાસ પેદા હો જતા હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હે કે ઈન્સાન એહલો અયાલ માલદોલત, પડોશી, ઔર અપને નફસકી રાહસે જન ફિત્નોમેં મુબત્લા હો જતા હે. ઉસ્કે રોઝે, નમાઝે, સદકાત, અમ્મબિલમઅરૂહ, નહી અનીલ મુન્કર ઉન્કા કફ્ફારહ બન જતા હે.

(બુખારી શરીફ)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈશદિ ફરમાયા જસ શખ્સને ઈમાનકે સાથ પાંચ કામ પાબંદીસે કીયે વો જન્મતમેં દાખિલ હોગા.

- (૧) પાંચો નમાઝોંકી પુજુ, રૂકુઅ, સજ્દે, ઔર અવકાતે નમાઝ કે સાથ પાબંદી કી.
- (૨) રમજાનકે રોઝે રખ્ખે.
- (૩) હજ્જ ફર્જ હોનેપર હજ્જે બયતુહાલ કીયા.
- (૪) ખુશદીલીકે સાથ ઝકાત અદાકી.
- (૫) અમાનત અદા કી.

લોગોંને પુછા અમાનત અદાયગીસે કયા મુરાદ હે? ફરમાયા ગુસ્લેજનાબત કરના.(અબુદાવુદ) ઈખ્લાસ કે સાથ ઈબાદતકી અદાયગીસે અછાહતઆવા કા કુરબ (નજદીકી) હાસિલ હોતી હે. ઔર અછાહતઆવાકી રઝામંદી ઔર મોહબ્બત હાસિલ હોતી હે. ઔર જબ અછાહતઆવા કીસી બંદેસે

મોહબ્બત ફરમાતે હૈ તો ઉસે અપની તવજજુહુહ ઓર ઈનાયતોં સે ઢાંપ લેતે હૈ. ઓર તમામ કામોં મે ઉસ્કી મદદ ફરમાતે હૈ.

ઈબાદતકી અદાયગીસે ઈન્સાન બહોતસી અચ્છી આદતેં ભી સીખતા હૈ. જૈસાકે સબર કરના તકલીફોંકો બરદાશતકરના, નફસ કે ખિલાફ જિહાદકરના, નફસાની ખ્વાહીશો પર કંટ્રોલ કરના, ઈતાઅતકરના, લોગોં કે સાથ મોહબ્બત ઓર અચ્છા સુલુક કરના, મોહતાજેંકી મદદકરના, ઓર દુસરી બહોતસી અચ્છી સિકાત પૈદા હોતી હૈ. (હદીસેનબવી ઓર ઈલ્મુન્નફસ/૩૪૨)

નામાઝ :-

ઈન્સાનકો રંજઔર ગમ સે નજત (છુટકારા) દેને મેં નમાઝ બહોત અસર રખતી હૈ. જબ ઈન્સાન જીંદગી કે ઘંઘો ઓર મુશ્કીલાત કો છોડકર પુરે ખુશુઅ ઓર બંદગી કી શાન કે સાથ નમાઝમેં અપને રબકે હુજુર મેં ખડા હો જતા હૈ તો ઉસ્કે દીલમેં સુકુન ઓર ઈત્મિનાન પૈદા હો જતા હૈ. ઓર દિમાગી તનાવ ઓર પરેશાની ખત્મ હો જતી હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કો જબકોઈ ગમ યા મુશ્કીલ પેશ આતી તો આપ નમાઝ કી પનાહ લેતે. હઝરત હુઝૈફહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કો જબ ભી કોઈ મુશ્કીલ પેશ આતી તો નમાઝ પઢતે. જબ નમાઝકા વકત આતા હુજુર (સ.અ.વ.) હઝરતે બિલાલ (રદી.) સે ફરમાતે

“ અય બિલાલ (રદી.)! નમાઝ કે ઝરીયે હમેં રાહત પહોંચાઓ.”

(મસ્નદેઅહમદ)

ઈનદોનોં હદીસોંસે માલુમ હોતા હૈ કે દીલમેં સુકુન ઓર ઈત્મિનાન પૈદા કરને મેં નમાઝ કી કીસ કદર અહમિયત હૈ. નમાઝ રંજ ઓર ગમ ઓર બેચેની સે નજત હાસિલ કરને કે લીયે બડા અહમ ઓર મુઅસ્સીર (અસરકારક) ઈલાજ હૈ. અદ્લાહતઆલાને હમેં હુકમ દીયા હૈ કે જબ મુશ્કીલાત ઘેરલે ઓર ગમકા બોજ બઢ જાયે તો નમાઝ સે મદદ લો.

અદ્લાહતઆલા કા ઈશાદિ હૈ. (૨૯-૨) **وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ**

“ ઓર સબર ઓર નમાઝ સે મદદ ચાહો.”

નમાઝ ઈન્સાનકે અંદર જો રૂહાની કુવ્વત પૈદા કરતી હૈ વો નફસપર અસર

કરકે ઉસે પુરઉમ્મીદ બનાદેતી હે. ઈરાદોં કો મજબુત કરતી હે. હિમ્મત બુલંદ કરતી હે. ઓર ઈન્સાનમેં બેપનાહ સલાહીયતેં પેદા કરતી હે. જીસસે ઈન્સાનમેં ઈલ્મ, હિકમત, ઓર ઈન્સાનકો બડે બડે અચ્છે કામ કરનેકે લાયક બનાદેતી હે.

નમાઝ ગુનાહોં કો ઘો દેતી હે. ઓર ખતાઓકે મેલકુમેલ સે નફસકો પાક કરદેતી હે. દીલમેં અછાહતઆલા સે મગફીરત ઓર રજાકી ઉમ્મીદ પેદા કરતી હે.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શદિ હે કે અગર તુમ મે સે કીસીકે દરવાજેપર નહેર હો ઉસ્મે વો રોજના પાય મરતબા ગુસ્વ કરતા હો તો કયા? ઉસ્કે જીસ્મપર મેલ બાકી રહેગા? સહાબા (રદી.) ને અર્જ કિયા કે કુછમેલ બાકી નહી રહેગા. આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શદિ ફરમાયા યહીં પાંચો નમાઝોંકી મિસાલ હે. અછાહતઆલા ઉન્કે ઝરીયે ગુનાહોંકો મીટા દેતે હે. (બુખારી-મુસ્લિમ)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શદિ ફરમાયા કે અછાહતઆલાને ફરમાયા હે કે મૈને આપકી ઉમ્મતપર પાય નમાઝેં ફર્જ કી હે. ઓર મૈને અહદ કિયા હે કે જો મેરે પાસ ઈસ હાલમેં હાજર હોગા કે ઉસ્ને ઈન નમાઝોં કો ઉન્કે અવકાત પર પાબંદી સે અદાકીયા હોગા ઉસે મૈં જન્નતમેં દાખિલ કરૂંગા. ઓર જીસ્ને ઈન નમાઝોં કી પાબંદી નહી કી હોગી ઉન્સે મેરા કોઈ વાઅદા નહી.

(અબુદાવુદ શરીફ)

ઈસ્કે અલાવા નમાઝ કે બહોત ઝયાદા ઓર બડે ફાયદે હે. નમાઝ દીલમેં સુકુન ઓર ઈત્મિનાન પેદા કરતી હે. ખોઈ ઓર બેચેની કો દુર કરતી હે. ઈન્સાન મેં બેપનાહ રૂહાની કુવ્વત પેદા કરતી હે. જીસ્માની ઓર નફસાની બિમારીયોસે શિક્ષામેં મદદ મીલતી હે.

હાફીજ ઈબ્ને કિયમ (ર.અ.) ને નમાઝ કે ફાયદે બયાન કરતે હુએ લીખા હે કે નમાઝ દીલકો ફરહત (ખુશી) ઓર કુવ્વત પહોંચાતી હે. નમાઝમેં દીલ ઓર રૂહ કા તઅલ્લુક અછાહતઆલાસે કાયમ હો જતા હે. અછાહકે ઝિક્ર કી નેઅમત હાસિલ હોતી હે. અછાહતઆલાકે દરબારમેં હાજરી હોતી હે. બદન કે તમામ આઝા અછાહકી ઈબાદતમેં મશગુલ હોતે હે. નમાઝ કી હાલતમેં શૈતાન સે રાહત મીલજતી હે. ઈસલીયે નમાઝ સબસે ઝયાદા શિક્ષા બખ્શ ઓર બેહતરી તાકત પહોંચાને વાલી હે. નમાઝ એસી ગીજ (ખાના) હે જો તંદુરસ્ત દીલોં કો રાસ આતી હે. જહાં તક બિમારદીલોં કા તઅલ્લુક હે. વો બિમાર

જીસ્મોંકી તરહ હૈ. અચ્છી ગીઝાએ ઉન્કો રાસ નહી આતી.

નમાઝ દુનિયા ઔર આખીરત કે ફાયદે હાસિલ કરને ઔર દુનિયા આખિરત કે ફસાદકો દુરકરને મેં સબસે ઝયાદા મદદગાર હૈ. દીલકો રોશન ઔર ચ્હેરા કો ચમકદાર બનાતી હૈ. દીલ ઔર બદનમેં નિશાત (યુસ્તી) પેદા કરતી હૈ. રોઝી કો ખીંચતી હૈ જુલ્મ દુર કરતી હૈ. મજલુમકી મદદ કરતી હૈ. નફસકી શેહવત કો ખત્મકરતી હૈ. નેઅમતોંકી હિફાઝત કરતી હૈ. બલાઓંકો દુર કરતી હૈ. રહમત નાઝીલ કરતી હૈ. રંજ ઔર ગમ દુર કરતી હૈ.

(તિબ્બેનબવી (સ.અ.વ.)

જમાઅતસે નમાઝ કે અહકામ :-

નમાઝ કા ફર્જ હોના તો લફઝે **أَقِيمُوا الصَّلَاةَ** સે માલુમ હો ચુકા. ઔર **مَعَ الرَّكْعَيْنِ (૧-૦૬)** કે લફઝસે નમાઝ કો જમાઅત કે સાથ અદા કરને કા હુકમ દીયા ગયા હૈ. યે હુકમ કીસ દર્જે કા હૈ ? ઉસ્મે ઉલ્માકા ઈખ્તેલાફ હૈ. એક જમાઅત સહાબા (રદી.) ઔર તાબેઈન ઔર કુકહાએ ઉમ્મતકી જમાઅતકો વાજીબ કરાર દેતી હૈ. ઔર ઉસ્કે છોડનેકો સખ્ત ગુનાહ, ઔર બાઝ સહાબા (રદી.) તો ઈસ નમાઝ કો જઈઝ કરાર નહી દેતે. જો બગૈર શરઈ ઉજરકે બગૈર જમાઅત કે પઢી જાયે.

ઈસ્કે અલાવા ચંદરિવાયતો સે બી જમાઅત કા વાજીબ હોના સમજ જાતા હૈ. એક હદીસ મેં હૈ. “મસ્જીદકે કરીબ રહેનેવાલે કી નમાઝ સિફ મસ્જીહીમેં જઈજ હૈ” (અબુદાવુદ)

ઔર મસ્જીદ કી નમાઝ સે જહીર હૈ કે જમાઅતકી નમાઝ હૈ. તો અલ્ફાઝે હદીસસે યે મતલબ નીકલાકે મસ્જીદ કે કરીબ રહેનેવાલે કી નમાઝ બગૈર જમાઅતકે જઈઝ નહી.

ઔર સહીમુસ્લિમ શરીફમેં હઝરત અબુહુરૈરહ (રદી.) સે નકલ ક્રિયા હૈ. કે એક નાબીના (અંધે) સહાબી (રદી.) ને હુઝુર (સ.અ.વ.) કી ખીદમતમેં હાજીર હોકર અર્જક્રિયા કે મેરે સાથ કોઈ એસા આદમી નહી જો મુજે મસ્જીદ તક પહોંચાદે. ઔર વાપસ લે જાયા કરે. ઈસલીયે આપ અગર ઈજાઝત દે તો મૈ નમાઝ ઘરમેં પઢલીયા કરૂં. હુઝુર (સ.અ.વ.) ને પહેલેતો ઈજાઝત દે દી મગર જબજને લગેતો સવાલ કીયા કયા ? અજન કી આવાઝ આપકે ઘરતક પહોંચતી

હે? ઉન્હોને અર્જ ક્રિયા કે અજનકી આવાજતો મેં સુનાતા હું આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ફીરતો આપકો મસ્જીદમેં આના ચાહીયે. આર બાઝ રિવાયતોં મે હે કે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ફીરતો મેં આપકે લીએ કોઈ ગુંજઈશ ઓર રૂખસત નહીપાતા. (અબુદાવુદ)

ઓર હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ને કહા કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા “જે શખ્સ અજનકી આવાજ સુનતા હે ઓર નમાઝ કે લીયે મસ્જીદમેં નહી આતા તો ઉસ્કી નમાઝ નહી હોતી. મગર યે કે ઉસ્કો કોઈ ઉજરે શરઈ હો.

ઈન હદીસોં કી વજહસે અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) ઓર અબુમુસા અશઅરી (રદી.) વગેરેહ હઝરાતે સહાબા (રદી.) ને યે ફત્વા દીયા હે કે જે શખ્સ મસ્જીદ સે ઈત્ના કરીબ રેહતા હો કે અજન કી અવાજ વહાંતક પહોંચતી હે. તો અગરવો બગેર ઉજરકે જમાઅતમેં હાજર નહો તો ઉસ્કી નમાઝ હી નહી હોતી. (આવાજ સુનને સે મુરાદયે હે કે દરમ્યાની આવાજ વાલેંકી આવાજ વહાં પહોંચ સકે લાઉડસ્પીકર યા ગેરમામુલી બુલંદ આવાજકા એઅતે બાર નહી.) યે સબ રિવાયતે ઉન હઝરાતકી દલીલ હે. જે જમાઅતકો વાજીબ કરાર દેતે હે. મગર જમહુરે ઉમ્મત, ઉલ્મા, ફુકહા, સહાબા (રદી.) ઓર તોબેઈન કે નજદીક જમાઅત સુન્નતે મોઅક્કેદહ હે. મગર સુન્નતે મોઅક્કેદહ મેં ફઝરકી સુન્નત કી તરહ સંબસે ઝયાદા તાકીદ ઓર વાજીબ હોને કે કરીબ હે. ઓર હદીસોંકે જહીર સે માલુમ હોતા હે કે મસ્જીદ કે કરીબ રેહનેવાલેકી નમાઝ બગેર જમાઅતકે નહી હોતી. ઈસ્કા યે મતલબ કરાર દેતે હે કે યે નમાઝ કામિલ ઓર મકબુલ નહી. ઈસ મામલેમેં હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસ્ઉદ (રદી.) કા બયાન બહોત સાફ ઓર કાફી હે. જીસ્કો મુસ્લિમ શરીફમેં રિવાયત ક્રિયા હે. જીસ્કા તરજુમા યે હે.

ફકીહુલ ઉમ્મત હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) ને ફરમાયા જે શખ્સ યે ચાહતાહો કે કલ (મેહશરમેં) અદ્દાહતઆવાસે મુસલમાનહોનેકી હાલતમેં મીલે તો ઉસ્કો ચાહીયે કે ઈન પાંચ નમાઝોં કે અદાકરને કી પાબંદી ઉસજગાકરે જહાં અઝાન દી જતી હે (યાની મસ્જીદ) મેં કયુંકે અદ્દાહતઆવાને હમારે નબી સલ્લલ્લાલું અલયહેવસલ્લમ કે લીએ કુછ હિદાયત કે તરીકે બતલાયે હે. ઓર ઈન પાંચ નમાઝોં કો જમાઅત કે સાથ અદા કરના ઈન્હી સુનને હુદા (હુઝુર (સ.અ.વ.) કે તરીકો) મે હે. ઓર અગર તુમને યે

નમાઝેં અપને ઘરમેં પઢવી. (જૈસે યે જમાઅતસે અલગ રહેનેવાલા અપને ઘરમેં પઢવેતા હે કીસી ખાસ આદમીકી તરફ ઇશારા કરકે ફરમાયા) તો તુમ અપને નબી (સ.અ.વ.) કી સુન્નતકો છોડ બેઠોગે. ઓર અગર તુમને અપને નબી (સ.અ.વ.) કી સુન્નતકો છોડદીયા તો ગુમરાહ હો જાઓગે. (ઓર જો શખ્સ પુઝુ કરે ઓર અચ્છી તરહ પાકી હાસિલ કરે.) ફીર મસ્જીદકા રૂખ કરે તો અદ્વાહતઆવા ઉસ્કે હર કદમ પર નેકી ઉસ્કે આમાલાનામા મેં લીખતે હે. ઓર ઉસ્કા એક દરજા બઢા દેતે હે. ઓર એકગુનાહ માફ કરદેતે હે. ઓર હમને અપની જમાઅતકે લોગોંકો એસા પાયા હે કે ખુલ્લેઆમ મુનાફીક કે સિવા કોઈ આદમી જમાઅતસે અલગ નમાઝ ન પઢતા થા. યહાં તક્કે બાઝ હઝરાત ઉજર ઓર બિમારીમે ભી દો આદમીયોં કે કંધોપર હાથ રખકર મસ્જીદમે લાયા જતા ઓર સફમેં ખડાકર દીયા જતા થા.

ઈસ બયાનમેં જીસતરહ નમાઝકી પુરી તાકીદ ઓર અહમિયત ઓર જરૂરતકા બયાન હે ઉસીકે સાથ ઉસ્કા યે દરજાભી બયાન ફરમાદીયા કે વો સુન્નતેહુદા (સુન્નતે નબવી) મેં સે હે. જીસ્કો ફુકહા સુન્નતે મોઅક્કેદહ કેહતે હે. યુંનાયે કોઈ શખ્સ અગર શરઈઉજર જૈસાકે બિમારી વગેરેહ કે બગેર અકેલા પઢવે ઓર જમાઅતમેં શરીફ ન હોતો ઉસ્કી નમાઝ તો હો જાયેગી. મગર સુન્નતે મોઅક્કેદહ છોડનેકી વજહસે ઇતાબ (વઈદ) કા મુસ્તહીક હોગા. ઓર અગર જમાઅત છોડનેકી આદત બનાવેતો સખ્ત ગુનાહગાર હૈ. ખાસકર અગર એસી હાલત હો જાયે કે મસ્જીદ વેરાન રહે ઓર લોગ ઘરોમે નમાઝ પઢે તો યે સબ (શરીયતમેં) સઝાકે લાયક હે. ઓર કાઝી અયાઝ (ર.હ.) ને ફરમાયા કે એસે લોગ અગર સમજને સે બાઝ ન આયે તો ઈન્સે કિતાલ (બિહાદ) ક્રિયા જાયે. (મ.કુ.૧/૧૫૮) (કરતબી-જુલ્હ-૧/૨૮૮)

મસ્જીદકે સિવા દુસરી જગા જમાઅત :-

ઈસ્મે ઉલ્માકા ઈખ્તેલાફ હે કે અગર મસ્જીદ સે બાહર કીસી મકાન, દુકાન, યા મેદાન મેં જમાઅત કે સાથ નમાઝ અદા કી જાયે તો સત્તાઈસ (૨૭) દરજા કી ફઝીલત ઈસ જમાઅત કો ભી હાસિલ હોગી યા નહી ? ઈમામ કરતબીને ઈસ્કો તરજીહ દી હે કે યે ફઝીલત હર જમાઅતકો હાસિલ હોગી. યાહે મસ્જીદમેં હો યા બાહર, અલબત્તા મસ્જીદકી જમાઅત બાહરવાલી જમાઅતસે અફઝલ હોગી. (કરતબી જુલ્હ-૧/૨૮૮)

નમાઝકે લીએ અચ્છા લિબાસ :-

નમાઝમેં અફઝલ ઔર આલા યે હૈ કે સિફ સતર છુપાને પર કિફાયત ન કી જાયે. બલ્કે અપની હૈસિયત કે મુતાબિક લિબાસે ઝિનત ઇખ્તેયાર કિયા જાયે. હઝરત હસન (રદી.) કી આદત થી કે નમાઝ કે વકત અપના સબસે બેહતર લિબાસ પહેનતે યે. ઔર ફરમાતેયે કે અદ્લાહતઆલા જમાલ (ખુબસુરતી) કો પસંદ કરતા હૈ. ઇસલીયે અપને રબ કે લીએ ઝીનત ઝીર જમાલ ઇખ્તેયાર કરતા હું. ઔર અદ્લાહતઆલાને ફરમાયા હૈ.

حُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ - (پ- ۸- ۱۰)

ઇસ આયતસે સાબિત હોતા હૈ કે હૈસિયત કે મુતાબિક સાફ સુથરા, અચ્છાલિબાસ ઇખ્તેયાર કરનેકી ફઝીલત ઔર મુસ્તહબ હોના સાબિત હોતા હૈ.

નમાઝમેં સિફ સતર છુપાને કા હુકમ નહી હૈ બલ્કે ઝીનતકા લિબાસ પહેનેકા ઇશ્દિ હૈ. ઇસલીયે મદકા નંગેસર નમાઝ પઢના યા મુંઢે યા કોહનીયા ખોલકર નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ. યાહે કમીસઆઘી આસ્તીનકીહો. યા આસ્તીન ચઢાઈ ગઈ હો. નમાઝ મકરૂહ હોગી.

ઇસી તરહ ઐસે લિબાસ મેં નમાઝ મકરૂ હૈ. જીસ્કો પેહનકર આદમી અપને દોસ્તો ઔર અવામ કે સામને જાનેસે શરમાયે. જૈસાકે સિફ બનિયાન પહેનકર યા સરપર ટોપી કે બદલે કોઈ કપડા યા છોટા હાથ રમાલ બાઘ લેના કે કોઈ સમજદાર આદમી અપને દોસ્તોમેં યા દુસરેકે સામને ઇસ હાલતમેં જાના પસંદ નહી કરતા તો અદ્લાહ રખ્ખુલઆલમીન કે દરબાર મે જાના કેસે પસંદ હો સકતા હૈ. સર, કોહનીયા, મુંઢે, ખોલકર નમાઝ કા મકરૂહ હોના કુર્આન મજીદકી આયત કે લફઝે ઝિનત સે સાબિત હોતા હૈ ઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કી ઇશ્દિદાત સે ભી.

ઇસી તરહ ઔરત કા સર, ગરદન, યા બાઝું યા પિન્ડલી ખુલી હોતો ઐસે લિબાસમેં રેહના ભી નાજઈઝ હૈ. ઔર નમાઝ ભી નહી હોતી.

એક હદીસમેં ઇશ્દિદ હૈ કે જીસ મકાન મેં ઔરત નંગે સરહો વહાં નેકી કે ફરિશ્તે નહી આતે.

ઔરત કા ચહેરા ઔર હથેલીયાં ઔર કદમ જે સતરસે અલગ કરાર દીયે ગયે હૈ. ઇસ્કા યે મતલબ હરગીઝ નહી હૈ કે ગૈરમહરમોકે સામને ભી વો

ચેહરા બગેર શરઈ ઉજર કે ખોલકર ફીરા કરે. યે હુકમતો સતરકે ફર્જ કે મુત્તઅલીક હૈ. જીસ્કે બગેર નમાઝ અદા નહી હોતી. (મ.કુ.-૩/૫૪૩)

ગફલત વાલી નમાઝ :-

હઝરત ઉમર ફારૂક (રદી.) ને અપને સબ ગર્વનરોકોં યે હિદાયત નામા લીખકર ભેજા.

“ મેરે નજદીક તુમ્હારે સબકામોં મે સબસે ઝયાદા અહમ નમાઝ હૈ. જે શખ્સ નમાઝકો બરબાદ કરતા હૈ. વો દુસરે તમામ અહકામેદીનકો ભી ઓર ઝયાદા બરબાદ કરેગા ” (મોઅત્તા માલિક)

હઝરત હુઝૈફહ (રદી.) ને એક શખ્સકો દેખા કે નમાઝ કે આદાબ ઓર તઅદીબે અરકાન મેં કોતાહી કરતા હૈ. તો ઉસસે પુછા કે તુમ કબસે યે નમાઝ પઢતે હો. ઉસ્ને કહા યાલીસ સાલસે. હઝરત હુઝૈફહ (રદી.) ને ફરમાયા કે તુમને એક ભી નમાઝ નહી પઢી ઓર અગર તુમ ઈસ તરહકી નમાઝ પઢતે હુએ મરગયે તો યાદ રખો કે ફિતરતે મોહંમદ (સ.અ.વ.) કે ખિલાફ મરોગે.

તિરમીઝીમે હઝરત અબુમસ્ઉદ અન્સારી (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ઉસ શખ્સ કી નમાઝ નહી હોતી.જે નમાઝે મેં ઈકામત નકરે મુરાદ યે હૈ કે જે રૂકઅ ઓર સિજદહ મેં ઓર રૂકઅસે ખડે હોકર યા દો સિજદોં કે દરમ્યાનમેં સીધા બેઠનેકા એહતેમામ નકરે ઉસ્કી નમાઝ નહી હોતી.

ખુવાસા યે હૈ કે જીસ શખ્સને વુજું ઓર તહારત (પાકી) મેં કોતાહીકી યા નમાઝે કે રૂકઅ-સિજદે મેં યા ઉન દોનોં કે દરમ્યાન સીધા ખડાહોને ઓર બેઢને મેં જલ્દબાઝી કી ઉસ્ને નમાઝ કો બરબાદ કર દીયા.

હઝરત હસન બસરી (ર.હ.) ને ઈજાઅતે સલાત ઓર ઈતેબાએ શહવાત કે બારે મેં ફરમાયા કે મસ્જીદોંકો બેકાર કર દીયા. ઓર તિજરત, કારીગરી, ઓર લઝઝતોં ઓર ખ્વાહીશાત મેં મુબ્તલા હો ગયે.

ઈમામ કરતબી (ર.હ.) ઈન રિવાયતોં કો નકલ કરકે ફરમાતે હૈ કે આજ એહલેઈલ્મ ઓર મશહુર સલાહકાર લોગોં મે એસે આદમી પાયે જાતે હૈ જે નમાઝકે આદાબ સે ગાફિલ હૈ સિફ નકલો હરકત કરતે હૈ. યે છટ્ટી હિજરી કા હાલ યા. જીસ્મેં એસે લોગ બહોતકમ પાયે જાતે યે. આજ યે સુરતે હાલ

નમાઝીયોં મેં આમ હો ગઈ (ઈદ્લા મા શા અદ્લાહ) નમાઝ મે સુસ્તી, કાહીલી (બેદીલી) ઓર ઝકાત વ સદકાત સે દીલી નાગવારી પૈદા હોના અલામતે નિશક હૈ. મુસલમાનોંકો કોશીષ કરકે ઈન અલામતોં સે બચના ચાહીયે.

(મ.કુ.૬/૪૪)

تَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا

નમાઝ મેં ચોરી :-

બહોત સે નમાઝ કે પાબંદ હઝરાત લખ્ખી ઊંમ્રે ગુજર જાને કે બાવજુદ અપની નમાઝ કી ઈસ્લાહકી ફીકર નહીં કરતે ઓર અરકાનકી કોતાહીમેં બરાબર અપની આદતો પર જમેં રહેતે હૈ. ઓર નમાઝોકો જલ્દી જલ્દી ઓર કમસે કમ વક્તમેં ટરખાનેકી કોશીષ કરતે હૈ. ફુજુલ કામોમેં કીત્ને ઘંટે બરબાદ કરતે હૈ ઓર નમાઝમેં ચંદ મિનિટ લગાના ભારી પડતા હૈ. હાલાંકે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને એસે શખ્સકો બદતરીન ચોર કરાર દીયા હૈ જે નમાઝ કે અરકાનમેં કટોતી કરતા હૈ.

એક રિવાયતમેં હૈ કે હુજુર (સ.અ.વ.) ઈશાદ ફરમાયા કે લોગોમેં સબસે બદતરીન ચોરી કરનેવાલા વો શખ્સ હૈ જે અપની નમાઝમેં ચોરી કરતા હૈ સહાબા (રદી.) ને અર્જ કીયા કે નમાઝમેં કેસે ચોરી હોતી હૈ ? તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઈશાદ ફરમાયા કે (નમાઝકા ચોર વો હૈ) જે નમાઝકે રૂકુઅ ઓર સિજ્દે પુરે ન કરે (જલ્દી જલ્દી યાની ઢોંગે મારવે.)

(તરગીબ વત્તરહીબ ૧/૧૯૮)

એક રિવાયત મેં હૈ કે અદ્લાહ તઆલા ઊસ શખ્સકી નમાઝકો દેખતા તક નહીં જે રૂકુઅ ઓર સિજ્દેકે દરમ્યાન અપની પીઠ સીધી નહી કરતા. (યાની કવમા ઓર જલ્સા નહી કરતા)

(તરગીબ વત્તરહીબ ૧/૧૯૮)

ઈસી વજહ સે નમાઝકે આમ મસાઈલસે વાકીફીયત જરૂરી હૈ તાકે હમારી નમાઝ ઈલ્મ ન હોને કી વજહ સે ખરાબ ન હો. ઓર હમ નમાઝ છોડને કે વબાલ સે મહેફૂઝ રહે.

જીસ તરહ હમ અપની દુન્યવી મામલાતકો સુધારને કી દીલચશપી રખતે હૈ ઊસસે કહી ઝયાદા દીલચશપીસે નમાઝકો મકબુલ બનાનેકી મહેનત કરનેકી જરૂરત હૈ.

અદ્લાહ તઆલા હમેં સહી નમાઝ કી હલાવત નસીબ ફરમાએ. ઓર અપની રઝામંદીસે નવાજે. આમીન. (નિદાએ શાહી - એપ્રિલ ૨૦૦૧)

ઘરવાલોંકો નમાજની તાકીદ :-

કુઆન મજીદમેં ઈશ્દિ હે આપ અપને એહલકોભી નમાઝકા હુકમ કીજીયે
 ઓર ખુદભી ઈસપર જમે રહીયે.” યે દો હુકમ અલગ અલગ હે. એક એહલો
 અયાલ કો નમાઝ કી તાકીદ, દુસરે ખુદ ઉસ્કી પાબંદી, લેકીન ગૌર ક્રિયા જયે
 તો ખુદ અપની નમાઝ કી પુરી પાબંદીકે લીએ યે જરૂરી હે. કે આપકા માહોલ
 આપકે એહલો અયાલ ઓર તઅજુકવાલે નમાઝ કે પાબંદ હો. કયુંકે માહોલ
 ઉસ્કે ખિલાફ હુવા તો તબઈ તૌર પર ઈન્સાન ખુદ ભી કોતાહી કા શિકાર
 હોજતા હે. લફઝે એહલ મેં બીવી, અવલાદ, ઓર તઅજુકવાલે ભી દાખીલ
 હે. જીસ્સે ઈન્સાન કા માહોલ ઓર મુઆશરા બનતા હે. રસુલે અકરમ
 (સ.અ.વ.) પર જબ યે આયત નાઝિલ હુઈ તો આપ રોઝાના સુબ્હ કી નમાઝ
 કે વકત હઝરત અલી (રદી.) કે મકાનપર જાકર આવાઝ દેતે થે. નમાઝ...
 નમાજ...

(કરતબી)

ઓર હઝરત ઉરવહબિન ઝૂબેર (રદી.) કી જબકભી અમીરોં ઓર
 બાદશાહોંકી દૌલતપર નજર પડતી. તો ફોરન અપને ઘર લૌટ જાતે ઓર ઘર
 વાલોંકો નમાઝ કે લીએ દઅવત દેતે. ઓર યે આયત પઢકર સુનાતે થે.

لَا تَمْلِكُ عَيْنُكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا (ب) (૧૬-૧૯) (કરતબી)

જે આદમી નમાઝ ઓર અદ્વાહતકી ઈબાદત મેં લગ જાતા હે અદ્વાહતઆલા
 ઉસ્કે લીએ રોઝી કા મામલા આસાન બના દેતે હે. કુઆન મજીદમેં
 ઈશ્દિ હુઆ હે. યાની હમ તુમસે યે મુતાલીબા નહી કરતે કે તુમ અપના ઓર
 અપને એહલો અયાલ કા રિઝક અપને ઈલ્મ ઓર અમલકે જોરસે પૈદા કરો.
 બલકે યે મામલાહમને અપને જીમ્મે રખ્યા હે. કયુંકે રોઝીકા હાસિલ કરના
 અસલમેં ઈન્સાન કે બસમેં હે હી નહી. વો જયાદાસે જયાદા ઈત્ના કર સકતા
 હે કે ઝમીન કો નરમ કરકે ખેતીકે કાબિલ બનાયે ઓર કુછદાને ઉસ્મેં ડાલ દે.
 મગર દાનેકે અંદરસે અનાજ ઓર દરખ્ત નિકાલના ઓર પૈદા કરના. ઉસ્મે
 તો ઉસ્કા કોઈ મામુલી ભી દખલ નહી વો તો સિફ ઓર સિફ અદ્વાહતઆલા
 કા કામ હે. દરખ્ત ઓર અનાજ ઓર ફલ ફુલ અદ્વાહતઆલા ઉસ્કે અંદર
 પૈદા ફરમાયે તબ ઉન્સે ફાયદા ઉઠાતા હે.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

ઔર જો શખ્સ અછાહતઆવાકી ઈબાદત મેં મશગુલ હો જાયે તો અછાહતઆવા મેહનતકા યે બોજ ઉસ્કેલીએ આસાન ઔર હલકા કરદેતે હૈ.

તિર્મીઝી ઔર ઈબ્ને માજ ને હઝરત અબુહુરૈરહ (રદી.) કી રિવાયતસે નકલ કિયા હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા.

“અછાહતઆવા ફરમાતા હૈ -અય ઈબ્ને આદમ તું મેરી ઈબાદતકે લીએ અપને આપકો ફારિગ કરલે તો મેં તેરે સીનેકો ગિના (માલદારી) સે ભરદૂંગા ઔર તેરી મોહતાજી કો દુર કરદુંગા. ઔર અગર તુને એસા ન કિયાતો તેરાસીના ફિકર ઔર કામ ઘંઘેસે ભરદૂંગા ઔર મોહતાજી દુર નહી કરુંગા.યાની જીન્ના માલ બઢતા જાયેગા.લાલચભી ઈત્નીહી બઢતી જાયેગી ઈસલીયે હમેંશા મોહતાજીહી રહેગા. (ઈબ્નેકસીર)

ઔર હઝરત અબુદુહાહ ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે મેં ને રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે સુના હૈ. કે જો શખ્સ અપની તમામ ફિકરોં કો એક ફિકર યાની આખેરતકી ફિકર બનાદે. તો અછાહતઆવા ઉસ્કી દુનિયાકી ફિકરોં કી કફાલત (જામ્બેદારી) કરલેતા હૈ. ઔર જીસ્કી ફિકર દુનિયાકે મુખ્તલીફ કામોમેં લગી રહે. તો અછાહતઆવાકો કોઈ પરવાનહી કે વો ઈન ફિકરોં કે કીસી જંગલમેં હલાક હો જાયે. (ઈબ્નેમાજ)

(મઆરિકુલકુઅનિ-૬/૧૬૫)

રોઝા :-

રોઝે કે બેશુમાર બડે બડે ફાયદે હૈ. રોઝા ઈરાદોં કો કુવ્વત પહોંચાતા હૈ. ઈન્સાનકે અંદર ખ્વાહીશાતે નફસ પર કાબુપાને કે મલકે (કાબેલીયત) કો તરક્કી દેતા હૈ. અછાહતઆવાકા ઈર્શાદ હૈ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (૧૬-૨૫)

“ અય ઈમાનવાલોં ! તુમપર રમઝાનકે રોઝે ફર્જ કિયે ગયે જૈસાકે ઈન લોગોં પર ફર્જ હુએ જો તુમસે પહેલે હુએ હૈ. અજીબ નહી કે તુમ મુત્તકી બન જાઓ.”

રોઝા શેહવત કો તોડ દેતા હૈ.જો ગુનાહોંકી જડ હૈ.

એક હદીસમેં હૈ કે રોઝેદાર અપના ખાનાપીના ઔર શેહવત મેરી વજહસે

છોડ દેતા હે. લિહાજા રોજા મેરે લીયે હે. ઓર મેં હી ઈસ્કા બદલા દુગાં. ઓર હર નેકી કા સવાબ ઉસ્કા દસ ગુના હોતા હે.

રોઝે મેં મેહરૂમીપર સબર કરનેકી ટ્રેનીંગ હોતી હે. જીસે ઈન્સાન ઈસ કાબીલ બન જાતા હે કે જીંદગીમેં મુખ્તલીફ કીસ્મકી પેશ આનેવાલી મેહરૂમીયોંકો બરદાશત કરે. રોઝેદારકો યે એહસાસ ઈસ કાબિલ બનાતા હે કે ગરીબોં ઓર ફકીરોં પર શફકત કરે. ઉન્કી તરફ મદદકા હાથ બઢાયે. ઓર મોહતાજોંકી મદદ કરે.

એહસાસે ગુનાહ સે પેદા હોનેવાલી બેચેની કા ઈલાજબી રોઝે મેં હે. હુજુર (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા કે રોઝેકા બદલા ગુનાહોંકી મગફિરત ઓર જન્નત હે.

હુજુર (સ.અ.વ.) કા ઈશ્દિ હે જીસ શખ્સને રમજાન કે રાઝે ઈમાનકી હાલતમેં સિર્ફ અદ્લાહતઆવાકી રાઝામંદી કે લીએ રખે. તો ઉસ્કે તમામ પીછલે ગુનાહ બખ્શ દીયે જાતે હે. (બુખારી મુસ્લિમ)

સિદ્ધિ :-

સાહીબે નિસાબ મુસલમાનોંકો નિહાયત ખુશદીલી ઓર શુકગુજરીકે જાજબો કે સાથ ઝકાત અદાકરની ચાહીયે. બેહતર તરીકા યે હે કે જબ માલ પર એક સાલપુરા હો જાયે તો ઉસ્મેસે ઝકાત કા હિસ્સા અલગ કર દેના ચાહીયે. ઓર ઉસ્મેસે ઝકાત તકસીમ કરતા રહે.

ઈસતરહ અદ્લાહતઆવા બેહિસાબ બરકત નાઝીલ ફરમાયેગા. ઓર ઉસ માલ કો હર કિસ્મકી બલાઓસે મેહફુઝ રખેગા.

ખેત ઓર બાગકે ફલ ઓર અનાજ કે તૈયારહો જાને કે બાદ યે હિસાબ લગાઓં કે ઈસ્મે ઝકાત કિત્ની ફર્જ હે ? ફીર ઉસ્કો અલગ કરદો. ઈસસે પહેલે ઈસ્મેસં કુછ ન ખાઓ.

જો માલદાર ઝકાતસે બચને કે લીએ (હદીયેકા) હીલા કરતે હે. ઓર દુસરી તદ્દબીરો સે ગેરવાયક લોગોં કો ઝકાત દેતા હે. યા ઉસ શખ્સ કો ઝકાત દેતા હે. જીસે વો કીસી કિસ્મકો દુન્યવી ફાયદેકી ઉમ્મીદ રખતા હો. તો ઈસ કિસ્મકી હીલાસાજીઓંકો ખુદાવંદે આલમ ખુબ જાનતા હે. એસા શખ્સ આખિરતમેં સજા પાયેગા ઓર દુનિયામેં બી ઈસ્કી સજા ભુગતેગા.

ફીર વો માવદાર લોગ જે ઝકાત નિકાલ તે નહીં ઉન્કા કયા હથર હોગા જે વો લોગ હૈ જીન્હોને હિદાયત કી જગા ગુમરાહી ઈજ્તિયાર કીહે. જે લોગ સખત નુકશાન મેં હૈ.

શરીઅત મેં જે બાત સાબિત હૈ કે નમાઝ કા છોડનેવાલા ઓર ઝકાતકો ન દેનેવાલા એકહી દર્જ મેં હૈ. હઝરત અબુબક સિદ્દીક (રદી.) ને ઝકાત દેને સે ઈન્કાર કરનેવાલો કે ખિલાફ જિહાદ કીયા ઓર ઉન્હે મુરતદ કરાર દીયા.

જે હકીકત હૈ કે અગર માવદાર ઓર સાહીબે નિસાબ મુસલમાન સહી સહી ઝકાત અદાકર દીયા કરે તો ઉમ્મત કે ગરીબ તબ્કે કી મુશ્કીલાત ઈસ કદર ન બઢે. ઓર માવદાર તબ્કે કે ખિલાફ હાસીદાના ઓર મુખાલીફાના કારવાઈયોં પર મજબુર ભી ન હો .

ગરીબ ઓર મજદુરોં કી ભલાઈ કે નામ પર દુનિયામેં જે તહરીકે બરપા હોતી રહતી હૈ. ઓર જીન તહરીકોં કી વજહસે મુસ્લિમ હાકિમ આયેદીન બગાવતોં કા સામના કરતે હૈ. જે સુરતેહાલ પૈદા ન હો.

કુઅનિમજીદને જગા જગા દોલત વાલોં કે એશો આરામ ઓર કુઝુલખર્ચોં વાલોં જીંદગીં સે દુર રેહને ઓર રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ઓર આપકે સહાબા (રદી.) ઓર અવલિયા કી સાદા જીંદગી ઈજ્તિયાર કરનેકી હિદાયતકી હૈ. તાકે એશપરસ્તી કે અસરાત (તબાહી, બરબાદી, ઓર ખુનરેઝી) સે જે ઉમ્મત મેહફુઝ રહે.

(અવળઝલુલ મુખ્તાર - ૮૩)

હજ્જ :-

હજ્જ ઈન્સાનકો સબર કે સાથ મશકતકો ઝેલના સિખાતા હૈ. ઓર નફસકે ખિલાફ જિહાદ કરને ઓર ખ્વાહિશાત પર કન્ટ્રોલ કરનેકીભી મશક કરાતા હૈ. ઈસલીજે હાજી હજ્જ કે દરમ્યાન ન તો ઓરત સે સોહબત કર સકતા હૈ. ન લડાઈ ઝગડા ઓર કીસીકો નુકશાન નહીં પહોંચા સકતા હૈ. એસા કોઈ કામ નહીં કરતા જીસ પર અદ્લાહતઆલા ગજબનાક હોતાહો. હજ્જ તકબ્બુરી, ઈતરાના ઓર બઢાઈકો દુર કરનેકા બેહતરીન ઈલાજ હૈ. કયુંકે હજ્જમેં સબ બરાબર હોતે હૈ. સબ લોગ એક હી લિબાસ પહેનતે હૈ. માવદાર, ફકીર, માલીક ઓર ગુલામમેં કોઈ ફર્ક નહીં હોતા. તમામ હાજીયોં પર બરાબરીકા એહસાસ સવાર રેહતા હૈ. સબલોંગ અદ્લાહતઆલા કે સામને અપની કમજેરી, આજીઝી, ઓર બંદગીકા ઈકરાર કરતે હૈ. અદ્લાહતઆલાસે માફી ઓર મગફીરતકે ઉમ્મીદવાર હોત હૈ.

હજીરે મોકે પર ઈન્સાન દુસરે ઈન્સાનોં કી ના પસંદ હરકતોં,કીના, હસદ,જૈસે ગંદે જઝબાત સે પાક હોજતા હૈ. ઉસ્કે દીલમેં તમામ લોગોંકી ખાસકર હાજીયોં કે લીયે મોહબ્બત ઔર પ્યારકે જઝબાત પૈદા હોતે હૈ.

હઝરત અબુંહુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલેખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા.જીસ્ને અહ્લાહકેલીયે હજીર ક્રિયા હજીરકે દરમ્યાન ન કોઈ ગુનાહક્રિયા. ન ફોહશ (ગંદી) બાતે કી. તો વો હજીર કરકે ઈસ તરહ (ગુનાહોંસે પાક હોકર) લોટતા હૈ. જીસ તરહ પૈદા હોને કે દીન થા.

(બુખારી - મુસ્લિમશરીફ)

હઝરત ઈબ્ને મસ્ઉદ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા.

હજીર ઔર ઉમરહ કરો કયુંકે યે દોનોં ફકર (તંગી) ઔર ગુનાહોંકો ઈસતરહ દુર કરદેતે હૈ. જીસ તરહ આગકી ભઠ્ઠી. લોહા, સોના, ચાંદી કે અંગ (કાટ) ઔર ખોટ કો દુર કર દેતી હૈ. હજીરે મબરૂર કા સવાબ જન્નતહી હૈ. (તિર્મીઝી)

હજીર કરનેવાલા અહ્લાહતઆલાકી તરફસે હજીર કી મકબુલીયત ઔર ગુનાહોં કી મગફીરત કી ઉમ્મીદ રખતા હૈ. ઈસલીયે વો હજીર કરકે ઈસ હાલમેં લોટતા હૈ કે ગુનાહોંકે એહસાસ ઔર બેયેની સે છુટકારા પા ચુકા હોતા હૈ. ઔર ઉસ્કા સીના ખુશી ઔર નેક બખ્તી કે એહસાસ સે લબરેહ હોતા હૈ. (હદીસેનબવી ઔર ઈલ્મુન્નફસ)

મસ્જીદકે પંદરહ આદાબ :-

ઉલ્માએ કિરામ મસ્જીદકે આદાબમેં પંદરહ ચીજોંકા ઝિક્ર ફરમાતે હૈ

- (૧) મસ્જીદમેં પહોચને પર અગર કુછ લોગોંકો બેઠા હુઆ દેખે.તો સલામ કરે. ઔર કોઈ ન હોતો “ અસ્સલામુ અલૈના વ અલા ઈબાદીહ્યાહી રસાલેહીન કહે.

(અગર મસ્જીદમેં લોગ નફીઝ નમાઝ યા તિલાવત ઔર તસ્બીહ વગેરેહમેં મશગુલ હો તો ઉન્કો સલામ કરના દુરૂસ્ત નહી)

- (૨) મસ્જીદમેં દાખિલ હોકર બેઠનેસે પહેલે દોરકાત “ તહીયતુલ મસ્જીદ” પઢે. (અગર મકરૂહ વકત હો તો ન પઢે. જૈસા કે આફતાબ

તુલુઅ હોતે વકત યા ઝવાલકે વકત. ઈસીતરહ જીન અવકાતમેં નફીલ નમાઝ પઢના મકરૂમ હૈ. ઉસ્મે ભી ન પઢે.)

- (૩) ખરીદને ઔર ઔર બેચને કા કામ ન કરે.
- (૪) તીર -તલવાર - ન નિકાલે.
- (૫) અપની ગુમશુદા ચીઝ તલાશ કરનેકા ઔલાન ન કરે.
- (૬) આવાઝ બુલંદ ન કરે.
- (૭) દુનિયાકી બાતેં ન કરે.
- (૮) બેઠનેકી જગહમેં કીસીસે ઝગડા ન કરે.
- (૯) જહાં સફમેં પુરી જગહ નહો વહાં ઘુસકર લોગોમે તંગી પૈદા ન કરે.
- (૧૦) કીસી નમાઝ પઢને વાલે કે આગેસે ન ગુજરે.
- (૧૧) મસ્જીદમેં થુંકને, નાક સાફ કરનેસે. પરહેઝ કરે.
- (૧૨) અપની ઉન્ગલીયા ન ચટખાયે (ફોડવી)
- (૧૩) અપને બદનકે કીસી હિસ્સેસે ખેલ ન કરે.
- (૧૪) નજસત (નાપાકી) સે પાક રહે. ઔર કીસી છોટે બચ્ચેં યા પાગલ કો સાથ ન લે જાયે.
- (૧૫) વહાં કસરત સે અછાલકે ઝિક મેં મશગુલ રહે.

કરતબી (ર.હ.) ને યે પંદરહ આદાબ લીખને કે બાદ ફરમાયા હૈ કે જીસ્ને યે કામ કરલીયે ઉસ્ને મસ્જીદ કા હક અદાકર દીયા. ઔર મસ્જીદ ઉસ્કે લીયે હીરઝો અમાન (પનાહ) કી જગા બન ગઈ.

મસ્જીદ કા વેરાન હોના :-

મસ્જીદ કા વેરાન હોના યે હૈ કે વહાં લોગ નમાઝ કે લીયે ન આયે. યા નમાઝી કમ હોજાયે. કયુંકે મસ્જીદ કી આબાદી ઉસ્કી દિવાલોં ઔર ઉસ્કે નકશો નિગાર સે નહી હૈ. બલ્કે ઉન્મેં અછાલકા ઝિક કરનેવાલોંસે હૈ. કુઆનશરીફ મેં એક જગા ઈર્શાદ હૈ.

તરજુમા :- “ મસ્જીદકી આબાદી ઉન લોગોં સે હૈ. જો અછાલતઆવા પર ઈમાન લાયે. ઔર કયામત કે દીન પર, ઔર નમાઝ કાયમ કરે. ઝકાત અદા કરે. ઔર અછાલતઆવાકે સિવા કિસીસે ન ડરે.”

ઈસલીયે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કયામત કે કરીબ મુસલમાનોંકી

મસ્જીદે જહીરમેં આબાદ ઓર ખુબસુરત હોગી. મગર હકીકત મેં વેરાન હોગી. કે ઉન્મેં હાજર હોને વાલે નમાઝી કમ હોજયેગેં.

હઝરત અલી (રદી.) કા ઈશ્દિ હે કે શરાફત ઓર ઈન્સાનિયત કે છે કામ હે. તીન અપને મુકામ કે ઓર તીન સફર કે હે (૧) કુર્આનમજીદ કી તિલાવત કરના. (૨) મસ્જીદોં કો આબાદ કરના. (૩) એસે દોસ્તોંકી જમાઅત બનાના જે અદ્લાહતઆલા ઓર દીન કે કામમેં મદદ કરે.

તીનકામ સફર કે યે હે. (૧) અપને ખાનેસે ગરીબોંકો ખીલાના. (૨) અરછે અખ્લાકસે પેશઆના. (૩) સફરકે સાથીઓકે સાથ હસી ખુશીકા અમલ રખના મજક મેં ગુનાહકી હદમેં દાખિલ નહો ઉસ્કા ખ્યાલ રહે.

હઝરત અલી (રદી.) કે ઈસ ઈશ્દિ મેં મસ્જીદોં કે આબાદ કરનેકા મતલબ યહી હે કે વહાં ખુશુવખુશુઅ.કે સાથ હાજર હો ઓર વહાં હાજર હોકર ઝિક, તિલાવતમેં મરગુલ રહે. ઓર મસ્જીદ કી વેરાની યે હોગી કે વહાં નમાઝી ન રહે. યા કમ હો જાયે. (મ.કુ-૧/૨૪૨)

મસ્જીદકી અદબ :-

મસ્જીદમેં દાખિલ હોનેવાલોં કેલીએ અદ્લાહકે ઘરકો પાક રખના વાજીબ હે. અપને બદન ઓર કપડે નજસત ઓર બદબુ કી ચીજોં સે પાક સાફ રખે. ઓર અપને દીલોંકો શિક ઓર નિકાક ઓર તમામ ગંદે અખ્લાક, તકબ્બુર, હસદ, દુશ્મની, લાલાય, રિયાકારી વગેરેહ ગંદી બાતોંસે પાક કર કે દાખીલ હો.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કોઈ શખ્સ ખ્યાઝ - લેહસન (લસાણ) વગેરેહ બદબુદાર ચીઝ ખાકર મસ્જીદમેં ન જાયે. ઓર છોટે બચ્ચોં ઓર પાગલોં કો મસ્જીદમેં દાખીલ હોનેસે મના ફરમાયા હે. કે ઈન્સે મસ્જીદકો નજસતકા ખતરા રેહતા હે. (મ.કુ-૧/૨૬૬)

જબ મસ્જીદમેં દાખિલ હોનેકા ઈરાદા હોતો પેહલે યે દુઆ પઢો. :-

أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ بِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ سُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.

મેં પનાહ માગતા હું અદ્લાહ અજમ ઓર ઉસ્કે વજહે કરીમ ઓર ઉસ્કે સુલ્તાને કદીમ કે સાથ મરદુદ શયતાનસે. (મેહમાનેહરમ - ૯૧/૨૯)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

મસ્જીદમાં ખિલાફે અદબ કામ :-

- ★ મસ્જીદ મેં સતર ખોલના.
- ★ મસ્જીદ મેં ફખર કરના.
- ★ મસ્જીદમેં સવાલ કરના.
- ★ મસ્જીદમેં મયેતકા દાખિલ કરના.
- ★ મસ્જીદમેં થુંકના યા નાક સાફ કરના (અગર જરૂરત પેશ આ જાયે તો અપને કપડેમેં લે લે.)
- ★ કોઈ બદબુદાર ચીઝ મસ્જીદમેં લાના. મિટ્ટીકા તેલ જલાના.
- ★ કરચા લેહસન પ્યાઝ ખાકર મસ્જીદમેં આના ઉસ્સે ફરિશતોં કો તકલીફ હોતી હૈ. ઈસી તરહ હુક્કા, બીડી, સીગરેટ, વગેરેહ પીકર મુંહસાફ કીયે બગૈર આના. યા કપડોં સે પસીનેકી બદબું દુર કીયે બગૈર મસ્જીદમેં આના.
- ★ રીહ ખારિજ કરના - એઅતિકાફ કરનેવાલે કો ભી મસ્જીદમેં રીહખારિજ કરનેકી ઈજાઝત નહી. ઉસ વકત મસ્જીદ સે બાહર ચલા જાયે.
- ★ મસ્જીદકો રાસ્તા બનાના. અગર સખ્ત જરૂરત પડ જાયેતો મસ્જીદસે હોકર નિકલ જાયે. તો જાઈઝ હૈ.
- ★ મસ્જીદમેં લોગોંકી ગરદનેં ફલાગતે હુએ આકર અપને લીયે જગા હાસિલ કરના.
- ★ મસ્જીદમેં બગૈર જરૂરત આવાજ બુલંદ કરના.
- ★ મસ્જીદમેં દુનિયાકી બાતેં કરનેકીગરજસે આનાફીર દુનિયાકી બાતેં કરના.
- ★ મસ્જીદમેં ઝગડા કરના.
- ★ મસ્જીદમેં કોઈ દુનિયાકા કામ કરના.
- ★ મસ્જીદમેં કીસીજનદાર કી તસ્વીર રખનાયા લગાના.
- ★ મસ્જીદકે પાની, ચટાઈ, યા સકાવા (પાનીકી ટંકી) કી આગ વગેરેહકો અપને (જાતી) ઈસ્તિમાલ કે લીયે ખાસ કરલેના.
- ★ મસ્જીદકી કોઈ ચીઝ બગૈર જરૂરત મસ્જીદસે બાહર લે જાના.
- ★ મસ્જીદમેં ટેહલના
- ★ લૈન - દૈન યા ખરીદો ફરોખ્ત કરના.

- ★ मस्जिद के नजदीक शौर करना, आतिश बाजी करना, रेडीयो बजाना और बाजे बजते हुए गुजरना.
- ★ मस्जिद के गुस्वखाने में पेशाब करना. पायजाना करना. पावमें भीड़ी वगैरेह वगैरेह तो उसको मस्जिद की दीवार या सुतुन वगैरेह से पुछना.
- ★ मस्जिद में उन्गलीया खटखाना.
- ★ लुं-भटमल वगैरेह मारकर मस्जिद में डालना.
- ★ मस्जिद में ओक छाथकी उन्गलीया दूसरे छाथकी उन्गलीयो में डालकर (गाढी लगाकर बेठना)
- ★ मस्जिद में भाव गिराना.
मस्जिद में जाना और सोना दुर्इस्तनही. अवबत्ता मुसाफिर और अतिरिक्त करनेवाले के लीये जर्इज है. अगर कोई माजूर होतो बेइतर है उन्हीदेर अतिरिक्तकी नियत करवे.
- ★ मस्जिद में छिन्ने छोटे बच्चों और पागलों को दामिल करना हराम है जन्की नजसत का गुमान गालिब हो.

मस्जिद में जब दूसरे आदमी नमाज या तस्बीह पढते होतो आवाज से जिक्र करना तिलावत करना. ना जर्इज है.

मुकर्रिर लीये जब के तकरीरका वकत मुकर्रिर हो और अवान कर दीया हो तो कीया हुवाहो तकरीर करना जर्इज है. ईस सुरतमें नमाजवालों को वहां से कुछ हास्वे पर जकर नमाज पढनीयाहीये

भास भास रातों जेसाके कुआनिमज्जिद अत्महोने पर रमजानमें जयादा रोशनी करना बिदअत और ना जर्इज है. जयादा यिरागोंकी वजहसे मस्जिद भेल तमाशेकी जगा बन जाती है.

मस्जिद की दिवारों और ईश पर नकशो निगार बनाना जससे नमाजमें ध्यान बटता हो भासकर मेहराब और किब्लेकी दिवार पर जयादा मकड़हे (तहरीमी) है. बेव बुटोंमें अर्थ करनेसे बेइतर है के उसको इकरीरों और मस्कीनोपर अर्थ किया जये.

मस्जिद की दिवालों पर लीजना दुर्इस्त नही. (मेहमाने हरम - ८८/३१८)

अस्माह का जिक्र :-

पाबंदीसे अस्माह तआलाकी ईबादत, हरवकत उसका जिक्र और उससे

ઇસ્તિગફાર ઔર દુઆ ઇન્સાનકો અપને રબ સે કરીબ કર દેતી હે. ઔર ઉસે મગફિરત કી કવી ઉમ્મીદ હો જતી હે. વો અપને દીલમેં ખુશી ઔર રાહત મેહસુસ કરને લગતા હે. ઉસ પર સકીના (એકખાસ કિસ્મકી રહમત) નાઝીલ હોને લગતી હે.

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ (ب-૧૩-૧૬)

વો લોગ જો ઇમાન લાવે ઔર અલ્લાહકે ઝિક્ર સે ઉન્હે ઇત્મિનાન હો ગયા. ઔર ખુબ સુનવો કે અલ્લાહકે ઝિક્ર સે દીલોં કો ઇત્મિનાન હો હી જતા હે.

وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (બ-૨૮-૧૨૬)

ઔર અલ્લાહ કા ઝિક્ર બહોત ઝયાદા કરતે રહ્યા કરો. તાકે તુમ ફલાહ પાઓ.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ (બ-૨-૨૬)

“ તુમ મુઝે યાદ કરો મૈ તુમ્હે યાદ કરૂંગા.”

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઇશ્દિ ફરમાયા કે અલ્લાહતઆલા ફરમાતે હે કે મૈં બંદે કે સાથ ઇસ તરહ મામલા કરતા હું જૈસા બંદા મેરે બારે મૈં ગુમાન રખતા હે. જબ બંદા મુઝે યાદ કરતા હે. તો. મૈ ઇસ્કે સાથ હોતા હું. અગર મુઝે તન્હાઈમેં યાદ કરતા હે તો મૈં બીં ઉસે તન્હાઈમેં યાદ કરતા હું ઔર અગર મજ્મામેં મેરા ઝિક્ર કરતા હે તો ઉસસે બેહતર મજ્મામેં ઉસ્કા તજ્કેરા કરતા હું. અગર વો મુઝસે એક બાલિશત (વૈંત) કરીબ આતા હે તો મૈં ઉસ્કી તરફ એક હાથ કરીબ હોતા હું ઔર અગર વો એક હાથ મુઝસે કરીબ આતા હે તો મૈં દો હાથ કરીબ આતા હું અગર બંદા ચલકર મેરે પાસ આતા હે. તો મૈં ઉસ્કે પાસ દોડકર આતા હું. (બુખારી-મુસ્લિમ)

અલ્લાહતઆલાકા ઝિક્ર ઔર તસ્બીહ અલ્લાહતઆલાકે ચહાં ઉસ્કે દરજાત કો બુલંદ કરતા હે. ઉસ્કી નેકીયોં મૈં ઇજફ (વધારો) કરતા હે. ગુનાહોંકો ઘો દેતા હે.

હઝરત સઅદબિન અબી વક્કાસ (રદી.) ફરમાતે હે કે હમ લોગ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે પાસ હાજર થે. આપ (સ.અ.વ.) ને ઇશ્દિ ફરમાયા. કયા ? તુમ મે સે કોઈ ઇસ બાતસે આઝીજ હે કે હરરોજ હઝાર નેકીયાં કમાયે? એક સહાબી (રદી.) ને અર્જ કિયા હઝારનેકીયાં કોઈ કેસે કમા સકતા હે? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા સો મરતબા “સુબ્હાનલ્લાહ” કહે તો ઉસ્કે

નામએ આમાલ મેં હઝાર નેકીયાં લીખદી જયેગી. ઔર ઉસ્કે હઝાર ગુનાહ મીટાયે જયેગેં.
(મુસ્લિમશરીફ)

જીસ શખ્સને હરનમાઝ કે બાદ ૩૩ મરતબા સુબ્હાનદાહ કહા. ૩૩ મરતબા અલ્હમ્દુલિલાહ કહા. ૩૪ મરતબા અદ્દાહુ અકબર કહા. ફીર લાઈલાહ ઈલ્લદાહુ વહદહુ લા શરીકલહુ લહુલ મુલ્કો વલહુલ હમ્દુ વહુવ અલાકુલ્લે શયઈન શહીદ. કહા ઉસ્કે ગુનાહ બક્ષદીયે જતે હે. ચાહે સમંન્દર કે જાધ કે બરાબર હો.
(મુસ્લિમશરીફ)

જીસ શખ્સને દીનમેં ૧૦૦ મરતબાયે તસ્બીહ પઢી.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

ઉસ્કો ૧૦ ગુલામ આઝાદ કરનેકા સવાબ મીલેગા. ૧૦૦ નેકીયાં ઉસ્કે આમાલ નામામેં લીખી જયેગી. ૧૦૦ ગુનાહ મીટા દીયે જયેગે. ઔર શામતક ઉસ્કી શૈતાનસે હિફાઝત રહેગી. ઔર કિસીકા અમલ ઉસ્કે અમલસે અફઝલ નહી માના જયેગા. સિવાય ઉસ શખ્સકે જીસને યહીં તસ્બીહ ઉસ્સે અયાદા પઢીહો. ઔર જીસ શખ્સને દીનમેં ૧૦૦ મરતબા સુબ્હાનદાહી વબેહમ્દેહી પઢા ઉસ્કે ગુનાહ માફ કર દીયે જયેગેં. ચાહે સમંન્દર કી જાધ કે બરાબર હો.
(બુખારી-મુસ્લિમ)

તમીમેદારીકી રિવાયત હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા. જીસ શખ્સને દસ મરતબા યે પઢા.

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ إِلَهُاً وَاحِداً أَحَداً صَمَداً لَمْ يَتَّخِذْ صَاحِبَةً وَلَا وَلَداً.
وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (તરમીઝી)

અદ્દાહતઆવા ઉસ્કે આમાલનામા મેં ચાલીસ હઝાર નેકીયાં લીખ દેતે હે.
(તર્મીઝી)

હઝરતઅલી (રદી.) કી રિવાયત હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને મુઝસે ફરમાયા. કયા? મેં તુમ્હે એસે કલિમાત ન સિખાદું કે અગર તુમ ઈન્હે પઢવો તો અદ્દાહતઆવા તુમ્હે બક્ષદે અગર ચે તુમ પહેલે હીસે બક્ષે બક્ષાયે હો? ફીર આપ (સ.અ.વ.) ને યે કલિમાત બતાયે.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

(તીર્થાંજી) سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

હુસુર (સ.અ.વ.) ને ઈશાદ ફરમાયા કે જીસ શખ્સને રાતમેં બેદાર હોકર
યે તસ્બીહ પઢી.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

الْحَمْدُ لِلَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

ફીર કહે યા અલ્લાહમેરી મગરીફત ફરમા યા કોઈ દુસરી દુઆ કરે તો ઉસ્કી
દુઆ કુબુલ હો જયેગી . ઓર વુજુ કીયા ઓર નમાઝ પઢી તો ઊસ્કી નમાઝ
કબુલ હો જયેગી (બુખારી-મુસ્લિમ)

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) સહાબા કિરામ (રદી.) કો બહોત સી દુઆએ
ઓર તસ્બીહાત સિખાતે જીન્કે ઝરીયે બંદેકા અપને રબસે તઅલ્લુક બઢતા હે.
ઓર અલ્લાહકા કુરબ હાસિલ હોતા હે. હમેંશા અલ્લાહકી યાદ આતી હે. હર
વક્ત અપને રબકી અઝમત ઓર જલાલ રેહતા હે. હમેંશા અલ્લાહકી તરફસે
રહમત, મગફિરત ઓર તૌફીક કી ઉમ્મીદ રેહતી હે. ઈસ્કી વજહસે બંદેકા
દીવ ખુશી સે લબરેઝ હો જતા હે. (હદીસે નબવી ઓર ઇલ્મુન્નફીસ-૩૫૨)

ફિકસે ગાફિલ કરનેવાલી દો ચીઝે:-

દુનિયાકી દો ચીઝેં ઈન્સાન કો અલ્લાહકી યાદ ઓર આખિરતકી ફિકરસે
ગાફિલ કરનેવાલી હે. એક રાહત ઓર એશ જીસ્મે મુબતલા હોકર ઈન્સાન
અલ્લાહકો ભુલા બેઠતા હે. દુસરી ચીઝ મુસીબત ઓર ગમ હે ઉસ્મે મુબતલા
હોકર ભી બાઝ અવકાત ઈન્સાન માયુસ ઓર ખુદાતઆલાકી યાદસે ગાફિલ
હો જતા હે.

અલ્લાહતઆલાકા ઈશાદ હે કે જે કોઈ મુસીબત તુમકો જમીન મે યા અપની
જનોં મેં પહોંચતી હે વો સબ હમને લોહે મેહફુઝમેં મખ્લુક પેદા કરનેસે
પહેલે લીખદીયા થા. જમીનકી મુસીબત સે મુરાદ કહત (દુષ્કાળ) ઝલઝલા,
ખેત ઓર બાગમે નુકશાન તિજરતમેં નુકશાન માલ દોલતકા બરબાદ હોના.
દોસ્ત અહબાબકી બિમારીયા ઓર ઝખમ ઓર ચોટ વગેરેહ શામિલ હે.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا - عَلَى خَبِيثِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

મતલબ ઈસ આયતકા યે હૈ કે દુનિયામેં જો કુછ મુસીબત યા રાહત ખુશી યા ગમ ઈન્સાનકો પેશ આતા હૈ. વો સબ લોહે મેહકુઝમેં અછાહતઆલાને ઈન્સાનકે પૈદા કરને સે પહેલે લીખ દીયા હૈ. ઈસ્કી ઈત્તેલાઅ તુમ્હે દી ગઈ તા કે તુમ દુનિયાકે અચ્છે બુરે હાવાત પર ઝયાદા ધ્યાન ન દો. ન યહાં કી તકલીફ ઓર મુસીબત યા નુકશાન કુછ ઝયાદા અફસોસ કરનેકી ચીઝ હૈ ઓર ન યહાં કી રાહત ઓર ઐશ યા માલ ઝયાદા ખુશ ઓર મસ્ત હોનેકી ચીઝ હૈ. કે ઊસ્મે મશગુલ હોકર અછાહકી યાદ ઓર આખેરતસે ગાફિલ હો જાઓ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ને ફરમાયા કે હર ઈન્સાન તબઈ તૌરપર બાઝ ચીઝોં સે ખુશ હોતા હૈ. બાઝ સે ગમગીન લેકીન યે હોના ચાહીયે કે જીસ પર કોઈ મુસીબત પેશ આયે તો વો ઈસ પર સબર કરકે આખિરતકા અજરોસવાબ કમાયે. ઓર અગર કોઈ રાહત યા ખુશી પેશ આયે તો ઉસપર શુકગુજર હોકર અજરો સવાબ હાસિલ કરે. (હાકીમ)

રાહત ઓર આરામ યા માલ દૌલતપર ઈતરાનેવાલે ઓર ફખર કરનેવાલોં કી બારેમેં બયાન ફરમાયા. (૧૧૯-૨૧૫) **وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ**

“ યાની અછાહતઆલા ઈતરાનેવાલોં ઓર ફખર કરનેવાલોં કો પસંદ નહી કરતા.”

મતલબ યે હૈ કે દુનિયાકી નેઅમતોંપર ઈતરાને ઓર ફખરકરનેવાલે અછાહતઆલાકે નજદીક નફરતકે કાબિલ હૈ. (મઆરિફુલ કુર્આન-૮/૩૧૮)

અછાહતઆલાકા ઝિક્ર બડા હથિયાર હૈ :-

અછાહતઆલા કા ઝિક્ર ખાસ ઓર અસલી હથિયાર હૈ. જીસસે મોમિનકે સિવા આમ દુનિયા ગાફિલ હૈ. પુરી દુનિયા જંગ કે લીયે બેહતરીન હથિયાર ઓર નયેસે નયા સામાન જમાકરને ઓર ફીજકો સાબિત કદમ રખનેકી પુરી તદબીરે કરતી હૈ. મગર મુસલમાનોકે ઈસ રૂહાની ઓર અસલી હથિયારસે બે ખબર ઓર ના વાકિફ હૈ. યહી વજહ હૈ કે હર મૈદાન મેં જહાં મુસલમાનોં કા મુકાબલા ઈન હિદાયતોં કે મુતાબિક કીસી કૌમસે હુઆ તો મુખાવિફ કી પુરી તાકત ઓર હથિયારોં કો બેકાર કર દીયા. અછાહકે ઝિક્ર કી અપની જતી ઓર અસલી તાકત ઓર બરકત અપની જગા હૈ યે ભી હકીકત હૈ કે સાબિત કદમ રેહનેકા ઈસસે બેહતર કોઈ નુસ્ખા ભી નહી. અછાહકી યાદ ઓર ઉસ

પર ભરોસા બીજાવી કી વો તાકત હૈ. જો કમઝોર ઈન્સાન કો પહાડોં સે ટકરા જાને પર તૈયાર કરદેતી હૈ. ઔર ઈન્સાન કે દીવ કો મજબુત ઔર કદમકો સાબિત રખતી હૈ. (મઆરિકુલ કુર્આન-૪/૨૫૧)

ખુદાકો ભુલ જાનેકી સજા :-

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ (ب-૨૮-૧૬)

“ ઉનલોગોંકી તરહ નહો. જીન્હોને ખુદાકો ભુલાયા તો ખુદાને ઉન્કો એસા બનાદીયા કે વો અપનેકો ભુલ ગયે.”

ઈન્સાનકો સબસે ઝયાદા તઅદ્દુક અપની જાત સે હૈ. ઈસલીયે જો શખ્સ ઈસસે મોહબ્બત કરતાહે વો ભી ઈસસે મોહબ્બત કરતા હૈ. ઔર જો ઈસસે નફરત કરતા હૈ તો યે ભી ઉસસે દીવ નહી લગાતા. ઈન્સાન દુનિયાકી હર એક ચીઝ સે ગાફિલ હો સકતા હૈ. લેકીન નાજુક વકતમેં ભી અપની જાતસે ગફિલત નહી હોતી. યે ઈન્સાની કિતરત કી ખાસિયત હૈ.

હા. અગર કોઈ યે દાવા કરે કે ઈન્સાન કભી અપને કો ભી ભુલજાતા હૈ. ઉસ્કો અપની ફિકર નહી હોતી ઔર સબકી ફિકર હોતી હૈ. ઉસ્કો અપના હોશ નહી રેહતા બાકી સબકા રેહતા હૈ. ઉસ્કો સારે જહાંકી ફિકર હોતી હૈ. અપની ફિકરસે ગાફિલ હોતા હૈ. ઉસ્કો સબકી જાન ખ્યારી હોતી હૈ. ઔર અપની જાન કે પીછે હાથ ઘોકર પડા હૈ. તો કાન ખડે હો જાતે હૈ.

લેકીન યે બાત સહી હૈ કે કયુંકે જબ આદમી ખુદાકો ભુલજાતા હૈ તો કુર્આન મજીદ યહી દાવા કરતા હૈ કે “ખુદા ફરામોશીકી સજા ખુદ ફરામોશી હૈ”

યાની જબ ઈન્સાન ખુદાકો ભુલજાતા હૈ તો જીંદગીમેં મશગુલી બઢ જાતી હૈ. મકસદ નિગાહોં સે ઓજલ હો જાતા હૈ. ઔર દુનિયાકી ચીઝેં મકસદ બન જાતી હૈ. ઔર ચીઝોંસે એસી દીવ ચસ્પી હો જાતી હૈ કે અપની જાત બીચસે નિકલ જાતી હૈ.

જીંદગીકી રાહત ઔર લઝઝત દુનિયાકે સબસે બડે ઈમાન હૈ. યે બાત ઝેહનસે નિકલ જાતી હૈ. ઔર ઈન્સાન રાહતસે મેહરૂમ હોતા ચલા જાતા હૈ. ઔર ઉસ પર અફસોસભી ખત્મ હો જાતા હૈ.

ઔર યે સબ ઉસ વકત હોતા હૈ જબ ઈન્સાન ખુદાકો છોડકર અપની જાતકી પરશતીસ (બંદગી) કરને લગતા હૈ. ઔર અપને સિવા હર ચીઝકા

ઈન્કાર કરને લગતા હૈ. ફીર યે ખુદા ફરામોશી જીત્ની બઢતી હૈ કે ઈન્સાન ખુદકા દુશ્મન ઔર ખુદકો બરબાદ કરનેમેં ઉત્તાહી આગે બઢતા ચલા જતા હૈ.

અબ ઈન્સાન લઝઝત ઔર રાહતકી હકીકતસે સબસે ઝયાદા મેહરૂમ હો જતા હૈ. દુનિયાકી નેઅમતોમેં ઉસ્કા હિસ્સા સબસે ઝયાદા કમ હો જતા હૈ ઔર વો સિફ્કે ઢાલનેકી મશીન બનકર રેહ જતા હૈ. કે અપને ઢાલે હુએ સિફ્કોસે ખુદ ફાયદા નહી ઉઠા સકતા.

વો તેલીકા બૈલ બનકર રેહ જતા હૈ જો એક ખાસ દાયરેકે અંદર ચક્કર લગાતા રેહતા હૈ. કામ લેને વાલેસે ચારા-પાની પાતા હૈ. ઔર બગૈર શિકાયત કે ચક્કર લગાતા હૈ. સમાજકે રિવાજે મેં જકડા હુઆ હોતા હૈ. દુસરોં કે લીયે કમાતા હૈ. દુસરોં કે લીયે પહેનતા હૈ. જંદગી બાકી રખને કે લીયે ઉસ્કા રાશન મીલતા હૈ. વો એક કુલીબનકર રેહ જતા હૈ. જો દુનિયા કે ઈસ બડે કારખાનેં મેં એક જગા સે દુસરી જગા દોડા ફીરતા હૈ. બોઝ ઉઠાતા હૈ. થોડીસી મજદુરી પાતા હૈ. સચ્ચી ખુશી ઔર લુત્ફસે અચ્છીગીઝાસે ઔર રૂહાની ખુશી ઔર ઈત્મિનાન સે મેહરૂમ હોતા હૈ. ઉસ્કો અપને મસાઈલ પર સોંચનેકી કુરસદ નહી. જીસ્મ ઈત્ના થકા હુવા દિમાગ ઈત્નાફૈલ ઔર ઝેહન ઈત્ના મશગુલ ઔર દીલ ઈત્નામુદા કે ઉસ્કો અપની મેહરૂમીકા ભી હોશ નહી રેહતા. વો ઈસ ઘારે મેં તિન્કે કી તરહ બહા ચલા જતા હૈ. વો એક એસા સવાર હૈ કે ખુદ સવારીકે કાબુંમે હૈ. સવારી ઉસ્કે કાબું મેં નહી.

“ખુદા ફરામોશીકી સઝા ખુદ ફરામોશી” બડી અજીબ ઔર ઈબ્રતનાક હૈ. લાખોં -કરોડોં ઈન્સાન પુરી કી પુરી કોમે, બડીબડી સલતનતેં ઈસ ખુદ ફરામોશી ઔર ખુદ કુશીકા શિકાર હૈ. એક ઝેહની તાઉન (પ્લેગ) હૈ જો સારે આલમ પર મુસદ્દત હૈ. મગર આંખ નહી ખુલતી. ઔર ખુદાકી પહેચાન કરાનેકી દઅવત કે બદલે ખુદકો મશ્હુર કરનેકી મેહનત બઢતી જ રહી હૈ. ખુદાસે બગાવત કે ઝંડે હર તરફ બુલંદ હૈ. ખુદપરસ્તીકી જીત્ની બઢ રહી હૈ. ખુદફરામોશી ભી બઢતી જ રહી હૈ. જંદગીકી નેઅમતેં ઔર રૂહકી લજ્જતેં છીનતી જ રહી હૈ.

દોલત રાહત કે લીયે થી. દોલત રેહ ગઈ ઔર રાહત લેલી ગઈ. ઔર ઈસતરહ લેલી કે ઉસ્કા કહી નામોં નિશાન નહી મીલતા. ગીઝાએ, દવાએ, બઢગઈ ઔર સેહતેં સલ્બ (ખત્મ) કર દીલઈ. તેઝરફતાર સવારીયાં સફરકી રાહત ઔર

સહુલતકે લીધે થી. અબ જલ્દી મક્સદ બનગઈ. ઔર રાહત ગુમ હો ગઈ. કુદરતી દુશ્વારીયા દુર હુઈ તો કાનુની ઔર બનાવટી પરેશાનીયા ખુદ પૈદા કરલી. ઔર અપને ઉપર મુસદ્દત કરદી. સફર આસાન હુવા તો મક્સદ મુશ્કીલ હો ગયા. પહેલે એક શેહર કે આદમી સે બાત કરના મુશ્કીલ થા. અબબાત કરના આસાન હૈ લેકીન બાતમેં કોઈ દીલકશી (મોહબ્બત) નહી રહી. મોહબ્બત નિકલ ગઈ. ઈસલીયે બાત કરકે કયા દીલ ખુશ હો. પહેલે લોગ દુરદરાઝ રેહનેવાલે લોગોંકી આવાઝ સુનનેકો તરસતેથે. મગર અબ આવાઝ સુનનેસે બેઝારી હૈ. મતલબયેહૈ કે મક્સદ કી ખરાબીને તમામ અસ્બાબ કો બેકાર બલ્કે વબાલેજન બનાદીયા હૈ. ઈન્સાની જીંદગી બેકાર ઔર બેચેન હોકર રેહ ગઈ હૈ.

કુઅનિમજીદકા પૈગામ યે હૈ કે ખુદ ફરામોશી કી સઝા ખુદાકો ભુલજને કા નતીજા હૈ. ઈસ્કા ઈલાજ સિફ ઔર સિફ ખુદાકો પહેચાનના ઔર ખુદાકો તલબકરના હૈ. ખુદાસે દુર ભાગનેકે બજાયે વાપસી નફરતકે બજાયે મહોબ્બત ઈન્કારકે બજાયે ઈકરાર ઔર બગાવતકે બજાયે સુલહ ઔર શરકશીકે બજાયે ઈતાઅત ઔર ખુદાસે ભાગનેકે બજાયે ખુદાકી તરફ ભાગનેકી જરૂરત હૈ.

(કુઅની ઈફાદાત - ૫૨) **فَقَرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ** (૨૬-૨૭)

તરજુમા : તુમકો ચાહીયેકે અદ્વાહકી તરફ દોડો મૈં તુમહારે વાસ્તે અદ્વાહ કી તરફસે સાફ તૌર પર ડરનેવાલા હોકર આયા હું.

ઉમ્મતે મોહમ્મંદી (સ.અ.વ.) કી જીમ્મેદારી :-

ઈસ ઉમ્મતકી પૈદાઈશકા મક્સદ હી આપ (સ.અ.વ.) કે દીન કો ફેલાના હૈ. ઈસલીયે દીનકી ઈશાઅતકી જીમ્મેદારી ઉમ્મતકે હાથમેં દેદી હૈ. ઈસ્કો કરનેમેં કામ્યાબી હૈ. ઔર ન કરનેમેં દો નુકશાન હૈ.

(૧) અપને કો ના એહલ બના દેના હૈ. યા યું કહીયે કે અપને સરપર બહોત બડા ઈલ્લામ કાર્દમ કરલેના હૈ. કે ખુદાને ઈન્સાનકો જીસકામકેલીયે પૈદા કીયા હૈ ઉસ્કો પુરા ન કરે. તો દુસરે હઝારકામ કરે મગર બેકાર હૈ. બુલબુલકી સુરીલી આવાઝ દીલકો પસંદ આનેવાલી આવાઝ હૈ અગર વો બોલે નહી તો ઉસસે કવ્વા બેહતર હૈ. મોર નાચે નહી તો ઉસસે હંસ અચ્છા હૈ. નમક મેં ખારાપન ન હોતો ઉસ્કી જગાહીરે જવાહીરાત હો તો ભી બેકાર હૈ. જો ચીઝ જીસ કામ કે લીયે બનાઈ ગઈ હૈ. વો મક્સદપુરા ન હોતો કયા ફાયદા ? ભટકી હુઈ ઔર ઠોકરે ખાઈ હુઈ ઈન્સાનિયત જો આજ ગેહરેગારમેં ગીરનેકેલીયે તડપ રહી હૈ. ઉસ્કો કૌન બચાયેગા ?

ઈન્સાનિયત બિમાર છે. અખ્લાકબિમાર, મુઆશિરત બિમાર, રૂહબિમાર, અકીદા બિમાર, ઈમાન બિમાર, સારી ઈન્સાનિયત બિમાર છે ઉસ્કા ઇલાજ કોન કરેગા ? હકીકત યે છે કે અદ્વાલસે તઅલ્લુક ઔર દઅવતે ઇલદ્વાલકા સિલસિલા ટૂટ ગયા છે.

“વો જો બેચતે યે દવાએ દીલ વો દુકાન અપની બઢા ગયે”

ઉમ્મતે મુહંમદી (સ.અ.વ.) જબ ઈસ કામકો છોડ દેગી તો સમ્મત મુસીબતોં, પરેશાનીયોં, ઔર જીહ્નતોંમે મુબ્તલા કરદી જાયેગી ઔર હરતરકી ગૈબી મદદોસે મેહરૂમ હો જાયેગી ઔર યે સબકુછ ઈસલીયે હોગા કે ઉસ્ને અપને ફર્જ મન્સબી (જમ્મેદારી) કો નહી પહેચાના. ઔર ઉસ્કી કદર નહી કી. ઔર જીસકામકી જમ્મેદારીથી ઉસસે ગાફિલ રહી તો એસા કરતે રહેનેસે સુસ્તી ઔર બુજદીલી આમ હો જાયેગી. ગુમરાહી કી રાહે ખુલ જાયેગી આપસમેં ફુટપડ જાયેગી. આબાદીયાં વેરાન હો જાયેગી. મખ્લુક તબાહ ઔર બરબાદ હો જાયેગી. ઔર યે સબકુછ હો રહા છે લેકીન ઉસ્કી તબાહી ઔર બરબાદી કી ખબર ઉસવકત હોગી જબ મેદાને હશરમેં ખુદાકે સામને હિસાબ કે લીયે બુલાયા જાયેગા.

“અમ્રબિલ મસ્રૂક, નહી અનિલમુન્કર” દીનકા જબરદસ્ત રૂકન છે. જીસસે દીનકી તમામચીઝેં વાબસ્તા છે. ઈસસે હમારેલીયે યે બાત સાફ ખુલ ગઈ કે હમારી અસલ બિમારી રૂહેઈસ્લામી સે બેજારી છે. જો હકીકતમેં ઈમાનકી કમજોરી છે. હમારે ઈસ્લાહી જઝબાત ફના હો ચુંકે. હમારી ઈમાની કુવ્વત ખત્મ હો ગઈ. કમજોરીકા સબબ અસલ ચીઝકો છોડદેના છે. જીસપર દીનકે બાકી રેહનેકા દારોમદાર છે. ઔર વો અમ્રબિલ મઅરૂક ઔર નહી અનિલ મુન્કર છે.

(૨) દુસરા નુકશાન યે છે કે ઈન્સાનિયત સિસક (હીચકીયાં) રહી છે. દુસરે સબ કામ હો રહે છે. સિફ દઅવતકા કામ નહી હો રહા છે. કયુંકે સરહદ પર જો લશ્કર કો લગાયા થા વો અપની જગાસે હટ ગયા તો હમારે મન્સબ ઔર ફાયદે કી ચીઝોં સે હમ મેહરૂમ હો ગયે.

દઅવત ઔર ઈસ્લાહકા કામ :-

ઈસ્લામી શરીયતમેં ઈજતિમાઈ જીંદગી ઔર ઈજતિમાઈ ઈસ્લાહ ઔર ઈજતિમાઈ તરક્કી કો અસલ બતાયા છે. ઔર ઉમ્મતે મુસ્લિમાકો એક જીસ્મ

કરાર દીધા હૈ. કે અગર એક ઉજવ (અવયવ) મેં તકલીફ હો જાયેતો તમામ જીસ્મ બેચેન હો જતા હૈ. ઈસ વજહસે અમ્રબિલ મઅરૂક ઓર નહી અનીલ મુન્કર કો ઈમાન કા ખાસ્સા ઓર લાઝમી જુઝવ કરાર દીધા હૈ. તાકે ઉસ્કો અંજમ દેને કે લીધે અપને અંદર ખુબી ઓર કમાલ પૈદા કરે.

જહીર હૈ કે કોઈ કૌમ ઉસ વકત તક તરક્કી નહી કરસકતી જબતક અફરાદ ખુબીયોં ઓર કમાલાતકે જેવર સે આરાસ્તાન હો. અબ હમારે ઉપર યે ફર્જ આઈદ (લાગું) હોતા હૈ કે ફરીજએ તબ્લીગકો ઈસ તરહ લેકર ખડે હો જીસ્સે હમમેં કુવ્વત બઢે. ઓર ઈસ્લામી ફુતુહાત ઉભરે. હમ ખુદા ઓર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કો પહેચાને ઓર અહકામે ખુદાવંદીકે સામને ઝૂંક જાયે. કયુંકે યે કામ ખુદાકી એક અહમ ઈબાદત ઓર બડી સઆદત હૈ ઓર અંબિયા (અ.લ.) કી અમાનત હૈ. ઈસ્કા મકસદ દુસરોંકી હિદાયત નહી બલ્કે ઈસસે ખુદ અપની ઈસ્લાહ ઓર બંદગીકા ઈજહાર મકસુદ હૈ. અગર હમ ઉસ્કો સહી તૌરપર અંજમ દેગે. તો ઈઝઝત ઓર આબરૂ ઓર ઈત્મિનાન ઓર સુકુનકી જીંદગી પાલેગેં.

(તામીરેહયાત-૧૦/૭/૧૯૯૦)

ઉમ્મત કી તકદીર :-

ઉમ્મતકી ભલાઈ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી ઈતિબાઅ (પેરવી) કરનેમેં ઓર ઉન્કે ઝંડે કે નીચે જમા હોને ઓર ઉન્કી સિરતકો અપનાને મેં હૈ. ઓર ઈઝઝત ઓર રાહત હર હાલમેં ઉન્કી પેરવી કરતે રહેને મે હૈ.

ચુંનાયે કોઈ ઉમ્મત અપની તાકત, અક્કલ, ઓર અસ્બાબકે સાથ ઓર ઝમાનેકી તેહઝીબ, ઓર હાલાત કી તમામ તરક્કીયોં કે બાવજુદ કામ્યાબ નહી હો સકતી. જબતક વો અપને નબી (સ.અ.વ.) કી પેરવી ઓર ઉન્સે મોહબ્બત ઓર ઉન્કી દઅવતકી હર હાલમેં કોશીષ ન કરે. ઓર જો ઉમ્મતભી ઈસ તરીકેસે હટકર ઈઝઝત ઓર સિયાસી કુવ્વત ઓર અહમિયત હાસિલ કરનેકે લીધે અપની અકલમંદી ઓર કીસી બડી તાકત કી પીઠપર ભરોસા કરતી હૈ. તો ઉસ્કા અંજમ જીહાદ, નાકામી ઓર આપસકા ઈન્તિલાફ, ઓર દેર સવેર રૂસ્વાઈકે સિવાકુછ નહી. (અલજમઈયત વીકલી)

ઈતેહાદે ઉમ્મત કી બરબાદી :-

ઉમ્મતે ઈસ્લામિયહ કા ઈત્તેહાદ (એકતા) એક બરસોં પુરાના ખ્વાબ હૈ. જો લંબે ઝમાનેસે પુરા નહી હુઆ. ખિલાફતે ઉસ્માનીયહ જબતક કાયમ રહી પુરે આલમે ઈસ્લામકી નિગાહે ઉપર જમી રહી. ફીર ચઢાઈ કરકે મુલ્કોં પર

કબ્જા જમાનેકી સાજીશોને જબ ૧૯૨૪ ઈ.સ. મે ખિલાફતકા ખાત્મા કિયા.તો સાથમેં હી મિલ્લતે ઈસ્લામીયહ કા શિરાજા બિખર ગયા.(ઈન્તિઝામ બિગડ ગયા) યુરોપવાલે તુર્કી કો યુરોપકા મદદેબિમાર તો કેહતે થે મગર યે ઉન્કી આખોમે કાટે કી તરહ ખટકતા થા.શરીફ હુસેન જૈસે નાદાન મુસલમાન તુર્કોસે આઝાદી હાસિલ કરનેકે લીયે યહુદીયોં કે પંજે મે આ ગયે. ઈઘર અતાતુર્ક જૈસે મુલહીદ (બેદીન-કાફિર) મગરીબઝદા (પશ્ચિમી અનુકરાણ કરનેવાલે) જરનૈવ ને ખિલાફતે ઉસ્માનીયાહ પર બેદીનીકી ઐસા કુલહાડા ચલાયાકે ખિલાફત કા ખાતમા કરકે રખ દીયા. જીસસે મુસલમાનોંકી મરકઝીયત (એકતા) રેઝારેઝા હો ગઈ.

આજ યે હાલત હૈ કે મુસ્લિમ મુલ્કોમે ઝયાદા તર વો લોગ ઈકતીદાર (સત્તા) પર કબ્જા જમાયે હુએ હૈ. જીન્કી રગોંમે ઈસ્લામકે બજાયે અતાતુર્ક અજમ કા ખુન જોશ માર રહા હૈ. તુર્કી કી બેદીન ફોજી જનતાકા તો ઝિક કયા કીજીયે.સદામહુસેન,બશીરહઅસદ,યમનકે હુકમરાન,મિસરકે હુસ્નીમુબારક, ઊદૂનકે શાહ અબ્દુલ્લાહ, મરાકશ (મોરક્કો) કે શાહ મુહમ્મદ ખામીશ, લીબીયાકે કર્નલ કઝાફી, ઈન્ડોનેશીયા મલેશિયા કે હુકમરાન વગેરેહ સેકયુલર નજરીયાત કે દીલદાદા હૈ.પાકિસ્તાનકે સદર જનરલ જિયાઉલ હક કે અલાવા કિસી હુકમરાનને ભી ઈસ્લામસે ખુલેતૌર પર લગાવ જાહીર નહી કીયા. આઝાદી હાસિલ કરનેકે બાદ મુસ્લિમ મુલ્કો પર સેકયુલર હુકમરાનોંકા કબ્જા હો ગયા. યે સબ અપને ઈકતેદાર (સત્તાનીગાદી) બાંકી રહે. ઉસ્કી દીલચસ્પી યાદ રખતે હૈ. બલ્કે "ઈતેહાદઉમ્મત" કે ધ્યાનસે હી બેઝાર હૈ. ઉન્મેસે બાઝોને અપના કિલ્લા મોસ્કો કો બચનાયે રખા. તો કુછ વોશિગટન કો અપના કિલ્લા સમજતે હૈ. બાઝ લંડન ઔર પેરિસમે પેશાની આજીઝીસે જુંકાને મેં ફખ્ર મેહસુસ કરતે હૈ. ઐસે માહોલમે આવમે ઈસ્લામમેં ઈતેહાદે મિલ્લતેઈસ્લામિયહ કા પરચમ કૌન ઉઠાયે ?

એહલે મગરિબ (પશ્ચિમી દેશ) જમ્હુરિયત (લોકશાહી) કે ગીત તો બહોત ગાતે હૈ. મગર જીન મુલ્કોમેં ઈસ્લામપસંદ લોગ ઈન્તેખાબ (ચુંટણી) કે ઝરીયે ઈકતિદાર (સત્તાપર) મેં આ સકતા હો. તો ઉન્કો યે (લોકશાહી) પસંદ નહી આતી. અલ જઝાઈરમેં ઈસ્લામીક ફ્રન્ટ કો ઈન્તેખાબમેં ખુલી કામ્યાબી મીલને કે બાદ ભી ઈકતેદારપર (મગરીબવાલોને) નહી બેઢને દીયા.

ઈસ્લામી દુનિયામેં જબભી કોઈ રેહનુમા ઈસ્લામકી બાત કરતા હૈ.મગરીબી મીડીયા-ટી.વી.) ઉસે બુન્યાદ પરસ્ત (કફરવાદી) કરાર દેકર ઉસ્કી બુરાઈ

કરનેકા ભારીકામ ચાલું કર દેતે હે.

મગરીબવાલોને ચઢાઈ કરતે વકત શુરૂસે મનસુબા બંદીકી કે ઉમ્મતે મુસ્લિમા મેં ઈત્તેહાદ ન હોને પાયે.

આજકે દોરમેં ઈન્કીલાબ પેદા કરનેકે લીયે મગરીબ વાલોને નયે નયે આલાત (લેટેસ્ટસામગ્રી) સે અહમ કિરદાર અદા કીયાહે. ઈસ્કે લીયે ન્યુઝ મીડીયા સે પુરી દુનિયામેં મગરીબી તેહઝીબ કો રોશન કરનેમેં ઠોસ તરીકોસે કામ લે રહે હે. ઈસ્લામી દુનિયામેં પરેશાની-ફિક-ગભરાહટ કો હવા દી જરહી હે. ઓર મુસલમાનોકો પસમાન્દા (પીછેરહનેવાલા) જાહીલ ઓર તંગનજર બનાકર પેશ કર રહે હે. મુસ્લિમ મુજહીદોં કો દેહશતગર્દ બનાકર પેશ કીયા જરહા હે. મગર ઈસ્લામી મુલ્કોં કે પાસ મગરીબકી ઈસ એક તરફી નફસાની જંગ કા કોઈ તોડ નહી હે. મુસ્લિમ મુલ્ક કાફી અરસે સે અપના આઝાદ મીડીયા નેટવર્ક શુરૂ કરનેકા સોચ રહે હે. મગર અબતક ઈસપર અમલ નહી હો સકા. આજસે ૩૦ સાલ પહેલે મીડલ ઈસ્ટ ન્યુઝ એજન્સી (MENA) કે નામસે મિસરમેં એક ઈદારા કાયમ ક્રિયા ગયા થા. જે ઝયાદા ચલ ન સકા આજ કે દોરમેં સેટેલાઈટ ટેકનોલોજી મેં ઈત્ની તરક્કી હો ચુકી હે કે ઈસ તરહ કે ઈસ્લામી ઈદારોંકી સખ્ત જરૂરત હે.

મગરીબી ન્યુઝ એજન્સીપર ચલુદીયોંકા કબ્જા હે ઈસલીયે વો મુસલમાનોકે ખિલાફ તોડમોડ કર ખબરે શાયેઅ કર તે હે. અગર એક ચલુદી મર જાયે તો તુફાન ખડા દેતે હે. મગર સેંકડોં ફલસ્તીની શહીદ હો રહે હોતો ઉન્કી ખબર યા તો ગુલ કર દી જાતી હે. યા ફીર સરસરી બતાદી જાતી હે. ઈસલીયે એસે વકતમેં ઈસ્લામી મુલ્કોમેં અપના ન્યુઝ એજન્સી નેટવર્ક હોના જરૂરી હે.

ઉમ્મતે મુસ્લિમા ઈસ વકત મુખ્તલીફ મસ્લક ઓર ફિકોં મેં બટી લુઈ હે. ફિકા પરસ્તી કે જુનુનને કઈ ઈસ્લામી મુલ્કોમેં નિહાયત અફસોસનાક સુરતેહાલકો જન્મ દીયા હે. ફિકાપરસ્તી કે તઅસ્સુબને જહાં ઉમ્મતકે ઈત્તેહાદકો તોડકર રખ દીયા હે. વહાં કુઆન ઓર સુન્નતકી રોશનીમેં મૌજુદા દોર કે નયે નયે મસાઈલમેં ઈજતિહાદ જૈસે અહમ ફરીજે સે ભી મુસલમાનોં કો ગાફિલ કર દીયા હે.

(અલકુરકાન - ૪૬)

ઈતિહાદે મિલ્લત કી જરૂરત :-

“ઈતિહાદે મિલ્લત” એક બહોત પ્યારા લફઝ ઓર એક બહોત બુંલદ હકીકત હે. ઓર “સેહત ઓર તંદુરસ્તી” કી તરહ સબ પસંદ ઉસ્કો કરતે હે.

મગર ઉસ્કેલીયે મુનાસિબ ગીઝાકી પાબંદી ઓર જરૂરી પરહેઝ ઓર એહતિયાત કી તલ્લી (કડવાશ) સે ગુજરનેકો કોઈ તૈયાર નહી. યહી વજહ હૈ કે તંદુરસ્તીકો બહોત પસંદ કરનેકે બાવુબુદ આજ કરોડો ઇન્સાન તંદુરસ્તીકે લીયે તરસ રહે હૈ.

યહી હાલ મિદ્દી ઇતિહાદ કા હૈ. ઉસ્કી અહમિયત ઓર જરૂરતસે કીસીકો ઇન્કાર નહી. લેકીન ઉસ્કા હાસિલ કરના આજ મુશ્કીલસે મુશ્કીલ હો ગયા હૈ. ઉસ્કેલીયે ચંદ એહતિયાતોં કી જરૂરત હૈ. વો એક કડવા ઘુંટ હૈ જીસ્કો બરદાશત કિયે બગૈર યે અજમ મકસદ હાસિલ નહી હો સકતા.

ઇતિફાક કી શર્ત:-

હઝરત થાનવી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે આજકલ તકરીરોં મેં કહાજતા હૈ કે ઇતિફાક કરો, ઇતિફાક કરો. ઉસ્કા મતલબ સિફ યે હોતા હૈ કે સબલોગ મેરે સાથ ઇતિફાક કરો. હર શખ્સ અપની રાયપર ઇતિફાક કી દઅવંત દેતા હૈ. ઓર એસી સુરતમેં કયામતતક ઇતિફાક કાયમ નહી હો સકતા. બલ્કે ઇતિફાક કાયમ કરને કા તરીકા યે હૈ કે હર શખ્સ ઇસ્કેલીયે તૈયાર હો કે અગર કોઈ મેરા ઇતિબાઅ નહી કરેગાતો મેં ઉસ્કા ઇતિબાઅ કર લુંગા.

હઝરત હાજી ઇમ્દાદુલ્લાહ (ર.અ.) ફરમાતે થે કે આજકલ લોગ ઇતિફાક પર બહોત જોર દેતે હૈ. મગર ઉસ્કી જડ કો નહી દેખતે. ઇતિફાક પૈદા કરનેકી જડ તવાબુઅ (અછછે અખ્વાક) હૈ. (યે એક હુજરા નશીન સુફીકી તલકીક હૈ જીસ્કે સામને તમામ તલકીકાતી ફલસફે કુછ નહી હૈ.) ઓર તવાબુઅ હાસિલ કરનેકે લીયે કીસી કામિલકે કદમોં મે પાયમાલ હોનેકી જરૂરત હૈ.

બસ! ઇતિફાક કા દારો મદાર તવાબુઅ પર મૌકુફ હૈ. ઓર તવાબુઅ મૌકુફ હૈ. ઇસ્લાહે નફસ પર ઓર ઇસ્લાહે નફસ મૌકુફ હૈ શેખે કામિલ કી સોહબતપર, યા કમઅઝકમ ઉન્કી ગિબત યા શિકાયત તો નકરે?

ઇતિફાક કી હદ :-

ઇતિફાક મેં ઇસ્કી ભી જરૂરત હૈ કે ઇત્ના ઝયાદા મેલજેલ ભી ન હો કે અપની ખાસ ભેદ કી બાતેં દુસરોં સે જાહીર કરદે. કયુંકે મુમ્કીન હૈ કે કીસી વક્ત યે તઅદ્દુક બાકી નરહે. તોફીર ઇન ભેદોં કો જાહીર કરદેનેકી વજહસે પછતાના પડેગા.

હદીસમાં હે કે દોસ્તસે સમલકર દોસ્તી કરો. જ્યાદા મેલજેલ ન કરો. શાયદ કીસીદીન દુશ્મન હો જાયે તો ઘરકેભેદ જાનનેવાલેકી દુશ્મની બહોત નુકશાન દેતી હે. અગર કીસીકો અપને દોસ્તકે બારેમાં અદાવત કા એહતિમાલ નહો તો વો અપને બારેમાં યે સોયે કે શાયદ કીસી દીન મેં બદલ જાઉં. ઈસવીયે ઈત્તિફાકમેં ભી એહતિયાત કી જરૂરત હે.

અદાવત કી હદે :-

ઈસી તરહ અગર કીસીસે અદાવત કરોતો વહાંભી હદકે અંદર અદાવત કરના ચાહીયે. હદસે આગે ન બઢે. કયુંકે કીસી વકત ફીર દોસ્તી કરનેકી જરૂરત હોતો ઉસ વકત આખેં સામને કરનેમેં (યાની મીલનેમેં) શરમીંદા ન હોના પડે.

જીસ્કી દોસ્તી ઔર દુશ્મની એઅતિદાલ (લીમીટ) સે હોગી ઉસ્કો કીસી વકત ભી પરેશાની ન હોગી.

ઈખ્તિલાફ (વિરોધ) ભી કરો :-

અગર કીસી જમાઅતને કીસી ગુનાહ કે કામ પર ઈત્તિફાક ક્રિયા હો તો ઉન્કી મુખાલિફત કરો. ઔર ઉન્સે અલાયદા હોના શરીઅતમેં મતલુબ હે. ઈસી તરહ અગર કીસી જમાઅતકા ઈત્તિફાક તો ગુનાહકે કામપર નહી હુવા થા. લેકીન બાદમેં વો ગુનાહ ઈખ્તિયાર કરને લગેતો ઉસ વકત દીનદારોં કો ઉન્સે અલગ હો જાના ચાહીયે. (ઈશ્દિઆતે હકીમુલઉમ્મત-૫૧૨)

સોયનેકા ગલત અંદાજ :-

કયા ઈન્સાન દુનિયામેં ઈસવીયે આયા હે કે કાઈનાત કી તમામ દૌલત અપને કબ્જે મે કરલે. ઔર એશો આરામ કે સામાન જમા કરકે એશ કો દાદ દેને લગે. કયા ઈન્સાનકો અદ્લાહતઆલાને દુનિયામેં ઈસવીયે ભેજા હે કે વો જી ભરકર મર્જે ઉડાયે. ઔર મર જાયે. કયા ઈન્સાનકો યે બાત નહી બતાઈ ગઈ કે વો ઈમ્તેહાનકી દુનિયામેં હે. ઈસ ઈમ્તેહાનકી દુનિયામેં ઉસ્કો ફુંક ફુંક કર કદમ રખના હે. હર કામકો સોય સમજકર કરના હે. ઔર યે યાદ રખના હે કે એક દીન ઉસ્કી એક એક હરકત કા હિસાબ હોગા. ઈન્સાનકો દુનિયામેં રેહકર આખેરતકી ફિક્ક કરની ચાહીયે. મગર આજ આખેરતકી ફિક્ક કીસકો હે. હર આદમી પર શયતાન સવાર હો ગયા હે કે ઝીંદગી કે થોડે દીનોમેં જીત્તી દૌલત સમેટ સકતા હો સમેટ લે. વો એસા ઈસવીયે કર રહા હે. કયુંકે

ઉસ્કે સોચને કા અંદાઝ ગલત હો ગયા હૈ. કે દોલતમંદ બનનાહી ઈન્સાનકી મેઅરાજ હૈ. દોલત કમાનાહી ઉસ્કા ફર્જ હૈ. યહી ઈન્સાનકી કદર ઔર ઈઝતકા સામાન હૈ. આપ કીસીબી મજલીસમેં જયે વહાં યહી બાતેં હોગી કે કારોબાર કેસા ચલતા હૈ. કોન્દ્રાક કીત્નેલાખ કા હૈ. કિત્નેલાખ મીલનેકી ઉમ્મીદ હૈ. ફલાની ચીઝ જે ઈત્નીમેં ખરીદીથી વોસુના હૈ ઈત્નેલાખકી હો ગઈ હૈ. ફલાં જગા લડકી કે રીશ્તેકી બાત ચલ રહી હૈ. વો તો બડે લોગ હૈ મલ્ટીમેઝ હૈ.

યાની હર બાત કા પૈમાના દોલત હૈ. અબતો મુસલમાનોકે યહાં જે શાદીયા હો રહી હૈ વો ઈત્ની શાનદાર હૈ કે એક શાદીપર કિત્નેલાખ ખર્ચ હો રહે હૈ. ઉસ્કા પતા નહી ચલતા એસી શાદીયોં મે જે બાતચીત હોતી હૈ વો કુછ યું હૈ કયા ? આપ ઈતવારકો ફલાં કે યહાં શાદી મેં ગયે થે. ભાઈ! કયા શાદી થી? કયા ઈન્તેઝામ થા ? ઔર કયા પકવાન થે? કયા લોગ થે?

દુસરા કહેગા યહાં કી કયાં શાદી હોતી હૈ. મૈં ફલા શહેર કી શાદીમેં ગયા થા કયા બતાજી? કરોડપતિ લોગ થે. દીલ ખોલકર ખર્ચ ક્રિયા થા. ઈસ કિસમકી બાતેં કરતે હુએ ન કીસીકો ખુદા કા ખ્યાલ રેહતા હૈ. ઔર ન રસુલે ખુદા (સ.અ.વ.) કી તઅલીમ ઔર હિદાયત કા બસ! એક હી ખ્યાલ રેહતા હૈ. કે જીસ્કે પાસ જીત્ની ઝયાદા દોલત હૈ વો ઈત્નાહી બડા આદમી હૈ. અચ્છેકારોબાર હલાવરોઝી ઈમાન ઔર અખ્લાકવાલી ઝીંદગી કી કોઈ કદર-કિમત નહી હૈ. હર શખ્સ દોલત, કાર ઔર બંગલેકી બાતેં કરતા હૈ. નેકી ઔર તકવા કી બાત કોઈ નહી કરતા.

અબતો માલદારોંકી દોસ્તી પર ઔર રિશ્તેદારી પર ફખ્ર ક્રિયા જાતા હૈ. એસી મેહફીલો મેં કોઈ નહી બતાતા કે મુસલમાનોંકી પસ્તી ઔર જીલ્લતકી બુન્યાદ કયા હૈ ? અબતો ઈમાન-અખ્લાકી ના કદરી ઔર ઈઝતકા મેયાર દોલત ઔર માલ હૈ. યે બાત બડી ગુમરાહી હૈ.

હકીકત યે હૈ કે જબ મુસલમાનોંકી સોસાયટીમેં દીન ઔર અખ્લાક કી કદર ઔર કિંમત કમ હો જાયે. યા ખત્મ હો જાયે તો ઝમીનપર ફિત્ના ફસાદ ફેલ જાયેગા. આજ હમારા સમાજ ઈસી મુસીબત ઔર બરબાદીમેં મુબત્વા હૈ.

ઈન્સાનકી ફઝીલત :-

ઈન્સાનકો દુનિયાકી તમામ માખલુક ઔર જાનવરોં પર ફઝીલત હાસિલ

હે. ઈસી તરહ જીત્રાત જે અકલ ઔર સમજદારીમે ઈન્સાનકી તરહ હે. ઉનપર ભી ઈન્સાનકા અફઝલ હોના સબકે નજદીક સાબીત હે. અબ મામલા ફરિશતોંકા રહા. કે ઈન્સાન ઔર ફરિશતોંમે અફઝલ કોન હે? ઉસ્મે તહકીક યે હે કે ઈન્સાનોં મે આમ મોમિને સાલેહીન જૈસે કે અવલિયા અદ્લાહ-વો આમ ફરિશતોંસે અફઝલ હે. મગર ખાસ ફરિશતેં જૈસે જિબ્રઈલ (અ.વ.) મિકાઈલ (અ.વ.) વગેરેહ આમ સાલેહીનસે અફઝલ હે. ઔર ખવાસ મોમિન જૈસે અંબિયા (અ.વ.) કે વો ખાસ ફરિશતોંસેભી અફઝલ હે.

બાકી રહે કુફાર ઔર ફુજૂર(બદકાર) ઈન્સાન તો જહીર હે કે વો ફરિશતોંસે કયા અફઝલ હોતે. વો તો જનવરોંસે ભી ગયે ગુજરે હે. ઉન્કે બારેમેં કુર્આન મજીદકા ફેસલા હે

أُولَئِكَ كَالْإِنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ (૧૨૯-૧૫)

“યાની યેતો જનવરોંકી તરહ હે. બલ્કે ઉન્સે ભી ઝયાદા ગુમરાહ હે.”

(મઆરિકુલકુર્આન-૫/૫૦૬)

ઔલાદે આદમકી ફઝીલત ઔર બુર્જુગી :-

મૌલાના રૂમ (ર.અ.) દફતરે-૩ મે ઈર્શાદ ફરમાતે હે

- (૧) (નેકી ઔર બદીકા) ઈજ્તિયાર અતા કીયા જને હી કી વજહ સે ઔલાદે આદમકો ઈજ્જત ઔર બુર્જુગીકા મુકામ બક્ષા ગયા હે ઊસ્કા આધા હીસ્સા શહેદ કી મખ્ખી ઔર આધા હીસ્સા (જહરીલા) સાપ હે.
 - (૨) અહેલે ઈમાન શહેદકી મખ્ખીકી તરહ શહેદકી કાનેં (ખાણ) હે. અહેલે કુફ સાપકી તરહ ઝહરકી કાનેં હે.
 - (૩) ઈસલીયે કે મોમિનકી ગીઝા અચ્છે ફલ (પાકીઝા આમાલ વ અખ્લાક) હે. યહાં તક કે શહેદકી મખ્ખી કી તરહ ઊસકા લુઆબે દહન (મુંહ કા રસ) આબે હયાત બના લુઆ હે.
 - (૪) જબ કે કાફીરને પીપ (ઔર ખુન) કા શરબત પીયા હે. યુનાંચે ઊસ્કી ગીઝા સે ઊસમે ઝેહર પૈદા હો ગયા હે.
 - (૫) અદ્લાહ કે ઈલ્હામ (નેક તૌફીક) વાલે આબે હયાત કા સર ચશમા હે ઔર હવસે નફસાની (ગુનાહો) કે ફરેબ ખુર્દા લોગ મૌત કા ઝેહર હે.
- (મૌલાના રૂમ (ર.અ.)) (અઝમતે મોમિન)

ઈન્સાન આખીર કયું નહી સોચતા ?

ઈન્સાનભી અછાહકી મખ્લુક હૈ. ઔર યે કાઈનાતભી મગર દોનોં મે ફર્ક રખાગયા હૈ. વો યે કે કાઈનાતકી હર ચીઝ કો ઈન્સાનકે તાબે કિયા ગયા હૈ. ઔર ઈન્સાન કો તાકત અતા કી ગઈ હૈ વો કાઈનાતકી હર ચીઝકો અપને તાબે કરે. ઈસ્કા નામ “કુવ્વતે તરખીર હૈ” અછાહતઆવાને દુનિયાકી હરચીઝ ઈન્સાનોંકી ખિદમત કે લીયે પૈદા કી હૈ. ઈન્સાનખુદ અછાહકે ફઝલો કરમ ઔર ઈસીકા અતાકી હુઈ અકલસે કામ લેતે હુએ દુનિયાકો બતારહા હૈ. કે વો કયા કુછ કરસકતા હૈ. નઈનઈ ઈજદાત (શોધખોળ) ઈસ બાતકા સુબુત હૈ જીસ્કે બારેમેં અછાહતઆવાને ફરમાયા હૈ કે “હમને દુનિયાકી ચીઝોં કો ઈન્સાનકે તાબે કર દીયા હૈ અછાહ તઆવા કા યે ફરમાન બિલ્કુલ સહી હૈ. ઈન્સાન આસ્માનોંકી બુલંદીયો પર પહોંચા. ચાદ પર ઉતર ગયા. હર દુરીકો તેજ સવારીયોસે કમસેકમ કરદીયા. પહાડોંકી બુલંદીયોમેં ઝંડે લગાદીયે. સમંદરોંકી ગેહરાઈયોમેં ઉતર ગયા સુરજકી રફતાર કા પતા લગાયા. કેહકુશા (સિતારોંકી) હી તહકીક કી, વેરાન જંગલોમે બસ્તીયાં આબાદ કરદી, ઔર ઈન્સાનને બતાદીયા કે ઈસ્કી હિમ્મત ઔર ઈરાદેકે ઔર કોશીષ કે સામને હરચીઝ સર ઝૂંકા કર ખડી હૈ.

ઈન્સાનને હરચીઝકો અપને તાબે જરૂર કરલીયા હૈ. મગર સવાલ યે હૈ કે “વો ખુદ અછાહકે તાબે હૈ યા નહી ?” ઉસ્ને અપને પૈદા કરનેવાલે કે તાબે ઔર ફરમાબરદાર રહેનેકા જો અહદકિયા હૈ ઉસ્કો પુરાકર રહા હૈ યા નહી અછાહકી વહદાનિયત (એકમાનના) ઔર ઉસ્કી શાનેરબુબિયત (પાલનહાર) ઔર ઉસ્કી કુદરતકા માનનેવાલા હૈ યા નહી, ઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોં ઔર આપકી શરીઅતકી તાબેદારી કર રહા હૈ. યા નહી. “અફસોસ ઉસ્કા જવાબનહી મલ રહા હૈ” કયુંકે ઈન્સાન આજ જેકુછ કર રહા હૈ ઉસ્કો દેખતે હૈ તો યે પતા ચલતા હૈ કે ઉસ્ને અપની અકલ ઔર હોશિયારીસે કુછ ભી નહી સીખા. બલકે સિર્ફ ખુદાકે ફઝલો કરમસે સીખા હૈ.

ઈન્સાનકે સિવા તમામ મખ્લુક ખુદાકે બતાયે હુએ રાસ્તે પર બરાબર ચલરહી હૈ. જો ઉસુલ ઔર કાયદે અછાહને હરમખ્લુક કે લીએ બનાયે હૈ. ઉનપર બરાબર કાયમ હૈ. મગર ઈન્સાન ન અપને અહદપર કાયમ હૈ ન અપને ઉસુલ ઔર કાયદોંપર, પહાડ અપની ઈસ્તીકામત (અડગતા) કા, સમંદર અપની ખિદમતકા, પોંદે, ફલકુલ, અપની ફીતરત કા, જનવર અપની ખીદમત ઔર તાબેદારીકા, સબક દેર હૈ લેકીન ઈન્સાન ઈસપર ગૌર (સોચતા) નહી કરતા. વો ખુદ દેખ રહા હૈ. ઈન્સાન કો છોડકર પુરી મખ્લુક અછાહતઆવાકી

ફરમાબરદાર હૈ. સબકેસબ ઉસ્કે હુકમોકે પાબંદ હૈ. જુસ્કો જો જીમ્મેદારી સોંપી ગઈ હૈ. વો પુરી કર રહે હૈ. પહાડ અપને મુકામસે એક ઈચ ભી ઈધર ઉધર નહી હુએ. કીસી દરિયાને અપના રૂખ નહી બદલા. ચાંદ ઔર સુરજને અપને મુકરર રાસ્તે સે કભી જરાભી અપનેકો નહી ફેરા. રાત ઔર દીન કે આને જાને મેં કોઈ તબ્દીલી નહી હુઈ. મૌસમને અપને અવકાત નહી બદલે. આમકે દરખ્તમેં અંગુર નહી લગે. ધેહું કે પૌદોને સિવાય ધેહું કે કોઈ દુસરી ચીઝ નહી દી. શેરને ઘાસખાના શુરૂ નહી કિયા. બકરીને ગોશ્ત ખાના શુરૂ નહી કિયા, સબકે સબ ખુદાકે કાનુન કી બરાબર પાબંદી કર રહે હૈ, લેકીન ઈન્સાન કીસી ચીઝ પર કાયમ નહી, ઈસ્ને અપના અહદતોડ દીયા. અપને ઉસુલ છોડ દીયે, અપને પૈદા કરનેવાલેકા ના શુકા બન ગયા, એહસાન ફરામોશ બનગયા. અશરફુલમાજ્હુકાત હોનેકી હૈસિયતસે ઉસ્કો દુસરી તમામ મજ્હુકાત સે ઝયાદા બેહતર તરીકેસે અછાલકા ફરમાબરદાર હોના ચાહીયે થા, લેકીન વો ખુદાતઆલાકા ના ફરમાન બન ગયા હૈ. જુસ બુલંદ મુકામ પર અછાલને ઉસ્કો ખડા કિયા થા ઉસ મુકામ સે ગીરકર જીહ્નતકી જગામેં ચલા ગયા હૈ, ઔર યે સબ ઉસ્કી અપની કમઝોરી ગલ્તી લાપરવાહી બદઅમલી ઔર નફસ પરવરીકી વજહ સે હો રહા હૈ.

અછાલતઆલાને ઈન્સાનોંકી ઈસ્લાહ ઔર સીધેરાસ્તે પર કાયમ રખને કે લીયે હિદાયતેં દી હૈ. હરહર કદમપર ઉસ્કી રેહનુમાઈ કી હૈ. કાનુન બતાદીયે હૈ. હર બિમારી ઔર કમઝોરી કા ઈલાજ બતાદીયા હૈ. ઔર નુસ્ખાભી તજવીદ કિયા હૈ. મગર ઈન્સાન સબકો છોડકર મનમાની કર રહા હૈ. હાલકે ઈન્સાન જાનતા હૈ કે અછાલકી ના ફરમાની ઔર ના શુકી કા અંજમ અચ્છા નહી હૈ.

ઈન્સાનકો સોચના ચાહિયે કે આખિર અછાલતઆલાને ઈસપર બેપનાહ ઔર બે હિસાબ એહસાન કયું કીયે હૈ. ઔર વો ઈન તમામ કે બદલે કયા ચાહતા હૈ? ઈન્સાનકો અકલ ઔર સમજ કયું બક્ષી હૈ. ઉસ્કે તકાળે કયા હૈ?

ઈન્સાનકી ઈસ એહસાન ફરામોશી (ભુલજાને) કે બારેમેં અછાલતઆલાને ફરમાયા હૈ કે “કુદરતકી બે શુમાર નિશાનીયાં એસી હૈ. જીન્સે વો બહોત કુછ સીખ સકતા હૈ. ઔર ઈબ્રત ઔર નસીહત હાસિલ કર સકતા હૈ.” મગર અફસોસ વો અકલ-આખ ઔર સમજસે કામ લેતા હી નહી.

ઈન્સાનકી હિદાયત કા નિઝામ :-

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ (پ ۱۳- ۸۶)

“ઉસ્કે પેહરેવાલે હૈ, બંદેકે આગેસે ઓર પીછેસે, ઉસ્કી નિગેહબાની કરતે હૈ અછાહકે હુકમસે”

ઇસ આયત કા ખુલાસા યે હૈ કે હર શખ્સ ચાહે અપની બાત છુપાતા હો યા જાહીર કરના ચાહતા હો. ઇસી તરહ અપને ચલને ફીરને કો રાતકી અંધેરીયોં કે ઝરીયે છુપાના ચાહે યાખુલી સડકોં પર ફીરે, ઇનસબ ઇન્સાનોં કે લીયે અછાહતઆવાકી તરફસે ફરિશતોંકી જમાઅતેં મુકરર હૈ. જો ઇન્કોઆગે ઓર પીછેસે ઘેરે હુએ રેહતે હૈ. જીન્કી ખિદમત ઓર ડયુટી બદલતી રેહતી હૈ. ઉન્કે જીમ્મેં યે કામ સોંપા ગયા હૈ કે ખુદાકે હુકમસે ઇન્સાનોં કી હિફાઝત કરે.

સહી ખુખારી કી હદીસ મેં હૈ કે ફરિશતોંકી દો જમાઅતે હિફાઝત કે લીયે મુકરર હૈ. એક રાત કે લીયે દુસરી દીન કે લીયે-ઓર યે દોનોં જમાઅતે સુબ્હ ઓર અસર-મેં જમા હોતી હૈ. સુબ્હ કી નમાઝ કે બાદ રાતકી હિફાઝત કરનેવાલે રૂખ્સત હો જાતે હૈ. દીન કી ડયુટીવાલેં કામ સંભાલ લેતે હૈ. ઓર અસરકી નમાઝ કે બાદ યે રૂખ્સત હોજાતે હૈ. રાતકે ફરિશતે ડયુટી પર આજાતે હૈ.

અબુદાવુદ મેં હઝરતઅલી (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે હર ઇન્સાનકે સાથ હિફાઝત કરનેવાલેં ફરિશતેં મુકરર હૈ. જો ઉસ્કી હિફાઝત કરતે રેહતે હૈ. ઇસ પર કોઈ દિવાર ન ગીર જાયે, કહી ગારમેં ન ગીરે. યા કોઈ જાનવર ઉસ્કો તકલીફ ન પહોંચાયે. અલબત્તા જબખુદા કા હુકમ કીસી ઇન્સાનકો બલા ઓર મુસીબતમેં મુબ્તલા કરનેકે લીયે નાફીજ(જરી) હો જાતા હૈ તો હિફાઝત કરનેવાલે ફરિશતે વહાસે હટજાતે હૈ. (રૂહુલ મઆની)

ઇબ્ને જરીર કી હદીસમેં હઝરત ઉસ્માન (રદી.) કી રિવાયત સે ભી યે માલુમ હોતા કે ઇન મુહાફિઝ ફરિશતોંકા કામ સિફ દુન્યાકી મુસીબતોં ઓર તકલીફો સે હિફાઝત નહી બલ્કે વો ઇન્સાનકો ગુનાહોસે બચાને ઓર મેહફુઝ રખને કી ભી કોશીષ કરતે હૈ. ઇન્સાનકે દીલમેં નેકી ઓર ખોફે ખુદા કા દાઈયા (ખવાલીશ) બેદાર કરતે રેહતે હૈ. જીસ્કે ઝરીયે વો ગુનાહસે બચે. અગર ફીરબી વો ફરિશતોંકે ઈલ્લામસે ગંફલત બરતકર ગુનાહમેં મુબ્તલા હો જાયે ઓર કિસી તરહ ખબરદાર નહી હોતા. તબ વો ઇસ્કે આમાલ નામેં મેં ગુનાહ કા કામ લીખ દેતે હૈ.

ખુલાસા યે કે યે ફરિશતે દીન દુનિયા દોનોંકી મુસીબતોં ઓર આફતોંસે ઇન્સાનકી સોતે જાગતે હિફાઝત કરતે રહેતે હૈ. હઝરત કઅબ બિન અહબાર (રદી.) ફરમાતે હૈ કે અગર ઇન્સાન સે યે હિફાઝતે ખુદાવંદીકા પેહરા હટાદીયા

જાયેતો જીનાત ઉન્કી જીંદગી વખાલ કરદે. લેકીન યે સબ હિફાજતી પેહરે ઉસીવકત તક કામ કરતે હૈ. જબતક “તકદીરે ઈલાહી” ઉન્કી હિફાજત કી ઈજાજત દેતી હૈ. ઓર જબ અછાહતઆવાહી કીસી બંદે કો મુસીબતમેં મુબતલા કરના ચાહે તો યે હિફાજતી પેહરા હટ જતા હૈ. ઈસ્કા બયાન કુઆનમજીદ કી આયતમેં ઈસતરહ કીયા ગયા હૈ.

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءَ فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ (પ-૧૩-૮૬)

તરજુમા :- જબ અછાહતઆવા હી કીસીકા બુરા ચાહે ઓર અઝાબ દેનાચાહે તો ફીર ઉસ્કો કોઈ ટાલ નહી સકતા ઓર કોઈ ભી ખુદાકે હુકમકે ખિલાફ ઉન્કી મદદકો નહી પહોંચ સકતા.

અછાહતઆવા કીસી કૌમ કી હાલતે અમને ઓર આફિયત કો આફત ઓર મુસીબતમેં ઉસ વકત તક તબ્દીલ નહી કરતે જબતક વો કૌમ ખુદહી અપને આમાલ ઓર હાલત કો બુરાઈ ઓર ફસાદમેં તબ્દીલ નહી કરતે. જબ વો અપને હાલાત કો શરકશી ઓર નાફરમાની સે બદલતી હૈ. તો અછાહતઆવાભી અપના તર્જ (કાનુન) બદલ દેતે હૈ.

મતલબ યે હૈ કે અછાહતઆવાકી તરફસે ઈન્સાનોંકી હિફાજકા પેહરા લગા રેહતા હૈ. લેકીન જબ કોઈ કૌમ અછાહતઆવાકી નેઅમતોંકા શુક ઓર ઉસ્કી ઈતાઅત છોડકર બદઅમલી ઓર શરકશી ઈખ્તેયાર કરલે. તો અછાહતઆવાભી અપના હિફાજતી પેહરા ઉઠા લેતે હૈ. ફીર ખુદાતઆવાકા કેહર ઓર અઝાબ ઉનપર આતા હૈ. જીસસે બચનેકી કોઈ સુરત નહી રેહતી.

ઈસ આયતમેં હાલત બદલને સે યેમુરાદ હૈ કે જબ કોઈ કૌમ ઈતાઅત ઓર શુક ગુજરી છોડકર અપને હાલાત કો બુરાઈમે તબ્દીલ કરલે તો અછાહતઆવાભી અપના તર્જ રહમત ઓર હિફાજતકા નિઝામ બદલ દેતે હૈ.

ઈસ આયતકા જે આમ તૌર પર યે મતલબ બયાન કીયા જતા હૈ કે કીસી કૌમમેં અચ્છા ઈન્કીલાબ ઈસવકત તકનહી આતા જબતકવો ખુદ અચ્છે ઈન્કિલાબ કે લીયે અપને હાલાત કો દુરુસ્ત ન કરે. ઈસી મતલબ મે યે શેઅર મશહુર હૈ.

“ખુદાને આજતક ઉસકૌમકી હાલતનહી બદલી”

નહો જીસ્કો ખ્યાલ આપ અપની હાલત બદલનેકા.

યે બાત અગર એક હદતક સહી હૈ. કે જે શખ્સ ખુદ અપની હાલત કી

ઈસ્લાહ કા ઈરાદા નહી કરતા અદ્વાહતઆવાકી તરફ સે ભી ઉસ્કી મદદ ઓર નુસરતકા વાઅદા નહી. બલ્કે યે વાઅદા ઉસી હાલતમે હે જબ કોઈ ખુદ ભી ઈસ્લાહકી ફિકર કરે. જૈસાકે કુર્આન મજીદમે હે.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا

તરજુમા : ઓર અદ્વાહ તઆવા અપની રાહમેં જેહાદ કરનેવાલાકો સહી (સીધી) રાહ બતા દે તે હે.

ઈસસે માલુમ હોતા હે કે અદ્વાહતઆવાકી તરફ સે ભી હિદાયત કે રાસ્તે જબહી ખૂલતે હે જબખુદ મેં હિદાયતકી તલબ મૌજૂદ હો.

લેકીન ખુદાતઆવા કા ઈન્આમ ઈસ કાંનુન કા પાબંદ નહી બહોત મરતબા ઈસ્કે બગૈર ભી અતા હોજતા હે.

ખુદહમારા વુજૂદ ઓર ઉસ્મેં બેશુમાર નેઅમતે ન હમારી કોશીષકા નતીજ હે. ન હમને કભી ઉસ્કેલીયે દુઆમાગી થી. કે હમેં એસા વુજૂદ અતા કીયા જાયે. જીસ્કી આખ, નાક, કાન, ઓર સબ આઝા (અવયવ) દુરૂસ્ત હો. યે સબ નેઅમતે બગૈર માગેહી મીલી હે.

અલબત્તા ઈન્આમોંકા મુસ્તહીક હોના કામ્યાબીયોંકા વાઅદા અપની કોશીષ ઓર મેહનત કે બગૈર હાસિલનહી હોતા. ઓર કીસી કોમકા બગૈર કોશીષ ઓર અમલકે ઈન્આમોં કા ઈન્તેજર કરતે રેહના ખુદકો ઘોડે મેં રખના હે.

(મઆરિકુલ કુર્આન-૫-૧૮૧)

ઝમાના નહી ઈન્સાન બદલતા હે.

લોગજબ કોઈ નયા કામ હોતે દેખતે હે યા મામુલસે હટકર કોઈ નઈ ચીઝ દેખતે હે તો કેહતે હે કયા ઝમાના આ ગયા હે. ગોયા ઉન્કી નજર મેં યે તબ્દીલી ઝમાને કે વજહસે હુઈ હે. ઈન્સાનોકે બદલેનેકી વજહ સે નહી.

બાત અસલ યે હે કે ઝમાના અપની હાલત પર હે. ઉસ્મે કોઈ તબ્દીલી નહી હુઈ. ઈન્સાન બદલ રહા હે યે ઉસ્કી તબ્દીલી હે. ચાદસુરજ સિતારે દીન ઓર રાતકા આના જના. મૌસમકા બદલના, એસા કા એસાહી હે. દુનિયાકી તમામ ચીઝેં અદ્વાહકે હુકમ કે મુતાબિક કરોડોં સાલ સે જૈસીકી વૈસી હે. લેકીન ઈન્સાન પહેલે જૈસા નહી હે, વો બદલ રહા હે, ખુદાકે અહકામસે ઈન્સાનહી મુંહ ફેરતા હે. ઓર ઈલ્જામ ઝમાને પર લગાતા હે વો બદલગયા હે. ઈન્સાનકો અદ્વાહતઆવા કા ગુલામ હોના ચાહીયે થા. મગર કહાં હે? ખુદાકી મોહબ્બત

ઔર ઉસ્કા ડર નહીં બાતમેં સચ્ચાઈ ઔર મખ્લુકસે મોહબ્બત નહીં રહી. હર જગહ બેઈમાની ઔર નફરત કી આગ હૈ.

હાલાંકે સચબોલનેકી, મોહબ્બતસે પેશ આનેકી, ઔર બેઈમાની ઔર નફરતસે બચનેકા હુકમ ઔર તાકીદ ઈન્સાનોં કો દીયા ગયા હૈ. ઝમાને કો નહીં, ઝમાનેમે જે ફિત્ને હો રહે વો ઈન્સાનોંને ખડે કીયે હૈ, ઉસ્કો ઝમાને ને બરપા નહીં કિયા. ફરાઈઝ કીસને છોડે હૈ? ઈન્સાનને યાઝમાને ને ?

ઈન્સાન કી ફિતરત :-

ઈન્સાન દુનિયામેં અશરફ મખ્લુક હૈ. અક્લમંદાં સમજદારી ઔર તમીઝ કી જે દૌલત ઈન્સાનકો હાસિલ હૈ. દુસરી તમામ મખ્લુક ઉસ્સે મેહરૂમ હૈ.

ઈન્સાનકી મેહનત ઔર કોશીષને દુનિયાકી ગેરઆબાદ (વેરાન) જમીન કો બાગોબહાર મેં તબ્દીલકરદીયા, ઔર રાહત ઔર આરામ કી ઉમ્દાસે ઉમ્દા ચીઝેં તૈયાર કી જીસે જીંદગીમેં બેશુમાર સહુવતેં પૈદા હુઈ, યે ઈન્સાનકી અક્લ ઔર સમજદારી કા નતીજા હૈ.

કોઈ અક્લમંદ બાલિગ ઈન્સાન ઈસ દુનિયામેં એસા નહીં મીલેગા જે ફીત્રી તૌર પર યે ન જનતાહો કે કામ્યાબી ઔર નાકામી મેં કયા ફર્ક હૈ? “વો ઈસ રંગીન દુનિયામેં અપની મરજીકે મુતાબિક બહોત કુછ ચાહતા હૈ.”

- (૧) દુનિયાકી રાહત ઔર આરામ ઔર બાગોબહારકી ઝીંદગીમેં ખોયે રહેં ઔર ઉસ્મેં કોઈ રૂકાવટ નહોને પાયે.
- (૨) બિમારી, કમઝોરી, જૈસી કોઈ મુસીબત વાલી ઉલજન પૈદા ન હોને પાયે.
- (૩) સદા તંદુરસ્તી, જવાની, માલદારી, ઝગમગાતી રહે. હર વકત ખુશહાલ રહે.
- (૪) અપને ઘરવાલોમેં, દોસ્તોમેં, ઔર આસપાસકે લોગોમેં કીસીકો આપકે ખિલાફ બોલને, ઔર કુછ કરનેકી હિમ્મત ન હો. હર મોકેપર આપકા હુકમ માના જાયે.
- (૫) સમાજ ઔર દોસ્તોંકી મેહફીલોમેં આપકા ચર્ચા હો આપ જહાં જાયે વહાં આપકા પુરજેશ ઈસ્તીકબાલ હો. કમજોરી ઔર જીદત કા નામો નિશાન નહો.
- (૬) પરેશાની મુસીબત ઔર પાબંદી ઔર આજમાઈશ કે ઈમ્તીહાન કા

ઝેહરીલાખ્યાલા કસી વકત સામને ન લાયા જાયે. બલ્કે રાહત, ખુશી, ઔર આઝદીવાલી હરબાત આસાન હો જાયે.

- (૭) તાબેદારી, આજીઝી, ગુલામી કે અલ્ફાઝ તક કાનમેં ન પડે બલ્કે મા, બાપ, દોસ્ત બિરાદર ઔર હુકુમત ભી આપકે મશવરે પર અમલ કરે. ઔર ઝીમ્મેદારીકા કોઈ બોઝ આપકે કંઘે પર નહો.

એસી બહોતસી બાતેં ઈન્સાન ચાહતા હે. ઔર ઉસ્કો હાસિલ કરનેકી લીએ બડે બડે ખતરેં ભી મોલ લેતા હે. સોચનેકી બાત હે હે કે અપની મરજીકે મુતાબિક જો ચીઝેં ચાહી જરહી હે. અગર વો સિફ દુનિયાકી જીંદગી આબાદ કરનેકે લીયે હે તો ફીર ઈસ ઈન્સાનસે ઝયાદા મેહરૂમ ઔર બદકિસ્મત દુસરા કોઈ નહી.

કયુંકે હંમેશાકી જીંદગી હંમેશાકા એશો આરામ ઔર હર ચાહતકા મીલના ઈસ ફાની દુનિયામેં મુશ્કીન નહી. યે એક નાદાની હે કે કોઈ શખ્સ ખત્મ નહોનેવાલી નેઅમતોંકો ફાની દુનિયામેં હાસિલ કરના ચાહે, તો યે દુનિયા ઈસ્કી જગા નહી હે. બલ્કે આખેરત હે. યાની મૌતકે બાદ આનેવાલી જીંદગી ઔર ઈસ જીંદગીમેં કામ્યાબ હોના સબ્સે બડી ખુશનસીબ હે. મરનેકે બાદ એસી જીંદગી અતા કી જાયેગી કે જીસ્કે બાદ ફીર કભી મૌત નઆયે. ઔર જત્રતવાલે જત્રતમેં રહતે હુએ “શાહાના” જીંદગી બસર કરેગે. ઔર વહાં ઉસ્કો પુરી પુરી આઝાદી હોગી ઔર કીસી કિસ્મકી કોઈ પાબંદી ઔર રોકટોક નહી હોગી. -અલ્લાહતઆલાકા ઈર્શાદ હે. ઔર તુમહારેલીએ (જત્રતમેં) જીસ ચીઝકો તુમહારા જી ચાહેગા મૌજુદ હે. ઔર ઉસ્મે જો માગોગે મેં મૌજુદ હે, “વહાં મેહમાની હોગી. ગફુરુરહીમ કી તરફસે”.

(હામીમ સિજદહ-૩૧) (ઈન્સાન ઔર ઉસ્કા મુસ્તકબીલ-૭)

ગેર ઈજ્તિયારી કમાલકી તમન્ના કરના :-

કુર્આન મજીદમેં ઈર્શાદ હે. (૧૮-૦૫) وَلَا تَمْتَنُوا مَا قُلُّوا ۚ إِنَّهُ يَفْضُلُ اللَّهُ بِرَبِّكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ
 “ઔર તુમ કીસી એસી બાતકી તમન્ના નકીયા કરો. જીસ્મેં અલ્લાહતઆલાને બાઝોં કો બાઝ પર ફઝીલત બક્ષી હે.” (પારા-૫ રૂકુઅ. ૨)

ઈસઆયતમેં ઉન ગેર ઈજ્તિયારી ફઝાઈલ કી તમન્ના કરનેસે મના કિયા ગયા હે. જો દુસરોં કો હાસિલ હો. વજી ઉસ્કી યે હે કે ઈન્સાન જબ અપને આપકો દુસરોં સે માલ દૌલત-આરામ ઔર એશ-ખુબીયો, ખુબસુરતી, ઈલ્મ ઔર ફઝલ વગેરહમેં કમ પાતા હે તો આદત કે મુતાબિક ઉસ્કે દીલમેં “હસદ”

પૈદા હોતા હે. જીસ્કા તકાજ કમસેકમ યે હોતા હે કે મેંભી ઉસ્કે બરાબર યા ઝયાદા હો જઈં ઓર ઈસપર કાબું નહીં પા સકતા-કયુંકે બહોતસે કમાલાત એસે હે જીન્મે ઈન્સાનકી કોશીષ ઓર અમલકો કોઈ દખલ નહીં. વો સિર્ફ ખુદાવંદ તઆવાકે ઈનામ હોતે હે. જૈસે કીસી શખ્સ કા મર્દ હોના. યા કીસીકા આલાખાનદાને નબુવ્વતમેં યા ખાનદાને હુકુમતમેં પૈદા હોના , યા હસીન ઓર ખુબસુરત પૈદા હોના, વગેરેહ અબ જીસ શખ્સકો યે ઈનામ હાસિલ નહીં વો અગર ઉમ્મર ઈસ્કી કોશીષ કરેકે (મિસાલકે તૌરપર) મર્દ હો જાઈ. યા ખાનદાની સૈય્દ બન જાઈ, ઉસ્કા નાકનકશા ઓર બદન ખુબસુરત હો જાયે. તો યે ઉસ્કે કુદરતમેં નહીં. ન કીસી દવા ઓર ઈલાજસે યા તદબીર સે વો ઈન ચીજોં કો હાસિલ કર સકતા હે. ઓર જબ દુસરેકી બરાબરી પર કુદરત નહીં હોતી તો ફીર ઉસ્કે નફસમેં યે ખ્વાહીશ જગા પકડતી હે. કે દુસરોસે ભી યે નેઅમત છીન જાયે. તાકે વો ભી ઈસ્કે બરાબર યા કમ હો જાયે. ઈસીકા નામ હસદ હે. જો ઈન્સાની અખ્લાકમે બેહદ શરમનાક ઓર ખતરનાક ખસલત હે. ઓર દુનિયાકે બહોતસે ઝગડે ઓર ફસાદ કા સબબ હે.

કુઅનિ મજીદકી ઈસ આયતને ઈસ ફસાદકા દરવાજાબંધ કરનેકેલીએ ઈશાદ ફરમાયા. યાની અદ્લાહતઆલાને હિકમત ઓર મસ્લેહત કે તકાજે કે મુતાબિક જો કમાલાત ઓર ફઝીલતેં લોગોમે તકસીમ ફરમાઈ હે. કીસીકો કોઈ ખુબી દેદી, કીસીકો માલ ઓર હુસ્ન દે દીયા-કીસીકો કમ કીસીકો ઝયાદા દે દીયા. ઉસ્મે હર શખ્સકો અપની કિસ્મત પર રાજી ઓર ખુશ રેહના ચાહીયે. દુસરે કે ફઝાઈલ ઓર કમાલકી તમન્નામેં ન પડના ચાહીયે કે ઉસ્કા નતીજા અપને લીએ રંજગમ ઓર હસદકે બડે ગુનાહકે સિવા કુછ નહીં હોતા.

જીસ્કો અદ્લાહતઆલાને મર્દ બના દીયા વો ઈસ પર શુક કરે જીસ્કો ઓરત બનાયા વો ઈસ પર રાઝી રહે. ઓર સમજેકે અગર વો મર્દ હો જાતી તો શાયદ મર્દોંકી જીમ્મેદારીયોં કો પુરા ન કર સકતી ઓર ગુનાહગાર હો જાતી. જીસ્કો અદ્લાહતઆલાને ખુબસુરત પૈદા કિયા હે વો ઈસ પર શુકગુજાર હો કે ઉસ્કો નેઅમત મીલી હે. ઓર જો બદસુરત હે વોભી રંજીદા નહોં ઓર સમજેકે મેરા લીયે ઈસીમેં કોઈ ખૈર ભલાઈ મુકદદર હોગી. અગર મુઝે હુસ્નમીલતા તો શાયદ કીસી ફીત્ને ઓર ખરાબી મે મુબત્લા હો જાતા, જો શખ્સ ખાનદાનકે એતેબાર સે સૈય્દ, હાશમી હે. વો ઈસ પર શુક કરે. કે યે નિસ્બત અદ્લાહતઆલાકા ઈનામ હે. ઓર જીસ્કો યે નિસ્બત હાસિલ નહીં વો ઈસ ફિકરમેં ન પડે ઓર ઉસ્કી તમન્નાભી ન કરે. કયુંકે યે ચીઝ કીસી કોશીષ સે

હાસિલ હોને વાલી નહીં. ઈસ્કી તમન્નાભી ઉસ્કો ગુનાહમેં મુબ્તલા કર દેગી. ઔર રંજગમ કે સિવાય કુછ હાસિલ નહીં, હોગા ખાનદાન પર અફસોસ કરનેકે બજાયે નેક આમાલકી ફિક મેં જયાદા રહે, એસા કરનેસે વો બડે નસબ (ખાનદાન) વાલોસે આગે બઢ સકતા હે.

કુઅનિમજીદકી આયતોં ઔર હદીસોમેં બાઝ મુકામ પર નેકકામોં મે દુસરોં સે આગે બઢનેકી કોશીષ કા હુકમ યા દુસરોં કે ફઝાઈલ ઔર કમાલકો દેખકર ઉન્કો હાસિલ કરનેકી કોશીષ કરનેકી જે તરગીબ આઈ હે તો વો ઉન આમાલકે બારેમેં હે જે ઈન્સાનકે ઈખ્તેયારમે હે. ઔર કોશીષ સે હાસિલ હો સકતે હે. જૈસાકે કીસીમે ઈલ્મી ફઝાઈલ ઔર આમાલ વ અખ્લાક કા કમાલ દેખકર ઉન્કે હાસિલ કરનેકી કોશીષ કરના પસંદીદા ઔર અચ્છા અમલ હે. યે કુઅનિમજીદકી આયતકે ખિલાફ નહીં. બલકે આયત કા આખરી હિસ્સા ઉસ્કી તાઈદ કર રહા હે. જીસ્મે ઈશાદ હે.

لِّلرَّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ (૫-૨૬)

યાની જે કોઈ ચીઝ મદ્દોં ને અમલ ઔર કોશીષ સે હાસિલ કી ઉન્કો ઉસ્કા હિસ્સા મીલેગા. ઔર જે ચીઝ ઔરતોને અમલ ઔર કોશીષસે હાસિલકી ઉન્કો ઉસ્કા હિસ્સા મીલેગા.

ઈસ્મે ઈશારા મૌજુદ હે કે ફઝાઈલ ઔર કમાલાત કો હાસિલ કરનેમેં કોશીષ ઔર મેહનત કરના બેકાર નહીં જાયેગા બલકે હર મદ્દ ઔરતકો ઉસ્કી કોશીષ ઔર અમલકા હિસ્સા જરૂર મીલેગા.

ઈસસે માલુમ હુવા કે કીસી શખ્સકે ઈલ્મી, અમલી, અખ્લાક ઔર ફઝાઈલકો દેખકર ઉન્કી તમન્ના કરના ઔર તમન્નાપુરી કરનેકે લીધે કોશીષ ઔર મેહનત કરના મતલુબ ઔર પસંદીદા હે.

યહાં એક ગલ્તીભી દુર હો ગઈ જીસ્મે બહોતસે ના વાકિફ લોગ મુબ્તલા હોતે હે બાઝતો ગેર ઈખ્તેયારી ફઝાઈલ કી તમન્ના મેં લગકર અપને એશોઆરામ ઔર સુકુન ઔર ઈત્મીનાનકો દુનિયાહીમેં બરબાદ કરવે તે હે. ઔર અગર હસદ કી નોબત પેશ આગઈ યાની દુસરોંકી નેઅમતકે ઝવાલ (ખત્મ) હોનેકી તમન્ના હોને લગે તો આખેરતભી બરબાદ હુઈ, કયુંકે હસદ કરના બડાગુનાહ હે.

ઔર બાઝ લોગ વો ભી હે જે સુસ્તી, કમ હીમ્મત ઔર બેશરમીસે ઈખ્તેયારી

ફઝાઈલ હાસિલ કરનેકી કોશીષ ભી નહી કરતે. ઓર કોઈ કહેતો અપની કમ હિમ્મતી ઓર બેઅમલી પર પદા ડાલને કે લીયે કિસ્મત ઓર તકદીર કા હવાલા દેને લગતે હૈ.

ખુલાસાથે હૈ કે જો કમાલાત ઓર ફઝાઈલ ગૈર ઈખ્તેયારી હૈ ઓર ઉન્મે ઈન્સાનકા કસબ ઓર અમલ કારગર નહી. જૈસે કીસીકા આલા ખાનદાન મેં પૈદા હોના ઓર ખુબસુરત પૈદા હોના. વઝેરેહ એસે ફઝાઈલકો તો તકદીર કે હવાલે કરકે જીસ હાલતમેં હો. ઉસપર ઉસ્કો રાજી રેહના. ઓર અછાહતઆલાકા શુક અદા કરના ચાહીયે. ઉસ્સે ઝયાદા કી તમન્ના ભી ફુજુલ ઓર બેકાર હૈ. ઓર નકદ રંજ ઓર ગમ હૈ.

ઓર જો ફઝાઈલ ઓર કમાલાત ઈખ્તેયારી (બસમેં) હૈ જો કસબ ઓર મેહનતસે હાસિલ હો સકતે હૈ. ઉન્કી તમન્ના મુફીદ હૈ. શર્ત યે હૈ કે તમન્નાકે સાથ કસબ ઓર અમલ ઓર કોશીષ ભી હો. ઓર ઉસ્મે ઈસ આયતને યે ભી વાઅદા કિયા કે કોશીષ કરનેવાલેકી મેહનત બરબાદ નહી કી જાયેગી. બલ્કે હર એક કો મેહનત કે મુતાબિક બદલા મીલેગા. ચાહે મર્દ હો યા ઓરત

وَاسْتَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ (૫-૨૬)

અછાહતઆલા ને હિદાયત દી હૈ કે જબ અછાહતસે માગો તો કીસી ખાસ (ખુબીઓર ચીજ) માગનેકે બજાયે અછાહતઆલાકા ફઝલમાગો તાકે વો અપની હિકમત કે મુતાબિક તુમપર અપને ફઝલકા દરવાજા ખોલ દે.

إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا (૫-૨૬)

યાની અછાહતઆલા હર ચીજકો જાનનેવાલા હૈ. અછાહતઆલાકી તકસીમ હિકમત ઓર અદલોઈન્સાફ કે મુતાબિક હૈ. જીસ્કો જીસ હાલમેં પૈદાકિયા ઓર રખા હૈ. વહી ઉસ્કે નજદીક હિકમત ઓર અદલ કે મુતાબિક હૈ. મગર ઈન્સાન કો અપને આમાલકે અંજમ કા પુરા પતા નહી હોતા. ઈસ્કો અછાહતઆલા હી ખુબ જાનતે હૈ કે કીસકો કીસ હાલમેં રખના ઉસ્કેલીએ મુફીદ હૈ.

(મઆરિફુલ કુર્આન - ૨/૩૮૮)

ઈન્સાનિરયત કા કમાલ :-

અગર અછાહતઆલા તમામ લોગોં કો એક જૈસા મોમિન બના દેતે તો ઉસ્મેં ઈન્સાનોંકા કોઈ કમાલ નહી થા. ઓર એસી સુરતમેં વો કીસી એઅઝાઝ ઓર ઈકરામ કે હકદાર નહી હોસકતે થે. ઈન્સાનોંકે લીએ કમાલ ઈસાંમેં હૈ કે ઉનપર નેકી ઓર બદીકે દોનો રાસ્તેખુલે હુએ હો. ઓર બુરાઈમેં ઉન્કેલીએ

કશીષભી હો. ઓર ઉન્કી ખ્વાહીશોંકે પુરા હોને કા સામાન ભી હો ઓર ચૈતાની તાકતકા જલ કદમ કદમ પર બીછા હુઆહો. ઓર જંદગી હર કિસ્મકે હાવાત ઓર આફતોંસે ભરી હુઈ હો. જૈસા કે પરેશાનીયાં, આફતે, તંગદસ્તી, બિમારી વગેરેહ જીન્કા ઝિક કુઆનિમજીદમેં હૈ.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ (البالد)

“હમને ઈન્સાનકો બડી મશ્કતત મેં પૈદા કિયા હૈ.” (યુનાચેં જંદગી મે કહી બિમારી, રંજ, ફિકર, પરેશાની મેં મુબ્તલા હૈ.)

ઈન તમામ હાવાતકા મુકાબલા કરતે હુએ સબર-શુક કે સાથ ઓર અંજમકો સામને રખતે હુએ નેકી ઓર ભલાઈકી જંદગીકો ઈખ્તેયાર કરના ઓર બુરાઈ પર કુદરત હોતે હુએ અપને આપકો ઉસ્સે બચાના ઓર એસી જંદગી ગુજરના જે અછાહકો પસંદ હૈ. યે હૈ કમાલે ઈન્સાનિયત! જીસ્કેલીએ ઈન્સાનકો પૈદા કિયા ગયા હૈ. ઓર ઈસ દુનિયામેં ભેજ ગયા હૈ.

(ઈન્સાન ઓર ઉસ્કા મુસ્તકબીલ-૧૫)

અછાહતઆલા કી ચાહત :-

અછાહતઆલાયે ચાહતે હૈ કે ઈસ દુનિયાકી મુખ્તરસી જીદગીમે ઉસ્કે બંદેનાફરમાની ઓર ગુનાહોં પર કુદરત હોને કે બાવુજુદ અછાહકી મરજી ઓર રઝામંદીકો પસંદ કરે. ઓર મોતતક એસી જંદગી અપનાયે રખે. ઓર અગર તંગી, પરેશાની, બિમારી, ઓર દુસરી આફતે આ જાયે. ઓર ચૈતાની તાકત રાસ્તોમે ચાહે કિન્નેહી ગુમરાહી કે જલ બીછાયે ઓર નફસકે સુકુન કા સામાન ખડા કરદે. લેકીન યે અછાહકા બંદા ઉસ્કી રસ્સીકો એસી મજબુતીસે પકડે કે વો છુટને ન પાયે. ઓર વો ઉન્કે લીએ ખુદાતઆલા તક પહોંચનેકા ઝરીયા બન જાયે.

ઈન્સાન કી ચાહત :-

ઈન્સાનકી ચાહત યે હૈ કે. વો હંમેશા એસી જંદગી પસંદ કરતા હૈ. જીસ્મેં ન મોત હો ન બિમારી હો. ન કમઝોરી હો. ઉસ્કી હર ખ્વાહીશ પુરી હો જાયે. ઉસ્કો ઈસ્લામકી ઝબાનમેં જન્નતકી જંદગી કેહતે હૈ. જહાં ઈન્સાનોં કો અછાહતઆલાકી તરફસે એસી એસી નેઅમતેં ઓર રાહતે મીલેગી. જીન્કા ખ્યાલ મે લાનાભી મુશ્કીલ હૈ. મોમિન કી યે ચાહત ઈન્શાઅછાહજન્નતમેં પુરી કરદો જાયે.

(ઈન્સાન ઓર ઉસ્કા મુસ્તકબીલ-૪૯)

ઈન્સાન કી બુઝૂર્ગી :-

અછાહ તઆવાને અપની મખ્લુકમેં ઈન્સાનકો ખાસ બુઝૂર્ગી બખ્શી હૈ દુનિયાકી સારી ચીજેં ઊસ્કે લીયે પૈદા કી ગઈ હૈ. ઓર ઊસ્કો અપની મઅરિફત ઓર ઈતાઅત વ ઈબાદત કે લીયે પૈદા ફરમાયા હૈ તમામ મખ્લુકકો ઊસ્કે તાબે કીયા ઓર અપને ફરિશતોં કો ઊસ્કો ખાદીમ ઓર મુહાફીઝ બનાયા. ફીર ઊસ્કી હિદાયત કે લીયે કિતાબેં નાઝીલ ફરમાઈ ઓર નબુવ્વત વ રિસાલત કા સિલસિલા જરી ફરમાયા ફીર ઈન્સાનોંહી મે સે કીસીકો અપના ખલીલ બનાયા. ઓર કીસીકો શર્ફ હમ કલામી બખ્શા ઓર બહોત બડી તઅદાદકો અપની વિલાયત ઓર ખાસ નજદીકી સે નવાઝા ઓર ઈન્સાનોં હી કે લીયે જન્મત ઓર દોઝખ બનાઈ.

મતલબ ચે કે દુનિયા ઓર આગિરતમેં જો કુછ હૈ ઓર હોગા ઊન સબકા અસલ મરકઝ ઈન્સાન હી હૈ ઊસીને અમાનતકા બોજ ઊઠાયા ઊસ્કે લીયે શરીઅત નાઝીલ હુઈ ઓર અઝાબ ઓર સવાબ ઊસીકે લીયે હૈ.

બસ ! ઈસ પુરે આલમકે કારખાનેમેં ઈન્સાનહી અસલ મકસદ હૈ. અછાહને ઊસ્કો અપને દસ્તે કુદરતસે બનાયા ઓર ઉસ્મે અપની રૂહ ડાલી અપને ફરિશતોંસે ઉસ્કો સિજદા કરાયા ઓર ઈબ્લીસકો સિજદા ન કરનેકે ગુનાહમેં અપને દરબાર સે મરદુદ બનાકર નિકાલા ઓર ઊસ્કો અપના દુશ્મન કરાર દીયા.

ચે સબ બુઝૂર્ગી ઈન્સાનકે લીયે ઈસલીયે રખી હૈ કે વો એક જમીની મખ્લુક હોનેકે બાવબુદ અપને ખાલિક ઓર પરવર દિગારકી આવાદજોંકી મઅરિફત હાસિલ કરે ઊસસે મોહબ્બત ઓર ઊસ્કી ઈતાઅત કરે. અછાહ કી રઝાકે લીયે અપની નફસાની ચાહતોં ઓર અપની હર ચીઝકો કુરબાન કરે ઓર દુનિયામેં અપને ખિલાફત કી જીમ્મેદારીયોં કો અદા કરેં.

ઓર અછાહ તઆવા અપની જાતસે રહીમ હૈ ઓર લુત્ફોકરમ ઊસ્કાં જાતોં સિફત હૈ ઈસલીયે વો અપને વફાદાર ઓર નેક બંદોકો ઈન્આમ ઓર અહેસાનોંસે ઊન્કી જોલીયાં ભર દેતા હૈ.

અબ અગર બંદેને બદ બખ્તી સે અપને ખાલીક ઓર પરવરદીગાર કી વફાદારી ઓર ફરમાબદારી કા રાસ્તા છોડકર બગાવત ઓર નાફરમાની કા તરીકા ઇખ્તિયાર કરલીયા ઓર ઊસ્કે દુશ્મન ઓર બાગી શયતાન કે લશ્કર મેં

શામિલ હો ગયા ઔર અપને રબ્બેકરીમ કી રહમત ઔર લુત્ફોકરમકો અપની તરફ મુતવજ્જને કરનેકે બજાયે વો ઉસ્કે કેહર ઔર અઝાબ ઔર ગઝબકો ભડકાને લગા તો જહીર હૈ કે અછાહ તઆલા મેં ગુસ્સે ઔર નારાજગી કી કૈફીયત પૈદા હોગી. અભી તૌબાકા દરવાજા ખુલા હુવા હૈ. ઊસ્કી તરફ કદમ બઢાકર અછાહ તઆલા કા વો પ્યાર હાસિલ કર સકતે હૈ જીસ્કે સામને મા કા પ્યાર કુછ ભી નહીં.

અછાહ તઆલા ઈન હકીકતોંકી સમજ ઔર યકીન નસીબ ફરમાયે (આમીન) (મઆરીફુલહદીસ - ૫/૩/૩૮૪)

ઈન્સાનકી કદર ઔર કી મત :-

મુસલમાનકી જિંદગીમે “ઈમાન” બુન્યાદી રોલ અદા કરતા હૈ. ઈમાન હી ઉસ્કી જિંદગીકા રૂખ તથા કરતા ઔર ઉસ્કે કિરદારકો દુરુસ્ત કરતા હૈ. ચાહે ઉસ્કા યે સુલુક ઔર મામલા અપને રબકે સાથ હો, યા ખુદ અપને સાથ, યા દુસરે લોગોં કે સાથ હો. ઈમાન હી વો તરાજું હૈ. જીસપર તમામ ચીજેં ઔર હર કીસમકે આમાલ તોલે જાતે હૈ. ઔર ઈસીકી બુન્યાદપર લોગોંકી મુખ્તલીફ કિસ્મેં તૈયાર હોતી હૈ. ઔર ઈસી ઈમાન કી બુન્યાદ પર ઈન્સાનોંકી કિંમત તથા હોતી હૈ. ઈસ્લામી નુકતએ નજરસે સબસે અફઝલ વો ઈન્સાન હૈ. જે સબસે ઝયાદા કવાયિલ ઈમાન ઔર સબસે બડા મુત્તકી હો, તકવાકે અલાવા કીસી ઔર ઈન્સાની ખુસુસીયત કી ઈસ્લામકી નજરમેં કોઈ અહમિયત નહી હૈ, ફક્ત તકવા હી કી બુન્યાદ પર લોગોં કી કિંમત તથા હોતી હૈ. ઔર લોગોં કે દરમ્યાન ફઝીલતકા મેઅયાર “તકવા” સે તથા કીયા જાતા હૈ. અછાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હૈ.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ (૧૬૯-૨૧૫)

બેશક તુમમેજે પરહેઝગાર હૈ વો અછાહકે નજદીક ઈઝઝતવાલા હૈ.

ઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા. તુમહારા પરવર દિગાર એક હૈ. ઔર તુમહારે બાપ (હઝરત આદમ (અ.વ.) ભી એક હૈ. ન કીસી અરબીકો અજમીપર ફવકીયત (બડાઈ) હાસિલ હૈ. ઔર નકીસી અજમીકો અરબીપર, ન ગોરેકો કાલે પર ઔર ન કાલે કો ગોરે પર હા ! સિફ તકવોં કી બુન્યાદો પર ફવકીયત હાસિલ હો સકતી હૈ. (અહમદ-૫/૪૧૧)

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) સે પુછા ગયા કે સબસે અફઝલ કોન શખ્સ હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જે ખુદાસે સબસે ઝયાદા ડરનેવાલા હો.

(બુખારી-મુસ્લિમ)

ઈસ્લામકી નજરમેઈન્સાનકી કિમત સિફ ઉસ્કે ઈમાન, તકવા, નેકઅમલ, ઔર અચ્છે અખ્લાક કી બુન્યાદ પર હૈ. ઈન્સાન નસબ ઔર ખાનદાન, દૌલત, મનસબ, તાકત, ઔર જાહીરી આરાઈશકી વજહસે નહી હૈ. રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા. કયામતકે દીન એક નિહાયત ભારી શખ્સ આયેગા લેકીન અહ્લાહકે નજદીક વો મચ્છર કે પરસે ઝયાદા નહી હોગા.

(બુખારી-મુસ્લિમ)

ફીર આપ (સ.અ.વ.) ને કુઅનિ મજ્હદકી યે આયત પઢી.

قُلْ نَفْسٌ لَّهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنَّا (۱۶-۳۷)

“હમ કયામતકે દીન ઉન્કે આમાલકા જરાભી વજન કાયમ નહી રખેગે.”

નબીયેકરીમ (સ.અ.વ.) ને યે ભી ફરમાયા. (બુખારી-મુસ્લિમ)

બેશક અહ્લાહતઆલા તુમ્હારી સુરતોં ઔર તુમ્હારે માલ વ દૌલતકો નહી દેખતા. બલ્કે વો તુમ્હારેદીલ ઔર આમાલ કો દેખતા હૈ.

(મુસ્લિમ-ઈબ્નેમાજ) (હદીસેનબવીઔર ઈલ્મુન્નફિસ પેજ - ૨૮૪)

માહોલકા અસર:-

ઈન્સાન અપની બહોતસી આદતેં, અખ્લાક, કિરદાર, ભવાઈ, બુરાઈ, ઉસ માહોલસે સીખતા હૈ. જીસ્મેં ઉસ્કી પરવરિશ હોતી હૈ. ઔર જબ એક લંબે ઝમાનેતક બારબાર કી મશ્ક કે નતીજે મેં ઈન્સાનકી આદતેં ઔર અખ્લાક મજબુત હો જતે હૈ. તો ફીર ઈન અખ્લાક ઔર આદતોંકા બદલના મુશ્કીલ હો જતા હૈ. બડી મેહનત ઔર તકલીફોં ઔર પક્કે ઈરાદોં કે બાદ તબ્દીલી મુશ્કીન હોતી હૈ. ઈસલીયે ઈસ બાતકી રીઆયત બહોત જરૂરી હૈ કે બચ્ચોંકો બચપનહી સે અચ્છે અખ્લાકસે આ રાસ્તા કિયા જાયે. તાકે હમારી ગફલતકે નતીજે મેં ઉન્કે અંદર બાઝ બુરે અખ્લાક ઔર ગલત કિસમકી આદતેં પૈદા ન હો જાયે, જીન્કા ખત્મ કરના બાદમેં મુશ્કીલહો. રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈસ હકીકત કી તરફ ઈશારા ફરમાયાહૈ કે ઈન્સાનકે કિરદાર મેં જબ બુરે અખ્લાક ઔર આદતેં બેઠ જતી હૈ ઔર જડ મજબુત હો જતી હૈ તો ઉસ્કે નતીજેમેં ઈન્સાન બિલકુલ ગેરશુઉરી (બેઅકલી) સે બુરેકામ કરને લગ જતા હૈ. ઔર વો નેક આમાલ સે રૂક જતા હૈ. કયુંકે વો અપની આદત સે મજબુર હોકર અપને આપ વો ગલત કામ કર બેઠતા હૈ. ઔર ઈસ્કે ખિલાફ કા મામલાભી એસા હી હૈ. યાની જબ કોઈ શખ્સ અચ્છે અખ્લાક ઔર પાકીઝા કિરદારકા આદી હો જતા હૈ તો યે આદતેં ઉસ્કી તબીયતમેં રચબસ જતી હૈ. ઔર હર

વકત નેક આમાલ ઓર અચ્છે અખ્લાક પર અમલ હોતા રેહતા હૈ. ઈસ બાતકા ઈશારા રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને હદીસેમેં ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ કે

ફિન્નેદીલોંપર પેશ કિયે જાતે હૈ. જો દીલ ફિન્નોંકો કુબુલ કરવેતા હૈ. ઉસપર એક કાલા દાગ લગ જાતા હૈ. ઓર જો દીલ ફિન્નોંકો કો કુબુલ નહી કરતા ઉસપર સફેદ દાગ લગ જાતા હૈ. યહાં તક્કે ફિન્નોંકે સિલસીલે મેં દીલોંકી દો કિસ્મેં હો જાતી હૈ. એક વો સફેદ દીલ જો ચીકની ચટાન (ચીકણો પત્થર) કી માનીન્દ હોતા હૈ. ઉસ દીલકો કભી ફિન્ના, નુકશાન નહી પહોંચા સકતા. જબતક આસ્માન ઝમીન કાયમ રહે. દુસરી કિસમકા વો કાલા ઓર ખાકિસ્તરી (મીઝી જૈસા) રંગવાલા દીલ જો ઉઘે મશકીઝે (મશક) કી તરહ હૈ. વો ન ભલાઈકો ભલાઈ સમજતા હૈ. ઓર ન બુરાઈકો બુરાઈ સિફ ઈસીકો પેહચાનતા હૈ જો ઉસ્મેં પીલાદીયા ગયા હૈ. (મુસ્લિમ-૨/૧૭૧)

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈસ હદીસમેં બયાન ફરમાયા કે ઈન્સાન કે સુલુક ઓર કિરદારમેં ફિન્નોં ઓર બુરે માહોલ કા અસર પડતા હૈ. જો શખ્સ ઉન્હે કુબુલ કર લેતા હૈ. ઉસ્કી તરફ ઝૂંક જાતા હૈ. ઓર ઉસ્કો પસંદ કરતા હૈ. ઓર ઉસ્મેં ઉતર જાતા હૈ. તો વોભી ઉસ્કે દીલપર એક કાલેનુકતે કી તરહ અસર છોડ જાતા હૈ. ઓર જબ બાર બાર ઈન ફિન્નોં ઓર બુરે અસર કા સામના હોતા હૈ. ઓર વો શખ્સભી ઉન્હે કુબુલ કરકે ઉસ્કી તરફ માઈલ હોકર પસંદ કરતા હૈ તો વો ઉસ્મેં દાખિલ હોતા રહેતા હૈ. ફીર સિયાહનુકતોંકી તઅદાદ ઉસ્કે દીલમેં બઢતી રેહતી હૈ. યહાં તક્કે ઉસ્કાદીલ કાલા હો જાતા હૈ. યહાં ઈન્સાનકી યે હાલત જીસ્મેં પહોંચકર ઈમાન કા નુર ઉસ્કે દીલસેબુઝ જાતા હૈ. ઓર બુરે અખ્લાક ઓર ગંદી આદતોં ઉસ્કે અંદર મજબુત હો જાતી હૈ. ઈન્સાનકે દીલકી ઈસ હાલતકો રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઉઘે મશકીઝે (મશક) કી મિસાલ દી હૈ. જીસ્મેં જૈર વ બરકતકી કોઈબાત નહી ઠેહરતી.

લેકીન જોકોઈ ઈન્સાન બચપનસે ફઝાઈલ ઓર અચ્છે અખ્લાક ઓર તકવા ઓર પરહેઝગારી કે દામનકો મજબુતીસે થામ લેતા હૈ. તો વો ઈન ફિન્નોં ઓર ગલત માહોલ કે અસર સે મેહકુઝ રેહતા હૈ. ઈમાનકી મજબુતી ઓર બુરાઈ સે હિફાઝત મેં ઉસ્કી મિસાલ ઉસ ચીકને ચટાન કી હૈ. જીસપર કીસી કિસ્મકી કોઈ ગંદગીનહી ઠેહરતી. (હદીસેનબવી ઓર ઈલ્મુન્નફિસ-૨૯૦)

ઈન્સાનકી કમજોરી :-

ઈન્સાનકી કુવ્વત ઓર કુદરતપર નજર કરો તો ઉસસે બઠકર આજીઝ

ઔર બેબસ કૌન હૈ.કે મખખી કા ભી મુકાબલા નહી કર સકતા.ઔર અગર એક મચ્છર ઉસ્કે પીછે પડ જાયે તો ઉસ્સે હલાક હો જાયે.ઔર એક ઝેહરીલા કીડા ડંક (ડંખ) માર દેતો બેહોશ હો જાતા હૈ.બસ ! ઈન્સાનસે બઢકર કમજોર કૌન હુઆ?

અગર ઉસ્કી હિમ્મત કો દેખો તો માલુમ હો જાયેગા કે અગર માલકા થોડા નુકશાન હો જાયેતો માયુસ હો જાતા હૈ.અગર ભુકાહોતો બેબસ હો જાયે.

અગર બિમાર હો જાયે તો દુસરોંકા મોહતાબ બન જાયે.ચોટ લગજાયેતો ચલને ફીરનેસે મઅજુર હો જાયે.વગેરેહ. ભલા ઈસ્સે ઝયાદા કમઝોર કૌન હો સકતા હૈ ?

અગર ઈસ્કી ખુબસુરતી પર નજર ડાલોતો બદનકા એક ઢાચા હૈ ઔર જીસ ખુબસુરતીકા ગિલાફ ચઢા હુઆ હૈ.અગર દો દીન નહાને ઘોને સે ગાફિલ હો જાયેતો ગંદગી ઔર બદબુ ઉસ્કે ચેહરે ઔર બદનસે ટપકને લગે.ઔર એસા મન્હુસ દીખાઈદેને લગતા હૈ કે ઉસ્કો અપને આપસે નફરત હોને લગતી હૈ.ઔર અગર વો નાપાકી જો ઉસ્કે પેટમેં છુપી હુઈ હૈ.જહીર હો જાયેતો માલુમ હો કે ઉસ્સે બઢકર નાપાક ઔર ગંદી ચીઝ દુસરી કોઈ નહી.

બસ?ઉસ્કા જમાલ ખુબસુરતી ચે હૈ કે અપને આપકો પાક સાફ રખે.ઔર દીનમેં એક દો બાર ન્હા ઘોકર અપની સફાઈ ખુબસુરતી બાકી રખે.વરના ઈન્સાનકી ખાસીયત તો ચે હૈ કે જીસ ચીઝ કો હાથ લગાતા હૈ.ઔર ઈસ્તેમાલ કરતા હૈ.વો ગંદી ઔર ખરાબ હો જાતી હૈ.

શેખઅબુસઈદ (ર.હ.) કા કિસ્સા :-

એકમરતબા શેખ અબુ સઈદ (ર.અ.) સુફિયા કી જમાઅત કે સાથ કહી જ રહે થે.રાસ્તેમેં વો એસી જગાપહોંચે જહાંસે સંડાસ કી ગંદગીકો હટાકર જગા સાફ કી જહરી થી.તમામ સુફી નાક બંદ કરકે ઈધર ઉધર હટ ગયે. લેકીન શેખ વહાં ખડે રહે. ઔર ફરમાયા.અય સુફીઓ સુનો ! ચે નજસત (નાપાકી) મુજસે કયા કેહ રહી હૈ ? ઉન્હોને પુછા કયા કેહ રહી હૈ ? ફરમાયા ચે કેહતી હૈ કે મેં કલતક બાઝારમેંથી સબ લોગ દામ દેકર મુઝે ખરીદને ટૂટ પડે. ફીર મેં એકરાત ઉન્કે પાસ રહી. તો ઈસ હાલત તક પહોંચઈ હું (અબ યહીં લોગ મુઝસે દુરભાગ રહે હૈ.) અબ મુઝે ચાહીયે કે મેં તુમસે લોગોંસે દુર ભાગું કયુંકે તુમહારા મુઝસે ભાગના અજીબ બાત હૈ.

હકીકત ભી યહી હૈ કે દુનિયામેં ઈન્સાનસે બઢકર આજીજ ઔર બેબસ

दुसरी कोई चीज नहीं है. कलको बाजारें क्यामतमें ईसीकी जना है. वहां अगर उसके पास भुटाकी मअरइतवाला दीव मौजूदहोगा. तो ये काम्याब हो सकता है.

लेकीन अगर ईसी दुनियामें उलझकर दुनियाकी शेलवतों और वालयमें इसगया तो क्यामतमें ईस्का हाल जनवरों से भी बदतर होगा. क्युंके वो तो मरकरमीट्टीमें मीलजयेगे और क्यामतके अजाबसे नजत पाजयेगें और ये अजाबमें पडा रहेगा. बस! ईन्सानको याहीये के इजीवत और बुजुर्गी को पढेयाननेके साथ साथ अपनी लाचारी और बे बसीकी भी पढेयानना अछाहृतआवाकी मअरइतकी कुंज है. (किम्यअसआदत-१/७८)

गुनाह करना "शराइते बंदगी" के जिलाइ है :-

अछाहृतआवा की रहमत का दसवा खिस्सा पुरी दुनियामें तकसीम हुआ है और ८८ खिस्से रहमत मैदान छशरमें जखिर होगी तब दे जना ईन्शाअछाहृत केसे केसोंकी मगईरत होगी. जन्की लम - आप पक्का जलत्रमी समजते है वो भी ईन्शाअछाहृत जत्रतमें पछोयेगें कोई ईमानवाला उन्की रहमतसे मेहरूम न रहेगा.

लेकीन ये बात याद रहे के रहमतके लरोसे पर गुनाह करना बड़ी बेइयाई और बे शरमी की बात है और शराइते के जिलाइ है. लमभुद केसवा करवे के लम शरीफ ईन्सान बनना याहते है या बेगेयरत ईन्सान बनना याहते है जे नईस से दबकर बारबार गुनाह करवेता है वो शरीफ ईन्सान नहीं है अछाहृत तआवा जिससे नाराज है वो अछाहृत तआवा की नजरो से गीर जाता है ईर जिसको कही ईज्जत नहीं मीवती.

क्युंके अछाहृत तआवा जससे नाराज होता है जिसकी तो जीवी भी दुश्मन हो जाती है बख्ये भी दुश्मन हो जाते है जनवर भी दुश्मन हो जाते है. अक बुजुर्ग इरमाते है के जब मुजसे कोई गुनाह हो जाता है तो मेरा गधा भी मेरा केलना नहीं मानता. ईन्सान कहांसे मानेगा ये मामूली बात नहीं.

खिलाजा अमलमंदी का तकाज ये है के गुनाह छोड दो और बड़ी ताकतवावे (अछाहृतआवा) से टक्कर मत लो. लमारी उन्के सामने क्या हैसियत है ? कित्ने कित्ने देज रहे है गुर्ट (किडनी) बेकार हो गये लडीयों के गुर्टमें केन्सर हो गया, दीवमें (हार्ट अटैक) का दौरा पड गया, ईसवीअे अछाहृत तआवा

સે ડરના ચાહીયે ઔર ઊસ્કો નારાજ ન કરના ચાહીયે, રોતે રહે દુઆ કરતે રહે.

હદીસ પાકમેં અદ્લાહ તઆવાહ કા વાઅદા હૈ કે જે શખ્સ અદ્લાહ તઆવાહ કો સુખમેં યાદ રખેગા અદ્લાહ તઆવાહ ઊસ્કો દુઃખમેં યાદ રખેગા.

દુઆ કીજીયે અદ્લાહ તઆવાહ હમમેસે જીસ્કો જે મુશ્કીલ પેશ હો ઘરમેં કોઈ બિમાર હો, મુસીબત હો, સબકો શિક્ષા અતા ફરમાયે. ઔર જીસ્કો કીસી ગુનાહકી આદત હો હર એક કો ખુદા ગુનાહોસે પાક ફરમાયે, જીસ્માની શિક્ષા દે ઔર રૂહાની શિક્ષા ભી દે, ઔર જીસ્કી જે જઈઝ હાજત હો સબકી તમામ હાજતોં કો રખબુલ આવમીન જલ્દીસે પુરા ફરમાદે.

અય અદ્લાહ ! આપકી શાન તો વો હૈ કે આપ મીટ્ટી કો સોના બના દેતે હૈ ઔર કીસી મીટ્ટીકો આપ ઈન્સાન બના દેતે હૈ, અય અદ્લાહ ! હમકો આપકી રઝામંદીવાલા ઈન્સાન બના દે. (આમીન ચારબ્બીલ આવમીન)

દો ગુનાહો પર અદ્લાહ તઆવાહ કા એલાને જંગ :-

દો ગુનાહ એસે હૈ જીન પર અદ્લાહ તઆવાહને એલાને જંગ ફરમાયા હૈ

(૧) - સુદ ખોરી (વ્યાજુ લેવડ - દેવડ)

અદ્લાહ તઆવાહ કા ઈશ્દિ હૈ કે અગર નહીં છોડતે (સુદકો) તો તૈયાર હો જાઓ લડને કો અદ્લાહસે ઔર ઊસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) સે.

(૨) અદ્લાહ કે દોસ્ત ઔર વલીસે દુશ્મની કરના.

યુંનાયે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈ.

અદ્લાહ તઆવાહ કા ઈશ્દિ હૈ કે જે શખ્સ મેરે કીસી દોસ્ત ઔર વલી સે અદાવત ઔર દુશ્મની કરતા હૈ મેરા ઊસે એલાને જંગ હૈ. (બુખારી શરીફ)

જબ હમ તારીખ દેખતે હૈ તો હુજુર (સ.અ.વ.) કે ફરમાનકે મુતાબિક હમેં એસે બહોતસે વાકિઆત મીલતે હૈ. જીન્સે માલુમ હોતા હૈ કે જીસ કીસીને ભી કીસી અદ્લાહવાલેકો સતાયા ઔર ઊસસે દુશ્મની કી ઊસ્કા અંજમ બુરા હુવા. ઈબ્રતકે લીયે નમુનેકા એક વાકિઆ લીખા જતા હૈ.

મીર ઈબ્રાહીમ સિયાલકોટી (મલુમ) લીખતે હૈ.

જબ મૈને ઈમામ અબુહનીફહ (ર.અ.) કે ખિલાફ લીખને કે લીયે અલમારીસે કુછ કિતાબેં નિકાલી ઔર ઈમામ સાહબ કે બારેમે તહકીકાત શુરૂં કી તો મુખ્તલીફ કિતાબોકે વરક દેખને સે મેરે દીલમેં કુછ ગુબાર (મેલ) આ ગયા. જીસ્કા અસર બાહર યે હુવા કે દોપહેરકે વક્ત જબ સુરજ પુરી તરહ

રોશન થા. અચાનક મેરે સામને અંધેરા છા ગયા. સાથ હી ખુદા તઆલાને મેરે દીલમેં યે બાત ડાલી કે યે ઈમામ સાહબકે સાથ બદજન હોનેકા નતીજા હે. ઈસસે ઈસ્તિગફાર કરો. મૈને કલિમાતે ઈસ્તિગફાર દોહરાને શુરૂં કિયે વો અંધેરા ફોરન દુર હો ગયા ઓર એસાનુર ચમકા કે દોહપરકી રોશનકો નીચા કર દીયા ઊંસી વક્તસે મેરી હજરત ઈમામ સાહબસે હુસ્ને અકીદત બઢ ગઈ ઓર મેં ઊન શખ્સોંકો જીન્કો ઈમામ સાહબસે હુસ્ને અકીદત નહી હે કહા કરતા હું કે મેરી ઓર તુમહારી મિસાલ ઈસ આયત કી મિસાલ હે કે અલ્લાહ તઆલા હુઝુર (સ.અ.વ.) સે ખિતાબ કરકે ફરમાતે હે. (૦૯-૧૫) اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْأَلُکَ

મૈને જો કુછ આવમે બેદારી ઓર હોશિયારીમેં દેખલીયા ઉસ્મે મુઝસે ઝગડા કરના બેસુદ (બેફાયદા) હે.

(તારીખ એહલે હદીસ મુરત્તિબ મીર ઈબ્રાહીમ સિયાલકોટી પેજ ૭૨)

હજરત થાનવી (ર.અ.) ફરમાતે હે કે :-

નાફરમાની કે સાથ રાહત ઓર ઈઝઝત નહી. ઓર ઈબાદત કે સાથ તકલીફ ઓ જીદત નહીં. બસ ! અગર હમ ઈઝઝત ચાહતે હે તો ખુદાવંદ તઆલાકી ઈતાઅત ઈખ્તિયાર કરેં હમને જબસે ઊસ્કો છોડ દીયા હે હમારી ઈઝઝત વ રાહત ભી જતી રહી હે.

દીન આ'માલ કા નામ હે. મુજહિદોં કા નહી. હા ! મુજહિદાત મુકદદમાત (અનિવાર્ય) હે. મગર મુજહીદોંકી ઈન્તિહા (હદ) હો સકતી હે. આમાલકી ઈન્તિહા નહીં હો સકતી. ઈસવીયે દીનકા એહતિમામ કીસી વક્ત ન છુટના ચાહીયે. (જરબેમોમિન)

પાંચ બુરીબાતોસે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને પનાહ માંગી હે :-

હજરત અબ્દુલ્લા ઈબ્ને ઊમર (રદી.) ફરમાતે હે કે રસુલેકરીમ (સ.અ.વ.) ને એક મરતબા ખુન્બા દીયા. જીસ્મે ફરમાયા અય જમાઅતે મુહાજીરીન ! પાંચ ખસ્લતેં હે જીન્સે મૈં અલ્લાહ તઆલા સે પનાહ માગતા હું કે વો તુમહારે અંદર પેદા હો જાયે.

(૧) જબ કીસી કોમમેં બેહયાઈ ફેલતી હે તો ઊનપર તાઝિન (પ્લેગ) ઓર બલાઓં ઓર નઈ નઈ બિમારીયાં મુસદ્દત કર દી જતી હે, જે ઉન્કે બાપ-દાદાઓની સુની ભી ન થી.

(૨) જબ કોઈ કોમ માપતૌલ મેં કમી કરેગી તો ઊનપર કહત (દુષ્કાળ) ઓર ગીરાની ઓર જલીમ હાકિમ મુસદ્દત કર દીયે જતે હે.

- (૩) જબ કોઈ કૌમ ઝકાત અદા ન કરે તો બારીશ બંદ કર દી જતી હે.
- (૪) જબકોઈ કૌમ અદ્દાહ ઓર ઊસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કે એહદ કો તોડ ડાલે તો અદ્દાહ તઆવા ઊનપર અજનબી દુશ્મન મુસલ્લત ફરમા દેતે હે જે ઊન્કે માલકો બગૈર હક્કે છીન લેતા હે.
- (૫) જબ કીસી કૌમ કે સરદાર કિતાબુદ્દાહ કે કાનુન કે મુતાબીક ફેસ્લા ન કરે તો અદ્દાહ તઆવા ઊન્કે આપસમેં નફરત ઓર લડાઈ ઝગડે ડાલ દેતે હે. (ઈબ્ને માજ)

ગુનાહ હો જાયે તો કયા કરે ?

બુર્જુગો સે પુછા ગયા કે જીસ શખ્સસે કોઈ ગુનાહ હો જાયે તો વો કયા કરે ? ફરમાયા વોહી કામ કરે જે સબસે પહેલે આદમ (અ.લ.) ઓર હઝરતે હવ્વા (અ.લ.) ને કિયા કે અપને ગુનાહ પર શરમીંદગી ઓર આઈન્દા ન કરનેકા પક્કા ઈરાદા કરતે હુએ અદ્દાહ તઆવા સે મઆફી કે લીએ અર્જ કિયા જાયે.

رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ (પ-૮૬)

“ હમારે પરવર દિગાર હમને અપની જનોં પર જુલ્મ કર લીયા હે અગર આપ માફ ન કરે ઓર હમ પર રહમ ન કરે તો હમ સખ્ત ખસારે (નુકસાન) વાલોમેં દાખિલ હો જાયેએ.”

ઈસી તરહ હઝરત મુસા (અ.લ.) ને અર્જ કિયા.

رَبِّ اِنِّي ظَلَمْتُ فَاغْفِرْ لِي (૨૦-૫૦)

“ અય મેરે પાલનેવાલે મૈને અપની જનોં પર જુલ્મ કર લીયા હે તો આપહી મગફેરત ફરમાઈયે.”

ઓર હઝરત યુનુસ (અ.લ.) સે જબ લગજીશ હો ગઈ તો અર્જ કિયા.

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ (પ-૧૭)

અદ્દાહ કે સિવા કોઈ લાયકે ઈબાદત નહીં. આપ હર બુરાઈ સે પાક હે મૈં જુલ્મ કરનેવાલોં મે દાખિલ હો ગયા હું. મુઝ પર રહમ ફરમાઈયે

(કરતબી) (મઆરિફુલ કુર્આન - ૧ - ૧૪૧)

અદ્દાહ તઆલાકી નાફરમાનીકે અરબાબ :-

- (૧) એક ગીરોહ (ટોલી) એસે જાહિલોંકી હે. જે ખુદાતઆવા પર ઈમાન

નહીં રખતે. ક્યુંકે ઊંઘોને ખુદાકો પહેચાનને કા સુબુત અપને દિમાગસે સોચકર તલાશ કરના ચાહા જબ ઊસ્કો ન પાયા તો ઈન્કાર કર બેઠે. ઔર કહેને લગે કે યે દુનિયા ઈસ તરતીબકે સાથ ખુદ બ ખુદ પેદા હો ગઈ હે યા હંમેશા સે એસી હી મૌજુદ હોગી. યે સબ બાતેં અપની મનઘડત હે. ક્યુંકે યે અપને આપસે ભી બે ખબર હે. તો દુસરી ચીજોંકી ઈસે ક્યા ખબર હોગી ?

(૨) દૂસરી જહાલત ઊન લોગોંકી હે. જે અદ્દાહ તઆલા ઔર આખેરત પર ઈમાન તો રખતે હે લેકીન ઈન્કા ઈમાન કમઝોર હોતા હે ઔર શરીઅત ભી માલુમ નહીં હોતી ઔર કહેતે હે કે અદ્દાહ તઆલાકો હમારી ઈબાદતકી ક્યા જરૂરત હે ? ઔર હમારે ગુનાહોસે ઊસ્કા ક્યા બીગડતા હે ? વો ક્યું નારાઝ હોતા હે ? ક્યુંકે વો બાદશાહ હે ઔર મખ્લુકકી ઈબાદતસે બે નિયાઝ હે.

(૧) યે જહિલ કુઅન મજ્હદમેં નજર નહીં ડાલતે જે કહેતા હે.

وَمَنْ تَرَكْنِي فَإِنَّمَا يَتْرِكْنِي لِنَفْسِهِ وَاللَّهُ الْمَصِيرُ
(૧૦૬-૨૫)

“ જે શખ્સ (ઈમાન લાકર કુફ્ર ઔર શિક સે) પાક હોતા હે વો અપને (નફેકે) લીયે પાક હોતા હે ઔર (જે ઈમાન નહી લાતા વો વહાં ભુગતેગા ક્યુંકે) સબકો લૌટકર અદ્દાહ કી તરફ જના હે.”

(૨) مَنْ عَمِلْ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا... وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَالَمِينَ (૧૧૬-૨૬)

“ યાની જે શખ્સ નેક અમલ કરતા હે વો અપને નફે કે લીયે (યાની આખેરતમેં ઊસ્કા નફા ઔર સવાબ પાચેગા) ઔર જે શખ્સ બુરા અમલ કરતા હે ઊસ્કા વબાલ યાની અઝાબ જરૂર ઊસી પર પડેગા ઔર આપકા રબ બંદો પર જુલ્મ કરેનેવાલા નહીં હે.”

(૩) જહાલત ઊન લોગોંકી હે જે કહેતે હે કે શરીઅતકા હુકમહૈ દીલ કો શેહવત, ગુસ્સા ઔર રિયાકારી વગેરહ સે બિલકુલ પાક રખના ચાહીયે ઔર યે ના મુમકીન હે ક્યુંકે આદમીકી પેદાઈશહી ઈન ચીજોંકે સાથ હુઈ હે તો ઊન્કો જાનલેના ચાહીયે કે શરીઅતને વો નહી કહા જે તુમ સમજે હો બલ્કે યે કહા હે કે ગુસ્સા ઔર શેહવત કાબુમેં રખો. કે વો અકલ ઔર શરીયત પર ગાલીબ ન હો સકે ઔર શરકશી (તૌફાન) ન કરે. ઈન્સાનકો શરીયત પર નિગાહ રખના ચાહીયે ઔર બડેગુનાહોસે દુર રહેના ચાહીયે. તાકે છોટે

ગુનાહોંકી મઆફી મીલ સકે ઔર બહોતસે લોગ ઈસ દર્જે કો હાસિલ કરનેમેં કામ્યામ હો ચુકે હૈ.

ઔર હુઝુર (સ.અ.વ.) ને યે નહી ફરમાયાકે શુરૂઆત સે ગુસ્સાહી ન આયે યા શેહવતકો બિલકુલ ખતમ હી કર દેના ચાહીયે બલકે ફરમાયા કે જીસ તરહ દૂસરે ઈન્સાનોકો ગુસ્સા આતા હૈ એસે હી મુઝે ભી ગુસ્સા આતા હૈ.

અદ્દાહ તઆલા ફરમાતે હૈ (વો લોગ જે ગુસ્સેકો પીને વાલે હૈ)
(૦૯-૬૫) وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ એસે આદમી કી તારીફ કી હૈ જે ગુસ્સેકો પી જના જનતા હો નેક એસે શખ્સ કી જીસ્મે ગુસ્સાહી મૌજુદ ન હો.

(૪) જહાલત યે હૈ કે વો કેહતે હૈ કે ખુદા રહીમ ઔર કરીમ હૈ ઈસલીયે હમ જે કુછ કરે વો જરૂર હમપર રહમ કરેગા ઔર વો યે નહી જનતે કે વો જીત્ના રહીમ ઔર કરીમ હૈ જિત્નાહી પકડનેવાલા ઔર સખ્ત સજા દેનેવાલા હૈ. નહીં દેખતે ? કીત્ની મખ્લુકકો મુસીબત ઔર બિમારી ઔર ભુખમેં મુબતલા રખતા હૈ. હાલાંકે ખુદા અપને બંદો પર રહીમ ઔર કરીમ હૈ.

ઔર યે નહીં સોચતે કે જબતક ખેતી ઔર તિજરત ન કરેં માલ હાથમેં નહીં આતા ઔર જબતક કોશીષ નહી કરતે કોઈ ફીઝી ઔર ઈલ્મ હાસિલ નહીં હોતા. લિહાઝા દુનિયામેં તમામ ઈન્સાન માલ દૌલત હાસિલ કરને કે લીએ મેહનતમેં કમી નહી કરતે કોઈ યે નહી કહેતા કે ખુદા રહીમ ઔર કરીમ હૈ ઈસલીયે ખેતી ઔર તિજરત કીયે બગેર રોઝી ખુદબખુદ હમતક પહોંચા દેગા. હાલાંકે રોઝી દેનેકા વાઅદા ખુદાને ફરમા દીયા હૈ.

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا (૧૨-૧૯)

ઔર કોઈ રોઝી ખાનેવાલા જનદાર જમીન પર એસા નહી હૈ કે ઊસ્કી રોઝી અદ્દાહ તઆલા કે જીમ્મે ન હો ઔર દુસરી જગા આખેરત કે અમલકે બારેમેં ફરમાયા.

وَإِنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى (૨૭-૧૭)

“ ઈન્સાન કો ઈમાનકે બારેમેં અપનીહી કોશીષ કા ફલ મીલેગા.”

જબ યે લોગ રોઝી કી તલબ મેં કોશીષ કરના નહીં છોડતે ઔર આખેરતકે બારેમેં જહાલતસે બકવાસ કરે કે ખુદા રહીમ હૈ હમ કુછ ભી કરે રહમ કરેગા યે શૈતાની હરકત હૈ. ઊસ્કી કોઈ અસલ નહીં હૈ.

ઈન્સાન કી ઈસ્તેઅદાદ (કાબેસિયત, (વિહ્વતા) :-

મદ્રસા હો યા કોલેજ યા યુનિવર્સિટી કોઈભી ઈદારા કીસી ઈન્સાનકો

મુકમ્મલ ઈલ્મ નહીં દેતા ઓર ન દે સકતા હે ઈન્સાન અપની પુખ્તગીકી (પરિપક્વતા) ઊમરકો ૩૫ સાલ કે બાદ પહોંચતા હે જબ કે મદ્રસા, યુનિવર્સિટી કી તાલીમ ઈસ ઊમર સે પહેલે હી મુકમ્મલ હો જતી હૈ. એસી હાલતમેં યે મુશ્કીન નહીં કે કોઈ તાલીમી ઈદારા કીસી ઈન્સાનકો કામિલ ઈલ્મ દે સકે જીસ તરહ એક કીલો કે બરતનમેં દસ કીલો દુધ ભરના મુમકીન નહીં ઈસી તરહ તાલીમે ઈલ્મીકી ઉમરમેં કીસીકો કામિલ ઈલ્મ ભી નહીં દીયા જ સકતા.

હા. તાલીમ હાસિલ કરને કે વક્ત કોઈ એસા ઈદારા યા ઊસ્તાદ મીલ જાયે જે ઈસ્કે અંદર સહી ઝાવિયા (દ્રષ્ટિકોણ) પૈદા કર દે ઈસકી રેહનુમાઈમેં આદમી આગે બઢતા હે ઓર અપની જાત સે મહેનત કરકે તરક્કી કરેતો વો નોબલ ઈનામ તક પહોંચ જાતા હે.

ઠીક યહી મામલા મદ્રસેકી તાલીમ કા હે કોઈ મદ્રસા ખુદ કીસીકો બડા આલિમ નહીં બનાતા મદ્રસાકા કામ હૈ કે વો આદમી કો સહી તર્જે ફિકર (પદ્ધતિ) દે. જીસ્કી રોશનીમેં વો આઈન્દા અપના ઈલ્મી સફર મુફીદ સિમ્ત મેં જરી રખ સકે. યહાં તક કે વો ઈલ્મકે આ'લા દરજે તક પહોંચ જાયે.

ઈન્સાનકી ઈસ્તેઅદાદ હંમેશા બઢતી રહી હૈ ચુંનાચે ઈલ્મ હાસિલ કરને કે લીચે ઈસ્કા સફર ભી હંમેશા જરી રહતા હૈ સબસે ઝયાદા અહમિયત ઈસ બાત કી હૈ ઈબ્તેદાઈ ઊમરહી મે ઊસ્કો મુતા'લા ઓર નતીજ તક પહોંચેનેકા સહી રૂખ મીલ જાયે યે રૂખ ઊસ્તાદ ઓર ઈદારા દોનોં સે મીલતા હે. એક લાયક ઊસ્તાદ ગોયા જંદા લાયબ્રેરી હોતા હૈ જે તાલીમે ઈલ્મકો બેહતરીન રેહનુમાઈ દેતા હૈ. ઈસી તરહ ઈદારે કા માહોલ અગર સેહતમંદ હો તો વો ખુદ બ ખુદ તાલીમે ઈલ્મકી ઈલ્મી શખ્સીયત કી તકમીલમેં મદદગાર સાબિત હોતા હૈ.

(દીની મદારિસ -૯/૨૦૦૦)

બહેતરીન ઉમ્ર જવાની કી હૈ :-

“ દિવાને હુમાસ ”કા એક શ્લોક હૈ જીસ્કા તરજુમા યે હૈ કે “ જબ આદમી જવાની કી ઉમ્રમેં મદર્નગી કે સિકાત હાસિલ કરને મેં આજીઝ રેહ જાયે તો આધેડ ઉમ્રમેં ઊસ્કો પાના ઊસ્કે લીચે બહોત મુશ્કીલ હૈ.”

કામ કરનેકી બેહતરીન ઉમ્ર જવાની કી ઉમ્ર હોતી હૈ જે આદમી જવાનીકી

ઊંચકો ઈસ્તેમાલ ન કર સકે વો બડી ઊંચકે બાદ કોઈ બડા કામ નહી કર સકતા. ઈસવીયે તાલીબે ઈલ્મી કે ઝમાને કે અવકાત કા કોઈ હિસ્સા બરબાદ નહીં કરના ચાહીયે રાતદીનકી હર ઘડી કો મુફીદ તૌર પર ઈસ્તેમાલ કરના ચાહીયે જીસ્કા યે મિજાજ બન જાયે તો ઊસ્કે લીયે આગે યે બેહદ કારઆમદ સાબિત હોગા.
(દીની મદારિસ -૯/૨૦૦૦)

ઈન્સાન કો સતાના :-

“ હૂઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે કે તુમ લોગ ખુદા કે બંદો કો તકલીફ ન દો. ઔર ઊંચકો આર (શરમ) ન દીવાઓ. ઔર ઊંચકી પોશીદા બાતોં કો તલાશ ન કરો ”
(મસ્નેદેઅહમદ / ૨૮૪)

ઈન્સાની સમાજ બનાને કે લીયે જરૂરી હે કે લોગોંકે અંદર અખલાકી અહેસાસ જંદા હો, વો દુસરોંકી રિઆયત કરના જનતે હો, વો અપને ઊપર દુસરોં કા યે હક સમજતે હો કે ઈન્હે દુસરોં કે લેયે હરગીઝ મસ્અલા નહી બનના હે. યહાં તક કે ઊસ વક્ત ભી નહી જબ કે ઊંચકે પાસ બજાહીર કોઈ ઊંચર મૌજુદ હો.

હર આદમીકો ચાહીયે કે વો સમાજકે અંદર ઈસતરહ રહેં કે ઈસસે કીસીકો કોઈ તકલીફ ન પહોંચે, અપની ઝબાન સે કોઈ એસી બાત નહી બોલની ચાહીયે જીસસે દુસરો કો તકલીફ હો, ઔર ન કોઈ એસા કામ કરના ચાહીયે જીસસે દુસરો કો તકલીફ હો, ઔર ન કોઈ એસા કામ કરના ચાહીયે જીસ્મે અપના તો ફાયદા હો મગર દુસરોંકે લીયે વો નુકશાન કા સબબ બન જાયે. એસી હર બાત ઔર કામ જે દુસરે ઈન્સાનોંકો સતાને કે લીયે હો ઉસ્કા કરનેવાલા ઈન્સાન બે કિમંત આદમી હે ખુદાકી નજરમેં ઔર બંદો કે નજરમે ભી.

આદમી સે કબી કોઈ એસી ગલ્તી હો જાતી હે જીસ્કી વજહસે ઊંચકો શરમીંદગીંકા અહેસાસ હોતા હે એસી બાતકો બાર બાર બયાન કરકે ઊંચકો શરમીંદા કરના દુરસ્ત નહી કે તુમ વહી તો હો જીસ્ને એસા કિયા યા જીસ્કે બાપને એસા કિયા ઈસ કિસમકી બાતેં કરકે કીસીકો શરમીંદા કરના એક ગેરઈન્સાની કામ હે.

આદમીકો ચાહીયે કે વો દુસરોં કી ઈઝઝત ઔર એહતીરામકા ઈત્નાહી ખ્યાલ કરે જીત્ના વો ખુદ અપની ઈઝઝત કા વિહાજ કરતા હે હર આદમી કી કુછ એસી બાતેં હોતી હે જીસ્કો વો પોશીદા રખના ચાહતા હે વો નહી ચાહતા

કે દુસરે લોગ જિસે જાને, જો શખ્સ લોગોંકી ઐસી બાતોં કે પીછે પડે ઔર હૂંઢ હૂંઢકર ઊંન્કા પતા લગાયે ઔર લોગોંમેં જિસ્કો ફેલાયે વો એક ઐસા ગેરઅખલાકી કામ હૈ જો અચ્છા સમાજ બનાનેકી રાહમેં મુસ્તકીલ રૂકાવટ હૈ.
(અલ રિસાલ - ૪ / ૮૮ / ૪૪)

કીસી ઘરમેં સાસ ઔર બહું કા ઝઘડા ક્યું હોતા હૈ ? સોચીયે તો ખાનાપીના કપડાં ઔર જરૂરીયાતે ઝીંદગી દોનોમેસે હર એક કો પુરીતરહ મીલી હુઈ હોતી હૈ ફીર ઝઘડા કિસ બાતકા ? યે ઝઘડા સિફ પાવર કા હોતા હૈ દોનોં મેસે હર એકકી ખ્વાહીશ હોતી હૈ કે ઘરકા સારા ઈખ્તેયાર મેરે પાસ રહે ઔર ઈખ્તેયાર યા પાવર ભાગીદારી પસંદનહી કરતા (વો કીસી એકહી કે પાસ રહ સકતા હૈ) ઇસલીયે દોનો મેં બરાબર ઝઘડા યાવું હો જતા હૈ.

મસ્જીદ ઔર મદ્રસોમેં ઝઘડા ક્યું હોતા હૈ વહાં ભી હર એક કો ઈબાદત ઔર ત'અલીમ યા ઈદારે કી ખિદમતકે મોકે મીલે હુએ હોતે હૈ. ફીર ઝઘડા ક્યું ? યે ઝઘડા સિફ પાવર કા હૈ.

કુછ લોગ ચાહતે હૈ કે તમામ પાવર મેરે હાથમેં રહે ઇસ બાત પર દુસરે લોગોં સે ઝઘડા હોતા હૈ જો કે ઈન્કી તરહ વો ભી અકેલે તમામ પાવર કે માલીક હો.

ઈસી તરહ કાશ્મીર, બર્મા, ફિલીપાઈન્સ, ફલેસ્તીન ઔર દુસરે મકામ પર ઝઘડા ક્યું હૈ ? યે તમામ ઝઘડા ભી પાવર કા ઝઘડા હૈ ઝઘડા કરને સે પહેલે હર જગા કે ઈન્સાનોં કો ઝીંદગી કી જરૂરીયાત પુરી તરહ મીલી હુઈ થી. દીની ઔર તા'લીમી ઔર રોઝગારી કે કામ કે મોકે (ચાન્સ) ઊંન્હે પુરી તરહ હાસિલ થે. ઈસ્કે બાવુજુદ હર જગા ખુની જંગ ક્યું બરપા હો ગઈ સિફ પાવર કે લીયે.

હકીકત મેં પાવર એક દદેસર હૈ યે દદે સરકો દુસરોં કે હવાલે કરકે જરૂરીયાતે ઝીંદગી પર કનાઅત (સંતોષ) કરનેવાલે બન જાયે. ફીર સમાજમેં લડાઈ ઔર ટકરાવ કી હાલત અપને આપ ખત્મ હો જાયેગી પાવર કે લીયે વો લોગ લડતે હૈ જીન્કો કોઈ કામ ન કરના હો ક્યું કે કામ કરનેકા મોકા હાલમેં હર ઈન્સાન કે લીએ મૌજુદ રહેતા હૈ
(અલ-રિસાલા-૧૨/૮૬)

ઈન્સાન અપને આપકો પહેયાન :-

અગર કીસી મજલીસમેં યે સવાલ ઊઠાયા જાયે કે આજ ઈન્સાનકા સબસે

બડા મસ્અલા ક્યા હૈ ? તો મુખતલીફ લોગ ઊસ્કા અલગ અલગ જવાબ દેગે. કોઈ કહેગા સબસે બડા મસ્અલા યે હૈ કે એટમી હથિયારો કા તજુરબા બંધ કીયા જાયે. કોઈ દુનિયા કી બઢતી આબાદીકો સબસે બડા મસ્અલા કરાર દેગા. કોઈ કહેગા પૈદાવર, કે નિઝામકો સહી કરના યે મૌજુદા ઈન્સાન કા સબસે બડા મસ્અલા હૈ. અલગ અલગ કિસમકે જવાબ સુનાઈ દેગે.

ઈસસે જહીર હોતા હૈ કે ઈન્સાન અપને આપકો નહી જનતા અગર વો અપને કો જનતા તો સબકે જવાબ એક હોતે. સબ યે કેહતે કે આજ ઈન્સાનકા સબસે બડા મસ્અલા યે હૈ કે ઈન્સાન અપની હકીકત કો ભુલ ગયા હૈ. વો ઈસ હકીકત સે ગાફિલ હે કે ઈસે એક દીન મરના હૈ. ઔર મરને કે બાદ અપને માલિક કે પાસ હિસાબ કિતાબ કે લીયે જના હૈ અગર હમ જીંદગી કી હકીકત કો સમજલે તો હમકો નહી બલ્કે આખિરતકો અસલ મસ્અલા કરાર દેગે.

સબસે બડા મસ્અલા :-

આજભી દુનિયાકે બહોત સે ઈન્સાન ખુદા ઔર આખિરતકો માનતે હૈ. એસા નહી હૈ કે વો ઈસ્કા ઈન્કાર કરતે હો મગર ઈસ માનને કા તઅલુક ઊન્કે અમલસે નહી હૈ.

આજભી દુનિયાકી જીંદગીમેં હર શખ્સકે સામને સિફ્ત યે સવાલ હૈ કે વો અપની આજ કી દુનિયા કો કીસ તરહ કામ્યાબ બનાયે. અગર હમારી રસદગાહે (વેધશાળા) કીસી રોજ યે એલાન કર દે કે ઝમીન કી કુવ્વત (ગુરૂત્વાકર્ષણ) ખત્મ હો ગઈ હૈ ઔર એક ઘંટેમેં છ હજાર મીલકી રફતારસે સુરજકી તરફ ખીચી જ રહી હૈ તો સારી દુનિયામેં કોહરામ (માતમ) મચ જાયેગા. ક્યુંકે ઈસ એલાનકા મતલબ યે હૈ કે ચંદ હફતોમેં ઝમીન પરસે હર કિસ્મકી જીંદગીકા ખાત્મા હો જાયેગા.

મગર યે દુનિયા હરઘડી ઈસસે જ્યાદા બડે ખતરે સે દોચાર હૈ. મગર કોઈ નહી જો ઈસસે ગભરાનેકી જરૂરત મેહસુસ કરતા હો. યે ખતરા ક્યા હૈ ? યે કયામતકા ખતરા હૈ. જો જમીન ઔર આસ્માનકી પૈદાઈશ કે રોજ હી ઊસ્કે લીયે મુકદદર હો ચુકા હૈ. ઔરજીસ દુનિયાકી તરફ હમ સબ લોગ તેજી સે દોડ રહે હૈ અકીદે કે હિસાબસે હમ સબ ઈસ હકીકતકો તસ્લીમ કરતે હૈ. મગર બહોત કમ લોગ ઈસ્કે બારેમેં સંજીદગી (ગંભીરતા) સે કુછ સોચનેકી જરૂરત મેહસુસ કરતે હૈ.

અગર આપ શામકે વક્ત કીસી બજારમેં ખડે હો જાયે ઓર વહાં દેખે કે લોગ કીસ લીયે દોડ ભાગ કર રહે હૈ તો આપકો માલુમ હો જાયેગા કે આજકે ઈન્સાન કીસ ચીજ કો અપના મસ્અલા બનાયે હુએ હૈ.

જરા ખ્યાલ કીજીયે ભરે બજારમેં મોટરોંકી દોડ ભાગ કીસ લીયે હોતી હૈ. દુકાનદાર કીસકે લીયે અપની દુકાન સજાયે હુએ હૈ. ઈન્સાનો કે કાફલે કહાં આતે જાતે નજર આતે હૈ. લોગોં કી બાતચીતકા મૌઝુઅ (વિષય) ક્યા હૈ ? ઓર એક દુસરેકી મુલાકાત કીસ ગરજ સે હો રહી હૈ કીન ચીજોં સે લોગ દીલચસ્પી લે રહે હૈ ઊંન્કી બેહતરીન સલાહિયતે ઓર ઊંન્કે જૈબ કે પૈસે કીસ મક્સદકેલીયે ખર્ચ હો રહે હૈ, જો ખુશ હૈ વો ક્યા ચીજ પાકર ખુશ હૈ. ઓર જો ચ્હરે ઊદાસ નજર આ રહે હૈ કીસ ચીજકી મેહરૂમીને ઊંન્હે ઊદાસ બના દીયા હૈ, અગર આપ ઈન લોગોંકી મશગુલીયાં ઓર ઊંન્કે મુંહસે નિકલી હુઈ બાતોંકા જવાબ માલુમ કરે તો ઈસી સે આપકો ઈન સવાલોં કા જવાબ ભી માલુમ હો જાયેગા કે આજ કા ઈન્સાન કીસ ચીજકો અપના અસલ મસ્અલા સમજતા હૈ ઓર ક્યા હાસિલ કરના ચાહતા હૈ.

હકીકત યે હૈ કે બાઝારોંકી ચેહલ પેહલ ઓર મશગુલીયોંવાલી સડકોં પર ઈન્સાનોંકી મુસલસલ આમદો રફત પુકાર રહી હૈ. કે આજકા ઈન્સાન અપની ખ્વાહીશોં કે પીછે દોડ રહા હૈ. વો આખિરતકો નહીં સિર્ફ દુન્યાકો હાસિલ કરના ચાહતા હૈ અગર વો ખુશ હૈ તો ઈસલીયે ખુશ હૈ કે ઊસ્કી દુન્યવી તમન્નાએ પુરી હો રહી હૈ અગર વો ગમગીન હૈ તો ઈસલીયે ગમગીન હૈ કે ઈસ્કી દુન્યવી ખ્વાહીશોં પુરી હોતી હુઈ નજર નહીં આતી આજકી જરૂરતે, આજકા આરામ, આજકી ઈજઝત, આજ કે મોકે (ચાન્સ) બસ ! ઈન્હીકો પા લેનેકા નામ લોગોંકે નજદીક કામ્યાબી હૈ. ઓર ઈન્હીસે મેહરૂમ રહેને કા નામ લોગોં કે નજદીક નાકામી હૈ. યહી વો ચીજોં હૈ જીસ્કે પીછે સારા ઈન્સાનોં કાફલા ભાગા ચલા જ રહા હૈ કીસીકો ભી આનેવાલે દીનકી ફિકર નહીં હર શખ્સ આજકે પીછે દિવાના હો રહા હૈ.

યે હાલ સિર્ફ બડે શહેરોંકા નહીં હૈ બલ્કે જહાં ભી ચંદ ઈન્સાન બસતે ઓર કુછ ચલતે ફીરતે લોગ મૌજુદ હૈ. ઈન સબકા યહી હાલ હૈ આપ કીસીકો દેખીયે વો ઈસી ખ્યાલમેં ડુબા હુઆ નજર આયેગા મર્દ હો યા ઓરત અમીર હો યા ગરીબ, બુઢા હો યા જવાન, જાહિલ હો યા આલિમ, શહેરી હો યા દેહાતી, યહાં તક કે મજહબી હો યા ગેરમજહબી સબ કે સબ ઈસ સિમ્ત (જનીબ) ભાગે ચલે જ રહે હૈ. આજ આદમીકી સબસે બડી તમન્ના સિર્ફ યે હૈ

કે દુનિયામેં વો જીત્ના હાસિલ કર સકતા હૈ કર લે ઈસીકો અપને લીયે “કામ” સમજતા હૈ ઈસીકે લીયે અપને બહેતરીન સલાહિયતોકો ખર્ચ કરતા હૈ ઈસકી ફિકરમેં રાત-દીન મશગુલ હૈ હદ થે હૈ કે અગર ઝમીર (દીલ - દીમાગ) ઓર ઈમાન કો કુરબાન કરકે થે ચીઝ મીલે તો વો અપના જમીર ઓર ઈમાન ભી ઈસ દેવી કે નજર (અપાર્ણ) કરને કે લીયે તૈયાર હૈ વો દુનિયા કો હાસિલ કરના ચાહતા હૈ ચાહે વો જીસ તરહ ભી મીલે.

મગર ઈસ તરહકી કામ્યાબી સિફ દુનિયાકી કામ્યાબી હૈ આખિરતમે વો બિલકુલ કામ નહીં દે સકતી જો શખ્સ સિફ આજકી દુનિયા બનાનેકે ફિકરમેં હૈ ઓર આખિરતકી તરફસે ગાફિલ હૈ. ઊસ્કી મિસાલ ઊસ શખ્સકી તરહ હૈ જો અપની જવાનીમેં અપને બુઢાપેકે લીયે જમા નહીં કરતા થહાં તકકે જબ ઊસ્કી કુવ્વત જવાબ દે દેતી હૈ ઓર વો કામ કરનેસે મઅજુર (લાચાર) હો જતા હૈ તો ઊસ્કો માલુમ હોતા હૈ કે અબ ઈસ્કા કોઈ ઠીકાના નહીં હૈ. વો દેખતા હૈ કે મેરે પાસ મકાન નહીં હૈ મગર અબ વો નયા મકાન નહીં બના સકતા, વો દેખતા હૈ કે ઊસ્કે પાસ મોસમોસે બચને કે લીયે કપડા બિસ્તર નહીં હૈ મગર અબ ઊસ્મે ઈત્ની સકત (શક્તિ) નહીં કે વો અપને લીયે કપડે ઓર બિસ્તરકા બંદોબસ્ત કર સકે. વો દેખતા હૈ કે ઊસ્કે ખાનેકા કોઈ ઈન્તિજામ (વ્યવસ્થા) નહીં હૈ મગર અબ વો અપને ખાને કે લીયે કુછ નહીં કર સકતા. વો હસરતકે સાથ કીસી દિવાર કે સાયેમેં ચીંથડા લપેટે હુએ પડા રહેતા હૈ. જીસ પર કુત્તે ભોંકતે હૈ ઓર લડકે કંકર મારતે હૈ.

હમ અપની આખોસે ઈસતરહકી મિસાલેં દેખતે હૈ જીસસે એક હલ્કા અંદાજ હો સકતા હૈ કે આખિરતકી કમાઈ ન કરનેવાલોં કે લીયે આખિરતકી જીંદગી કેસી હોગી. મગર ઈસ્કે બા વજુદ હમારે અંદર કોઈ ખલબલી પૈદા નહીં હોતી હમમેં કા હર શખ્સ સિફ અપને આજકી તા’મીર મેં મશગુલ હૈ વો અપને કલ યાની આખિરત કી કોઈ ફિકર નહીં કરતા.

અગર થે સવાલ કીયા જાયે કે ઈસ કાઈનાતમેં વો કોનસી હકીકત હૈ જીસ્કો હર શખ્સ માનતા હો તો ઊસ્કા એક હી જવાબ હોગા “મૌત”

મૌત એક એસી હકીકત હૈ જો હર છોટે બડે કો તરવીમ કરની પડતી હૈ. હમમેં સે હર શખ્સ જાનતા હૈ કે કીસી વક્ત ભી મૌત આ સકતી હૈ મગર જબ મૌત કા ખ્યાલ આતા હૈ તો આમ તોર પર લોગ સિફ ઈત્ના સોચતે હૈ કે “મેરે મરને કે બાદ મેરે બચ્ચોં કા ક્યા હોગા” મરનેસે પહેલે વો અપની જીંદગીકે

બારેમેં બહોત સોચતે હૈ. મગર મરનેકેબાદ ઊન્હે સિર્ફ ઘર ઔર બચ્ચોંકી ફિકર હોતી હૈ બચ્ચોંકા મુસ્તબીલ (ભવિષ્ય) મેહકુઝ કરને કે લીયે તો વો સારી ઊમ્મ લગા દેતે હૈ મગર જો મુસ્તકબીલ ખુદ ઊન્કે સામને આનેવાલા હૈ ઊસ્કી તા'મીરકે લીયે કૌશીષ નહીં કરતે ગોયા ઈન્કે મરનેકે બાદ સિર્ફ ઊન્કે બચ્ચોંકા પુજુદ બાકી રહેગા ખુદ ઊન્કા કોઈ પુજુદ નહીં હોગા. જીસ્કે લીયે ઊન્હે તૈયારી કરનેકી જરૂરત હો.

ઈસ તરહકા સોચના ચે બતાતા હૈ કે શાયદ ઉસ્કો ચે અહેસાસ નહી હૈ કે મરનેકે બાદ ભી એક જંદગી હૈ હાલાંકે. અસલી જંદગી મરનેકે બાદ હી શરૂ હોતી હૈ. અગર ઊન્હે ઈસ બાત કા ચકીન હોતા કે મરકર જબ વો કબ્રમેં દફન હોતે હૈ તો દર હકીકત વો કબ્રમેં દફન નહી હોતે બલ્કે એક દુસરી દુનિયામેં દાખિલ કર દીયે જાતે હૈ તો વો બચ્ચોંકે મુસ્તકબીલ કે બારેમેં સોચનેસે પહેલે ચે સોચતે કે મેરા અંજમ મરનેકે બાદ ક્યા હોગા ?

હકીકત ચે હૈ કે મૌજુદા દુનિયા કે અકસર ઈન્સાનોં કા ચે ચકીન કમજોર હો ગયા હૈ કે વો મરને કે બાદ ખત્મ નહી હોતા બલ્કે એક નઈ જંદગી હાસિલ કરતા હૈ. જો મૌજુદા જંદગી સે ઝયાદા અહમ હૈ.

(ઈસ્લામ ઔર અસરેહાજર - ૧૨૭)

આખરી બાત :-

ઈન્સાન કી જંદગી એક નિહાયત લંબી ઔર મુસલસલ જંદગી હૈ. મૌત ઈસ જંદગી કી આખરી હદ નહી હૈ બલ્કે વો ઊન્કે દુસરે દૌર કી ઈબ્તેદા હૈ મૌત હમારી જંદગી કે ઈન દો મંઝીલોં કે દરમ્યાન એક હદ્દે ફાસિલ હૈ જો એક દુસરો કો અલગ કરનેવાલી હદ કાયમ કરતી હૈ. ઊસ્કો મિસાલ કે ઝરીયે યું સમજીયે કે કિસાન એક ફસલ બોતા હૈ. ઊસ પર કૌશીષ કરતા હૈ. અપના સરમાયા ઊસ્મે લગાતા હૈ. યહાં તક કે ફસલ તૈયાર હોકર સુખ જાતી હૈ ઊસ વક્ત વો ઊસે કાટ લેતા હૈ. તાકે ઊસસે ગદ્દા હાસિલ કરકે અપની સાલ ભરકી ખોરાક કા ઈન્તિઝામ કરે. ફસલ કા કાટના ફસલ કે એક દૌર કા ખત્મ હોના ઔર દુસરે દૌર કા શરૂ હોના હૈ. પહેલે ફસલ કો બોના ઔર તૈયાર કરના થા. કાટને કે બાદ ઊસ્કા ફલ હાસિલ કરના ઔર ઊસસે અપની જરૂરત પુરી કરના હૈ. ફસલ કટનેસે પહેલે સિર્ફ કૌશીષ ઔર ખર્ચ થા ઔર ફસલ કટનેકે બાદ અપની મહેનત કા નતીજ પાના ઔર ઈસસે ફાયદા ઊઠાના હૈ.

ઠીક યહી હાલ હમારી જંદગીકા હૈ. હમ ઈસ દુનિયામેં અપની આખિરતકી ફસલ તૈયાર કર રહે હૈ. હમમે સે હર શખ્સ આખિરતમેં અપના ખેત રખતા હૈ

जुस्मे वो या तो भेती कर रहा है या जिसको भावी छोड़े हुआ है. जिसने या तो भराब बीज इस्तिमाव कीये है या अच्छे बीज डाले है. जिसने बीज डालकर या तो छोड़ दिया है. या वो बीज डालकर मुसबसब जिसकी निगरानी कर रहा है जिसने या तो काटोंकी इसब बोई है या इब और कुब ज़िगाये है वो यातो अपनी सारी ताकत इस भेतीको बहेतर बनानेमें लगाये हुआ है या दुसरे इबतुं मशगबो और दीबयस्थीयों मे वो अपना वक्त बरबाद कर रहा है. इस इसबकी तैयारीकी मुद्त इस वक्त तक है जब तक हमको मौत नहीं आ जाती. मौत आभिरतकी भेती काटने का दीन है. जब इस दुनियामे हमारी आंभ बंध होगी तो दुसरी दुनियामें हमारी आंभ भुबेगी वहां ज़िम्बरमें तैयार की हुई भेती हमारे सामने मौजूद होगी.

याद रभीये ! काटनेके दीन वही काटता है जिसने काटने से पहले भेती की डो और वोही यीज काटता है जे जिसने अपने भेतमें बोयी थी.

इस तरब आभिरतमें हर शप्स को वही इसब भीबेगी जे जिसने मौतसे पहले तैयार की है. हर किसान जनता है के जिसके घरमें ठीक उल्ताही गह्ना आयेगा जल्नी जिसने मेहनतकी है और वही यीज आयेगी जे जिसने बोई थी. इसी तरब आभिरत मे ली आदमीको इसीके बकदर भीबेगा जल्नी जिसने कोशीष की है. और वही कुछ भीबेगा जस्के बीये जिसने कोशीष की डो. मौत कोशीषोकी मुद्त भत्म डोनेका ओवान है और आभिरत अपनी कोशीषोका अंजम पानेकी आभरी जगा है. मौत के बाद दोबारा कोशीष करनेका मौका नहीं है और आभिरत कभी भत्म डोनेवाही नहीं है कील्ता संगीन है ये वाकेआ, काश ! इन्सान मौत से पहले इस डकीकतको समजवे क्युं के मौत के बाद समजना कुछ ली काम न आयेगा मौत के बाद डोशियार डोनेका सिई ये मतवब है के आदमी इस बात पर अइसोस करे के जिसने माज्में कील्नी बडी गल्ती की है, ओक ऐसी गल्ती जस्की कोई तवाही नहीं डो सकती.

इन्सान अपने अंजमसे गाइव है डालांकी जमाना जिसको निडायत तेज्से जिस वक्त की तरइ बीये ज रहा है जब इसवे कटनेका वक्त आ जयेगा वेकीन वो दुनियाके डकीर इयदों को डोसिव करनेमें मशगुब है और समजता है के मैं काम कर रहा हूं. डालांके दरअसब वो अपने कीमती अवकातको बरबाद कर रहा है जिसके सामने ओक अज्म मौका है. जस्को इस्तिमाव करके वो

અપને લીધે નાકાબીલે કયાસ હદ તક શાનદાર મુસ્તકબીલ બના સકતા હે. મગર વો કંકરીયોં સે ખેલ રહા હૈ ઊસ્કા રબ ઊસ્કો અપની જન્નતકી તરફ બુલા રહા હૈ જો કભી ખત્મ ન હોનેવાલી ઈઝઝત ઓર આરામકી જગા હૈ. મગર વો ચંદ દીનકી જુઠી લઝઝત મેં ખોયા હુઆ હૈ વો સમજતા હૈ કે મેં કુછ હાસિલ કર રહા હું હાલકે વો બરબાદ હો રહા હૈ. દુનિયામેં મકાન બનાકર વો સમજતા હૈ કે મેં અપની જીંદગી કી તા'મીર કર રહા હું. હાલકે વો સિફ રેતકી દિવારે ઊઠા રહા હૈ. જો ઈસી લીધે બનતી હૈ કે બનને કે બાદ ગીર જાયે ઈન્સાન અપને આપકો પહેચાન ! તું કયા કર રહા હૈ ઓર તુજે કયા કરના ચાહીએ.

(ઈસ્લામ ઓર અસરેહાજર - ૧૩૯)

અચ્છે કામ કરનેસે અચ્છે નામ મશહુર હો જાતે હૈ. :-

બાઝ લોગ સમજતે હૈ કે અચ્છે ઓર બુરે કામો કા સવાબ ઓર અઝાબ આખિરત હીં મેં મીલેગા. ઈસી લીધે કહતે હૈ કે દુનિયામેં અચ્છી ગુજરતી હૈ આખિરતકી ખબર ખુદા જાને ?

યાદ રખીયે ! અચ્છે ઓર બુરે કામોંકા સવાબ ઓર અઝાબ દુનિયામેં ભી મીલતા હૈ. દેખો ! આદમી અચ્છે કામ કરને સે દુનિયામેં ભી રાહતપાતા હૈ ઓર ઈઝઝત વ શરાફત કે નામોં સે મશહુર હો જાતા હૈ. જેસે ઈમાનદાર, મુત્તકી, પરહેઝગાર, વલી, જન્નતી, ગાઝી, નમાઝી, હાફિઝ, મૌલવી, હાજી, મુહાં, નેકબખ્ત, આલિમ, ફાજિલ, ખુદાપરસ્ત, ફરિશ્તા ખસ્લત, આબિદ, ઝાહિદ, સખી, ગૌસ, કુતુબ, અબ્દાલ, સાબિર, શાકિર, અદ્દાહવાલા બુરુગ, પીરોમુશ્દ, પારસા, રહમદીલ, મુન્સીફ, શરીફ, અફીફ (પાકદામન) વગેરહ.

ઓર બુરે કામ કરનેવાલે મર્દ હો યા ઓરત બુરે નામોં સે મશહુર હોજાતે હૈ. જેસા કે જલીલ, રજીલ, કંજુસ, હકીર, શૈતાન, મરદુદ, શરાબી, ઝાની, લુચ્ચા, બદમઆશ, ગુંડા, ચોર, ડાકું, જલીમ, ચુગલખોર, અદ્દાહકા ચોર, જુઠા, પાપી, દગાબાઝ, બેનમાઝી, ગદાર, દુનિયાદાર, ધોકાબાઝ, કાતિલ, બેઈમાન, બેશરમ, બેહયા, બેગૈયરત, બેઈઝઝત, દોઝખી, બેદીન, કાફિર, મુશર્રીફ, ખુની, લાલચી, હરામખોર, હરામઝાદા, દય્યુસ વગેરહ.

અબ સમજલોકે અચ્છે કામ કરને અચ્છે હૈ યા બુરે કામ કરને અચ્છે હૈ યે, તો દુનિયા કા અંજમ હુઆ. મરને કે બાદ ખુદાહી જાને કયા અંજમ હોગા. ?

(બાગેજન્નત - ૫૧)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

અરછે અમલકી તોફીક હો તો જીંદગી બડી નેઅમત હૈ :-

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં એક શખ્સને અર્જ કીયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) આદમીયોં મેં કોન બેહતર હૈ ? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા કે :- જીસ્કી ઊમ્મ લંબી હુઈ ઓર ઊસ્કે આમાલ અચ્છે રહે ફીર ઊસી સાઈલને અર્જ કિયા કે :- આદમીયોંમેં જયાદા બુરા કોન હૈ ? આપ (સ.અ.વ.) ને જો ઈશ્દિ ફરમાયા જીસ્કી ઉમ્મ લંબીહુઈ ઓર આમાલ ઉસ્કે બુરે રહે. (મસ્નદેઅહમદ) (મઆરિફુલ હદીસ - ૨/૮૩૮)

દરયુસ કીસે કહતે હૈ ?

રસુલે પાક (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા :- દરયુસ ભડવે ઓર બેગયરત આદમીકો.કહતે હૈ. કે અપની બહુંબેટી બીવી કી બદકારી જનકર ઊસ્સે ખુશ રહે. જાની ઓર જાનીયલ પર ચૌદહ તબક લઅનત કરતે હૈ. ઓર જન્નત કે દરવાજે પર લીખા હુવા હૈ “ મેં જન્નત હું ઓર દરયુસ પર હરામહું ” ઓર જો લોગ અપની બહુ, બેટી, બીબી વગેરહસે બદકારી કરવાતે હૈ ઓર ઝીનતકે સાથ ઘરસે ઈસલીયે નીકાલતે હૈ કે લોગ દેખે યે સબ દરયુસ હૈ.

(બાગે જન્નત - ૬૬)

ઈસ્લાહ સે માયુસી કે અસ્બાબ :-

- * દીને ઈસ્લામ કે મિજાઝસે વાકીફ ન હોના.
- * દુનિયાકી મોહબ્બત ઓર મૌતસે નફરત
- * ઈસ મકસદ કો ભુલાના જીસ્કે લીયે મુસલમાનકો પૈદા કિયા ગયા હૈ.

જીસદીન મુસલમાન સમજ લેગેં કે ઈસ્લામ કુવ્વત ઓર તાકતવાલા દીન હૈ ઈસ્લામ ઈલ્મવાલા દીન હૈ ઈસ્લામ એસા દીન હૈ જીસ્ને જમીનપર ઈન્સાનકો અદલાહકા ખલીફા ઓર નાયબ કરાર દીયા હૈ. તાકે ઈન્સાન ઈસ્કી લગામ અપને હાથમેં પકડેં ઓર ઊસ્કે ખજાનોંકો જહીર કરે.

જીસદીન મુસલમાન સમજ લેગેં કે ઈસ્લામ ને ઈન્સાનકો ઈઝઝતકા મુકામ દીયા ઓર ઊસ્કો બે શુમાર મખ્લુક પર ફઝીલત દી. તાકે અપની જીમ્મેદારીયોંકો ખુબીસે અદા કરેં.

ઓર જીસ દીન યે ખાત સમજલેગેં કે ઈસ્લામ અમલ ઓર યકીનવાલા દીન હૈ ઓર જીસ દીન યે સમજલેગેં કે ઈસ્લામને માયુસી (નાઝિમ્મીદી) કો હરામ

કરાર દીધા હૈં ઓર માયુસીસે મના કીયા હૈ. ઓર જીસ દીન જન લેગેં કે ઈસ્લામ ઈઝઝત ઓર બુઝુગીવાલા દીન હૈ ઈસલીયે જરૂરી હૈ કે “ઈસ્લામકા તાજ” અપને સરોં પર રખેં ઓર પુરે આવમમેં ઊસ્કા ઝંડા બુલંદ કરેં.

وَكَلِّهِ الْعِزَّةَ وَكِرْسُوْلَهُ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَلَكِيْنَ الْمُنْفِقِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ (૧૩૯-૨૮૫)

તરજુમા :- અદલાહ હી કે લીયે ઈઝઝત હૈ ઓર ઊસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) ઓર મુસલમાનોં કે લીયે લેકીન મુનાફીક નહીં જાનતે.”

જીસ દીન મુસલમાન ઊપર લીખી ગઈ હકીકતોકો સમજલેગેં ઓર દઅવત કા મુબારક ફરીજા અંજમ દેનેવાલે ઈસ મિજાઝસે વાકીફ હો જાયેગેં તો ઊન પર ના ઊમ્મીદી સવાર નહી હોગી. ઓર ન માયુસી હોગી બલ્કે વો દઅવત ઓર ઈસ્લાહ ઓર કોમકી તામીર કે મૈદાનમેં ઘુસ જાયેગે તાકે અપને અસ્લાફ (બુઝુગો) કી તરહ પુરી દુનિયાકે ઊસ્તાઝ ઓર મુઅલ્લિમ ઓર રેહનુમા બનસકે ઓર જીંદગી કી અંધેરીયાં રોશન મિનાર બન જાયે ઓર ઈન્સાનિયત ઊન્કે ઊલુમ સે સેરાબ હોતી રહે. ઓર યે લોગોંકે પેશવા બને રહે યહાં તક કે દુનિયા ખત્મ હો જાયે ઓર કિયામત કાયમ હો જાયે.

જીસદીન મુસલમાન ઓર ખાસકર ઊલ્મા ઓર દઅવત ઓર તબ્લીગકા કામ કરનેવાલે હઝરાત દુનિયાકી મુહબ્બતસે આઝાદ હો જાયેગેં ઓર ઊસ્કી સીઝોંમેં જરૂરતસે ઝયાદા દીલ લગાના છોડ દેગેં ઓર અપના મક્સદ લોગોંકી હિદાયત ઓર ઈસ્લાહ ઓર જમીન પર ખુદા કે હુકમોંકો નાફીઝ કરના બનાલેગેં ઓર જીસ દીન બુઝદીલી ઓર મૌતકો નાપસંદ કરનસે નજાત હાસિલ કરલેગેં ઓર સચ્ચે દીલસે યે બાત સમજલેગેં કે રિઝક અદલાહ કે હાથ મેં હૈ ઓર નફા પહોંચાને વાલા વોહી હૈ. તો ઊસી દીન દઅવત ઈદ્દહાહ ઓર તરબિયત વ ઈસ્લાહ કે મેદાનોમેં બગૈર ખોફ કે આગે બઢગેં ઓર ઊન્કો યકીન હોગા કે અદલાહ તઆલા જરૂર ઊન્કી નુસરત (મદદ) ફરમાયેગા.

જીસદીન મુસલમાન યે સમજલેગેંકે દુનિયાકી જીંદગી એક અઝીમુશ્શાન મક્સદ કે લીયે અતા કિ ગઈ હૈ તો ફીર ઊન્કા હાલ કુછ ઓર હી હોગા અદલાહ તઆલાને ઈસ મક્સદકો ઈસ તરહ બયાન ફરમાયા હૈ.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ (૨૮૬-૨૮૭)

તરજુમા :- “ ઓર મૈને જિન ઓર ઈન્સાન કો ઈસી લીયે પૈદા કિયા હૈ કે મેરી ઈબાદત કિયા કરે.”

ઔર યે બાત સાફ જાહીર હૈ કે ઇબાદત ઔર બંદગી દીને શરીઅતકે સામને ગરદન જુકા દેને ઔર અદ્વાહતઆવાકે બતાયે હુએ સિરાતે મુસ્તકીમ પર ચલનેકા નામ હૈ.

ઈસલીયે મુસલમાનોંકો અપને મઝહબ ઔર દીનકે મિજાઝકો સમજ લેના ચાહીયે તાકે વો દુનિયા કી મુહબ્બત ઔર મૌત સે નફરત કી બિમારી સે છુટકારા પા સકે. ઔર ઈસ અઝીમુશ્શાન મકસદકો પહેંચાનલે જીસ્કે લીયે વો પૈદા કિયે ગયે હૈ તાકે ઈસ્લામકી સરબુલંદી કે લીયે કોશીષ કરે ઔર અપની ઈઝઝત ઔર શૈક્ત કો દોબારા હાસિલ કર સકે.

લેકીન સવાલ યે હૈ કે આખિર ઈસ્લાહકા તરીકા ક્યા હો ? ઔર ઈસ જમાનેમેં મા-બાપ ઔર તરબિયત કરનેવાલે હઝરાતકી જીમ્મેદારીયાં ક્યા હૈ ?

તોં ઈસકા જવાબ એક હી લફઝસે દિયા જ સકતા હૈ. ઔર વો હૈ “તરબિયત” લેકીન તરબિયતકા મૈદાન બહોત વસીઅ હૈ. તરબિયત કા મતલબ યે બી હૈ કે અફરાદકી તરબિયત હો ખાનદાન કી હો મુઆશરે ઔર ઈન્સાનિયત કી તરબિયત હો જીસ્કા મકસદ સિફ યે હૈ કે એક ઊમ્મા ઔર પાકીઝા માહોલ કાયમ હો ઔર મિસાલી ઊમ્મત પૈદા હો.

ઔલાદકી તરબિયત હકીકતમેં એક શાખ (ડાલી) હૈ. ઊસ્કી તરબિયત ઈસ્લામ ઈસલીયે કરના ચાહતા હૈ કે વો એક નેક ઔર કામકા હથિયાર બન સકે. ઔર જીંદગીકે મૈદાનમેં કામકા ઈન્સાન સાબીત હો.

(તરબિયતે ઔલાદ - ૪૪)

ઈસ્લાહ ન હોનેકે દો સબબ :-

ઈસ ઝમાનેમેં દઅવત ઔર ઈસ્લાહ કા કામ પુરી તરહ અસર ન કરનેકે દો સબબ હૈ. એક તો ઝમાનેકા ફસાદ, બિગાડ, ઔર હરામ ચીઝોંકી કસરત કે સબબ આમ તૌર પર લોગોકે દીલ સખ્ત ઔર આખેરતસે ગાફીલ હો ગયે હૈ. ઔર હક કુબુલ કરનેકી તૌફીક કમ હો ગઈ હૈ. ઔર બાઝ તો ઈસ અઝાબમેં મુબ્તલા હૈ જીસ્કી ખબર રસૂલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને દી થી. કે આખીર ઝમાને મેં બહોતસે લોગોં કે દીલ ઊધિ હો જાયેગે. ભલે બુરેકી પહેચાન ઔર જઈજ ઔર નાજઈઝ કા ફર્ક ઊન્કે દીલ સે ઊઠ જાયેગા.

ઔર દુસરા સબબ યે કે અમ્મબિલ અમ્રૂફ ઔર નહી અનીલ મુન્કર ઔર

દઅવતે હક કે ફરાઈઝસે ગફલત આમ હો ગઈ અવામ કા તો ક્યા ઝિક ! ખાસ ઊલ્મા ઓર નેક લોગોં મેં ઈસ જરૂરતકા અહેસાસ બહોત કમ હે. યે સમજવીયા ગયા હે કે અપને આમાલ દુરુસ્ત કર લીયે જાયે. તો યે કાફી હે ચાહે ઊન્કી ઔલાદ, બીવી, દોસ્ત અહબાબ કેસેહી ગુનાહોમેં મુબતલા રહે. ઊન્કી ઈસ્લાહકી ફીકર ગોયા ઉન્કો હેહી નહી. હાલાંકે કુઆનિમજીદ ઓર હદીસમેં સાફ લફઝો હર શખ્સકે જીમ્મે અપને એહલો અયાલ ઓર તઅલ્લુકવાલોંકી ઈસ્લાહકો ફર્જ કરાર દે રહી હે. (૧૧૯-૨૮૫) قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا

“ યાની અપનેકો ઓર અપને એહલો અયાલ કો દોઝખકી આગસે બચાઓ.”

ઓર અગર કુછ લોગ દઅવત ઓર ઈસ્લાહ કે ફર્જકી તરફ તવજ્જો ભી દેતે હે તો વો કુઆની તા'લીમ ઓર નબવી દઅવતકે ઊસુલ ઓર આદાબ સેવાકીફ નહીં હે. બે સોચે સમજે જીસ્કો જીસવક્ત જો ચાહા કેહ ડાલા ઓર યે સમજ બેઠે કે હમને અપના ફર્જ અદા કર દીયા હે. હાલાંકે યે તરીકા સુન્નતે અંબિયા કે ખિલાફ હોનેકી વજહ સે લોગોંકો દીન ઓર અહકામે દીન પર અમલ કરનેસે ઓર ઝયાદા દુર ફેંક દેતા હે.

ખાસકર જહાં કીસી દુસરે પર તન્કીદ (નુકતાચીની) કી નોબત આવે તો તન્કીદ કા નામ લેકર તન્કીસ (એઅતિરાજ) ઓર મજાક તક પહોંચ જાતે હે. હઝરત ઈમામ શાફઈ (ર.હ.) ને ફરમાયા.

જીસ શખ્સ કો કીસી ગલ્તી પર ખબરદાર કરના હે અગર તુમને ઈસ્કો તન્હાઈમેં નરમીકે સાથ સમજાયા તો યે નસીહત હે. ઓર અગર ખુલે તૌરપર લોગોં કે સામને ઊસ્કો રૂસ્વા કીયા તો યે ફઝીહત હે.

આજકલ તો એક દુસરે કે એબોંકો અખ્બારોં કે જરીયે મન્જરેઆમ પર લાનેકો દીનકી ખિદમત સમજવીયા ગયા હે.

અદ્દાહતઆલા હમ સબકો અપનેદીન ઓર દઅવતકી સહી બસીરત ઓર આદાબ કે મુતાબિક ઊસ્કી ખિદમતકી તૌફીક અતા ફરમાયે.

દઅવત દેનેવાલોં કો તસદ્દી :-

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ (૧૬-૨૨૯)
દીનકે દાઈયોંકી તસદ્દી કે લીએ ઈશાદ ફરમાયા હે કે “ આપકા રબ
يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

ખુબજનતા હૈ ઊસ શખ્સ કો ભી જો ઈસ્કે રાસ્તે સે ગુમ હો ગયા ઓર વહી રાહ પર ચલનેવાલોં કો ભી ખુબ જનતા હૈ.”

દઅવત કે આદાબ કો ઈસ્તેમાલ કરનેકે બાવજુદ જબ મુખાતબ હક બાતકો કુબુલ ન કરે તો ઈન્સાનકી તબીયત પર સખ્ત બોજ પડતા હૈ. ઓર બાજ મરતબા ઈસ્કા ચે અસર ભી હો સકતા હૈ કે દઅવત કા ફાયદા ન દેખકર આદમી પર માયુસી તારી હો જયેં. ઓર કામહી છોડ બેઠે. ઈસલીચે ઈસ જુમ્લે મેં ચે ફરમાયા કે આપકા કામ સિફ દઅવતે હક કો સહી ઊસુલકે મુતાબિક અદા કરદેના હૈ. આગે ઊસ્કો કુબુલ કરના ન કરના ઊસ્મે આપકા કોઈ દખલ નહીં ઓર આપકી જીમ્મેદારી ભી નહીં. વો સિફ અદલાહ તઆલા કા કામ હૈ વોહી જનતા હૈ કૌન ગુમરાહ રહેગા ? ઓર કૌન હિદાયત પાયેગા ? આપ ઈસ્કી ફિકરમેં ન પડે. અપના કામ કરતે રહે. ઊસ્મે હિમ્મત ન હારે. માયુસ ન હો.

દાઈયોંકો એક ઓર અહમ હિદાયત હૈ કે બાજ અવકાત એસે સખ્ત દીલ જહીલોંસે વાસ્તા પડતા હૈ કે ઊન્કો કીત્નોહી નરમી ઓર ખેર ખવાહીસે બાત સમજાઈ જાએ વો ઈસપર ભડક ઊઠતે હૈ જબાન દરાઝાં કરકે તકલીફ પહોંચાતે હૈ ઓર બાજ અવકાત ઊસસે ભી આગે બઢકર ઊન્કો જીસ્માની તકલીફ પહોંચાને બલ્કે કત્લ કરને સે નહી ચુકતે. એસે હાલાતમેં દઅવતે હક દેનેવાલોંકો ક્યા કરના ચાહીચે ?

ઈસ્કેલીંચે એક તો ઊન હઝરાત કો કાનુની હક દીયા ગયા કે જો આપ પર જુલ્મ કરે. આપકો ભી ઈસસે અપના બદલા લેના જઈજ હૈ. મગર ઈસ શર્ત કે સાથ કે બદલા લેને મેં જુલ્મ કી મિકદાર સે આગે ન બઢે. જીત્ના જુલ્મ ઊસ્ને કીયા હૈ ઊત્નાહી બદલા લીયા જયે ઊસ્મે જયાદતી ન હોને પાયે ઓર આખીરમેં મશ્વરા દીયા કે અગર ચે આપકો બદલા લેને કા હક હૈ લેકીન સબર કરે ઓર બદલા ન લે તો ચે બાત બહેતર હૈ. જેસાકે કુઆનિમજીદમેં ઈર્શદ હૈ.

وَأَنْ عَاقِبَتُمْ فَعَاثِرُ بَيْتِلٍ مَا عَوَّيْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ (پ- ۱۴- ۲۲)

અગર બદલા લેને લગો તો ઊત્નાહી બદલા લો જીત્ના તુમહારે સાથ બરતાવ કીયા ગયા હૈ. (ઊસ્સે જયાદતી ન કરો) ઓર અગર સબર કરો તો સબર કરને વાલોં કે હકમેં બહોત અચ્છી બાત હૈ.

(મઆરિકુલ કુઆનિ જીલ્દ ૫/૪૩૩)

અદ્વાહ તઆલા કી મદદ :-

અદ્વાહ તઆલાકી મદદ બિન લોગોં કે સાથ હોતી હૈ. જે દો સિફતાકે હામિલહો એક “તકવા” દુસરા “એહસાન”

તકવા કા હાસિલ નેક અમલ કરના ઔર એહસાન કા મફ્ફુમ ઈસ જગા (૨૧૯:૧૬) **فَمِنْ مُحْسِنٍ** અદ્વાહ કી મખ્લુક કે સાથ અચ્છા સુલુક કરના હૈ. યાની જે લોગ શરીઅત કે તાબેદાર ઔર નેક આ'માલ કે પાબંદ હો ઔર દુસરોં કે સાથ એહસાન કા મામલા કરતે હો અદ્વાહ તઆલા બિન્કે સાથ હૈ. ઔર યે બાત જહીર હૈ કે જીસ્કો અદ્વાહ તઆલા કી મઈયત (મદદ) હાસિલ હો ઊસ્કા કોઈ કયા બિગાડ સકતા હૈ ? (મઆરિફુલ કુર્આન ૫/૪૩૫)

મશવરે કી અહમીયત ઔર ઊસ્કા તરીકા :-

ખતીબ બગદાદીને હઝરત અલી (રદી.) સે રિવાયત ક્રિયા હૈ કે બિન્હોને ફરમાયા કે મેં ને રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે અર્જ ક્રિયા હૈ. કે આપકે બાદ અગર હમેં કોઈ એસા મામલા પેશ આયે જીસ્મે કુર્આન ને કોઈ ફેસલા નહી કીયા ઔર આપસે બી ઈસ્કા કોઈ લુકમ હમેં નહી મીલા તો હમ કેસે અમલ કરે ? તો રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા.

ઊસ્કેલીયે મેરી ઊમ્મતકે ઇબાદત ગુજરોં કો જમા કરલો ઔર આપસમેં મશવરા કરકે તય કરલો કીસીકી તન્હા રાય સે ફેસલા ન કરો. (રૂબુલમઆની)

ઈસ રિવાયત કે બાઝ અલ્ફાઝમેં ફુકહા ઔર આબેદીન કા ફઝલ આયા હૈ જીસસે માલુમ હુવા કે મશવરા બિન લોગોંસે લેના ચાહીયે જે ફુકહા યાની દીનકી સમજબુજ રખનેવાલે ઔર ઇબાદત ગુજર હો.

સાહીબે રૂબુલમઆની ને ફરમાયા કે જે મશવરા ઈસ તરીકે પર નહી બલકે બેઈલમ ઔર બેદીન લોગોં કે હલકે મેં હો ઊસ્કા બિગાડ, ઊસ્કી ઈસ્લાહ પર ગાલીબ રહેગા.

બયહકીને શોઅબુલ ઈમાન મેં હઝરત ઈબ્ને ઊમર (રદી.) સે રિવાયત કીયા હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જીસ શખ્સને કીસીકામ કા ઇરાદા કીયા ઔર ઊસ્મે મશવરા લેકર અમલ કીયા તો અદ્વાહ તઆલા ઊસ્કો “અરશદેઊમુર” કી તરફ હિદાયત ફરમા દેગા. યાની ઊસ્કા રૂખ ઊસી તરફ ફેર દેગા જીસ્કા અંજમ ઉસ્કેલીયે બહેતર ઔર ખેરવાલા હો.

બુખારીકી હદીસમેં હૈ કે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જબ દોઈ કોમ

મશ્વરે સે કામ કરતી હૈ. તો જરૂર ઊંન્કો સહી રાસ્તે કી તરફ હિદાયત કર દી જતી હૈ.

એક હદીસમેં રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબતક તુમ્હારે અમીર ઓર હાકીમ વો લોગ હો જો તુમ સબમેં બેહતર હો. ઓર તુમ્હારે માલદાર લોગ સખીહો (કે અદલાહકી રાહમેં ઓર ગરીબોં પર ખર્ચ કરે) ઓર તુમ્હારે કામ બાહમી મશ્વરોં સે તથ હુવા કરે ઊંસ વક્ત તક તુમ્હારે લીયે જમીન કે ઊપર રહેના યાની જિંદા રેહના બેહતર હૈ ઓર જબ તુમ્હારે અમીર ઓર હાકીમ તુમ્હારી કૌમ કે બુરે લોગ હો જાયે ઓર તુમ્હારે માલદાર બખીલ હો જાયે. ઓર તુમ્હારે કામ ઓરતો કો સુપરદ કીયે જાયે કે વો જીસ તરહ ચાહે કરે. ઊંસ વક્ત તુમ્હારે લીયે જમીનકી પીઠ કે બજાયે જમીનકા પેટ બેહતર હોગા. યાની જિંદગીસે મૌત બહેતર હોગી. (મઆરિકુલ કુર્આન ૭/૭૦૬)

ફકરે મુહંમદી (સ.અ.વ.) :-

અગર સચ્ચી દુરવેશી ઓર અસલ ફકીરી કી તલબ હૈ જીસ્કી જડ મજબુત ઓર શાખેં બુલંદ હો તો લાઝીમ હૈ કે મુહંમદુરસુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ફકીરી ઓર દુરવેશીકો ઈજ્તેયાર કરો. ઓર ઈન્હી કી પેરવી કરો. કે સાફ ઓર પાકીઆ પાની વહીં મીલતા હૈ જહાંસે ચરમા (ઝરાણાં) કુટતા હૈ. ઓર બાદ કે આને વાલોંકી દુરવેશીકો ઈજ્તેયાર ન કરો કે પાની ચરમેસે દુર જકર ગદવા (મેલા) હો જતા હૈ ઓર ઉસ્કા રંગ અસ્લી બાકી નહી રેહતા.

અંજમ :-

ઈસ તરીકએ મુહંમદી પર અગર કાઈમ રહે તો ઊમ્મીદ હૈ કે અગલે ઝમાને કે લોગ જો પયંગમ્બરે ખુદા (સ.અ.વ.) કે અસ્લાબ થે. ઓર કયામત કે દીન રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે ઝંડે કે નીચે સચ્ચે આશીકોકે સાથ તુમ્હારા હથર હોગા થે વો વક્ત હોગા કે દુસરે અપને અપને શેખ ઓર મુશીદો કે ઝંડે નીચે હોગે લેકીન તુમ્હારે ઊપર ઊંસ વક્ત તુમ્હારે શેખ યાની હુજુર (સ.અ.વ.) કે ઝંડે કા સાયા હોગા.

મુહંમદી ફકીરી :-

લોગોંકી જબાન પર ફકીરી કા લફઝ બોલા જતા હૈ લેકીન ઊંસ્કી હકીકત સે બહોત કમ લોગ વાકીફ હૈ નહી જાનતે હૈ ઊંસ્કી ઈબ્તેદા (શરૂઆત) કહાં સે હોતી હૈ. ઓર થે ભી ખબર નહી કે ઊંસ્કી ઈન્તેહા કયા હૈ ? ફકીરી કે

મેદાનમાં કદમ રખના સિફ જિસી વક્ત મુશ્કીન હૈ જબ ગુનાહોં સે બચને ઔર અહકામ પર અમલ કરને કી કુદરત હાસિલ હો જાયે.

લાઝમી શર્ત :-

ફકીરી કે રંગમાં ડુબને કે લીયે પહેલી શર્ત યે હૈ કે જીસ તરહ મુત્તકી અપને જીસ્મ કો ગુનાહોંસે મેહફૂઝ રખતા હૈ ઈસી તરહ ફકીર અપને દીલકો ખ્યાલે ગુનાહસે મેહફૂઝ રખે ઔર અગર કભી કોઈ ખતરા પૈદા હો તો ફીરન ઈસસે તૌબા કરવે.

ફકીર ઐસે હી હોતે હૈ જીન્કે દીલોમાં મરજીએ ઈલાહી કે ખિલાફ કીસી ખતરેકા ગુજરહી નહી હોતા. જિન્હે ઈસ બાતકી શરમ હોતી હૈ કે ખુદાકી દોસ્તીકા દાવા કરકે ખુદાકી મરજીકે ખિલાફ ખ્યાલ કો દિલમાં આને દે. યે ફકીરી કા ઈબ્તેદાઈ મરતબા હૈ જબતક યે કુદરત હાસિલ નહો જાયે જબાન પર ફકીરી કા નામ લાતે હુએ ભી શરમાના ચાહીયે.

ગુનાહસે બચને ઔર અહકામકી પાબંદી કરને ઔર દીલકો વસવસો ઔર ખતરોંસે મેહફૂઝ કર લેને કે બાદ દુસરી શર્ત ફકીરકે લીયે યે હૈ કે ખુદાકી તલબ ઔર મહોબ્બત દીલ પર ઈત્ની ગાલિબ આ જાયે કે ઔર તબિયત ખુદાકી મહોબ્બત સે ઈતની મગલુબ હો જાયે દુનિયાકે તમામ ફાયદે બિલકુલ જલ જાયે. ઔર જિન્કા ખ્યાલ તક ન આને પાયે દીલકો સિફ મેહબુબે હકીકી ઔર મતલુબે અસલીકે લીયે મખસુસ હો જાના ચાહીયે ઔર જિસ્કે સિવા સે બિલકુલ ખાલી હો જાના ચાહીયે જબતક યે કેફીયત હાસિલ ન હો જાયે. ફકીરી કા દાવા કરને સે શરમાના ચાહીયે.

કામિલોં કા મરતબા :-

જિપર જે શર્ત બયાન કી ગઈ યે મુખ્તદીયો (શરૂઆત) કરનેવાલોકે લીયે હૈ. જબ દીલકો જિન્હી કે સુનને કી તાબ (તાકત) નહી ઔર ઊન પર અમલકી તૌફીક નહી તો કામીલોં કે મરતબાએ કમાલકો ક્યું કર સમજ સકતા હૈ ઔર જિસ્કી તફસીલ ઈસ મુખ્તસર મજમુન મેં કેસે લીખી જ સકતી હૈ સિફ ઈન્કે મરતબે કા અંદાજ લગાયા જ સકતા હૈ.

ગુઠે મુદ્દઈ :-

રોને કા મુકામ હૈ કે હમમાં ઐસા ગીરોહ (ટોલી) પૈદા હો ગયા હૈ જે હરામ ખાતા હૈ ઔર બાતિલમાં મશગુલ રહેતા હૈ, જે જિન્કો મીલ જાવે વોહી

ઊંડે નજદીક હવાવ છે. ઔર જે ન મીલે વોહી હરામ છે. દીનરાત ઊંડે ધુન સવાર રહેતી હે કે લજ્જ જિજાએ (ચટાકેદાર ખાને) ખાનેકો. ખુબસુરત ચેહરે દેખનેકો. ઔર નગ્મા (સંગીત) કી આવાજ સુનને કો મીલતી રહે. ઔર ઈસ ધુનમે ચે બડે બડે દાવે જબાન સે નિકાલતે હે ઔર અપને મેં વજદ (જઝબા) ઔર હાલ જહીર કરતે હે તાકે અવામ ઊંડે મોઅતકીદ હો ઔર ઊંડે દુનિયા હાથ આયે ઊન લોગો કો ન હવાવતે ઈસ્લામ સે વાસ્તા હે ન લજ્જતે ઈમાનસે સરોકાર, તમામ રાત રકસ વ સિમાઅ (ગાને) મેં મશગુલ રહતે હે. ઔર નમાઝ કે લીએ ખડે હોતે હે તો ગોયા ટક્કરે મારકર ઊઠ ખડે હોતે હે. અમીરો ઔર બાદશાહો કે ચહાં આનજના ઔર ઊંડે નજરાને હાસિલ કરને પર ફૂપ્ર કરતે હે. ખુદાતઆલા ઊંડે શરસે બચાયે કે દુનિયાકે રેહઝનો (ડાકું) સે કહી બઢકર ચે દીનકે રેહઝન હોતે હે દુનિયાકે રેહઝન તો માલ લે જતે હે ઔર ચે દૌલતે ઈમાન પર હાથ સાફ કરતે હે. અવામપર ઊંડે વિબાસે ફકકા અસર પડતા હે ઔર વો સમજને લગતે હે કે “ફકીર ઈસીકા નામ હે”

સરચે ફકીરકી અલામત :-

મોહંમદી ફકીર કી એક અલામત ચે હે કે વો કુઆન મજ્હદ કે જૈંક (શોખ) મેં મસ્ત રેહતે હે. ઔર ઊસ્કી અવાઝ પર વજદ (હાલ) કરને લગતે હે ઔર ઊસ્કે સુનને કે વક્ત ઊનપર અછાહતઆલા કી તજહીયોં કા અકસ પડને લગતા હે કેસે ગજબ કી બાત હે કે જીસ મેહબુબકી મોહબ્બતકા દાવા કિયા જાએ ઊસીકે કલામમેં લુન્હ ન આયે ? ઊસ્કે લીચે તબીયત હાજીર ન હો ? ઔર લુન્હ (મઝા) આયે તો શેઅર ઔર કસીદહ પર, ગાને બજાને પર, ઔર તાલીયો પર.

સિમાઅ (ગાના સુનના) ઔર કુઆન મજ્હદ :-

અછાહ તઆલા કે દોસ્તો ઔર આશિકોં કે લીએ સારી લજ્જત ઔર હવાવત કુઆન મેં હે. ઔર ઊંડે દીલોંકી રાહત ઔર સુકુન કા સામાન ઊસીમેં હે કલામ કે સાથ હી ઊંડકા દીલ મુતકહીકમ સે વા બાસ્તા હો જતા હે. ઔર કુઆન કે અહકામ, કિસ્સે, નસીહતે, ખબરે, વાઅદા, ઔર વઈદ કો સુનતે હી ઊંડે દીલોમેં ગુદાજ (નરમી) પેદા હો જતી હે, ઔર ખુદા કી અજમતમેં વો અપની હસ્તી ગુમ કર દેતે હે.

ઔર જે લોગ ચે કહતે હે શાયરીકો ઈન્સાનકી તબીયત સે ખાસ મુનાસીબત

હે. ઈસવીયે અશઆર સુનકર દીલમેં કુદરતી હરકત પેદા હો જાતી હે. સો ચે બાત બેકાર ઓર બે હકીકત હે ઈસવીયે કે શેઅર કા વજન ઓર મુસીકી (સંગીત) કે તાલ, સુર પર હરકત કરના હયવાની ફીતરતકા તકાજ હે.

યુનાચે જનવર ઓર બચ્ચેં સબ અચ્છી મુસીકી (સંગીત) સે અસર કુબુલ કરતે હે ચે જનવરોંકી ફીતરત હે ઈન્સાનકી બુલંદ ફીતરત ઈસસે કહી બુલંદ હે.

જીન્કે દીલોમેં ઈમાન ઘર કર ચુંકા હે. ઓર મોહબ્બતે ઈલાહી કી હવાવત (મિઠાશ) હાસીલ કર ચુકા હે. જૈસાકે હઝરાતે સહાબા (રદી.) ઓર ઊન્કે બાદ આનેવાલોકા હાલ થા ઊન્કે દીલોં કો હરકતમેં લાને વાલી ઓર ઊન્કે શોક વજદ (હાલ) નરમી ઓર ખુશુઅકો બઢાનેવાલી ચીઝ કુઆન મજીદકા સુનનાહી હો સકતા હે.

અમલી હિદાયત :-

સહી તસવ્વુફ યા ફકે મોહંમ્મદી મેં કદમ રખને કી લીએ અમલી હિદાયતોં મે સે પહેલી ચીઝ ચે હે કે અપને પરવર દિગાર કે સામને જીસ્ને કુઆન ઓર રસુલ જૈસી પાક નેઅમતે ઊતારી હે. સચ્ચે દીલસે તૌબા કરના ફીર તન્હાઈમેં જાકર સબકી નજરોં સે અલગ વુજુ કરકે દો રકાત “ખુશુઅકલબ” (દીલકે ધ્યાન કે સાથ) પઢના ઈસસે ફારિગ હોકર નંગે સર, હાથ બાધે હુએ અપની ખતાઓ પર શરમંદગી જાહીર કરતે હુએ ઈત્ની દેર ખડે રહેના કે દીલમેં નરમી પેદા હો જાયે. ઓર આખોંસે આસું જરી હો જાયે. ઊસ વકત રોકર તૌબા ઈસ્તીગફાર કરો. ઓર હદીસકે અલ્ફાઝકે મુતાબિક “સૈયદુલ ઈસ્તીગફાર” પઢના ફીર રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી પેરવીમેં કાઈમ ઓર મજબુત રહેને કે લીએ તૌફીક માગના ઓર આઈન્દા કે લીયે મજબુત અહદકરના કે આંખ, કાન, જુબાન, પેટ, શરમગાહ ઓર હાથ, પાવ હર કિસમ કે ગુનાહોં સે મેહફુઝ રહેજે. એસા કે જબ દીન ખત્મ હો જાયે તો ઝબાન સે કીસી કો ગાલી, ન દી હો, બદગોઈ, જુઠ, ગિબત વગરહ સે પરહેઝ ક્રિયા હો. કાનને કોઈ બેકાર બાત સુની ન હો. ઓર આખ સે શરીઅતકી નાપસંદ ચીઝ ન દેખી હો ઓર ખાલિક ઓર મખ્લુક કા હક અપને ઉપર બાકી રહેને ન પાયે.

અમલી હિદાયત કી દુસરી ચીઝ ચે હે કે નમાઝ કો જમાઅત કી પાબંદી કે સાથ અપને અરકાન કી સહી અદાયગી ઓર ધ્યાનસે અદા કી જાયે. જૈસાકે હદીસમેં લફઝે “અહેસાન” આયા હે ઊસ્કી પુરી અમલી તફસીર હોતી રહે હાલ સહી વોહે જો નમાજકી હાલતમેં પેદા હો. બંદા ઓર પરવર દિગાર કે

દરમ્યાન તઅલ્લુક પૈદા કરનેવાલી ચીઝ નમાઝ હે બસ ! અગર નમાઝમેં દીલ ખુદાકી તરફ નહી લગતા તો ઊસ્કા કોઈ હાલ મોઅતબર નહી ઈસલીયે કે જીસ બંદેકે ગફલત કે પરદે એસી મંઝીલે કુર્બ મેં પહોંચકર દુર નહી હો તે ઊસ્કે લીયે કીસી દુસરે મોકે પર ક્યા ઊમ્મીદ હો સકતી હે ?

અફસોસ ! કે શેર શાયરી કે વક્ત તો દીલ હાજીર હો. લેકીન જો વક્ત ખાસ ખુદાકી દરબારમેં હાજીર હોનેકા હોતા હે ઊસી વક્ત ગાયબ હો એસી ફકીરી ફાસિદ (બેકાર) ઔર એસી દુરવેશી ના જઈઝ !

બુન્યાદી કામ :-

સચ્ચે તસલ્લુક કી બુન્યાદ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે સાથ મહોબ્બત ઔર તઅકલ્લુક પૈદા કરને પર હૈ અપને દીલકો આપ (સ.અ.વ.) કી મહોબ્બતમેં અટકાયા જાયે. ઊન્હી કો અપના શેખ ઔર ઈમામ બનાયે ઊન્હી કે નામ પર ઝયાદા સે ઝયાદા દુરુદો સલામ ભેજ જાયે ઔર ઊન્હીકે સાથ મહોબ્બતકો મજબુત કર લીયા જાયે. તમામ દુરવેશોંકા દેખા હોગા કે ઊન્કે દીલોમેં ઊન્કે મુશ્શીદોકી અજમત એસી બેઠ જતી હે કે વો જબ કભી અપને મુશ્શીદોકા નામ સુનતે હે તો બેચેન હો જાતે હે. યહી કેફિયત યહી નિસ્બત સચ્ચે દુરવેશ કો રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે સાથ પૈદા કર લેના ચાહીયે અપના ઈમામ ઔર શેખ ઊન્હીકો બનાના ચાહીયે દીલમેં ખ્યાલ આયે તો ઊન્હીકા, આંખોમેં સુરત ફીરતી રહે તો ઊન્હી કી કાન લજ્જત હાસિલ કરે તો ઊન્હી કે નામ મુબારક સે, અજમત કા અહેસાસ પૈદા હો તો ઊન્હી કે જીક સે ઝબાન ઊન્હી પર દુરુદ ભેજનેમેં લગી રહે. દીલમેં ઊન્હીકે હાવાત સુનને ઔર જાનને કા શોખ પૈદા હો. હદીસ કો પઢનેસે મહોબ્બતમેં તરક્કી હો, શોખ ઔર ચાહત હો તો ઊન્હી કી, યાદ આયે તો ઊન્હી કી, પેરવી હો તો ઊન્હી કી, હર મામલેમેં ઉન્કે હુકમકી તાબેદારી કા શોખ ગાલીબ હો ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી પેરવીમેં ઈતની સખ્તી બર્તી જાયે કે હર શખ્સ દેખતે હી “ મોહમ્મદી ” સમજલે.

યે અહમ ઔર જરૂરી બાતે બયાનકી ગઈ શેખ અબ્દુલ હક મુહમ્મદીસ દેહલવી (ર.અ.) ઈનતમામ બાતોં કો નકલ કરને કે બાદ ખુદ ભી ઈન્કી પુરી તાઈદ કરતે હૈ કે ક્યા ? એહલે શરીયત ઈન બાતોમેં કોઈ બાત અપને અકીદે કે ખિલાફ પાતે હૈ ? ક્યા ? એહલે તરીકત કો ઈસ્મેં કહીં હરફ રખનેકી ગુંજઈશ હે ? ક્યા કીસી પાર્ટી કો કોઈ એઅતિરાજ (નુકતાચીની) કી વજહ હે.

હમારે સચ્ચે રસુલ (સ.અ.વ.) કી ઝબાન સે યે પૈગામ દુનિયાકો પહોંચા થા કે ગૈરમુસ્લીમ અગર ખુદા કી સહી ઈબાદત પર જમા હો જાયે તો મુસલમાનો સે ફૌરન સુલેહ હો સકતી હે.

અગર આજ તમામ ઈસ્લામી ફીરકે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી મહોબ્બત ઔર ઈતાઅત (તાબેદારી) કે મામલે પર એક હોકર જમા હો જાયે તો આપસ કી રંજશ બીગાડ ઔર નાઈતેફાકી કોઈ ગુંજઈશ ન રહે.

(રિસાલા ફકે મોહમ્મદી) (તામીરે હયાત)

જમબાએ તનાકુસ :- (એક દુસરે સે આગે બઢજાને કી ખ્વાહીશ)

એક દુસરે સે આગે બઢ જાને ઔર બાઝી લેજાને કી સખ્ત ખ્વાહીશ સમાજ કી એક અહમ હરકત હે. જે લોગો કે દરમ્યાન પાઈ જતી હે.

કુઆન મજીદને મુસલમાનો કો ઈસ બાત કી તરગીબ દી હે કે અદ્લાહ સે ડરને ઔર ઈબાદત કરનેમેં ઔર નેક આ'માલ કે જરીયે અદ્લાહ તઆલા કા કુરબ (નજદીકી) હાંસિલ કરનેમેં એક દુસરે સે તનાકુસ કરે. અદ્લાહ તઆલાકા ઈર્શાદ હે

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نِعْمٍ عَلَىٰ الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ نِعْمٍ
يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَّعْتَمٍ نِعْمَةٍ مِّنْكَ ۚ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ (૩૦-૮૬)

“ બેશક નેકોંકાર બડી રાહતમેં હોગે, મસહરીયોં પર સે દેખ રહે હોગેં તું ઝિન્કે ચ્હેરોંહાં સે રાહત કી બશાશત જાન લેગા, ઝિન્હે પાંને કે લાંયે ખાલીસ શરાબ મીલેગી જીસ પર મુશ્કકી મોહર હોગી ઔર એસી હી ચીઝો કી હીરસ (લાલચ) કરના ચાહીયે. હીરસ કરનેવાલોકો, અકસર લોગ દુનિયા ઔર અસ્બાબે દુનિયાકે બારેમેં એક દુસરે સે મુકાબલા ઔર હરીફાઈ કરતે હે માલ જમા કરતે, જમીનો ઔર જયદાદ (પ્રોપર્ટી) કે માલિક બનનેમેં એક દુસરે સે આગે બઢ જાના ચાહતે હે. નામવરી ઔર ઈઝઝત હાંસિલ કરનેમેં તનાકુસ કરતે હે, ઔર સમાજમેં લીડર બનનેકી, કુંજીયાં અપને કબજેમેં કરને ઔર દુન્યવી જીંદગીમેં માલ ઔર અસ્બાબ હાંસિલ કરનેકે લીયે દોડ લગાતે હે.

ઈસલીયે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને મુસલમાનોકો દુનિયા કે બારેમેં તનાકુસ કરને સે મના ફરમાયા હે. ક્યું કે ઈસ્કી વજહસે દીલોમેં કીના ઔર દુશમની પૈદા હોતી હે ભાઈચારેકી ઝંજીર (સાંકળ) બીખર જતી હે ઔર મુસલમાનો કે દરમ્યાન મોહબ્બત કે તઅલ્લુકાત ટૂટ જાતે હે ખુદાકે બંદે

અદ્વાલતઆવાકી યાદ સે ગાફીલ હો જાતે હૈ, દીન કી મેહનત ઓર ઈસ્લામ કી ઈશાઅત કા કામ કરનેકા જઝબા ઈંડા પડ જાતા હૈ.

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) એક રોજ બાહર તશરીફ લાવે ઓર શોહદાએ ઊલદ પર નમાઝે જનાઝા પઢી ફીર મીઝ્બર પર તશરીફ લાવે ઓર ઈશાદ ફરમાયા બેશક! મૈં તુમ્હારે લીયે આગે જાકર નજમ (બંદોબસ્ત) કરને વાલા હું મૈં તુમ્હારે ઊપર ગવાહ હું બેશક મૈં ઈસ વક્ત અપના હૌજ દેખ રહા હું, મુઝે જમીન કે ખજાનોંકી કુંજીયા દે દી ગઈ હૈ. બખુદા ! મુઝે તુમ્હારે બારેમૈં યે ખૌફ નહી હૈ કે તુમ મેરે બાદ શિર્ક કરને લગોગે. લેકીન તુમ્હારે બારેમૈં યે ખૌફ હૈ કે તુમ દુનિયા ઓર અસ્બાબે દુનિયા મૈં તનાકુસ કરને લગોગે.

(બુખારી મુસ્લિમ)

એક દુસરી હદીસમૈં રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈશાદ હૈ કે ખુદાકી કસમ ! મુઝે તુમ્હારે બારેમૈં ફકરો - ફાકા કા ખૌફ નહી હૈ બલ્કે મુઝે યે ખૌફ હૈ કે પહેલી ઊમ્મતોં કી તરહ તુમ પર ભી દુનિયાકે દહાને (મુંહ) ખોલ દીયે જાયે ઈસ્કી વજહ સે પહેલી ઊમ્મતોં કી તરહ તુમ ભી દુનિયામૈં તનાકુસમૈં ગિરફતાર હો જાઓ. ઓર પહેલી ઊમ્મતોં કી તરહ યે દુનિયા તુમ કો હલાક કર દે.

(બુખારી શરીફ)

દુનિયા ઓર ઊસ્કે અસ્બાબમૈં તનાકુસ કરનેમૈં જો નુકશાન ઓર ખતરે હૈ ઊસ્કે પેશેન્જર રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને મુસલમાનો કો તનાકુસ સે મના ફરમાયા હૈ. લેકીન ઈસી કે સાથ સાથ ઈસ બાતકી ભી તરગીબ દેતે યે કે ખૌફે ખુદા તકવા ઓર આમાલે સાલેહા મૈં તનાકુસ કરે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશાદ ફરમાયા કે તુમ લોગોં કે લીયે દો હી ચીઝો કે બારેમૈં તનાકુસ મુનાસિબ હૈ એક વો શખ્સ જીસે અદ્વાલને કુર્આન કી દૌલત સે નવાઝા હો વો દીન રાત કુર્આન કી તિલાવત કરતા હો ઓર ઊસ્કે અહકામ પર અમલ કરતા હો ઓર ઊસ્કો કોઈ દેખકર યે કહે કાશ ! અદ્વાલ તઆવાને મુઝકો ભી ઈસ તરહ કી કુર્આનકી દૌલત દી હોતી તો મૈં ભી ઈસ તરહ કુર્આન કી તિલાવત કરતા ઓર ઊસ પર અમલ કરતા દુસરા વો શખ્સ જીસ્કો અદ્વાલ તઆવાને માલકી નેઅમત દી હો ઓર વો ઊસ્કો રાહેખુદામૈં ખર્ચ કરતા હો સદકા કરતા હો ઊસે દેખકર કોઈ કહે કે કાશ ! અદ્વાલને મુઝે ભી ફલાકી તરહ માલ દીયા હોતા તો મૈં ભી ઊસે સદકા કરતા.

(મસ્નદે અહમદ)

મીલકત કા જાળા :-

ઇન્સાન કે અંદર જે ખ્વાહીશ ભી હોતી હે કે વો, જમીન, જાયદાદ, ઓર દુનિયા કે મુખતલીફ સામાનોંકા માલિક બન જાયે. કુઆન મજીદમેં ઇન્સાન કે અંદર પાયે જાને વાલે મીલકતકે જાળા કી તરફ ઇશાર કીયા હે.

رَبِّينَ لِنَاسٍ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَبَ (پ-۳-۱۰۴)

લોગોં કે લીયે પસંદીદા કરદી ગઈ મરગુબાત કી મોહબ્બત (ચાહે) ઓરતોંસે હો, યા બેટોંસે, યા ઠેર લગે હુએ ચાંદીસે, યા નિશાન લગે હુએ ઘોડોંસે, યા ખેતીયોંસે જે સબ દુન્યવી જીંદગીકે સામાન હે. ઓર હુસ્ને અંજમ તો અદ્દાહી કે પાસ હે.

وَتَجِبُونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا (پ-۳۰-۱۴۶)

“ ઓર માલસે બહોત હી ઝયાદા મોહબ્બત રખતે હો.”

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ભી ઇન્સાનોં મેં પાઈ જાનેવાલી માલકી મોહબ્બત કી તરફ ઇશારા ફરમાયા હે.

હઝરત અનસ (રદી.) સે રિવાયત હે કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઇશાદિ ફરમાયા અગર ઇબ્ને આદમ કે પાસ સોને કી દો વાદીયાં (જંગલ) હો તો વો જે ચાહેગા કે જિસે તીસરી વાદી મીલ જાયે ઓર ઇબ્ને આદમ કે પેટકો સિફ મિટ્ટી હી ભર સકતી હે. ઓર અદ્દાહતઆવા જીસ્કી તરફ ચાહતે હે મુતવજ્જે હોતે હે.

(બુખારી શરીફ)

ઈસ હદીસ મેં રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને બયાન ફરમાયા હે કે ઇન્સાન મેં માલ કે માલિક બનને કી કિત્તી મોહબ્બત હે. ઓર માલ બઢાને કી કિત્તી સખ્ત ખ્વાહીશ હે. મૌત કે સિવા કોઈ દુસરી ચીઝ ઇન્સાનકો માલકી ઝયાદા હોને કી લાલચ સે નહી રોક સકતી.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઇશાદિ હે કે બુદ્દે શખ્સ કા દીલ દો ચીઝોમેં જવાન હોતા હે. (૧) લંબી ઊમ્મ (૨) માલકી કસરત (તિર્મીઝી)

ઈન હદીસોમે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને જો ખોફ જહીર કીયા હે. કે મુસલમાન આપ (સ.અ.વ.) કે બાદ દુનિયામેં તનાફુસ કરને લગેગે. ઈસ્મે ભી ઈસ તરફ ઇશારા હે કે માલિક બનને કા જાળા મુસલમાનોં પર મુસલત હો જાયેગા. હર શખ્સ કી જે ખ્વાહીશ ઓર આરજૂ હોગી કે માલોંકા માલિક બન જાયે

ઐસી હાલતકી વજહ સે મુસલમાન અદલાહકે ઝિક્ક ઓર ઈબાદતકી અદાયગી સે ગાફિલ હો જાયેગે. યે બડી દર્દ અંગેજ બાત હે કે હમ મૌજુદા જમાને કે બહોત સે મુસલમાનોંકો દેખતે હે કે વો ઈસ બિમારી મેં મુબ્લા હો ગયે હે જીસસે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને હમ સબકો ડરાયા થા.

(હદીસે નબવી ઓર ઈલ્મુન્નફિસ ૩૩)

માલ કી મોહબ્બત કા વબાલ :-

માલકી મોહબ્બત ઓર જાહ (મોભો પદવી) કી મોહબ્બત યે દોનોં દીલકી ઐસી બિમારીયાં હે કે જીસ્કી વજહ સે ઈન્સાનકી દુન્યા વ આખેતરકી જાંદગી અજીરન (અપયો) હો જાતી હે. અગર ધ્યાન કીયા જાયે તો માલુમ હોગા કે ઈન્સાની તારીખમેં અબતક જીત્ની લડાઈયાં લડી ગઈ ઓર જો ફસાદ બરપા હુએ ઊન્મે સે અકસર કો ઈન્હી દો બિમારીયોં ને જન્મ દીયા થા માલકી મોહબ્બત કે યે નતીજે નિકલતે હે.

(૧) કંજુસી ઓર બખીલી પૈદા હોતી હે જીસ્કા એક કોમી નુકશાન યે હોતા હે કે ઊસ્કી દોલત કોમકો કોઈ ફાયદા નહીં પહોંચાતી દુસરા નુકશાન ખુદ ઈસ્કી જાતકો પહોંચાતા હે કે સમાજમે કોઈ આદમી ઊસ્કો અચ્છી નજર સે નહી દેખતા.

(૨) ખુદગર્જ પૈદા હોતી હે જો માલકી હવસ કો પુરા કરને કે લીયે ઊસે ચીજોં મેં મિલાવટ, માપ તોલ મેં કમી, રિશવત ઓર દગા બાઝીકે નયે નયે હીલે સુજાતી હે વો અપની તિજેરી કો પહેલે સે જયાદા ભરને કે લીયે દુસરોંકા ખુન નિચોડ લેતા હે આખિરમેં સરમાયાદાર ઓર મજદુરોં કે ઝગડે હોતે હે.

(૩) ઐસે શખ્સો કો કિત્નાહી માલ મીલ જાયે લેકીન જયાદા કમાને કી ધુન ઐસી સવાર રહેતી હે કે તફરીહ ઓર આરામ કે વક્ત ભી યહીં બેચેની ઊસે ખાતી રહેતી હે. કે કીસ તરહ અપને સરમાયે મેં જયાદા સે જયાદા ઈજાફા કરું. આખિરમેં જો માલ ઊસ્કે લીયે આરામ ઓર રાહત કા ઝરીયા બનતા વો ઈસ્કે લીયે વબાલે જાન બન જાતા હે.

(૪) હક બાત ચાહે કિત્ની હી સાફ ઓર રોશન હોકર સામને આ જાયે મગર વો કીસી ઐસી બાત કો માનનેકી હિમ્મત નહી કરતા જો ઈસ્કે માલ કી હવસ સે ટકરાયે. નતીજે મેં યે તમામ ચીજોં પુરે સમાજકા અમન, ચેન, બરબાદ કર ડાલતી હે.

સોચા જાયે તો લગભગ ચહી હાલ હુબ્બેજાહ (પ્રતિજ્ઞાનો ઈચ્છુક) કા નજર આયેગા કે ઊસ્કે નતીજે મેં તકબ્બુર (ધમંડ) ખુદગર્જ હુકકી પાયમાલી ઈક્તિદાર (સત્તા) હી હવસ ઓર ઊસ્કે લીયે ખુનરેઝ લડાઈયાં ઓર ઈસી તરહ કી બેશુમાર ઈન્સાનિયત કો ખરાબ કરનેવાલી ખરાબીયાં જન્મ લેતી હે. આખિરકાર દુનિયાકો દોઝખ બનાકર છોડતી હે ઈનદોનોં બિમારીયોંકા ઈલાજ કુર્આન મજીદ ને યે તજવીજ ફરમાયા (૦૯-૧) *وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ*

“ ઓર મદદ લો સબ્રસે ઓર નમાજ સે ”

સબ્ર હાસિલ કરો યાની અપની લઝઝતોં ઓર શેહવતોં પર કાબુ હાસિલ કર લો. ઊસસે માલકી મોહબ્બત ઘટ જાયેગી ક્યું કે માલકી મોહબ્બત ઈસીલીયે પૈદા હોતી હે કે માલ લઝઝતો ઓર શેહવતોં કો પુરા કરને કા ઝરીયા હે. જબ ઈન લઝઝતો ઓર ખ્વાહીશો કી અંધાધુન પેરવી છોડને કી હિમ્મત કરોજે તો શુરૂ મેં અગર યે બોજ પડેગા લેકીન રફતારફતા (ધીરેધીરે) એ’અતિદાલ (સમતોલ) પર આ જાયેગી ઓર એ’અતિદાલ તુમ્હારી આદત બન જાયેગી ફીર માલ ઝયાદા હોનેકી જરૂરત ન રહેગી ન ઊસ્કી મોહબ્બત ગાલિબ આયેગી કે અપને નફા નુકસાન સે અંધા કર દે.

ઓર નમાઝ સે હુબ્બેજાહ (પ્રતિજ્ઞાનો ઈચ્છુક) કમ હો જાયેગી ક્યું કે નમાઝમેં જહીરી ઓર બાતિની હર તરહ આજીઝી ઓર પસ્તી હે. જબ નમાઝ કો સહી અદા કરને કી આદત હો જાયેગી તો હર વકત અદ્દાહ કે સામને અપની આજીઝી ઓર પસ્તી કા ધ્યાન રહેને લગેગા જીસસે તકબ્બુર (ધમંડ) ઓર હુબ્બેજાહ ઘટ જાયેગી. (મઆરિફુલ કુર્આન - ૧ / ૧૬૨)

જરૂરી તબ્બીહ (તાકીદ) :-

કુર્આન મજીદમેં અદ્દાહતઆલા કા ઈશાદિ હે

فَاغْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ. (૧૬-૧૭)

“ યાની આપ (સ.અ.વ.) એસે લોગોં સે અપના ખ્યાલ હટા લીજીયે જે હમારી યાદ સે રૂખ ફેરવે ઓર દુન્યવી જીંદગી કે સિવા ઊન્કા કોઈ મક્સદ ન હો. યહી ઊન્કા ઈન્તિહાઈ ઈલ્મોહુન્નર હે.”

કુર્આન મજીદને ઊન કુફરકારકા હાલ બયાન ક્રિયા હે જે આખિરત વ ક્રિયામત કે મુન્કીર હે અફસોસ હે કે અંગ્રેજેકી તા’લીમ ઓર દુનિયાકી હવસને આજકલ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ حَمِيزِ الْمَخْلَقِ كُلِّهِمْ

મુસલમાનોં કા યહી હાલ બના દીયા હૈ કે હમારે સારે ઊલુમ ઓર હુન્નર ઓર ઇલ્મી તરકકી (ફૂગ્રી) કી સારી કોશીષે સિફ મઆશિયાત (ECONOMICS) કે આસપાસ ધુમને લગી આખિરત કે મામલોંકા ભુલસે ભી ધ્યાનનહી આતા હમ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કા નામ લેતે હૈ ઓર આપ (સ.અ.વ.) કી શિક્ષાઅત કી ઊમ્મદ લગાયે હુએ હૈ મગર હાલત યે હો ગઈ હૈ કે અદ્દાહતઆલા અપને રસુલ (સ.અ.વ.) કો એસી હાલતવાલોં સે રૂખ ફેર લેનેકી હિદાયત કરતા હૈ. (અદ્દાહ કી પનાહ) (મઆરિફુલ કુર્આન ૮ / ૨૧૧)

હરામ ચીઝોં સે બચના જરૂરી હૈ:-

(૧) હરામ હલાલ કે મસાઈલ જનના હર મુસલમાનકે લીયે જરૂરી હૈ યે દુરસ્ત હૈ કે એક મુસલમાન જન બુજકર હરામમેં નહીં પડતા લેકીન ઈસ મામલે મેં ત્રીન ઊમુરપર ગૌર કરને કી વજહ સે ઊસ્કી જંદગી શક ઓર શુબા કે દાખરેમેં દાખિલ હો જતી હૈ. હલાલ ઓર હરામ કે મામલાત કી તહકીક કરના છોડ દીયા ગયા હૈ ઓર જન લોગોં સે મામલા પડતા હૈ ઉન્કે હાલાત પર નજર રખના ઓર ઉન્કે મુત્તાબિક ઉન્સે બરતાવ કરના છોડ દીયા ગયા હૈ. જન લોગોંસે મામલા પડતા હૈ ઉસ્કી ત્રીન કીસ્મેં હૈ.

(૧) વો લોગ હૈ જનકી મામલાત ઓર સફાઈકા હમેં ઇલ્મ હોતા હૈ ઊન લોગોંકા હદીયા કુબુલ કરના ઓર ઊન્કા ખાના બેશક સહી હૈ.

(૨) વો લોગ હૈ જનકી ઈમાનદારી ઓર બુરાઈકા મામલા હમારે ઇલ્મમેં નહીં એસે લોગોં કે સાથ મામલા કરતે વક્ત નિહાયત હિકમત ઓર નરમી કે સાથ ઊન્કે હાલકી તહકીક કી જાયે ઓર ઊન્કી તૌહીન ઓર દીલ શિકની કે બગૈર તહકીક કી જાયે. અલબત્તા અગર છાનબીન કરને સે ઊન્કો સદમા પહોંચાનેકા અંદેશા હો તો ખામોશી અફઝલ હૈ.

(૩) વો લોગ જનકા જુલ્મ ઓર બેઈમાન હોના જાહીર હો. જેસે સુદખોર, હરામ તિજરત કરનેવાલા એસે લોગોં કે સાથ મામલા ન ક્રિયા જાયે. વો ચીઝે જનકે બારેમેં તુમહે ગાલિબગુમાન હૈ કે વો હરામ યા શુબાવાલી હૈ. તો ઊન ચીઝોંકો વાપસ કર દીયા જાયે. અગર યે કીસી મુત્તકી આદમીકે ઝરીયે તુમહારે પાસ આયે.

(૨) મામલાત, તિજરત વગેરહમેં શરીઅતકે હુકમોંકા લિહાઝ ખત્મ કર દીયા ગયા હૈ. ઓર જુઠ ધોકા, સુદ, ઝખીરા અંદાઝી (સંગ્રહખોરી) જેસી

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

બુરાઈસે બચનેકી કોશીષ નહીં કી જતી.

હદીસમેં સુદ (વ્યાજ) ખાનેકો ખુદા તઆવાસે જંગ કરનેકા એલાન કહા ગયા હૈ. ઓર સુદકા કારોબાર કરનેવાલે સુદકે ગવાહ ઓર ઊસ્કે લીખનેવાલે સબપર લઅનત ભેજી ગઈ હૈ.

સુદ (વ્યાજ) ક્યા હૈ ? ઉસ્કા મુખ્તસર ખુલાસા યે હૈ કે અગર સોના ચાદીકે બદલેમેં સોનાચાદી કો ખરીદા ઓર બેચા જાયે, યા ગેહું ઓર જવ કો ગેહું સે બદલ દીયા જાયે તો ઊસ્મે કમી બેશી (વધઘટ) ન હોની ચાહીયે ઓર હાથોં હાથ કબ્જ ચાહીયે વરના વો સુદ હોગા. અલબત્તા અગર જીન્સ (ચીઝ) બદલ જાયે તો કમી જ્યાદતી દુરસ્ત હોગી. મગર કબ્જ ફીલહાલ વાજીબ હોગા.

ઓર જનવરોં કી બિકી જનવરોકે બદલે મેં ઓર કપડોંકી કપડોંકે બદલેમેં ઓર ખાને કે ચીઝોં નકદ (સિક્કે) કે બદલેમેં હરતરહ દુરસ્ત હૈ યાની કમી-જ્યાદતી કે સાથ ભી ઓર ઊધાર ભી.

(૩) જીંદગીમેં સાદગી ઓર કમખર્ચ કો બિલકુલ નજર અંદાઝ કિયા જ રહા હૈ. જબ એક મુસલમાન લઝીઝખાનોં ઊમ્દાલિબાસ, બુલંદ ઓર કિમતી મકાનો ઓર શાદી બિયાહમેં શાહાના રસ્મો મેં ગિરફતાર હો જતા હૈ તો ઊસ્કે લીયે હરામ કમાઈ સે બચના મુશ્કીલ હો જતા હૈ.

ઈમામ ગિઝાલી (ર.અ.) ને લીખા હૈ કે જબ તુમ સાલભરકે લીયે એક મોટા કુર્તા ઓર દો ખુશ્ક રોટીયોં પર કનાઅત (સંતોષ) કરલોગે તો ફીર હવાલ રોઝી હાસિલ કરના તુમ પર આસાન હો જાયેગા.

(અલજાલુલમુખ્તાર - ૮૫)

મુશ્લીસ કર્મદાર કો તંગ ન કરો :-

કુઆનિમજીદમેં અદ્વાહતઆવા કા ઈર્શાદ હૈ કે અગર તુમહારા કર્મદાર તંગદસ્ત હો, તુમહારા કર્જ અદા કરને કી તાકત ન રખતા હો તો શરીઅતકા હુકમ હૈ કે ઊસ્કો ફરાખી (છૂટછાટ) ઓર આસુદગી (દૌલતમંદી) કે વક્ત તક મોહલત દી જાયે. ઓર અગર તુમ ઊસ્કો અપના કર્જ મઆફ કર દો તો યે તુમહારે લીયે જ્યાદા બેહતર હૈ.

સુદખોરોં (વ્યાજલેનાર) કી આદત યે હોતી હૈ કે અગર કોઈ કર્મદાર મુશ્લીસ હૈ ઓર વક્ત પર કર્જ અદા નહીં કર સકતા તો સુદકી રકમ અસલ (મુડી મેં) જમા કરકે સુદ દર સુદ કા સિલસિલા ચલાતે હૈ ઓર સુદકી મિકદાર ભી બઢાદેતે હૈ.

યહાં અદ્વાતઆવાને યે કાનુન બના દીયા કે અગર કોઈ કર્જદાર હકીકતમેં મુફવીસ હો ઔર કર્જ અદા કરનેકી તાકત ન રખતા હો તો ઊસ્કો તંગ કરના જઈજ નહી. બલ્કે ઊસ્કો ઈસ વકત તક મોહલત દેની ચાહીયે કે વો કર્જ અદા કરને પર કાદીર હો જયે. સાથમેં તરગીબ ભી દી કે ઈસ ગરીબ કો અપના કર્જ માફ કર દો તો યે તુમ્હારે લીયે ઝયાદા બેહતર હે. (જો લોગ જન બુજકર કુદરત હોને કે બાવજુદ કર્જ અદા નહી કરતે ઊન્કા યે હુકમ નહીં હે)

યહાં માફ કરનેકો કુઆનિમજીદને સવાબે અજમ કી ચીઝ ફરમાયા હે કે યે માફ કરના તુમ્હારે લીયે સદકા હોકર સવાબે અજમ હોગા. ઔર ફરમાયા કે માફ કર દેના તુમ્હારે લીયે ઝયાદા બેહતર હે હાલાં કે જહીરમેં તો નુકસાન કા સબબ હે સુદ તો છોડા હી થા (હરામ હોને કી વજહ સે) રાસુલમાલ (મુંડી) ભી ગઈ. મગર કુઆનિમજીદને ઊસ્કો બેહતર ફરમાયા ઊસ્કી દો વજહ હે.

(૧) યે બેહતરી ઈસ દુનિયાકી ચંદ રોઝા જંદગી કે બાદ આખેરતમેં દીખેગી. જબ કે ઈસ થોડે સે માલકે બદલેમેં જન્મતકી હંમેશા રહેનેવાલી નેઅમતે ઊસ્કો મીલેગી.

(૨) દુનિયામેં ભી ઈસ અમલકી બેહતરીકા ફાયદા દીખેગા કે તુમ્હારે માલમેં બરકત હોગી. “ બરકત ” કી હકીકત યે હે કે થોડે માલમેં કામ બહોત નિકલ જાયે. યે જરૂરી નહી કે માલકી મિકદાર યા તઅદાદ બઢ જાયે. યે બાત તજુરબે સે દેખનેમેં આઈ હે કે સદકા ખૈરાત કરને વાલોકે માલમેં “ બેશુમાર બરકતે ” હોતી હે ઊન્કે થોડે માલ સે ઈત્ને કામ નિકલ જાતે હે કે હરામ માલવાલોં કે ઝયાદા માલ સે વો કામ નહીં નિકલતે.

જીસ માલમેં બરકત નહી હોતી ઊસ્કા હાલ યે હોતા હે કે જીસ મકસદ કે લીયે ખર્ચ કરતા હે વો મકસદ હાસિલ નહી હોતા યા બગૈર કામ કે ફાલતુ ચીઝોમેં જૈસાકે દવાઓમેં ડૉક્ટરી ઈલાજોમેં એસે માલદારોં કી બડીબડી રકમેં ખર્ચ હો જાતી હે. (જીસ્કા ગરીબોંકો કભી વાસ્તા નહીં પડતા) અદ્વાહતઆવા એસી તંદુરસ્તી અતા કરતે હે કે ઈલાજમેં ખર્ચકરનેકી જરૂરત હી ન રહે. અગર બિમારી આ ભી ગઈ તો મામુલી ખર્ચ સે તંદુરસ્તી હાસિલ હો જાતી હે.

ઈસ વિહાજ સે મુફવીસ કર્જદાર કા કર્જ માફ કર દેના જો જહીરમેં નુકસાન

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

કી ચીઝ નજર આતા થા કુઆનિમજીદ કી તા'લીમ સે વો એક મુફીદ ઔર ફાયદેકા કામ બન ગયા.

હદીસમેં હે કે જે શખ્સ કીસી મુફલીસ કર્જદારકો મોહલત દેગા તો ઊસ્કો હર રોઝ ઈત્ની રકમ સદકા કરનેકા સવાબ મીલેગા જીત્ની ઈસ કર્જદારકે જીમ્મે વાજીબ હે ઔર યે સવાબ કર્જ કી મુદત પુરી હોને સે પહેલે મોહલત દેનેકા હે. ઔર મુદતે પુરી હોને કે બાદ વો શખ્સ અદા ન કર સકે ઊસ વકત અગર કોઈ મોહલત દેગા તો ઊસ્કો હરરોજ દુગની (૩બલ) રકમ સદકા કરનેકા સવાબ મીલેગા. (મુસ્લીમ શરીફ)

દુસરી હદીસ મે યે હે કે જે શખ્સ યે ચાહે કે ઊસ્કી દુઆ કુબુલ હો યા ઊસ્કી મુસીબત દુર હો તો ઊસ્કો ચાહીયે કે તંગદસ્ત કર્જદારકો મોહલત દે.
(મઆરિકુલકુઆન - ૧/૫૭૯)

માલ ખર્ચ કરનેકી તાકીદ :-

મુસલમાન સિર્ફ ઝકાત અદા કરકે સારી માલી જીમ્મેદારીયોસે સુબુકદોશ (ફારિગ) નહી હો જતા. ઝકાતકે અલાવા ભી કુછ ઔર માલી હક ઈન્સાનકે જીમ્મે લાઝીમ હે. જૈસે કીસી જગા મસ્જીદ નહી તો તા'મીરે મસ્જીદ ઔર દીની તા'લીમ કે લીયે હુકુમત મુતકફફીલ (જીમ્મેદાર) નહી તો દીની તાલીમ કા ઈન્તેઝામ મુસલમાનોં પર હી લાઝમ હે. ફર્ક ઈત્ના હે કે ઝકાત અદા કરના ફર્ક ઔન ઔર યે ફર્ક કિફાયલ હે.

ફર્ક કિફાયલ કા મતલબ યે હે કે કોમ કે ચંદ આદમી યા કીસી જમાઅતને ઈન જરૂરતોંકો પુરા કર દીયા તો દુસરે મુસલમાન સુબુકદોશ (ફારિગ) હો જતે હે ઔર અગર કીસીને ભી ન કીયા તો સબ ગુનાહગાર હોતે હે.

આજકલ દીની તા'લીમ ઔર ઊસ્કે મદારિસ જીસ કમઝોર હાલાત ઔર બેકસી (લાચારી) કે આવમમેં હે ઊન્કો વહી લોગ જનતે હે જીન્હોને ઊસ્કો દીનકી અહમ ખિદમત સમજકર કાઈમ ક્રિયા હુઆ હે ઝકાત અદા કરનેકી હદતક મુસલમાન જનતે હે હમારે જીમ્મે ફર્ક હે ઔર યે જનનકે બાવબુદ બહોત કમ લોગ હે જે ઝકાત અદા કરતે હે ઔર અદા કરનેવાલોમેં ભી બહોત કમ લોગ હે જે પુરા હીસાબ કરકે પુરી ઝકાત અદા કરતે હે ઔર જે ખાલખાલ (બહોત કમ) પુરી ઝકાત અદા કરનેવાલે ભી હે તો વો યે સમજે હુએ હે કે અબ હમારે જીમ્મે ઔર કુછ નહી. ઊન્કે સામને મસ્જીદકી જરૂરત આયે તો સિર્ફ ઝકાત કા માલ પેશ કરતે હે ઔર દીની મદારીસ કી જરૂરત પેશ આયે તો સિર્ફ ઝકાત કા માલ દીયા જતા હે હાલાં કે યે ફરાઈઝ ઝકાત કે

અલાવા મુસલમાનોં પર આઈદ (જીમ્મે) હોતે હે.

માલદારોંકા કૌમ પર અસર :-

કુર્આનમજીદમેં ઈશદિ હે કે જબ હમ કીસી બસ્તીકો (જે કુફ્ર ઓર નાફરમાનીકી વજહસે હલાક કરનેકે કાબીલ હો) તો ઈસ બસ્તીકે ઐશ કરનેવાલે (યાની અમીર, રઈસ) લોગોં કો કીસી રસુલ કી મારફત ઈમાન ઓર ઈતાઅતકા હુકમ દેતે હે ફીર જબ વો લોગ કેહના નહી માનતે બલ્કે શરાત મચાતે હે તબ ઊનપર દલીલ પુરી હોજતી હે ફીર હમ બસ્તીકો તબાહ ઓર ગારત કર ડાલતે હે. (સુરએબની ઈસરાઈલ - આયત - ૧૬)

હઝરત અલી (રદી.) ઓર હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) કી એક કિરાઅત કી તફસીરમેં યે નકલ કીયા ગયા હે કે જબ અદ્દાહ તઆલા કીસી કૌમ પર અઝાબ ભેજતે હે તો ઈસ્કી ઈબ્તેદાઈ અલામત યે હોતી હે કે ઈસ કૌમમેં ખુશ ઐશ સરમાયાદાર લોગોંકી કસરત કરદી જતી હે ઓર વો અપને ફીસ્કો કુઝુર કે ઝરીયે પુરી કૌમકો અઝાબમેં મુબ્તલાકરનેકા સબબ બન જતે હે.

દુસરી કિરાઅત કા મઅના મુજહીદને યે બયાન ફરમાયા કે હમને અમીર વ હાકિમ બના દીયા ખુશ ઐશ સરમાયાદાર લોગોં કો જે ફીસ્કો કુઝુરમેં મુબ્તલા હો ગયે ઓર સબ કૌમ કે લીયે અઝાબ કા સબબ બને.

ઈન દોનોં તફસીરોં સે માલુમ હુવા કે ઐશ પસંદ લોગોં કી હુકુમત યા ઐસે લોગોંકી કૌમમેં કસરત કુછ ખુશી કી ચીઝ નહીં બલ્કે અઝાબે ઈલાહી કી અલામત હે અદ્દાહતઆલા જબ કીસી કૌમ પર નારાજ હોતે હે ઓર ઊસ્કો અઝાબમેં મુબ્તલા કરના ચાહતે હે તો ઊસ્કી ઈબ્તેદાઈ અલામત યે હોતી હે કે ઊસ કૌમ કે હાકિમ ઓર રઈસ ઐસે લોગ બના દીયે જતે હે જે એશપસંદ ઓર અપ્યાશ હો. યા હાકિમ ન ભી બને. તો ઊસ કૌમમેં ઐસે લોગોંકી કસરત કર દી જતી હે દોનોં સુરતોંકા નતીજ યે હોતા હે કે યે લોગ શેહવત ઓર લઝઝતમેં મસ્ત હોકર અદ્દાહતઆલાકી ના ફરમાનીયા ખુદ ભી કરતે હે ઓર દુસરોકે લીયે ભી ઊસ્કી રાહ હમવાર કરતે હે આખીરમેં ઊનપર અદ્દાહકા અઝાબ આજતા હે.

ઈસ આયતમેં ખુશ ઐશ માલદારોં કા ખાસ તૌરપર ઝિક્ર કરના ઈસ તરફ ઈશારા હે કે ફીતરીતૌર અવામ અપને માલદારોં ઓર હાકિમો કે અખ્લાક વ આમાલસે અસર લેતે હે જબ યે લોગ બદઅમલ હો જાયે તો પુરી કૌમ બદ અમલ હો જતી હે.

ઈસ લીયે જીન લોગો કો અદ્દાહતઆલાને માલ દોલત દીયા હે ઊન્કો

ઊંચકી ઝાંઘા ફિકર હોના ચાહીયે કે અપને આમાલ ઓર અખલાકકી ઈસ્વાહ કરતે રહે એસા નહો કે એશ પરસ્તીમે પડકર ઊંચકે ગાફિલ હો જાયે ઓર પુરી કોમ ઊંચકી વજહ સે ગલત રાસ્તે પર પડ જાયે તો કોમ કે બુરે આમાલકા વખાલ ભી ઊંચકે પર પડેગા. (મઆરિકુલકુઆન - ૫/૪૫૮)

ઘર બનાવેકા અસલ મકસદ :-

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا (૧૪૯:૧૬)

“યાની અલ્લાહ તઆલાને તુમહારે વાસ્તે ઘરોમેં રહેને કી જગા બનાઈ.”

(પારા - ૧૪ રૂકુઅ - ૧૭)

ઈસ્મે અલ્લાહતઆલાને ઈન્સાનકે ઘરકો “સકન” ફરમાકર ઘર બનાવેકા ફલસફા ઓર હિકમત બયાન ફરમાઈ કે ઈસ્કા અસલ મકસદ જીસ્મ ઓર દીલ કા સુકુન હે. આમ તોર પર ઈન્સાન કી કમાઈ કા અમલ ઘરસે બહાર હોતા હે ઓર વહાં કમાઈ કી મહેનત કરતા હે. ઘરકા અસલ મકસદ યેહે કે જબ મેહનત ઓર અમલસે થક જાયે તો ઊસ્મે જાકર આરામ કરે ઓર સુકુન હાસિલ કરે.

ઈસ્કે અલાવા સુકુન અસલમેં દીલ દિમાગકા સુકુન હે વો ઈન્સાનકો અપને ઘર મે હી હાસિલ હોતા હે. ઈસસે માલુમ હુઆકે ઈન્સાન કે મકાનકી બડી ખુબીયે હે કે ઊસ્મે સુકુન મીલે આજ કી દુનિયામેં તા’મીરોં કા સિલસિલા અપને ઊરૂજ (તરક્કી) પર હે, ઓર ઊંચકી જાહીરી ટીપ ટાપ પર બેહદ ખર્ચ ભી કીયા જાતા હે લેકીન એસે મકાન બહોત કમ હે જીસ્મે જીસ્મ ઓર દીલ કો સુકુન હાસિલ હો. બાઝ મરતબા બનાવટી તકલુફાત (નિર્વર્થકઠાઈ) (વ્યર્થદેખાવ) ખુદહી આરામ ઓર સુકુનકો બરબાદ કર દેતે હે ઓર એસા ન હોતો ઘરમેં એસે લોગ હે કે જબ ઊંચકે કામ પડતા હે તો વો ઈસ સુકુનકો ખત્મ કર દેતે હે. એસે આલિશાન મકાનોસે વો ખાલી જગા ઓર ઝુંપડી અચ્છી હે જીસ્મે રહેનેવાલેકે દીલકો ઓર જીસ્મ કો સુકુન હો.

કુઆનમજીદ હર ચીઝ કી રૂહ ઓર અસલ કો બયાન કરતા હે ઈન્સાન કે ઘરકા અસલ મકસદ ઓર સબસે બડા મતલબ સુકુન કો કરાર દીયા ઈસી તરહ ઘરેલું જીંદગી કા અમલ મકસદ ભી સુકુન હે જીસ ઘરેલું જીંદગી સે યે મકસદ હાસિલ ન હો વો ઈસ્કે ફાયદેસે મહેરૂમ હે.

આજકી દુનિયામેં રિવાજ ઓર ગેરરસ્મી તકલુફાત (વ્યર્થદેખાવ) ઓર જાહીરી ટીપટાપ કી હદ નહી રહી ઓર યુરોપ કે અસર કે સાથ જીંદગી ગુજારને

સે ચીજોમેં જહીરી સજવટ કે તમામ સામાન તો જમા કર દીયે મગર દીલી
ઔર જુસ્માની સુકુનસે બીલકુલ મેહરમ કર ડાલા,

(મઆરિકુલકુર્આન ૫ / ૩૮૩) **وَاسْتَقْرَأَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ (૫-૨૯)**

“અછાહ તઆલાસે ઊસ્કા “ફઝલ” માંગો.”

ઈન્સાન કી મંઝીલ “જન્મ” :-

અછાહતઆલાને ઈન્સાનકો બેહતરીન તખ્લીક (બનાવટ) પર પૈદા કીયા.
ફીર ઊસ્કે લીયે જન્મ બનાઈ કે વો ઊસ્મે ફરાગત કે સાથ રહે. ફીર
અછાહતઆલાકી હિકમત કા તકાજ હુઆ કે ઝમીન પર ઈમ્તીહાની હાલાતકા
પદા ડાલ દીયા જયે. જન્મત કો ઉસ્ને મકરૂહાત સે ઢાંક દીયા ઈસ્કે બાદ ઊસ્ને
ઈન્તીજમ કીયા કે જમીન પર ઈન્સાની નસલ પૈદા હો ઔર વો મુખ્તલીફ
હાલાતસે ગુજરે તાકે હર આદમીકે બારે મેં યે માલુમ હો કે ઊન્મેસે કૌન
જન્મતમેં બસાને કે કાબિલ હે. ઔર કૌન ઈસ કાબિલ હે કે ઊસ્કો જન્મતકી
દુનિયાસે બાહર ફેંક દીયા જયે. ઈસ વકત હમ ઈસી દોર સે ગુજર રહે હે જબ
તમામ લોગ અપના અપના ઈમ્તિહાન દે ચુકેગે તો ઈમ્તીહાની હાલાત ખતમ
કર દીયે જયેગે ઔર જન્મતકી દુનિયા અપની તમામ તાબાનીયોં (ચમક ઔર
નુર) કે સાથ સામને આ જયેગી જીન લોગોં ને મૌજુદા ઈમ્તીહાની મુદ્દતમેં
અપને આપકો જન્મતી મુઆશરે કા અહલ સાબિત કીયા હોગા વો વહાં ખુદાઈ
ઈન્તીજમ કે સાથ બસાયે જયેગે; ઔર જીન લોગોને અપની મૌજુદા જીંદગીસે
યે સાબિત કીયા હોગા કે વો જન્મતી મુઆશરેમેં બસાયે જાનેકી એહલીયત નહી
રખતા ઊસ્કો અસ્ફલુસ્સાફિલીન મેં ફેંક દીયા જયેગા. જહાં વો હંમેશા એક
દર્દનાક અઝાબમેં ગિરફતાર રહેગા દુઃખભરી જીંદગીકે સિવા કોઈ ઔર જીંદગી
ઊન્કે લીયે મુમ્કીન ન હોગી.

આખિરતકી મુકમ્મલ દુનિયા કાઈનાતકે કીસ મુકામ પર બનેગી ઔર ઉસ્કી
ખાસ સુરત ક્યા હોગી ? આજ કા ઈન્સાન ઊસ્કો સમજ નહી સકતા ઊસ્કી
મિસાલ એસી હે જૈસે પેટકા એક બચ્ચા પેટકે બાહરકી દુનિયાકો સમજ
નહી સકતા લેકીન મૌજુદા દુનિયામેં વો સારે અસબાબ મૌજુદ હે યે ખાત
હમારે લીયે અગલી દુનિયા યાની આખિરત કે મામલેકો સમજનેકે લીયે કાફી
હે. અછાહતઆલાને જૈસે મૌજુદા દુનિયાકો અદમ (નેસ્તી) સે બનાયા
ઈસી તરહવો એક ઔર ઝયાદા બહેતર દુનિયાકો દોબારા પૈદા કર સકતે હે.

વો બેશક હર ચીજ પર કુદરત રખતા હે. ઈસી તરહ ખુદાવંદ તઆલા ઈસપર ભી કુદરત રખતે હે કે ઈસ મૌજુદા દુનિયા મેં એસી મુસ્તકીલ તબ્દીલીયાં પેદા કરદે કે યહી દુનિયા અપને બદલે હુએ રૂપ મેં જન્મતકી દુનિયા બન જાયે.

જન્મતકેશહેરી કૌન હોગે ? :-

યે હસીન ઓર લજ્જત જન્મત જે કયામત કે બાદ મીલનેવાલી હે ઊસ્કે શેહરીયોંકા નામ “ મોમિન ઓર મુસ્લીમ ” હે. મૌજુદા જિંદગી ઈસીકા ઈમ્તીહાન હે. યહાં લોગોંકે આમાલકે મુતાબિક ઊન્કા ઈન્તિખાબ (પસંદ) કિયા જ રહ્યા હે, જે લોગ ઈસ બાતકા સુબુત દે કે વો જન્મત કે નુરાની માહોલમેં બસાયે જનેકે કાબિલ હે ઊન્કો વહાંકી શેહરીયત અતા કી જાયેગી કુઆનિમજીદમેં ઈશાદિ હે (જન્મતમેં લોગોં કે મુંહસે જે બાત નિકલેગી વો યે હોગી)
 دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 (૧૬-૧૧૫)

ઈસ્કા મતલબ યે હે કે જન્મતમેં એક તરફ ખુદાકી બડાઈ ઓર ઊસ્કી શુક ગુજારીકા માહોલ હોગા ઓર જન્મતી અપને રબકી નેઅમતોમેં મસ્ત હોગે દુસરી તરફ ઊન્કે દરમ્યાન આપસમેં જે માહોલ હોગા વો પુરા સલામતી ઓર મહોબ્બતવાલા હોગા, ન જીદ હોગી, ન હરીફાઈ, એસી જન્મત કી દુનિયામેં દાખિલ હોનેકા મુસ્તહીક વો હોગા જીસ્ને મૌજુદા દુનિયાકી ઈમ્તીહાની મુદ્દતમેં અપને અમલ સે યે સુબુત દીયા હો કે વો ખુદા ઓર ઊસ્કે બંદોંકે લીયે ઈસી કીસમ કે ઊમ્દા અખ્લાક ઓર અચ્છે આમાલ કરનેવાલા ઈન્સાન હો.

હદીસ શરીફમેં હે કે જન્મતમેં વો શખ્સ નહીં જાયેગા જીસ્કે દીલમેં રાયકે દાને કે બરાબર ભી તકબ્બુરી હો. પુછા ગયા કે કિબ્ર ક્યા હે ? ફરમાયા કે હક કો નજર અંદાઝ કરના ઓર લોગોંકો હકીર (જલ્લીલ) સમજના, ઈસ્કા મતલબ યે હે કે જન્મત મેં હકીકતોં કે ઈકરાર ઓર હર બંદએ ખુદાકે એહતિરામ કા માહોલ હોગા. ઈસીલીયે જન્મતમેં આબાદ હોનેકા વોહી શખ્સ હકદાર હો સકતા હે. જીસ્ને આજ ઈમ્તિહાની દુનિયામેં અપને રવયેસે યે સાબિત કિયા હો કે વો ઈન્સાન કા એહતીરામ કરનેવાલા હે ચાહે વો અપને પાસ દીલત ઓર ઈકતિદાર (સત્તા) ન રખતા હો.

કુઆન ઓર હદીસ મેં જીસ કિસમ કે લોગોં કે લીયે જહન્નમ કી વઈદ હે

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ خَيْرَ المَخْلُوْقِ كُلِّهِمْ

ઔર જીન્કે લીયે જન્મતકી ખુશખબરી દી ગઈ હે વો સબ ગોયા અવસાફ હે જો
યે બતાતે હે કે કીસ કિસમ કે લોગ જહન્નમમેં ધકેલ દીયે જાયેગે ઔર કોનસી
ખુસુસીયત રખનેવાલે જન્મત કે માહોલમેં રહેનેકે મુસ્તહીક હોગે. ઇસ્લામમેં
ઈબાદત ઔર આમાલ સબ ઈસીલીયે હે કે વો આદમી કા તઝકીયા (સફાઈ)
કર કે ઊસ્કો ઈસ કાબિલ બનાયે કે વો જન્મતી મુઆશરેમેં બસાયે જનેકે કાબીલ
હો સકે.

એક હિંદુસ્તાની સહાફી (પત્રકાર) ટોકીયો (જાપાન) ગયા વહાં બાતચીત
કે દોરાન ઊસ્કે જાપાની દોસ્તને બતાયા કે દુધકી પૈદાવાર જો ઈસ વક્ત
જાપાન મે હે ઈસ્કે વિહાજ સે હમારી આબાદી કે સિફ દો તિહાઈ હિસ્સે કો
દુધ મીલતા હે. હિંદુસ્તાનીને ફોરન કહાં કે આપ લોગ નિહાયત આસાનીસે
પુરી આબાદી કો દુધ ફરાહમ કર સકતે હે. ઔર ઉસ્કી સુરત યે હે કે દુધ કી
મિકદાર જીતની કમ હે ઉતના ઉસ્કે અંદર પાની મિલા દે. જાપાની યે સુનતે હી
ફોરન સંજોદા હો ગયા ઊસ્ને અપને હીંદુસ્તાની દોસ્ત કે કાનમેં ચુપકે સે
કહા. અચ્છા હુવા કે તુમને યે બાત સિફ મુજસે કહી ઈસ કિસમકી તદબીર
યહાં અવામમેં હરગીઝ બયાન ન કરના વરના લોગ કત્લ કર દેંગે.

Don't Pronounce such Remedies heve : they will Murder you :
weekend Review, (New Delhi, October -14-1967)

ગોયા એક એસા શખ્સ જો ગીઝામેં મીલાવટ કા મિજાઝ રખતા હો વો
જાપાની મુઆશરેમેં રહેને કે કાબિલ નહી. જાપાની મુઆશરા એસે કીસી
આદમીકો કુબુલ નહી કર સકતા. ઈસ છોટીસી મિસાલસે જન્મતકે મામલેકો
સમજ જ સકતા હે. જન્મત ગોયા કુલુબેસલીમહ (સાફદોલ) ઔર
નફસેમુતમઈન્નહ (હુકમે ઈલાહી પર ચલનેવાલો) કી કોલોની હે. ઔર એસે
લોગોંકા મુઆશરા હે જો હર કિસમ કી નફસીયાતી પેચીદગીયોસે આઝાદ
હો, ઈસલીયે વહાંકી દુનિયામે સિફ ઊન્હી લોગોંકો બસાયા જાયેગા જો દુનિયા
કી ઈમ્તીહાની જીંદગીમેં ઈસ બાતકા સુબુત દે ચુકે હો કે વો અપને અંદર
પેચીદગીયોં સે આઝાદ રૂહ (Complex - Free soul) રખતે હે.

જન્મત કી દુનિયા એક એસી દુનિયા હે જહાં આદમી દુસરોંકી શરારતોં
ઔર નાલાયકીયોંસે મેહકુઝ હોગા. ઈસલીયે જન્મતમેં રહેને કે કાબીલ વહી
શખ્સ હે જીસ્ને દુનિયામે સુબુત દીયા હો કે દુસરોં કો અપની શરારતોં ઔર
નાલાયકીયોં સે મેહકુઝ રખનેવાલા હો જન્મતકા માહોલ બકવાસસે, ગંદગીયોં
સે, ઔર ફુજુલચીઝોં સે પાક હોગા ઈસલીયે જન્મતમેં બસાને કે લીયે એસે

લોગોંકો પસંદ કીયા જાયેગા જે ઈસ કીસમકી બેહુદા હરકતોં સે દુર રહેનેવાલે સાબિત હુએ હો. (ઈસ્લામી દાઅવત - ૧૪)

وَأَرْسَلْتُ الْحَنُتَ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدَ مَلَأَ مَا تَوَعَّدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَظِيظٌ مِّنْ خَشْيِ الرَّحْمَنِ الْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ادْخُلُوا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ (૧૭૬-૨૧૬)

“ ઔર જનત ડરનેવાલોં કે લીયે કરીબ લાથી જાયેગી વો કુછ દુર ન રહેગી, યે વો હે જીસ્કા તુમસે વાઅદા ક્રિયા જતા થા વો હર એસે શખ્સોંકે લીયે હે જે રૂબુઅ હોનેવાલા યાદ રખનેવાલા હો, જે બગેર દેખે અછાહસે ડરતા હો ઔર એસા દીલ લાયા હો જીસ્મે રૂબુઅ હો, જનતમેં સલામતી કે સાથ દાખીલ હો જાઓ. યે દીન હે હંમેશા રેહનેકા ઝિન્કે લીયે વહાં સબકુછ હે જે વો ચાહે, ઔર હમારે પાસ ઔર ઝયાદા ભી હે.”

અછાહતઆવા કી અપની જનતમેં બસાને કે લીયે એસે ઈન્સાન મતલુબ હે જે અછાહકો ન દેખતે હુએ ભી ઈસ તરહ રહે જેસે કોઈ અછાહકો દેખ કર રેહતા હે. અછાહકી બડાઈ ઔર ઝિસ્કે કમાલાત આદમીકે ઝેહન પર ઈસ તરહ છા જાયે કે વો હર વકત ઝિસ્કો યાદ આનેવગે ઝિસ્કા દીલ ખુદાકી બાતોં સે લબરેઝ રહે. ઔર ઝિસ્કી જીંદગી ખુદાકે હુકમોંકે મુતાબીક ધુમતી રહે. એક આકા અપને મુલાઝીમ સે બહોત ઝયાદા ખુશ હોતા હે જે આકાકી ગેર મૌજુદગી મે ભી મુકમ્મલ તૌરપર ઝિસ્કા વફાદાર બના રહે ઈસી તરહ અછાહતઆવાકો વો ઈન્સાન સબસે ઝયાદા પસંદ હે જે અછાહકો ન દેખ કર ભી ઈસ તરહ રેહતા હો જેસે ખુદા ઝિસ્કો દેખ રહા હે જે અછાહકી જન્નત ઔર જહન્નમ કો ન દેખતે હુએ ભી ઈસતરહ ઝિન્કી તરફ દીલ લગાતે રહે જેસે જનત ઔર જહન્નમ ઝિસ્કે સામને ખડી હુઈ હો.

(ઈસ્લામી દાઅવત-૧૦)

જનત કી નેઅમતે:-

જનતમેં અછાહતઆવાકી તરફસે એસી અજીબોગરીબ નેઅમતે અતા હોગી કે ન તેરી આંખોને દેખી, ન કાનોંને સુની, ન તેરે દીલ પર ઝિસ્કા ખ્યાલ તક ગુજરા.

જનત કે ઈસ બેમિસાલ મહેલમેં એક ઈંટસોનેકી એક ઈંટ ચાંદીકી હોગી, ઝિસ્કી મીંટી જફરાનકી, ગારા મુશકકા, કંકરીયા મોતી ઔર યાકુતકી હોગી,

જે તુજકો ખુદાકે ફઝલસે અતા કી જયેગી. સોના-ચાંદીકી કુર્સીયા તુજકો બેઠને કે લીયે અતા કી જયેગી. તમામ કામ તેરી મરજીકે મુતાબિક હોગે. કોઈ કામ અપની મરજીકે ખિલાફ નહીં પાઓગે.

شَكِينٌ فِيهَا عَلَى الْآرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا (પ-૨૧૯-૧૧૯)

કુર્સીયોં પર આરામ કરેજોં ઊસ્મે તકલીફ દેનેવાલોં ધુપ ઓર ઠંડી ન હોગી. વહાં લગ્વ (બેકાર) બાત કાનોમે નહીં પડેગી, ઓર તુમ્હારે ખાને કે લીયે કીસમ કીસમકે મેવે (ફલ-ફુટ) તુમ્હારી ચાહતકે મુતાબિક સામને મૌજુદ હોગે.

وَقَا كِهَيَّةَ كَثِيرَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ (પ-૨૧૭-૧૬૮)

“ ઓર બહોતસે વો મેવે જીસ્કો વો પસંદ કરે તેયાર હોગે, સૈર કે લીયે અજીબ બાગાત, ઊસ્મે મોતીયોં કે ખેમે ઓર ચશમે જરી હોગે ”

جَنَّتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ (પ-૧૧-૧૬) એસે બાગ હોગે જન્મે નેહરે ઓર ચશમે જરી હોગે ઓર નિહાયત હસીન હુરૂલઅયન તુમ્હારે નિકાહ ઓર એશો-ઈશરતકે લીયે હાજીર હોગી.

خُورٌ مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ (પ-૨૧-૧૩૬) کَا تُنْهِنُ الْيَقُوتُ وَالْمَرْجَانُ (પ-૨૧-૧૩૬)

ઓર નિહાયત હસીન જમીલ અમરદ (કમઉમ્મ) ગુલામ, જબ તું ઊન્કો દેખે તો બિખરે હુએ મોતી ગુમાન કરે.

يَطُوفُونَ عَلَيْهِمْ وَلَدَانِ مُخْلِطُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا (પ-૨૧-૧૧૯)

ઠંડે ઓર મીઠે પાનીકે આબખુરે (પીનેકે બરતન) સે પીલાને કે લીયે આપકી ખિદમત મે કમર બસ્તા (તેયાર) હોગે. ઓર તુમકો એસી મુબારક ઓર કામ્યાબી કી જગા હંમેશા રેહના હોગા.

خَالِدِينَ فِيهَا

ક્યું કે મૌતકો જૂબહ કર દીયા જયેગા. ઓર બારી તઆલા કી તરફસે ફરિશ્તા

لَا مَوْت. કી નિદા કરેગા. તું હર વક્ત હર ઘડી ૩૦ થા ૩૩ સાલકા જવાન રહેગા. કમઝોરી ઓર બઢાપા તેરે પાસ ન આયેગા. ઓર હર ખ્વાહીશમેં તું અદ્લાહતઆલા કે ફઝલો કરમસે કામ્યાબ રહેગા.

ગમ તુજસે દુર ઓર ખુશી ઓર ઉમંગે તેરા જોડા હોગા.,

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (પ-૧૧-૧૨૬)

અવલિયા અદ્લાહકો ન આગેકા ડર હે ન પીછેકા રંજ ઓર ગમ હે, તુજકો ચાહીયે કે ઈસ દુનિયામેં જો આખિરતકી ખેતી કરનેકી જગા હે. એસે બીજ

બોયે કે જીન્કે મેવેદાર દરખાસ્તોકે મેવે ઔર ફલોં સે તું આખિરતમેં મજા પાયે.

ઔર ઈસ રંજ ઔર તકલીફ કી દુનિયા સે આખિરત કે લીયે જો ખુશીયાં ઔર લઝઝતેં ઊડાનેકી જગા હૈ એસા સામાન તૈયાર કરવે કે અપને મેહબુબકી તરફસે (૧૬૮૩૦) **وَادْخُلِيْ حَتَّى** “આઓ જન્નતમેં દાખિલ હો જઓ” કી ખ્યારી આવાઝ તેરે કાનોમેં સુનાઈ દે.

એસા હરગીઝ ન કરના કે ઈસ મુબારક ઔર હંમેશાકી જન્નતકો દુનિયા કે ચંદ ખોટે સિક્કો કે બદલે મેં બેચકર અફસોસ સે હાથ મલના પડે. ઔર બજાયે “કરીબ આ જઓ” કે બદલે “દુર હો જઓ” કી ના મુબારક સદા (આવાઝ) તેરે કાનોં મેં પડે.

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنَا وَاخْوَانَنَا وَاَحْبَابَنَا بِفَضْلِهِ الْكَرِيْمِ اٰمِيْن يَا رَبُّ الْعٰلَمِيْنَ

જન્નતીયોકી અલામતે :-

- ★ ખોફે ખુદા,
- ★ ગુનાહ હોને પર રંજ,
- ★ ખુદાકે ઈકાબ (અઝાબ) સે ડરતે રેહના,
- ★ આખિરતકી ફિકર,
- ★ મખ્લુક પર શક્ત,
- ★ રહમતકા ઊમ્મીદવાર રેહના,
- ★ અઝાબે ઈલાહી સે ડરના , (બિમરઅતુલ ઊકબા - ૨૧૩)

જન્નત કી તા'મીર :-

હઝરત અબુ હરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે મૈં ને અર્ઝ કિયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) મખ્લુક કો કીસ ચીઝ સે પૈદા કિયા ગયા હૈ ? ફરમાયા.. પાની સે હમને અર્ઝ કિયા જન્નત કી ઈમારત કીસ ચીઝ કી હૈ ? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા સોના-ચાંદી કી ઈંટો સે તૈયાર કી ગઈ હૈ. ઊસ્કી તા'મીરમેં મેંહકતી હુઈ ખાલીસ મુશકકા ગારા ઈસ્તિમાલ કિયા ગયા હૈ. ઊસ્કી કંન્કરીયા જો નેહરોં મેં, સડકોં પર ઔર દુસરી જગહોમેં પાઈ જની હૈ, વો મોતી ઔર યાકુત હૈ. ઔર ઊસ્કી મીઠી જફરાન કી તરહ નરમ ઔર નાબુક ખુશબુદાર ઔર જદ (પીલી) હૈ.

જો શખ્સ ઊસ્મે જાયેગા વો એશો આરામસે રહેગા સખ્તી ઔર મુસીબત સે દો ચાર ન હોગા. વો હંમેશા ઝીંદા રહેગા. ઊસપર કભી મૌત નહી આયેગી

ગિન્કે કપડે પુરાને ન હોગેં ઓર ગિન્કી જવાની કભી ખત્મ ન હોગી.

હુઝુર અકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈશ્દિ હૈ કે ખુદાવંદ તઆલા ને ફરમાયા હૈ કે મૈને અપને નેક બંદોકે લીયે જન્મતમેં એસી નેઅમતે તૈયાર કી હૈ જીન્કો આજતક ન કીસી આંખને દેખા, ન કીસી કાન ને સુના ઓર ન કીસી કે દીલમેં ખ્યાલ ગુજરા, (યાની બહોત બેહતરીન નેઅમતેં હૈ) (બુખારી - મુસ્લીમ)

દુનિયા કયા હૈ ?

- ★ યે દુનિયા સરાએ ફાની દેખી - હર ચીઝ યહાં કી આનીજની દેખી.
- ★ આકે જો ન જયે વો બુઢાપા દેખા - જો કે ન આયે વો જવાની દેખી.
- ★ દુનિયાકી બેસુબાતીસે અકબર મલુલ (રંજીદા) હૈ.
- ★ લેકીન ઝયાદા ઈસ્કા તસવ્વુર (ખ્યાલ) ફુઝુલ હૈ.

કયા અરથા કહા. :-

હકીકત દુનિયા કી અગર માલુમ હો જતી.
તબીયત મેહફિલે ઈશરતમેં મગમુમ હો જતી.
કોઈ હૈસ રહા હૈ. કોઈ રો રહા હૈ.
કોઈ પા રહા હૈ. કોઈ ખો રહા હૈ.
કહીં નાગિમ્મીદીને બીજલી ગિરાઈ.
કોઈ બીજ ગિમ્મીદકે બોરહા હૈ.

દુનિયા કે જો મઝે હૈ હરગીઝ કમ ન હોગેં.
પરચેં યુંહી રહેગેં અફસોસ હમ ન હોગેં.

હમરત શૈખ અબ્દુલ કાદીર જીલાની (ર.હ.) કા ઈશ્દિ :-

બહોત સે લોગોં કે કફન તૈયાર હોકર આ ચુકે હૈ મગર કફન પહેનનેવાલે અભીતક બઝારોમેં ખરીદો ફરોખ્ત (શોપીંગ કરનેમેં) લગે હુએ હૈ.
(યાની મૌત સે ગાફિલ હૈ)

બહોત સે લોગોંકી કબ્રે ખુદકર તૈયાર હૈ. મગર ગિન્મે દફન હોનેવાલે ગફલતમેં ખુશીયાં કરતે ફીરતે હૈ.

બહોત સે લોગ ઈસ વકત હૈસતે ઓર ખુશીયાં કરતે ફીરતે હૈ હાલાંકે હસનેવાલે જલ્દી હલાક હોનેવાલે હૈ.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

બહોત સે લોગોં કે મહેલ-મકાન અભી નયે બનકર તૈયાર હુએ થે કે અચાનક ઊંન્કે માલીક કી મૌતકા વકત આ ગયા.

બહોતસે લોગ ખુશી કી ખબરોં કે મુન્તઝીર હોતે હૈ અચાનક ઊંન્કે સામને રંજ ઓર મુસીબતકી ખબરેં આ જાતી હૈ.

બહોત સે લોગ બુરે અમલ કરતે હૈ ઓર સવાબકી ઊમ્મીદ રખતે હૈ મગર ક્યા હુવા? ઊંન્કા કીયા હુવા ઊંન્કે સામને આતા હૈ.

હઝરત ફાતિમા (રદી.) કા જનાઝા રાત કો કબ્રમેં ઊતારા ગયા તો હઝરત અબુઝર ગિફારી (રદી.) ને અપને જેશમેં કબ્ર સે ખિતાબ કીયા.

અય કબ્ર ! તુઝે ખબર ભી હૈ કે હમ કીસ્કે જનાઝે કો લાયે હૈ. યે બેટી હૈ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી, યે ખાતુન હૈ હઝરત અલીયે મુતઝા (રદી.) કી, ઓર યે વાલેદહ હૈ શહીદે કરબલા હઝરત હસન (રદી.) કી ઓર હઝરતે હુસૈન (રદી.) કી, યે ફાતિમતુઝહરા કબ્ર મેં આયી હૈ.

કબ્રસે આવાઝ આયી. અય ! અબુઝર (રદી.) ! કબ્ર હસબનસબ બયાન કરનેકી જગા નહીં યહાં તો નેક અમલકા ઝિક્ર કરો. યહાં તો વહી આરામ પાયેગા. જીસ્કા દીલ મુસલમાન હોગા. જીસ્કે અમલ નેક હોગેં.

(ખુતબાતે દૈનપુરી - ૩/૩૦૯)

દુનિયા કી ઊમ :-

બાઝ ઈસ્લામી કિતાબોમેં જો પુરી દુનિયાકી ઊમ સાત હઝાર સાલ બતાઈ હૈ યે કોઈ હદીસ સે સાબિત નહીં બલ્કે ઈસરાઈલી રિવાયતોસે લીયા હુવા મજમુન હૈ.

આજકલ નઈ તહકીકોં સે દુનિયાકી ઊમ લાખોં સાલ બતાઈ હૈ યે ન કીસી કુર્આની આયતસે ટકરાતી હૈ. ન કીસી સહી હદીસ સે.

ઈસ્લામી રિવાયતોમેં એસી કચ્ચી બે સનદ બાતોંકો દાખિલ કરનેકા મકસદ શાયદ ઈસ્લામ કે ખિલાફ બદ-ગુમાનિયાં પેદા કરના હો. જીસ્કા રદ ખુદ સહી હદીસોમેં મૌજુદ હૈ.

એક સહી હદીસમેં ખુદ રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કા અપની ઊમ્મતકો

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

મુખાતબ કરકે ઈશદિ હે કે તુમહારી મિસાલ પીછલી ઉમ્મતોંકે મુકાબલે મેં
ઐસી હે જોસે કાલે બેલ કે બદનપર એક સફેદ બાલ હો.

ઈસસે હર શખ્સ અંદાજ લગા સકતા હે કે હુજુર (સ.અ.વ.) કી નજરમેં
દુનિયાકી ઊમ્મ કીન્ની લંબી હે કે ઊસ્કા અંદાજ લગાના ભી મુશ્કીલ હે.

ઈસલીયે હાફીઝ ઈબ્ને હઝમ ઊન્દુલુસી (ર.અ.) ને ફરમાયાકે હમારા
અકીદા યે હે કે દુનિયાકી ઊમ્મકા કોઈ સહી અંદાજ નહી કીયા જ સકતા
ઈસ્કા સહી ઈલ્મ સિફ અદ્લાહકે પાસ હે જે ઊસ્કે પૈદા કરનેવાલા હે.

(મઆરિફુલકુર્આન - ૪/૧૪૩)

દુનિયાકી સબસે બડી નેઅમત :-

હમકો ઈસ્કા એહસાસ હોના ચાહીયે કે અદ્લાહને હમકો ક્યા દૌલત અતા
ફરમાઈ હે. કલ્મા નસીબ હોના. ઔર ઊસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) પર સહી ઈમાન
તૌહીદકી દૌલત કા નસીબ હોના, યે દુનિયાકી સબસે બડી નેઅમત હે, સારી
દુનિયાકી સલતનત કલ્મઅેશહાદત પર કુર્બાન કર દેનેકે કાબિલ હે.

ઈમાન કી કિમત યે હે કે અગર સારી દુનિયાકી સલતનત એકતરફ રખી
જાયે ઔર મુસલમાનસે કહા જાયે કે યે સલતનત તુમકો મીલ સકતી હે લેકીન
ઈમાનસે મેહરૂમ હોના પડેગા. તો ઊસ્કી ચીંજ નિકલ જાયે. વો થોડી દેર કે
લીયે બેહોશ હો જાયે કે મુઝસે ક્યા ગુનાહ હુવા થા કે મુઝસે ઐસા કહા જ
રહા હે કે તુમકો સલતનત દી જાયેગી ઔર ઈમાન લીયા જાયેગા.

સિફ ઈસ્લામ કા રાસ્તા હે જીસ્કો અદ્લાહતઆવાને અપને નબી (સ.અ.વ.)
કે ઝરીયે ખોલ રખ્યા હે. ઈશદિ ખુદાવંદી હે. (૧૦૬-૩૫) - *وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ*

બેશક દીન (હક ઔર મકબુલ) અદ્લાહતઆવાલકે નજદીક સિફ ઈસ્લામ
હે. ઊમ્મતે મુહંમ્મદ (સ.અ.વ.) કે અંદર જબ તક ઈસ હકીકતકી (પહેચાન)
રહેગી ઔર જબતક વો ઈસ ઊસુલકો મજબુતીસે થામેં રહેગી સહી રાસ્તસે
નહી ભટકેગી ઔર મુસીબતોં ઔર મુશ્કીલાત કી શિકાર ન હોગી.

(કુર્આનીઈફાદાત - ૩૨૫)

દુનિયાકી અજબ કેફિયત હે.

કોઈ આ રહા હે કોઈ જ રહા હે, કોઈ ખુશ હે, કોઈ પરેશાન હે, કીસીકે કે
લીયે હયાત (જંદગી) કીસીકે લીયે મૌત હે, કીસીકા શાનદાર મકાન હે, કોઈ

કબ્ર કા મહેમાન હે, કોઈ મસરુર (મસ્તી મેં) હે, કોઈ રંજુર (રંજ-ગમ મેં) હે. અય ઈન્સાન ચાર દીનકી જીંદગી પર ગુરૂહ (ઘમંડી) ન હો. હકીકત યે હે.

હશર તક ઝેરે (નીચે) જમીન, દો રોજ બાલાએ (ઝિપર) જમીન,
દુનિયામેં તા'અમીર કી હાજત નહી.

જીંદગી હે અલામત મર્ગ કી અય ગાફીલ

ઔર કુછ ઈસ ખ્વાબકી તાબીર કી હાજત નહીં.

હર આન હર વક્ત હર લખ્લા યે ઐલાન હો રહા હે

અય બેખબર હયાતકા ક્યા એઅતેબાર હે.

હર વક્ત મૌત સર પર બશરકે સવાર હે

કીસીકો મૌતકા ઈલ્મ નહીં કબ, કહાં, ઔર કેસે આયેગી,

આગાહ અપની મૌત સે કોઈ બશર નહીં.

સામાન સો બરસ કા હે પલ કી ખબર નહીં.

ગાફીલ તુઝે ઘડીયાલ યે દૈતા હે મુનાદી

ગદોને ઘડી ઝિમરકી એક ઔર ઘટાદી.

રોજના ફરિશ્તા અદ્દાહ કી તરફસે પુકાર પુકાર કર નિદા કરતા હે.
ખબરદાર ! અય મેહલોમેં રહેનેવાલા અનકરીબ મીંટીમેં દફન હોગા. આહ !
બચ્ચેં મરેગેં ઔર તા'મીરે ખરાબ ઔર તબાહ હોગી. અય ગાફીલ ! તું હંસ
રહા હે તેરા કફન તૈયાર હો ચુકા હૈ તેરી કબ્ર અંધેરેમેં હે.

(ખુત્બાતદૈનપુરી - ૩ / ૩૦૬)

ક્યા ? કુદરતકા નિઝામ હે જો હકીમ ડોક્ટર જીસ બિમારીકા માહીર
(સ્પેશ્યાલીસ્ટ) થા વો ઉસી કા શીકાર હો કર ચલ બસા. દમ કી બિમારીમેં
અસ્સતા તાલીસ, અફલાતુન ફાલીજ (લકવા) સે, હકીમ લુકમાન ઈસ્લાહ
(ઝાડા) સે મરા, હકીમ અજમલખાન દીલકી બિમારી સે, હાય ! જીસ બિમારી
કે ઈલાજમેં વો માહીર (હોશીયાર) યે ઈસમેં ખત્મ હો ગયે.

માલ - ઔલાદ કબ્રતક સાથ જનેકો તૈયાર હોતે હે મગર માલ ઘર તક,
ઔલાદ કબ્ર તક જાતે હે, આમાલ હશર તક સાથ રહેતે હે.

કહા અહબાબને દફનકે વક્ત કે હમ ક્યું કર વહાકા હાલ જાને ,

લહદ (કબ્ર) તક તેરી તઅજીમ કરદી, અબ આગે આપકે આમાલ જાને.

(ખુત્બાતદૈનપુરી - ૩ / ૩૦૬)

દુનિયાકી મોહબતકી હદે :-

દુનિયાકી મરગુબ ઔર લઝીઝ ચીઝોંકો અદ્દાહ તઆલાને અપને ફઝલો કરમસે ઈન્સાન કે લીયે ઝીનતવાલા બનાકર ઊન્કી મોહબ્બત ઊન્કે દીલમેં ડાલદી. જીસ્કી બહોતસી હિકમતોં મેસે એક યે ભી હૈ કે ઈન્સાનકા ઈમ્તેહાન લીયા જાયે કે ઈન સરસરી ઔર જહીરી મરગુબાત ઔર ઊસ્કી ચંદરોઝા લઝઝતમેં મુબ્તલા હોકર વો અપને ઔર ઈન સબ ચીઝોં કે રબ ઔર ખાલિક ઔર માલિકકો યાદ રખતા હૈ યા નહી ઔર ઈનચીઝોકો મઅરેફત ઔર મહોબ્બત કા જરીયા બનાતા હૈ યા નહી યા ઊન્હી કી મોહબ્બતમેં ઊલઝકર અસલી ખાલિક ઔર માલિક ઔર આખિરતમેં ઊસ્કે સામને પેશી ઔર હિસાબ કિતાબ કો ભુલા બેઠતા હૈ પહેલા વો આદમી હૈ જીસ્ને દુનિયાસે ભી ફાયદા ઊઠાયા ઔર આખિરતમેં ભી કામ્યાબ રહા. દુનિયાકી મરગુબાત ઊસ્કે લીયે રાસ્તેકી રૂકાવટ બનને કે બજાયે સંગેમીલ (રાસ્તેકા નિશાન) બનકર આખિરતકી કામ્યાબી કા જરીયા બન ગઈ. ઔર દુસરા શખ્સ વો હૈ જીસ્કે લીયે થલી ચીઝેં આખિરતકી બરબાદી ઔર હંમેશા કે અઝાબ કા જરીયા બન ગઈ. ઔર અગર ગેહરી નજરસે દેખા જાયે તો યે ચીઝેં દુનિયામે ભી ઊસ્કે લીયે અઝાબ બન જતી હૈ.

કુઆન મજીદમેં અદ્દાહ તઆલા કા ઈર્શાદ હૈ.

“યાની આપ (સ.અ.વ.) ઈન કાફિરોંકે માલ ઔર ઔલાદસે તઅજ્જૂબમેં ન પડે ક્યુંકે ઈન નાફરમાનોંકો માલ, ઔલાદ દેને સે કુછ ઈન્કા ભલા નહી હુવા. બલ્કે યે માલ, ઔલાદ આખિરતમેં ઊન્કે લીયે અઝાબ બનેગે. દુનિયામે ભી રાત, દીન કી ફીકરોં ઔર ધંધોકી વજલસે અઝાબહી બન જતે હૈ.”

દુનિયાકી ચીઝોં કો અહકામે શરીઅતકે મુતાબિક ઔર જરૂરતકે મુવાફિક જમા કરના દુનિયા ઔર આખિરતકી ફલાહ (કામ્યાબી) હૈ. ઔર ના જઈઝ તરીકોં સે જમા કરકે ગલત રાસ્તે પર ખર્ચ ક્રિયા જાયે, કે આખિરતસે ગફલત હો જાયે તો યે હલાકત કા રાસ્તા હૈ.

કુઆન મજીદમેં ઈર્શાદ ફરમાયા હૈ. “યે સબ ચીઝે દુન્યવી જીંદગીમેં સિર્ફ કામ ચલાને કે લીયે હૈ દીલ લગાને કે લીયે નહી ઔર અદ્દાહકે પાસ હૈ “અચ્છા ઠીકાના”

(પારા - ૪ રૂકુઅ-૯)

યાની વો ઠીકાના જહાં હંમેશા રહેના હૈ ઔર જીસ્કી નેઅમતે ઔર લઝઝતે ફનાહોનેવાલી નહી ઔર કમ યા કમઝોર હોનેવાલી ભી નહી.

(મઆરિકુલકુઆન ૨/૨૮)

જરૂરતસે ઝયાદા દુનિયાકે માલ, દૌલત ઔર એશોઆરામકી લાલચ બુરી ચીઝ હૈ. ઊસ્કો છોડનેકી હિદાયતે કુઆનિમજીદમેં કસરત સે આઈ હૈ. રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને જહાં દુનિયાકી મોહબ્બત ઔર લાલચસે મના ફરમાયા ઔર અપને કૌલ ઔર અમલસે ઊસ્કી હદેંમુકરર ફરમાદી હૈ કે નિકાલ કરનેકો અપની સુન્નત કરાર દીયા ઔર ઉસ્કી તરગીબ દી. ઔલાદ પૈદા હોને કે ફાયદે ઔર દર્જે બતાયે. એહલો અયાલ કે સાથ હુસ્ને મુઆશિરત ઔર ઊન્કે હક અદા કરનેકો અપની સુન્નત કરાર દીયા. અપની ઔર ઊન્કી જરૂરતોંકો પુરા કરને કે લીંચે રોઝાં કમાને કો ફર્જ કે બાદ ફર્જ કરાર દીયા. તિજરત, ખેતી, કારીગરી, હુન્નર, મજદુરી કરનેકી લોગોંકો તાકીદ ફરમાઈ, જીસસે માલુમ હુવા કે જરૂરત કેમુતાબિક ઈન ચીઝોં કે સાથ મશગુલી દુનિયાકી મોહબ્બત ઔર લાલચમેં શુમાર નહી હૈ, (મઆરિફુલ કુઆનિ ૨/૬૨૧)

ફરતકા નિઆમ :-

એક શાઈરને બહોત સાદગી સે જીંદગી કી હકીકત બતા દી હૈ. વો શેઅર યે હૈ.

કહા ઝિંટ પર બેઠું કહા હા. ઝિંટ પર બેઠો
 કહા કોહાન કા ડર હૈ કહા કોહાન તો હોગા
 કહા દરિયામેં ઝિતરું કહા દરિયામેં ઝિતરો
 કહા તુફાન કા ડર હૈ કહા તુફાન તો હોગા
 કહા ફુલ કો તોડું કહા હા ફુલ કો તોડો
 કહા ખાર કા ડર હૈ કહા પુરખાર તો હોગા
 કોહાન- ઢેકો. ખાર-કાંટો.

યહી મૌજુદા દુનિયામેં જીંદગી કીહકીકત હૈ. યહાં ઝિંટ હૈ તો કોહાન ભી હૈ. યહાં હમવાર (સીધી) પીઠવાલા કોઈ ઝિંટ મૌજુદ નહીં. યહા દરિયામેં તુફાન કા મસ્અલા ભી હૈ. યહાં કોઈ એસા દરિયા નહી પાયા જતા કે જીસ્મે સુકુન હી સુકુન હો. મૌજ નામકી કોઈ ચીઝ યહાં મૌજુદ નહો ઈસ તરહ યહાં ખુદાકે ઊગાયે હુએ બાગમેં અગર ખુબસુરત ફુલ હૈ તો ઊસીકે સાથ નોકદાર કાંટે ભી હૈ.

ઈસ્કા મતબલ હૈ કે ઈસ દુનિયામેં જો આદમી કોઈ ચીઝ હાસિલ કરના ચાહતા હૈ તો ઊસ્કો પહેલે સે યે જાન લેના ચાહીયે કે યહાં તરક્કી કા સફર

હમવાર રાસ્તોસે તય નહી હોતા,યહાં મસાઈવ પર કાબું પાને કે બાદ હી કીસી આદમીકે લીયે કામ્યાબી કે દરવાઝે ખુલતે હે. જે આદમી મસાઈવ ઔર મુશ્કીલાત કો પાર કરનેકા હોસ્વા ન રખતા હો ઊસ્કો ખુદાકી ઈસ દુનિયામેં કીસી કિસમકી કામ્યાબી કી ઊમ્મીદ ભી ન રખના ચાહીયે.

ખુદાકી દુનિયા વૈસી હી રહેગી જૈસા કે ઊસ્કો બનાયા ગયા હૈ. ઊસ્કો બદલના યકીની તૌર પર હમારે લીયે મુશ્કીન નહીં. એસી હાલતમેં કીસી ઈન્સાનકે લીયે યહાં જીંદગી ઔર કામ્યાબી કી સિફ એક સુરત હૈ વો યે કે દુનિયામેં કાઈમ કીયે ગયે નિજામે કુદરતસે અપને આપકો પાબંદ કરવે ઈસ્કે સિવા હર દુસરી સુરત આદમીકી ના કામીમેં ઈજા કરનેવાલી હૈ. ન કે ઊસ્કો કામ્યાબીકી મંઝીલ તક પહોંચાનેવાલી. (અવ-રિસાલ - ૩/૮૮/૮)

દુનિયાકી જીંદગી બહોત કિમતી હૈ :-

અલ્લાહ તઆલા કી રજામંદી ઔર જન્મ કી દાઈમી એશ ઔર રાહત કા હાસિલ કરના સિફ દુનિયાકે ઝરંયે હો સકતા હૈ. ન ઊસ સે પહેલે આવમે અરવાહ મેં ઊસ્કા હાસિલ કરના મુશ્કીન હૈ ઔર ન મરનેકે બાદ આવમે આખિરતમેં ઊસ્કા હાસિલ કરના મુશ્કીન હૈ.

ઈસસે માલેમ હો ગયા કે દુનિયાકી જીંદગી બહોત બડી નેઅમત ઔર સબસે ઝયાદા કીમતી ચીઝ હૈ, જીસ્મે અઝીમુશ્શાન સૌદા ખરીદા જ સકતા હૈ, ઈસલીયે ઈસ્લામ મેં ખુદકુશી (આપધાત) હરામ ઔર મૌતકી દુઆ યા તમન્ના કરના મના હૈ, ઊસ્મે ખુદાતઆલાકી એક ભારી ઔર કિમતી નેઅમત કી નાશુકી હૈ, બાજ હદીસોમેં દુનિયાકી જે બુરાઈ આઈ હૈ ઊસસે મુરાદ જીંદગી કે વો લમ્હે ઔર ઘડીયાં હૈ જે અલ્લાહતઆલા કે ઝિક્ર ઔર ફિક્ર સે ગફલત મેં ગુજરે વરના જે વકત અલ્લાહતઆલાકી ઈબાદત ઔર ઈતાઅતમેં ગુજરતા હૈ ઊસ્કે બરાબર દુનિયાકી કોઈ નેઅમત નહીં.

“દીન વહી દીન હૈ શબ વહી શબ હૈ, જે તેરી યાદમે ગુજર જાયે ”

એક હદીસમેં ઊસ્કી તાઈદ હોતી હૈ જીસ્મે ઈશાદ હૈ.

યાની દુનિયા ભી મલ્જીન હૈ ઔર જે કુછ ઊસ્મે હૈ , સબ મલ્જીન હૈ મગર અલ્લાહકી યાદ ઔર આલેમ ઔર તાલિબેઈલ્મ

આલિમ ઔર તાલિબેઈલ્મ ભી ઝિક્રુલ્લાહ હી મેં દાખિલ હો જતે હૈ કયું કે

ઇલ્મસે મુરાદ વહી ઇલ્મ મુરાદ હૈ જે અદ્વાલ તઆવાકી રઝામંદીકા સબબ બને. ઇસલીયે એસે ઇલ્મ કા સીખના ઔર સીખાના અદ્વાલકે ઝિક્ક મેં શામિલ હૈ.

ઇસસે માલુમ હુવા કે દુનિયાકે સબ જરૂરી કામ રોઝી કમાનેકે તમામ જઈઝ તરીકે ઔર દુસરી જરૂરીયાત જે શરીઅત કી હદોંસે બાહર ન હો વો સબ અદ્વાલકે ઝિક્કમેં દાખિલ હૈ. એહલો અયાલ, દોસ્ત, બિરાદર, પડોશી, મહેમાન, વગેરહ કે હુકુકકી આદાયગી કો સહી હદીસોમેં સદકા ઔર ઇબાદત સે તા'બીર ક્રિયા ગયા હૈ.

મતલબ યે હૈ કે ઇસ દુનિયામેં અદ્વાલતઆવાકી ઇતાઅત ઔર ઝિકરૂદ્વાલકે સિવા કોઈ ચીઝ અદ્વાલતઆવાકે નજદીક પસંદદા નહીં. ઇસ દુનિયામેં એસી ચીઝ જે હર ઇન્સાનકો હાસિલ હૈ ઔર સબસે ઝયાદા કિંમતી ઔર મહેબુબ હૈ વો ઇસ્કી જીંદગી હૈ, ઔર યે ભી માલુમ હૈ કે ઇન્સાનકી જીંદગીકા એક મહેદુદ (લીમિટેડ) વકત હૈ ઔર યે ભી માલુમ નહીં હૈ કે અપની જીંદગી કી હદ ૭૦ સાલ હોગી યા ૭૦ ઘંટે કી હોગી. યા એક સાંસ કી ભી મોહલત ન મીલે.

દુસરી તરફ યે માલુમ હો ગયા કે અદ્વાલ તઆવાકી રઝામંદી કી કિમતી દૌલત જે દુનિયા આખિરતકી રાહત ઔર એશોઆરામ ઔર હંમેશા કી જન્નત કી જમીન હૈ. વો સિફ ઇસી મેહદુદ દુનિયાકી જીંદગીમેં હાસિલ કી જસકતી હૈ અબ હર ઇન્સાન જીસ્કો અદ્વાલ તઆવાને અકલ ઔર હોશ દીયા હૈ ખુદ ફેસલા કર સકતા હૈ કે જીંદગીકે ઇન મેહદુદ (ગીનતીકે) લમ્હો ઔર ઘડીયોંકો કીસ કામમેં ખર્ચ કરના ચાહીયે.

બેશક અકલ કા યહી તકાજ હોગા કે ઊન કિંમતી અવકાતકો ઝયાદા સે ઝયાદા ઊસ કામમેં ખર્ચ કીયા જાયે જીસસે અદ્વાલ કી રઝામંદી હાસિલ હો. બાકી વો કામ જે ઇસ જીંદગીકો બરકરાર રખનેકે લીયે જરૂરી હૈ ઊન્કો બ કદરે જરૂરત ઇખ્તિયાર કીયા જાયે.

હદીસમેં હૈ કે અકલમંદ, હોશીયાર વો આદમી હૈ, જે અપને નફસકા મુહાસીબા (હીસાબ) કરતા હૈ ઔર બકદરે કીફાયત રોઝી પર રાજ હો જાયે ઔર મૌત કે બાદ કે લીયે સારા અમલ વકફ કર દે.

(મઆરિફુલકુર્આન - ૩/૩૦૮)

હઝરત હસન બસરી (ર.હ.) ને ફરમાયા કે મુખ્લીસ મોમીનોંકે તમામ

આઝા (અવયવ) આંખ, કાન, હાથ, પાવ, સબ અઘ્લાહકે સામને જલ્લીવ ઔર આઝીઝ હોતે હૈ. નાવાકીફ ઊંન્કો દેખકર ઊંન્હે મા'જુર (લાયાર) ઔર આજીજ સમજતા હૈ હાવાકે ન તો વો બિમાર હૈ ન મા'જુર બલ્કે તંદુરસ્ત ઔર તાકાતવાલે હૈ. મગર ઊંન પર અઘ્લાહ તઆવાકા એસા ખોફ તારી હૈ જે દુસરોં પર નહીં હૈ. ઊંન્કો દુનિયાકે ધંધોસે આખિરતકી ફીકને રોકા હુવા હૈ. ઔર જે સખ્સ અઘ્લાહ તઆવા પર ભરોસા નહી કરતા ઔર ઊસ્કી સારી ફીક દુનિયાહી કે કામોમેં લગીરહેતી હૈ તો વો હંમેશા હસરત ઔર અફસોસમેં રહતા હૈ (કે દુનિયાતો સારી મીલતી નહી ઔર આખિરતમેં ઉસ્ને હીસ્સા લીયા નહીં.)

ઔર જીસ સખ્શને અઘ્લાહકી નેઅમત સીફ ખાને-પીનેકી ચીઝોં કો સમજ હૈ ઔર આવા અખ્લાક કી તરફ ધ્યાન નહીં દીયા ઈસકા ઈલ્મ બહોત થોડા હૈ. ઔર અઝાબ ઊસ્કે લીયે તૈયાર હૈ. (મઆરિકુલ્કુર્આન- ૬/૫૦૩)

મરગુબાતે દુનિયા :-

કુર્આન મજીદમેં ઈર્શાદ હૈ :

“ લોગોકે લીયે ખુશનુમા કર દી ગઈ હૈ મોહબ્બત ખ્વાહીશોંકી, ઔરતે, બેટે, સોને - ચાંદી કે ઢેર, નિશાન લગે હુએ ઘોડે, જનવર, ઔર ખેતી, યે સબ દુન્યવી જીંદગીકે સામાન હૈ. ઔર અઘ્લાહ કે પાસ અચ્છા ઠીકાના હૈ.”

(આલે ઈમરાન-૧૪)

“ખ્વાહીશોંકી મહોબ્બત ” બહોત આમ લફજ હૈ ઈસમેં પુરાને ઝમાનેકી મરગુબ (પસંદીદા) ચીઝોં સે લેકર મૌજુદા ટેકનીકલ દૌર કી મરગુબ ચીઝોં તક હર ચીઝ શામિલ હૈ, ઈન દુન્યવી ચીઝોં કી ચમક દમક આદમીકો અપની તરફ ખિયતી હૈ, કુર્આન મજીદકી આયત કે મુતાબીક યે એક પેદાઈશી જઝબા હૈ. કોઈ ભી સખ્શ ઈસ જઝબેસે ખાલી નહીં હો સકતા.

એસી હાલતમેં મૌમિન કો ક્યા કરના ચાહીયે ઈસ્કા બેહતરીન જવાબ હઝરત ઊમર (રદી.) કી વો દુઆ હૈ જે સહી બુખારી શરીફમેં રીવાયત કી ગઈ હૈ.

હઝરત ઊમર ફારૂક (રદી.) કે સામને કુર્આનકી ઉપરવાલી દુઆ પઢી ગઈ તો આપને ફરમાયા.

અય અઘ્લાહ ! યે હમારે બસમેં નહી કે હમ ઈન ચીઝોં પર ખુશ ન હો જીન્કો

તુમને હમારે લીધે મુઝમ્મન (ખુબસુરત) કર દીયા હૈ. અય અહ્મદ ! મેં તુજસે યે તૌફીક માંગતા હું કે ઈન ચોઝોં કો મેં ઊન્કે હકમેં ખર્ચ કરું.

(ફત્હુલબારી/ ૨૬૩)

અહ્મદ તઆલાકો યે મતલુબ નહીં હૈ કે મરગુબાતે દુનિયાકો દેખકર આદમી અસર ન લે. અગર વો અસર નહી લેગા તો ઈમ્તેહાન કીસ બાતમેં હોગા ?

આદમીકી કામ્યાબી યે હૈ કે વક્તીતોર પર અસર લેનેવાલા તો હો, મગર વો ઈસમેં લતપત ન હો, વો અપને દીલકે અસરકો અમલ પર જાનેસે બચાયે. વો જાહીરી ચમક દમક સે ગુજર કર ઊસકે અંદરકી હકીકતકો દેખ લે. દુન્યા ઊસે અપની તરફ ખીંચે ઊસકે બાવુજુદ વો અપને કો ખીંચ કર ખુદાકી તરફ લે જાયે. (અલ-રિસાલા ૧૨-૯૬)

ઈબ્ને અબી હાતીમને હઝરત અબુસઈદ ખુદરી (રદી.) સે રીવાયત કી હૈ કે રસુલે ખુદા (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે

“મુઝે તુમ લોગોં કે બારેમેં જીસ ચીઝ કા સબસે ઝયાદા ખૌફ ઔર ખતરા હૈ વો દૌલત ઔર ઝિનતે દુનિયા હૈ જો તુમ પર ખોલ દીયા જાયેગી.”

(મઆરીફુલકુર્આન - ૬/૧૬૪)

દુનિયાકા જાદુ :-

“હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે યે દુનિયા હાઝત માઝત સે ભી ઝયાદા જાદુગર હૈ ઈસસે બચતે રહો.”

જબ દુનિયા બડી જાદુગર હૈ તો ઊસ્કે મકર ઔર ધોકે કો સમજના ચાહીયે ઔર લોગોં કો ઊસ્કે ધોકે સે ખબરદાર કરના ચાહીયે.

પહેલા જાદુ :-

યાદ રખો કે દુનિયાકા પહેલા જાદુ યે હૈ કે વો અપને આપકો તેરે સામને યું જાહીર કરતી હૈ કે ગોયા વો તેરી હી હૈ, ઔર બસ તુજસે હી મહોબ્બત કરતી હૈ. લેકીન હકીકત મેં એસા નહીં હૈ. ક્યુંકે વો હંમેશા તુજસે ભાગતી રહતી હૈ અલબત્તા ઊસ્કે ભાગને કા તરીકા અઝીબ હૈ વો આહીસ્તા આહીસ્તા ઔર બારી બારી સે ચુપચાપ એસી ભાગતી હૈ કે તુઝે માલુમ ભી ન હો સકે.

ઊસ્કી મિસાલ સાથે (છાવ) કી હૈ કે દેખને મેં ઠેહરા હુઆ માલુમ હોતા હૈ હાલાંકે હંમેશા ચલતા રહેતા હૈ.

ઔર યે બાત તુમ્હે માલુમ હી હૈ કે તુમ્હારી ઊમ્મ ભી બરાબર બઢરહી હૈ. ઔર આહીસ્તા આહીસ્તા હર ઘડી ઘટતી ઔર કટતી ચલી જતી હૈ ઔર ઐસે હી યે દુનિયા હૈ કે ઊમ્મ કે સાથ સાથ તુઝ સે રૂખ્સત હોતી જ રહી હૈ ઔર તું ઈસ્કી હકીકત સે બેખબર હૈ.

દુસરા જદુ :-

યે હૈ કે અપને આપકો તેરા દોસ્ત જહીર કરતી હૈ તાકે તું ઊસ્કા આશીક હો જયે ઔર જહીર મેં દીખતા હૈ કે વો તેરી હોકર રહેગી ઔર કીસી દુસરે કે પાસ નહીં જયેગી લેકીન ફીર અયાનક તેરી દુશ્મન હો જતી હૈ.

હઝરત ઈસા (અ.વ.) ને દુનિયાકો એક બુઢીયાકી શકલમેં દેખા તો પુછા કે કીન્ને ખાવિંદ કર ચુકી હો, તો કહેને લગી કે ગીનતી મેં નહી આ સકતે ઈન્ને બેશુમાર નિકાહ કર ચુકી હું. આપને પુછા કયા ? વો સબ મર ગયે યા તુઝે તલાક દેદી. વો બોલી મૈને ઊન સબકો હલાક કર ડાલા. આપને ફરમાયા તઅન્જુબ દસરે બેવકુફો પર હૈ કે વો યે દેખતે હૈ કે તું અપની જલમેં ફસનેવાલોં કો હલાક કર દેતી હૈ. ફીર ભી તેરી તરફ રગબત (ખ્વાહીશ) કરતે હૈ. ઔર ઈબ્રત હાસિલ નહી કરતે. અહ્લાહ હમેં દુનિયાકે જદુસે મેહકુઝ રખે.

(આમીન)

ત્રીસરા જદુ :-

યે હૈ કે અપને આપ કો ખુબ સજતી હૈ ઔર ઊસ્કી જીતની બલાએ, ઔર મુસીબતેં હૈ, ઊન્હે છુપાયે રખતી હૈ, તાકે જહીલ ઔર બેખબર ઊસ્કી જહીરી સજવટકો દેખકર ઊસ્કે પંજમેં કેદ હો જયે.

હદીસ શરીફમેં હૈ કે કયામતમેં દુનિયાકો એક એસી બદશકલ બુઢીયાકી શકલમેં લાયા જયેગા કે ઊસ્કી આંખે સબ્જ, ઔર દાત બહાર નિકલે હુએ હોગે, ઔર લોગ ઊસ્કો દેખકર ખુદાકી પનાહ માંગતે હુએ પુછેગેં યે કીન હૈ ? જવાબ દીયા જયેગા કે યે વહી દુનિયા હૈ જીસ્કી ખાતીર તુમ એક દુસરે સે દુશ્મની કરતે યે ઔર ખુન બહાતે યે ઔર મહેરબાની કરકે માઆફી દેને કો તૈયાર ન હોતે યે. ફીર દુનિયાકો દોઝખમેં ડાલેગેં તો વો કહેગી કે અય ખુદા ! મેરે વો દોસ્ત કહાં હૈ ? જો મેરે સાથી યે, તો અહ્લાહ તાઆલા ફરમાયેગેં કે ઊસ્કે દોસ્તોકોંભી દોઝખમેં ડાલ દીયા જાએ.

(પનાહ તેરી અય પરવર દિગાર)

પરદેમેં ઘોડા :-

યાદ રખો ! દુનિયાકે કારોબાર જાહીરમેં મુખતસર માલુમ હોતે હે લોગ યહી સમજતે હે કે ઝયાદા લમ્બે નહી હે (જલ્દી પુરે હો જાયેગે) લેકીન એસા નહીં હોતા બલ્કે એક કામસે સેંકડો કામ પૈદા હોતે ચલે જાતે હે ઓર તમામ ઊંચ ઊંચીમેં ખર્ચ હો જાતી હે.

હુજુર (સ.અ.વ.) કા ઈશ્દિ હે કે જીસ તરહ દરીયામેં ગીર કર ભીગને સે બચના મુશ્કીલ હે ઈસી તરહ યે ભી નહી હો સકતા કે કોઈ દુનિયાકે કારોબારમેં પડકર ઊસ્કી નાપાકી સે પાક દામન રેહ સકે.

આખેરતકા સાથી :-

દુનિયાકી જો ઈસ કદર બુરાઈયાં બયાન કી ગઈ તો ઊંચે યે નહી સમજના ચાહીયે કે “દુનિયામેં જો કુછ હે સબ બુરા હે ” બલ્કે દુનિયામેં એસી ચીજેં ભી મૌજુદ હે જો દુનિયામેં હોતે હુએ ભી દુનિયા નહીં હે, જોસે કે “ઈલ્મ ઓર અમલ ” બેશક દુનિયામેં હે લેકીન દુનિયા નહીં હે ક્યું કે યે આખેરતમેં ભી સાથ જાયેગે ઓર આખેરતમેં મદદગાર હોગેં.

કોઈ શખ્સ થોડી દુનિયાપર કનાઅત (સંતોષ) કરે ઓર ઊસ્કા મક્સદ ઊંચસે દીનકે લીયે ફરાગત હાસિલ કરના હો તો ઊસ્કો દુનિયાદાર નહીં કહા જાયેગા. બસ ! બુરા દુનિયામેં વો હે જીસ્કા મક્સદ દીનસે જુડા હુઆ ન હો. ઓર દુનિયાકો અસલી ચીજ સમજને લગે ઓર આખેરતસે નફરત કરને લગેં.

ઈસીલીયે હુજુર (સ.અ.વ.) ઈશ્દિ ફરમાયા હે દુનિયા ઓર દુનિયાકી હર ચીજ લઅનત વાલી હે લેકીન અલ્લાહ કા ઝીક ઓર વો ચીજ જો ઝીકમેં મદદગાર સાબીત હો.

(કિમ્મએ સઆદત - ૧/૧૧૯)

દારેફાની કી સજવટ પર ન જ,
નેકીયોસે અપના અસલી ઘરસજ,
ફીર વહાં બસ ચૈન કી બંસી બજ,
ઈન્નહું કદફાજ ફોજન મન ન જ,
(“મજબુબ”)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا أَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

दुनियाकी राहत और तकलीफ आज़माईश है :-

وَيَبْلُغُكُمْ بِالشَّرِّ وَالْحَيْرِ قِتَّةً (१७-३६)

“हम शर और भैर दोनोके ज़रीये ईन्सानकी आज़माईश करते है।”

शरसे मुराद तबियत के बिवाइकी बीजे है जैसे बिमारी, रंजगम, तंगी वगैरेह और भैर से मुराद हर मरगुब (पसंद) बीजे है जैसे सेहत, राहत, भुशी, मावदारी और ऐशोआराम के अस्बाब वगैरेह ये दोनो बीजे दुनियामें ईन्सानकी आज़माईशके बीये आती है। के तबियत के बिवाइ बीजों पर सभ्र करके ज़िस्का छक अदा करना और पसंदीदा बीजों पर शुक् करके ज़िस्का छकक अदा करना है। आज़माईश ये है के कौन ईसपर साबित कदम रहेता है। कौन नहीं रहेता।

बुर्जुगोने इरमाया सबर का छकक अदा करनेसे शुक् के छकक को अदा करना मुश्कीव है। ईन्सानको तकलीफ पर सबर करना ईत्ना लारी नहीं होता जितना ऐशोआराम में शुक् का छकक अदा करना मुश्कीव है। ईसी बीना पर हज़रत ज़िम्बर (रही.) ने इरमाया।

“हम तकलीफ़ोंमें मुज्तवा किये गये ज़िस पर तो हमने सभ्र किया लेकिन जब राहत और ऐशमें मुज्तवा किये गये तो ज़िस पर सभ्र न कर सके। यानी ज़िस्के छकक अदा न कर सके। (मआरीकुव कुर्आन ६/१८८)

दुनियाकी दौलत बंद रोज़ के लीये है :-

لَا تَمُدُّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا (१६-१६)

ईस आयतमें रसुवे अकरम (स.अ.व.) को बिताब है लेकिन असलमें ज़िम्मतको हीदायत करना मकसूद है के दुनियाके मावदारो, रईसो को क़िस्म क़िस्मकी रौनक और तरह तरह की नेअमते हासिव है। आप ज़िनकी तरह नज़रबी न ज़िठाये क्युं के ये सब ऐशे इानी और बंद रोज़ के बीये है अल्लाह तआवाने आपको और आपके वास्तेसे मोमिनोको (आजिरतमें) जे नेअमते अता इरमाई है। वो ज़िन्की बंद रोज़ा रौनके हयात से बहर ज़हां बेहतर है।

दुनियामें काइरीं और नाइरमानोकी ऐशोईशरत दौलत और नौकर याकर झौज और वशकर का होना हमेशा से हर शम्सके बीये सवाव की बीज बनी हुई है के जब ये लोग अल्लाह के नज़दीक नइरत के काबिल और ज़वीव है तो ये नेअमते ज़िन्के पास क्युं है ? और इरमाबरदार मोमिनोको गरीबी और तंगी क्युं है ?

હઝરત ઊમરે ફાફક (રદી.) જૈસે જલ્લીલુલકદ્ર સહાબી ઓર બુર્જુગકો ઈસ સવાવસે અસર હુવા જીસ વક્ત વો રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે પાસ આપકે ખાસ કમરેમેં દાખિલ હુએ જીસ્મે આપ આરામ ફરમા રહે થે. યે દેખા કે આપ એક બોરીયે (ચટાઈ) પર લેટે હુએ હૈ ઓર ચટાઈકે નીશાન આપકે બદન મુબારક પર પડે હુએ હૈ તો બેઈખ્તેયાર રો પડે ઓર અર્જ કીયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) યે કીસરા વ કેસર ઓર ઊન્કે હાકીમ કેસી કેસી નેઅમતો ઓર રાહતોમેં હૈ ઓર આપ તમામ માખલુકમેં અલ્લાહ કે પસંદીદા રસુલ ઓર મેહબુબ હૈ ઓર આપકી જાંદગીકા યે હાલ હૈ.?

રસુલ અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા અય ઈબ્ને ખત્તાબ ક્યા તુમ અબ તક શબસુબામેં મુબ્તલા હો? યે લોગ તો વોહ હૈ જીન્કી લઝઝતેં ઓર પસંદકી ચીજેં અલ્લાહને ઈસી દુનિયામેં ઊન્કો દે દી હૈ. આખિરતમેં ઊન્કા કોઈ હીસ્સા નહીં. વહાં અઝાબ હી અઝાબ હૈ. (ઓર મોમિનોંકા મામલા ઊસસે જુદા હૈ)

યહીં વજહ હૈ કે રસુલે અરકમ (સ.અ.વ.) દુનિયાકી રાહત તલ્બી ઓર ઝીનતસે બિલકુલ બેનિયાજ ઓર બેતઅલ્લુક જાંદગીકો પસંદ ફરમાતે થે. હાલાંકે આપકો કુદરત હાસિલ થી કે અપને લીયે બેહતર સે બેહતર સમાન જમા કરવે ઓર જબ કભી દુનિયાકી દૌલત આપકે પાસ બગૈર તલબ કે આતી તો ફોરન અલ્લાહ કી રાહમેં ગરીબોં ઓર ફકીરોં પર તકસીમ ફરમા દેતે. ઓર અપને વાસ્તે કલ કે લીયે કુછ બાકી ન છોડતે.

હુજુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે મુઝે તુમ લોગોં કે બારેમેં જીસ ચીઝ કા સબસે ઝયાદા ખૌફ ઓર ખતરા હૈ વો દૌલત ઓર ઝીનતે દુનિયા હૈ. જે તુમ પર ખોલ દી જાયેગી. (હાકીમ)

ઈસ હંદીસમેં રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઊમ્મતકો પહેલેહી યે ખબર દેદી હૈ કે આઈન્દા ઝમાને મેં તુમ્હારી કુતુહાત દુનિયામેં હોગી ઓર માલ દૌલત ઓર એશોઆરામકી ઝયાદતી હો જાયેગી. વો હાલત કુછ ઝયાદા ખુશ હોને કી નહીં બલકે ડરને કી ચીઝ હૈ ઊસ્મેં મુબ્તલા હોકર અલ્લાહ કી યાદ ઓર ઊસ્કે અહકામસે ગફલત ન હો જાયે. (મઆરીકુલકુર્આન - ૬/૧૬૪)

અલ્લાહ તાઆલાકા બંદા કહેલાનેકા વોહી શખ્સ હકદાર હો સકતા હૈ જે

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ حَمِירِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

અપને અકાઈદ ઔર ખ્યાલાતકો ઔર અપને હરઈરાદે ઔર ખ્યાલીશકો ઔર અપની હર હરકત ઔર સુકુનકો અપને રબકે હુકમ ઔર મરજી કે તાબે રખ્ખે હર વકત ગોશ બરઅવાજ (ધ્યાન સે સુનતા) રહે કે જીસ કામકા હુકુમ હો બજાવાઝી.

(મઆરીફુલકુર્આન - ૬/૫૦૨)

દુનિયામેં ડુબ ન જાવ :-

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમ દુનિયાકો ઈસ તરહ હાસિલ નકરો કે ઉસ્મે મુન્હમિક (તહીન) હો જાઓ. (તિર્મીઝી)

શરીઅતને બાગબાની (બાગકી હિક્કાજત) જમીનદારી, તિજરત, ઔર હુન્નર ઔર મકાન બનાને સે ઔર હલાલ કમાઈસે મના નહી કીયા હૈ. અવબત્તા ઉન્મે તહીનહોકર બેહદ મશગુલ હોને સે રોકા હૈ. કયુંકે ઈન્સાન ઉસ્કી મોહબ્બતમેં ગીરફતાર હોકર અહ્લાહકી યાદ સે ગાફિલ હો જાતા હૈ ઔર દુનિયાકી દીલફરેબ બહારોમે ખો જાતા હૈ. દુનિયાકે ઈન ઘંઘોકો ઈસ તરહ અંજમ દેના ચાહીયે કે આકિબત (આખિરત) સવરેં જીંદગીકે લીયે જરૂરી સામાન હાસિલ કરના ઔર ઉસસે ફાયદા ઉઠાનેસે મના નહી કીયા ગયા. બલ્કે જઈજ ઝરીયોસે રોઝી કમાના કે ઈન્સાન ઈઝઝતસે અપની જરૂરત કો પુરા કરસકે “ઈબાદત” હૈ.

યહાં જીસ તર્જે અમલસે રોકા જ રહા હૈ. વો યે હૈ કે ઈન્સાન “અમીરિકબીર” (બડામાલદાર) બનનેકે જુનુન મેં ઝયાદા સે ઝયાદા દુનિયાકા સાઝો સામાન, ફર્નિચર, બરતન, કપડે, વગેરહ જમાકરે ઔર કારોબાર કે મન્સુબે બનાયે, એશ કે સામાન પર બે દરેગ (બગેર રંજઅફસોસ) કે રૂપિયા લગા દે. આલીશાન કોઠીયાં ઔર બિલ્ડીંગે બનાતા ચલા જાયે. દૌલતમંદ બનનેકે શોક મે ઈન્સાન દુનિયાકી બહારોમે ડુબ જાતા હૈ. ફીર ઈસે ઈસ હકીકતકા શુઉર (તમીઝ) હી નહી રેહતા કે વો અહ્લાહકા બંદા હૈ. (મેહમાને હરમ-૯૮/૨૧૭)

કર્ઝ લેનેકી બુરાઈયા :-

હુઝર (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈ કે શહીદ કે સારે ગુનાહ માફ હો જાયેગે. સિવાય કર્ઝકે. (મુસ્લિમ-મિશકાત)

એક રિવાયતમે હૈ કે અગર કોઈ શખ્સ સાત બાર ભી ઝીંદા હોકર શહીદ હોતા રહે જન્નતમેં નહી જાસકતા જબતક કે કર્ઝ અદા ન કરે. (મિશકાત)

હુઝર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે કબીરા ગુનાહોં કે બાદ સબસે બડા

ગુનાહ થે હે કે ઈન્સાન કર્જદાર હોકર મરે ઔર કર્જ અદા કરનેકે લીયે માલ ન છોડે. (અબુદાવુદ)

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે અગર જત્રતમેં જાના ચાહતે હો તો ત્રીન ચીજોં સે બચો.

* ગુરૂર (તકબ્બુર)

* ખિયાનત (અમાનતમે ચોરી)

* કર્જ (તિર્મીઝી- ઈબ્નેમાજ)

ત્રીન પૈસે કે બદલે મેં કર્જદારકી સાતસો નમાઝેં મુસલમાન કર્જ માગનેવાલેકોં દીલવાઈ જાયેગી. (શામી)

કિયામત કે દીન યા તો કર્જદાર કી ઈબાદત મુસલમાન કર્જ દેનેવાલોકોં દીલવાઈ જાયેગી. યા કર્જ દે નેવાલે કે ગુનાહ કર્જદાર પર ડાલે જાયેગે. મુસલમાન ઈન રિવાયતોં સે ઈબ્રત પકડે. (મેહમાનેહરમ-૮૮/૩૩૬)

નફસકી ચંદ બડી બિમારીયા :-

હાફીઝ ઈબ્ને કિયમ (ર.અ.) ને ઝિક્ર કિયા હે કે દીલ યા નફસકી ચંદ બિમારીયાં થે હે.

શિક્ક કરના અછાહ ઔર રસુલે (સ.અ.વ.) કી ના ફરમાની કરના, અછાહકી મરજીયાત ઔર પસંદીદા આમાલકી તૌહીન કરના, ઔર ઉન્સે લાપરવાહી બરતના, મામલાતકો અછાહકે હવાલે નકરના, અછાહતઆલાપર તવકકુલ ઔર એતમાદકી કમી, ગયરૂછાહકી તરફ ઝૂંકના, ઉસ્કે ફેસ્લેં ઔર તકદીર પર નારાઝગી જાહીર કરના, ઉસ્કે વાઅદે ઔર વઈદમેં શક કરના,

જબ આપ નફસકી ઈન બિમારીયોં પર ગૌર કરેગે તો માલુમ હોગા કે યહી બિમારીયાં નફસકી બિમારીયોકે અસ્બાબ હે. લિહાઝા ઉન્કી દવા વહીં ચીજેં હે જે હદીસોંમે આયી હે. ઈસ લીયે દીલકી સેહતકી હિફાઝત હઝરત રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કે બયાન કિયે હુએ ઈલાજ સે હોગી.

(તિબ્બેનબવી (સ.અ.વ.)

નફસકી ત્રીન હાલતે :-

હદીસ શરીફમેં હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને સહાબા (રદી.) સે એક

સવાલ ફરમાયા કે એસે રફીક (દોસ્ત) બારેમેં તુમ્હારા કયા ખ્યાલ હે ? જીસ્કા હાલ યે હો કે અગર તુમ ઈસ્કા એઝાઝ ઔર ઈકરામ કરો, ખાના ખિલાઓ, કપડે પહેનાઓ, તો વો તુમ્હે બલા ઔર મુસીબતમેં ડાલ દે. ઔર અગર તુમ ઉસ્કી તૌહીન કરો. ભુકા નંગા રખો તો તુમ્હારે સાથ ભલાઈ કા મામલા કરે. સહાબા (રદી.) ને અર્જ કિયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઈસસે ઝયાદા બુરાતો દુનિયામેં કોઈ સાથી હો નહીં સકતા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કસમ હૈ ઉસ જાતકી જીસ્કે કબ્જેમેં મેરી જાન હૈ. કે તુમ્હારા નફસ જો તુમ્હારે પેહલું(બાબુ) મે હૈ વો એસાહી સાથી હૈ. (કરતબી)

એક હદીસમેં હૈ કે તુમ્હારા સબસે બડા દુશ્મન ખુદ તુમ્હારા નફસ હૈ જો તુમ્હે બુરે કામો મેં મુબતલા કરકે જલ્લીલ ઔર બદનામ કરતા હૈ ઔર તરહ તરહ કી મુસીબતોં મેં ભી ગીરફતાર કર દેતા હૈ.

મતલબ ઈસ્કા કુઆનિમજીદ ઔર હદીસ સે માલુમ હોતા હૈ કે નફસે ઈન્સાની બુરેહી કામોંકા તકાજ કરતા હૈ. લેકીન સુરએ કિયામહમેં ઈસ નફસે ઈન્સાનીકો “લવ્વામહ” કા લકબ દેકર ઉસ્કો યે એઝાઝ બજા હૈ કે અદ્લાહ રબ્બુલ ઈબજતને ઈસ્કી કસમ ખાઈ હૈ.

لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ (પૃ ૨૧-૧૪૬)

ઔર સુરએ ફજ્જ મેં નફસે ઈન્સાનીકો “નફસે મુત્મઈત્રહ” કા લકબદેકર જત્રતકી બશારત દી હૈ..... (પૃ ૩૦-૧૬૬)

ઈસી તરહ એક જગા નફસે ઈન્સાનીકો “નફસે અમ્મારહ” કહા ગયા હૈ.

وَمَا أَرَىٰ نَفْسِي إِلَّا النَّفْسَ لَأَمَّارَةً بِالسُّوءِ (પૃ ૧૩-૧૬)

નફસે ઈન્સાની ત્રીન તરહ કે હૈ.

(૧) નફસે લવ્વામહ (૨) નફસે મુત્મઈત્રહ (૩) નફસે અમ્મારહ.

ખુલાસા યે હૈ કે હર નફસે ઈન્સાની અપની જાતમેં તો “અમ્મારતુન બિરસુઅ” યાની બુરેકામોં કા તકાજ કરનેવાલે હૈ.

લેકીન જબ ઈન્સાન ખુદા ઔર આખેરતકે ખૌફસે ઉસ્કે તકાજે કો પુરા નકરે તો ઉસ્કાનફસ “લવ્વામહ” બન જાતા હૈ. યાની બુરે કામોં પર મલામત કરનેવાલા ઔર ઉન્સે તોબા કરનેવાલા બન જાતા હૈ. જેસે કે આમ નેકલોગોં કે નફસ હૈ.

ઔર જબ કોઈ ઈન્સાન નફસકે ખિલાફ મુજહિદા કરતે કરતે અપને નફસ કો ઈસ હાલતમેં પહોંચાદે કે બુરે કામોંકા તકાજ હી ન રહે. તો વો નફસે “મુતમઈત્રહ” હો જતા હૈ. ઉમ્મતકે નેક ઔર બુઝુર્ગોં કો યે હાલત મુજહિદા ઔર રિયાજત સે હાસિલ હોતી હૈ. ઔર ફીર ભી ઈસ હાલતકા હમેંશા કાઈમ રેહના યકીન નહી હોતા.

ઔર હઝરાતે અંબિયા (અ.વ.) કો ખુદબખુદ અદ્લાહતઆલાકે અતા કરનેસે ઐસા “નફસે મુતમઈત્રહ” બગૈર કીસી મુજહિદે કે નસીબ હોતા હૈ. ઔર વો હમેંશા ઈસી હાલતપર રેહતા હૈ. ઈસીતરહ નફસકી ત્રીન હાલતોં કે એતેબાર સે ત્રીન તરહ કે કામ ઉસ્કી તરફ મન્સુબ કિયે ગયે હૈ. જીસ શખ્સકો “નફસે મુતમઈત્રહ” નસીબહો વો ભી અદ્લાહકી રહમતહી કા નતીજ હૈ.

(મઆરિકુલ કુર્આન ૫-પેજ-૮૬)

શયતાન કા ફિત્ના :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા મેરે રબને મુઝે હુકમ ફરમાયા કે હમને જે બાતેં આપકો સિખાઈ હે વો મેં તુમ્હે સિખાઉ, હર વો માલ જે મેંને કીસી બંદે કો અતા કિયા હૈ. વો ઈસ્કેલીયે હલાલ હૈ. ઔર મેં ને અપને તમામ બંદેકો મુવહહીદ (ખુદાકો એક માનનેવાલા, શર્ક ન કરનેવાલા) પૈદા કિયા હૈ. લેકીન શયતાન ને આકર મેરે બંદો કો દીનસે બેહકા દીયા હૈ. ઔર ઉન્કેલીયે મેં ને જે ચીજેં હલાલકી હૈ. શયતાન ને ઉન્કો ઉનપર હરામ કર દીયા હૈ. ઔર શયતાનને ઉન્કો ઈસ બાતકા હુકમ દીયા હૈ. કે મેરે સાથ ઐસોં કો શરીક કરે. જીન્કે બારેમેં મેંને કોઈ દલીલ નાઝીલ નહી કી હૈ. (મુસ્લિમ શરીફ)

ઈસ હદીસમેં રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને યે સમજાયા હૈ કે અદ્લાહતઆલાને તમામ લોગોંકો “દીનેહનીફ” પર પૈદા કીયા હૈ. યાની પૈદાઈશી તૌર પર ઈન્સાનોમેં અદ્લાહતઆલાકી મઅરિફત ઈમાન, તૌહિદ, ઔર ઈબાદતકી ઈસ્તિઅદાદ (તાકત) રખી હૈ. લેકીન શયતાન ને અસર ડાલકર બેહકા દીયા હૈ. ઔર સીધે રાસ્તેસે દુરકર દીયા હૈ. જીસ્કી તરફ ફિતરતે સલીમ રેહબરી કરતી હૈ. ઔર ઈન્હે બેહકા કર શર્ક મેં મુબતલા કર દીયા હૈ.

લિહાઝા જરૂરત ઈસ બાતકી હૈ કે ઈસ ફિત્રી ઈસ્તિદાદકો દીની તાલીમકે ઝરીયે ઐસા કામ્યાબ મુઆશરા (રેહન સેહન) તૈયાર કરે. જીસ્મે ઈન્સાનકી

પરવરિશ કુઆનમજીદ ઓર સુન્નતેનબી (સ.અ.વ.) કો સીખતે હુએ હો રહી હો તાકે અછાહતઆવાને અપને બંદોકો જીસ નેક ફિતરત પર પેદા કિયા હે વો ઉન્મેં પેદા હોકર મજબુત હો જાયે. (હદીસેનબવી ઓર ઈલ્મુન્નફસ-૨૯)

૪૦ સાલકી ઉમ્મ હોનેપર ફિકરે આખેરત :-

આદમીકી ઉમ્મ જબ ૪૦ સાલ કે કરીબ હો જાયે તો ઉસ્કો આખિરતકી ફિક ગાલિબ હોના ચાહીયે. પીછલે ગુનાહોં સે તૌબા કરે. ઓર આઈન્દાકેલીયે ઉન્સે બચનેકા પુરા એહતેમામ કરે. કયુંકે આદત ઓર તજુરબા યે હે કે ચાલીસ સાલકી ઉમ્મ મેં જો અખ્વાક ઓર આદતેં કીસી શખ્સકી હોજતી હે. ફીર ઉન્કા બદલના મુશ્કીલ હોતા હે. હજરત ઉસ્માન ગની (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મોમિન બંદા જબ ૪૦ સાલકી ઉમ્મ કો પહોંચ જતા હે તો અછાહતઆવા ઉસ્કા હિસાબ આસાન ફરમાદેતે હે. ઓર જબ ૬૦ સાલકી ઉમ્મ કો પહોંચે તો ઉસ્કો અપની તરફ રજુઅ ઓર નજદીકી નસીબ ફરમાતે હે. ઓર જબ ૭૦ સાલકી ઉમ્મકો પહોંચ જતા હે તમામ આસ્માનવાલે ઉસસે મોહબ્બત કરને લગતે હે. ઓર જબ ૮૦ સાલકો પહોંચતા હે તો અછાહતઆવા ઉસ્કે હસનાત (નેકીયાં) કાઈમ ફરમાદેતે હે. ઓર ગુનાહોં કો મિટા દેતે હે. ઓર જબ ૯૦ સાલકી ઉમ્મ હો જાયે તો અછાહતઆવા ઉસ્કે સબ અગલે પીછલે ગુનાહ માફ કર દેતે હે. ઓર ઉસ્કો અપને ઘરવાલોંકી શિક્ષાત કરનેકા હક દીયા જતા હે. ઓર આસ્માનમેં ઉસ્કે નામ કે સાથ લીખ દીયા જતા હે. કે યે “અસીરૂછાહી ફીલઅદ” યાની જમીનમેં અછાહકી તરફસે કેદી હે. (મસ્નદેઅહમદ)

જહીર હે કે ઈસસે વોહી મોમિન બંદે મુરાદ હે. જીસ્ને અપની જીંદગી અહકામે શરીઅત કે તાબેહોકર તકવા કે સાથ ગુજરી હે.

મકસદ યે હે કે ઈન્સાન જબ ૪૦ સાલકી ઉમ્મ કો પહોંચ જાયે તો ઉસ્કો અપની ઈસ્લાહ ઓર અપને એહલો અયાલકી ઈસ્લાહ ઓર આખેરતકી ફિક ગાલિબ હો જની ચાહીયેં.

وَاللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ أَعْلَمُ

(મઆરિકુલકુઆન ૭-૮૦૮)

વક્તકી કદર કરની ચાહીયે :-

ઈન્સાનકા વક્ત હી દરઅસલ ઊસ્કી ઊમ્મ હે ઊસી પર દુનિયા ઓર આખિરતકી જીંદગીકા દારો મદાર હે. જો વક્ત ઈલ્મ હાંસિલ કરનેમેં ઓર

ખુદાકી યાદ કરને જૈસે કામોમેં ગુજરે વહી વક્ત ઊસ્કી કામ્યાબ જીંદગી હે. ઓર જો ખેલકુદ ઓર ગફલતમેં ગુજરા વો નુકસાન ઓર બરબાદી ઓર ઊમ્ર કો ખરાબ કરનેકે સીવા કુછ નહીં.

આજ મુસલમાનોં કા વક્ત કીસ કદર બરબાદ હો રહા હે ઊસ્કે બયાન કી જરૂરત નહીં. આજ કી દુનિયા ખેલ કી દુનિયા બન ગઈ હે. કીસ્મ કીસ્મ કે ખેલ તમાશોમેં અપની કીમતી ઊમ્ર બરબાદ કર રહે હે. સિનેમા, ટી.વી., વિડીયો, ક્લબ વગેરહમેં વક્ત બરબાદ કરનેવાલોં કી એક બહોત બડી જમાઅત હે. ઊન્કો કોન બતાએ કે યે વક્ત કી બરબાદી નહીં બલ્કે તુમ્હારી ઊમ્ર કી બરબાદી હે.

હઝરત મૌલાના શાહ મોહંમદ અબરાહુલ હકક સાહબ (દા.બ.) ઈસ બારેમેં સમજાતે હે કે હમારી ઊમ્ર બહોત કમ રહ ગઈ હે. અબ તો જરા ઊસકો સોચ સમજકર ખર્ચ કરો. આખિરતકા તોશા ઓર સામાન તૈયાર કરો. ઓર દુનિયાસે તઅછુક કમ કરો. પહેલે ઝમાનેમેં સલ્ફેસાલીહીનકી ઊમ્ર ચાલીસ સાવકી હો જાતી તો આખિરતકી ફીક કરતે ઓર કારોબાર દુસરોં કે હવાલે કર દેતે થે.

ઈસલીયે જો પૈતાલીસ ઓર પચ્ચાસ સાવકે હો ગયે તો ઊન્કે લીયે કીતને દીન બાકી રહ ગયે હે? ઊન્કો સોચ સમજકર ખર્ચ કરના ચાહીયે ઓર જો સાઠ બરસ કે ઊપર હો ગયે હે ઊન્કો યે સમજના ચાહીયે કે હર સાવ તવસીઅ (છુટ) મીલ રહી હે ઓર જો સત્તર સાવકે ઊપર હો ગયે હે ઊન્કો હરરોજ તવસીઅ મીલ રહી હે. ઊસ્કી કદર કરના ચાહીયે. ઓર આખિરતકી ફીક કરના ચાહીયે. (તાલીમુસ્સુન્નહ)

ઈબ્ને અરબી (ર.અ.) કે શૈખ તરતુસી (ર.અ.) ફરમાયા કરતે થે કે “તુમ્હારી ઊમ્રે અઝીજ કે અવકાત આપસ કે મુકાબલે ઓર દોસ્તોં સે મેલ જુલમેંહી ન ગુજર જાયે દેખો ! અલ્લાહ તઆલાને અપને બયાન કો ઈસ આયત પર ખત્મ ફરમાયા હે.

“જો શખ્સ અપને રબ સે મિલને કી આરજુ રખતા હે ઊસ્કો ચાહીયે કે નેક અમલ કરે ઓર અલ્લાહ કી ઈબાદતમેં કીસીકો શરીક ન કરે”

(સુરએકલ્ફ ૧૧૦)(કરતબી)

વક્તકી હિફાઝત ઓર અહમિયત :-

અવકાતકી હિફાઝતમેં બડી બરકત હોતી હે.કોઈ કામ મુશ્કીલ નહી

રેહતા.અલ્હમ્દુલિલાહ!.મુઝે કોઈ કામ દુશ્વાર માલુમ નહી હોતા. હિમ્મત કરકે બેઠતા હું તો હકતઆવા પુરાહી ફરમાદેતે હૈ.આજકલ કે નવજુવાનોં કી હિમ્મતેં હી પસ્ત હે. વરના અગર હિમ્મત કરેં તો હકતઆવા ખુદમદદ ફરમાતે હે. કદમ ઉઠાકર ચલાના શુરૂ કરદે, ફીર ચાહે એક બાવિશત રોઝ ચલે,દુરી રોઝ બરોઝ કમ હોતી જાયેગી.

અલ્લાહકા શુક હૈ મૈને નિઝામુલ અવકાતેમેં કભી કીસીકો પરેશાનીમેં નહી ડાલા,જે ઈન્તિજમ એક દફા હો ગયા.ઉસ્કે ખિલાફ કભી નહી કીયા.ઈસી વાસ્તે લોગોંકો મેરી તજવીજેં પર ભરોસા રહેતા હે.ઔર બાઝ લોગોંકો દેખા હે.કે એસે આઝાદ હોતે હે કે કીસી ઈન્તિજામ કા ઉન્કો ધ્યાન નહી હોતી.એક મૌલાના બહોત મશહુર શખ્સથે એકજલ્સા હુવા.જે સિફ ઉન્હી કી વજહસે હુવાથા.ઔર લોગોંને બડે ઈન્તિજામ કીયે થે એન વકતપર લેને ગયે તો માલુમ હુવા કે બાહર તશરીફ લે ગયે હૈ.કીસકદર પરેશાની હુઈ ઔર તમામ શેરહમેં ઝક બક (તકરાર) હુઈ. (હઝરતમૌલાના થાનવી (ર.અ.)

જરૂરીબાતોમેં હમ મેહનતસે નહી ગભરાતે, કુઝુલ કામમેં હમસે એક સતર ભી નહી લીખી જાતી.ઈસ્કા એહસાસ વો શખ્સ કરતા હૈ જીસ્કો વકતકી કદર હો.મગર આજકલ લોગ વકતકી કદર હી નહી જાનતે. હાલાકે જીંદગીકી હર ઘડી હર સેકન્ડ ઔર મીનીટ ઈત્ની કિમતી હૈ કે સારી દુનિયા ઉસ્કી કિંમત નહી હો સકતી.મરતે વકત ઉસ્કી કદર માલુમ હોગી.કે હાય!હમસે કિત્ના બડા ખઝાના કુઝુલ બરબાદ હોગયા. ઉસવકત આપ તમન્નાકરેગેં કે કાશ! હમકો એક દો મિનટ કી ઔર મોહલત મીલજાયે.લેકીન વકત આને કે બાદ ન એક મીનીટ ઈંધર હો સકેગા ન ઉંધર વકત બહોત કદર કરનેકી ચીઝ હૈ.લેકીન લોગ ઉસ્કી કદર નહી કરતે કુઝુલ બાતોમેં બરબાદ કરદેતે હૈ.

એક બુઝુર્ગ કા ઈર્શાદ :-

વકતકી કદર કરના ચાહીયે.એક બુઝુર્ગ કેહતે હૈ કે એક બરફ બેચનેવાલેસે મુઝે બડી ઈબ્રત હુઈ વો કેહતાથા કે અય લોગોં! મુજ પર રહમ કરો.મેરેપાસ એસા સરમાયા હૈ કે હર લમ્હા થોડા થોડા પીઘલ રહા હે.ઈસી તરહ હમારી ભી હાલત હૈ કે હર લમ્હા બરફકી તરહ થોડી થોડી ઉમર ખત્મ હોતી જા રહી હૈ.ઉસે પીઘલનેસે પહેલે જલ્દી બેચનેકી ફિકર કરો.

કુરસદકો મશગુલીસે પહેલે ગનીમત સમજે. જીંદગીકો મૌતસે પહેલે ગનીમત સમજે.કામ કરના શુરૂ કરદો.

બેકાર વકત ખોના, ઈઘર ઉઘર મીલના જુલના, ધુમના ફીરના :-

બેકાર વકત ખોના બહોત બુરા હે. અગર કુછ કામ ન હોતો ઘરકે કામમેં લગ જાયે. ઘરકે કામમેં લગનેસે દીલ બેહલતા હે. ઔર ઈબાદત ભી હે. મજમોં (ટોલીયોં) મે બેઠના ખતરે સે ખાલી નહી કીસીકી હિકાયત, કિસીકી શિકાયત, બાઝ મરતબા ગિબત તક નોબત આ જતી હે. ઈસસે પરહેઝ કરના જરૂરી હે. મુઝેલડકોંકા ઈઘર ઊઘર કે લોગોંસે મીલના (ઈસી તરહ લડકીયોંકા) નિહાયત નાપસંદ હે. મુઝે એસી શરમઆતી હે જૈસે લડકીયા ગેરલોગોંસે મીલતી ફીરે.

બેકાર બાતે :-

લોગ કીસીકી બાત કીસીકી તરફ મન્સુબ કર દેના તો કુછ એબહી નહી સમજતે. કીસીસે કોઈ બાત સુની ઔર અંદાજ સે ઈસ બાત કો કીસી કી તરફ મન્સુબ કર દીયા ઔર ઉસે જઈઝ સમજતે હે. ઔર મુઝે યે સખ્ત નાગવાર ગુજરતા હે. એક બિમારી યે આમ હો ગઈ હે કે આપસમેં બેઠકર એકદુસરેસે કેહતે હે કે ફલાને સાહબ જયાદા પઢે હુએ હે. ઔર ફલા સાહબ ઉન્સેકમ દર્જે કે હે. એક દુસરેકો ફર્જીલત દેકર દુસરોંકા એબ બયાન કરતે હે.

અપને અકાબિરકો દેખા હે કે મજમા મેં કસરત સે લોગ હોતે. મગર ફીરભી યે માલુમ નહી હોતા થાકે કોન કીસસે બચાત હે.

ખુદા તઆલા કા ફઝલ :-

વકતકે હિફાઝતકી તૌફીક મીલના સિર્ફ ખુદાવંદતઆલાકા ફઝલ હે યે સાબીતકદમી ઔર અવકાતકી પાબંદી ઔર મામુલાતકી પાબંદી સિર્ફ ખુદાકા ફઝલ હે. કે ઉન્હોને આપકે દીલમેં શૌક પૈદા કર દીયા હે. વરના કુછ ભી નહી હો સકતા. એકતિન્કા હમારે હાથ મેં હો ઔર આંધી મેં સાબિતકદમ રહે. ઔર ઉસપર હમ ફખ્ર કરેતો યે બેવકુફી નહી તો ઔર કયા હે ?

(તાલીમ ઔર તબિયતકે તરીકે-૧૭૪)

સલામ ઔર ઈસ્લામ :-

إِذَا حَيَّيْتُمْ بِحَيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا (پ-૦-૮૬)

ઈસ આયતમેં સલામ ઔર ઈસ્કે જવાબકે આદાબ બતાયે હે. ઈસ્લામને સલામકે તમામ તરીકે બદલકર-“ અસ્સલામું અલયૈકુમ” કેહનેકા તરીકા

જરી ક્રિયા. જુસ્કા તરજુ મા હે “તુમહર તકવીફ ઔર રંજવમુસીબતસે સલામત રહો”

“સલામ” કા લફઝ અદ્દાહતઆવાકે “અસ્માએહુસ્ના” મેં સે હે ઔર અસ્સલામું અલૈયકુમ કે એક માઅના યે હે. (૧૧૬-૬) **إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَحِيمًا**

યાની અદ્દાહતઆવા તુમહારા મુહાફિઝ હે.

દુનિયાકી હરતેહઝીબ વાલી કૌમોમે ઈસ્કા રિવાજ હે કે જબ આપસમેં મુલાકાત કરે તો કોઈ કલ્મા આપસમેં મોહબ્બત જહીર કરનેકેલીયે કહે.

ઈસ્લામી સલામમેં સિફ મોહબ્બતકો જહીર કરનાહી નહી બલ્કે સાથમેં મોહબ્બતકા હક અદા કરના ભી હે. યાની સલામ કરનેવાલા યે દુઆ કરતા હે કે આપકો અદ્દાહતઆવા તમામ આફતોં ઔર મુસીબતોંસે સલામત રખે. યે દુઆ “હયાતે તૈયબહ” કી દુઆ હે.

ઈસકે સાથ ઈસ બાત કા ભી ઈકરાર હે કે હમ ઔર તુમ સબ અદ્દાહતઆવાકે મોહતાજ હે. એક દુસરે કો કોઈ નફા ઉસ્કી ઈજાઝત કે બગૈર નહી પહોંચાસકતા ઈસ એઅતેબારસે યે સલામ એક ઈબાદત ભી હે. ઔર અપને મુસલમાન ભાઈકો અદ્દાહતઆવાકી યાદ દીવાનેકા ઝરીયા ભી હે.

અગર દેખા જાયેતો ઈસ્કે સાથ યે બાત ભી હે કે જે શખ્સ યે દુઆ માગ રહા હે કે અદ્દાહતઆવા હમારે સાથી કો તમામ આફતોં ઔર તકલીફોંસે મેહફુઝ ફરમાદે. તો ગોયા યે ઈસ્કા વાઅદા ભી કરરહા હે. તુમ મેરે હાથ ઔર ઝબાન સે અમનમેહો. તુમહારી જાન, માલ, આબરૂકા મેં હિફાઝત કરનેવાલા હું.

ખુલાસા યે હે કે ઈસ્લામી સલામમેં યે સબકુછ આજતા હે.

- (૧) સલામમેં અદ્દાહતઆવા ઝિકભી હે.
- (૨) અપને ભાઈકો નસીહત કરના ભી હે.
- (૩) અપને મુસલમાનભાઈસે મોહબ્બત ઔર તઅલ્લુકકો જહીર કરનાભી હે.
- (૪) ઉસ્કે લીયે બેહતર દુઆ ભી હે.
- (૫) ઈસબાતકા એહદભી કે મેરે હાથ ઔર ઝબાનસે આપકો કોઈ તકલીફ નહી પહોંચેગી.

હદીસમેં હે કે મુસલમાનતો વોહી હે જુસ્કે હાથ ઔર ઝબાન સે સબ મુસલમાન મેહફુઝ રહે. કીસીકો તકલીફ ન પહોંચે.

ખુદાકરે કયાહી અચ્છા હો. મુસલમાન સલામ કો રિવાજ ન બનાયે બલકે ઈસ્કી હકીકત કો સમજકર અદાકરે તો શાયદ પુરી કૌમકી ઈસ્લાહકે લીયે યહી સલામ કાફી હો જાયે. યહી સબબ હે કે રસુલેઅકરમ (સ. અ. વ.) ને મુસલમાનોંકો આપસમેં સલામકા રિવાજ આમ કરનેકી બડી તાકીદ ફરમાઈ. ઔર ઉસ્કો અફઝલુલ આમાલ કરાર દીયા. ઔર ઉસ્કે ફઝાઈલ ઔર બરકતે ઔર અજરો સવાબ બયાન ફરમાયે.

મુસ્લિમ શરીફ કી હદીસમેં હુઝુર (સ. અ. વ.) કા ઈર્શાદ હે કે

તુમ જન્મતમેં ઉસવકત તક દાખીલ નહી હો સકતે જબતક મોમિન નહો. ઔર તુમ્હારા ઈમાન મુકમ્મલ નહી હો સકતા. જબ તક આપસમેં એક દુસરે સે મોહબ્બત ન કરો. મેં તુમકો એસી ચીઝ બતાતાહું કે અગરતુમ ઈસપર અમલ કરવો તો આપસમેં મોહબ્બત કાઈમ હો જાયેગી. વો યે હે કે તુમ આપસમેં સલામકો આમ કરો. હર મુસલમાનકે લીયે ચાહે ઉસસે જાન પહેચાનહો યા નહો.

તિર્મોઝી મેં હુઝુર (સ. અ. વ.) કા ઈર્શાદ નકલ ક્રિયા હે કે અલ્લાહતઆલાકે નજદીક બડા બખીલ હે વો આદમી જે સલામમે બખીલી કરેં ઔર સબસે ઝયાદા સખી વો શખ્સ હે જે સલામ કરનેમેં પહેલ કરે.

રસુલે અકરમ (સ. અ. વ.) કે ઈન ઈર્શાદાત કા સહાબા (રદી.) પર એસા અસર હુઆ ઈસ્કા અંદાઝ ઈસ રિવાયતસે હોતા હે કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્નેઉમર (રદી.) અકસર બાઝાર સિફ્ ઈસલીયે જાયા કરતે યે કે જે મુસલમાન મીલે ઉસ્કો સલામ કરકે ઈબાદતકા સવાબ હાસિલ કરે. કુછ ખરીદના બેચના મકસુદ નહી હોતા થા.

(મોઅત્તા ઈમામ માલિક (ર. અ.)

જબ તુમ્હે સલામ ક્રિયા જાયેતો ઈસ્કા જવાબ ઈસસે બેહતર અલ્ફાઝમેં દો યા કમઅઝકમ. વૈસેહી અલ્ફાઝ કેહદો. એકમરતબા રસુલેઅકરમ (સ. અ. વ.) કે પાસ એક સાહબ આયે ઔર કહા અસ્સલામું અલૈક યા રસુલુલ્લાહ (સ. અ. વ.) આપ (સ. અ. વ.) ને જવાબમેં એક કલ્મા બઢાકર ફરમાયા. વઅલૈયકુમુસ્સલામ વરહમતુલ્લાહ.

ફીર એક સાહબ આયે ઔર ઉન્હોને સલામ મેં યે અલ્ફાઝ કહે. અસ્સલામું અલૈક યા રસુલુલ્લાહ વરહમતુલ્લાહ આપ (સ. અ. વ.) ને જવાબમેં એક કલ્મા બઢાકર ફરમાયા. વઅલૈયકુમુસ્સલામ વરહમતુલ્લાહી વબરકાતુહુ.

ફીર એક સાહબ આયે ઉન્હોનેં અપને સલામ મેં તીનોં કલ્મે બઢાકર કહા.

અસ્લામું અલૈક યા રસુલલ્લાહ વરહમતુલ્લાહી વબરકાતુલુ આપ (સ.અ.વ.) ને જવાબમેં સિફ એક કલ્મા “વઅલૈક” ઇશદિ ફરમાયા. ઇન્કે દીલકો શિકાયત પૈદા હુઈ ઔર અર્જ કિયા યા રસુલલ્લાહ (સ.અ.વ.) મેરે મા-બાપ આપ પર કુરબાન. પહેલે જો હઝરાત આયે આપને ઉન્કે જવાબમેં કઈ કલેમાત દુઆકે ઇશદિ ફરમાયે ઔર મેને ઇનસબ અલ્ફાઝસે સલામ કિયા તો આપને “વઅલૈક” પર બસ ફરમાયા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે તુમને હમારે લીયે કોઈ કલ્મા છોડા નહી કે હમજવાબમેં ઇઝાફા કરતે તુમને સારે કલેમાત અપની સલામ મેં જમા કર દીયે. ઇસલીયે હમને કુર્આન કી તાલીમ કે મુતાબિક તુમ્હારે સલામકા જવાબ બિલમિસ્વ દેનેપર બસ કરલીયા. (ઇબ્ને જરીર)

સલામમેં કલેમાતકી ઝયાદતી સિફ તીન કલેમાત તક મસ્તુન હૈ. ઇસસે ઝયાદા કરના મસ્તુન નહી હૈ. ઇસ્મે હિકમત યે હૈ કે સલામકા મૌકા મુખ્તસર કલામ કરનેકા તકાઝા કરતા હૈ. ઉસ્મે ઇત્ની ઝયાદતી મુનાસિબ નહી કે કીસી કામમેં ખલલ યા સુનનેવાલે પર ભારી હો જાયે.

ખુલાસા યે હૈ કે જબ મુસલમાનકો સલામ કિયા જાયતો ઉસ્કે જીમ્મેં જવાબ દેના તો વાજીબ હૈ. અગર બગૈર શરઈ ઉઝરકે જવાબ નદીયાતો ગુનાહગાર હોગા.

બુખારી-મુસ્લિમ શરીફ મે હૈ કે જો શખ્સ સવારી પર હો ઉસ્કો ચાહીયે કે પૈદલ ચલને વાલેકો ખુદ સલામ કરે. જો ચલ રહા હૈ વો બેઠે હુએકો સલામ કરે. ઔર જો લોગ તઅદાદમેં કમ હો વોકી સી બડી જમાઅત પર ગુજરે તો ઉન્કો ચાહીયે કે સલામકી પહેલ કરે.

તિર્મીઝી કી હદીસમેં હૈ કે જબ આદમી અપને ઘરમેં જાયેતો અપને ઘરવાલોંકો સલામ કરના ચાહીયે ઇસસે ઉસ્કેલીયે ભી બકરત હોગી ઔર ઘર વાલોંકે લીયેભી.

અબુદાવુદકી હદીસમેં હૈ કે એક મુસલમાન સે બાર બાર મુલાકાત હો તો હર મરતબા સલામ કરના ચાહીયે જીસ તરહ અવ્વલ મુલાકાતકે વકત સલામ કરના મસ્તુન હૈ. ઇસીતરહ રૂખસત કે વકત ભી સલામ કરના મસ્તુન ઔર સવાબ હૈ.

સલામ કા જવાબ દેના વાજીબ હૈ ઉસ્મે ચંદ હાવાત મુસ્તસ્ના (બાકાત) હૈ. અગર કોઈ શખ્સ નમાઝ પઢ રહા હૈ ઔર કોઈ ઉસ્કો સલામ કરેતો જવાબ દેના વાજીબ નહી. બલકે જવાબ દેનેસે નમાઝ ફાસિદ હોગી. ઇસીતરહ જો શખ્સખુત્બા દે રહા હૈ યા કુર્આનમજીદકી તિલાવતમેં મશગુલ હૈ. યા અઝાન યા

ਓਕਾਮਤ ਕੇ ਝਰਛਾ ਫੈ. ਧਾ ਈਨ ਕਿਤਾਬੀਂਕਾ ਦਰਸ ਦੇ ਰਛਾ ਫੈ ਧਾ ਓਸਿਨ੍ਹਾ ਵਗੇਰੇਛ ਮੇਂ
ਮਰਗੁਬ ਫੈ ਓਨ੍ਹਕੋ ਓਸ ਛਾਵਤਮੇਂ ਸਵਾਮ ਕਰਨਾ ਭੀ ਅਓਝ ਨਹੀਂ ਓਰ ਓਨ੍ਹਕੇ ਅਮ੍ਹੇ
ਜਵਾਬ ਦੇਨਾਭੀ ਵਾਅਬ ਨਹੀਂ.

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبٌ (ਪ ੦ ੮੬)

ਧਾਨੀ ਅਛਾਛਤਆਵਾ ਝਰ ਧੀਝਕਾ ਛਿਸਾਬ ਵੇਨੇਵਾਵੇ ਫੈ. ਅਮ੍ਹੇਓਨ੍ਹਸਾਨ ਓਰ
ਓਸਵਾਮੀ ਛੁਕੁਕ ਜੈਸਾ ਕੇ ਸਵਾਮ ਓਰ ਸਵਾਮਕੇ ਜਵਾਬ ਕੇ ਸਬ ਓਮੁਰ ਦਾਮਿਵ ਫੈ
ਓਨ੍ਹਕਾਭੀ ਅਛਾਛਤਆਵਾ ਛਿਸਾਬ ਵੇਗੇ. (ਮਆਰਿਫੁਲ ਕੁਅਨਿ-੨/੫੦੧)

ਸਮਾਜ ਮੇਂ ਗਮ-ਗੁਰਸੇ ਕੇ ਅਰਜਾਨ :-

ਧਾਦ ਰਭੀਧੇ ! ਗਮ-ਗੁਰਸੇਕੇ ਮਸਾਓਵ ਭੇ ਓਨ੍ਹਸਾਫ਼ੀ ਕੀ ਕੁਭਸੇ ਜਨਮ ਵੇਤੇ ਫੈ.
ਆਪ ਕੀਸੀ ਮਯਦੂਰਕੋ ਕਮ ਮਯਦੂਰੀ ਦੇਗੇ ਧਾ ਓਨ੍ਹਕੇ ਸਾਥ ਓਨ੍ਹਸਾਫ਼ੀਸੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ
ਆਧੇਗੇ. ਤੋ ਵੋ ਅੰਦਰ ਸੇ ਆਪਕਾ ਮੁਖਾਵਿਝ ਛੋਗਾ. ਓਰ ਆਪਕੋ ਮੀਕਾ ਮੀਵਨੇ
ਪਰ ਨੁਕਸ਼ਾਨ ਪਛੀਧਾਕਰ ਛੋਤੇਗਾ. ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਦੋਨੀਂਕੋ ਅਛਾਛਤਆਵਾਨੇ ਪੈਦਾ
ਕਿਧੇ ਫੈ. ਮਗਰ ਸਾਥ ਛੀ ਛਿਦਾਧਤਦੀ ਫੈ ਕੇ ਗਰੀਬੀਂ ਕੇ ਸਾਥ ਮਾਵਦਾਰੀਂਕਾ ਸੁਬੁਕ
(ਵਰਨ) ਕੈਸਾ ਛੋਨਾ ਧਾਛੀਧੇ. ਜਬ ਤਕ ਓਨ੍ਹ ਛਿਦਾਧਤੀਂਕਾ ਵਿਛਾਝ ਨਹੀਂ ਕੀਧਾ
ਅਤਾ ਓਧੇ ਨੀਧ ਕੀ ਦਿਵਾਵੇ ਅਤੀ ਰਛੇਗੀ.

ਸਮਾਜਮੇਂ ਜਬ ਭੇ ਓਨ੍ਹਸਾਫ਼ੀ ਕੇਵੇਗੀ ਤੋ ਕੀਮ ਕੇ ਦੀਵੀਂਮੇ ਨਫ਼ਰਤਕੀ ਆਗ
ਭੜਕੇਗੀ. ਓਰ ਓਸਕਾ ਭਦਵਾ ਵੇਨੇਕੇ ਦਰਵਾਝੇ ਭੁਵੇਗੇ. ਆਝਕਵ ਛਮ ਦੇਭਰਛੇ ਫੈ
ਕੇ ਝਰ ਮਾਮਵੇ ਮੇਂ ਭੜੇ ਓਰ ਛੋਟੇ ਅਮੀਰ ਓਰ ਗਰੀਬ ਦੋ ਅਵਗ ਅਵਗ ਛਿਸੀਂਮੇ
ਭਟ ਗਧੇ ਫੈ. ਅਸਕੀ ਵਜਛਸੇ ਅਕ ਦੁਸਰੇ ਕੇ ਦੀਵਮੇਂ ਗਮ ਓਰ ਗੁਰਸਾ ਭਛ ਰਛਾ ਫੈ.

ਅਮੀਰੀਕੇ ਧਛਾਂ ਸਾਦੀਧਾਂ ਭੀ ਭਤੀ ਧਾਮਧੁਮਸੇ ਛੋਤੀ ਫੈ. ਜਛੇਝ ਭੀ ਭਤਾ ਦੀਧਾ
ਅਤਾ ਫੈ. ਨਿਕਾਛਕੀ ਮੇਛਫ਼ੀਵ ਭੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਛੋਟਵੋ ਓਰ ਪਾਕੀਂਮੇ ਛੋਤੀ ਫੈ. ਧੇ ਵੋਗ
ਅਪਨੀ ਦੋਵਤਕਾ ਭੇਛੁਦਾ (ਭੇਕਾਰ) ਦੀਭਵਾਵਾ ਕਰਤੇ ਫੈ. ਓਰ ਧੇ ਝਰਕਤੇ ਸਭਕੋ
ਭਟਕਤੀ ਫੈ. ਜਬਤਕ ਸਭਵੋਗ ਅਕਦੁਸਰੇ ਕੇ ਅਛਸਾਸਕਾ ਵਿਛਾਝ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ. ਓਰ
ਸੀਧੀ ਸਾਦੀ ਅੰਦਗੀ ਭਸਰ ਕਰਨੇਕੀ ਕੋਸ਼ੀਧ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ ਓਸ ਵਕਤਤਕ ਸਮਾਜਮੇਂ
ਭਦਦੀਵੀ ਗਮ ਓਰ ਗੁਰਸੇਕੇ ਮਸਾਓਵਕੀ ਭਰਮਾਰ ਰਛੇਗੀ.

ਸਮਾਜ ਕੀ ਭਿਦਮਤ :-

ਅਝਾ ਸਮਾਜ ਭਨਾਨੇ ਕੇ ਵੀਧੇ "ਕਾਨੁਨਭਨਾਨਾ" ਓਸਕਾ ਛੋਟਾਸਾ ਛਿਸਸਾ
ਫੈ. ਸਭਸੇ ਅਧਾਦਾ ਭੇ ਧੀਝ ਅਛਮਿਧਤ ਰਭਤੀ ਫੈ ਵੋ ਧੇ ਫੈ ਕੇ ਅਵਾਮਕੇ ਅੰਦਰ ਅਪਨੀ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا إِنَّكَ - عَلَى خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

જીમેદારીકા એહસાસ હો.ઔર ઈન્તિજમ કરનેવાલે (સંચાલક) દીલસે ઈસ્વાહી કામકો શુરૂ કરને ઔર આગે બઢાને કે લીયે તૈયાર હો.ઈસલીયે પહેલા કામ આદમીયોંકા અપની ઈસ્વાહકા હે. (અલરિસાવા-૧૧/૮૬)

સમાજકી ખિદમતસે વો કામ મુરાદ હે જીસસે દુસરોં કો ફાયદા પહોચે.યા દુસરે લોગ ફાયદા ઉઠા સકે.મખ્લુક કી ખિદમતમેં કીસી ખાસ મઝહબ યા જમાઅત કો સામને રખકર કામ નહી કીયા જતા.

એક દુસરે કા ફર્ક નહી કીયા જતા.ઈન્સાનકી જીંદગીકા મકસદહી અચ્છેકામ કરના હોતા હૈ.અગર અચ્છેકામ ઈન્સાનોંકી ભલાઈ ઔર ખિદમત કરનેકે લીયે કીયે જાયેતો ઈસસે અચ્છા ઔર બેહતર કામ ઔર કોનસા હો સકતા હે?

કુર્આનમજીદમેં “અદ્લાહતઆલા કા ઈર્શદિ હે કે નિહાયત બરતર ઔર બુર્જુગ હૈ વો જત (યાની અદ્લાહતઆલા) જીસ્ને મૌત ઔર હયાતકો ઈસલીયે પૈદા કીયા તાકે વો તુમ્હે આઝમાયે કે તુમ મેસે કૌન અચ્છે કામ કરતા હૈ.” હકવાલોંકા હક અદા કરના મોહતાબેંકી મદદ કરના.

નેકી ઔર ભલાઈ કા હુકમ કરના.દો પાર્ટીં મેં ઝગડા હો તો ઉન્કે દરમ્યાન સુલ્હ કરના.માલકો અદ્લાહકી રાહમેં ખર્ચ કરના.ગરીબોં ઔર તંગદસ્તો કી મદદ કરના.સદકા કરના વગેરેહ.મખ્લુક કી ખિદમત વો અમલ હૈ જીસસે એક બેહતરીન ઔર મિસાલી સમાજ તૈયાર હો સકતા હૈ.ઔર ખિદમત સે પુરે સમાજમેં સુકુન આજતા હૈ.ઔર આપસમેં મોહબ્બતકે જઝબાત (દીલકી કશીષ) પૈદા હોતે હૈ.

મખ્લુક કી ખિદમતમેં પડોશીયોંકા ખ્યાલ રખના.જરૂરત કે મોકેપર ઉન્કી મદદ કરના,બચ્ચોકે તાલીમી પોગ્રામમેં ધ્યાન દેના,સબસે અદબકે લેહજેમેં બાત કરના,કીસીકે દીલકો ઠેસ ન પહોંચાના,બુકે કો ખાના ખિલાના ખિદમત કરના,મુસાફિરોંકી મદદ કરના,દોસ્તોંસે અચ્છા સુલુક કરના.

(સાર્વજનિક)કામોંમેમદદ દેના.યાની મસ્જીદ,મદ્રસા,કુતુબખાના,સ્કુલો, ઔર હોસ્પિટલોં કી તામીરોં મે ઔર સડકોં ઔર રાસ્તોંકી મરમ્મત મે દીલ ખોલકર મદદ કરના.યે સબ મખ્લુક કી ખિદમતમેં દાખિલ હૈ.ઔર સદકઅે જરિયહમેં શામિલ હૈ.જીસ્કા સવાબ ભી બહોત ઝયાદા હૈ.

રંજ ઔર ગમ :-

દુનિયામેં ઈન્સાન કીંત્ના હી બડા બાદશાહ બન જાયે રંજ ઔર ગમસે કીસીકો છુટકારા નહી.

“દરી દુન્યા કસે બેગમ ન બાશદ-વગર બાશદ બની આદમ ન બાશદ”

ઈસ દુનિયામેં ગમ ઔર ફિકરોંસે કીસી નેક યા બદ કો નજાત નહી ઈસલીયે એહલે દાનીશ દુનિયાકો દારૂલઅહઝાન (ગમોં કા ઘર) કેહતે હે.

દુસરા ગમ ઈમાન વાલોંકો કયામત ઔર મયદાને હશર ઔર નશરકા હે.તીસરા હિસાબ કિતાબકા, ચોથા જહન્નમ કે અઝાબકા, મગર અદ્દાહતઆલા એહલે જન્નતસે યે સબગમ દુર ફરમાદેગેં.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદી.) કી રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે લાઈલાહ ઈલ્લાહ વાલોં પર ન મૌતકે વકત કોઈ વેહશત હોતી હે.ન કબરમેં ઔર ન મેહશરમે ગોયા મેં દેખરહા હું કે જીસવકત યે લોગ અપની અપની કબરોંસે ઉઠેગે તો યે કેહતે હોગેં

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنِّي الْحُزْنَ (مظهری)

યાની “શુક હે અદ્દાહકા જીસ્ને હમારા ગમ દુર કરદીયા”

દુસરી રિવાયતમેં ફરમાયા હે કે જો લોગ દુનિયામેં અપની જાનોંપર જુલ્મ કરને વાલે હે.(યાની આમાલ મેં કોતાહી કરનેવાલેં ઔર ગુનાહોં મેં મુબ્તલાહોનેવાલે) હે ઉન્કો પેહલે મયદાને હશરમેં સખ્ત રંજ ઔર ગમ ઔર બેચેની પેશ આયેગી આબિરમેં ઉન્કો જન્નતમેં દાખિલ હોનેકા હુકમ માંલ જાયેગા ઔર રંજ ઔર ગમ દુર હો જાયેગા.ઈસીકા ઝિક ઈસ આયતમેં આયા હે.

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحُزْنَ

યાની “શુક હે અદ્દાહકા જીસ્ને હમારા ગમ દુર કરદીયા”

ઈમામ જરસાસ (ર.અ.) ને ફરમાયા કે મોમિનકી શાન યહી હે કે દુનિયામેં ફિકરોં ગમસે ખાલી ન રહે.

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે દુનિયા મોમિન કે લીયે કેદખાના હે.યહી વજહ હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ઔર અકાબિરે સહાબા કે હાવાતમેં હે કે યે હઝરાત અકસર મહઝુન(રંજીદા) ઔર મગમુમ (ગમગીન) નજર આતે યે.

ઔર હકીકત યે હે કે ઈન્સાન કો બાલિગ હોનેકે બાદસે જીન્ને હાવાત પેશ આતે હે.ચાહે અપને ઉપર યા આસપાસ મેં તબ્દીલીયા ઔર ઈન્કીલાબ વો સબ હી અદ્દાહતઆલાકી તરફસે નજર(ડરાનેવાલે) ઔર તંબીહ (તાકીદ) કરનેવાલે હે.

(મઆરિફુલ કુઆન-૭/૩૫૧)

મુસલમાન પર જો મુસીબત આતી હે વો કુઆન કે મુતાબિક મુસીબત નહી

હોતી બલ્કે આઝમાઈશ હોતી હે.ઈસ્કા મકસદ યે હોતા હે કે મુસલમાનોકે દીવોં કો પાક કરે.ઔર ઉન્કી ફિકર સહી કરે. (આલે ઈમરાન-૧૫૪)

મૌજુદા હાવાત મુઝે ઠીક ઈસી નોઈયતકે નજર આ રહે હે.

(રોશન મુસ્તિકબીલ-૧૬)

સુલહ કરાનેકી ફઝીલત :-

લોગોંકી આપસકી રંજીશે દુર કરને ઔર આપસમેં સુલેહ ઔર ઈત્તેફાક પૈદા કરનેકે બારેમે રસુલેઅકરમ(સ.અ.વ.) કે ઈર્શાદાત બહોત અહમ હે.

“કયા મેં તુમકો ઐસા કામ ન બતવાઉ જીસ્કા દર્જ નમાઝ,રોઝે ઔર સદકા મેં સબસે અફઝલ હે સહાબા (રદી.) ને અર્જ ક્રિયા જરૂર બતાઈયે આપ (સ.અ.વ.)ને ફરમાયા કે વો કામ દો શખ્સો કે દરમ્યાન કોઈ રંજીશ પૈદા હો જાયે તો ઉસ્કો દુર કરકે આપસમે સુલેહ કરાના ઔર ફસાદકો ખતમ કરના.નીઝ રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે લોગોં કા આપસ મે ઝગડા ફસાદ મુંડદેનેવાલી ચીઝ હે.ફીર ઈસ્કી વજાહત ઈસ તરહ ફરમાઈ કે યે ઝગડા સરકો નહી મુંડતા બલ્કે ઈન્સાન કે દીલકો મુંડ ડાલતા હે”

(મઆરિફુલ કુર્આન-૨/૫૪૬)

મા-બાપકી ખિદમત :-

મા-બાપકી ખિદમત ઔર તાબેદારી મા-બાપ હોનેકી હૈસિયતસે કીસી ઝમાને ઔર કીસી ઉમ્મ કે સાથ ખાસ નહી હરહાલ હરઉમ્મ મેં મા-બાપકે સાથ અરઘા સુલુક વાજીબ હે.

મા-બાપકે બુઢાપે કા ઝમાના જબકે વો ઔલાદકી ખિદમત કે મોહતાજ હો જાયે ઉન્કી જીંદગી ઔલાદ કે રહમ કરમ પર રેહ જાયે.ઉસ વકત અગર ઔલાદકી તરફસે જરાભી બેઝખી મેહસુસ હોતો વો ઉન્કેદીલકા જખ્મ બન જાતી હે.

બુઢાપે મેં બિમારીયાં કમઝોરીયાં ઈન્સાનકો ચીડ ચીડા બનાદેતા હે.ઔર બુઢાપેકે આખરી દૌરમેં જબ અકલ ઔર સમજ ભી જવાબ દેને લગતી હે તો ઉન્કી ખ્વાહીશ ઔર મુતાલીબે કુછ ઐસે હો જાતે હૈજીન્કા પુરા કરના ઔલાદકે લીયે મુશ્કીલ હોતા હે.

કુર્આનમજીદને ઈનહાવાતમેં વાલેદૈનકી દીલ જોઈ ઔર રાહત પહોંચાને કે અહકામ કી તાલીમ દેને કે સાથ ઈન્સાનકો ઉસ્કે બચપન કા ઝમાના યાદ

દીવાળા કે પહેલે કીસી વક્ત તુમ ભી (બચપને કી વજહસે) અપને મા-બાપકે ઈસસે ઝયાદા મોહતાજ છે. જીસ કદર આજ વો તુમહારે મોહતાજ હે.

જીસતરહ ઉન્હોને અપની રાહત ઔર ખ્વાહીશકો ઉસવક્ત તુમપર કુબાનિ કીયા થા ઔર તુમહારી બે અકલીકી બાતોંકો પ્યારસે બરદાશત કીયા થા. અબ ઉનપર જબ મોહતાજકા યે વક્તઆયા તો શરાફત કા તકાઝા યે હે કે ઉન્કે પહેલે કે એહસાનોંકા બદલા અદા કરો.

કુઆનિમજીમેં ઈશ્દિ હે કે તુમ અપને મા-બાપ કે સાથ અચ્છા સુલુક કીયા કરો. અગર વો તેરે પાસ હો ઉન્મેસે એક યા દોનોં બુઢાપેકી ઉમ્મકો પહોંચ જાયે જીસ્કી વજહસે ખિદમત કે મોહતાજ હો જાયે ઉસવક્ત ભી ઈન્ના અદબ કરોકે ઉન્કો કભી હા. હું. ભી મતકેહના ઔર ન ઉન્કો જીડકના ઔર ઉન્સે ખુબ અદબસે બાત કરના ઔર ઉન્કે સામને શફકતસે ઈન્કીસારી કે સાથ ઝૂંકે રેહના ઔર ઉન્કેલીયે અછાહતઆવાસે યું દુઆ કરતે રેહના.

رَبِّ ارْحَمْنَاهُمَا كَمَا رَحِمْتَ صَغِيرًا (پ ۱۰-۳۴)

યાની અય મેરે પરવરદિગાર ! ઉનદોનોં પર રહમત ફરમાયે. જેસા ઉન્હોને મુઝકો બચપન કી ઉમ્મ મેં પાલકર પરવરિશ કીયા હે. (પારા-૧૫-ફુઅ-૩)

જીસ્કા હાસિલ યે હે કે વાલેદૈન કો પુરી રાહત પહોંચાના તો ઈન્સાનકે બસકી બાત નહી લેકીન અપની તાકત ઔર મકદુર ભર રાહત પહોંચાનેકી ફિકરકે સાથ અછાહતઆવાસે દુઆ ભી કરતા રહે કે અછાહતઆવા અપની રહમત સે ઉન્કી સબ મુશકીલાત કો આસાન ફરમાદે ઔર તકલીફોં કો દુર ફરમાયે. દુઆ કરનેકા યે હુકમ ઉન્કી વફાતકે બાદભી હે જીસ્કે ઝરીયે વો હંમેશા વાલેદૈન કી ખિદમતકરને વાલા શુમાર હોગા.

મસ્અલા:- વાલેદૈન અગર મુસલમાનહે તો ઉન્કેલીયે રહમત કી દુઆ જહીર હે. લેકીન અગર વો મુસલમાન ન હોતો ઉન્કી હયાતીમે યે દુઆ ઈસીનિયતસે જઈઝ હોગી. કે ઉન્કી દુન્યવી તકલીફોંસે નજાત હો ઔર ઈમાનવાનેકી તૌફીક હો. હા. મરનેકે બાદ ઉન્કેલીયે દુઆએ રહમત જઈઝ નહી હોગી. (કરતબી)

એક અજબ કિસ્સા :-

હઝરત જબિર (રદી.) સે રિવાયત હે કે એક શખ્સ રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કી ખિદમત મેં હાજર હુવા ઔર શિકાયત કી કે મેરે બાપને મેરામાલ લેલીયા હે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અપને વાલિદકો બુલાકરવાઓ. ઈસીવક્ત

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

हजरत निब्रह्म (अ.व.) तशरीफ़वाये और रसुवेअकरम (स.अ.व.) से इरमाया के जब उसका बाप आ जये तो आप उससे पुछे के वो कवेमात क्या है?

जे उसने दीवमें कहे है के जुद उसके कानोंनेली उसको नही सुना, जब ये शम्स अपने वाविदको लेकर पहुँचा तो आप (स.अ.व.) ने उसके वाविदसे कहा क्या बात है? आपका बेटा आपकी शिकायत करता है. क्या? आप यादते है के उसका माव छीनवे. वाविदने अर्ज किया के आप उसीसे ये सवाल इरमाये के मैं उसकी कुझी, भावा, या अपने नइसके सिवा कहां भर्च करता हूं, रसुवे अकरम (स.अ.व.) ने इरमाया. ईछ ! (जस्का मतलब ये था के बस ! हकीकत मालुम हो गइ अब और कुछ केहने सुननेकी जरूरत नही) ईस्केबाद उसके वाविदसे पुछा के वो क्या कवेमात है? जन्को अलीतक तुम्हारे कानोंने ली नही सुने. उस शम्सने अर्ज किया के या रसुवुल्लाह (स.अ.व.) हर मामलेमें अह्लाहतआवा आप पर हमारा ईमान और यकीन बढ़ा देते है. (जे बात कीसीने नही सुनी उसकी आपको ईत्तेवाअ हो गइ जे अक मोअज्जा है.) ईर उसने अर्ज किया के ये अक हकीकत है के मेने खंद शेअर दीवमें कहे थे. जन्को मेरे कानोंने ली नही सुना आप (स.अ.व.) ने इरमाया वो हमें सुनाओ. उस वकत उसने ये अशआर सुनाये.

जस्का तरजुमा ये है.

मैंने तुजे बयपनमें गीजा (जाना) दी और जवान होनेकेबाद ली तुम्हारी जम्मेदारी उठाई तुम्हारा सब जाना पीना मेरी ही कमाईसे था.

जब कीसी रातमें तुम्हे कोई बिमारी पेश आगई तो मैं ने तमाम रात तुम्हारी बिमारी के सबब बेदारी और बेकरारीमें गुजर दी.

गोया तुम्हारी बिमारी मुझे ही लगी है. तुम्हे नही. जस्की वजहसे मैं तमाम रात रोता रहा.

मेरा दीव तुम्हारी हवाकतसे उरता रहा हावाके मैं जनता था के मौतका अकदीन मुर्दर है. पड़ेवे-पीछे नही हो सकती.

ईर जब तुम उम्र में ईस उदतक पड़ोयगये जस्की में तमन्ना कीया करता था.

तो तुमने मेरा बहवा सज्ती और सज्त कलामी बना दीयां गोया तुम्ही मुझपर ओहसान और ईन्आम कर रहे हो.

કાશ ! અગર તુમસે મેરે બાપ હોનેકા હક અદા નહી હો સકતા તો કમઅઝ કમ એસાહી કરવેતે જૈસા એક શરીફ પડોશી કીયા કરતા હે.

કમઅઝકમ મુઝે પડોશી કા હક દીયા હોતા, ઓર ખુદ મેરે હી માલમેં મેરે હકમેં બખીલીસે કામ ન લીયા હોતા.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને યે અશઆર સુનનેકેબાદ બેટેકા ગરેબાન પકડલીયા ઓર ફરમાયા. અન્ત વ-માલીક લીઅબીક -યા ની તુંભી ઓર તેરા માલં ભી સબ તેરે બાપ કા હે. (તફસીરે કરતબી-૬/૨૪૬)

યે અશઆર અરબી અદબકી મશહુર કિતાબ હુમાસા મે ભી નકલ કિયે ગયે હે.

કુઆનમજીદકી આયત **رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ** મેં દીલકીઈસ તંગીકોદુર ફરમાદીયા ગયા જે વાલેદૈન કે અદબ ઓર તઅજીમકે બારેમેં ઓલાદ કે દીલમેં પૈદા હો સકતી હે. કે વાલેદૈન કે સાથ હર વકત રેહના હે ઉન્કે ઓર અપને હાલાત હરવકત યકસા નહી હોતે કીસી વકત ઝબાનસે કોઈ કલ્મા એસા નિકલ ગયા જે અદબકે ખિલાફ હો તો ઉસપર જહન્નમકી વઈદ હે. ઈસ તરહ ગુનાહસે બચના સખ્ત મુશ્કીલ હો ગયા ચુંનાચે દીલ કી ઈસ તંગીકો દુર કરનેકે લીયે ફરમાયા કે બેઅદબીકે ઈરાદેકે બગૈર કબીકીસી પરેશાની યા ગફલત સે કોઈ બાત નિકલગઈ ઓર ફીર ઉસસે તોબા કરવે તો અછાહતઆલા દીલોં કે હાલ સે વાકિફ હે કે વો કલેમા બેઅદબી ઓર તકલીફ દેનેકે લીયે નહી કહા થા. વો માફ ફરમાનેવાલે હે. (મઆરિકુલ કુઆન-૫/૪૬૬)

યુસ્તી ઓર હોશિયારી સે કામ કરના :-

યુસ્ત ઓર હોશિયાર ઈન્સાન ખુશ હોતા હે. અપને કામ કુવ્વત ઓર તાકત ઓર યુસ્તીસે કરતા હે. જે કામ કરેગા ચાલાકી (હોશિયાર) કે સાથ બેહતરસે બેહતર તરીકે પર અંજમ દેગા. એસા શખ્સ અપના ફર્જ અદાકરતે વકત જાત, ખાનદાન, ઓર સમાજ કો ફાયદા પહોંચાને મેં અપની અખ્લાકી જીમ્મેદારી કા એહસાસ કરતા હે. ભલે ઓર મુશ્કીલકામોં કો અંજમ દેનેકો અપની ખ્વાહીશકી સચ્ચી તાબીર સમજતા હે.

ઈસ્લામ જીંદગી ઓર સરગર્મી (તત્પરતા) વાલા મજહબ હે. ઈસ્લામ ઈન્સાનકો કામ કરનેપર આમાદા (તૈયાર) કરતા હે. સુસ્તીસે મના કરતા

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

હે. ઈસ્લામ જમીનમાં સરગર્મ અમલ કરને ઓર રોઝી તલાશકરનેકી દઅવત દેતા હે. અહ્લાહતઆલા કા ઈશ્દિ હે.

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ (૧૪૯-૨૮૫)

“ ફીર જબનમાઝ પુરી હો ચુકે તો તુમ જમીન પર ફેલ જાઓ ઓર અહ્લાહકી રોઝી તલાશ કરો.”

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને સહાબા (રદી.) કો કામ કરનેકી તરગીબ દી હઝરત મિકદાદ (રદી.) રિવાયત કરતે હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા.

કીસીને કબી એસા ખાના નહી ખાયા.જે અપને હાથકી કમાઈ સે બેહતર હો.બેશક અહ્લાહકે નબી હઝરત દાવુદ (અ.વ.) અપને હાથ કી કમાઈ ખાતે થે. (બુખારી શરીફ)

હઝરતઅનસ(રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા.

અગર કયામત કાયમ હો જાયે ઓર તુમમે સે કીસીકે હાથ મેં એક પોદા હો ઓર અગર ઉસકે બસમેં હો કે ખડે હોને સે પહેલે વો પોદા લગાદે તો વો એસા જરૂર કરે. (મસ્નદે અહમદ)

હઝરત ઈબ્ને ઉમર (ર.દી) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા.

બેશક અહ્લાહતઆલા ઉસ મોમિન કો પસંદ કરતે હે જે કોઈ હુન્નરવાલા પેશા કરતા હો. (તિબરાની)

હુઝુર (સ.અ.વ.) સહાબા (રદી.) કો ઈસ બાતકી તરગીબ દેતે કે જે કામ કરો પુરે ઈત્તિકાન.(પવિત્રતા) ઓર મહારત (આવડત) કે સાથ કરે.હઝરત આયશા (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા કે

જબતુમમે સે કોઈ શખ્સ અપના કામ મહારત ઓર પાકીઝગી કે સાથ કરતા હેતો અહ્લાહતઆલા ઉસ્સે મોહબ્બત કરતે હે. (બયહકી)

જબઈન્સાન કોઈ કામ પુરે પાકીઝગી સે અંજમ દેતા હે. ઓર અપની ઓર ઘરવાલોંકી રોઝી હાસિલ કરનેમેં અપને ઉપર ભરોસા કરતા હે. ઓર સમાજકી ખિદમત કરનેમેં કામ કરતા હે.તો ઉસ્ક! ચકીન બઢ જતા હે. ઓર અપની કદરો કિંમત કા એહસાસ પેદા હો જતા હે. ઓર વો ઉસ્મે ખુશી ઓર સઆદત મેહસુસ કરને લગતા હે. (હદીસેનબવી ઓર ઈલ્મુન્નફીસ/૩૨૫)

બદનકી સેહત પર ધ્યાન દેના :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) સહાબા (રદી.) કો જીસ્મોંકી સેહત ઔર કુવ્વત પર તવજ્જુહ દેનેકી તરગીબ દીયા કરતે થે.તાકે ઈસ્લામકી દઅવતકી રાહમેં જોહાદ (દીનકીકોશીષ)કી જીમ્મેદારીયાં ઉઠાને પર કાદીર (કાબું) હો જાયે.હઝરત અબુહ રૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા.

તાકતવર મોમિન,કમઝોર મોમિન કે મુકાબલમેં અછાહતઆવાકો જયાદા મેહબુબ હે.

હુઝુર (સ.અ.વ) સહાબા (રદી.) કો સેહતકી અહમિયત બતાતે થે. ઔર સેહતકો માલદારી સે જ્યાદા અહમ કરાર દેતે થે. આપ (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે.તકવા ઈખ્તિયાર કરનેવાલે કે લીયે ગીના (માલદારી) મેં કોઈ હરજ નહી હે. ઔર મુત્તકી કે લીયે સેહત ગીના સે બેહતર હે.ઔર ખુશદીલી ભી નેઅમત હે. (ઈબ્નેમાજ)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે જો શખ્સ અપની કિયામગાહ (રેહલાણ) મેં મામુન હો.જીસ્મ સેહત વઆફિયત કે સાથ હો ઉસ્કે પાસ ઉસ દીનકી રોઝીહો ગોયા ઉસે દુનિયાકી તમામ નેઅમતેં દે દી ગઈ. (તિમીઝી)

હુઝુર (સ.અ.વ.) કસરત સે આફિયતકી દુઆ કિયા કરતે થે. આપ (સ.અ.વ.) સે એક દુઆ નકલ કી ગઈ હે.

اَللّٰهُمَّ عَافِنِيْ فِيْ بَدَنِيْ وَعَافِنِيْ فِيْ سَمْعِيْ وَعَافِنِيْ فِيْ بَصَرِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ.

“ અછાહુમ્મ આફિની ફી બદની,વ આફિનીકી સમ્ઈ વઆફિની,ફી બસરી લાઈલાહ ઈલા અન્ત.”

અય અછાહ ! મેરે બદન,કાન ઔર નિગાહકો આફિયત નસીબ ફરમા,આપકે સિવા કોઈ માબુદ નહી.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ઘરવાલોંકો ઔર સહાબા (રદી.) કો તલ્કીન ફરમાતેથે કે અછાહતઆસે આફિયતકી દુઆ માગો.

મસ્નદે અહમદકી રિવાયત હે.કે નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) ને હઝરત અબ્બાસ (રદી.) સે ફરમાયા

અય અબ્બાસ (રદી.) ! અય મેરે ચચા.અછાહતઆવાસે દુનિયા ઔર આખિરત મેં આફિયત માગીયેં. (તિબ્બેનબવી (સ.અ.વ.) ૨૦૨)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى خَيْرِ خَلْقِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

હઝરત અબુબક (રદી.) ને ફરમાયા મૈને રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના.

અદ્દાહતઆવાસે યકીન ઓર આફિયત માગો.કીસી શખ્સકો યકીન (ઈમાન) કે બાદ આફિયત સે બેહતર કોઈ ચીઝ નહી મીલી.

(તિબ્બેનબવી/૨૦૨) (હદીસેન બવી ઓર ઈલ્મુન્નફસ-૩૨૬)

સેહત બડી નેઅમત છે :-

સેહત ખુદાકી અજીમ નેઅમત છે.ઓર અજીમ અમાનતબી સેહતકી કદર કીજીયે.ઓર ઉસ્કી હિફાઝત મેં કભી લાપરવાહી ન બરતીયેં એકબાર સેહત બિગડ જતી હે તો ફીર બડી મુશ્કીલસે બનતી હે.

જીસતરહ દિમક (ઉઘઈ) બડે બડે કુતુબખાનોં કો ચાટકર તબાહ કરડાવતી, હે ઈસીતરહ સેહતકે મામલેમેં મામુલી સી ખયાનત ઓર છોટી બિમારી જીંદગીકો ખરાબકર દેતી હે, સેહત કે તકાઝોંસે ગફલત બરતના ઓર ઉસ્કી હિફાઝતમેં કોતાહી કરના નાદાની હે,ઓર ખુદાકી નેઅમતકી ના શુકીલી.

સેહતકી હિફાઝત બહોત જરૂરી ચીઝ હે.અપને કો સખ્તી ઓર ધકાનમેં ન ડાલે ઈસ્કી વજહસે બાઝ લોગ બિમારીમેં મુબતલાહો ગયે,બાઝ પાગલ હો ગયે,ઓર બાઝ મર ગયે.તંદુરસ્તી ઓર જીંદગીકી બડી હિફાઝત કરના ચાહીયે, યે વો ચીઝેં હે કે ચલીજનેકે બાદ ફીર કહાં મીલેગી ?

તાકતસે ઝયાદા કામ અપને જીમ્મે ન લો.જીત્ને આરામકી ઈજાઝત હે ઉસ્કો જરૂર કરના ચાહીયે (હુસ્નુલઅઝીઝ)

હઝરત મૌલાના ગંગોહી (ર.અ.) કે એક મુરીદ કમખાયા કરતે ઘે તો મૌલાનાને ઉન્કો મનાફરમાયા ઓર ફરમાયાકે દિમાગખુશ હો જાયેગા. ઓર યે હદીસ સુનાઈ.

“તાકતવર ઓર મજબુત મુસલમાન કમઝોર મુસલમાનસે બેહતર હે”

કયુંકે તંદુરસ્ત ઓર મજબુત આદમી દુસરોંકીબી ખિદમત કર સકતા હે. ઓર કમઝોર દુસરોં કે લીયે બોજ હોતાહે.ઈસલીયે જનબુજકર અપનોંકો કમઝોર બનાના અચ્છા નહી.

સેહત બનાનેકી આસાનતદબીર :-

ઝયાદા ખાનેવાલેકો ગીજ અચ્છીતરહ હઝમ નહી હોતી રોજના બદહઝમી કી શિકાયત રેહતી હે.જીસ્કી વજહસે તરહ તરહ કી બિમારીયોં કા શિકાર

રેહતા હે. દવાઓં મેં રકમ બહોત ખર્ચ હોતી હે. ઓર કમ ખાનેવાલેકો ગીઝા અચ્છીતરહ હઝમ હોતી હે. ઉસસે તંદુરસ્તી રેહતી હે. દવાઓંમેં ઉસ્કે પૈસે નહી જાતે.

તબીબ કેહતે હે કે ખાના થોડીસી ભુખ બાકી રખકર છોડના ચાહીયે, તાકે દુસરે વકતમેં ખાનેકી સચ્ચી તલબ પૈદા હો, વરના મશવરે કે લીયે કમીટી બનાના પડેગી કે કયા ખાઉ ઓર કયા ન ખાઉ. ફીર દોસ્ત સોડા, લેમન, પેપ્સી, પીનેકી ઓર નમકે સુલેમાની ખાનેકી રાય દેગે. ઓર ઉસ્કા અંજમ યે હોગા કે કભી પેટ કે દર્દ કી વજહસે ઊસ્કી સાફ કરને કે લીયે પીછેસે દવા ચડાની પડેગી.

શેખસઅદી (રદા.) ને લીખા હે કે એક નસરાની બાદશાહને હુઝુર (સ.અ.વ.) કે પાસ એક તબીબકો ભેજ થા કે યે મદીનેવાલોંકા ઈલાજ કિયા કરેગા તો આપ (સ.અ.વ.) ને તબીબકો વાપસ કર દીયા. ઓર ફરમાયા કે હમ લોગ બગૈર ભુખકે ખાના નહી ખાતે. ઓર થોડી ભુખ બાકીરખકર છોડદેતે હે. ઈસલીયે હમકો તબીબીકી જરૂરત નહી.

હકીકતમેં ઈસ દસ્તુરપર અમલકરકે દેખીયે. સબ બિમારીયાં ખુદબખુદ ભાગ જાયેગી. કભી ઈતિફાકસે બિમારી આ જાયે તો ઓર બાત હે. લેકીન બિમારીયોંકી ભરમાર ન હોગી.

આજકલ લોગોંકી આદત હો ગઈ હે. કે ખાનેમેં ભુખલગનેકા ઈન્તિઝાર નહી કરતે. બલ્કે અકસર લોગ વકતખાનેકી રિઆયતસે ખાતે હે ખાના ગરમગરમ હે દેરમે ખાયેગેં તો ઠંડા હો જાયેગા ચલો અભી ખાલે. જીહા ! ઈસ વકત ખાના તો ગરમ હે. મગર ખાનેવાલા તો ઠંડાહી હોજાયેગા. કયુંકે બગૈર ભુખકે ખાનેસે પેટકી હરાત (ગરમી) બુઝ જાતી હે. મેઅદા મેં (હોજરી) મેં ગરબડ હો જાતી હે. પહેલા ખાના અભીહજમ હુઆ નહી થા કે દુસરા પહોંચગયા અબ મેઅદા પરેશાન હોતા હે કે કેસે હજમ કરું.

જો લોગ નમક ઓર ચુરન (ચુર્ણ) કે સહારે ખાનાખાતે હે વો બિમારી ખરીદતે હે. હકીમોંને ઈસ્તિસ્કાઅ (જલંદર) કી બિમારીતો લીખી હે મગર ઈસ્તિતઆમ (ઝયાદાખાને) કી બિમારી કા કીસીને નહી લીખા. મગર હમને યે બિમારીભી દેખી હે. બાઝલોગ એસે ભી હોતે હે જીન્કા ખાનેસે પેટ નહી ભરતા વો ખાતે હે ઓર ઉલ્ટી કરકે ફીર ખાના શુરૂ કર દેતે હે.

(તાલીમ ઓર તરબિયત-૧૫૪)

તબીબોંને ખાનેકે બારેમેં કહા કે થોડી સી ભુખ બાકી રખકર ખાના ચાહીયે.

વરના એકદફા ઢોંસકર ખાને કા યે અંજમહોગા કે દુસરે વકત ભુખ મરજયેગી ફીર અગર દુસરે વકત બગૈર ભુખકે ખાનાખાયેતો મેઅદે (હોજરી) કા નાસ હો જયેગા, મગર બાઝ લોગ એસે બેતુકે હોતે હે જૈસા કે મૌલવી ફૈઝુલહસન સાહબ સહારનપુરી કે પાસ એક બદહજમીકા મરીજ આયા આપને ઉસ્કેલીયે નુસ્ખા લીખના ચાહાતો વો કેહનેલગા કે ઈસ્કે પીનેકી ગુંજઈશ હોતી તો ઔર દુસરા ખાનાહી ન ખાતા. (યે આદત તો હલાકતકા સબબ હે.)

એઅતિદાલ (દરમ્યાનીપન) વો હે જો હદીસમેં બતાયા હૈ કે એક તિહાઈ ખાનેકેલીયે. ઔર યે એક તિહાઈકી બાત શાયદ ઈત્તિફાકી હે. મતલબ યે હૈ કે કુછ ગુંજઈશ રખકર ખાના ચાહીયે.

સરમેં તેલ ડાલના :-

સરમેં તેલ ડાલના ઈસ નિયતસેકે યે સરકારી કુલી હૈ. ઉન્કો તેલદેકર ઉન્સેકામ લીયા જયેતો સવાબકા સબબ હૈ. ઉમ્મીદ હૈ કે હકતઆલા ઉસપર અજર અતા ફરમાયેગેં.

આજકલ બાલોં મે તેલ ડાલના ઔબ સમજ જતા હે. બલ્કે મહીનોતંક ડાલનેકી નોબત નહી આતી. ખુદાજને યે ફેશન અપનાકર લોગ કયું દિમાગ ખરાબ કરતે હે. ઔર જીંદગીભર પરેશાન રેહતે હે. અહ્લાહતઆલા સહી સમજ નસીબ ફરમાયે..... આમીન (તાલીમ ઔર તરબિયત-૧૧૫)

ઔરત ઔર દૌલત :-

દુનિયામેં દો ચીઝેં એસી હે જો ઈસ આલમકી બકા ઔર તામીર ઔર તરક્કીમેં બુન્યાદકા દર્જ રખતી હે. “એકઔરત - દુસરાદૌલત” લેકીન તસ્વીર કા દુસરારૂખ દેખાજયે તો યહી દો ચીઝે દુનિયામેં ફસાદ ઔર ખુનરેઝી ઔર તરહ તરહ કે ફીત્નોંકા સબબ ભી હૈ. ઔર સોચનેસે ઈસ નતીજે પર પહોંચનાભી દુશ્વાર નહી કે યે દોનોં ચીઝેં અસલમેં દુનિયાકી તામીર ઔર તરક્કી ઔર ઉસ્કી રોનક કા ઝરીયા હે. લેકીન જબ કભી ઉન્કો અપની અસ્વીમુકામ સે ઈઘર ઉઘર કર દીયા જતા હૈ તો યહી ચીઝેં દુનિયામેં સબસે બડા ઝલઝલા ભી બન જતી હે.

કુઆનિમજીદને ઈન્સાનકો જો નિઝામેં જીંદગી દીયા હૈ ઉસ્મેં દોનોં ચીઝોંકો અપને સહી મુકામપર રખાગયા હૈ. તાકે ઉન્કે ફાયદે ઔર નતીજે જ્યાદાસે જ્યાદા હાસિલ હો. ઔર ફિત્ના ફસાદ કા નામ ન રહે.

(મ.કુ-૧/૪૯૨)

ઔરત કા દરજા :-

રસુલેખુદા (સ.અ.વ.) કા ઇશ્દિ હે કે,

- (૧) ઇમાનકે બાદ દુનિયાકી બેહતરીન મતા (નેઅમત) નેકબખ્ત ઔરત હે.
- (૨) ઔરતકી પાસદારી (દેખબાલ) તુમ પર લાઝીમ હે. કયુંકે ઉન્કે દીલ બિલ્હોરી કાયકી સુરાહી (કુંજ) જૈસે હે.
- (૩) મેરી ઉમ્મતમેં મદોં કે લીએ સબસે બડી આજમાઈશ ઔરત હે.
- (૪) નેક ઔરત ઇમાનકી મદદગાર હે.
- (૫) ઔરતોંકી દીનદારી કે મુકાબલે મેં ઉન્કે હુસ્ન (ખુબસુરતી) કો તરજીહ બઢતી) નદો.
- (૬) સબસે બુરા શૌહર વોહે જો ઔરત કો તંગ કરે.
- (૭) વો ઔરત બદતરીન હે જો ખિલવત (ખાનગી) કી બાતેં દુસરોં કો બતાયે.
- (૮) ઔરતકો ઢીલ દોગેતો હદસે ગુજર જાયેગી. ફીર ઉસ્કો ઠીક કરના મુશ્કીલ હોગા.
- (૯) વો ઔરત જહન્નમી હે જીસ્કી જબાનસે ઉસ્કે પડોશી કો તકલીફ પહોંચે.
- (૧૦) અપની ઔરતોં કે બારેમેં અછાહસે ડરતે રહો.
- (૧૧) ગયરૂછાહ (ખુદાકે સિવાય) કો સિજદાકરના જઈઝ હોતા તો ઔરતોંકો હુકમ હોતા કે વો અપને શૌહર કો સિજદા કરે.
- (૧૨) અગર કોઈ ઔરત ઇસ હાલતમેં મરે કે ઉસ્કા ખાવિંદ ઉસ્સે રાઝી હે તો વો જન્નતી હે. (ખુત્બાતેદૈનપુરી-૨/૩૦૨)

ઔરતોંકા તકરીબાતમેં જાના :-

ઔરતોંકા અસલ મુકામ ઘરકી ચાર દિવારી હે કુઆનિમજીદમે હે “અપને ઘરોમે કરાર (ઠેકાણું) પકડો.” ઔર જબ ઔરત અપને ઘરસે બાહર નિકલતી હે. તો શયતાન ઉસ્કે પીછે લગ જતા હે. (મિશકાત)

વિહાજા બગૈર જરૂરતે શરઈયહ કે ઔરતોંકો ઘરસે બાહર નહીં નિકલનાચાહીયે. ખાસકર આજકલકી રિવાજશાદી-બિયાહ ઔર દુસરી તકરીબાતે તો દીનકો તબાહ કરનેવાલી હે.

દઅવતમેં શરીક હોને કે બારેમેં ફુકહાને તહરીર ફરમાયા હે કે ચાહે આલિમહો-યા આમી-અગર જાને સે પહેલે માલુમ હો જાયે કે ઈસ દઅવત મેં મુન્કરાત હોગે, તો જાના જઈઝ નહીં. ઔર પહેલેસે માલુમ નહીં થા વહાં જાકર માલુમ હુવા કે વહાં તસ્વીર લી જરહી હે. ઔર કોઈ મુન્કર ગુનાહકા કામ હો રહા હે તો ઔર જાનેવાલા અગર આલીમ ઔર નેકપેશવા હે તો વાપસ ચલે જાના વાજીબ હે. ઔર અગર આમી હે તો ઈસ મજલીસ મેં જહાં મુન્કર હો રહા હે વહાં તો બેઠના જઈઝ નહીં. દુસરી જગા બેઠ સકતા હે. લેકીન અગર રોકને પર કુદરત હો તો રોકે. વરના સબર કરે. (અહસનુલ ફતાવા)

લેકીન અફસોસ હે અચ્છે ખાસે દીનદાર ભી ઉનપર અમલ નહીં કરતે. ઔરતે કેહતી હે કે તસ્વીર લી જરહી હે તો કયા હુવા હમ દુર બેઠ જાયેગેં. અપને મુંહ પર કપડા ડાલ લેગે. ઉન્સે યે અર્જ હે. આપ ઈસ હદીસકા કયા કરેગી.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમ મે સે કોઈ કીસી બુરાઈકો દેખે તો ચાહીયે કે અગર કુદરત હો તો અપને હાથસે ઉસ્કો રોકે. ઉસ્કી કુદરત ન હોતો ઝબાનસે રોકે ઉસ્કીભી તાકત નહોતો અપને દીલમેં ઉસ્કો બુરા સમજે. લેકીન દીલમેં યે પક્કા ઈરાદા હો કે અગર તાકત હોતી તો જરૂર મિટાકર છોડતા. યે ઈમાનકા કમજોર તરીન દરજા હે.

અબ અપને દીલકો ટટોલે. અગર હકીકતમેં ઈસ મુન્કરસે નાગવારી હોતી તો વહાં ઉન્કા તમાશા દેખનેકેલીયે કયું જાયે ?

બાઝ કેહતે હે કે રિશ્તેદારનારાજ હો જાયેગેં, ઉન્સે કટ જાયેગેં. ઉન્કે ભી તો હુકુક હે ? તો ઈસ્કે બારેમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હે અહ્લાહતઆલાકી ના ફરમાની કરકે કીસી મખ્લુક કી ઈતાઅત (ચાહેવો મા-બાપ યા શૌહર યા દુસરે રિશ્તેદાર હો) જઈઝ નહીં.

ઔર યે કહાં લીખા હે કે ઉન્કે હુકુક અદાકરને ચાહીયે ઈસ્કેલીએ તુમ્હે અહ્લાહકી નાફરમાની ભી કરની પડે. અસલ બાત તો યે હે કે યે હુકુક કી બાત તો પરદા ડાલને કે લીયે હે. વરના એસે હી લોગ હકતલ્ફી ઝયાદા કરતે હે. અહ્લાહતઆલા ફિકરે આખિરત ઔર સહી સમજ નસીબ ફરમાયે ગુનાહોકે વેસેતો બહોત નુકશાન હે. એક બડા નુકશાન યે ભી હે કે અકલ સહી કામ નહીં કરતી.

બાઝ કેહતી હે કે હમ મીલેગેં જુલેગેં નહીં તો તખ્લીગ કા કામ કેસે હોગા તો ઉન્સે અર્જ હે કે **لَا يُقَامُ الدِّينُ بِهَدْمِ الدِّينِ** દીનકો ઢાકર (બરબાદ

કરકે) દીન કેસે કાઈમ કીયા જસકતા હે.

બાઝ કેહતી હે કે અગર હમ મેહફીલોમે નહી જાયેગી તો હમારી બચ્ચીયોંકી શાદીયાં કેસે હોગી, તો ઉન્સે સવાલ હે કે કયા ? ઘરોમે બેઠનેવાલીયાં તમામ હી બગૈર શાદી કી હે ? હકીકતયે હે કે ઘરકી ચાર દિવારી ઔર પરદાકી પાબંદખ્વાતીન કી શાદીયાં જલ્દ હો જાતી હે, આજ ગયે ગુજરે મુઆશરે મે ભી એસી અદ્લાહવાલી બહેનોંકી કદર ઔર મરતબા ઝયાદા હે, જબકે દુસરી બહેને રિશતોંકે બારેમેં હમેશાં પરેશાન રેહતી હે, બ્વકે ઈન મેહફીલોમે અગરતસ્વીરેં, મુવી, ન ભી લી જ રહી હો. ઔર મર્દ ઔરતોંકા અલગ અલગ ઈન્તીજમ હો તબભી ઈન્તી ખરાબીયાં હે કે ઈન્કે દીન વ ઈમાનકી સલામતી ઈસીમે હે કે ઈન તકરીબોમે જાનેસે અપને આપકો બચાયે.

હઝરત હકીમુલ ઉમ્મત ને તહરીર ફરમાયા હે કે ઔરતોંકો અપને ઘરસે નિકલના (બહોંતસી ખરાબીયોં કી વજહસે) કીસી તરહ દુરૂસ્ત નહી બલ્કે, બિયાહ, બરાત વગેરેહ મેં જબ કીસી તકરીબ (પ્રસંગ) કી વજહસે અગર શૌહર કી ઈજાઝત સે ગઈતો વોભી ગુનાહગાર હુઆ ઔર યે ભી ગુનાહગાર હુઈ. અફસોસકે ઈસ હુકમ પર હિંદુસ્તાન ભરમેં કહીં અમલ નહી. બલ્કે ઈસ્કો ના જઈઝ હી નહી સમજતે બલ્કે જઈઝ ખ્યાલ કર રખા હે. હાલાંકે ઈસીકી બદોલત સારી ખરાબીયાં હે. (બેહેશતીઝેવર)

તકરીબાત (પ્રસંગ) મેં જાનેકી ખરાબીયાં :-

(૧) વહાં આનેવાલીયા અકસર દુનિયાદાર ઔર બદદીન ઔર ફેશનેબલ ઔરંતે હોતી હે. ઔર ઉન્કી સોહબત ઝેહરેકાતિલ હે. ઔરતેં વેસેહી બહોત જલ્દી અસર કુબુલ કરવેતી હે. ખાસ તોરપર વો જો અભી દીનમેં પુખ્તા (પક્કી) ન હુઈ હો. ઉન્કે લીયેતો બહોત હી નુકશાન કી બાત હે. ઔર યે તો એસા અસર હે કે હમ ચાહે ન ચાહે જરૂર અસર પેદા હો જાતા હે.

(૨) વહાં આનેવાલીયા એક સે બઢકર એક લિબાસ પહેનતી હે. એસે કેસે હો સકતા હે કે યે દીનદાર વહાં સાદા લિબાસ પહેનકર જાયે, જરૂર વો ભી ઊન્કા એહતિમામ કરતી હે. અગર બિચારે શૌહરકી હેસિયત નહો તો ઉસ્કો ભી મજબુર કર દેતી હે. જીસ્કી વજહસે વો ભી હરામ કમાઈ, રિશવતખોરી, જોસે ગુનાહામેં મુબતલા હો જાતા હે. યા કર્જદાર હો જાતા હે.

(૩) જબ કપડોં ઔર ઝેવર કા શોખ પેદા હો જાતા હે તો વો બાઝાર જાને સે ભી નહી રૂકતી. ઔર ઝેવરોંકે લીયે ચક્કર કાટના શુરૂ કર દેતી હે. ઔર

સમજલેતી હૈ કે બુરકા (બુરખા) પહેનેલીયા અબ સબકુછ જઈઝ હૈ. ઈસલીયે ફુકલાને ફરમાયા હૈ કે ઔરતોંકો તકરીબાતમેં જનેસે રોકને કા બેહતરીન તરીકા યે હૈ કે ઈસે અચ્છે કપડે બનાકર ન દો. કયુંકે વો કભી ભી ઘરકે સાદા કપડોં મેં નહી જાયેગી. મગર અફસોસ! આજકલ કી ઔરતોંને ફુકલાકી ઈસ તરકીબ કો ભી નાકામ બનાદીયા. વો કબ ઈન્તીજર કરતી હૈ કે શૌહર કપડેલાકર દે. ખુદહી બાજરોમેં નિકલ પડતી હૈ,

ઈસ્કેઅલાવા બેશુમાર ખરાબીયા હૈ. મુખ્તસર તૌર પર સિફ ઈસીપર બસ ક્રિયા હૈ. સમજને વાલીયોં કે લીયે તો યે ભી બહોત હૈ, અદ્લાહતઆલા ફિકરે આખિરત અતા ફરમાયે ઔર અમલકી તૌફિક અતા ફરમાયે. આમીન.

(જરબેમોમિન. ૧૩)

ફેશન પરસ્તી :-

“મૌજુદા જમાનેમેં “ફેશન” જીંદગીકા આર્ટબનગયા હૈ.”

હરએક દુસરોંસે સબકત લેજનેમેં સરગરમ હૈ. ફેશન હવસ કી સરમસ્તી કા નતીજ ઔર જઝબાતકે હૈજન (જેશ) કા જરીયા હૈ.

ફેશન સે જો હુસ્ન ઉભરતા હૈ વો મસ્નુઈ (બનાવટી) હોતા હૈ. ઔર જો નિગાહે ઉસ્કો પસંદ કરતી હૈ વો યરકાની (કમળાજેવી) હોતી હૈ.

યાદ રહે કે ઈસ્લામ શુરૂસે ફેશન પરસ્તીકે રૂબહાન કો રોકના ચાહતા હૈ. ઈસ્લામ અપને માનનેવાલોંકો ફેશન ઔર “જહીર પરસ્તી” સે કીસકદર દુર રખના ચાહતા હૈ. ઔર જેબો ઝીનતકી કહાં તક ઈજાઝત દેતા હૈ. કે પરેશાનીસે બચા જ સકે. ઔર સુકુન ઔર ઈત્મિનાન કી હમેશા રેહનેવાલી દૌલત નસીબહો.

મશહુર હદીસમેં હૈ. જીસ્મેં રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા કે દસ ચીઝેં ઈન્સાની ફિતરમેં દાખીલ હૈ. તમામનબી ઔર રસુલ ઉન્કો અમલમેં લાતે રહે.

(૧) મિસ્વાક કરના. (૨) કુહ્લીકરના (૩) નાકમેં પાની ડાલના (૪) ઉન્ગલીયોં ઔર પોરવોંકો સાફ રખના (૫) મુંછે કટવાના (૬) દાઢીબઠાના (૭) નાખુન કટવાના (૮) બગલ કે બાલ દુરકરના (૯) ખત્નાકરના (૧૦) નાફકેનીચે બાલ સાફ કરના. (મુસ્લિમશરીફ)

ઈસ હદીસમેં સફાઈ ઔર પાકીઝગી કા દર્સ દીયાગયા હૈ. હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશ્દિ હૈ. “તહારત ઔર પાકીઝગી ઈમાનકા આધા હિસ્સા હૈ”

(મુસ્લિમશરીફ)

હા.સફાઈ ઓર પાકીઝગી મેં હદસે ઝયાદા આગે બઢને સે ફેશન પરસ્તી કી જંદગી શુરૂ હો જતી હૈ.જીસ્મેં દાખિલ હોકર ઈન્સાન ફુઝુલખર્ચો ઓર ફૂખ્ર ઓર દીખલાવે મેં અપની તમામ દોલત ખપાતા હૈ. ઓર વકત કા કિમતી સરમાયા ભી બરબાદ કરતા રેહતા હૈ.

ઓર અગર સફાઈ ઓર પાકીઝગીમેં કમીકી જાયે તો રાહીબાના (દુનિયા છોડનેકી) જંદગી શુરૂ હોતી હૈ.ઈસ વજહસે ઈસ્લામ નેઅમતોં વાલી જંદગી ઓર રહબાનિયત (દુનિયાછોડના) કે દરમ્યાન બીચકીરાહ ઈજ્તિયાર કરનેકી તાલીમ દેતા હૈ.બીચકી રાહસે એસી જંદગી મુરાદ હૈ.જીસ્મેં ફૂખ્ર ઓર દીખલાવા ઓર બનાવટી મિલાવટ નહો.

અચ્છા વિબાસ, ઓર જીનત પસંદી અલગ ચીઝ હૈ.જીસસે ઈસ્લામ નહીં રોકતા. બલ્કે યે ચીઝતો ઈસ્લામમેં પસંદીદા હૈ.લેકીન ઈસ્કા મતલબ યે નહીં હૈ કે ઈન્સાન હરવકત બનાવ શુંગારમેં મશગુલ રહે.થોડી થોડી દેરમેં વો આઈનેકે સામને ખડા અપને ચહેરોકો બનાતા ઓર બાલકો કંગીસે સવારતા રહે.આજકલ નવજવાન લડકે લડકીયા ઈસ બિમારીમેં અકસર મુબ્તલા હૈ.દફતરકે બહોતસે મુલાઝેમીન કે બારેમેં સુના ઓર દેખા કે વો દફતર આને સે પહેલે અપને આપકો ઘંટો તક સવારતે હૈ.દફતરમેં: આકર ફુસીપર બેઠને સે પહેલે આઈને કે પાસ જરૂર જતે હૈ.જબ બાહર જાનેકી જરૂરત હોતો ખુદબીની(-આઈને) કે પાસ જરૂર હાજરી દેતે હૈ.ઓર છુટ્ટી હોનેસે પહેલે સાબુન,ટૂવાલ,કંગી,ઓર આઈનેકી જરૂરત જરૂર મેહસુસ હોતી હૈ.હાલાકે યે “ઝનાનાપન” (ઓરતોંકી આદતે) હૈ ઈસસે મદ્દોંકી મદ્દાનગી ઓર શુજાઅત કી રૂહ કમજોર પડ જતી હૈ. ઈસીવીધે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને દીનરાતમેં એક મરતબાસે જયાદા કંગી કરનેસે મના ફરમાયા હૈ. (નસાઈ)

જરૂરતકે મુતાબિક કંગી ઓર ઝીનત હોની ચાહીયે સિફ શોખ ઓર ફેશન કે તોર પર કરતે રેહના દુરૂસ્ત નહીં.

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ખાઓ, ઓર પીઓ ઓર સદકા દો,જબતક તકબ્બુર ઓર ફુઝુલખર્ચો કી મિલાવટ નહો. (નસાઈ)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઘરમેં બિસ્તર એક મર્દ કે લીધે હોતા હૈ.ઓર એક બીવી કે લીધે ઓર તીસરા મેહમાન કે લીધે ઓર ચોથા શૈતાન કે લીધે. (મુસ્લિમશરીફ)

ઈસ હદીસસે માલુમહુવાકે જરૂરી સામાનભી જરૂરત સે ઝયાદા ન હો.ઘરમેં સામાન ફર્નિચર જરૂરતકે મુતાબિક હોના ચાહીયે,તકલ્લુફ ઓર ઠાઠબાઠ કી

ગર્જાને ફર્નિચર ઓર સામાન કી ભરમાર શૈતાનીતજો અમલ હે. જો ખુદા કો બહોત હી નાપસંદ હે.

ઈસ રિવાયતમેં બિસ્તરોંકી ખાસ તઅદાદ પર ઓર દેના મકસુદ નહી, બલ્કે એસે ઝેહન પર દબાવ ડાલના મકસુદ હે. જીસસે એશ પસંદી ઓર ફુજુલખર્ચીવાલી જીંદગી વુજુદ મેં આતી હો.

યાદરખીયે! ઈસ્લામ અપને માનનેવાલોંકો સફાઈ, પાકીઝગી, અચ્છે લિબાસ ઓર ઝૈબોઝિનતકી એક હદતક ઈજાઝત દેતા હે. મગર “ફેશન” કી હરગીઝ ઈજાઝત નહી દેતા. કયુંકે ઈસસે ઈન્સાની જીંદગી પર બડે નુકશાન દેનેવાલે ખરાબ અસર પૈદા હોતે હે. જેસાકે ફેશન પરસ્તી કી વજહસે.

(૧) હેજન અંગેઝ (જેશકે) જઝબાત પૈદા હોતે હે. જેહની કશમકશ ઓર ફિકર સવાર રેહતી હે. ચેનકી દુનિયા ઓર સુકુનકી બસ્તીસે ફાસલા બહોત દુર હોજતા હે.

(૨) લાલચ ઓર હવસ કી આગ હંમેશા સિલગતી રેહતી હે. કીસી મુકામ પર પહોંચકર ઈન્સાનકી ખ્વાહીશ દમનહી તોડતી. કનાઅત (સંતોષ) જો બહોત બડી દોલત હે ઉસસે મેહરૂમી રેહતી હે.

(૩) ફુજુલખર્ચી કી આદત હોજતી હે. ઓર યે આદત ઈન્સાનકો મોહતાજી ગરીબી, ઓર કર્ઝ કી ચોખટતક લે આતી હે. ઓર મુખ્તલીફ ગુનાહોંકો (અપહરણ-લુંટફાટ-ચોરી) કરને પર મજબુર કરતી હે.

(૪) ફખ્ર, ઓર બડાઈ, રિયાકારી, ઓર તકલ્લુફ (બનાવટ) કા જઝબા બઢાતી હે. જુઠા દીખલાવા કરનેકી આદત ગલે પડ જતી હે.

(૫) જરૂરીયાતકી ચીઝોં કે મુકાબલેં ફેશન પરસ્તી ઓર એશોઆરામકે સામાનકો પસંદ કિયા જતા હે. એસી હાલતમેં અગર આમદની કમહોતો કર્ઝ પર કર્ઝ ઓર રોજગાર કી પરેશાની કા શિકાર હોતા હે. આપ અપની આખોંસે ઈન મુસીબતોં કો અપને મોહલ્લે ઓર પડોશ મેં બલ્કે ખુદ અપને ઘરમેં દેખ સકતે હે.

(૬) હર વો ચીઝ જો થોડી દેરકેલીયે અપને અંદર ચમક-દમક રખતી હે. વો તવજજુહ કા મરકઝ બન જતી હે. ફીર આલા મકસદ ઓર નફાબખ્શ ચીઝોંસે નજર હટ જતી હે. દુનિયાસે તઅલ્લુક ઓર આખિરતસે તઅલ્લુક ટૂટ જતા હે.

(૭) “વકત” જો ઈન્સાનકા કિંમતી સરમાયા હે. વો બેદદર્દીસે બરબાદ હોતા રેહતા હે. ઈન્સાનકી ઈસ નાદાની પર કહા જ સકતા હે કે વો અશરફીયા (સિકકે) તો લુંટાતા હે. ઓર કોયલોંસે મોહબ્બત કરતા હે. હીર દેકર કંકર

ખરીદતા હે.કુલોંકો ફેકતા ઓર કાટોં કો ચુનતા હે.

(૮) મદનિંગી, બહાદુરી, મેહનત, ઓર કોશીષ કા જૈહર ઇન્સાનકી જીંદગીસે નિકલ જતા હે. એશો-ઇશરતકી જીંદગીકો બંદગી પર ગાલીબ કરતી હે.

(૯) મદ-ઓરત કાં મજસુસ હુલ્યા (શકલ-સુરત) બિગડ જતા હે. ઓર દોનોંકા જે ખાસ ફર્ક હે વો ખત્મ હો જતા હે. અછાહતઆવાને ઇન દોનોં કે લીયે ઘર ઓર બાહરકે એઅતિબારસે જે અલગ અલગ ફરાઈઝ તય કીયે હે. ઉસ્કા નિઝામ દરહમ બરહમ હો જતા હે. જીસ્કે નતીજેમેં રોઝાના નઈ બુરાઈયાં પેદા હોતી રેહતી હે. બેહયાઈ નંગાપન, ઝીનાકારી, આખિર કીસ કીસકા ઝિક કિયા જયે.

આંખ જે કુછ દેખતી હૈ લખપે આ સકતા નહી.

મઠવે હૈરતહું કે દુનિયા કયા સે કયા હોજયેગી.

(૧૦) મઝહબી જીંદગી નજરસે ઓજલ હો જતી હે. દુસરી કીમોંકા રેહન-સેહન-તેહઝીબ ઓર ચાલચલગત કો જને-અન્જને અપના લીંયા જતા હે.

યહાં પહોંચકર હમ મુસલમાનોંસે બડી દીલ સોઝી કે સાથ ચે કહેગે. વો ઇસ હકીકતકો દીલમેં બસાવે કે ઇસ્લામ એક એસા મુકમ્મલ નિઝામ હૈ. જે ઇન્સાની જીંદગી અકાઈદ, આમાલ, ઓર અખ્લાક કો પુરી તરહ ઘેરેહુએ હે. જૈસે હવા જમીનકો ચારોં તરફસે અપને ઘેરેમેં લીયે હુએ હે.

દુસરે લફ્જેમેં ઇસ્લામ એક મુકમ્મલદીન ઓર મુસ્તકીલ તેહઝીબ હે. દુનિયાકા કોઈ દીન ઓર મઝહબ ઉસ્કી બરાબરી કા દાવા નહી કર સકતા. ફીર ચે બડી ગયરતકી બાત હોગીકે હમ એસે મુકમ્મલ દીન ઓર મુસ્તકીલ તેહઝીબ કો છોડકર દુસરી નાકીસ ઓર ગેર મુસ્તકીલ તેહઝીબ કી પેરવી કરે.

સિતમહૈ નામલેતે હૈ નસારાકી અદાવતકા

મગર નસરાનિયત ઓર મગરબિયત દીલસે હૈ પ્યારી

કયા? મુસલમાન નહી જનતે કે ખુદાવંદતઆવાકે દરબારસે ચે એવાન હો ચુકા હે.

(૧૦૯-૩૫) - **إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ**

અછાહકો નજદીક દીન સિફ ઇસ્લામ હે. કયા? વો ઇસ શાહીફરમાનસે બી ના વાકિફ હે જીસ્મેં સાફલફ્ઝોં મેં

وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ (૧૧૯-૩૫)

“ ઈસ્લામકે સિવા જો શખ્સ કોઈ દુસરા તરીકા ઇખ્તિયાર કરના ચાહે ઉસ્કા વો તરીકા હરગીઝ કુબુલ નહી ક્રિયા જયેગા. ઓર આખિરતમેં વો નાકામ ઓર નામુરાદ રહેગા.”

કયા ? ખુદાકે આખરી નબી (સ.અ.વ.) ને સાફ લફ્ઝોમેં યે નહી ફરમાયા કે મૈને તુમ્હારે સામને અહ્લાહકે દીનકો બિલકુલ રોશન ઓર સાફ સુરતમેં રખ્યા હૈ. અગર આજ મુસા (અ.વ.) ભી ઝીંદા હો તે તો ઉન્કેલીયે ભી મેરી પેરવી જરૂરી હોતી.

સોચીયે ! જબ નબીયે અકરમ (સ.અ.વ.) કી લાઈલુઈ શરીઅત કે બાદ હઝરતે મુસા (અ.વ.) જેસે જલ્લીલુલકદ નબીકી લાયી હુઈ શરીઅતકી કોઈ અહમિયત નહી રહી તો દુસરે લોગોં ઓર ઉન્કે ઉલુમ ઓર તૌર તરીકે ઓર તેહજબ કી કયા વકતઅ બાકી રેહતી હે ?

આખિર યે કૌનસી ઇન્સાફ કી બાત હૈ. કે ફીલ્મી દુનિયામેં જો સિતારે ચમકતે હૈ ઉન્સે હમ અપની જીંદગી ઓર રેહનસેહન ઓર તોરતરીકોમે રોશની હાસિલ કરે. લેકીન કાલી કમલીવાલે આકાએમદની (સ.અ.વ.) ને જો યે ફરમાયાયા કે મેરે સહાબા (રદી.) સિતારોંકી તરહ હૈ. ઉન્મેસે કીસીકી ભી પેરવી કરોગે તો હિદાયત પાજાઓગે. તો ઇન મુબારક સિતારોંસે “નુર” હાસિલ (પેરવી) કરકે અપને અકાઈદ, આમાલ, અખ્લાક, મામલાત, ઓર મુઆશિરત કો નુરાની બનાનેકી કોઈ ફિકર નહી ? કીસ કદર બદલગયા મિજાઝ કિન્ની બિમાર હો ગઈ રૂહ, ઓર કિન્ના મુદ્દા હો ગયા દીની એહસાસ !

(ખુદાકીપનાહ)

મુસલમાન યે યાદ રખે ! જીસ તરહ હર શખ્સ કા મિજાઝ જુદા હૈ ઓર ઉસ એઅતિબારસે ઉસ્કી બિમારી કા સબબ ઓર ઇલાજ જુદા હોતા હૈ. ઇસી તરહ કૌમકા મજમુઈ મિજાઝ ભી અલગ હોતા હૈ, ઓર ઇસ્કા સબબ ઓર ઇલાજભી મુખ્તલીફ હોતા હૈ, અગર અંગ્રેજ ખુદા ઓર ખુદાઈ અહકામસે ગાફિલ હોકર ખુદપરસ્તી ઓર અખ્યારી (ચાલાકી) કે ઝરીયેસે દુન્યવી તરક્કીયોકે આલા મરતબે હાસિલ કર સકતે હૈ, યા મુશરીક સુદખોરી (વ્યાજુલેવડ-દેવડ) ઓર બુતપરસ્તી મેં રેહકર એશો-આરામકી જીંદગી ગુજર સકતે હૈ તો યે જરૂરી નહી કે મુસલમાન ભી યે આમાલ ઇખ્તિયાર કરકે દુનિયામેં કીસીવકત ઇઝઝત ઓર રાહત પાસકે.

મુસલમાનોંકી દીની ઓર દુન્યવી રાહત ઓર ઇઝઝત ઓર ઇત્મિનાન ઓર કામ્યાબી અહ્લાહતઆલાને અપની ઇતાઅતમેં રખી હૈ. ગુનાહ ઓર

નાફરમાનીયાં મુસલમાનોકે કોમી મિજાજકે લીધે ઝેહરેકાતિલ હૈ.ઔર સિફ અદ્દાહતઆવાકી ઈબાદત ઔર ઈતાઅતહી ઉન્કી હર બિમારી કી દવા હૈ.

કાથ ! મુસલમાન ઈસ નુસ્ખએશિક્કા કા ઈસ્તિમાલ ઔર ઉસ્કી બતલાઈ હુઈ નુકશાન દેનેવાલી ચીજોં સે પરહેઝ કરને લગે. તો દેખલેગે કે અપને પીછલે દોરકે બુઝુર્ગોકી તરહ પુરી દુનિયા ઉન્કી ગુલામ ઔર રાહત,ઈઝઝત ઉન્કી જાગીર હૈ.

હર બિમારકો દવા ઔર ઈલાજ કે લીધે મજબુર કરના ન તો ડક્ટરકે બસમેં હૈ.ઔર ન ઉસ્કા ફર્જ હૈ.યે તો ખુદ બિમારકે હોસલેં હિમ્મત ઔર ફિકર ઔર તવ્વજુહ કી બાત હૈ.

અજીબ આશિકે રસુલ (સ.અ.વ.)

લોગ કંહતે હૈ કે હમ આશિકે રસુલ (સ.અ.વ.) હૈ. પતા નહીં યે કેસે આશિકે રસુલ (સ.અ.વ.) હૈ.કે માઅથુક કી કોઈ અદાપસંદ નહીં.અપને માઅથુક કે હર હુકમ કે ખિલાફ અમલ કરતે હૈ.આપ ખુદ બતાઈયે યે કેસે આશિક હૈ અજીબો ગરીબ હૈ યા નહીં ?

મોહબ્બતે કામિલ કા સુબુત ઈસી વકત મીલ સકતા હૈ.જબકે મોહબ્બતકે તકાજોં પર અમલ કિયા જાયે.મોહબ્બત કા સબસે બડા તકાજા ઈતાઅત હૈ.બગેર ઈતાઅત કે મોહબ્બત મોહબ્બત નહીં.બલ્કે સિફ મોહબ્બતકા દાવા હૈ.

ઈસ્કો એક મિસાલ સે સમજીયે.

બેટા બાપસે કેહતા હૈ કે અબ્બાજન ! મુઝે આપસે બેહદ મોહબ્બત હૈ.મેં આપકી યાદમેં હરવકત રેહતા હું. અબ્બાજન આપકા ઝિક્રેખૈર હર એક કે સામને કરતા હું.આપકા નામ લીધે બગેર મુઝે ચૈનનહીં આતા.લોગ સમજ તે હૈ કે બેટેકો બાપસે બેહદ મોહબ્બત ઔર ઉલ્ફત હૈ.એક દીન બાપને બેટેસે કહા બેટા મુઝે એક કિતાબ કી જરૂરત હૈ.જે બાઝારમેં મીલતી હૈ.જાઓ ઔર કિતાબ ખરીદકર લે આવો.ઔર આતેઆતે મેરી દવાબી લેતે આના.

બેટા કેહતા હૈ અબ્બાજન !મુઝે આપસે બેહદ મોહબ્બત હૈ.મેં આપકે બગેર જીનહીં સકતા.મગર યે કામ મુઝસે નહીં હો સકતા.મેં દવા ઔર કિતાબ લાનેકે લીધે અપને દોસ્ત યા છોટે ભાઈકો ભેંજદેતા હું.

બાપ કેહતા હૈ.બેટા ! તુમ આખિર કબમેરે કામ આઓગે.ઔર મેરી બાત કબ સુનોગે.

બેટા કહેતા હે કે અબ્બાજન. મુઝે આપસે બેહદ મોહબ્બત હૈ લેકીન મેં આપકી બાતોં પર અમલ નહી કર સકતા.

ઈસ મિસાલસે આપ સમજ જઈયે કે અગર મોહબ્બત ઈતાઅતકે બગેર હો. બલ્કે મુખાલિફતકે સાથ હો તો યે મોહબ્બત નહી બલ્કે સિર્ફ મોહબ્બતકા દાવા હે. આજ હમારી ભી યહી હાલત હે. હમ કેહતે હૈ કે અય અદ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) હમ કો આપસે બેહદ મોહબ્બત હૈ. હમ આપકે આશિક હૈ. હમ આપકી સીરત પર ઘંટો તકરીર કરતે હૈ. ઔર ઘંટોતક તકરીર સુનતેભી હૈ. લેકીન હમ આપકી બતાઈ હુઈ તાલીમ પર અમલ કરના નહી ચાહતે. અફ્સોસ ! કે હમ મોહબ્બત કે દાવે કરતે હે. લેકીન દાવેકા સુબુત પેશનહી કર સકતે. અદ્લાહતઆવા હર મુસલમાનકો સચ્ચા ઔર સહી આશિકેરસુલ (સ.અ.વ.) બનાદે. (આમીન)

આશિકે રસુલ(સ.અ.વ.) કૌન હૈ ?:-

એક અજબોગરીબ મન્તીક ભી સુન લીજીયે.

વોલોગ જોદીન પર ચલનેકી કોશિષ કર રહે હૈ. સરકારે દો જહાં (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોં કો ઔર આપકે મુબારક તરીકોં કો જન-જનકર ઉસપર અમલ કરનેકી કોશીષ કરતે હે. ઔર ખુદ દીનપર ચલનેકી કોશીષ કર રહે હે. બલ્કે અપના વક્ત ઔર રૂયીપા ખર્ચ કરકે ઘર ઘર જાકર લોગોસે આજીઝી કર કરકે ઉન્કો દીનકી તરફ ઔર હુજુર (સ.અ.વ.) કે મુબારક તરીકોં કી તરફ ખુલા રહે હૈ. ઉનપર બાઝ લોગ બહોત ગુસ્સેમે હે. હાલકે ખુદ તો નમાઝ કે ભી પાબંદ નહી ઔર ન દાઢીકી સુન્નત મૌજુદ હે. લેકીન દીનકી દઅવત ઔર તબ્લીગ કે કામમેં લગનેવાલો પર ગુસ્સા હે કે યે લોગ હંમેશા મિસ્વાકલીયે ફીરતે હે. કયું હર વક્ત ટોપી પેહનેરેહતે હૈ. કયું લંબેકુર્તે પહેનતે હે. કયું શરઈ દાઢી રખતે હૈ. કયું નમાઝે બાજમાઅતકી પાબંદી કરતે હે વગેરેહ ઔર ઉલ્ટા ઉનપર યે ઇલ્જામ લગાતે હૈ કે યે લોગ ગુસ્તાખ હૈ. બે અદબ હૈ. દુશ્મને રસુલ(સ.અ.વ.)હૈ. યે લોગ તો વો હૈ, ઔર યે હૈ, વગેરેહ (અસ્તગફિરુલ્લાહ) !

અફ્સોસ! કે આશિકે રસુલ(સ.અ.વ.) કો દુશ્મને રસુલ (સ.અ.વ.) સમજતે હૈ. અદ્લાહ હિદાયત નસીબ ફરમાયે. (આમીન)

મેરે અઝીઝ દોસ્તો ! ખુબ સોચો હર એક કો મરના હૈ. જુઠ ઔર બોહતાનકા જવાબ દેના હૈ. સચ બતાઓ ? કૌન આશિકે રસુલ(સ.અ.વ.) હૈ. ? વો જો

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْمَخْلُوقِ كُلِّهِ

સિફ મોહબ્બતકે દાવે કરતે હૈ લેકીન હુજુર (સ.અ.વ.) કી કીસી સુન્નત પર અમલ નહી કરતે.યા વો લોગ જો ખુદભી આકાએ નામદાર સરકારે દો આલમ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોં પર ચલનેકી કોશીષ કર રહે હૈ.બલ્કે સારે આલમ કો હુજુર (સ.અ.વ.) વાલે દીનકી તરફ લાનેકી કોશીષ કર રહે હૈ. દીવપર હાથ રખકર સોચો કે કૌન સચ્ચા ઔર સહી આશિકે રસુલ (સ.અ.વ.) હૈ.

અફસોસ ! શૈતાન મરદુદને ફેશન પરસ્તીકે ઝરીયે હમારે દીલોંકો બિલકુલહી માઉફ (નાઉમ્મીદ) કર દીયા હૈ. હમ ફેશન કરકે ભી આશિકે રસુલ (સ.અ.વ.) હૈ. ઔર વો સુન્નતોં પર દીલોંજનસે અમલ કરકે ઔર સુબ્હ-શામ ઝિક ઔર દુરૂદશરીફ કી તસ્બીહ પઢકર ભી ગુસ્તાખ ઔર બેઅદબ ઔર દુશ્મને રસુલ (સ.અ.વ.) હૈ. (અછાહકીપનાહ)

અય અછાહ !હમારી કૌમકો હિદાયત ફરમા હમકો એક ઔર નેક બનાદે.અપને હબીબ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોંકા સચ્ચા આશિક ઔર ઉનપર અમલ કરનેવાલા બનાદે. (આમીન)

દાઢી પર એઅતિરાજ :-

ફેશન પરસ્તી કી વજહસે દિમાગ ઈસકદર ખરાબ હો ગયે હૈ કે લોગ ખુલ્લેઆમ સુન્નતોંકા મજાક ઉડા રહે હૈ.અગરકોઈ હિમ્મત કરકે ઔર અછાહકાનામ લેકર દાઢી રખલે તો પહેલે ઉસ્કે ઘરવાલેહી એઅતિરાજ કરતે હૈ.તરહ તરહકી બાતેં કરતે હૈ.ફીરયે બાત ઘરહીતક મેહદુદ નહી રેહતી બલ્કે મોહલ્લેવાલે,ઓફિસવાલે,કોલેજવાલે,દુકાનવાલે,દોસ્તઅહબાબ,રિશ્તેદાર, ઉન સબકા ઉસકો સામના કરતા પડતા હૈ.અગર દીની નવજવાન ને દાઢી રખી હૈ.ઔર શાદી કા પૈગામ દે તો લડકીયાં ઔર ઉસ્કે ઘરવાલે લડકેમેં ખુબીયા મૌજુદ હોને કે બાવજુદ રિશ્તા મંજુર નહી કરતે ઈસલીયે નવજવાન કે ચહેરે પર દાઢી હૈ.અગર રિશ્તા મંજુર કરનેકેબાદ દાઢી રખેતો રિશ્તા તોડ દેતે હૈ.નિકાહ હોગયા હો તો તલાક લે લેતે હૈ.અછાહ,અછાહ ! મુસલમાનોંકે દિમાગ કિન્ને ખરાબ હો ગયે.

કોઈતો ઉસ્કો ચાચા, ઔર કોઈ મામું કેહતા હૈ, કોઈ કેહતા હૈ કે યે કયા સુરત બનારખી હૈ.દાઢી મુંડવાલો.યે ભી કોઈ ઉમર હૈ દાઢી રખનેકી, બીલા વજહ ચ્હેરા બિગાડ લીયા વગેરહ. અસ્તગફિરુછાહ !

હઝરતમૌલાના મુફ્તી સૈયદ અ.રહીમ સાહબ લાજપુરી (દા.બ.) ને અપની મશહુર તસ્નીફ “ફતાવા રહિમીયહ” મેં લીખા હૈ.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَدَعِّمَا آئِدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

અફસોસ ! વો ઝમાના આ ગયા હે. જીસ્કી ખબર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને દી હે. એક રોઝ નબીયેકરીમ (સ.અ.વ.) ને સહાબા (રદી.) કો ખિતાબ કરતે હુએ ફરમાયા તુમ્હારા કયા હાલ હોગા જબ તુમ્હારે નવજવાન ફાસિક ઓર ફાજીર બન જાયેગે. સહાબા (રદી.) ને અર્જ કિયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કયા એસા હોનેવાલા હે ? ફરમાયા તુમ્હારા કયા હાલ હોગા જબ તુમ નેકી કે કામમેં આડબનજઓગે. ઓર બદીકા હુકમ કરોગે. સહાબા (રદી.) ને અર્જ કિયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કયા એસા હોનેવાલા હે ? ફરમાયા બેશક ઉસસેબી ઝયાદા સખ્ત ! ફીર ફરમાયા તુમ્હારા કયા હાલ હોગા જબતુમ નેકીકે કામોં કો ખરાબ ઓર બદકારી કે કામોં કો અચ્છા સમજને લગોગે. કયા યે સબ આજ નહી હો રહા હે ? (ફતાવા રહીમીયહ-૨/૩૯૮)

સુન્નતેરસુલ (સ.અ.વ.) કી બરસરેઆમ મુખાવિફત કરતે હુએ લોગ દાઢી મુંડાતે હે ઓર મુંડાનેકી તબ્લીગ ભી કરતે હે. યહી નહીં બલ્કે દાઢી મુંડાનેકો બેહતર ઓર રખને કો ખરાબ કેહતે હે. જવાનતો દરકિનાર બડી ઉમરકે લોગ ઓર બુદ્દેભી દાઢી મુંડવાકર સુન્નતે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી મુખાવિફત કરકે ખુલ્લે ફાસીક બન રહે હે.

દાઢી ઈસ્લામી ઓર કૌમી શેઆર (નિશાન) હે. ઓર મદકે લીયે ઝીનત કી ચીઝ હે.

ફેંચ કટ દાઢી :-

બાઝ લોગ છોટીસી ખસખસી દાઢી ઢુકી પર રખતે હે. ઓર અતરાફસે બાલ બિલકુલ સાફ કરલેતે હે. પતા નહીં કયા અચ્છા લગતા હે ? શાયદ દુનિયાદાર લોગ ઉસે દાઢી કેહલે, લેકીન ઈસ્લામી શરીઅતમેં ઈસ દાઢીકા કોઈ મુકામનહી યે ઈસ્લામી દાઢી નહી, બલ્કે ફેંચકટ દાઢી હે. જીસ્કા સુન્નતે નબવી (સ.અ.વ.) સે કોઈ તઅલ્લુક નહી.

કુછ અરસે પહેલે કઈ લોગોકોં એક ખાસ કિસ્મકી દાઢી રખતે હુએ દેખા ગયા. હલ્કી હલ્કી દાઢી એસા માલુમ હોતા થા કે એક હફ્તસે બાલસાફ ન કીયે હો.

તહકીક કરને પર પતાચલાકે કીસી મશહુર ફિલ્મમેં કીસી અદાકાર ને એસી દાઢી રખીથીતો ઉસ્કી નકલ હો રહીથી લેકીન કોઈ એક સાલતક યે ફેશન રહા. ફીર યે દાઢીયાં ગાઈબ હો ગઈ. માલુમહુવાકે ઈસ ફિલ્મકી ગોલ્ડનજયુબીલી હુઈથી. ફીર વો ફિલ્મ ચલી ગઈ. ગોયા જબતક ફિલ્મ ચલતી

રહી તો દાઢીયોંકી નુમાઈશભી હોતી રહી. ઔર જબ ફિલ્મ ચલી ગઈતો દાઢીયાં ભી ગોલ્ડનજયુબલી મનાકર ગાઈબ હો ગઈ.

અફસોસ ! એક ફિલ્મી અદાકારકી તો એસે જોરશૌર સે ઔર મોહબ્બત ઔર અકીદતસે તકવીદ ઔર પેરવી હો, ઔર સરકારેદો આવમ (સ.અ.વ.) કી સુત્રતકી પરવા નહો. આખિર હમારી અકલે કહાં ખો ગઈ ! ઔર સમજદારી કો કયું ધીન (ઉઘઈ) લગ ગઈ. કાશ ! હમારે ચહેરે દાઢી કી સુત્રતકે નુરસે મુનવ્વર હોતે.

દાઢી રખને કે મસ્અલેમેં તમામ ઉલ્માએ ઉમ્મતકા ઈસબાત પર ઈજમાઅ (ઈત્તિફાક) હે. કે એક મુશ્ત (મુઠ્ઠી) દાઢી રખના વાજીબ હે. ઔર ઉસસે પહેલે દાઢી કટવાના હરામ હે. અલબત્તા અગર કીસીકી એક મુશ્ત દાઢી ન આપી હોતો મજબુરી હૈ કોઈ ગુનાહ નહી.

લેકીનબાઝ દીનદાર હલ્કોં મેં ઉમ્મતકે ઈસ ઈજમાઅકો બાલાઅેતાક રખકર ચે કહાજતા હૈ કે એક મુશ્ત દાઢી રખના કોઈ જરૂરી ચીઝ નહી. બલ્કે ઠોડી પર ચંદબાલભી અગર રખલીચે જાયેતો કાફી હે. ચે બાત સહીનહી બલ્કે સુત્રતેરસુલ (સ.અ.વ.) કી મુખાવિફત હે.

વિબાસ મેં ફેશન :-

પેન્ટ, શર્ટ યા બુશર્ટ કા રિવાજતો આમ હૈ. ચે વિબાસ એસે હૈ કે ઉસે મુસલમાન ભીપહેનતે હૈ ઔર ગેરમુસ્લિમ ભી લેકીન અગર કીસીકો દાઢી નહો ઔર વો શર્ટ, પેન્ટ મેં હોતો કોઈ બગેર પહેચાનકે નહી કેહ સકતા કે ચે શખ્સ મુસલમાન હે. યા ગેરમુસ્લિમ.

સુટ :-

અપને આપકો તાલીમ યાફતા યા તેહઝીબવાલા કહેલવાને કે લીચે ઈસવિબાસકો જરૂરી સમજ લીયાગયા હૈ. શુટ અસલમેં શર્ટ, પેન્ટ, કોટ ઔર ટાઈકો કેહતે હૈ. ટાઈજે ગલેમેં બાધી જતી હૈ. વો સીનેપર ઝુલતી રેહતી હૈ. ગલેકે અતરાફમેં એક ગીરહ (ગાઢ) લગાઈ જતી હૈ. જીસે અંગ્રેજીમેં નાટ (KNOT) કહા જતા હૈ.

બાઝ લોગોં સે સુના ગયા હૈ કે ઈસાથોંકી (TRINTY) તસ્લીસ કી અલામત હૈ. (ઈસાઈતીનખુદાકો માનતે હૈ. બાપ-બેટા-રૂહુલકુદુસ. ઈસ અકીદેકો તસ્લીસ કેહતે હે.) ઔર ઈસીલીચે ઈસ્કી ગીરાહકે તીનસીરે હોતે હૈ.

ઇસ ગિરાહકો બાંધનેમેં ફેશનપરસ્ત લોગ આઈનેકે સામને ૧૫ - ૨૫ મિનીટ ખર્ચ કરદેતે હે. જબજાકર ઉન્કો સુકુન મીલતા હે. કોટ, પટલુન ઓર ગલેમેં ફંદોકીતરહ પડી હુઈ ટાઈ શાયદ દુનિયાદારોકો ભલી માલુમહો લેકીન યે સુન્નતે મુહંમ્મદી (સ.અ.વ.) કે સરાસર ખિલાફ હે. ઇસ્મેં ગૈરોકી ખુલી મુશાબિહત હે. જો ઇસ્લામમે બિલકુલ ના જઈઝ હે. હદીસમેં હે કે જો શખ્સજીસ કોમકી મુશાબિહત ઇજ્તિયાર કરેગા વો ઉન્હીમેં શુમાર હોતા હે.

અમેરિકા ઓર રૂસ કે સદર ઓર ઇંગ્લેન્ડ ઓર ફ્રાન્સકે સિયાસી રેહનુમા સબ યહી વિબાસ પહેનતે હે. બાઝ નામકે મુસ્લિમ મુલ્કોકે સદરભી ઇસી વિબાસમેં મલબુસ રેહતે હે.

લેકીન યે બાત યાદ રખીયે ! કે કીસી મુસ્લિમ લીડરકા વિબાસ યા કીસી મુસ્લિમ મુલ્કકા વિબાસ દલીલ નહી બન સકતા. હમારે લીયે તો હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતે ઓર સહાબા (રદી.) કા અમલ કાબીલે તકલીફ ઓર કાબિલે હુજ્જત હે. વિહાજા યે કોઈ દલીલ નહીં કે ફલાં મુસલમાન લીડર યે વિબાસ પહેનતા હે ઇસીલીયે હમ ભી એસા કરતે હે.

મુસલમાનોંકા ઝેહન ઇસકદર મગરિબઝદા હો ગયા હે કે વો શુટ પહેનનેકો અપની તેહઝીબકા મેયાર સમજતે હે. ગરીબસે ગરીબ આદમી ભી જબકીસી વજહસે ફોટો ખીંચવાતા હે તો જોસાકે પાસપોર્ટ વગેરેહ કે લીયેતો ઇસી વિબાસમેં ફોટો લેતા હે.

દુલ્હે કા સુટ :-

શાદીમેં દુલ્હેકેલીયે શુટ પહેનના જરૂરી સમજ જતા હે. તાકે સબલોગ ઓર ખાસકર દુલ્હનવાલે દુલ્હેકો ઇઝઝતકી નિગાહસે દેખે. ગોયા ઇસ વિબાસકો અપનેલીયે એઅઝાઝ (ઇઝઝત) કા સબબ સમજગયા હે. બાઝ લોગ તો શુટ પહેનનેકો બડાકમાલ સમજતે હે. ઓર ઉસ્કો ઇઝઝતકા મેઅયાર સમજતે હે.

હાલાંકે ઇઝઝતકા મેખ્યાર નતો કપડે હે. ન ખુબસુરતી હે. ન દૌલત હે. બલ્કે ઇઝઝતકા મેઅયારતો ઇન્સાનકા તકવા, દીનદારી, ઓર પરહેઝગારી હે. કુઅનિમજીદમે અદ્લાહતઆવા ફરમાતે હે.

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ (૧૬૬-૨૬૬)

“અદ્લાહકે નજદીક તુમમેં સબસે બડા શરીફ વોહી હે જો સબ સે ઝયાદા પરહેઝગાર હો.” (મઆરિકુલકુઅન-૮/૧૨૪)

وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ (૧૩૬-૨૮૮)

“ ઔર ઈઝઝત તો સિફ અલ્લાહ ઔર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) કે લીયે ઔર મોમિનોં કે લીયે હે.”

લિહાઝા શુટ યા કિસી ઔર વિબાસકો ઈઝઝતકા મેઅયાર સમજના સરાસર બેવકુફી હે.

ઈસ્લામ મેં લિબાસકી કેદનહી :-

કહાજતા હે કે ઈસ્લામમેં કીસી ખાસ લિબાસકો શરઈ લિબાસ કરાર નહી દીયા. કયા કુર્તા ઔર શેરવાની ઈસ્લામી લિબાસ હે ?

તો જવાબમેં અર્જ હે કે કુર્તા તો બેશક ઈસ્લામી લિબાસ હે. ઔર હુઝુર (સ.અ.વ.) કી આદતે મુબારકહ ઉસીકો પહેનનેકીથી. હઝરત ઉમ્મેસલ્મહ (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કો કપડોં મેં કુર્તા ઝયાદા પસંદ થા. (મઆરિફુલહદીસ-૬/૩૦૫)

હુઝુર (સ.અ.વ.) કે સફરકા કુર્તા વતનકે કુર્તે સે દામન ઔર આસ્તીન મેં કીસીકદર છોટા હોતા થા. ઈસસે માલુમહુવાકે હુઝુર (સ.અ.વ.) સફરમેં ભી કુર્તા પહેનતે થે. (શમાઈલેતિર્મીઝી-૩૦૫)

અબ રહી શેરવાની-ચુકેયે ઈસ્લામી લિબાસકે કરીબ હે લિહાઝા યે ભી ઈસ્લામી લિબાસમેં શુમાર કિયા જતા હે.

ઈસ્લામી લિબાસકી હદ :-

અસલમેં ખાત યે હે લિબાસકે બારેમેં ઈસ્લામને હદેં મુકરર કરદી હે. બસ ! જો લિબાસ ઈન હદોંમે આયેગા વો ઈસ્લામમેં કાબિલેકુબુલ હોગા. જીસ્કી ખાસિયત યે હે કે ઈસસે તકબ્બુર જહીર નહો. સતર પુરી તરહ છુપ જાયે ઔર કીસી કૌમકા ખાસ લિબાસ નહો. ઈત્ના યુસ્તભી નહોકે બદનકે આઝાકી બનાવટ જહીર હો જતી હો. ખાસકર વો લિબાસ જીસ્કો પહેનકર નમાઝ પઢી જાયેતો સિજદેકી હાલતમેં પીંછે સે સતરકે હિસ્સે સાફ નજર આયેતો યે તકવાકે ખિલાફ હે.

તકવાકા લિબાસ :-

કુઅનિમજીદમે હે કે (૧૦૯-૮) **وَلِبَاسُ الْقَوَايِ دَالِكَ خَيْرٌ**

“ ઔર લિબાસ પરહેઝ ગારીકા સબસે બેહતર હે, ઈસ આયતકી તફસીરમેં હઝરત મોલાના મુફતી શફી સાહબ (ર.અ.) તહરીર ફરમાતે હે. લિબાસે તકવા

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

કે લફસે ઈસ તરફ ઈશારા પાયા જતા હૈ કે જહીરી વિબાસ કે ઝરીયે સતર છુપાના ઔર ઝિનત ઔર ખુબસુરતી સબકા અસલમકસદ તકવા ઔર ખુદાવંદતઆવાકા ખોફ હે. જીસ્કા જુહુર ઈસ્કે વિબાસમેં ઈસતરહ હોના ચાહીયે કે ઈસ્મેં પુરી તરહ સતરપોશી હો. શરમોહયાવાલે આજ કા પુરા પદા હો કે વો નંગે ભી નરહે. ઔર વિબાસ બદનપર એસા ચુસ્તભી નહો જીસ્મે આજ નંગો જૈસે નજર આયે. નીઝ ઈસવિબાસમેં ફૂખ ઔર તકબ્બુરીકા અંદાજભી નહો. બલકેતવાજુઅ (નરમી) કે આસાર હો. બેજાકુઝુલખર્ચો ભી નહો. જરૂરતકે મુતાબિક કપડા ઈસ્તિમાવ ક્રિયા જાયે. ઔરતોકે લીયે મદાના ઔર મદોં કે લીયે ઝનાના વિબાસ ભીનહો. જે અદ્લાહતઆવાકે નજદીક મબગુજ ઔર મકરૂહ હે. (યાની નાપસંદ હે) વિબાસમેં કીસી દુસરી કૌમકી નકલ નહો. જે અપની કૌમ ઔર મિલ્લતસે ગદદારી ઔર એઅરાઝ કી અવામત હે.

(મઆરિકુલ કુઆનિ-૩/૫૩૬)

અવલિયાએ કિરામકા વિબાસ:-

કુછ દેરકેલીયે સોચકર દેખીયે કે હમારે ઉલ્માએ કિરામ અકાબિર ઔર અવલિયાએ કિરામને કૌનસા વિબાસ પહેનાહોગા. જૈસાકે ઈમામગિઝાલી (ર.અ.) હઝરત ખ્વાજ હઝરત નિજમુદ્દીન અવલિયા (ર.અ.) હઝરત પીરાનેપીર શેખ અ.કાદીર જીવાની (ર.અ.) કા કૌનસા વિબાસ રહા હોગા. અંબિયા (અ.વ.) કા મુકામતો બહોત ઉંચા હે.

અર્જ યે કરના હૈ કે કયા કોઈ એક લમ્હે કે લીયે ભી સોચ સકતા હૈ કે હમારે ઉલ્મા અકાબિર ઔર અવલિયાઅદ્લાહ, શર્ટ, બુર્શટ, શુટ, ઔર બેલબોટમોમેં મલ્બુસ રેહતે યે ? કયા વો હમ મુસલમાનોંકો ગેરશરઈ વિબાસમેં દેખકર ખુશ હોતે ? હકીકતમેં હમ એક લમ્હે કે લીયે ભી એસા નહી સોચ સકતે. ફીરકયા બાત હૈ. ઈસ વિબાસકો તેહઝીબકા મેઅયાર સમજ જતા હૈ. કયા ? ઈન મગરબી મુલ્કોં કે બેદીન લોગોં ઔર હીખીયોં ઔર ઈસાઈયોં કી તેહઝીબ હમારે અવલિયા અદ્લાહ ઔર ઉલ્માએકિરામ સે ભી બઢગઈ હે. ખુદાકેલીયે સોચીયે! કે હમારા કયા હાલ હો ગયા હૈ ? ઔર હમારી પસંદ કીસ કદર ઘટીયા હો ગઈ હૈ. ઔર ઈસ મન્હુસ ફેશન પરસ્તોને હમેં કીસ મુકામ પર લાકર ખડા કરદોયા હૈ.

યે કેહના કે વો તો ઉલ્માએ કિરામ ઔર અવલિયા અદ્લાહ હૈ. વો કહાં ? ઔર હમ કહાં ? જી. હા. યે સચ હૈ. વો વહાં હૈ હમ યહાં હૈ. લેકીન કયા ?

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

ઈસ્લામ સિઈ અવલિયા અદ્લાહ ઓર અકાબિર ઓર ઉલ્માકે લીયે હે. દુસરોં કે લીયે નહી ? જરા ઈંઝે દીલસે સોચીયે તો

લિબાસ કા તઅલ્લુક ભી મોહબ્બતસે હે :-

જેસાકે આમાલ કા તઅલ્લુક મોહબ્બતસે હે, ઈસીતરહ જબ કીસીકો કીસીસે મોહબ્બત હો જતી હે. તો વો ઈસ્કે તોરતરીકે ઓર શકલોસુરત, લિબાસ, બલ્કે ઉસ્કી હર હર ચીઝકી નકલ કરનેકી કોશીષ કરતા હે. ઊસ્કી એક એક અદાસે ઉસે ખ્યાર ઓર મોહબ્બત હો જતી હે. ઓર એક એક હુકમ બજાવાના અપની સઆદતમંદી સમજતા હે

હમારે નબી (સ.અ.વ.) સે જીસ્કો જીન્ની મોહબ્બત હોગી વો ઈન્નાહી આપ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોં પર અમલ કરનેકી કોશીષ કરેગા. ન સિઈ આપકે લિબાસકી બલ્કે આપ (સ.અ.વ.) કી હર અદા કી નકલ કરનેમેં અપની સઆદત સમજેગા ઓર દુસરોં કે તોર તરીકોંસે ઉસે નફરત હો જાયેગી ઓર વો ઉન્હે નફરત કે સાથ છોડ દેગા.

સોસાયટી કા ડર :-

બાઝ લોગ કેહતે હે કે કે હમારા દીલ ભી ચાહતા હે કે દાઢી રખેં. ઈસ્લામી શકલો - સુરત ઈજ્તિયાર કરેં. સુન્નતવાલા લિબાસ પહેને લેકીન ક્યા ક્રિયા જાયે. હમારે અતરાફમેં જે માહોલ હે. વો ઈસ્કી ઈજાજત નહી દેતા. દીલમેં યે ખોઈ રેહતા હે કે લોગ ક્યા કહેગે ? ગોચાઉન્કે લીયે સોસાયટીકા ડર સુન્નતવાલી જીંદગીકો ઈજ્તિયાર કરનેમેં સખ્ત રૂકાવટ ઓર આડ બનાલુઆ હે. એસે લોગોં કો યકીન કરલેના ચાહીયે કે ઉન્મેં “ઈરકેઈલાહી” ઓર હુઝુર (સ.અ.વ.) કી મોહબ્બતકા કોઈ ભી અસર અભીતક મજબુત નહી હુવા વરનાકયા ? યે મુશ્કીન હે કે આશિક ઓર સચ્ચા આશિક ભી હો ઓર કીસી મલામત કરનેવાલેકી મલામત ઓર નાદાનોંકી બકવાસપર અપને મેહબુબકી અદાઓં પર ખાક ડાલ દે ?

હરગીઝ નહી ! યે તરીકાતો અબુતાલિબકા હે. જીન્હોને દીનેઈસ્લામકો હક સમજને કે બાવુજુદભી મલામત કે ખ્યાલસે મરતે દમતક કુબુલ નહી ક્રિયા. ઓર હુઝુર (સ.અ.વ.) કી દઅવત ઓર ઈશાદ પર આખરી સાસમેં યે જવાબ દીયાકે અય મોહંમદ (સ.અ.વ.) આપને એક એસાદીન મેરે સામને પેશક્રિયા હે. જીસ્કો દુનિયાકે તમામ દીનોંસે બેહતરીન જાનતા હું. અગર મુઝે

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَيَّ مَا آتَاكَ - عَلَى خَيْرِكَ خَيْرِ الْمَخْلُوقِ كُلِّهِ

મલામત ઔર તાનોં કા ખૌફ નહોતા તો આપ મુઝે હક કુબુલ કરનેમેં જવામદ પાતે.

ફીર કોન હે ?કે અબુતાલીબકો મોમિને સાદિક,યા આશિકે હકીકી કહેનેંકી હિમ્મત કરે.હા ! સચ્ચે આશિકોંકી યે સુન્નતહે કે વો મેહબુબકી પેરવી કરનેમેં કીસીબી તાનેં ઔર બકવાસકી બિલ્કુલ પરવાનહી કરતે.બલ્કે ઐસી મલામતોંકો વો જુતેકી નોંકસે ઠુકરા દેતે હે.

ઔરતોં કા ફેશન :-

અબ હમારી ઔરતોંકા બી કુછ હાલસુન લીજીયે !

ઔરતેં ફેશન કરનેમેં બહોત આજે રેહતી હે.બલ્કે બાઝ મરતબાતોં ફેશનકે લફઝસેહી ઔરતોંકા તસવ્વુર આતા હે.

સાડી ઔર બ્લાઉઝ :-

યે બ્લાઉઝ ખુદાકી પનાહ ! બડા ખતરનાક બેહયાઈકા વિબાસ હે.સામેને સે ગલા ઔર પેટ ઔર પીછેસે કમર ઔર પીઠ ખુલી રેહતી હે.ઔર બદનકે હયાદાર હિસ્સોંકો ખુબ ખોલકર નુમાઈશ કીજાતી હે.કોઈ સુનનેવાલા ઔર બોલનેવાલા નહી.

બાઝ ઔરતેં બગૈર આસ્તીન કે બ્લાઉઝ પહેનતી હે.ઔર ઉન્હે જરાબી શરમ નહી આતી.ઈસી વિબાસ મેં વો મદોં ઔર ઔરતોમેં ધુંમતી ફીરતી હે.ઈસ વિબાસ કા (SLEEVE LESS BLOUSE) કા નામ દે રખા હે.ઉસ્કો આલા દર્જો કા ફેશન ઔર તેહઝીબકા બુવંદ મેઅયાર સમજવીયા ગયા હે.ઐસી ઔરતેં મગરીબી તેહઝીબકી મુકમ્મલ ગુલામ હોતી હે.કુર્આન-હદીસકે ફહાનીમાહોલમેં રેહનેવાલે દીનદાર મુસલમાનોંકે લીયે શાયદ ઈસકિસમકા તસવ્વુર મુશ્કીલ હો.લેકીન યે હકીકત હે કે ઐસી ઔરતેં દુનિયામેં મૌજુદ હે.ઔર મુસલમાનોં કે નામ પર એક કાલેદાગ કી તરહ હે.અહ્લાહતઆલા ઉન્હે હિદાયત નસીબ ફરમાયેં.

એકઅજબોગરીબ બાત સુનીયે !

મદતો વિબાસમેં ખુબ છુપા રેહતા હે ટાઈલગાકર ગલા તક બંદ રખતા હે.પેન્ટ ઈન્નીલંબી કે એડીતક છુપાદેતા હે.લેકીન ઔરતેં બ્લાઉઝ પહેનકર ગલા,પેટ,કમર,ઔર પીઠકી નુમાઈશ કરતી હે.આખિર યે કયા મુઈમ્મા (પેચીદાબાત) હે. કોઈતો ઉન્કો સમજાયે.

કયા કીસી મદમેં ઈત્ની હિમ્મત ઓર જવામદો હે કે વો અપની કમર યા પેટ લોગોંકો દિખાતા ફીરે. ફીર કયું અપની ઔરતોંકો ઈસબેલુદાલિબાસમેં દેખના ગવારા કરતા હે ? ઔર ઈસી હાલતમેં અપની ઔરતોંકે સાથ બાઝારોમેં ધુમતા ફીરતા હે. અફસોસ ! ફેશન પરસ્તી ને હમારી અકલકો છીનવીયા હે. ભલેબુરેકી તમીઝ હમમેં કબ આવેગી ? કબ હમારે અમલસે અખ્લાક ઔર શરાફતકા બોલ બાલા હોગા.

સ્કુટર પર એહલીયા સાહેબા :-

શોહર અપની બીવીકો અપને સ્કુટર પર પીછે બે પરદા ઔર ભડકતે હુએ મેક-અપ મેં સાથ લેજતા હે. સારી ટ્રાફીક મોહતરમા કી કમર, ગલે, ઔર પીઠકા નજજરા કરતી રેહતી હે. ઔર એહલીયા મોહતરમા ખુદ બડે મઝે લેકર અપને શોહરકી કમરમેં હાથ ડાલકર મુસ્કુરાતી હુઈ સડકોં પર તેરતી રેહતી હે. હે કોઈ હદ ? બેશરમી ઔર બેહયાઈકી ? એકતો અપની બીવીકીં નુમાઈશકી ઔર દુસરે બદનકે બાઝ આઝાકે નંગેપન વાલે લિબાસમેં નુમાઈશકી. કલેજ મુંહકો આજતા હે. કયા કિયા જયે. કોઈ સુનને વાલાનહી. મઝાક ઈત્ના બદલગયા હે કે લોગ યું સમજતે હે કે

“જે ગુનાહ કરો સવાબ હે આજ”

ફેશનેબલ ઔરતોંકા જવાબ :-

ફેશનકી દીલદાદા ઈન ઔરતોંસે જબ કહા જતા હે કે મોહતરમા આપ લોગ બ્લાઉઝકો કુછ લંબા કયું નહી કરવેતી આસ્તીન ઔર કમર ઔર પીઠકો પુરીતરહ ઢાંક કયું નહી લેતી. માશા અલ્લાહ ! બાઝારોમેં ખુબ કપડાં મોજુદ હે. કપડોંકી કમી નહી. આપતો ખાતેપીતે દૌલતમંદ ઘરાનોંસે તઅલ્લુક રખતી હે. તો યે જવાબ દેતી હે કે આપ લોગ દકયાનુસી (પુરાને ખ્યાલ) કે હે પુરાને ખ્યાલાત હીમેં રેહકર જીંદગી કાટના ચાહતે હો. મોલ્વીસાહબ ! દુનિયાકિઘરસે કિઘર હો ગઈ. અબ ઈન પુરાને ખ્યાલોંકો છોડીએ. દેખા આપને ફેશનપરસ્તીને હમારી ઔરતોંકો કીસ મકામપર લાકર ખડા કર દીયા હે. જનવરોંકી તરહ નંગા રેહના ઉન્કો ગવારા હે. લેકીન અઝવાળે મુતહરાત કી પાક જીંદગી કો યે પુરાની તેહઝીબ કેહકર મઝાક ઉડા રહી હે. અલ્લાહ હી રહમ ફરમાયે.

આમીન

મેકઅપ :-

ચહેરે પર કિસમ કિસમકે પાવડર લગાયે જાતે હે. ખુશબુએ લગાકર જાજીબે નજર (પુરકશીષ) બનનેકી પુરી કોશીષ કી જાતી હે.

લીપસ્ટીક :-

હોઠો પર લાલ યા ગુલાબી યા કોઈ દુસરે રંગ કી તેહ ચઢાઈ જતી હે. ઔર ઉસે લીપસ્ટીક કહા જતા હે. અગર યે ઝીનત શોહર કે લીએ કી જાયેતો શાયદ ગુંજઈશ નિકલ સકે. લેકીન ગેરમહરમોંકો દીખાનેકેલીયે ઔર ઉન્કો અપની તરફ માઈલ કરનેકે લીયે ઈસ કિસમકી હરકત કરના બિલકુલ હરામ હે. ઈસતરહ ઝીનત કરને ઔર ખુશબું લગાકર બાહર નિકલને વાલી ઔરતોંપર હુજુર (સ.અ.વ.) ને લઅનત ફરમાઈ હે.

પલકોં કો કતરાના :-

બાઝ ઔરતે બ્યુટીપાર્લરમેં અપની પલકોં ઔર ભવોંકો (ભ્રમણ) TWEEZER યા PLUCKY KEY કે ઝરીયે કતરવા દેતી હે. યે અમલ ઈસ્લામમેં હરામ હે. ફીર એક ખાસ કિસમકે કલમસે (EYEBROW PENCIL) કે ઝરીયે અપની મરજીકે મુતાબિક બના લેતી હે. એક ઔર ફેશન યે હે કે પલકોં કો એક ખાસ કિસમકે લોશન (EYELINER) સે સજ્જત કિયા જતા હે. પતા નહી કયા અચ્છા માલુમ હોતા હે.

બ્યુટી સ્પોટ :- (BEAUTY SPOT)

સબકુછ કરનેકેબાદ એહસાસ હોતા હે કે કહીં નજર ન લગ જાયે. લિહાઝા નજર ન લગનેકી એકતરકીબ યે નિકાલીકે અપને સફેદ બેદાગ ચહેરેપર કીસી એકજગા હલકાસા કાલા નુકતા કર દીયા જાયે. ઔર ઉસ્કો બ્યુટીસ્પોટ કા નામ દીયા યગા હે. કહા જતા હે કે ઈસસે દોહરા ફાયદા હોગા. એકતો નજર નહી લગેગી, ઔર દુસરે યે કે ખુબસુરતીમેં ચાર ચાદ લગ જાયેગે. પતા નહી યે કયા ફેશન હે. સોચીયે ! મુસલમાન ઔરતોકે કયા કામ હોને ચાહીયે યે ઔર વો કીન ખુરાફત (બેહુદા) ઔર બેકાર કામોમેં જીંદગી કાટ રહી હે. ભલાઈન ઔરતોંસે કબ્રમેં આકર કૌન પુછનેવાલા હે. કે તુમને બ્યુટીસ્પોટ લગાયે યે કે નહી. અફસોસ ! નમાઝ રોઝોંકી પરવા નહી. લેકીન અપને ચહેરોં કે બનાવ સિંગાર કા ઈત્ના ખ્યાલ હે.

બનાવટી બાલ :-

બાઝ ઔરતેં અપને બાલોંમેં દુસરેબાલ મિલાકર ઉન્હે લંબા કરતી હે. કહા જતા હે કે મુસલમાન ઔરતેં ભી (BEAUTY PARLOURS) બ્યુટીપાર્લર મેં જાકર અપને બાલોં કો કટવાકર તરહ તરહ કે બનાવતી હે. ઔર ગેરમદોં ઔર

ઔરતોંકો દીખાતી ફીરતી હે. ઔર ફપ્ર કરતી હે. હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઔસી ઔરતોં પર લાઅનત ફરમાઈ હે જો દુસરોકે બાલ અપને બાલોમે મિલાકર લંબા કરે. અબ સોચીયે કે એકતરફ ફેશન હે. ઔર દુસરી તરફ આકાએ દોજહાં (સ.અ.વ.) કી લાઅનત હે. બસ ! અછાહહી ફઝલ ફરમાયે.

(જાહાઉલ-આમાલ-૨૦)

નૅલ પોલીશ :- (NAIL POLISH)

નાખુનકોલંબા રખના ઔર ઉનપર લાલ, ગુલાબી, યા કોઈ રંગકી પોલીશ ચઢાના, ફેશનેબલ ઔરતેં જનવરોંકી તરહ અપને નાખુનકો લંબા કરદેતી હે. ઔર ફીર તરહ તરહ કી નૅલ પોલીશ ચઢાતી હે. અફસોસ ! બાઝ ઔરતેં નુંમા મદભી ઈસ ખબીસ આદતોમેં મુજતલા હે. ફેશન પરસ્તી ને મદોં કો ઔરતોંકી સફમેં લાકર ખંડા કર દીયા હે. હુઝુર (સ.અ.વ.) ઈશદિ ફરમાતે હે કે દસ ચીઝેં ફિતરતેકે કામોમે સે હે..... ઔર ઉન્મેં સે આપને નાખુન કાટના ભી ફરમાયા હે.

(દાઢી ઔર અંબિયાકી સુન્નતે-૪૦)

મરઆલા :-

નાખુનપર પોલીશ યા પેઈન્ટ લગા હુઆ હે તો વુઝુયા ગુસ્લ નહી હોતા (ચાહેમદ હોયા ઔરત) ઔર જબ ગુસ્લ ઔર વુઝુ નહી હોતા તો નમાઝ ભી નહી હો સકતી.

લેકીન ભલા નમાઝ પઢને કી ફુરસદ કીસકો હે. નમાઝ કા ખ્યાલ આતા હી કબ હે?

ખુબ યાદ રખીએ! ખુદા ઔર રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે અહકામ સે મુંહ મોડકર આપ હરગીઝ સુકુન નહી પા સકતે ચાહે આપ હોઠોં પર પોલીશ લગાયે યા નાખુન પર.

મરને કે બાદ કયા જવાબ દેગી ? :-

પતા નહીં મરને કે બાદ અછાહ રસુલ કે સામને કયા જવાબ દેગી ?

લેકીન અછાહ રસુલ કી બાતોં કો માનતા હી કૌન હે ? ઈસ સડીગલી દુનિયાકો સબકુછ સમજવીયા હે. લેકીન જેસેહી આખ બંદહોગી ઔર કબરકે દરવાઝે સે હોકર મેહશરમેં પહોંચના હોગા તો ફીર દુનિયાકી બે હૈસિયતી

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ حَبِيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

નિગાહોં મે ફીરકર રહેગી. ઔર દુનિયાકે બારેમેં યે હકીકત જલ્વા (નમુદાર) હોકર રહેગી.

“જ્વાબથા જે કુછ કે દેખા જે સુના અફસાનાથા.”

ફિલ્મી અદાકારોં કી નકલ :-

સારે ફસાદકી જડ સિનેમા હૈ. યહી વો “દર્સગાહ હૈ” જહાંપર શૈતાની તાલીમાત કી ખુલ્લમખુલ્લા “તબ્લીગ” કી જાતી હૈ. ઔર ફેશન કે દીલદાદા તફરીહકે બહાને અપની અકલ ઔર સમજદારીકો બાલાએતાક રખકર આખિરતસે ગાફિલ હોકર ઈન શૈતાની ચાલોમે ફસતે ચલે જાતે હૈ. ઔર ઉસ્કા ઉન્કો એહસાસબી નહી હોતા ખુદબી ફિલ્મ દેખતે હૈ. ઔર અપની ઔલાદકો દિખાતે હૈ. બચ્ચે-બુટ્ટે, લડકે-લડકીયા, મર્દ, ઔરત, સબકે સબ ઈસ મન્હુસ લાનતમેં ગિરફતાર હૈ.

ઈસખબીસ આદતકી વજહસે જે સેકડોં ઔર હઝારોં નુકશાન હો રહે હૈ. ઉન્મેસે એક યેબી હૈ કે ફિલ્મીઅદાકારોં કી વકઅત (ઈઝઅત) ઔર અઝમત દીલોમે ઘર કર રહી હૈ. ઔર ઈન ફિલ્મી સિતારોં કી નકલકા શોક દીન બદીન બઢતા જ રહા હૈ. કોઈ ઈન્કી બાત ચીતકે સ્ટાઈલ કો અપના રહા હૈ. તો કોઈ ઉન્કી ચાલ ઢાલ ઔર પોશાક કી નકલ ઉતાર રહા હૈ. મુસલમાનોંકી ઈસ ફિકો અમલ પર તન્કીદ કરતે હુએ અદ્લામા ઈકબાલને બિલકુલસહી કહા હૈ.

વજઅમેં તુમહો નસારા ઔર તમદદુનમેં હુનુદ

યે વો મુસલમાહે જુન્હે દેખકર શરમાજયે યહુદ.

અફસોસ ! મુસલમાન સુન્નતવાલી જીંદગીસે મુંહમોડકર ફિલ્મી અદાકારોં કી નકલ કર રહે હૈ.

અલગ અલગ ફેશને :-

બાતચીત મેં ફેશન :-

ઈંગ્લીશમેં બાતચીત કરનેકો ફેશન ઔર તેહઝીબકા આલા મેઅયાર સમજ લીયા ગયા હૈ. ઔર અપની માદરી ઝબાનમેં બીબા વજહ બાતબાતપર અંગ્રેજી કે અલ્ફાઝ શામિલ કરકે લોગોં પર અપની તાલીમ ઔર તેહઝીબકો જહીર ક્રિયા જાતા હૈ. ઈસપર એક લતીફાયાદ આયા.

એક સાહબને દુસરે સાહબસે કહા. આપ ઉર્દુમેં અંગ્રેજી અલ્ફાઝ બહોત બોલતે હૈ. તો દુસરે સાહબને ફીરનજવાબ દીયા. જી ! નહી, બલ્કે મૈંતો ઉર્દુમેં

ઇંગ્લીશ કે વર્ડઝ (words) બહોત હી કમ યુઝ (use) કરતા હું. (યાની મેં ઉર્દુમેં અંગ્રેજી કે અલ્ફાઝ બહોત કમ ઈસ્તિમાલ કરતા હું.)

અર્જ થે કરના હે કે બેશક અંગ્રેજી ઝબાન સિખના તો આજકલ જરૂરી ઓર મુફીદ હૈ. દુન્યવી વિહાઝસે ઉસ્મેં નફા હૈ. ઓર દીનકા ફાયદા ભી ઉસ્મેં જરૂરહોતા હૈ. કયુંકે દીનકી ઈશાઅત મેં ઉસસે બડી મદદ મીલતી હૈ. લેકીન એસા ભી કયા કે અંગ્રેજી ન જાનનેવાલોંકો જાહીલ કહા જાયે. ઈસ કિસમકી સોચકો ફોરન તર્ક કરના ચાહીયે.

ઉર્દુ નહી આતી :-

બાઝ મગરીબઝદા બિમાર ઝેહનિયત કે લોગ ઈસ બાતકો ફખરકે તૌરપર કેહતે હે કે ઉર્દુ નહી આતી. યા હમારે બચ્ચોંકો ઉર્દુ નહી આતી. કીસ કદર મેહરૂમી હૈ. ઉર્દુ ઝબાનમેં દીને ઈસ્લામ કી બહોત ઝયાદા કિતાબે મૌજુદ હૈ. કુઆનિમજીદકી તફસીરેં, હદીસકી તશરીહે, ફિકહકેમસાઈલ, ઉલ્મા ઓર અકાબિર ઓર અવલિયાએકિરામ કે મવાઈજ, ઓર મલ્કુઝાત, ગેરમુસ્લિમોં કે ઈસ્લામપર એઅતિરાજોં કે મુકમ્મલ જવાબાત, વગેરહ. ઉર્દુહીમેં મૌજુદ હૈ. ઓર ઉર્દુ ન જાનનેવાલે હઝરાત ઈનસબ ચીઝોંસે મેહરૂમ હૈ. કાશ ! ઉન્કો ઈસ મેહરૂમી કા એહસાસ તો હો જાયે,

સલામ કરના પસંદ નહી :-

ફેશનપરસ્ત મુસલમાન ચાહે મર્દ હો યા ઓરત બચ્ચે હો યા જવાન યા બુદ્દે. ઈસ્લામી સલામકો છોડકર દુસરે તરીકોં કો અપનાવીયા હૈ. ઈસ્લામી સલામ યાની “અસ્સલામું અલયકુમ ” કેહના સિફ દીનદાર તબ્કોંતક મેહદુદ હો ગયા હૈ. મુલાકાત કે વકત ગુડ મોર્નીંગ, કેહના ફેશનપરસ્ત મુસલમાનોંકી એક ખાસ આદત બનગઈ હૈ.

એક દુસરા નયા તરીકાયે ચલપડા હૈ કે એક ખાસ મુસ્કુરાહટ કે સાથ સરકો જરાસા નીચે ઝુકાકર હલ્લો (hello) કહા જતા હૈ. ઓર દુસરાભી જવાબમેં હલ્લો કેહતા હૈ. ફીર દોનોં ઈસ તરહ મુસ્કુરાતે હૈ જેસે દોનોંને મીલકર કોઈબડા કારનામા અંજમ દીયાહો. બાઝ મગરીબઝદા મુસલમાનતો “અસ્સલામું અલયકુમ” કેહને ઓર સુનનેકો એબ ઓર ફેશનકે ખિલાફ સમજતે હૈ. પતા નહી અકલ કહા ગુમ હો ગઈ હૈ.

કલ્મે કે બજાયે ફિલ્મી ગાના :-

છોટે બચ્ચે જબ બોલના સીખતે હૈ તો ઉન્કો ફિલ્મીગાનેં યાદ કરાયે જતે હૈ. ઓર ફખરકે તૌરપર ઉસ્કા દિખલાવા કરાયા જતા હૈ. ઉસપર મા-બાપ

નેક અંજમ

ભી ખુશ હોતે હે. ઈસપર એક વાકેઆ યાદ આયા.

એક સાહબ અપને દોસ્ત કે પાસ અપની ફેમિલી લેકર મુલાકાત કે લીયે તશરીફ લે ગયે. બાતબાતમેં ઉન્હોને અપને ૩/૪ સાલકે બચ્ચેંકો બુલાકર સામનેખડા કરદીયા. ઓર કહા મુન્ના ! જરા વો તો સુનાઓ ! બચ્ચા અપની પ્યારી ઓર માસુમ જબાનસે લાઈલાહ ઈલ્લાહું મુહમ્મંદુર્રસુલુલ્લાહ પઢનેકે બજાયે ગાના સુનાને લગા. (જુસ્કી બીવી મોટી, ઉસ્કા ભી બડાનામ હૈ.)

અફસોસ ! ઈસ ઉમ્મતકા કયા કામ થા. ઓર આજ કયા હો રહા હે. જલીલ ઓર હરામ ચીઝોં કો ફખ્રકેસાથ પેશકીયા જતા હે. કોઈ હદ હે ગુમરાહીકી અગર સુરતે હાલપર કોઈ એહસાસ રખને વાલા દીલ ખુનકે આસુસે ન રોયે તો કયા કરે !!!

સિગરેટ પીના ફેશન હૈ :-

તંબાકું કા ઈસ્તિમાલ મકરૂહ હૈ. ઓર ઉસપર રૂપિયા ખર્ચકરના કુઝુલખર્ચો હૈ. ઓર કુઝુલખર્ચો ઈસ્લામમેં હરામ હૈ. ઓર દુસરા યે કે તંબાકું કો હંમેશા ઈસ્તિમાલ કરના ગુનાહ કબીરા હૈ. જૈસાકે સગીરહ ગુનાહકો હંમેશા કરનેસે કબીરા હો જતા હૈ. (દુર્રેમુખ્તાર-૪/૨૬૮)

લેકીન હમારે મુસલમાન ભાઈયોં કા હાલ યે હૈ કે તંબાકુંકા ઈસ્તિમાલ કસરતસે કરતે હૈ. કોઈ સિગરેટ પીતા હૈ કોઈ બીડી પીતા હૈ તો કોઈ ચુટકી, ગુટખા, હરએકમેં તંબાકુ હી હોતા હૈ. ઈઘર તિબ્બી નુકતએ નજરસે ડકિટરોં ઓર તબીબોં કા યે ફેસ્લા કે સરતાન યાની કેન્સર જૈસી ખતરનાક બિમારી કે બહોત સારે અસ્બાબ મેસે એક તંબાકું કા ઈસ્તિમાલ ભી હૈ. સિગરેટ બનાનેવાલે ખુદ લાંખતે હૈ કે સિગરેટ કે ઈસ્તિમાલસે તુમકો નુકશાન હોગા. લેકીન માલખરીદને વાલા ઈસ તાકીદ કે બાવજુદભી વહીં માલ ખુશી ખુશી ખરીદતા હૈ. સિગરેટકે તમામ બોક્ષ કે ઉપર લીખા હુવા હોતા હૈ કે

(કાનુની ચેતાવની, સિગરેટપીના સેહતકેલીયે બહોત નુકશાન દેતા હૈ.)

ઈસ તાકીદ કે બાદભી લોગ સિગરેટ ખરીદકર પીતે હૈ. ઓર અપની સેહતકો બરબાદ કરતે હૈ. ફેશન પરસ્તીને દીનદુનિયા દોનોંકો બરબાદ કિયા હૈ. લેકીન કીસીકો ઉસ્કી પરવાનહી હૈ.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

દાજ સાહબકા ફોટું અખબારમે:-

બાઝ લોગ હજકો જાતે હૈ. ઓર વાપસ આકર અપને “અલ્હાજ” હોનકા એલાન અખબારોમેં અપને ફોટું કે સાથ કરતે હૈ. ઓર બાઝલોગ હજકો જાતે વકત અપની તસ્વીરેં અખબારોં મે છપવાકર પબ્લીક કો ઇત્તેલાઅ દેતે હૈ વો અબ હજજ કો જરહે હૈ.

ઐસા માલુમ હોતા હૈ કે અબ ચંદ રોઝ બાદ જુમ્માકી નમાઝ પઢકર આયેગેં ઓર દુસરેદીન અખબારમેં અપની તસ્વીર છપવાકર એલાન કરેગેં કે હમને જુમ્મા અદાકીયા.

યાદ રખીયે ! (શરઈ મજબુરી કે અલાવા) ફોટોં ખીચવાના હરામ હૈ. ફીર હજજકો જાકર યા કોઈ નેક કામ યા ઇબાદત કરકે લોગોંકો ઇસ્કી ઇત્તેલાઅદેના યે રિયાકારી ઓર દીખલાવા હૈ. જે ઇસ્લામમેં જઈજનહી. નીઝ શોહરત (નામવરી) કી ખ્વાહીશ યે એકઅલગ ગુનાહ હૈ. જે હરામ હૈ.

અફસોસ ફિશનપરસ્તી કી વબાને નેક કામોમે ભી ગુનાહકો દાખિલ કરા દીયા. ઓર ઉસ ગુનાહકા ખ્યાલ ભી નહી આતા અગર કોઈ બતાયે તો સમજમે નહી આતા. અલ્લાહહિદાયત નસીબ ફરમાયે... આમીન

ગલત ફેહમી કી સફાઈ:-

ઉપર જે થોડી બહોત ફેશનપરસ્તીકી બાતેં લીખી ગઈ ઉસ્કો પઢકર કોઈ યે ન સમજનેલગે કે ઇસ્લામ હર નઈચીઝ કા મુખાવિફ હૈ. ઓર ઉસે discourage (ઘટાડા) કરતા હૈ. ચાહે વો કિત્ની હી મુફીદ હો. ઐસા હરગીઝ નહી. બલકે ઇસ્લામતો હર અચ્છી ઓર મુફીદ ચીઝકોં સરાહતા ઓર ઉસ્કી કદર કરતા હૈ. લેકીન વો કીસી ઐસી ચીઝકો બરદાશત નહી કર સકતા. જે સુન્નતે મોહંમદી (સ.અ.વ.) કે ખિલાફ હો. ઓર જીસ્મેં અલ્લાહ ઓર રસુલ (સ.અ.વ.) કે અહકામકી ખુલી બગાવત હો.

ફેશનપરસ્તી કી યે દુઃખભરી દાસ્તાન તો બહોત લંબી હૈ. યે તો સિર્ફ ચંદનમુને પેશ કિયે. વરના બડી કિતાબેં ઇસ પર લીખી જાસકતી હૈ. હમારા મક્સદ ઇન્કો લીખનેસે લોગોંકો મુખતલીફ ફેશનોસે ખબરદાર કરના હૈ ઓર કિસીકો તાના દેકર જલવીલ કરના નહી હૈ. બલકે યે બતાના મક્સુદ હૈ કે કીસ તરહ હમારી જીંદગીમેં ગેરમહેસુસ તરીકે પર ફેશન પરસ્તી જારી ઓર આમ હો ચુકી હૈ. ઓર હુઝુર નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નાતોંકો છોડકર મુસલમાનોને કીસ તરહ મુખતલીફ ફેશનોં કો અપને ગલેસે લગાયા હૈ.

ફેશનોં ઔર ગુનાહોં કી - માં :-

ફીલ્મબનાના ઔર દેખના શરીઅતમેં નાજઈઝ ઔર હરામ હે. ચાહે ઉસ્કા દ્રામા કીત્નાહી માલુમાતી ઔર મુફીદકયુંનહો.

આમતૌર પર ફીલ્મેં ચોરી, ડકેટી, ઝગડેફસાદ, ઔર મારફાડ, ઔર ઈશ્કોમોહબ્બત, હસદ, કિના કપટ, સમાજ ઔર ખાનદાનસે સરકશી, ઔર બગાવત જૈસે બેહયા તમાશોં પર બનતી હે. તો કચ્ચેઝેહનકે લોગ ફીલ્મોંમે જો કુછ ફીલ્મીદ્રામા (તમાશા) દેખતે હે તો અપની અમલી જીંદગીમેં ઉસ્કી રીહર્સલ (નકલ) કરનેકી કોશીષ કરતે હે. ઔર લુંટફાટ, કીસીકી ઈઝઝત આબરૂ પર હાથ ડાલના, મા-બાપસે બગાવત કરના નવજવાન લડકીયોંકો ઘરોંસે નિકાલ કર ઉન્કે સાથ ફરારહોના, ઔર બાત બાતમેં ઘાતકી હથિયાર ઈસ્તિમાલ કરનેકે કિસ્સે રોઝાના પેશ આતે હે.

ફીલ્મોં મે અેશ આરામવાલી જીંદગી કા એક અજીબ તમાશા પેશ કિયા જાતા હે. ખુબસુરત આવિશાન બંગલે, કિંમતી ગાલીચે, બેહતરીન ફર્નિચર, લંબી લંબી ગાડીયાં, અનમોલ કોકરી, ઝવેરાત, ઔર હીરોંકી ભરમાર ચમકદમક વાલા લિબાસ, નોકર ચાકરોંકી ફૌજ, ઔરતોંકા નંગાપન, નાચગાન, ઔર ઈશ્ક ભડકાનેવાલે ગંદે દ્રામા, તકબ્બુરી ઔર બડાઈ જતાનેંકી અદાએં વગેરેહ.

યે સકબકુછ દેખકર યા તો ઈન્સાન એહસાસે કમતરીકા શિકાર હો જાતા હે. યા તો ફીર વો ભી ઈનચીઝોંકો હાસીલ કરનેકેલીચે હર નાજઈઝ ઔર હરામ ઘંઘે ઈજ્તિયાર કરતા હે. ઔર સિફ ફિલ્મકી ઈસ એક બલાને નજાને હઝારોં ખાનદાનોં કી જીંદગીયોંકો જીસ ખતરનાક અજાબસે દો-ચાર કિયા હે. વો મોહતાજેબયાન નહી.

ફિલ્મ દેખનેવાલોં કે દીલોંસે આમતૌરપર ગુનાહોંકા એહસાસ ખત્મ હોજાતા હે. ઉન્કે યહાં ખુનબહાના, ડકેટી કરના, ઈશ્ક કે પેચ લડાના ગોયા એક કલ્ચર ઔર ફેશન બન જાતા હે. નમાઝ રોઝેકી પાબંદી ઔર સુત્રતે રસુલ (સ. અ. વ.) કી પાબંદી કરના તો દુરકી બાત હે. બલ્કે ઈન અચ્છી ઔર મુબારક બાતોંસે એક કિસમકી નફરત ઔર અછાહતઆલાકી રઝામંદી હાસિલ કરનેકા શૌક દીલોંસે રૂખ્સત હો જાતા હે. ઔર દીનદાર લોગોંકો જલ્લીલ સમજ જાતા હે. ઔર ઉન્કી બાતોં કા મઝાક ઉડા યા જાતા હે. (અછાહકી પનાહ)

દુનિયા આખિરત કી બરબાદીકેલીચે યે એક અજાબ કયા કમ હે ?

અછાહતઆલા ઈમાનવાલોંકો સહી સમજ અતાફરમાયે. ઔર ઈસ ગંદી બલાસે બચનેકી તૌફીક અતા ફરમાયે. બહોત ઝયાદા અફસોસ ઈસ બાતકા હે

કે યેહ બિમારી કમ હોનેકે બજાયે દીનબદીન બરાબર બઢ રહી હે.

قَالَهُ الْمُسْتَكِي وَاللَّهِ الْمُسْتَعَانِ.

બિમાર સોસાયટી :-

જીસ્માની બિમારીયોમે એક બિમારી હે “યરકાન”(કમળો) ઇસ બિમારી કે બઢજનેસે બિમારકો હરથીજ પીલી નજર આને લગતી હે.અગર ઉસ્કો પુછાજાયે કે દિવાર કા રંગ કેસા હે ? તો વો કહેગા કે ઉસ્કા રંગ પીલા હે. હાલાકે દિવારકા રંગ સફેદ હે.હકીકત યે હે કે બિમારને સચ કહા.ઉસે દિવાર પીલીહી નજર આતી હે.કયુંકે વો બિમાર હે.એસે શખ્સ કા ઇલાજ કરાનેકી જરૂરત હે.ચુંનાયે ઉસ્કા ઇલાજ કરાયા જતા હે.

યહી હાલ હમારી સોસાયટી કા હે.યે ભી બિમાર હે.રૂહાની તોરપર લગભગ મફલુજ (બેકાર) હો ચુકી હે.નતીજે મેં હર સહી ઔર મુફીદથીજ ગલત ઔર બેકાર નજર આતી હે.ઔર બેકાર કામોંકો પસંદ કરકે અપનાયા જતા હે. ઔર ઉસ્કો અચ્છા સમજ જતા હે.

અહ્લાહઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કે અહકામ કી બિલકુલ પરવા નહીં કી જતી.ઉન્હે અમલકે કાબીલ નહીં સમજ જરહા હે.બલકે ઉન “મુબારક અહકામ” કી ખુલેતોર પર મુખાવિફત કી જરહી હે.ઔર હિધીયોં ઔર બેદીન લોગોં ઔર મગરીબી તેહઝીબ કે ગુલામોં કે ફેશનકો ગલેસે લગાયા જતા હે.

જીસ તરહ યરકાન (કમળો) કે બિમારકો હરથીજ પીલી નજર આતી હે.ઇસીતરહ ઇન ફેશનપરસ્ત મદોં ઔર ઔરતોકા હર વો કામ જો શરીઅત કે ખિલાફ હો અચ્છા ઔર ભલા નજર આતા હે.ઔર ઇસ મન્હુસ ચીજોં કા નામ “ફેશન”રખ દીયા હે.બહર હાલ ફેશનપરસ્તી કી ઇસ રૂહાની બિમારીને અપની જડે મજબુત કરલી હે. ઔર તમાશાયે હે કે એક શખ્સ બિમાર હે ઔર વો અપને આપકો બિમાર નહીં સમજતા બલકે સેહતમંદ સમજરહા હે.ઔર સેહતમંદ લોગોંકો બિમાર ઔર બેવકુફ સમજ રહા હે.

કયા ?આપ જાનતે હૈ એસાકયું હો રહા હે ? ઉસ્કા જવાબ યે હૈ કે ઉસ્કી બિમારી જીસ્માની નહીં હે.બલકે રૂહાની બિમારી હે.ઔર રૂહાની બિમારીકી યે ખાસિયત હૈ કે ઉસ્કા શિકાર અપને આપકો બિમારનહીં સમજતા બલકે સેહતમંદ સમજતા હૈ.

કયુંકે રૂહાની બિમારીયાં બેશુમાર હે. જુઠ, ગીબત, ચુગલખોરી, બોહતાન લગાના, બદનજરી,બેપરદગી,રિયાકારી,કોઈનેક કામ દિખલાવેકેલીયે કરના,

સિનેમા દેખના, ગંદી નોવેલ પઢના, ગાને બજાનેમે દીલવગાના, વગેરેહ ઓર રૂહાની બિમારીયોમે એક “ ફેશનપરસ્તી ” ભી રૂહાની બિમારી હે. હા ! જીસ્માની બિમાર અપને આપકો બિમાર સમજતા હે. ઓર અપની બિમારીકા ઈલાજભી કરાતા હે. ટાઈફોઈડ, ટી.બી., બ્લડપ્રેશર, ઓર ડાયાબીટીશ કે બિમાર અપનેકો બિમાર સમજકર ઈલાજકરાતે હે. લેકીન સિનેમા દેખના, ગંદી નોવેલ પઢના, રિયાકારી કરના, ઓર ફેશન કરના ઈસ રૂહાની બિમારીયોંકા શિકાર અપને આપકો બિમારી નહી સમજતા બલ્કે બિમારી બતાનેવાલે ડોક્ટર કોહી બેવકુફ સમજતા હે.

યે ફર્ક હે. જીસ્માની ઓર રૂહાની બિમારીયોંકા, જીસ્કાદીલ ચાહે તહકીક કરવે. ઓર યે બાતભી યકીની હે કે જીસ્માની બિમારીયોંસે જયાદા ખતરનાક રૂહાની બિમારીયાં હોતી હે. કયુકે ઈસસે દુનિયાતો તબાહ હોતી હે. દીનભી તબાહ હો જતા હે. ઓર આગિરત બરબાદ હો જતી હે.

ફેશન :- (Fashion)

ફેશન એક અંગ્રેજી લફઝ હે. જીસ્કા તરજુમા (રૂપ) હે. લેકીન આમ તોર પર ઉસ્કા મતલબ “રિવાજ” લીયાજતા હે. ઓર “પરસ્તી” કા લફઝતો હમ અકસર બોલતે ઓર પઢતે રેહતે હે. ખુદાપરસ્ત, બુતપરસ્ત, આતિશપરસ્ત, વગેરેહ ગોચા “પરસ્તી” કા તરજુમા બંદગી ઓર ગુલામી કે હે. જીસ્કા નતીજા ઈતાઅત હે. ખુદાપરસ્ત ખુદાકી બંદગી કરેગા. ખુદાકો અપના માબુદ માનેગા. ઓર ખુદકો અબ્દ ઓર ગુલામ સમજકર ખુદાકી ઈબાદત ઓર ઈતાઅત કરેગા. ઈસી તરહ બુતપરસ્ત બુતકો અપના મઅબુદ સમજેગા. ઓર ઉસ્કી બંદગી ઓર ઈતાઅત કરેગા.

ફેશનપરસ્તી કા મતલબ ભી લગભગ યહી હે કે એક ફેશન પરસ્તઆદમી ફેશન કો “સબકુછ” સમજેગા. સબકુછ નહીતો કમઅઝકમ “બહોતકુછ” તો જરૂર સમજેગા. ઉસે એક માઅબુદકા દર્જ દેગા. ફેશન કે મુતાબિક અપની જીંદગીકો ઢાલના જરૂરી સમજેગા. ઉસ્કો જીંદગીકા જરૂરી કામ સમજેગા. ઓર ઉસ્કે હરલુકમ ઓર ઈશારો પર અપના સર ઝુંકાયેગા.

આજકલ મગરીબી તેહઝીબ (western culture) કો લેટેસ્ટફેશન કહા જતા હે. વહી જયાદા મશહુર હે ઓર ઉસીકા હર ઘરમેં શોર હે. ઓર ઉસ્કા આમ રિવાજ હો ગયા હે.

યુરોપ, અમેરિકા, કેનેડા, ઓર દુસરે મગરિબી મુલ્કોમે જો ફેશન રિવાજમેં

હૈ. ઉસીકા દુસરાનામ મગરિબીતેહઝીબ હૈ.ઔર યે ફેશન સિર્ફ લિબાસ ઔર શકલોસુરત કી હદતક મેહદુદ નહી હૈ.બલ્કે જીંદગીકે હર શોબેમેં મુઆશિરતમે, મામલાતમે, રેહનસેહન, રંગઢંગમે, લિબાસમેં, બાત-ચીતમેં, યાની જીંદગીકે હર હર શોબેમેં ઉસ્કા રિવાજ આમહો ગયા હૈ.ગોયા હમારા ઉઠના બેઠના,ચલના ફિરના, ખાના-પીના, સોના,જાગના સબકુછ ઇસ મગરિબી તેહઝીબ કે મુતાબિક હો ગયા હૈ.

શયતાન કા અહમ હથિયાર :-

જીસ તરહ અકાઈદકી લાઈનસેં શિર્ક, બિદઅત, બેદીની, દેહરીયત, (ખુદાકોનમાનનેવાલા) ઇસાઈયત, કાદીયાનિયત વગેરેહ કે ઝરીયે શયતાન હુમલા કરતા હૈ. ઇસીતરહ આમાલકીલાઈનમેં બેહચાઈ, નંગાપન, બેપરદગી, ઔર રીશવત, શરાબનોશી, જુવા (જુગાર) સિનેમાબીની, નાવીલબીની વગેરેહ કે ઝરીયે વો મુકાબલા કરતા હૈ. આમાલ કી લાઈનમેં ઉસ્કા એક અહમ હથિયાર ફેશનપરસ્તી હૈ.જીસ્કે ઝરીયે વો હમારે દીનદુનિયાકો બરબાદ કર રહા હૈ. લેકીન બહોતકમ લોંગ હી હૈ જીન્કો ઇસ હકીકતકા એહસાસ હૈ.

સુન્નતકે બદલે ફેશન :-

ઈસ્મેં જરાબી શકનહી કે શૈતાનેમરદુદ હમારા ખુલાદુશ્મન (Open Enemy) હૈ.જૈસાકે કુઆનિમજીદમે હૈ.

إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ (پ ۱۲-۱۰ع)

વો યહી ચાહતા હૈ કે હર મુસલમાન કીસી તરહ ફેશન પરસ્તી કી રહાની બિમારીમેં મુતમ્બા હો જાયે.ઔર દીન દુનિયાકો બરબાદ કરલે.બહરહાલ વો ઇસસે ખુશ હોતા હૈ.ઔર આજકલ તો વો બહોત ખુશ હૈ.કુલે નહીં સમા રહા.કયુંકે હમ મુસલમાનોંકી જીંદગીકે હર શોબેમેં સરકારે દોઆલમ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોં ઔર આપકે મુબારકતરીકોં કે બજાયે મગરિબી તેહઝીબ ઔર ફેશનપરસ્તીને જગા લેલી હૈ.સુન્નતોં પર ચલને કે બજાયે હમ ફેશનપર ચલરહે હૈ.

મુસલમાનોંમે ફેશન પરસ્તી :-

આપકો યે જાનકે હેરત હોગી કે કીસતરહ હમારી જીંદગી કે એક એક શોબે મેં ફેશન પરસ્તી દાખિલ હો ગઈ હૈ.બલ્કે રચબસ ગઈ હૈ.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોં ઓર આપકે મુબારક તરીકોં કા બુરીતરહસે ગલા ઘોંટા ગયા હે. (અદ્લાહકી પનાહ)

યે એક તકલીફ દેને વાલી હકીકત હૈ. જીસ્કાહમેં એહસાસ નહી. ઓર હમ ઉસ્કો બિલકુલ સરસરી ઓર મામુલી બાત સમજ રહે હૈ.

યે એક દર્દભરી લંબી દાસ્તાન હૈ. ઉસ્કો પઢકર ઠંડી આહે ભરને ઓર અફસોસ કરને સે કુછ ફાયદા ન હોગા. ઓર ન ઈસ કિતાબકે લીખને વાલેકો બુરાભલા કેહનેસે કુછ હાસિલ હોગા.

સજ્જત ઓપરેશન :-

ઝખ્મપર નશ્તર ચલાનેકેબાદ ડક્ટર કો ગાલીયાં દેના, બુરાભલા કેહના, કોઈ અકલમંદી નહી. બલ્કે ચાહીયે કે અપને આપકો બિમાર સમજે. ઓર ઈસ ઓપરેશન કી તકલીફકો બરદાશત કરે. જો ઈસ્કે લીયે જરૂરી હૈ. ઓર ડક્ટર કે બતાયે હુએ ઈલાજ ઓર પરહેઝ પર અમલ કરે. કુઆનિ ઓર હદીસકી રોશનીમેં ફેશનપરસ્તી કા ઈલાજ લીખનેકી કોશીષ કી ગઈ હૈ. ખુદા કરે કોશીષ કામ્યાબહો. ઓર હમ સબકે લીયે મુફીદ સાબિત હો. (આમીન)

ફેશન કી દુનિયામેં :-

ફેશનકી દુનિયામેં હમેં હરચીજ સુન્નતેનબવી (સ.અ.વ.) કે ખિલાફ નજર આયેગી. અગર હમારેં અંદર કુછ દીની એહસાસ ઓર દીની સમજબાકી હો. અગર હમારે ઝેહનોં મે ઈસ્લામી અહકામ કી કદરોં કિંમત મૌજુદ હૈ. ઓર નબીયે કરીમ (સ.અ.વ.) કી મુબારક સુન્નતોંકા કુછ ખ્યાલ હૈ તો ઈન ફેશન પરસ્તોંકી ફેશનપરસ્તીકો દેખકર દીલમેં દુઃખ હોગા. દીલ તડપ ઉઠેગા. દીલ પુકાર ઉઠેગા કે યા અદ્લાહ! કયા હોના ચાહીયે થા ઓર કયા હો રહા હૈ ? ઓર અબ કયા કિયા જાયે ? લેકીન ગભરાયે નહી. ઈસ ખતરનાક બિમારીયોંકા ઈલાજ ભી કિતાબમેં લીખા જ રહા હૈ. પુરી ઉમ્મીદ હૈ ઈન્શાઅદ્લાહ ઈસ ઈલાજસે યે રહાની બિમારી જરૂર દુર હોગી. ખુદા કરે એસા હી હો.

દાઢી ઓર મુંઘ :-

આઈયે ! ફેશનપરસ્તી કી બિમારીમેં સબસે પહેલે શકલો સુરતકા હાલ દેખે. કે હુઝુર (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોંકે મુકાબલેમેં હમને કિસ તરહ ફેશનકો અપના લીયા હૈ. ઓર અપની શકલોસુરતકો કિસતરહ બદલ ડાલા હૈ. હમકો કયા કરના ચાહીયે થા ઓર હમને અપના કયા હશરકર લીયા હૈ ?

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હૈ મુંછે કટવાયા કરો ઓર દાઢીકો બઢાયા કરો. (મુસ્લિમ)

દુસરી હદીસમેં હૈ કે મુશરેકીન કી મુખાવિફત કરો. દાઢીયોંકો બઢાયા કરો ઓર મુંછે કટવાનેમેં મુબાલિગા (ખુબઅચ્છીતરહ) કરો.

હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હૈ કે દાઢી કો બઢાઓ.મુંછેંકો કટવાઓ. ઓર ઉસ્મેં ચહુદોનસારાકી મુશાબિહત ઇજ્તિયાર ન કરો. (દાઢીકાવુજુબ-૭)

મુંછે બારેમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હૈ જો શખ્સ મુંછે ન કટવાયે વો હમમે સે નહી હૈ. (દાઢીકા વુજુબ -૮)

ઈન હદીસોકે અલાવા ઓર ભી બહોતસી હદીસોમેં દાઢી રખને ઓર મુંછ કતરવાનેકી તાકીદે મીલેગી.ઉસસે પતા ચલજાયેગા કે દાઢી રખના ઓર મુંછે કટવાના હુઝુર (સ.અ.વ.)કે નજદીક કીત્ના જરૂરી હૈ.ઓર દાઢી મુંડાને કો હુઝુર (સ.અ.વ.) કિસ કદર ના પસંદ ફરમાતે થે ઓર સખ્તીસે મના ફરમાતેથે.

ચાહીયે તો યે થા કે હુઝુર (સ.અ.વ.) કે ઈન ઈશદિઆતકે બાદ હર મુસલમાન દાઢી રખનેકા એહતિમામ કરતા.ઓર ઈસપર અછ્લાહકા શુક બજાવાતા કે વો ઈસ સુન્નતપર અમલ કર રહ્યા હૈ.ઓર ઉસ્કેદીલમેં કભીભી દાઢી મુંડાનેકા ખ્યાલ તક ન આતા.કયુંકે કોઈભી મુસલમાન યે કેસે ગવારા કર સકતા હૈ કે અપને હબીબે પાક (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોંકી ખુલે તૌર પર મુખાવિફત કી જાયેમિસલમાન તો હુઝુર (સ.અ.વ.) કી એક એક અદા પર મરમિટને ઓર એક એક હુકમકો બજનાવાનેકો અપને લીયે ફખ્રકી ચીજ સમજતા હૈ. બુરા હો ફેશનપરસ્તીકે જુનુન કા કે જીસ્ને હમારી અકલોં કો બિલકુલ ઉલટકે રખદીયા હૈ.

કલીન શેવ :- (Clean Shave)

હુઝુર (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈ કે દાઢીયોંકો બઢાઓ.લેકીન ફેશનપરસ્ત મુસલમાન દાઢીયોંકો ખુબખુબ મુંડવા રહે હૈ.ઓર ઈસ કદર મુંડા રહે હૈ કે ચહેરે સફાયટ ઓર ચીકને હો જાતે હૈ.ઓર ઉસ્કો ફખ્રકેતૌરપર “કલીનશેવ” કહ્યા જ રહ્યા હૈ. ફેશનપરસ્તી કા ભુત ઈસકદર ચઢ ગયા હૈ કે બાજ લોગ દીનમેં દો-દો બાર શેવ કરતે હૈ.અછ્લાહ અછ્લાહ ! કીસકદર મેહરૂમી હૈ.ઓર અપને પ્યારેનબી (સ.અ.વ.) કી કીસી કદર ખુલી મુખાવિફત હૈ.અછ્લાહ હી હમારી કૌમકો હિદાયત નસીબ ફરમાયે.

હુકમ હૈ કે મુંછે કટવાદે.લેકીન બાજમુસલમાન મુંછોકો ઈસતરહ બઢાદેતે

હે કે વો લબોં (હોંઠોં) પર જુલને લગતી હૈ, બલ્કે જુમને લગતી હૈ.ગોયા સુન્નતે નબી (સ.અ.વ.) કી પુરી મુખાવિશ્ત હો રહી હૈ.

દાઢીકા મજાક ઉડાના :-

દાઢીકા મજાક ઉડાના કુફ હૈ. કયુંકે દાઢી કા મજાક ઉડાના તમામ અંબિયા (અ.વ.) કા મજાક હૈ.ઔર તમામ શરીઅતોકે એક મુસલ્લમ હુકમકી તોહીન હૈ.ઔર તમામ સહાબા (રદી.) તાબિઈન,ઔર ચૌદવી સદીકે તમામ ઉલ્મા-સોલહા,અવલિયા,ઔર તમામ સલાતીને ઈસ્લામકો નાદાન બનાના હૈ.

યાદ રખીયે ! એકદીન હમસબકો મરના હૈ.મરનેકેબાદ સબસે પહેલે કબરમેં હુજુર (સ.અ.વ.) કી ઝિયારતહોગી.આહ! કીસકદર હસરત ઓર માયુસી કા વકત હોગા. ખુદાનકરે.ઉસ જાતે અકદસ (સ.અ.વ.) જીસ પર લાખોં દુરુદોં સલામ હો.જીન્સે શિક્ષારિશકી ઉમ્મીદ હૈ.પહેલી હી નજરમેં એસે ખિલાફે સુન્નત ચ્હરોં ઔર સુરતોંકો દેખકર મુંહ ફેરવે ?

અદ્દાહતઆવા હમેં સહી સમજ નસીબ ફરમાયે.

આમીન.

દીની ઈજતિમાઅમેં શિકત :-

આપ એસે ઈજતિમાઅ યા જલ્સોમેં જરૂરજાયે જહાં ઈમાન યકીન કી બાતેં હોતી હો.ઈમાનમેં તાઝગી હોતી હો.અપને પ્યારે હબીબ (સ.અ.વ.) સે મોહબ્બત ઔર અકીદતમેં ઈજ્ઞા હોતા હો.ઔર આપ (સ.અ.વ.) કી પ્યારી સુન્નતોં પર અમલ કરનેકા શૌક પૈદાહોતાહૈ. જહાં કુઅનિ ઔર હદીસકા સહીઈલ્મ હાસિલ હોતા હો.જહાં બુર્જુગાને દીનકી શાનમેં ગુસ્તાખી ન કીજતી હો.બલ્કે સહાબા (રદી.) ઔર ઉલ્માએકિરામ વગેરેહ બુર્જુગાનેદીનકી મોહબ્બત ઔર અકીદત દીલમેં પૈદા હોતી હો. જહાં તોડકીબાતેં નહોતી હો.બલ્કે જોડકીબાતેં હોતી હો.જહાં આખિરતકી ફિક દિવાઈ જતી હો.ઔર ઈસ્લામીઆમાલ પર ઉભારા જતા હો.એસે જલ્સોં ઔર ઈજતેમાઅ મેં આપ જરૂર જાયે.બચ્ચોંકોબી સાથ લે જાયે.સાથમેં અપની ખવાતિનકો ખવાતિનકે સાથ ઈજતિમાઅમેં ભેજે.ઔર વહાં જીન બાતોં કી દઅવત દીજતી હૈ ઉનપર અમલકરે.ઈન્શાઅદ્દાહ જરૂર નફા હોગા.

ફેશન પરસ્તી,સિનેમા બીની,નાવિલ બીની,બે પરદગી,સુન્નતોંસે બે રગબતી વગેરેહ ઈનસબ રૂહાની બિમારીયોંસે નજાત મીલ જાયેગી.ઔર દીનપર ચલના આસાન હો જાયેગા. ખુદાક કરે એસાહી હો.

અગર શુરૂ શુરૂ મેં દીવ ન લગે તો ગભરાયે નહી. બલ્કે ઈસ નાગવારી કે બાવજુદભી એસે નુરાની માહોલમેં બાર બાર જાયે. ચંદહી દીનોમે બેચેની દુર હોજાયેગી.

બિમારી કભી દવા કે એક ખોરાકસે ખત્મનહી હોતી તો કઈ કઈ મરતબા દવા દેની પડતી હે. ઈન્જેકશનભી લેનેપડતે હે.

હઝરત મૌલાના થાનવી (ર.અ.) ને જઝાઉલ આમાલમેં લીખા હે કે ગુનાહ કરનેકી વજહસે નેક લોગોંસે વેહશત હોને લગતી હે. ઉન્કે પાસ બેઢનેકોદીવ નહી ચાહતા. બસ ! યહી વજહ હે કે હમેં એસે દીની માહોલ મેં શિરકત કે લીયે શુરૂમેં દીવનચાહે. ઔર વહશત હોને લગે લેકીન બારબાર જાનેસે ચંદહી દીનોમેં યે વેહશત દુર હો જતી હે. ઔર ઈત્મિનાન ઔર સુકુન હો જતા હે.

એકબાતકા ખ્યાલ રખના જરૂરી હે કે એસે નુરાની માહોલમેં એઅતિરાજ ઔર નુકતા ચીની કરને કી ગરજસે હરગીઝ ન જાયે. વરના નફા કે બજાયે નુકશાન હોગા.

નિખત યે હો કે વહાં જાકર કુછ સીખેંગે. ઔર કુછ હાસિલ કરેંગે. ઈસસે કઈ ફાયદે હોંગે. ઈમાન, યકીન, મજબુતહોગા, આખિરતકી તૈયારી કરનેકી ફિકર હોગી, દીવકો સુકુન મીલેગા. આહિસ્તા આહિસ્તા દીની મિજઝ બનતા ચલા જાયેગા. ફીર એક એક સુન્નતપર અમલ કરનેકો દીવ ચાહેગા. ફેશનપરસ્તીસે નફરત હો જાયેગી. યે એક તજુરબે વાલી બાત હે. હજારોં લાખોં ઈન્સાનોંકો ઈનદીની ઈજતિમાઅકે ઝરીયેસે અદ્લાહતઆવાને હિદાયત નસીબ ફરમાઈ હે. આપભી ઈસ નુસ્ખેકો આજમાકર દેખલે. ઈન્શાઅદ્લાહ જરૂર ફાયદા હોગા.

યહાં એક બાતકા ખ્યાલ રખના બેહદ જરૂરી હે કે જહાં કહી દીનકી નિસ્બત પર આપકો દઅવત મીલેતો ફોરન ચલે ન જાયે. તહકીક કરકે જાયે. કયુંકે આજકલ બહોત સી જગહોમે એસે જલ્સે હો રહે હે. જહાં લોગોંકો દીનકે ઉનવાનસે બુલાયા જતા હે. લેકીન વહાં એહલેહક ઔર બુર્જુગાને દીનકે ખિલાફ જુઠ ઔરે બોહતાનબાઝી ઔર દીનકી બે અસલ બાતેં બિદઅત ઔર ગુમરાહીકી કહી જતી હે. ઔર એહલેહક ઉલ્માએ કિરામકો કાફિર ઔર મુનાફિક કેહકર સીધે સાદે અવામકો ગુમરાહ કિયા જતા હે. હુઝુર (સ.અ.વ.) કી સીરત બયાન કરનેકે બજાયે ખુદ અપની સીરત બયાન કી જતી હે. મુલ્કભરકી સિયાસી બાતેં કહી જતી હે અન્કા સીરતેપાક જૈસે પ્યારે ઉન્વાનસે કોઈ તઅદ્દુક નહી હોતા.

અછાહ વાલોંકી સોહબત :-

અછાહવાલોંકી સોહબતઈ ઈજ્તિયાર કરે. ઉન્સે બાર બારમીવતે રહા કરે. ઉન્કી બાતોંકો ગૌરસે સુને, ઔર ઉનપર અમલ કરનેકી કોશીષ કરે. અછાહવાલોં સે મુરાદ મશાઈખેકિરામ, ઔર ઉલ્માએહક હે. જીન્કો દેખકર અછાહ યાદ આયે. જીન્કે અકાઈદ કુર્આન હદીસકે મુતાબિક હો. ઔર જીન્કી સોહબતસે દીલમેં અછાહતઆવાકી મોહબ્બત ઔર આખિરતકી ફિક પેદા હોતી હો. દુનિયાકી મોહબ્બત કમ હોને લગતી હે. ઔર અખ્લાક ઔર આમાલકી દુરસ્તી હોને લગતી હે. કુર્આનમજીદમેં ઈશદિ ખુદાવંદી હે.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ (پ- ૯)

“ અયઈમાનવાલોં ! અછાહસે ડરતે રહો. ઔર જો લોગ સચ્ચે હે ઉન્કે સાથ રહો.”

હઝરત યાનવી (ર.અ.) લીખતે હે કે અછાહતઆવાને ઈન્સાનકે અંદર યે ખાસિયત રખી હે. કે દુસરે ઈન્સાનકે ખ્યાલાત ઔર હાલાતકા બહોત જલ્દ ઔર બહોત કુવ્વતકે સાથ ઔર બગૈર કીસી ખાસ કોશીષકે અસર કુબુલ કરલેતે હે. અચ્છા અસર ભી ઔર બુરા અસરભી ઈસલાંચે અચ્છાં સોહબત હી ફાયદે કી ચીજ હે.

(હયાતુલ મુસ્લેમીન- ૮૩)

યે તરજુબે વાલી બાત હે. આઝમા કર દેખ લે.

ફઝાઈલ ઔર મસાઈલકી તાલીમ :-

રોઝાના અપને ઘરમેં કમસેકમ દસમિનીટ ફઝાઈલે આમાલ કિતાબકી તાલીમ હોની ચાહીયે જીસ્મેં ઘરકે તમામ અફરાદ પાબંદી સે શિરકત કરે. મસાઈલ કી કિતાબ તાલીમુલઈસ્લામ, બેહશતી ઝેવર ભી કુછ દેરકેલીયે સુનાયે. એક આદમી કિતાબ પઢે. દુસરે સબ ધ્યાનસે સુને. યે ભી તજુરબેવાલી બાત હે. કે જીસ ઘરમેં યે અમલ શુરૂ કિયા ગયા વહાં ઘરકે તમામ લોગોંકો દીની નફા હુવા ઔર આહિસ્તાઆહિસ્તા ઘરકા પુરા માહોલ દીનદારીવાલા બના.

દુઆ :-

વકત નિકાલકર ખુદાવંદતઆવાસે ખુબ દુઆ કરે. કે અછાહતઆવા દીન વ ઈમાનકી સહી સમજનસીબ ફરમાયે. ઔર ઉસ્કી મરજીયાત પર ચલનેવાલી જીંદગી અતા ફરમાયે. ઈન્શાઅછાહ ખુદાકી મદદસે ઈસ્લાહ હોતી ચલી જાયેગી.

તોલેજાનેસે પહેલે તોલતો :-

દુનિયામેં ચીજોકે દો રૂપ હૈ. એક જહીર ઓર દુસરા બાતીન. યહાં હર આદમીકે લીયે યે મુમ્કીન હૈ કે વો અપને અંદરમેં બુરાઈ લીયે હુએ હો. મગર ઝબાનસે ખુબસુરત અલ્લાઝ બોલકર અપને કો અચ્છી સુરતમેં જહીર કરે. કયામત ઈસલીયે આયેગી કે જહીર ઓર બાતીનકે ઈસ ફર્કકો મિટા દે. કયામતકા ઝલજલા તમામ જહીરી પદોં કો ફાડ દેગા. તાકે હર ઈન્સાન કે ઉપર સે ઉસ્કા ખોલ ઉતર જાયે ઓર વો અપની અસ્લી સુરતમેં સામને આ જાયે.

વો દીનભી કેસા અજીબ હોગા કે જબ હકીકતોંસે પરદા ઉઠાયા જાયેગા. કિત્ને લોગ જો આજ ઈન્સાફકી કુર્સીયોપર બેઠે હુએ હૈ. ઉસદીન વો મુજરીમોંકો કઠોરેમેં નજર આયેગેં કીત્ને લોગ જો આજ અહમતરીન શખ્સીયત સમજે જાતે હૈ. ઉસ દીન વો કીડોં મકોંડો સે ભી ઝયાદા હકીર દીખાઈ દેગેં. કિત્ને લોગ જીન્કે પાસ આજ હર બાતકા શાનદાર જવાબ મૌજુદ હૈ ઉસ દીન વો એસે બેજવાબ હો જાયેગેં. જેસે ઉન્કે મુંહમેં અલ્લાઝ હી નહી.

આજ એક શખ્સકે લીયે મુમ્કીન હૈ કે વો અપને પડોશીકો સતાયે ઉસ્કે બાવજુદ ઉસ્કો દીનદારીકે સ્ટેજપર બેઠનેકેલીયે નુમાયા જગા મીલી હુઈ હો. એક શખ્સ અપની શાન શૌકત દીખાનેકે લીયે સરગમ હો. ફીરભી વો મુજહિદે ઈસ્લામ કે નામસે શોહરત પાયે. એક શખ્સ અપને એહલે મામલાસે બેઈન્સાફકા તરીકા ઈખ્તિયાર કરે ઉસ્કે બાવજુદ અમન વ ઈન્સાફકે ઈજલાસમેં ઉસ્કો સદારત કરનેકે લીયે બુલાયા જાયે. એક શખ્સકો ખિલવતેં (તન્હાઈયાં) અદ્લાહકી યાદસે ખાલીહો, મગર ઈજતિમાઈ મકામપર વો અદ્લાહકે નામકા ઝંડા ઉઠાનેવાલા સમજ જાતા હો. એક શખ્સ કે અંદર મજલુમકી હિમાયત કા કોઈ જઝબા નહો ઉસ્કે બાવજુદ અખ્બારોં કે સફોં પર ઉસ્કો મજલુમોં કે હામીકી હૈસિયતસે નુમાયા ક્રિયાં જ રહા હો.

હર આદમીકી હકીકત ખુદાકે ઈલ્મમેં હૈ. મગર દુનિયામેં ખુદા લોગોંકી હકીકત છુપાએ હુએ હૈ. આખિરતમેં વો હર એકકી હકીકતકો ખોલ દેગા. વો વકત આનેવાલા હૈ. જબકે ખુદાકી તરાજું ખડી હોગી ઓર હર આદમીકો તોલકર દીખાયા જાયેગા. કે કૌન કયા થા ? ઓર કૌન કયા નહી થા ? ઉસ વકત કા આના મુકદ્દર(તય) હૈ. કોઈ શખ્સ ન ઉસ્કો ટાલ સકતા હૈ. ઓર ન કોઈ શખ્સ અપને આપકો ઈસસે બચા સકતા હૈ.

કામ્યાબ સિફ વો હૈ જો આજહી અપને કો ખુદાકી તરાજું મે ખડા કરે. કયુંકે

જે શખ્સ કલ ખુદાકી તરાજું મે ખડા કીયા જાયેગા ઉસ્કેલીયે બરબાદી કે સિવા
ઔર કુછ નહી.

ખૌફે ખુદા :-

મુસલમાનોકો શયતાની ખબરોસે હરગીઝ ડરના નહી ચાહીયે. અલબત્તા
અલ્લાહ તઆવાસે ડરના જરૂરી હે. યાની અલ્લાહ તઆવાકી ઈતાઅત કે ખિલાફ
કોઈ કદમ ઉઠાનેસે હરમોમિનકો ડરના જરૂરી હે. અલ્લાહ તઆવાકી મદદ
સાથમેં હો તો કોઈ નુકશાન નહી પહોંચા સકતા.

કુર્આન્નમજીદમેં અલ્લાહ તઆવાને મુસલમાનોં પર ફર્જ ક્રિયા હે કે વો
અલ્લાહ તઆવાસે ડરતે રહે. અલ્લાહ તઆવાને ઉનલોગોંકી તારીફ ફરમાઈ હે. જે
અલ્લાહ તઆવાસે ડરતે હે.

મગર બાજ અકાબિરને ફરમાયાકે ખૌફ ખુદા રોને ઔર આસું પુછનેકા
નામ નહી. બલ્કે અલ્લાહ તઆવાસે ડરનેવાલા વો હે જે હર ઉસ ચીઝકો છોડ
દે. જીસપર અલ્લાહકી તરફસે અજબકા ખતરાહો.

અબુંઅલી દકકાક (૨.અ.) ફરમાતે હે કે અબુબકકબિનફવાક બિમારથે. મેં
ઉન્કી ઈયાદત કો ગયા. મુઝે દેખકર ઉન્કી આખોંમે આસું ભર આયે. મેંને
કહા ગભરાઈયે નહી. અલ્લાહ તઆવા આપકો શિક્ષા ઔર આફિયત દેગે. વો
ફરમાનેલગે કયા ? તુમ યે સમજે કે મેં મૌતકે ખૌફસે રોતા હું બાત યે નહી મુઝે
મૌતકેબાદ કા ખૌફ હે કે વહાં કોઈ અજબ નહો.

(કરતબી) (મઆરિકુલકુર્આન-૨/૨૪૪)

ખુદાકા રહમો કરમ :-

સહી બુખારી ઔર મસ્નદે અહમદમેં હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને
ફરમાયા કે તુમહારા “રબ્બેકરીમ” રહીમ હે. જે શખ્સ કીસીનેક કામકા સિર્ફ
ઈરાદા કરે. ઉસ્કેલીયે એકનેકી લીખલી જાતી હે. ચાહે અમલ કરનેકી નોબતભી
ન આયે. ફીર જબવો ઈસ નેક કામકો કરવે તો દસ નેકીયાં ઉસ્કે આમાલનામેં
મેં લીખદી જાતી હે. ઔર જે શખ્સ કીસી ગુનાહકા ઈરાદા કરે ઔર ઉસ પર
અમલ ન કરે તો ઉસ્કે લીયે ભી એક નેકી લીખદી જાતી હે. ઔર ગુનાહકા
અમલભી કરવે તો એક ગુનાહ લીખ દીયા જાતા હે. યા ઉસ્કો ભી મીટા દીયા
જાતા હે. ઈસ માફી ઔર કરમકે હોતે હુએ અલ્લાહકે દરબારમેં વહી શખ્સ
હવાક હો સકતા હે. જીસ્ને હવાક હોને હી કી ઠાન રખી હો. (ઈબ્નેકસીર)

(મઆરિકુલકુર્આન-૩/૫૦૪)

જુઠી હોશિયારી :-

લતીફા હે કે એક દેહાતી આદમીને રોઝા રખા. દોપહરતક ઉસ્કો ખ્યાસ લગ ગઈ. જબ ખ્યાસને ઝયાદા સતાયા તો ઉસ્ને ચાહા કે છુપકર પાની પીયે. વો રોઝાના નદીપર નહાનેકે લીયે જાયા કરતા થા. ઉસ્ને સોચા કે છુપકર પાની પીનેકી સબસે બેહતર જગા નદી હે.

વો નહાને કે લીયે નદીકી તરફ ગયા ડુબકી લગાકર જલ્દી જલ્દી પાની પીને લગા એન ઉસીવકત એક કાટેદાર મછલી ઉસ્કે મુંહમેં દાખીલ હો ગઈ. મછલીકા કાટા ઉસ્કે હલકમેં ફસ ગયા. વો ચિદ્દાતા હુઆ નદીસે બાહરનીકલા ઉસ્કી હોશિયારી ઉસ્કે લીયે ઉલ્ટી પડી. લોગોને ઓર ઝયાદા જાનવીયા કે ઉસ્ને નદીમેં ડુબકી લગાકર પાની પીયા હે. હલકમેં કાટે ફસનેકી મુસીબત ઈસ્કે અલાવાથી.

દુનિયામેં અકસર લોગ ઈસ કીસમકી જુઠી હોશિયારીમેં મુબતલા રેહતે હે વો એક ગલત મકસદ હાસિલ કરને કે લીયે હોશિયારી કા જલ બીછાતે હે. મગર ખુદાકા કાનુન ઉસ્કે સારે તાનેબાને બિખેર દેતા હે. ઉસવકતતો અપને આપકો ઈસ હાલતમેં પાતે હે કે ઉન્કા અસલ મકસદભી હાસિલ નહી હોતા ઓર બદનામીકી વબાલ અલગહોતી હે. જે ઉન્કો હંમેશા કે લીયે બદનામ કરકે રખ દેતી હે.

આદમીકો ચાહીયે કે વો હકીકતપસંદ બને, વો જે કુછ હાસિલ કરેવો જઈઝ હદોમેં રેહકર હાસિલ કરે. નાજઈઝ હદોમેં દાખિલ હોકર અપના મકસદ હાસિલ કરનેકી કોશીષ કભી નકરે.

જેલોગ જહીરમેં દીનકા હુલ્યા (દીખલાવા) બનાતે હે. ઓર ઉસ્કે પદેમેં દુનિયાદારીકે મકસદ કો હાસિલ કરનેકી કોશીષ કરતે હે. ઉન્કી મિસાલ મજકુરા દેહાતી જૈસી હે. ઉન્કે ઈસ ખેલકા હાલ થકીનન ખુલ કર રહેગા. અગર દુનિયામેં નખુલાતો આખિરતમેં તો બહરહાલ ઉસ્કો ખુલના હે. ઓર આખિરતમેં ખુલના બેશક દુનિયાકે ખુલનેસે ઝયાદા સખ્ત હે.

આદમીકો ચાહીયે કે વો અપને મામલેકો હમેશા સાફરખે. કભી અપને ઝમીર કે ખિલાફ કોઈ ઈકદામ ન કરે. વો અપને આપકો અપની હદ કે અંદર બાકી રખે. હદસે ઝયાદા આગે બઢનેસે બચતા રહે. ખુદાને ઉસ્કો જઈઝ તોરપર જે દીયા હે. ઉસપર કનાઅત (સંતોષ) કરતા હુઆ જીંદગી ગુજરે જે શખ્સ એસા કરેગા વો દુનિયામેં ભી કામ્યાબ રહેગા ઓર આખિરતમેંભી કામ્યાબ રહેગા.

(અલરિસાલા -૯/૯૮)

નેક અમલ પર નાઝ નહી કરના ચાહીયે :-

હકીકત પસંદ મોમિનકા કામ યે હૈ કે વો કિત્નાહી બડા નેક કામ ઔર કિત્નીહી કોશીષ અદ્દાહકી રાહમેં કર રહા હો. ઉસ્કો યે હક નહી કે વો અપને અમલપર નાઝ ઔર ફૂખ કરે. કયુંકે હકીકતમેં ઉસ્કા અમલભી અદ્દાહતઆવા કે ફલ્હો કરમકા નતીજ હે. ઉસ્કે બગૈર કોઈનેક અમલ હો નહી સકતા.

હદીસમેં હૈ કે :-

“અગર અદ્દાહકા ફલ્હોકરમ નહોતો ન હમેં સીધે રાસ્તેકી હિદાયત મીલતી ઔર ન હમસે ઝકાત ઔર નમાઝ અદા હો સકતી ”

ઉસ્કે અવાવા ઈન્સાન જે નેક અમલ કરતા હૈ ચાહે વો કિત્નાહી દુરસ્ત કરકે કરે. લેકીન “માલિકુલમુલ્ક” કી શાને જલાલીકે મુતાબિક કરવેના ઉસ્કે બસમેં નહી. ઈસલીયે કે હકઅદા કરનેમેં કોતાહી હોના લાઝમી હૈ. લેહાજા હાલતે અમલમેં ભી ઈસ્તિગફાર કી જરૂરત હૈ.

ઉસ્કે સાથ યે ભી હૈ કે જે નેકઅમલ વો ઈસવકત કર રહા હૈ. આગે ચલકર ભી ઉસે ઉસ્કી તોફીક હોગી યા નહી ઉસ્કા ઈત્મિનાન નહી હો સકતા ઈસલીયે મૌજુદા અમલ મેં કોતાહી પર નદામત (શરમીદગી) ઔર આઈન્દાકે લીએ ઉસ પર કાઈમ રેહનેકી દુઆ મોમિનકા વજીફ હોના ચાહીયે.

(મઆરિફુલ્કુઆન-૨-૨૦૧/૨૩)

આખિરત મેં મેહઝમી :-

દેહાતકા એક લડકા શેહરમેં આયા. ચલતે હુએ વો એક સ્કુલકી ઈમારતકે સામનેસે ગુજરા. યે સ્કુલકે જરન કા દીન થા. સેંકડોં લડકે એક ખીડકીકે સામને લાઈન લગાએ હુએ ખડે થે. દેહાતી લડકેને કરીબ જાકર દેખા તો માલુમ હુવાકે ઈસ ખીડકીપર મિઠાઈ તકસીમ હો રહી હે. ઔર હર એક ઉસ્કો લેકર બાહર આ રહા હે. દેહાતી લડકા ભી લાઈનમેં શામીલ હોકર ખડા હોગયા. વો લાઈનકે સાથ આગે બઢતા રહા. વો સમજતા થા કે જબમેરી બારી આયેગી તો મિઠાઈ કા પેકેટ ઈસીતરહ મેરે હાથ મે ભી હોગા. જીસતરહ વો દુસરોં કે હાથમેં દીખાઈ દે રહા હૈ.

લાઈન આગે બઢતી રહી યહાં તકકે દેહાતી લડકા ખીડકી કે સામને પહુંચ ગયા ઉસ્ને ખુશખુશ અપના હાથ ખીડકીકી તરફ બઢાયા. ઈત્નેમેં ખીડકી કે પીછે સે આવાઝ આઈ તુમ્હારા “આઈડેન્ટી કાર્ડ” ! લડકે કે પાસ કોઈ કાર્ડ નહી થા વો કાર્ડ પેશ ન કર સકા. યુનાચેં વો ખીડકીસે હટા દીયા ગયા. અબ

લડકે કો માલુમ હુવાકે યે મિઠાઈ ઉન લોગોંકો તકસીમ હો રહી થી જે સાલ ભર સ્કુલ કે તાલીબેઈલ્મ થે ન કે કીસી ઐસે શખ્સ કે લીયે જે અચાનક કહીસે આકર ખીડકીપર ખડા હો ગયા હો.

ઐસાહી કુછ મામલા આખિરતમેં પેશઆનેવાલા હે. આખિરત કા દીન ખુદાઈ ફેસલેકા દીન હે. ઉસદીન સારેલોગ ખુદાકે યહાં જમા કિયે જાયેગે. વહાં લોગોકો ઈનામ તકસીમ હો રહે હોગે. મગર પાનેવાલે સિફ વો લોગ હોગે જીન્હોને ઉસદીન કે આનેસે પહેલે પાનેકા હક પૈદા કિયા હો જે અપના કાર્ડ લેકર વહાં હાજર હુએ હો.

વો વકત આનેવાલા હે. જબકીસી આંખોંકે લીયે સબસે ઝયાદા પુરકેફ મંજર યે હોગા કે વો અપને રબકો દેખે, કીસી હાથકે લીયે સબસે ઝયાદા લજીજ તજુરબાયે હોગા કે વો અપને રબકો છુએ, કીસી સરકેલીયે સબસે જયાદા ઈઝઝત ઔર ફખ્રકી બાત યે હોગી કે વો ઈસ્કો રબ્બુલ આલમીન કે આગે ઝુકા દે. મગર યે સબકુછ સિફ ઉન લોગોંકે લીયે હોગા જીન્હોને ઉસ દીનકે આનેસે પહેલે અપનેકો ખુદાકી નજરે ઈનાયતકા મુસ્તહીક સાબિત કિયા હો. બાકી લોગોંકે લીયે ઉન્કી ગફલત ઉન્કે ઔર ખુદાકે દરમ્યાન હાઈલ હો જાયેગી વો ખુદાકી દુનિયામેં પહોંચકરભી ખુદાકો નહી દેખેંગે. વો પાનેવાલે દીન મેં ભી અપને લીયે કુછ પાનેસે મેહરૂમ રહેંગે.

સબર:-

સબરકા અસ્વી તરજુમા અપને નફસોકો રોકને ઔર ઉસપર કાબુ પાનેકે હે. કુઆનિમજીદ ઔર હદીસ કી ઝબાનમેં સબર કે તીન શોઅબે હે.

(૧) અપને નફસકો હરામ ઔર ના જાઈઝ ચીઝોંસે રોકના.

(૨) ઈતાઅત ઔર પાબંદી પર અપને કો મજબુર કરના.

(૩) મુસીબતોં ઔર આફતોં પર સબર કરના યાની જે મુસીબત આયે ઉસ્કો અદ્લાહતઆલાકી તરફસે સમજના ઔર ઉસ પર સવાબકી ઉમ્મીદ રખના.

યે તીનોં શોઅબે સબરકે ફરાઈઝમેં દાખિલ હે. હર મુસલમાન પર યે બાત જરૂરી હે કે વો તીનોં તરહકી સબરકા પાબંદહો. અવામકે નજદીક સિફ તીસરે શોઅબેકો સબર કહા જતા હે. બાકી દો શોઅબે જે સબરકી અસલ ઔર બુનિયાદ હે. આમતૌરપર ઉન્કો સબરમેં દાખિલ નહી સમજતે.

કુઆનિમજીદ ઔર હદીસમેં “સાબેરીન” ઉન્હી લોગોંકા લકબ હે. જે તીનોં તરહ કી સબરમેં સાબિત કદમ હો. રિવાયત મેં આતા હે કે કયામતકેદીન

મેદાનેહશરમે: નિદા દીજયેગી. “સાબેરીન” કહાં હે ? તો વો લોગ જે તીનોં તરહકે સબરપર કાર્મ રેહકર જીંદગીસે ગુજરે હે વો ખડે હો જયેગે. ઔર ઉન્કો બગૈર હિસાબકે જન્મતમેં દાખિલ હોનેકી ઈજાઝત દેદી જયેગી.
(મઆરિફુલકુર્આન-૧/૩૩૮)

સબર કે લીયે હિમ્મત યાહીયે :-

એક મરતબા હઝરત ઝૂનેદ બગદાદી (ર.અ.) બાજરસે ગુજર રહે થે કે એક પેહલવાન ગુસ્સેકી વજહસે સુર્ખ હો રહાયા. ઔર મુંહસે જંઘ નિકલરહે થે. ઔર બકવાસ કર રહા થા. હઝરતને ગુસ્સેકા સબબ પુછા. પેહલવાનને ખુદતો ઉસ્કાકુછ જવાબનહી દીયા. ઉસ્કે શાર્ગિદને કહા કે એક નવજુવાનને ઉસ્તાદકો ગાલીદી. ઔર ભાગ ગયા. અગર ન ભાગતા તો મેં ઔર ઉસ્તાદ ઉસ્કીચટની બનાદેતે. હઝરત ઝૂનેદ (ર.અ.) ને ફરમાયા મિયા ! તુમકેસે પેહલવાનહો કે વરજીશ કરતે વકત બડેબડે પત્થર ઉઠાતેહો ઔર ઉફતક નહી કરતે. લેકીન તોલાભર ઝબાનસે નિકલીહુઈ ખસખાસકે બરાબર વજન રખનેવાલી એક ગાલી કા વજન નહી ઉઠાં સકતે થે ખાત પેહલવાન કે દીલકોલગી ઔર હંસપડા .

નેકી ઔર દુઆ :-

હઝરત અબુજર ગિફારી (રદી.) ફરમાતે હે નેકી કે સાથ ઈત્નીદુઆ કાફી હે. જીત્ના નમક ખાનેકે લીયે કાફી હે. હઝરત વહબબિન મુનબ્બહ (ર.અ.)કા કૌલ હે. જે શખ્સ નેક અમલકે બગૈર દુઆ કરતા હે. વો બગૈર કમાનકે તીર ચલાને વાલેકે માનિન્દ હે.

હઝરત અબુનજીહ (ર.અ.) ફરમાતે હે કે અગર મોમિન નાફરમાની ન કરે ફીર અદ્દાહતઆલા પર કસમ રખે કે ઈસ્કે લીયે પહાડ કો ટાલ દે તો અદ્દાહતઆલા જરૂર ટાલ દેગા.

(અલ-ઝોહદોવરકાઈક-૧૦૯)

માલ, અયાલ(બાલ બચ્ચે) ઔર આમાલ :-

એકબાર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને કીસી શખ્સકો નિહાયત અહમ કહાની સુનાઈ ફરમાયા. એક શખ્સકેતીન દોસ્ત થે. થે સખ્ત બિમાર પડા. ઔર

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

મરનેકે કરીબ પહોંચાતો અપને એક દોસ્તકો પુછા દોસ્ત ! ઈસ મુશ્કીલ વકતમેં તુમ મેરી કયા મદદ કર સકતે હો ? દોસ્તને બે બસી સે અર્ઝ કિયા જનાબ આપ અચ્છીતરહ જનતે હૈ કે મૈને હંમેશા આપકા હરબુરે વકતમેં સાથ દીયા હૈ. ઔર ઉમ્મર ખિદમત કરતા રહા હું. લેકીન અફસોસ ! કે મૌત કા મેરે પાસ કોઈ ઈલાજ નહી.

ઉસ શખ્સને અપને દુસરે દોસ્તકો તલબ કિયા ઔર ઉસસે મદદ તલબકી દુસરે દોસ્તને બે બસીસે અર્ઝ કિયા કે ઈસ મુશ્કીલ વકતમેં મૈં ઈત્નીમદદ કર સકતા હું કે અગર ખુદા નખ્વાસ્તા આપ ઈન્તિકાલ કર જાયે તો આપકો નેહલા ઘુલાકર આપકો કફન પહેના દુંગા. ઔર ખુશબુમેં બસાકર કીસી ઉમ્દા કબ્રમેં દફન કર દુંગા.

ઉસ શખ્સને તીસરે દોસ્તસે પુછા બોલો ! તુમ મેરા કહાં તક સાથ દેસકતે હો ? ઉસ્ને જવાબ દીયા જનાબ ! આપ બિલકુલ ફિક્ક ન કરે. મૈં મોતકે બાદભી આપકા સાથ દુગાં. કબ્રમેં આપકે સાથ ઉતરુંગા. ઔર જબ આપ કયામતકેદીન કબ્રસે નિકલેગેં ઉસવકતભી મેં આપકે સાથ હી રહુંગા.

યે કિસ્સા સુનાને કે બાદ આપ (સ.અ.વ.) ને પુછા કયા તુમ જનતે હો યે દોસ્ત કૌન હૈ ? સુનનેવાલોને કહા અછાહ ઔર ઉસ્કે રસુલ (સ.અ.વ.) બહેતર જનતે હૈ.

આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ! પહેલેદોસ્ત કા નામ “માલ” દુસરેકા અયાલ (બાલબચે) ઔર તીસરેકા “આમાલ” હૈ. (મેહમાનેહરમ-૯૮/૪૪૬)

જુલ્મ અપના મઝા ચખાકર રેહતા હૈ :-

અછાહતઆલાને જુલ્મ કરનેકો હરામ કરાર દીયા હૈ. યહાં તક કેહ દીયા ગયા હૈ કે હુકુમત શિક્ક કે સાથ કાઈમ રેહ સકતી હૈ. લેકીન જુલ્મ કે સાથ કાઈમ નહી રેહ સકતી. જુલ્મકા નતીજ જરૂર નિકલેગા વો હુકુમતે જીન્કા દુનિયામેં ડંકા બજ રહા થા. મગરીબસે મશરીક તક જીન્કા તોતી બોલતા થા. ઉન્કા ચિરાગ ગુલ હો ગયા.

અછાહતઆલાકા યે કાનુન હૈ કે જુલ્મ ચાહે આદમી કરે યા હુકુમત કરે જુલ્મ મેં યે ખાસીયત હૈ કે વો જલ્લીમ કો જલાકર રાખ કર દેગી. વો જલ્લીમ કો પછાડ દેગી. હમ લોગ યે દેખતે હૈ કે સિયાસી ચાલાકી મકરો ફરેબ, તોડ જોડ, દગાબાઝી, સે લોંગ ઈકતેદાર (સત્તા) હાસિલ કરલેતે હૈ. કુઆન મજીદ સાફ કેહતા હૈ કે

وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ (پ ۲۶-۸ع)

અદ્વાલતઆવા યે ફરમાતે હે કે ઈઝઝત ઓર દોલત મેં દેતા હું. લેકીન ઈસસે દીલ ન લગાના તમામ પયંગમ્બરોને આમાલ કી ખાસિયત ઓર નતીજે કો બયાન ક્રિયા હે. હદીસ મેં આતા હે કે

الصُّلْحُ بَيْنِي وَالْكَتِبُ بَيْنَكُم

સચ્ચાઈ નજાત દેતી હે. ઓર જુઠા હવાક કરતા હે. હમ આપકો કેહતે હે કે ફલા આદમી સચ્ચા હે. લેકીન તરક્કીસે મેહરૂમ ઓર ફલા આદમી જુઠા હે. મક્કાર હે. ઓર ઉસે તરક્કી હો રહી હે. લેકીન સબ હમારી નજરોંકા ફુતુર હે ઓર હમારી ના સમજી કા નતીજ હે. (અવ જમીઅત વીકલી)

જુલ્મ કા અંજામ :-

તમામ મજહબ અગર કીસી બાતપર મુતફીક હે. તો ઈસ પર હે કે “જુલ્મ બહોત બુરી ચીઝ હે” ઓર જુલ્મ ખાલીકે કાઈનાત કો નારાજ કરનેવાલી ચીઝ હે. ઓર ઉસ્કી તરફસે જુલ્મ કરનેવાલોં પર એસી એસી સજાએ, આફતેં, ઓર મુસીબતેં આતી હે. જીન્કા પહેલેસે ખ્યાલ ભી નહી કીયા જ સકતા. ઓર ઉન્કે સોચનેસે હી રોંગટે ખરે હો જાતે હે. મેં કેહના નહી ચાહતા. ઈસી મુલ્ક કા રેહનેવાલા હું. મેરી જીદંગી ઈસી મુલ્ક સે વા બસ્તા હે. મગર કેહતા હું કે જુલ્મ કરનેવાલોં પર ખુદા કી તરફસે આફતેં આતી હે. ઝલઝલેં આતે હે. બીજલીયાં ગીરતી હે. ગીરાની (મોંઘવારી) બઢતી હે. કહતસાલી (દુષ્કાળ) આતી હે. ચીઝેં નાયાબ (ગાયબ) હો જાતી હે. બિમારીયાં ભી આમ હો જાતી હે. ઓર આગે મુજસે ન કેહલવાયે.

મેં કેહ રહા હું કે સબસે ઝયાદા ડરને કી જો ચીઝ જો હે વો જુલ્મ હે. દુનિયાકે સારે મજહબ સારે કલ્ચર (સંસ્કૃતિ) તમામ સુફી સંત ઈસ બાત પર મુતફીક હે. કે ઈન્સાન સબસે ઝયાદા કીમતી ચીઝ હે. ઓર હર મજહબ કા ઈન્સાન, હર શેહરકા ઈન્સાન, મુફીદ હો યા ગેરમુફીદ, વો ખુદાકી સનઅત (કારીગરી) હે. ઓર ખુદાકી રહમતકા મજહર હે. ઓર તમામ મખ્લુક અદ્વાલકા કુંમ્બા હે. ઝિનપર જુલ્મ કરનેવાલા કોઈ, ઈન્સાન, કૌમ ઓર સલ્તનત ઝયાદા કાઈમ નહી રેહ સકતી. (અવ જમીઅત વીકલી)

મુલ્ક ખુદકુશી કી રાહપર :-

આજકલ યે બાત દેખનેમેં આતી હે કે યે મુલ્ક તેજી કે સાથ અખ્લાકી ગીરાવટ કી વજહ સે ઈજતેમાઈ તૌરપર ખુદકુશી કી તરફ જ રહા હે. અખ્લાક બેદદીસે પાયમાલ કીયે જ રહે હે. ખુદગર્જ બલ્કે ખુદ પરસ્તસીકા દીવાનાપન

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

(ઉનલોગોંકો છોડકર જીનપર મજહબ ઓર અખ્વાક કા રંગ ચઢા હુઆ હે.) સબપર સવાર હે.

ઈન્સાનકી જાન-માલ ઈજઝત-આબરૂ કા એહતરામ તેજીકે સાથ રૂખ્સત હો રહા હે. અપને મામુલી ઓર ઘટીયા ફાઈદે કે લીએ ઈજતેમાઈ ઓર મુલ્કી ફાઈદોંકો આસાનીસે કુબાન કરદીયા જતા હે. કામચોરી, બે પરવાઈ, લાંચ રિશ્વત, ચોરબાજરી, જખીરાઅંદોજ, (સંગ્રહખોરી) બદતમીઝી, યે સબ ઈસી દરખતકે ફલ હે. ઓર ઉન્હોંને પુરી જીંદગીકો અઝાબ બના દીયા. ઓર ઉન્હી વજહસે મુલ્ક કે આઝાદી સે ફાયદા ઉઢાનેકા મઝાનહી રહા.

(અવજમીયતવીકલી)

અસલ મામલા દીલકા હૈ.:-

કુછ ઈન્સાનકી ફિત્તત કુછ (પ્રકૃતિ) એસી હો ગઈ હે કે ઈસ્કી ખ્યાસ શરબતસે નહીં બુજતી. દૂધસેનહી બુજતી. (જીસ્કો અદ્લાહતઆવાને ખુબ કહા હે (૧૦૯-૧૧૬) **لَيْسَ خَالِصًا سَائِرِينَ** ઉસ્કી ખ્યાસ ઈંડેમીઠે પાનીસે નહીં બુજતી (જીસ્કો કુઆન (૨૧૮-૨૧૯) **كَفَرًا** કેહતા હે) ઉસ્કી ખ્યાસ દજલા ઓર ફોરાતકે (ઈરાક કા દરીયા) પાનીસેનહી બુજતી. બલ્કે ઉસ્કી ખ્યાસ “ઈન્સાનકે ખુનસે” બુજતી હે. એસી હાલતમેં અગર યે ઈન્સાન ચાંદ તક પહોંચને ઓર વહાંકી આબોહવા ઓર વહાંકી સત્હ (ઉંચી જમીન) મેં કામ્યાબ હોને કે લીયે અપની તમામ તાકત ખર્ચ કર રહા હે ઓર અગર યે ચાંદ, સિતારે, ઓર દુસરે બડે સિતારે જમીન પર ઉતર આયે. ઈન્સાનકે કદમોં કે નીચે આજયે. ઓર યે સારી દુનિયા જત્રતકા નમુના બનાદી જયે. લેકીન ઈન્સાનકે દીલકી ખેતી ખરાબ રહે ઓર ઈસ્સેખેર (ભલાઈ) પેદા કરનેકી સલાહિયત જતી રહી તો યાદ રખો ! ઈન્સાનકી તકદીરમેં તબાહી હી તબાહી લીખી હુઈ હે. ઉસ્કી હાલત કબી સુધર નહીં સકતી ઓર યે દુનિયા ઈન્સાનોકે હાથોં ફીર જહઝમ કદા બન જયેગી.

તામીરેહયાત-૧૦/૬/૨૦૦૦

ગુનાહ ઓર તોબા :-

હઝરત કતાદહ (રદી.) ને નકલ ક્રિયા હે કે સહાબાકિરામ (રદી.) ઈસપર મુતક્રિક યે કે “બંદાજે ગુનાહ કરતા હે ચાહે જાન બુઝકર યા બગેર ઈરાદે કે બહર હાલ વો જહાલત હે”

ઈમામે તફસીર મુજહિદ (ર.અ.) ને ફરમાયા “જે શખ્સ કીસી કામમેં અદ્લાહતઆવાકી નાફરમાની કર રહા હે. વો યે કામ કરતે હુએ જહીલ હી

હે. અગર ચે સુરતમેં બડા આલિમ ઓર બાખબર હો. (ઈબ્નેકસીર)

ઓર અબું હયાન ને તફસીર બહરે મુહીત મેં ફરમાયા કે ચે એસાહી હેજૈસે હદીસમેં ઈર્શાદ હૈ. યાની “ઝિનાકરનેવાલા મોમિનહોનેકી હાલતમેં ઝિના નહીકરતા” મુરાદચે હૈ કે જીસવકત વો ઈસ બુરે ફેલમેં મુબ્તલા હોતા હૈ. ઉસ વકત વો ઈમાની તકાજે સે દુર જ પડતા હૈ.

ઈસીવીચે હઝરત ઈકરીમા (રદી.) ને ફરમાયા કે દુનયાકે વો સારેકામ જો અછાહતઆલાકી ફરમાબરદારી ઓર ઈતાઅતસે ખારિજ (બાહર) હો સબકે સબ જહાલત હૈ.

ઉસ્કી વજહ જહીર હૈ કે અછાહતઆલાકી નાફરમાની કરનેવાલા થોડી દેરકી વજજત કો હમેંશા બાકી રેહનેવાલી વજજતપર તરજીહ દેરહા હૈ. ઓર થોડી દેરકી વજજતકે બદલેમેં હમેંશા હમેંશા કે સખ્ત અઝાબ ખરીદે વો અકલમંદ નહી કહા જતા. ઉસ્કો હર શખ્સ જહીલ કહેગા. અગર ચે વો બુરેકામકો જાનતા હો ઓર ઉસ્કો છોડને કા ઈરાદાભી કર રહા હો.

ખુલાસાચે હૈ કે ઈન્સાન ગુનાહ કો જાન બુજકર કરે યા ખતાસે કરે. દાનોં હાલાતોમેં ગુનાહ જહાલતહી સે હોતા હૈ. ઈસવીચે તમામ સહાબા (રદી.) ઓર તાબીઈન ઓર તમામ ઉમ્મતકા ઈસપર ઈજમાઅ હૈ. કે જો શખ્સ જાનબુજકર કીસી ગુનાહ કો કરે ઉસ્કી ભી તૌબા કુબુલ હોતી હૈ.

(બહરેમુહીત)

“હદીસમેં હૈ કે અછાહતઆલા અપને બંદેકી તૌબા ઉસ વકતતક કુબુલ ફરમાતે હૈ જબતક મૌત ઓર સકરાત કા ગરગરા તારી નહો જાયે”

હુઝુર (સ. અ. વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જો મોમિનબંદા મૌતસેએક મહીના પહેલે અપને ગુનાહોસે તૌબા કરે. યા એકદીન યા એક ઘડી પહેલે તૌબા કરે તો અછાહતઆલા ઉસ્કી તૌબા કુબુલ ફરમાયેગેં શર્ત ચે હૈ કે ઈખ્લાસકે સાથ સચ્ચીતૌબા કી ગઈહો. (ઈબ્નેકસીર)

મૌતસે પહેલે જો તૌબા કરવીજાયે વો કુબુલહોગી. અલબત્તા મૌતકે ગરગરે કે વકત કુબુલનહી.

ઉસ્કા ખુલાસા મૌલાના થાનવી (ર. હ.) ને બયાનુલ કુઆન મેં ચે ફરમાયા કે મૌતકે કરીબ દો હાલતેં પેશ આતી હૈ. એક નાઉમ્મીદી કે ઈન્સાન હર દવા ઓર તદબીરસે આજીઝ હોકર ચે સમજલેકે અબ મૌત આને વાલી હૈ.

દુસરી હાલત ઉસ્કેબાદ કી હૈ. જબકે સકરાત શુરૂ હો જાયે ઓર ગરગરેકા વકત આજાયે.

પહેલી હાલતમેં તૌબાકુબુલ હોતી હૈ. મગર દુસરી હાલતમેં તૌબા મકબુલ

નહી જબકે ફરિશ્તે ઔર આવમે આખિરત કી ચીઝે ઈન્સાનકે સામને આ જાયે. જૈસે ફીરઔન ઔર આવેફિરઔનને ગરક (ડૂબતે) હોતે વકત પુકારાકે હમ રબ્બે મુસા વ હારૂન પર ઈમાનવાતે હૈ. તો ઉન્કોજવાબ મીલાકે કયા અબઈમાન લાતે હો ? જબ ઈમાન લાનેકા વકત ગુજર ચુકા.

ઉનલોગોંકી ભી તૌબા કુબુલ નહી જીન્કો કુફ્રકી હાલતમેં મૌત આગઈ. ઔર ઐન રૂહ નિકલતેવકત ઈમાનકા ઈક્રારકિયા તો યે ઈક્રાર ઔર ઈમાન બે વકત ઔર બેકાર હૈ. ઉન્કેલીયે અઝાબતેયાર કરલીયા ગયા હૈ.

તૌબાકી હકીકત :-

ઈમામગિઝાલી (ર.અ.) ને અહયાઉલઉલુમમેં ગુનાહોંપર પેશકદમીકે તીન દર્જે બયાન ફરમાયે હૈ.

(૧) કભીકીસી ગુનાહકો કિયા નહો. (યેતો ફરિશ્તોંકી ખુસુસિયત હૈ) યા અંબિયા (અ.વ.) કી.

(૨) ગુનાહોં પર કદમ બઢાયે ફીર ઉનપર ઈસરાર (હઠ) જારી રહે. કભી ઉનપર નદામત ઔર ઉન્હે છોડનેકા ખ્યાલ ન આવે. યે દર્જ શૈતાન કા હૈ.

(૩) ઈન્સાનોંકા હૈ કે ગુનાહ હો જાયેતો ફૌરન ઉસપર નદામત (શરમીંદગી) ઔર આઈન્દા ઉસ્કો છોડનેકા પક્કાઈરાદા હો.

ઉસસે માલુમહુવાકે ગુનાહ હો જાને કે બાદ તૌબા ન કરના યે ખાલિસ શૈતાનોંકા કામ હૈ. ઈસલીયે ઈજમાએ ઉમ્મતસે તૌબા કરના ફર્જ હૈ. કુર્આનમજીદમેં ઈશાદ હૈ.

અય ઈમાનવાલો અદ્દાહસે તૌબા કરો, સચ્ચીતૌબા, તો કુછ ઉજબ (હેરતકીબાત) નહી કે અદ્દાહતઆવા તુમ્હારે ગુનાહોંકા કફ્ફારા કરદે. ઔર તુમ્હે ઐસી જન્નતોમે દાખિલ કરદે જીન્કે નીચે નેહરે બેહતી હૈ.

(પારા-૨૮ રૂકુઅ ૨૦)

કરીમોં કે કરીમ ઔર રહીમો કે રહીમ કી બારગાહે રહમતકી શાન દેખીયે કે ઈન્સાન સારી ઉમ્મ ઉસીકી નાફરમાનીમેં મુબતલા રહે. મગર મૌતસે પહેલે સચ્ચે દીલસે તૌબા કરવે તો સિફ્ યહીનહીકે ઈસ્કા કુસુર માફ કરદીયા જાયે બલ્કે ઉસ્કો અપને મેહબુબ બંદોમેં દાખિલ કરકે જન્નતકા વારિસ બના દીયા જાતા હૈ.

હદીસમેં રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈશાદ હૈ.

ગુનાહોંસે તૌબાકરનેવાલા અદ્દાહકા મેહબુબ હૈ. ઔર જીસ્ને તૌબા કરલી વો ઐસા હો ગયા કે ગોયા ઉસ્ને ગુનાહ કિયાહી નથા.

બાઝ રિવાયતોમે હે કે જબ બંદાગુનાહસે તૌબા કરે ઓર વો અદ્લાહકે નજદીક મકબુલ હો જયેતો સિફ યહીનહી કે ઉસ્કી પકડ નહોબલ્કે ફરિશતો કે લીખે હુએ નામાએઆમાલ સે ભી મીટા દીયા જતા હૈ.તાકે ઉસ્કી રૂસ્વાઈ નહો.અલબત્તા યે જરૂરી હૈ કે તૌબા સચ્ચી ઓર પકડીહો.જીસ્કેતીન રૂકુન હૈ.

(૧) અપને કિયેપર નદામત ઓર શરમહો હદીસમેં હૈ.

“તૌબા નામહી નદામત કા હૈ”

أَتَمَّا التَّوْبَةُ نَدَمٌ

(૨) યે હૈ કે જીસ ગુનાહકો કિયા હૈ ઉસ્કો ફીરન છોડ દે.ઓર આઈન્દાભી ઉસસે પરહેજ કરનેકા પક્કાઈરાદા કરે.

(૩) યે હૈ કે જો ગુનાહ કીયા હૈ ઉસ્કા જીન્ના તદારૂક (સુધાર) ઉસ્કે કબ્જેમેહો ઉસ્કોપુરા કરે.મિસાલ કે તૌરપર નમાઝ,રોઝા,કઝા, હુઆ હોતો ઉસ્કી કઝા કરો.કઝા નમાઝ ઓર રોઝોંકી સહી ગીનતી યાદનહોતો ગોરફિકરેસે કામલેકર અંદાઝ તય કરે.ફીર ઉન્કે કઝા કરનેકા પુરા એહતેમામ કરે.એક હી વકતમેં નહી કર સકતા તો હર નમાઝકે સાથ એક એક નમાઝ કઝાએઉમ્મી કી પઢવીયા કરે.એસેહી અલગ અલગ અવકાતમેં રોઝોં કી કઝા કા એહતિમામ કરે. ઝકાત અદા નહી કી તો ગુજસ્તા ઝમાનેકી ઝકાત ભી એક સાથ યા થોડી થોડી અદા કરે.કીસી ઈન્સાનકા હક લે લીયા હૈ.તો ઉસ્કો વાપસ કરે.કીસીકો તકલીફ પહોંચાઈ હૈ તો ઉસસે માફીતલબ કરે.

લેકીન અગર અપને કીયે પર નદામત તો હો મગર આઈન્દા કે લીયે ઈસગુનાહકો ન છોડે તો યે તૌબા નહી હૈ.ચાહે હજર મરતબા ઝબાનસે તૌબા તૌબા કરે.

જબકીસી ઈન્સાનને ઉપર લીખીહુઈ તફસીલકે મુતાબિક તૌબાકરવી તો વો હર તરહ કા ગુનાહ કર ચુકનેકે બાવજુદભી અદ્લાહકા મેહબુબ બંદા બન ગયા.

અગર બશરી તકાજેસે ફીર ઈસસે ગુનાહ હો ગયાતો ફીર ફીરન તૌબાકી તજદીદ (નયેસીરેસે) કરે.બારગાહે ખુદાવંદેકરીમ સે હરદફા તૌબા કુબુલ હો નેકી ઉમ્મીદ રખે.

(મઆરિફુલકુર્આન - ૨/૩૪૨)

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ (૧૨-૧૬) .

યાની “ નેક કામ મિટા દેતે હે બુરે કામોંકો”

મુફત્તિસરીન હઝરાત ને ફરમાયા કે નેક કામસે તમામનેક કામ મુરાદ હૈ. જીન્મેં નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, સદકા, અચ્છે અખ્લાક, અચ્છે મામલાત વગેરહ

સબ શામિલ હે. મગર નમાઝકો ઈનસબમેં અવ્વલિયત હાસિલ હે.

ઈસીતરહ ગુનાહોંકા લફઝ તમામ બુરેંકામોંકા શામિલ હે. ચાહે વો કબીરા ગુનાહ હો યા સગીરા લેકીન કુઅનિમજીદ કી એક દુસરી આયત ઓર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કે ઈર્શાદાત ને ઉસ્કો ગુનાહે સગીરા કે સાથ ખાસ કિયા હે. મતલબ યે કે નેક કામોં મેં નમાઝ સબસે અફઝલ હે. વો સગીરા ગુનાહોં કો મીટા દેતી હે.

કુઅનિમજીદમેં હે. (૧૬-૦૫) **إِنْ تَحْتَبُوا كِبَارَ مَا تَنْهَوْنَ عَنْهُ تُكْفِرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ**

યાની અગરતુમ બડે ગુનાહોંસે બચતે રહો તો હમ તુમ્હારે છોટે ગુનાહોંકા કફફારા ખુદ કરદેગે. (૫-૫૩-૨)

મુસ્લિમ શરીફ કી હદીસમેં હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે પાંચ નમાઝે ઓર એક જુમ્આ સે દુસરે જુમ્આતક ઓર એક રમજાનસે દુસરે રમજાનતક ઉંન તમામ ગુનાહોંકા કફફારા હો જાતે હે. જે ઉન્કે દરમ્યાન સાદીર હો જબકે યે શખ્સ બડે ગુનાહોંસે બચા હો. મતલબ યે હે કે બડે ગુનાહ તોબાકે બગેર માફનહી હોતે, મગર છોટે ગુનાહ દુસરેનેક કામોં નમાઝ, રોજા, સદકા વગેરેહ કરનેસે ખુદબી માફ હો જાતે હે.

મગર તફસીરે બેહરે મુહીત મેં મુલકક ઉલ્મા કા યે કોલ નકલ કિયા હે કે સગીરા ગુનાહબી નેક કામકરનેસે જબહી માફ હોતે હે જબકે આદમી ઉન્કે કરને પર ઈસરાર ન કરે.

મશહુરહદીસોમે: કબીરા યાની બડેગુનાહ ઈનચીઝોંકો બતાયા હે:

- (૧) અદ્દાહતઆલાકી જાત યા સિફાત મેં કીસીકો શરીક યા બરાબર કરાર દેના.
- (૨) જાનબુઝકર ફઝ નમાઝકો છોડદેના.
- (૩) કીસીકો નાહક કત્લકરના.
- (૪) હરામકારી
- (૫) ચોરી
- (૬) શરાબપીના
- (૭) મા-બાપકી નાફરમાની કરના
- (૮) જુઠી કસમખાના
- (૯) જુઠીગવાહી દેના
- (૧૦) જદુ કરના
- (૧૧) સુદ (વ્યાજ) ખાના

- (૧૨) થતીમ કા માલ નાજઈજ તોરપર લે લેના
- (૧૩) મૈદાને જિહાદસે ભાગના
- (૧૪) પાકદામન ઔરતોંપર તોહમત લગાના
- (૧૫) કીસીકા માલ ના જઈજ તોરપર છીન લેના
- (૧૬) અહદતોડના
- (૧૭) અમાનતમેં ખયાનતકરના
- (૧૮) કીસીકો ગાલીદેના
- (૧૯) કીસી શખ્સકો નાહક મુજરીમ કરાર દેના વગેરેહ

બહરહાલ નેકકામ કરનેસે બી ગુનાહ માફ હો જાતે હે. ઈસીવીથે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે બુરે કામકે બાદ નેકકામ કરવો. તો વો બુરાઈ કો મીટા દેગા. ઔર ફરમાયા કે લોગોં કે સાથ અચ્છે અખ્લાક કા મામલા કરો. (મસ્નેઅહમદ)

હઝરત અબુઝર (રદી.) ને ફરમાયા કે મૈંને રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) સે અર્જકિયા કે મુઝે કોઈ વસીયત ફરમાઈયે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અગર તુમસે કોઈ ગુનાહ હો જાયેતો ઉસ્કેબાદ કોઈનેક કામ કરવીયા કરો. તાકે વો ગુનાહકો મીટા દે.

હદીસોમેં ગુનાહસે તીબા કરનેકા મસ્નુન તરીકા બતાયા ગયા હે જૈસાકે મસ્નદે અહમદ મે હઝરત અબુબક (રદી.) સે નકલ કીયા ગયા હે. કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અગર કીસી મુસલમાનસે કોઈ ગુનાહ હો જાયેતો ઉસ્કો ચાહીયે કે વુઝુકરકે દો રકાત નફીલ નમાઝ અદા કરવે તો ઉસ ગુનાહકી માફી હો જાયેગી. ઈસ નમાઝકો નમાઝે તીબા કહા જાતા હે.

(ઈબ્નેકસીર) (મઆરિફુલકુઆન-૪/૬૭૭)

આફતે કયું આતી હૈ :-

બહોતસી હદીસોમેં ઈસ બાતકા સુબુત મીલતા હૈ કે જબ જમીન કી પીઠ ઈન્સાનનકે ગુનાહોસે બોજલ હો જાયેગી તો હર તરહકી આફતેં મુસીબતે ઝલઝલે, તુફાન, મૌતકા કસરત સે હોના, ચ્હરોંકા બિગડ જના ઔર કિસમ કિસમકી બિમારીયોંકા સિલસિલા ઈસ તરહ ચલેગા જૈસાકે અગર તસ્બીહકા ધાગા ટૂટજાયે તો એકકે બાદ એક દાને ગરીને લગ તે હે.

આજકલ હાલાત કુછ ઐસે હી હૈ ઈન્સાન અપને ખાલીક કી નાફરમાની કે સબબ આફતોં ઔર બલાઓં કે ખતરનાક ચુંગલમેં ફસ ગયા હૈ.

દરિયાકા પાની ફેકંટરીયોં કે ગંદે પાનીકે વજહ સે ઝેહરીલા હો ગયા હૈ.

ગાડીયોં, ફેકટરીયોં, કારખાનોં કે ધુવેકી વજલ સે હવામેં ઝહેર ફેલ ગયા હે. સમંન્દર કે જનવરો મેં ઝેહર પાયા જતા હે. આજકે આદમી કે જીગરમેં ડી.ડી.ટી. મીલતી હે ખુનમેં સીસા (સીસુ) હે. દિમાગમેં પારા પાયા જતા હે ફેફડોમેં એસબેસ્ટીસી પાયા જતા હે. હડીયોમેં રેડ એક્સટો મીલતા હે સુરજકી રોશની જે જમીન પર ફેલતી હે વો ભી બુરી તરહ ઝેહરસે અસર અંદાઝ હો રહી હે. જીસ્કી વજલસે સુરજ કી ગરમી ઝયાદા હો રહી હે. ઔર ઈન્સાનકી ખાલ જલ રહીહે જીસસે ચમડીકા કેન્સર હોતા હે. પીછલે ચંદ સાવોં સે ૭.૦ ડ્રીગ્રી યા ઊસસે ઝયાદા તાકત કે ઝલઝલે દુનિયામેં બઢ ગયે હે. ચીન, ફીલીપાઈન્સ, ઈરાન, હિંદુસ્તાન, ઔર ગુજરાતમેં લાખોં લોગ ઈન ઝલઝલોમેં મર ચુકે હે.

ઈસી તરહ સમંન્દરી તુફાન ઔર આંધીયોંકા સિલસિલા ભી બરાબર જરી હે કેન્સર, એઈડઝ જેસી ખતરનાક બિમારીયાં આમ હો ગઈ હે રોઝાના હઝારોં ઈન્સાન એક્સીડેન્ટ કી મૌત મર રહે હે.

અદ્યાહ તઆવા ઊમ્મતકો ગુનાહોંસે બચને કી તૌફીક અતા ફરમાવે ઔર અપને ખાલિક કો રાજી કરનેકી નેક તૌફીક અતા ફરમાવે તાકે દુનિયામેં ઈન અઝાબોંસે છુટકારા હો સકે.

- આમીન.

ઝલ ઝલે કયું આતે હૈ ?

ઝલઝલોકે કે ઝટકે, ઔર તુફાન, ઓલોંકી બારિશ. ઠંડી ઔર ગરમ હવાએ. ઔર જે કુછ ભી ઈસ દુનિયાકી કિસ્મત હે. સબ કુછ ઈસ કાર્ઈનાતકે પૈદા કરનેવાલે કે નિઝામકે તાબે હે. ઔર એક મુકમ્મલ ઉસુલ કે ઝરીયે કાર ફરમા (અંજમ પાતે) હે. ઔર ઈન્હી જહીરી ઉસોલોંકી નાકાફી માલુમાત પર સાયન્સ વાલે મૌસમ ઔર હાલાતકા જઈઝા દુનિયાકે સામને પેશ કરતે હે.

સાયન્સ કી રાય :-

(૧) ચુંનાચે કોઈ કહેતા હે કે ૮૦ કી.મી.મોટી (જડી) ઈસ જમીનકે નીચે ગરમ ઔર નરમ માદા (લાવારસ) હે. જીસ્મેં દસઢોસ પ્લેટોસેબની હુઈ હમારી જમીન તેર રહી હે. યે પ્લેટ એક દુસરેસે મીલકરહલ્કી રફતારસે ચલતી હે. ઈનપ્લેટોકે નીચેજે ગરમ ઔર નરમ માદા હે ઉન્મે અકસર ઉબાલ આતા રેહતા હે. જીસસે ઈન પ્લેટોં પર દબાવ બઢતા હે. ઔર ઈસ દબાવસે ઈનપ્લેટોંકી રફતાર બઢજતી હે. ઔર જેસેહી પ્લેટે ટકરાતી હે. જમીન પર ઝલઝલા આ જતા હે.

(૨) કોઈ કેહતા હે કે જમીનકે ઉપર દીખાઈદેને વાલીઢોસ સત્હ અસલમેં પતલે માદેપર તેરતે હુએ મીટ્ટીકે લોથડે હે.યે પતલા માદાહી અસલ જમીનકા હિસ્સા હે.જમીનમેં સાતકિસમકી પ્લેટેહોતી હે.જે લગાતાર ચલતી રહેતી હે.જહાં યે મીલતી હે વહીં ઝલઝલે આતે હે.

(૩) ઈસીતરહ ઝલઝલોંકા તઅલ્લુક બંધો સે ભી બતાયા જતા હે.કે બંધોસે પાની જમીનકે ગેહરે પોરો (ઊંડાઈ) મે ઉતરતા હે.ઔર નીચલી સત્હોં પર દબાવ બઢતા રેહતા હે.જીસસે પ્લેટકે ખીસકને મે આસાની હો જતી હે.

યે સબ સાયન્સ દાનોંકી મેહદુદ માલુમાત હે.ઉસ્કી હકીકત તક પહોંચના ઈન્કે બસકી બાત નહી.

વો યે નહી બતા સકતે કે ઈસ નરમગરમ માદે મેં ઉબાલ કયું આતા હે ?ઔર લગાતાર ચલતી રેહતી પ્લેટ કીસ તરહ ટકરા જતી હે.

તો ફીર :-

ઉન્કા યે કેહનાકે બંધોકી વજહસે ઝલઝલા આતા હે.અગર ઈસ્કો સહી માનવીયા જાયેતો ફીર ઝલઝલોંકો રોકના કોઈ મુશ્કીલ કામ નહી.બંધોકો ખત્મકરદીયાજાયે ઝલઝલે ખત્મ હો જાયેગે. ઔર ઈન્સાની બસ્તીયાં તબાહવ બરબાદ હોનેસે બચ જાયેગી.

હા.બંધકી વજહસે ઝલઝલે આતે હે.તો યે ઉસ્કી ઈલ્લત (કારણ) તો હો સકતા હે.કયુંકે પહેલેતો બંધ બાધના યે દરિયાકી ફિતરતકે ખિલાફ હે.દુસરાયેકે બહોતસે ઈન્સાનોં ઔર જંગલો મે રેહનેવાલે જાનવરોંકો પાની જૈસી બડી નેઅમતસે મેહરૂમ કરદીયા જતા હે.જે હકીકતમેં ઉનપર જુલ્મ હે.ઔર ઈસજુલ્મકી વજહસે જમીન કે અંદર નિજમ મેં અસર હોતા હે.જહીરમેં પાનીકા અંદર ઉતરના યે એક સબબ હો સકતા હે જીસ્કી વજહસે જમીનકી ઉપરકી સત્હ ઝલઝલોંકી શિકાર બનતી હે.

અસલ હકીકત :-

સાયન્સ વાલોંકો અસલ યે બાત માલુમ નહી હે કે કુદરતકે પૈદા કિયે ગયે નિઝામમેં બહોતસે અનાસીર (ખાસ ચીજે) એસે હે કે ઈન્સાનોંકે અચ્છે ઔર બુરે કામોં કા અસર ઉનપર હોતા રહેતા હે.ઔર જબ બુરે કામોંકા બોજ બઢજતા હે તો વો અસર કબુલ કરનેવાલે અનાસીર લરઝ (ધુજ) ને લગતે હે.જીસ્કે નતીજેમે ઝલઝલોંકા કયામતખેજ મન્જર સામને આતા હે.

આપકેહ સકતે હે કે ઈનબુરે કામોંકા ઝલઝલોંસે કયા તઅલ્લુક હે? યે બાત અકલમેં નહી આતી. તો આજકેદૌર મેં ભી બહોતસી બારેં એસી હે જે અકલમેં

નહી આતી. મોબાઈલ, ફેક્સ, ટી.વી., કોમ્પ્યુટર, ઇન્ટરનેટ, રીમોટ કંન્ટ્રોલ, ઇન સબચીઝોંકો આપ સોચને લગે તો અકલ થકજાયેગી ઓર ઉસ્કી જાહીરી બનાવટકો દેખકર અકલ યે માનને કો તૈયાર ન હોગી કે એક છોટીસી ડીબ્બી કી ન દીખાઈદેનેવાલી શોઆઅ (કિરાણ) સે દુર રખાલુવા ટી.વી. કા ચેનલ બદલ સકતા હૈ. બહોત દુર ખડી હુઈ કારકા દરવાજા ખુલ સકતા હૈ. જબકે ઉસ્કો ખોલને ઓર બંદકરનેવાલી કોઈચીઝ નજર નહી આતી.

આખિર છોટી સી ડીબ્બીયા (રિમોટકંટ્રોલ) મેં કૌનસી છુ પી (ઈલેક્ટ્રોનીક) તાકત પૌશાદા હૈ.જે ટી.વી. ઓર કાર પર અસર અંદાજ હોતી હૈ.ઈસીતરહ બે શુમાર ચીઝેં હમારે સામને હૈ.આપને લોહા કાટનેકી ઈલેક્ટ્રોનીક મશીન દેખીહોગી જે મીન્ટોમેં મનોઓર ટનો લોહેકી મોટી મોટી સલાખોં (ગડરોં) કો અપને તેજ બ્લેડ કે ઝરીયે કાટકર રખદેતી હૈ.અગર ઈસી બ્લેડકે નીચે હાથ રખદીયા જાયેતો ઈસ મશીનકા સારા ઈન્ફેક્શન બેકાર હોજતા હૈ.ઔર ઉસ્કે કાટનેકી સલાહીયત જબતક હાથ ઉસ્કે નીચે હૈ બેકાર રહેતી હૈ.

કયા યે બાત સમજમેં આતી હૈ.કે હાથકી ગરમીમેભી ઈત્નીતાસીર હો સકતી હૈ.કે વો લોહેકી ભારી મશીનકો બેકાર બનાદે.ઈસીતરહ રિમોટ કંન્ટ્રોલ કી વો છોટીસી ડીબ્બીયા જે ટી.વી. સે કિત્ને ગજ દુર હૈ.ઔર જાહીરમેં ઉસ્કા ઉસસે કોઈ રિશતાનહી હૈ ટી.વી. કો ક્યુંકર ચલાતા ઔર બંદકરતા હૈ.કભી આપને ઈસપર ગૌર કીયા હૈ?

હકીકતમેં યે બાત અકલમેં તો આતી નહી.મગર ઈસ્કે કરિશમેં દેખરહે હૈ.ઈસલીયે ઈન્કારકી ગુંજાઈશ ભી નહી.અગર આપ ગૌર કરેગેં તો નસમજતે હુએ આપકી સમજમેં ઈત્નીબાત તો આ જાયેગી કે ઉસ્કે બનાનેવાલોં ને મશીન ઔર ટી.વી. મેં કુછ ઐસે સીસ્ટમ રખદીયે હૈ જે હાથ કી ગરમી ઔર ડીબ્બીયાકી નજર નઆનેવાલી શુઆઓ (કિરાણ) સે અસરકુબુલ કરકે ઉસ્કે મુતાબિક કામકરને લગતે હૈ.ઉન્મેબડા નાજુક ઔર પોશીદા રિશતા મૌજુદ હૈ.જે બજાહીર હર શખસ્કી સમજમેતો નહી આતા લેકીન ઈસ્કેબનાને વાલોંસે પોશીદાભી નહી .

બિલકુલ ઈસીતરહ ગુનાહોંકા ઝલઝલા,આઘીયોં,ઔર તુફાનોંસે કરીબી તઅલ્લુક (ગોયા ઈલેક્ટ્રોનિક) કા બહોત અહમ રિશતા હૈ. ઔર જહાં કહીભી કોઈ કરીબી રિશતા હોગા.ઉન્મે હરએકકા અચ્છા યા બુરા અમલ યા ઉન્કેસાથ અચ્છા યા બુરા બરતાવ દુસરે પર જરૂર અસર ડાલતા હૈ. ચાહે દોનોં મે કીત્નીહી દુરી ક્યું નહો. અબ ઈન્સાનોંકી બનાવટકો સોચીયે. ઈન્સાનકા માદદા (આગ-પાની-મીટ્ટી-હવા) ઔર રૂહસે બના હૈ.અગર માદદા રૂહપર ગાલિબ

આજયેતો ઈન્સાની અખ્વાક ગિરાવટકા શિકાર હો જાતે હે. ઓર હર કિસમકી બુરાઈયોકે ફેલને કી ખુલી આઝાદી મીલ જાતી હે. જીસ્કે નતીજેમેં ઝમીન પર ફસાદ, ઝગડે, ચોરી, મારફાડ, બેહયાઈ, ઝીનાકારી, શરાબનોશી, સુદખોરી, જોસે હઝારોં ફિત્ને સર ઉઠાવેતે હે.

લેકીન અગર રૂહ માદદેપર ગાલિબ આ જાયેતો ઈન્સાન ઉસુલોંકા પાબંદ હો જાતા હે. હર કિસમકી મઝહબી, સમાજી, મઆમલાતી, ખુબીયા ઉસ્કી જીંદગીકી ઝિનત બન જાતી હે. જીસ્કે નતીજેમેં ઈન્સાન અચ્છે લોગોમેં શુમાર હોને લગતા હે. ઓર એસેહી લોગોંકી બદૌલત બેહતર મુઆશરા ઓર સમાજકી તરકીવ હોતી હે. ઓર જબતક અચ્છે લોગોંકી સરપરસ્તી કાયમ રહેતી હે. દુનિયાઅમન ઓર પ્યાર મોહબ્બત કા ગેહવારા બની રેહતી હે. યે તો ઈન્સાનકે અચ્છે ઓર બુરે કામોકે જાહીરી અસરાત યે. લેકીન ઉસ્કે બાતિની ઓર ન દીખાઈ દેનેવાલે અસર કયા હોતે હે. ઓર કયું હોતે હે. ઉસ્કો આસાની સે ઈસ તરહ સમજા જ સકતા હે.

એક જમીનકા જાહીરી નિઝામ હે ઓર દુસરા બાતિની અમલ (ફંન્કશન) હે. જીસ્કો અદ્યાહતઆવાને એક કામિલ નિઝામ ઓર મુકમ્મલ ઉસુલસે જોડ રખ્યા હે. ઓર ઉસીકે મુતાબિક અમલ જારી હે.

સાયન્સ વાલે સિફ જાહીરી અધુરી માલુમાતકે જરીયે હાલાતકે મુખ્તલીફ જાઈઝે(રીપોર્ટ) પેશ કરતે રેહતે હે. ઓર વો ઈનજાહીરી ઉસુલોંસે તુફાનોં આધીયોંકી આમદકા પતાતો લગા સકતે હે લેકીન ઉન્હે રોક નહી સકતે. કયુંકે ઉસ્કાતઅલ્લુકજાહીરી ઉસુલોંસે નહી બલ્કે બાતિન (યાની ન દિખાઈદેનેવાલે) નિઝામ સે હે. જીસ્કા ઈલ્મ અદ્યાહતઆવાને દુનિયાકે મુહસીન સરવરે દો જહા (સ.અ.વ.) કો અતાફરમાયા ઉન્કેવાસ્તે સે દુનિયા ઝલઝલેકી હકીકત ઓર ઉસસે હિફાઝતકે તરીકોંસે આશના હુઈ ઓર હમેં ઈસબાતકા ઈલ્મહુવાકે ઝલઝલે ઝેસી આફતેં ઈન્સાનકે ગુનાહોંકા નતીજા હે.

અગર હમ યું કહે કે તો શાયદ ગલત નહી હોગા. કે જમીનકે નીચે બરકત યા ફસાદ કા અમલ ઈન્સાનકે અચ્છે ઓર બુરેકામોંસે હોતા હે. ઈસવીયે કે જમીનકા ઈન્સાનસે ઓર ઈન્સાનકા જમીનસે માદદી રિશતા હે. કયુંકે ઈન્સાનકો મીટ્ટીહીસે બનાયા ગયા હે. જીસ્કી કુઆનિમ જીંદમેં જગા જગા પર શહાદત દી હે. ગોયા ઈસતરહ ઈન્સાન ભી જમીનકા એક હિસ્સા હુવા. ઈસ સુરતમેં ઉસ્કે એક હિસ્સેકી અચ્છી યા બુરી હરકત કા અસર દુસરે હિસ્સેપર લાઝમી તૌર સે હોના ચાહીયે. ચુંનાચે કુઆનિમજીંદમેં ઉસ્કી તરફ ઇંશારા હે.

“ ખુશ્કી ઓર તરી (તમામ દુનિયા) મેં લોગોં કે (બુરે) આમાલકે સબબ બલાયે ફેલ રહી હે. તાકે અછાહતઆલા ઉન્કે બાઝ આમાલ કા (મજા) ઉન્કો ચખા દે તાકે વો (અપને ઈન આમાલ સે) બાઝ આ જાયે.”

દુસરી જગા ઈશદિ હે.

(સુરએ રૂમ-૪૧)

“ યાની તુમ્હે જો ભી મુસીબત પહોંચતી હે વો તુમ્હારે હી હાથોંકી કમાઈ કે સબબ સે હે બહોતસે ગુનાહોંકો તો અછાહતઆલા મઆફહી કરદેતે હે.”

(પારા - ૨૫, ૩- ૪)

અગર અછાહતઆલા હમારે ગુનાહોંકો માફ ન ફરમાતા ઓર હર ગુનાહ પર મુસીબત આયા કરતી તો એક ઈન્સાનભી જમીનપર ઝીંદા ન રહેતા જોસાકે કુઆનમજીદમેં હે.

“ ઓર અગર પકડકરે અછાહતઆલા લોગોંકી કમાઈ (નાઈન્સાફી) પર ન છોડે જમીનપર એક ચલનેવાલા, લેકીન ઢીલ દેતા હે એક મુકરર વાઅદે તક.”

(સુરએફાતિર-૪૫)

મતલબ યે કે દુનિયામેં જો આફતે ઓર મુસીબતે આતી હે. ઉન્કા હકીકી સબબ ઈન્સાનોકે બુરે આમાલ હે. જીસ્કા જહીરી અસર દુનિયાકી જમીનપર કયા હોતા હે. વો હમારે સામને હે. લેકીન ઉસ્કા બાતિન અસર જમીનકે નીચે કયા હોતા હે. ઉસ્કો ઈસ તરહ સમજે કે ઈન્સાનકી પૈદાઈશ મીટ્ટીસે હુઈ ઓર મીટ્ટી અછાહકે તાબે હે. ઈન્સાન જો મીટ્ટીકા એક જુઝ (ભાગ) હે વો દુનિયાકે પૈદાકરનેવાલે ખાલિક ઓર પાલનહાર કી તરફસે અતા કીયિગયે નિઝામે હયાત (તરબીયત) ઓર ઉસુલે જીંદગીકા પાબંદ હે.

લેકીન જબવો ઈન પાબંદીયોકો તોડકર ના ફરમાની કરને લગતા હે ઓર ગુનાહોંમે હદસે ઝયાદા આજે બઢતા હે. તો જમીન કે અંદરકા નિજમ ઈન્સાનકે સાથ કરીબકા રિશતા હોનેકી વજહસે ગજબમેં લરઝ ઉઠતા હે. ગોયા કુદરતને જમીન કે અંદર નિજમકે આબાદ ઓર બરબાદ કરનેકા રીમોટ કંન્ટ્રોલ ઈન્સાનોકો અતા ફરમાયા હે. અચ્છા યા બુરા જો ચેનલ આપ બદલના ચાહે બદલવે. જમીનકે ઉપરકે ચેનલકા બટન તો આપકી ઉન્ગલયોં મેં હે હી. જમીનકે નીચેકા ચેનલ ભી બદલના ચાહેતો ઉસ્કાભી ફેન્ક્શન આપકો બતાદીયા ગયા હે. કે યે ચેનલ ભી ઈન્સાનકે અચ્છે ઓર બુરે અમલસેહી બદલેગા. કયું કે વો ચેનલ બહોત હસ્સાસ (ઝયાદા મેહસુસ કરનેવાલી) નાજુક ઓર બારીક હે. ઓર ઉસ્કે અંદર જો સિસ્ટમ રખા ગયા હે વો અચ્છે ઓર બુરે અસરકો કુબુલ કરકે હરકત કરતે હે. અગર વો ચેનલ સાયન્સવાલે અપની

ટેકનીકલ તાકતસે બદલનાયાહે તો કયામત તક નહીં બદલ સકતે ક્યુંકે વો ઈસ્કી હકીકતસે ખબર દાર નહીં હે.

ઈસ નાજુક રૂહાની (સિસ્મોલોજી) નિઝામ સે તો કુદરત કા રાજ હી વાફીક હે ઔર ઊસ્મે અપને વારીસોંકો ઊસ્કી હકીકત ઔર ઊસસે હિફાઝત કે રાજ (ભેદ) બતા દીયે હે.

કાશ ! લોગ ઈસકો જન લે તે તાકે જમીન કે ફસાદ ઔર ઝલઝલે સે દુનિયાકે ઈન્સાનોંકી હિફાઝત હોજતી ઔર અમન મીલ જતા ઔર ઈન્સાનોં કે બદઆમાલસે ચરીન્દો પરીન્દ પર જો આફતેં ઔર હલાકતે આતી હે. ખુદાકેં યહા ઊન્કી પકડ સે ભી લોગ બચ જાતે.

બહરહાલ અકલ કી રોશનીમેં (જેદર હકીકત હદીસોં કે મુતાબિક હે) યે બાત ખુલકર સામને આ ગઈ કે ઝલઝલોં, આધીયો ઔર તુફાનોંકી આફતેં જો ઈન્સાનોં પર આતી હે વો ઊન્કે બુરે આમાલ કા નતીજ હે. ક્યું કે ઈનતમામ ચીઝોંકા ઈન્સાનકી માદદી તખ્લીક (આગ-મીટ્ટી-હવા-પાની) સે ગેહરા રિશતા હે જો ઈન્સાનકે બુરે અમલ કી વજહ સે હરકતમેં આ જાતે હે ચુંનાચે આમ તોર પર કોમ પર જો અજબ આયે હે યા આતે રહેતે હેવો ઈન્હી ચાર શકલો મેં ઝયાદાતર જહીર હોતે હે. યે તો હમારી અપની ફિકર હે. અબ આગે દેખીયે રિવાયત કયા કહેતી હે. ઔર ઈલ્મે નબવી (સ.અ.વ.) કે વારિસ કયા સમજતે હે ?

એક રિવાયત મે હે કે એક મરતબા હુઝુર (સ.અ.વ.) કે ઝમાને મેં ઝલઝલા મેહસુસ હુવા તો આપ (સ.અ.વ.) ને જમીન પર હાથ રખકર ફરમાયા ઠેહર જા ! અભી વો વક્ત નહીં આયા ફીર સહાબા (રદી.) કો મુખાતબ કરકે ફરમાયા કે તુમહારા પરવરદિગાર તુમસે તૌબા ચાહતા હે.

એકબાર હઝરત ઊમર (રદી.) કે ઝમાનેમેં ઝલઝલા આયા તો આપને ફરમાયા કે ઈસ ઝલઝલે કી વજહ યે હે કે તુમને કોઈ નયા ગુનાહ કિયા હે. મેં કસમ ખા કર કહેતા હું કે ,અગર દોબારા ઝલઝલા આયા તો મેં યહાં નહીં રહું ગાં.

હઝરત અનસ (રદી.) સે રિવાયત હે કે વો એક હખ્સ કે સાથ હઝરત આઈશા (રદી.) કી ખિદમતમેં હાજીર હુએ. ઊસ શખ્સને કહા ઊમ્મુલ મુઅમિનીન હમેં ઝલઝલે કે બારેમેં કુછ બતાઈયે. તો ફરમાયા કે જબ લોગ ઝીના કો જઈઝ કામકી તરહ કરને લગે, શરાબ પીનસ લગે, ગાના બજના, નાચના ઔર મુસીકી (સંગીત) લોગોંકામિજાઝ બન જાયે તો ઊસ વક્ત અદ્દાહ

તઆવાકો ગયરત આતી હે ઓર જમીન કો હુકમ હોતા હે કે ઊન્કો જરાસી હરકત દે. અગર તોબા કરવી (ગુનાહોસે) ઓર બાઝ આ ગયે તો બહેતર. વરના (ઈસ શરકશી વજહસે) ઊનપર ઈમારતે ગિરાદી જાયે.

ઊસ શખ્સને અર્જ કિયા કે કયા ? યે અઝાબ ઓર સઝાકે તોરપર હોતા હે ? ફરમાયા નહી બલકે ઈમાનવાલોકે લીયે નસીહત ઓર રહમત હે ઓર કાફિરોકે લીયે સઝા ઓર અઝાબ ઓર ગજબ હે.

હઝરત કઅબે અહબાર (રદી.) સે નકલ કિયા ગયા હે કે જમીનમેં ઝલઝલા ઊસવકત આતા હે જબ ઊસ્મે ગુનાહ ઝયાદા હોને લગતે હે વો ખોફસે થર્ા ઊઠતી હે કે અદ્લાહતઆવા ઊન ગુનાહોં કો દેખ રહે હે.

હઝરત થાનવી (ર.અ.) ને અખ્બારે ઝલઝલામેં લીખા હે કે અદ્લાહ તઆવાને જમીન કે અંદબ કુછ રગે બનાઈ હે જીસ્કો જમીનકી તુનાબ (લગામ) કહેના ચાહીયે ઓર વો ફરિશતોકે હાથોં મેં હે જબ ગુનાહોંકો ઝયાદતી હોતી હે તો અદ્લાહતઆવા ફરિશતોંકો હુકમ દેતે હે કે ફલા જમીનકે હિસ્સેકી રગ ખીચલે ચુંનાયે ઊસ્કે ખીચનેસે જમીન હીલને લગતી હે.

(અખ્બારેઝલઝલા - ૪)

બહરહાલ કુર્આન હદીસ ઓર અકલ કી રોશનીમેં ઈસ બાતકી જરૂરત હે કે જહાં કહી ભી ઝલઝલા આયે વહાં ઈસ બાત કા પતા લગાને કી કોશીશ કી જાયે કે યહાં કૌનસા ભયાનક ગુનાહ હુવા હે ? કીસ ગુનાહ કી નહુસતમેં યે આફત આયી હે ? ઓર કીન લોગોંકી જલ્લીમાના કારવાઈયોં કે નતીજે મેં ઈન્સાની બસ્તીયા બરબાદ હુઈ હે. નીઝ અસ્હાબે ઈકતિદાર (સત્તાધારી) કે લીયે ભી યે ખુલા હુવા એલાન હે કે મુલ્ક કી સલામતી ઓર હિફાઝત કા રાઝ ઊસ્મે છુપા હુઆ હે કે વોજલ્લીમાના અમલસે ખુદકો ભી રોકે ઓર મુલ્કમેં બસનેવાલે ઈન્સાનોકેભી મુજરીમાના હરકતોસે રોકે તાકે ઊન્કી મુજરીમાના ગલ્તીયોંકી સઝા આમ લોગોંકો ભુગતની ન પડે.

જમીન પર બસનેવાલે લોગ અગર અપની હિફાઝત ચાહતે હે તો ઊન્કે લીયે યે બાત જરૂરી હે કે વો ખુદ ભી ગુનાહો સે બચે ઓર લોગોંકો ભી ગલત હરકતોસે દુર રખને કી કોશીશ કરે. તાકે ઈન્સાની બસ્તીયા તબાહ ઓર બરબાદ ન હોં. ક્યુકે ગુનાહોંકી કસરત કી વજહસે આફતે, મુસીબતે, આંધીયા ઓર ઝલઝલોંકી સુરતમેં આતે હે. પહેલે ઝમાને મેં કૌમઆદ, કૌમે સમુદ, ઓર અસ્હાબે મદયન ઓર બનીઈસરાઈલ પર ઝલઝલે વગેરહકા અઝાબ ગુનાહોં ઓર ના ફરમાનીયોં કી વજહ સે આયા થા.

ઈસી તરહ યે બાત ભી સાફ હો ગઈ કે ખુદાકી નાફરમાની કરના ઝલઝલોં

કે આનેકા સબબ હે ઈન ઝલઝલોંકો કોઈ કીમીતાકત કોઈ મુલ્કી તાકત, કોઈ સાયન્સી તાકત કભી રોક નહીં સકતી. અગર ઈસસે હિફાઝત કા કોઈ જરીયા હે તો વો સિફ ગુનાહોં ઔર બુરે કામોંસે સચ્ચી તૌબા, ઈસ્તિગફાર, સદકાત, ખયરાતકી કસરત, નવાફિલ ઔર દુઆઓંકા એહતિમામ કરના હે. અછાહ તઆવા હમ સબકો અચ્છે અમલકી તૌફીક અતા ફરમાયે ઔર અપને ફઝલો કરમસે હમેં હર કિસમકી આફતોં સે હિફાઝત ઔર અમનમેં રખે.

(નિદા - એ-શાહી-એપ્રિલ-૨૦૦૧)

અછાહ તઆવાકી હિકમત :-

જીસ કીમ ઔર બસ્તીકે આસપાસ વાલોં પર કોઈ અઝાબ યા આફત ઔર મુસીબત આતી હે. તો ઊસમેં અછાહ તઆવાકી હીકમત ભી છુપી હોતી હે. કે આસપાસ કી બસ્તીઓકોભી તન્બીહ હો જાયે ઔર વો દુસરોસે ઈબ્રત હાંસિલ કરકે અપને આમાલ દુરુસ્ત કરવે. તો યે દુસરોંકા અઝાબ ઊનકે લીયે રહમત બન જાયે. વરના ફીર એક દીન ઊનકા ભી વહી અંજમ હોના હે જે દુસરો કા દેખને મેં આયા હે.

આજ હમારે મુલ્કમેં હમારે આપપાસકે ઈલાકોમેં રોજ રોજ કીસી જમાઅત કીસી બસ્તી પર મુખ્તલીફ કીસમકી આફતે આતી રહેતી હે કહીં સેલાબ, કહીં હવા કા તુફાન, કહીં ઝલઝલા કહીં કોઈ આફત (કુઆને મજીદકે ઈશાદકે મુતાબિક) (૧૦૯-૧૩) **أَوْ تَحُلُّ قَرْيَاتٍ مِّنْ دَارِهِمْ**

“ યે સિફ ઉન બસ્તીઓં ઔર કોમોં કો હી સજા નહીં હોતી બલ્કે આસપાસ કે લોગોંકો ભી તન્બીહ હોતી હે.”

પીછલે જમાને મેં અગર ઈલ્મ વ હુન્નર કી ઈતની ભરમાર નહીં થી મગર લોગો કે દીલોમેં ખુદા કા ખૌફ થા, કીસી જગા કોઈ મુસીબત પેશ આતી તો ખુદ વો લોગભી ઔર જે ઊસ્કે આસપાસ હે વો ભી સહમ જતે અછાહ તઆવાકી તરફ ડેજુ અ કરતે, અપને ગુનાહોંસે તૌબા કરતે, ઔર ઈસ્તિગફાર, સદકા, ખૈરાત કો નજત કા ઝરીયા સમજતે યે, ઊસ્કી બરકત સે આસાની સે ઊન્કી મુસીબતે ટલ જતી થી.

આજ હમારી ગફલત કા યે આવમ હે કે મુસીબત કે વકત ભી ખુદા યાદ નહીં આતા દુસરા સબકુછ યાદ આતા હે. દુનિયાકી આમ ઈન્સાનોંકી તરહ હમારી નજરે સિફ અસ્બાબ પર જમ કર રહ જતી હે. ઔર ખુદા તઆવા કી તરફ તવજ્જુહકી એસે વકતમેં બહોત કમ લોગોં કો તૌફીક હોતી હે, ઈસીકા

યે નતીજ હે કે ઇસતરહ કી મુસીબતેં આફતોં કા સિલસિલા જરી હે જીન્સે દુનિયા હંમેશા દોચાર (ફસી) રહેતી હે. (મઆરિકુલકુર્આન - ૫/૨૦૬)

શયતાનકી તદબીર કમજોર હે :-

إِنَّ لِّسَانَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ (૧૬-૧૯)

“ બેશક ઉસ્કા કાબું ઉન લોગોં પર નહી ચલતા જે ઇમાન રખતે હે. ઓર અપને રબ પર (દીલસે) ભરોસા રખતે હે. બસ! ઉસ્કા કાબુંતો સિફ ઉન્હી લોગોં પર ચલતા હે. જે ઇસસે તઅલ્લુક રખતે હે. ઓર ઉનલોગોં પર ચલતા હે. જે અછાહતઆલાકે સાથ શિર્ક કરતે હે. ”

ઇસ આયતમેં યે બાત સાફ બતાદી કે અછાહતઆલાને શયતાનકો એસી કુલ્લત નહી દી કે વો કીસી ભી ઇન્સાનકો બુરાઈ પર મજબુર ઓર બે ઇજ્તિયાર કરદે. ઇન્સાન ખુદ ઇજ્તિયાર ઓર કુદરતકો ગફલત યા કીસી નફસાની ગર્જ સે ઇસ્તિમાલ કરે તો યે ઉસ્કા કુસુર હે. ઇસીલાંચે ફરમાયા કે જે લોગ અછાહતઆલાપર ઇમાન રખતે હે ઓર અપને હાલાત ઓર આમાલમેં અપની કુલ્લતે ઇરાદી કે બજાયે અછાહતઆલાપર ભરોસા કરતે હે. કે વહી હર ખૈર કી તૌફીક દેનેવાલા ઓર હર શર સે બચાનેવાલા હે. એસેલોગોં પર શૈતાન મુસલ્લત નહી હોતા. હા જે અપની નફસાની ગર્જ કે સબબ ખુદ શૈતાન સે દોસ્તી કરે ઓર ઉસ્કી બાતોં કો પસંદ કરે ઓર અછાહતઆલાકે સાથ ગયરોંકો શરીક ઠેહરાયે તો ઉનપર શૈતાન મુસલ્લત હો જતા હે. કે કીસી ખૈરકી તરફ નહી જાને દેતા. ઓર વો હર બુરાઈમેં આગે આગે હોતે હે.

દુસરી આયત (સુરએહિજર) મેં હે કે “ મેરે ખાસ બંદો પર તેરા તસલ્લુત (કાબું) નહી હો સકતા. હા! ઉસપર હોગા જે ખુદહી ગુમરાહ હો ઓર તેરા ઇત્તેબાઅ કરને લગે. (મઆરિકુલકુર્આન-૫/૪૦૨)

સહી ઓર ગલત ઉજર (મજબુરી) ફકર :-

ઉજર ઉનલોગોંકા કાબિલે કુબુલ હો સકતા હે. જે હુકમકી તામીલ કે લીએ તૈયાર હો. ફીર કીસી ઇત્તેફાકી (અચાનક) હાદેસા કે સબબ માજુર હો ગયે. માજુરોકે તમામ મામલોંકા યહી હુકમ હે.

જીસ્ને હુકમ પુરાકરનેકી કોઈ તૈયારી હી નહી કી ઓર ઇરાદા હી નહી કીયા. ફીર કોઈ ઉજર ભી પેશ આ ગયા તો યે ઉજરે ગુનાહ બદતર અજગુનાહકી

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَىٰ حَبِيبِكَ خَيْرَ الْمَخْلُوقِ كُلِّهِمْ

એક મિસાલ હોગી. સહી ઉજર ન સમજા જાયેગા. જો શખ્સ નમાઝે જુમ્માકી હાજરી કે લીએ તૈયારી મુકમ્મલ કર ચુકા હે ઓર જનેકા ઇરાદા કર રહા હે કે અયાનક કોઈ એસા ઉજર પેશ આ ગયા જીસ્કી વજહસે નહી જ સકા તો ઈસ્કા ઉજર સહી હે. ઓર અદ્લાહતઆવા એસે શખ્સકો ઉસ્કી ઇબાદત કા પુરા અજર અતા ફરમાતે હે. ઓર જીસ્ને કોઈ તૈયારીહી નહી કી ફીર અયાનક સે કોઈ ઉજર ભી સામને આગયા તો વો મહજ (સિફ) એક બહાના હે.

સુબ્હ સવેરે નમાઝ કે લીએ ઉઠનેકી તૈયારી કી, ઘડીમેં એલામ લગાયા યા કીસીકો મુકર્રર ક્રિયા જે વકતપર જગાએ ફીર ઇતેફાકસે યે તદબીરે ગલત હો ગઈ જીસ્કી વજહસે નમાઝ કઝા હો ગઈ. જોસે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કો એકરાત (લયલતુઅરીસ) મેં પેશઆયા કે વકત પર જાગને કે લીએ યે ઇન્ટેજમ ફરમાયા કે હજરતે બિલાલ (રદી.) કો બિઢાદીયા કે વો સુબ્હ હોતેહી સબકો જગા દે. મગર ઇતેફાકસે ઉનપરભી નિંદગાલીબ આગઈ ઓર આફતાબ નિકલઆનેકે બાદ સબકી આખ ખુલી તો યે ઉજર સહી ઓર મઅકુલ હે. (જીસ્કી બીનાપર રસુલેઅકરમ(સ.અ.વ.)ને સહાબા (રદી.) કો) તસહી દેતે હુએ ફરમાયા.

لَا تَقْرِيظُ فِي النَّوْمِ إِنَّمَا التَّقْرِيطُ فِي الْبَقَاةِ

યાની નિંદમેં આદમી માજુર હે. કોતાહી વો હે જે જાગતે હુએ કોતાહી કરે. વજહ યે થી કે અપની તરફસે વકત પર જાગને કા ઇન્ટેજમ મુકમ્મલ કર લીયા યા.

ખુલાસાયે હે કે હુકમ પુરા કરને કે લીએ તૈયારી કરને યા ન કરને હી સે કીસી ઉજરકે સહી ઓર ગલત હોનેકો ફેસલા ક્રિયા જસકતા હે. સિફ જબાની જમા ખર્ચ સે કુછ નહી હોતા.

અસ્બાબભી અદ્લાહતઆવાકી દી હુઈ નેઅમત હે. ઉન્સે ફાયદા ન ઉઠાના ના શુકી ઓર બેવકુફી હે. અલબત્તા અસ્બાબકો અસ્બાબકે દર્જે સે આગે ન બઢાઓ ઓર અકીદા યે રખો કે નતીજે ઓર કામ્યાબી ઇન અસ્બાબકે તાબે નહી હે બલકે ખુદાવંદે કરીમકે ફરમાનકે તાબે હે (મઆરિફુલકુઆન-૪/૩૮૫)

હક ઓર નાહક કી પહેચાન :-

જો શખ્સ યે દાવા કરેકે મુઝે અદ્લાહતઆવાસે મુહબ્બત હે ઓર ઉસ્કી દોસ્તી દુનિયાકી દોસ્તીસે જ્યાદા પ્યારી હે. જબાનસે એસા દાવા તો હરકોઈ કર સકતા હે. લેકીન ઉસ્કો જાંચને કે લીએ એક તરાજુ ઓર કસોટી ભી હે. ઓર વો યે હે કે જબકભી ઉસ્કા નફસ ઓર શેહવત ઉસસે કોઈ ચીજ તલબ કરે.

ઔર ખુદાકા હુકમ યે હો કે ઉસ્કા તલબકરના શરીઅતકે ખિલાફ હૈ. એસી હાલતમેં દેખેકે ઈસ્કાદીલ કીસ તરફ હે. અગર ખુદાકે હુકમકો પુરા કરતા હે ઔર નફસકી ફરમાઈશકો રદકરતા હે તો બેશક વો અહ્લાહકો હકીકતમેં દોસ્ત રખતા હૈ. ઔર અપને દાવેં મે સચ્ચા હૈ.

ઔર અગર નફસકી ખ્વાહીશકી તરફ ધ્યાન દેકર ઉસ્કો પુરા કરતા હે. તો વો દાવા સિફ જુઠી બાત હોગી. ઔર ઉસ્કા કોઈ ફાયદા નહી હોગા.

ઈસીવીયે રસુલેખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે

وَاللّٰهُ اَكْبَرُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

પઢનેવાલેહી અપને આપકો અહ્લાહકે અઝાબસે બચાસકતે હે. ઔર અગર કલ્માપઢનેકે સાથ દુનિયાકે કામોંકો દીનપર ગાલીબ રખતે તો અહ્લાહતઆલા ઉન્સે કેહતા હે “તુમ જુઠ કહેતેહો” (કીમ્મએ સઆદત - ૧/૧૪૪)

રિયાકારી (દીખલાવે) કા બુરા અંજામ :-

હઝરત મેહમુદબિન વલીદ (રદી.) ફરમાતે હૈ કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મેં તુમ્હારે બારેમેં જીસ ચીજકા સબસે ઝયાદા ખીફ રખતાહું વો શિર્કે અસ્ગર હૈ. સહાબા (રદી.) ને અર્જકિયા શિર્કે અસ્ગર કયા હે ? આપને ફરમાયા - રિયા - (દીખલાવા). (મસ્ને અહમદ)

ઔર બયહકી ને ઈસ હદીસ કો નકલ કરકે ઈસ્મેં યે ભી નકલ કિયા હૈ કે કયામત કે રોજ જબ અહ્લાહતઆલા જબ બંદો કે આમાલકા બદલા અતા ફરમાયેગા તો રિયાકાર લોગોંસે ફરમાદેગેં કે તુમ અપને અમલકા બદલા લેનેકે લીયે ઉન લોગોં કે પાસ જાઓ જીન્કો દીખાને કે લીએ તુમને યે અમલ કીયા થા. ફીર દેખો કે ઈન્કે પાસ તુમ્હારે લીએ કોઈ બદલા હે યા નહી ?

હઝરત અબુહુરૈરહ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અહ્લાહતઆલા ફરમાતે હૈ કે મેં શરીકો મેં શરીક હોનેસે ગની ઔર બાલાતરહું યાની જે શખ્સ કોઈ નેક અમલ કરતા હે. ફીર ઉસ્મે મેરે સાથ કીસી ઔર કોભી શરીક કર લેતા હૈ તો મેં વો તમામ અમલ ઉસી શરીક કેલીએ છોડ દેતા હું.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને ઉમર (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે મેં ને રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે હુએ સુના. કે જે શખ્સ અપને નેક અમલકો લોગોંમે શોહરત (દીખલાવે) કે લીએ કરતા હૈ તો અહ્લાહતઆલાભી ઉસ્કે સાથ એસાહી મામલા ફરમાતે હૈ કે લોગોં મેં વો જલીલ ઔર બદનામ હો જતા હૈ. (મઝહરી)

તફસીરે કરતબીમેં હે કે હઝરત હસન બસરી (ર.હ.) સે ઈખ્લાસ ઓર રિયાકારી કે બારેમેં સવાલ કિયા ગયા તો આપને ફરમાયા કે ઈખ્લાસકા તકાજ યે હે કે તુમ્હે અપને નેક ઓર અચ્છે આમાલકા પોશીદા (છુપા) રેહના પસંદ હો. ઓર બુરે આમાલકા પોશીદા રેહના પસંદ નહો. ફીર અગર અદ્લાહતઆલા તુમ્હારે આમાલ લોગોં પર જાહીર ફરમાદે. તો તુમ યે કહો કે યા અદ્લાહ યે સબ આપકા ફઝલ ઓર એહસાન હે. મેરે અમલ ઓર કોશીષકા અસર નહી.

તિમીઝી શરીફમેં હઝરત અબુબકસિદીકી (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને એક મરતબા શિર્ક કા ઝિક્ક ફરમાયા કે શિર્ક તુમ્હારે અંદર એસે છુપે અંદાઝસે આ જાતા હે જેસે “ચુટીકી રફતાર બેઆવાજ ” ઓર ફરમાયા કે મેં તુમ્હે એક એસા કામ બતલાતા હું કે જબતુમ વો કામ કરવો તો શિર્કેઅકબર ઓર શિર્કેઅસ્ગર (યાની રિયાકારી) સે મેહકુઝ હો જાઓ. તુમ ત્રીન મરતબા રોઝાના યે દુઆ કિયા કરો.

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبُكَ اَنْ اَشْرَکَ بِکَ شَيْئًا وَّاَنَا اَعْلَمُ وَاَسْتَغْفِرُکَ لِمَا لَا اَعْلَمُ

“ અદ્લાહુમ્મ ઈન્ની અઉઝુબિક અન ઉશરીકબિક શયઅન વઅના આલમું વઅસ્તગફીરૂક લીમાલા આલમું ” ઈન્સાન અપને અમલસે અદ્લાહતઆલા કી રઝામંદી કે સાથ મખ્લુક કી રઝામંદી યા અપની શોહરત (દીખલાવા) ઓર વજાહત (ઈઝઝત) કી નિયતય કોબી શરીક કરે. યહાં તક કે લોગોંકી તારીફ કરને પર અપને અમલકો ઓર ઝયાદા બઢાદે તો યે બેશક રિયાકારી ઓર શિર્ક ખફી હે.

જબકે ઉસ્ને કોઈ અમલ ખાસ અદ્લાહતઆલાકે લીયે કિયા હો. લોગોંમે ઈસ્કી શોહરત યા ઉન્કી તારીફ કી તરફ કોઈ ધ્યાન ન હો. ફીર અદ્લાહતઆલા અપને ફઝલસે ઉસ્કો મશહુર કરદે. ઓર લોગોંકી ઝબાનપર ઉસ્કી તારીફ જારી ફરમાદે તો ઈસ્કા રિયાકારીસે કોઈ તઅલુક નહી હે. યે મોમિન કે લીયે નકદ બશારત હે.

(મઆરીફુલ્લુઆન-૫/૬૬૨)

ઝીંદગી એક સફર હે :-

ઝીંદગી પુરી કી પુરી એક કિસમકા લંબાચોડા સફર હે. આદમી અપની કિયામગાહ સે નિકલકર કહી જાતા હે. ઓર દો બારા અપની કયામગાહ પર વાપસ આજાતા હે. યે સફર ઈસીતરહ જારી રહેગા. યહાં તક કે ઈન્સાન અપની આખરી મંઝીલ (આખેરત) તક પહોંચ જાતા હે.

જબ આદમી બસ્તીસે બાહર નિકલે તબ ઔર દુસરી બસ્તીમેં દાખિલ હો તો ઊસ વકત યે દુઆ યાદ આની ચાહીયે.

رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا (۱۶-۱۷)

ઈસ આયતમેં સુલતાન સે મુરાદ “નુસરતેઈલાહી” હે યે મદદકી વો કિસમ હે જે ખાસતૌર પર “હક કે દાઈ” કો મીલતી હે. ઔર હંમેશા ઈસ્કે સાથ રહેતી હે.

ઈસ દુઆકા તઅલ્લુક મકાનસે નિકલને ઔર દાખિલ હો ને સે હે. ઈસ્કામતલબ યે હે કે ખુદાયા ! ઘરસે નિકલને મેં ભી તું મેરી મદદ ફરમા.

ઔર દાખિલ હોનેમેં મેરી મદદ ફરમા. હર વકત-હર ઘડી કે લીએ તું મેરા તાકતવર મદદગાર બનજા.

આદમી સફરમેં નયે નયે મુકામ દેખતા હે. ઔર નઈબાતેં સીખતા હે. ઈસલીયે કુઆન મેં સિયાહત (મુલ્કોમેફીરના સેરકરના.) કો મોમીનકી એક સિફત બતાયા ગયા હે. અગર આદમીકે અંદર તદબ્બુર (ગેહરી સોચ) કી સિફત મૌજુદ હો તો હર સફર ઉસ્કેલીયે એક બડીઈબ્રત કી ચીઝ બન જાયેગા.

આદમીકો એસા નહી હોના ચાહીયે કે અપને “માલુમ” હી કો વો સબ કુછ સમજલે. મુમ્કીન હે યહાં ઔર ભી બહોતસી બાતેં હો જે આદમી કે લીએ અભીતક “ના માલુમ” હો હાલાંકે હકીકત કે હિસાબસે ઈસી દુનિયામેં વો પુરીતરહ મૌજુદ હે.

યે બાત ઈન્સાનકેલીયે ભી હે. ઔર દુસરીચીઝોકે લીએભી. યહી વજહ હે કે ઈન્સાન કે બારેમેં: હંમેશા “અચ્છે ગુમાન” કી તાકીદ કી ગઈ હે. અચ્છાગુમાન ઈસસે બચાતા હે કે વો કીસી કે બારેમેં એસી રાય કાયમ કરલે જે હકીકતમેં દુરૂસ્ત નહો.

સફરમેં ઝખસત :-

ગાડીજબ સડકપર દોડને લગતી હે. તો હમ એક ઓર ઝહની (સોચનેકે) સફરમેં મશગુલ હોતે હે. ઔર દુસરેકામ ભી કરતે હે. યે અલ્લાહકાફઝલ હે. ઉસ્ને મૌજુદા ઝમાને મેં ઈન્સાનોકો એસી સવારીયાં દે દી હે. કે આદમી સફરભી કરે ઔર એન ઉસવકત વો અપના દુસરા કામભી જરી રખ્ખે.

આજકલ સફર બહોત આરામ વાલા હો ગયા હે. કોઈ પરેશાની નહી હોતી ચુંનાયે કભી સફરમેં તબીયત ચાહતી હે કે નમાઝ મેં કસર કરનેકે બજાયે પુરી નમાઝ પઢે તાકે શુકઅદા કિયા જસકે.

ઈસ્કે બારેમેં હદીસમેં આયા હે. “ યે અછાહકી તરફસે એક સદકા હે. તુમ અછાહકે સદકે કો કુબુલ કરો ”

ઈસસે માલુમ હુઆ કે ઈસ મામલેમેં જો છુટ્ટી હે વો રૂખસત ઓર અફઝલ કે દરમ્યાન નહી હૈ. બલકે રૂખસત ઓર સદકા કે દરમ્યાન હૈ. યાની અગર આપ રૂખસત પર અમલ નહી કરેગેં તો આપ અફઝલ કો છોડનેવાલે નહી બનેગેં બલકે ખુદાકે ઈન્આમ કે ઈન્કાર કરનેવાલેહોગેં. ઓર ખુદાકે ઈન્આમકો ન લેના ખુદાકે ઈન્આમ કી ના કદરી હે.

સુબ્હાનઘાહ ! ખુદાકા કિત્તાબડા ફઝલો કરમ હૈ. હમારે લીયે સવારીયાં આરામ ઓર સહુલતવાલી બનાઈ ઓર નમાઝમેંભી કસર મીલી. ફીરભી અગર મુસલમાન સફરમેં નમાઝ અદાનકરે તો ઈસસેબઢકર ઓર કૌનસી બદનસીબી હો સકતી હે ?

કીસી નઈ બસ્તીમેં દાખિલ હોનેકા ઈસ્લામી તરીકા યે હૈ. કે અગર નમાઝકા વકત હો ગયા હોતો પહેલે મસ્જીદમેં દાખિલ હોકર મુકામી મુસલમાનો કે સાથ જમાઅત કે સાથ નમાઝ અદા કી જાયે. ઓર અગર નમાઝકા વકત નહી હે તો દો રકાત નફીલ પઢકર અપને લીએ ઓર બસ્તીવાલોકે લીએ દુઆકરે. ઉસ્કેબાદ બસ્તી કે અંદર જાયે.

સફર ઓર હિજરત :-

ઈબ્ને અરબીને લીખા હૈ કે વતનસેનિકલના ઓર સફરકરના કભી તો કીસી ચીઝસે ભાગને ઓર બચનેકે લીયે હોતા હૈ. ઓર કભી કીસી ચીઝકી તલબ ઓર હાસિલ કરનેકે લીયે હોતા હૈ.

પહેલી કિસમકા સફર જો કીસી ચીઝ સે ભાગને ઓર બચનેકેલીયે હો ઉસ્કો હિજરત કેહતે હૈ ઉસ્કી છો (૬) કિસ્મેં હૈ.

(૧) દાઝલ કુફ્રસે દાઝલ ઈસ્લામ કી તરફ જના :- યે કિસમ હુઝુર (સ.અ.વ.) કે ઝમાને મેં ભી ફર્જ થી ઓર કયામત તક તાકત ઓર કુદરતકી શર્ત કે સાથ ફર્જ હૈ. (જબકે દાઝલ કુફ્રમેં અપને જાન-માલ ઓર આબરૂકા અમન ન હો યા દીની ફરાઈઝકો અદાકરના મુમ્કીન નહો.) ઈસ્કે બાવબુદ દાઝલ હરબ મેં મુકીમ રહા તો ગુનાહગાર હોગા.

(૨) દાઝલ બિદઅત સે નિકલજના :- ઈબ્ને કાસિમ કેહતે હૈ કે મૈને ઈમામમાલિક (ર.અ.) સે સુનાહૈ કે કીસી મુસલમાન કે લીયે ઉસ મુકામ મેં કિયામ કરના હલાલ નહી. જીસ્મેં સલ્ફે સાલિહીન પર ગાલીગલોચ કિયા જતા

હો. ઈબ્નેઅરબી યે કોવ નકલ કરકે લીખતે હે કે બિલકુલ સહી હે. કયુંકે અગર તુમ કીસી મુન્કર (બુરાઈ) કો દુર નહી કર સકતે તો તુમપર લાઝીમ હે કે ખુદ વહાંસે અલાહિદા (અલગ) હો જાઓ. જૈસાકે કુઆનિમજીદમેં ઈશાદ હે ઔર જબ તું દેખે ઉન લોગોં કો જે ઝઘડતે હે હમારી આયતોમેં તો તું ઉનસે કીનારા કર.

(૩) જીસ જગા પર હુરામ કા ગલ્બાહો વહોં સે નિકલ જાના :- કયું કે તલબે હલાલ (હલાલ રોઝી) હાસિલ કરના હર મુસલમાન પર ફર્જ હે.

(૪) જીસ્માની તકલીફોં સે બચને કે લીયે સફર :- યે સફર જાઈઝ ઔર અદ્દાહતઆલાકી તરફસે ઈનામ હે. ઈન્સાન જીસ જગા દુશ્મનોંસે જીસ્માની તકલીફ કા ખતરા મેહસુસ કરે વહાં સે નિકલ જાયે. તાકે ઈસ ખતરેસે નજાત હો. યોથી કિસમકા સફર હઝરતે ઈબ્રાહીમ (અ.વ.) ને કોમકી તકલીફોં સે નજાત હાસિલ કરનેકે લીયે ઈરાકસે શામકી તરફ કિયા ઔર ફરમાયા ઈન્ત્રીમુહાજીરૂન ઈલા રબ્બી (મેં હિજરત કરતા હું અપને રબકે લીયે) ઉન્કે બાદ હઝરત મુસા (અ.વ.) ને એસાહી એક સફર મિસર સે મદયનકી તરફ કીયા.

(૫) આબોહવા ઔર બિમારીયોકે ખતરોંસે બચનેકે લીયે :- શરીઅતને ઈસ્કીભી ઈજાઝતદી હે. જૈસાકે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને કુછ ચરવાહોં કો મદીનાસે બાહર જંગલમેં કયામ કરનેકા ઈશાદ ફરમાયા. કયુંકે શેહરી આબોહવા ઉન્કો મુવાફિક નથી. ઈસી તરહ હઝરત ઉમર (રદી.) ને અબુઉબૈદહ (રદી.) કો હુકમ ભેજયા કે “દારૂલ ખિલાફત” કો ઉર્દૂન સે કીસી દુસરી ઉંચીજગા પર લેજાયે. જહાં આબોહવા ખરાબ નહો.

લેકીન યે ઈસ વકત હે કે કીસી જગાપર તાઉન (પ્લેગ) યા કોઈ એસી બિમારી જે આબોહવા ખરાબ હો જાનેસે ફેલીહુઈ ન હો. ઔર જીસ જગાકોઈ વબાફેલ જાયે ઉસ્કેલીયે હુકમ યે હે કે જે લોગ ઈસજગાપર પહેલેસે મૌજુદ હે વો વહાં સે ભાગે નહી ઔર જે બાહર હે વો ઈસ્કે અંદર ન જાયે. જૈસાકે હઝરતઉમર (રદી.) કો મુલ્કે શામકે સફરમેં પેશ આયા. શામકી સરહદ પર પહોંચ કર માલુમ હુવાકે મુલ્કે શામમેં તાઉન ફેલા હુઆ હે. તો આપકો ઈસ મુલ્કમેં દાખિલ હોનેમેં ફિકર હુવા સહાબા (રદી.) સે મુસલસલ મશવરોં કે બાદ આખીરમેં જબ હઝરત અબ્દુર્રહમાનબિન ઔફ (રદી.) ને ઉન્કો યે હદીસ સુનાઈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે.

જબ કીસી જગામેં તાઉન ફેલજાયે ઔર તુમ વહાં મૌજુદ હો તો અબ

વહાંસે ન નિકલો. ઔર જહાં તુમ પહેલેસે મૌજુદ નહી વહાં તાઉન ફેલનેકીખબર સુનોતો ઉસ્મેં દાખિલ નહો. (તિર્મીઝી)

ઉસવકત હઝરત ઉમર (રદી.) ને હદીસપર અમલકરતે હુએ પુરે કાફલેકો લેકર વાપસીકા એલાનકર દીયા.

બાજ ઉલ્માને ફરમાયા કે હદીસ શરીફ કે ઈસ હુકમમેં એકખાસ હિકમત યે હે કે જે લોગ ઉસજગામુકીમ હૈ. જહાં કોઈ વબાફેલચુકી હે. વહાં કે લોગોં મે બિમારીકે જરાસીમ (જીવાણું) કા મૌજુદ હોના ચકીની હૈ. વો અગર વહાં સે ભાગેગે તો જીસ્મેં યે જરાસીમ પૈદા હો ગયે હે વોતો બચેગા નહી ઔર જહાં યે જાયેગા વહાં કે લોગોં કો ઉસ્કા અસર હોગા ઈસલીયે હકીમાના ફેસ્લા ફરમાયા.

(૬) અપનેમાલકી હિફાજતકે લીયે :- જબકોઈ શખ્સ કીસી મુકામપર ચોર-ડાકું ઓકા ખતરા મેહસુસ કરે. તો વહાં સે દુસરી જગા ચલાજાયે. શરીઅતને ઈસ્કીભી ઈજાઝત દી હે કે મુસલમાન કે માલકા ભી એસાહી એહતેરામ હૈ જૈસે ઉસ્કી જાનકા હૈ.

યે છો (૬) કિસ્મે તો વો હે જે કીસી ચીઝસે ભાગને ઔર બચનેકેલીયે સફર કિયા ગયા હો.

ઔર જે સફર કીસી ચીઝકી તલબ ઔર હાસિલ કરનેકે લીયે કીયા જાયે ઉસ્કી નવ કિસ્મેં હે.

(૧) ઈબ્રત હાસિલ કરનેકે લીયે સફર :- દુનિયાકી સૈર ઔર સફર ઈસલીયે કરનાકે અદ્લાહતઆલાકી મખ્લુક ઔર ઉસ્કી કુદરત ઔર અગલી કોમ કે અંજમકો દેખકર ઈબ્રત હાસિલ કરે. કુઆનમજીદને એસે સફરકી તરગીબ દી હૈ.

હઝરત જુલ કરનેન કે સફર કો ભી બાઝ ઉલ્માને ઈસ કિસમકા સફર કરાર દીયા હૈ. ઔર બાજને ફરમાયા કે ઈન્કા સફર ઝમીનપર અદ્લાહકા કાનુન જારી કરનેકેલીયે થા.

(૨) સફરે હુજ્જત :- ઈસ્કા ચંદ શતોકેસાથ ફર્જે ઈસ્લામી હોના સબ કો માલુમ હૈ.

(૩) સફરે જિહાદ :- ઈસ્કા ફર્જ યા વાજીબ યા મુસ્તહબ હોના ભી સબ મુસલમાનોં કો માલુમ હૈ.

(૪) સફરે મઆશ :- (રોજગારકેલીયે) જબ કીસી શખ્સકો અપને વતન મેં જરૂરતકે મુતાબિક રોજગાર ન મીલ સકે તો ઉસપર લાઝીમ હૈ કે યહાંસે

સફર કરકે દુસરીજગા રોજગાર તલાશ કરે.

(૫) સફરે તિજરત:- યાની જરૂરતસે ઝયાદામાલ હાસિલ કરનેકેલીયે સફરકરના યે ભી શરીઅતમેં જઈઝ હે. અછાહતઆવાકા ઈશદિ હે કુછ ગુનાહ નહીં તુમ પર કે તલાશ કરો ફઝલ અપને રબ કા.

યહાં ફઝલસે મુરાદ તિજરત હે.

(૬) ઈલ્મ તલબ કરને કે લીયે સફર:- જરૂરતકે મુતાબિક ઈલ્મેદીનકા ફર્જ હોના ઔર જરૂરતસે ઝયાદા કા ફર્જ કિફાયલ હોના મશહુર હે.

(૭) કીસી મુકામકો મુકદદસ ઔર બરકતવાલા સમજકર ઉસ્કી તરફ સફર કરના:- યે સિવાય તીન મસ્જીદોં કે દુરૂસ્ત નહીં.

(૧) મસ્જીદેહરામ (મકકામુકર્રમહ)

(૨) મસ્જીદેનબવી (સ.અ.વ.) (મદીના તેય્યબહ)

(૩) મસ્જીદેઅકસા. (બયતુલ મુકદદસ)

યે કરતબી ઔર ઈબ્ને અરબી કી રાય હે. દુસરે અકાબિર ઉલ્માને દુસરે બરકત વાલે મુકામોંકી તરફ સફર કરને કો ભી જઈજ કરાર દીયા હે.

(૮) ઈસ્લામી સરહદોંકી હિફાઝતકે લીયે સફર:- જીસ્કો રબાત (સરહદ) કહા જતા હે. હદીસોમેં ઉસ્કી બડી ફઝીલતે મજકુર હે.

(૯) રીશ્તેદારોં ઔર દોસ્તોં સે મુલાકાત કે લીયે સફર:- હદીસમેં ઉસ્કો ભી અજરો સવાબ કા સબબ કરાર દીયા ગયા હે. જેસાકે સહી મુસ્લિમ કી હદીસમેં હે કે રીશ્તેદારોં ઔર દોસ્તોંકી મુલાકાત કે લીયે સફર કરનેવાલોકે લીયે ફરિશ્તોંકી દુઆ કરનેકા ઝિક્ર ફરમાયા ગયા હે. (યે જબહે જબકે ઉન્કી મુલાકાતસે અછાહતઆવાકી રઝામંદી મકસુદ હો, કોઈ જતી ગર્જ નહો)

(કરતબી-૫-૩૪૯) (મઆરિફુલકુઆન-૫/૩૪૧)

મૌત કો યાદ કરો :-

કછવા (કાયબો) પાંચસો સાલ તક ઝીંદા રેહતા હે. દરખ્ત એક હઝાર સાલતક જમીન પર ખડા રેહતા હે. પહાડ ઔર દરિયા લાખોં સાલ તક અપની શાન બાકી રખતે હે. મગર ઈન્સાનકી ઉમ્મ પચાસ સાલ યા સો સાલ સે ઝયાદા નહીં. ઈન્સાન જે તમામ મખ્લુકાતમેં સબસે ઝયાદા અફઝલ ઔર અશરફ હે વો સબસેકમ જીંદગી પાતા હે.

ઈસસે ભી ઝયાદા અજીબ બાત યે હે કે યે મુખ્તસર જીંદગી ભી નાકામીયોં

કી એક મુસલસલ દાસ્તાન કે સિવા કુછ નહી. આદમી કી જીંદગી ગમ ઓર દુઃખસે ઈત્ની જાયાદા ભરી હુઈ હે. કે ખુશીકે ચંદ લમ્હાત ઓર ગફલતકી ચંદ ઝલકીયોસે જાયાદા હકીકતનહી રખતે, બિમારી, હાદેસા, બુઢાપા, ઉમ્મીદોંકી મુસલસલ પાયમાલી કા નામ જીંદગી હે. ઓર આખીરમે ઈસ કીસમકે દર્દનાક દીન ગુજરતે હુએ એક દીન મૌતકે આગે હાર ખા જાના હે.

એક ગરીબકો યે હસરત હોતી હે કે ઉસ્કે પાસ બડા મકાન નહી ઉસ્કે પાસ જરૂરીયાતે જીંદગીકે લીયે પૈસા નહી. મગર દુસરી તરફ ઉનલોગોંકા હાલભી બહોત જાયાદા અચ્છાનહી જીન્કો ગરીબ આદમી રશક કી નજરસે દેખતા હે. દૌલતમંદ આદમીકે લીયે પૈસા હોના ઉસસે ભી જાયાદા મસાઈલ પૈદા કરતા હે. જે ગરીબ કો પૈસા ન હોને કી હાલતમેં નજર આતે હે. એક મશહુર આદમી જીસ્કે આસપાસ ઈન્સાનોંકી ભીડ લગી હુઈ હો. અંદર સે ઈસ કદર બેચેન હોતા હે. કે રાતકો ગોલી ખાયે બગૈર ઉસે નિંદનહી આતી. મતલબકે ઈસ દુનિયામેં હર આદમી દુઃખી હે કોઈ એક સુરતમેં કોઈ દુસરી સુરતમેં ઓર અગર કોઈ શખ્સ ના મુવાફિક હાલાતસે બચ જાયે ઓર વો ચીઝ હાસિલ કરવે જીસ્કો સુખ ઓર ચેન કેહતે હે. તબ ભી કિત્ને દીન તક ! ખુશીયોકે ખજાને જમા કરનેકે બાદભી અચાનક એક દીન મૌતકા બેરહમ ફરિશ્તા આવેગા ઓર ઉસ્કો ઈસ તરહ પકડ લેગાકે ન ઉસ્કી દૌલત ઉસ્કો બચાસકેગી. ન ઉસ્કી ફોજ, હવાઈ જહાઝ કે મુસાફિર પરભી મૌત ઈસીતરહ કાબું પાવેતી હે. જીસતરહ એક પૈદલ ચલનેવાલે આદમી પર, વો 'આલીશાન મેંહલોમેં ભી ઈસતરહ ફાતેહાના દાખિલ હો જતી હે. જીસ તરહ એક ટૂટે હુએ મકાનમેં, મૌત આદમીકી સબસે બડી મજબુરી હે.

મૌત આદમીકો યાદ દીવાતી હે કે વો આજ સે ઉપર ઉઠકર સોચે. વો કામ્યાબ જીંદગીકો ઉસપાર તલાશ કરે. કામ્યાબ વો હે જે મૌતસે યે સબક સીખવે. જે શખ્સ યે સબક લેનેસે મેહરૂમ રહે ઉસ્કી ખુશીયોકે ચિરાગ બહોત જલ્દ બુઝ જાયેગેં વો અપને આપકો એક એસે ભયાનક અંધેરેમેં પાયેગા જહાં વો હંમેશાકે લીયે ઠોકર ખાતા રહેગા. ઓર કભી ઈસસે નિકલ નહી સકેગા.

(અવ-રિસાલા-૪/૮૩)

મુઝે કુછ ખબર નહીથી તેરા દર્દકયા હે ચારબ

તેરે આશિકોસે સીખા તેરે સંગેદરપે મરના.

આજ હર આદમીકે પાસ એક ઘડી હે. હર આદમીકો પતા હે કે સુરજનિકલને યા ડુબને મેં કિત્ને મિનટ બાકી હે ? મગર એક ઓર ખબર હે.

જીસ્કા ઇલ્મ ક્રીસીકો નહી હે.વો ખબર યે હે કે હર આદમી મૌતકે કિનારે ખડા હુઆ હે.મગર કોઈ યે એલાન કરનેવાલા નહી કે તુમ્હારી મૌતકે આનેમે સિર્ફ પાંચ મિનટ બાકી હે. (અવ-રિસાલા-૮/૨૦૦૦)

હઝરત મઅકલબિન યસાર (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલેખુદા (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે આનેવાલા દીન ઇન્સાનકો યે નિદા દેતા હે.કે મૈ નયા દીન હુઃ ઔર જો કુછ તું મેરે અંદર અમલ કરેગા.કિયામતમેં મેં ઇસપર ગવાહી દુંગા.ઇસલીયે તુજે યાહીયે કે મેરે ખત્મ હોનેસે પહેલે કોઈ નેકી કર કે મૈ ઉસ્કી ગવાહી દું.ઔર અગર મૈ ચલા ગયા તો ફિર તું મુજે કભી નહી પાયેગા.ઇસીતરહ હરરાત ઇન્સાનકો યે નિદા દેતી હે. (કરતબી)

આખિરતસે બે ફીકરી:-

કુર્આનમજીદમેં ઇશદિ હે.

ઉન્કો ઉન્કે હાલપર રેહનેદાંજીયે કે વો ખુબ ખા-પાંવેં ઔર ચેન ઉડાવેં ઔર ખ્યાલી મન્સુબે ઉન્કો ગફલતમેં ડાલે રખે. ઉન્કો (મરનેકે સાથહી) હકીકત માલુમ હો જયેગી. (પારા-૧૪ રૂકુઅ-૧)

માલુમ હુવાકે ખાનેપીનેકો મકસદ ઔર અસ્વી કામ બના લેના ઔર દુન્યવી એશોઆરામ કે સામાન મેં મૌતસે બે ફિકરહોકે લંબી તદબીરોં મે લગે રેહના કુફકાર હીસે હો સકતા હે. જીન્કા આખિરત પર ઔર હિસાબ કિતાબ ઔર જન્નત ઔર જહન્નમ પર ઇમાન નહી.

મોમિન ભી ખાતા પીતા હે. ઔર રોઝી કા જરૂરતકે મુતાબિક સામાન કરતા હે.ઔર આઈન્દા કારોબારકે મન્સુબે ભી બનાતા હે.મગર મૌત ઔર ફિકરે આખિરત સે ગાફિલ હોકર કામ નહી કરતા હર કામમેં હલાલ ઔર હરામકી ફિકર રેહતી હે.ઔર ફુજુલ મન્સુબા બંદાં કો કામ નહી બનાતા.

રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ચારચીઝેં બદબખ્તી ઔર બદનસીબી કી અલામત હે.

(૧) આખોસે આસું જરી ન હોના. યાની અપને ગુનાહોં ઔર ગફલતોંપર શરમીંદગીં સે ન રોના.

(૨) દીલકા સખ્તહોના.

(૩) લંબી ઉમ્મીદે રખના.

(૪) દુનિયાકી લાલચ.

(કરતબી)

લંબી ઉમ્મીદ કા મતલબ યે હે કે દુનિયાકી મોહબ્બત ઔર લાલચમેં ડૂબકર

મોત ઔર આખિરતસે બે ફિકરી કે સાથ લંબી તદબીરે બનાઈજાયે. (કરતબી)

જે મન્સુબે દીની મકસદોં કે લીયે યા કીસી કોમ ઔર મુલકકે ફાયદોકેલીયે બનાયે જાતે હે. વો ઈસ્મે દાખિલ નહી કયુ:કે વો ફિકરે આખિરતકી એક સુરત હે.

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે ઈસ ઉમ્મતકે પહેલે તબકેકી નજાત ઈમાને કામિલ ઔર દુનિયાસે બે રગબતી કી વજહસે હોગી ઔર આખરી ઉમ્મતકે લોગ બખીલી ઔર લંબી ઉમ્મીદોંકી વજહસે હલાક હોગેં.

હઝરત અબુ દરદા.(રદી.) સે નકલ કિયા ગયા હે કે વો દમિશક કી જમેઅમસ્જીદમેં મિમ્બર પર ખડે હુએ, ઔર ફરમાયા અય એહલે દમિશક! કયા તુમ અપને એક હમદદ ઔર ભલાઈ ચાહનેવાલે ભાઈકી ખાત સુનોગે ? સુનલો ? તુમસે પહેલે બડેબડે લોગ ગુજરે હે. જીન્હોને માલમતાઅ બહોત જમાકિયા. ઔર બડે બડે શાનદાર મહેલ તામીર કિયે ઔર લંબે લંબે મન્સુબે બનાયે. આજ વો સબ હલાક હો ચુકે હે. ઉન્કે મકામ ઉન્કી કબ્રે હે. ઔર ઉન્કી લંબી ઉમ્મીદે સબ ઘોકા ઔર ફરેબ સાબિત હુઈ.

કોમેઆદ તુમ્હારે કરીબથી જીસ્ને અપને આદમીયોંસે ઔર હરતરહકે માલો મતાઅ ઔર હથિયારોં ઔર ઘોડોંસે મુલકકો ભરદીયા થા. આજ કોઈ હે જે ઉન્કી વિરાસત મુજસે દો દિરહમમેં ખરીદનેકો તૈયાર હો જાયે?

હઝરતહસન બસરી (ર.હ.) ને ફરમાયા જે શખ્સ અપની જીંદગીમેં લંબી ઉમ્મીદે બાધતા હે ઉસ્કા અમલ જરૂર ખરાબ હો જાતા હે. (કરતબી)

(મઆરિફુલકુર્આન-૫/૨૭૮)

મોતકી યાદ :-

હદીસમે હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા “મોત કો બહોત ઝયાદા યાદ કરો. જે કે લજઝતોંકો ઢાદેનેવાલી હે”

ઈસસે માલુમ હુવા કે મોતકી યાદ ભી એક “ઝિક” હે વો એક ઈબાદતી અમલ હે. મોતકીયાદ એક સવાબ હે. જે ઈન્સાન કે આમાલ નામે મેં દર્જ કિયા જાતા હે.

એક ફારસી શાઈર બુદ્દા હો ગયા ઉસ્કી દાનોં આખેં જતી રહી. ઉસવકત ઉસ્ને યે શેઅર કહા કે મોત કે હાથને રવાનગીકા નક્કારા (નગારા) બજાદીયા હે. અય મેરી દોનોં આખેં અબ સરકો અલવિદાઅ કહો.

“મોત આકર રહેગી” યે ખાત ઉન લોગોં કો કેહને કી હે. જે અભી

જવાનીકી ઉમર મે હો. લેકીન જો લોગ બુઢાપેકી ઉમરકો પહોંચ ચુકે ઉન્કે લીયે ઝયાદા સહી બાત યે હૈ કે ઉન્સે યે કહા જાયે કે “મૌતઆના શુરૂ હો ગઈ”

જવાન આદમીકેલીયે મૌત બજાહીર મુસ્તકબીલકી એક ખબર હૈ. લેકીન બુઢે આદમીકેલીયે મૌત હર હાલમેં પેશ આનેવાલા એક વાકેઆ.

હકીકત યે હૈ કે જવાન આદમી અગર મૌતકો યાદ નકરે તો ઇસ્કેલીયે યે ગફલતકી બાત હોગી. લેકીન જો લોગ બુઢાપે કી ઉમરકો પહોંચકરબી મૌતકો ભુલે હુએ હો. ઉન્કી યે હાલત બેહદ સંગીન હૈ. યે ગોયા સરકશી હૈ. ઔર અછાહતઆવાકે નજદીક સરકશી સે ઝયાદા સંગીન જુર્મ (ગુનાહ) ઔર કોઈ નહી. મૌતકો યાદ રખનેકે લીયે યહી બાત કાફી હૈ વો એક વાકેઆ કી સુરતમેં હર રોઝ હર આદમીકે આસપાસ પેશ આતી હૈ. હરદીન યે મન્જર દીખાઈ દેતાં હૈ. કે કોઈ બંચપન મેં મરગયા. કોઈ જવાનીમે ઔર કોઈ બુઢાપેકી ઉમરકો પહોંચકર મરા. ઇસતરહ હર ઉમર કે લોગ અપને જૈસી ઉમર કે મર્દ ઔર ઔરતકો હરરોઝ મરતે હુએ દેખતે હૈ. હકીકત યે હૈ કે હર એકકેલીયે ઇસ્કી મિસાલ દુનિયામેં મૌજુદ હૈ. એસી હાલતમેં હર અકલમંદ આદમીકો ચાહીયે કે વો અપને આપકો મૌતકે કિનારે મેહસુસકરે. કીસીભાં ઉમરકા આદમી અપને આપકો મૌતસે મેહકુઝ ન સમજે. (અવરિસાલ-મે-૨૦૦૧)

અપની મૌત પર ધ્યાન દો :-

અપની મૌતપર ધ્યાનદો ઔર સોચો તો પતા ચલેગા કે મૌત ખુદ અછાહતઆવાકી કુદરતે કામિલકી એક બડી નિશાની હૈ. તુમ અપની જહાલત ઔર ગફલતકી વજહસે યે સમજતે હો કે ઇન્સાનકી મૌત ખુદબખુદ આજાતી હૈ. બાત યે નહી. બલકે અછાહતઆવાકી તરફસે મૌતકા એક વકત મુકરર હૈ. ઔર ઉસ્કેલીયે ફરિશ્તોકા એક ખાસ નિજમ હૈ. જીસ્મેં બડે હજરત ઇઝરાઈલ (અ.વ.) હૈ. કે સારી દુનિયાકી મૌત ઉન્કે ઇન્તિજમમેં દી ગઈ હૈ. જીસ શખ્સકીમૌત જીસવકત જીસ જગા મુકરર હૈ. ઠીક ઉસીવકત વો ઉસ્કી રૂહ કબ્જ કરતે હૈ. કુઆનિમજીદમેં ઇર્શાદ હૈ.

“આપ (સ.અ.વ.) ફરમાદીજાયે કે તુમહારી જાન મૌતકા ફરિશ્તાકબ્જ કરતા હૈ. જો તુમપર અછાહતઆવાકી તરફસે મુકરર હૈ.” (પા. ૨૧-૩-૧૪)

દુસરી આયતમે ઇર્શાદ હૈ કે ઇઝરાઈલ (અ.વ.) તન્હા યે કામ અંજમ નહી દેતે. ઉન્કે માતેહત બહોંતસે ફરિશ્તે ઉસ્મે શરીક હોતે હૈ. (પા. ૧૪-૩-૧૦)

મલેકુલ મૌતકા ૩૬ કબ્જ કરના :-

તફસીરે મુજલિદે ને ફરમાયા કે તમામ દુનિયા મલેકુલમૌતકે સામને એસી હૈ. જૈસે કીસી ઈન્સાન કે સામને એક ખુલે તરત (પ્લેટ) મેં દાનેં પડે હો. વો જીસ્કો ચાહે ઉઠાવે. (કરતબી)

હદીસોમેં હે કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને એક મરતબા એક અન્સારી સહાબી (રદી.) કે સરહાને મલેકુલમૌત કો દેખાતો ફરમાયા કે મેરે સહાબી કે સાથ નરમીકા મામલા કરો. મલેકુલમૌતને જવાબ દીયા કે આપ મુતમઈન રહે. મેં હર મોમિન કે સાથ નરમીકા મામલા કરતા હું. ઔર ફરમાયા જીત્ને આદમી શેહરોમેં યા દેહાત ઔર જંગલો ઓર પહાડોમેં યા. દરિયામેં આબાદ હૈ. મેં ઈન્મેસે હર એકકો દીનમેં પાયમરતબા દેખાતા હું. ઈસલીયે મેં ઉન્કે હર છોટે બડેસે પુરી તરહ વાકિફ હું. ફીર ફરમાયા અય મુહંમદ (સ.અ.વ.) યે જો કુછ હૈ. અછાહકે હુકમસે હૈ. વરના મે અગર એક મચ્છરકી રૂહબી કબ્જ કરના ચાહું. તો મુજે ઈસપર કુદરત નહી જબતક અછાહતઆલા કા હુકમ ઉસ્કેલીયે ન આજયે.

એક રિવાયતમેં હૈ કે જબ અછાહતઆલાને હઝરત ઈઝરાઈલ (અ.વ.) કો દુનિયાકી મૌતકા મામલા સુપુર્દ કિયા તો ઉન્હોને અર્જ કિયા અય મેરે પરવરદિગાર ! આપને મુજે એસી ખિદમત સુપુર્દ કી કે સારી દુનિયા ઔર તમામ આદમી મુજે બુરા કહેગે. જબ મેરા ઝિક આયેગા તો બુરાઈ સે કરેગે. અછાહતઆલાને ફરમાયા કે હમને ઉસ્કા તદાફ (ઈલાજ) ઈસતરહ કર દીયા હે કે દુનિયામેં મૌતકે કુછ જાહીરી અસ્બાબ ઔર બિમારીયોં કી તરફ નિસ્બત કર દેગે. આપ ઉન્કી બદગોઈસે મેહકુજ રહેગે. (કરબતી)

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જીત્ની બિમારીયા ઔર દર્દ ઔર જખમ વગેરહ હૈ. વો સબ મૌત કે કાસિદ હૈ. ઈન્સાનકો ઈસ્કીમૌત યાદ દીવાતે હૈ. ફીર જબ મૌતકા વકત આતા હૈ તો મલેકુલમૌત મરનેવાલેકો મુખાતબ કરકે કહતે હૈ અય ખુદકે બંદે મૈને અપને આનેસે પેહલે કીત્ની ખબરે કિત્ને કાસિદ એક પીછે એક તુજે ખબરદાર કરને ઔર મૌતકી તૈયારી કરનેકેલીયે બિમારીયોં ઔર તકલીફોંકી શકલોમેં ભેજે હૈ. અબ મેં આ પહુંચા અબ મેરે બાદકોઈ ખબર દેનેવાલા કાસિદ નહી આયેગા. અબ તુમ અપને રબકે હુકમકો જરૂર માનોગે. ચાહે ખુશીસે યા મજબુરીસે. (મજહરી)

મલૈકુલમૌત કીસી કી મૌતકા વકત પહેલેસે નહી જાનતે. જબતક ઉન્કો હુકમ નદીયા જાયે કે ફલાંકી રૂહ કબજા કરલો. (મઆરિકુલકુઅન-૭/૬૭)

મરને કે બાદ :-

આખેં વો સબકુછ દેખેગી જો જીંદગીમેં ન દેખ સકીયી. કુઆનિમજીદમેં ઈશાદિ હે.

(૧૬-૨૧) فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ
“હમને તુમ્હારી આખોસે પરદા હટાદીયા આજ તુમ્હારી નિગાહ બડી તેજ હે” (પારા-૨૧ રૂકુઅ. ૧૬)

આમ ઈન્સાનોકો ખિતાબ હે. જીસ્મેં મોમિન, કાફિર, મુત્તકી, ફાસિક, સબ દાખિલ હે.

મતલબ ઈસ આયતકા યે હે કે દુનિયાકી મિસાલ નિંદકી તરહ હે. ઓર આખિરતકી મિસાલ બેદારી જેસી હે. જેસે નિંદમેં આદમીકી આખેં બંદ હોતી હે. કુછ નહીં દેખતા. ઈસી તરહ ઈન્સાન ઉન હકીકતોકો જીન્કા તઅલુક આવમે આખિરતસે હે. દુનિયામેં અપની આખોસે નહીં દેખ સકતા. મગર યે દુનિયાકી આખેં બંદ હોતી હે. (મૌતકેબાદ) અબ ખ્વાબકા આવમ ખત્મ હોકર બેદારી કા આવમ આતા હે. જીસ્મેં તમામ હકીકતેં સામને આ જાતી હે. ઈસલીયે બાજી ઉલ્માને ફરમાયા હે કે

النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَا تَوَاتَرُ السُّهُورِ
“યાની આજ દુનિયાકી જીંદગીમેં સબ ઈન્સાન સો રહે હે જબ મરેગેં ઉસ વકત જાગેગે.”

નસીહત કે લીયે મૌત કી યાદ કાફી હે. :-

હદીસમે હે કે كَفَى بِالْمَوْتِ وَاعْظًا وَكَفَى بِالْيَقِينِ غِنًى

“યા મૌત નસીહત કે લીયે કાફી હે. ઓર યકીન ગિનાકેલીયે” (તિબરાની) મુશાદ યે હે કે અપને દોસ્તોં ઓર અઝીઝોંકી મૌતકા મુશાહિદા સબસેબડા વાઅજ હે. જો ઈસસે અસર નહીં લેતા ઉસ્કા દુસરી ચીજોસે અસર લેના મુશ્કીલ હે. ઓર જીસ્કો અદ્લાહને ઈમાન યકીનકી દોલત અતાફરમાઈ ઉસ્કી બરાબર કોઈ ગની ઓર બે નિયાઝ (બેપરવાહ) નહીં.

ઓર રબીઅ બિન અનસ (રદી.) ને ફરમાયાકે મૌત ઈન્સાનકો દુનિયાસે બેઝાર (નાખુશ) કરને ઓર આખિરતકી તરફ રગબત દેનેકે લીયે કાફી હે.

(મઆરિકુલકુઅન-૮/૧૪૪/૫૧૭)

મૌતકા મુરાકબા :- (ધ્યાનકરના)

મૌલાના થાનવી (ર.હ.) ને “મુરાકબઅમૌત” મેં લીખા હૈ.કે બેઠ જાઓ ઓર સમજો.કે મર રહા હું.ફીર સમજો કે મેં મર ગયા હું..ફીર સમજોકે લોગ જમા હો રહે હૈ.કપડે ઉતાર રહે હૈ.ગુસ્વ કરવા રહે હૈ.કફન પેહના રહે હૈ.જનાઝા લે જારહે હૈ.કબ્ર ખોદી જ રહી હૈ.મુઝે અંદર સુલા રહે હૈ.દરવાજા બંદ હો રહા હૈ.લોગ વાપસ જ રહે હૈ.ફરીશ્તે સવાલ કર રહે હૈ.તેરા રબ કૌન હૈ? તેરા દીન કયા હૈ ? તેરે નબી (સ.અ.વ.) કૌન હૈ ? યે મુજસે સવાલ હો રહે હૈ.ખબરનહી જત્રતકા દરવાજા ખુલતા હૈ યા જલ્લત્રમકા ખબર નહી હિસાબ કેસા હોતા હૈ.ઈસીતરહ ખ્યાલકરેકે ખુદાકે સામને પેશકિયા ગયા હુંઝેસે સોચને સમજનેસે ઈન્શાઅલ્લાહ કિયામતકા મન્જર (દશય)સામને આ જયેગા.ઔર આખેરત ઉસ્કી કામ્યાબી હો જયેગી અલ્લાહતઆલા હમ સબકી મગફેરત ફરમાયે. (આમીન) (ખુત્બાતે દૈનપુરી-૨-૨૯૮)

મૌતકા વક્ત મુકરર હૈ :-

રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈર્શાદ હૈ કે જબઈલ અમીન (અ.વ.) ને મેરેદીલમેં યે બાત ડાલી કે કોઈ શખ્સ ઉસવક્ત તક નહી મરેગા જબતક વો અપને મુકદદરમે લીખા હુઆ અલ્લાહકા રીઝક પુરાપુરા હાસિલ ન કરવે. ઈસલીયે તુમ ખુદા સે ડરો.ઔર અપને મક્સદકી તલબમેં કમસેકમ કામ લો.ઝયાદા મશગુલ નહો કે દીલકીતમામ તવજ્જુહ ઈન્હી દુન્યવી અસ્લાબ મેં ફસી રેહ જયે.ઔર અલ્લાહ તઆલા પર તવક્કુલ કરો. (મજહરી)

હુઝુરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા કે દુનિયા છોડના ઈસ્કા નામ નહી કે તુમ અપને ઉપર અલ્લાહકી હવાલકી હુઈ ચીઝોંકો હરામ કરલો. યા જો માલ તુમહારે પાસ હો ઉસે મજબુરન યા જબરદસ્તી ઉડા દો. બલ્કે દુનિયાછોડના યે હૈ કે તુમહારા ભરોસા અલ્લાહતઆલાકે પાસ જો ચીઝે હૈ ઉસપર ઝયાદા હો બનિસ્બત ઉસ્કે જો તુમહારે હાથમેં હૈ.

(મઆરિકુલકુઅનિ-૮/૫૯૫)

ઈબ્નેઅરબી (ર.અ.) ફરમાતે હૈ કે હમારે શેખ તરતુશી (ર.અ.) ફરમાયા કરતેથેકે તુમહારી ઉમ્મેઅઝીઝ (ખ્યારીઉમ્મ)કે અવકાત અપને હમ ઝમાના (સાથીયો) સે મુકાબલા ઔર દોસ્તોસે મેલજેલ હીમેં નગુજર જયે.દેખો અલ્લાહતઆલાને અપને બયાનકો ઈસ આયત પર ખત્મ ફરમાયા હૈ.

فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا (૩૯-૧૬)

યાની જે શખ્સ અપને રબસે મીલનેકી આરઝું રખતા હે. ઉસ્કો ચાહીયે કે નેક અમલ કરે. ઔર અછાહકી ઈબાદતમેં કીસીકો હિસ્સેદાર ન બનાએ.

(મ.કુ. ૫-૬૬૪)

મૌત સે કીસીકો છુટકરા નહી :-

મૌતસે ગભરાના ઔર ભાગના આમતૌરપર તમામ ઈન્સાનોંકી તબીયતોમે પાયા જતા હે. હર શખ્સ જીંદગીકો મરગુબ ઔર મૌતકો આફત ઔર મુસીબત સમજકર ઉસસે બચનેકી તદબીર કરતા હે. જીસ્કા શરીઅતમેં કોઈ ગુનાહ ભી નહી. લેકીન ઈન્સાનકી યે ફીતરી ખવાહીશેં મુક્કમલ તૌરપર હરગીઝ પુરી નહી હો સકતી. એક ન એક દીનતો બહરહાલ મૌતઆના હી હે. ચાહે તુમ ઈસસે કિત્નાહી ભાગના ચાહો. (۸۴-۵۶) فِي رُزْجِ نُسَيْبَةٍ

કીસીનેકયાખુબ કહા હે :-

فَسَيَّانٌ ذَكَرَ اللَّهُ مَوْتَ قُلُوبِهِمْ-----وَأَحْسَنَهُمْ قَبْلَ الْقَبْرِ قَبُورٌ
وَأَرْوَاهُمْ فِي وَحْشَةٍ مِنْ حُسُونِهِمْ--وَلَيْسَ لَهُمْ حَتَّى النُّشُورِ نَشُورٌ

અછાહકી યાદ સેગાફિલ હોજના ઔર ઉસ્કો ફરામોશ કર દે ના ઉન્કેદીલોંકી મૌત હે. ઔર ઉન્કે બદન જમીનવાલી કબ્રોંસે પહેલે ઉન્કે મુદા દીલોંકી કબ્રે હે.

ઔર ઉન્કી રૂહેં સખ્ત વેહશત મે હે ઉન્કે જીસ્મોં સે, ઔર ઊન્કે લીયે કયામત ઔર હશર સે પહેલે જીંદગી નહી. (ઈબ્ને કિયમ (૨.હ.)

મૌતકી તમન્ના કરના :-

સહી હદીસમેં જે મૌતકી તમન્ના કરને કો મના ફરમાયા હે. ઉસ્કા હાસિલ યે હે કે દુનિયાકી તકલીફોંસે ગભરાકર બે સબરી સે મૌત માગને લગે યે દુરૂસ્ત નહી. રસુલે અકરમ સદ્દહાહું અલયહી વરસલમ ને ફરમાયા કે કોઈ શખ્સ કીસી મુસીબત કી વજહસે મૌતકી તમન્ના ન કરે. અગર કેહનાહી હે તો યું કહે યા અછાહ જબતક મેરેલીયે જીંદગી બેહતરહો ઉસવકત તક ઝીંદા રખ. ઔર જબ મોત બેહતર હો તો મુજે મૌત દે દે. (મઆરિફુલકુર્આન-૧૫૨)

હુસ્ને ખાત્મા ! અજમ દૌલત હૈ :-

જીસ શખ્સકો ઈમાને કામિલ ઔર આમાલે સાલિહાકે સાથ દુનિયાસે રહલત (મરના) નસીબ હો જયે. તો યે ઈત્નીબડી દૌલત હે જીસ્કે મુકાબલેમેં કાઈનાતકી હર દૌલત કુછ નહી ઈસલીયે ઈન તમામ અસ્બાબકો ઈજ્તિયાર

કરનેકી જરૂરત હે જે હુસ્ને ખાત્મકા જરીયા બનતે હે. ઈસ સિલસિલેમેં સબસે ઝયાદા નફા બખ્શ ઔર મુફીદ થીઝ ઉલ્મા ઔર અવલિયા અદ્લાહસે તઅલ્લુક ઔર મુહબ્બત હે. જે શખ્સ અદ્લાહ કે નેક બંદો સે જીત્ના ઝયાદા તઅલ્લુક રખેગા. ઈન્શાઅદ્લાહ આખિરતમે વો ઈત્નાહી કામ્યાબ ઔર ખુશનસીબ હોગા રસુલેઅકરમ સલ્લાહું અલયહી વસલ્લમ કા ઈશ્દિ હે કે “આદમીકા” હશર અપને મેહબુબકે સાથ હોગા”

હજરત યઝીદબિન શજરહ (ર.અ.) ફરમાતે હે કે મરતે વકત આદમીકે સામને ઉસ્કી મજલીસવાલે પેશકીયે જાતે હે. અગરવો ખેલતમાશા વાલી સોસાયટીમેં પડા રહા તો વહી લોગ પેશ હોતે હે. ઔર અગર એહલે ખૈરકે સાથ તઅલ્લુક રખતા થા તો ઉન્હીકો પેશ ક્રિયા જાતા હે. (શરહુસ્સુદુર-૧૨૧)

હજરતઅલી (રદી.) ફરમાતે હે કે દો મામિન દોસ્તમેસે કોઈ એક મરજાતા હે ઔર ઉસે અદ્લાહતઆવાકી નેઅમતોમેં રખા જાતા હે તો વો અપને દોસ્તકો વહાં યાદ કરકે ઉસ્કેલીયે દુઆ કરતા હે. યા અદ્લાહ! મેરા દોસ્ત મુજે તેરી ઈતાઅત ઔર રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કી ફરમાબરદારી ઔર અચ્છી બાતોંકા હુકમ કરતા થા. ઔર બુરીબાતોંસે મના કરતા થા. ઔર મુજે ખબર દેતા થાકે એકદીન તેરે દરબારમેં હાજર હોના હે. વિહાજા મેરે મરનેકેબાદ ઉસે સીધે રાસ્તે સે ગુમરાહ ન ફરમા ! યહાં તકકે ઉસે ભી વહીં નેઅમતે દીખા જૈસે તુને મુજે દીખાઈ હૈ. ઔર તું ઉસસે ઈસતરહ રાજી હો જ જૈસે તું મુજસે રાજી હે. ફીર જબ દુસરે દોસ્તકા ઈન્તિકાલ હોતા હે તો દોનોં કી રહેં આમસ મેં મીલકર એક દુસરોકા મુબારક બાદ પેશકરતી હે. ઔર ઉસ્કે બરખિલાફ બદઅમલ દોસ્ત એક દુસરેકી તબાહી-બરબાદી ઔર અજબકા જરીયા બનતે હે. (શરહુસ્સુદુર-૧૩૭)

મતલબયે કે અદ્લાહવાલે ઔર નેક લોગોંસે અકીદત ઔર મોહબ્બત હુસ્ને ખાત્મકા બેહતરીન ઔર કારગર (કામ્યાબ) જરીયા હે. ઉસ્કો હાસિલ કરનેકી કોશીષ કરની ચાહીયે.

હુસ્ને ખાત્માસે સિફ મરનેવાલેકી જાહીરી હાલત મુરાદનહી હૈ. કયુંકે બાજમરતબા એસા હોતા હે કે બડેસે બડા નેક ઔર બુઝુર્ગ શખ્સ ખતરનાક હાદિસા (વાકેઆ) સે અચાનક વફાત પા જાતા હે. ઔર કભીકોઈ બદઅમલ શખ્સકી બડી આસાની ઔર અચ્છી હાલતમેં મૌત હો જાતી હે.

બલ્કે હુસ્ને ખાત્માકા મતલબ યે હે કે આદમી કામિલ ઈમાન બેહતરઆમાલ અદ્લાહતઆવાકી તરફ રૂઝુઅ ઔર રહમતે ખુદાવંદી કા ઉમ્મીદવાર હોકર ખુદાવંદતઆવાકે દરબારમેં પહોચે. એસી નેકહાલતકે સાથ જાહીરી તૌરપર

ઊંચે કિત્નીહી તકલીફ પહોંચે.તો કોઈ ફિકરકી ખાત નહી હે.ઔર અગર યે કેફિયતનહો તો સિફ આસાનીકી મૌતસે આખિરતમેં કુછ ફાયદા ન હોગા.

હદીસમેં રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હૈ કે અછાહતઆવા જબ કીસી બંદેસે મોહબ્બત કરતા હૈ.તો ઉસે મિઠાસ અતા ફરમા દેતે હૈ.સહાબા (રદી.) ને અર્જ કિયા કે મિઠાસ અતા કરનેકા કયામતલબ હૈ? તો આપ (સ.અ.વ.) ફરમાયા કે ઉસે ઈન્તિકાલસે પહેલે એસે આમાલે ખૈર કી તૌફીક અતા ફરમાતે હૈ કે ઉસ્કે પાસ પડોશમેં રેહનેવાલે ઉસસે ખુશ હોતે હૈ.ઔર બાદમેં ઉસ્કીતારીફ કરતે હૈ. (ઝવાહર ઈબ્નેહબ્બાન-૨/૩૮૫)

એક રિવાયતમેં હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશદિ હૈ કે જીસ શખ્સકા મરતેવકત આખરી કલ્મા કલ્મએશહાદત ઔર કલ્મએ તૈયબહહો ઔર દીલકે કામિલ થકીનકે સાથ ઉસ્કો પઢે.તો ઈન્શાઅલ્લાહ ઉસે જન્નતમેં દાખલા નસીબ હોગા.

(નિદાએશાહી-૯/૨૦૦૦)
(إِنْ رَحِمْنِي غَلِبْتُ غَضَبِي) (معارف القرآن ۷۸۵)

હુઝુર સ.અ.વ. કા ઈશદિ હૈ કે અછાહ તઆવાને જબ મખ્લુક કો પૈદા કીયા તો અપની કીતાબમેં જો અર્થ પર અછાહ તઆવાકે પાસ હૈ યે કલમા લીખા. “ મેરી રહમત મેરે ગજબપર ગાલિબ રહેગી.”

હસરત કા અઝાબ :-

મૌજુદાજીંદગીમેં સબસે બડા અઝાબ હસરત (અફસોસ) કા અજાબ.હોતા હૈ.આદમી કીસી કિંમતી મૌકે કો ખાદે.તો ઉસ્કો સોચકર આદમી હંમેશા આહે ભરતા હૈ.ખોયે હુએ મૌકો કા ગમ આદમી કે સીનેસે નહી નિકલતા જરૂર યહી મામલા આખિરતમે ભી હોગા.આખિરતકી દુનિયામેં કીસી ઈન્સાનકેલીયે સબસે બડા અઝાબ શાયદ હસરતકા અઝાબ હોગા.મૌજુદા દુનિયાકે ખોયે હુએ મૌકે ઉસ્કે ઉપર કડવી યાદ બન કર મુસદ્દત હે જાયેગે. યે એક ના કાબિલે બરદાશત ગમ હોગા.જીસસે આદમી કભી નજત ન પા સકેગા.

આદમીકી મૌજુદા ઉમ્મ જબ ખત્મ હો જાયેગી ઔર વો હમેશા કે લીયે આખિરત કી દુનિયામેં પહોંચજાયેગા તો ઉસ્કો એક એક કરકે વો લમ્હાત યાદ આયેગે. જો મૌજુદા દુનિયામેં ઉસ્કે સાથ ગુજરે થે. મગર ઉસ્ને ઉન લમ્હાત કી તરફ તવજજુહ નહી કી. ઉન્કો વો અપને આમાલ નામા કા હિસ્સા ન બના સકા.

વો દર્દનાક એહસાસ કે સાથ સોયેગા કે કૈસે કૈસે કીમતી મૌકે મજે મીલે થે. કે મે અમલકા સુબુત દેકર યહાં ખુદાકી રઝામંદી જૈસી નેઅમત કો પાસકતા

થા મગર મેરી ભુલને મુજે મેહરૂમ રખા. મેં ઉસ કીમંતી મોકેકો ઇસ્તીમાલ ન કર સકા. ખુદાને મુજે એક શાનદાર ઇમ્કાન (ચાન્સ) તક પહોંચાયા મગર ઇસ ઇમાનકો મેં અપને લીએ વાકીઆ ન બના સકા.

મેરે સામને ફલાં સચ્ચાઈ જાહીર હુઈ મગર મેં ઉસ્કે હકમેં ઇકરાર કા કલ્મા ન બોલ સકા ફલાં મોકેપર મેં ને હકપર જુલ્મ હોતે હુએ દેખા મગર મેંને ઉસ્કી મદદ નહી કી ફલાં બદાંએ ખુદાકા ફલાંહક મેરે જીમ્મે થા મગર મેં ઉસ્કે હક્કો અદા કરને પર રાજી ન હુવા ફલાં મોકેપર મેરે દીલકી ઘડકનોંને મુજે ખબરદાર કીયા થા કે તુમ ગલત રાસ્તેપર જ રહે હો. મગર મેંને ઉસ્કી પરવા નહી કી ઓર બરાબર ઉસગલત રાસ્તેપર ચલતા રહા.

અમલ કી દુનિયાસે નિકલકર જબ આદમી નતીજે (આખિરત) કી દુનિયામેં પહોંચેગા તો ઇસ કિસમકી બે શુમાર બાતે ઉસે યાદ આયેગી. વો હસરત ઓર અફસોસ કી હાલતમેં સોચેગાકે દુનિયાકે ઉન મોકોંકો અગર મેં ઇસ્તિમાલ કરતા તો અબ આખિરત કી દુનિયામે કીત્ને બડે ખૈર કા માલિક બન સકતા થા. મગર ઉન મોકોંકો બરબાદ કરકે મેંને અપની જીંદગીકો બરબાદ કર દીયા. અબ યે મોકે હંમેશા કે લીયે મુજસે ખોયે જ ચુકે હૈ. ઇસલીયે ઇસ્કા બુરાઅંજમ ભી હંમેશા કે લીયે બરદાશત કરના હૈ. (અલરિસાલા-મે-૯૮)

નેક અમલ કી જરૂરત :-

યાદ રખીયે ! મરનેકેબાદ કીસીકા હસબ-નસબ ઓર ઉચેંખાનંદાન મેં હોના નહી પુછા જાયેગા બલ્કે આમાલકો દેખા જાયેગા.

હજરતે ફાતમા (રદી.) કા જનાઝા રાતકો કબ્રમેં ઉતારા ગયા તો હજરત અબુજર ગિફારી (રદી.) ને અપને જોશમેં કબ્રસે ખિતાબ કીયા.

અય કબ્ર ! તુજે ખબર ભી હૈ કે હમ કીસકે જનાઝે કો લાયે હૈ. યે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કી પ્યારી બેટી કબ્રમેં આઈ હૈ. યે ખાતુન હૈ હજરત અલી (રદી.) કી. યે વાલેદા હૈ શહીદેકરબલા હજરત હુસૈન (રદી.) કી. યે ફાતમતુઝઝહરા (રદી.) કબ્રમેં આઈ હૈ.

કબ્રરસે આવાઝ આઈ અય અબુજર (રદી.) !

કબ્ર હસબ નસબ બયાન કરનેકી જગા નહી હૈ. યહાં તો નેક અમલકા ઝિક્ર કરો. યહાં તો વહી આરામ પાયેગા જીસ્કા દીલ મુસલમાન હોગા. જીસ્કે આમાલ નેક હોગે.

(હિકાયતોકા ગુલદસ્તા - ૧૮૮)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

દો મોમિન દોસ્ત ઔર દો કાફિર દોસ્ત :-

اَلْاَحْيَاءُ يَوْمَئِذٍ بِغَضَبٍ عَذُوْا اِلَّا الْمُتَّقِيْنَ (ب-૨૦-૧૨૯)

“તમામ દોસ્ત ઉસરોજ એક દુસરેકે દુશ્મન હો જાયેગે સિવાય ખુદાસે ડરનેવાલોકે ઈસ આયતમેં યે બાત ખોલકર બતાદી કે યે દોસ્તાના તઅલુક જનપર ઈન્સાન દુનિયામેં નાઝ કરતા હે. જીન્કી ખાતીર હલાલહરામ એકકર ડાલતા હે. કિયામત કે રોઝ યે કુછ કામ ન આયેગા બલ્કે અદાવત મેં બદલ જાયેગા.

હાફિઝ ઈબ્નેકસીર (ર.હ.) ને ઈસ આયત મે હજરતઅલી (રદી.) કા યે ઈશદિ નકલ કીયા હે. કે દો દોસ્ત મોમિન યે. ઔર દો કાફિર. મોમિનદોસ્તો મે સે એક કા ઈન્તેકાલ હુવા. ઔર ઉસે જન્નતકી ખુશીખબરી સુનાઈ ગઈ. તો ઉસે અપના દોસ્તયાદ આયા. ઉસ્ને દુઆકી યા અલ્લાહ ! મેરા ફલાં દોસ્ત મુજે આપકી ઔર રસુલેઅકરમ(સ.અ.વ.) કી ઈતાઅંતકી તાકીદ કરતા ભલાઈકા હુકમદેતા. ઔર બુરાઈસે રોકતા થા. ઔર યે બાત યાદ દીલાતા થા કે મુજે એકદીન આપકે પાસ હાજીર હોના હૈ. લેહાજા યા અલ્લાહ ઉસ્કો મેરે બાદ ગુમરાહ ન કીજાયેગા. તાકે વો ભી જન્નતકે મનાજીર દેખ સકે. જો આપને મુજે દીખાયે હૈ. ઔર આપ જીસ તરહ મુજસે રાજી હુએ હૈ ઈસતરહ ઉસસેભી રાજી હો જાયે. ઈસ દુવાકે જવાબમે કહા જાયેગા કે જાઓ અગર તુમ્હે માલુમ હો જાયે કે મૈને તુમ્હારે દોસ્ત કે લીએ કયા અજરોસવાબ રખા હૈ તો તુમ કમ રોવો ઔર ઝયાદા હસો. ઉસ્કેબાદ જબ દુસરે દોસ્ત કી વફાત હોગી તો દોનોં કી રૂહે જમા હોગી. અલ્લાહતઆલા ઉન્સે ફરમાયેગા. કે તુમમેસે હર શખ્સ એક દુસરેકી તારીફ કરે. તો ઉન્મેસે હર એક દુસરે કે બારમે યે કહેગા કે વો બેહતરીન ભાઈ બેહતરીન સાથી. ઔર બેહતરીન દોસ્ત હૈ.

ઉસ્કે ખિલાફ જબ દો કાફિર દોસ્તોમે સે એક કા ઈન્તેકાલ હોગા. ઔર ઉસે બતાયા જાયેગા. કે ઉસે જહન્નમમેં ડાલા જાયેગા. તો ઉસકો ભી અપના દોસ્ત યાદ આયેગા ઉસવકત વો દુઆ કરેગા યા અલ્લાહ ! મેરા ફલાં દોસ્ત મુજે આપકી ઔર આપકે રસુલે(સ.અ.વ.) કી નાફરમાની કરનેકા હુકમ દેતા થા. બુરાઈકી તાકીદકરતા ઔર ભલાઈસે રોકતાથા. ઔર મુઝસે કહા કરતા થા કે મૈં કભી ખુદાકે હુઝુર મેં હાજીર ન હુગા. લેહાજા યા અલ્લાહ ! ઉસ્કો મેરે બાદ હિદાયત ન દીજાયેગા. તાકે વો ભી દોઝખકે વો મંજર દેખે જો આપને મુજે દીખાયે હૈ. આપ જીસ તરહ મુઝસે નારાજ હુએ હૈ. ઉસીતરહ ઉસસે ભી નારાજ હો. ઉસ્કે બાદ દુસરે દોસ્તકા ભી ઈન્તેકાલ હો જાયેગા. તો દોનો કી

રૂહે જમાકી જયેગી.ઔર ઉન્સે કહા જયેગા કે તુમમેસે હર શખ્સ એક દુસરેકી તારીફ કરે તો ઉન્મેસે હર એક દુસરે કે બારેમેં કહેગા. કે યે બદતરીન ભાઈ, બદતરીન સાથી, ઔર બદતરીન દોસ્ત હે. (ઈબ્નેકસીર જીલ્દ/૧૩૪)

ઈસીવીયે દુનિયા આખેરત દોનોં કે લિહાજસે બેહતરીન દોસ્તી વો હે જે અછાહ કે લીયે હો.જીન દો મુસલમાનોંમે સિફ અછાહકે લીયે મોહબ્બત હો ઉન્કે બડે ફઝાઈલ હદીસોમેં વારીદ હુએ હે. જીન્મે સે એક યે હે કે મૈદાને હશરમેં યે લોગ અછાહકે અર્શ કે સાયે મેં હોગે. ઔર અછાહકે લીયે મોહબ્બકા મતલબ યે હે કે દુસરે સે ઈસ બીના પર તઅલ્લુક હો કે વો અછાહકે દીન કી સચ્ચી પેરવી કરનેવાલા હે. નીઝ આવમેં ઈસ્લામકે તમામ મુસલમાનોં સે મોહબ્બત રખના ઈસ્મે દાખિલ હે. (મઆરીફુલકુર્આન જીલ્દ૬૭/૭૪૯)

કયામત અયાનક આયેગી :-

બુખારી-મુસ્લિમ કી હદીસમેં હઝરત અબુહરૈરહ (રદી.) સે મન્કુલ હે.કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) ને કયામત કે અયાનક આનેકે બારેમેં બયાન ફરમાયા કે લોગ અપને અપને કારોબારમેં મશગુલ હોગેં એક શખ્સને ગ્રાહકકો દિખાનેકે લીયે કપડે કા થાન ખોલા હોગા. વો અભી મામલાતય નહી કર પાયેગે.કે કયામત કાઈમ હો જયેગી.એક શખ્સ અપની ઉંટેની કા દુધ દોહકર ચલા હોગા.ઔર અભી ઉસ્કો ઈસ્તેમાલ ભી નકરને પાયેગા કે કયામત આ જયેગી.કોઈ શખ્સ અપને હોઝ કી મરમત(રીપેરીંગ) કર રહા હોગા.ઉસસે ફારિગનહોને પાયેગાકે કયામત કાઈમ હો જયેગી કોઈ શખ્સ ખાનેકા લુકમા હાથમેં ઉઠાયેગા જે ઊસ્કે મુહમેં ન પહોચાં હોગા કે કયામત બરપાહો જયેગી. (રહુલમઆની)

મકસદ ઈસ્કા યે હે કે જીસતરહ ઈન્સાનકી મૌતકી તારીખ,વકત,છુપાને મેં બડી હિકમત હે.ઈસીતરહ કયામત જે પુરે આલમ કી મૌત કા નામ હે.ઉસ્કો છુપા રખનેમેં બડી હિકમત હે.પહેલા તો યકીન રખનેવાલોંકો ઈસ સુરતમેં જીંદગી દો ભર ઔર દુનિયાકે કામમુશકીલ હો જાતે.ઔર ઈન્કાર કરનેવાલો કે લીયે લંબીમુદત સુનકર હસીમજક કા બહાના મીલ જાતા ઔર ઉન્કી સરકશી (વિદ્રોહ,બળવો) મે ઔર ઈઝાફા હોજાતા.

ઈસલીયે હિકમત સે ઉસ્કી તારીખ કો છુપા યા ગયા તાકે લોગ ઉસ્કે હોલનાક (ભયાનક) વકિઆતસે હંમેશા ડરતે રહે.ઔર ડરહી ઈન્સાનકો ગુનાહોસે દુર રખનેકા સબસે ઝયાદા અસર કરનેવાલા ઈલાજ હે.ઈસલીયે કુર્આનમજીદમેં યે તાલીમ દી ગઈ હે કે જબ ઉસ્કો યકીન હે કે કયામત કીસીભી

દીન આયેગી ઔર રબ્બુલઆલમીનકે સામને સબકી પેશીહોગી. ઉન્કે ઉમ્મ ભરકે છોટે બડે અચ્છે બુરે સબ આમાલકી જંચ કી જાયેગી જીસ્કે નતીજે મે યા જન્મતકી હંમેશા રેહનેવાલી નેઅમતે મીલેગી. યા ફીર અદ્દાહકી પનાહ!

જહન્નમકા વો સખ્ત અઝાબ હોગા જીસ્કે ખ્યાલ સે પિતા પાની હોને લગતા હે. તો ફીર એક અકલમંદ કા કામ યે નહી હોના ચાહીયે કે અમલકરનેકી કુરસદ કો બેકાર બહસોમેં બરબાદ કરદે. કે કયામત કબ ઔર કૌનસેસાલ ઔર કૌનસી તારીખકો આયેગી. બલ્કે અકલમંદી યે હે કે ઉમ્મકી કુરસદકો ગનીમત જનકર ઉસ દીન કે લીયે તૈયારીમેં મશ્ગુલ હો જાયે. અદ્દાહ રબ્બુલ આલમીનકે અહકામ કી ખિલાફ વરઝીસે ઐસા ડરે જૈસે આગસે હર ઈન્સાન ડરતા હે.

દુનિયા કી ઉમ્મ :-

બાઝ ઈસ્લામી કિતાબોમેં જે દુનિયાકી ઉમ્મ સાતહજર સાલ બતાઈ હે. યે કોઈ હુજુર (સ.અ.વ.) કી હદીસ નહી. બલ્કે ઈસરાઈલી રિવાયત સે લીયા હુવા મજમુન હે.

ઉલ્માએ તબ્કાતુલઅર્દ (ખગોળશાસ્ત્રી) ને જે નયી તહકીકોં સે દુનિયાકી ઉમ્મ લાખોં સાલ બતાઈ હે. યે ન કીસી કુઆની આયતસે ટકરાતી હે ન કીસી હદીસસે. ઈસ્લામી રિવાયતમેં ઐસી કચ્ચીબેસનદ બાતોં કો દાખિલ કરનેકા મકસદ શાયદ ઈસ્લામકે ખિલાફ બદ ગુમાનીયાં પૈદા કરના હો. જીસ્કા રદ સહી હદીસોમેં મૌજુદ હે.

એક સહી હદીસમેં હે ખુદા રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) કા અપની ઉમ્મતકો મુખાતબ કરકે ઈશાદ હે. કે તુમ્હારી મિસાલ પીછલી ઉમ્મતોકે મુકાબલેમેં ઐસી હે જૈસે કાલેબેલ (બળદ) કે બદનપર એક સફેદ બાલહો. ઉસસે હર શખ્સ અંદાજલગા સકતા હે કે હુજુર (સ.અ.વ.) કી નજરમેં દુનિયાકી ઉમ્મ કીન્ની દરાજ (લંબી) હે. ઉસ્કા અંદાજા લગાના ભી મુશ્કીલ હે. ઈસલીયે હાફિઝ ઈબ્ને હઝમ ઉદુલુસી (ર.અ.) ને ફરમાયા કે હમારા અકીદા યે હે કે દુનિયાકી ઉમ્મકા કોઈ સહી અંદાજ નહી કીયા જસકતા, ઈસ્કા સહી ઈલ્મ સિફ પૈદા કરનેવાલાકો હે. (મઆરિફુલકુઆન-૪/૧૪૧)

કુછ જાહિલ, અંજમ સે ગાફિલ, જીન્હોને નમાઝકો બરબાદ કિયા ઔર નફ્સાની ના જઈઝ ખ્વાહિશોંકી પેરવીકે જે જરૂરી ઈતાઅતસે ગાફિલ કરનેવાલીથી અનકરીબયે લોગ આખિરતમેં ખરાબી દેખેગે. યહાં ખ્વાહિશો સે મુરાદ દુનિયાકી વો લઝઝતે હે જે ઈન્સાનકો અદ્દાહકી યાદ ઔર નમાઝસે ગાફિલ કરે.

હઝરત અલી (રદી.) ને ફરમાયાકે શાનદાર મકાનોંકી તામીર ઓર એસી શાનદાર સવારીયોંકી સવારી જીસ પર લોગોંકી નજરે ઉઠે. ઓર એસા લિબાસ જીસસે આમ લોગોંમે ઈમ્તેયાઝ (વિશેષતા) કી શાન નજર આયે વો ખ્વાહીશોમે દાખિલ હે. (કરતબી) (મઆરિફુલકુઆન-૬/૪૫)

કયામત મેં રૂ ઓર બદનકા મઘડા :-

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا (૧૦૬-૧૬૫)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) કા એક કૌલ નકલ કીયા હે કે રૂહ કહેગી કે અય મેરે પરવર દિગાર મેરા તઅલ્લુક તુઝ સે હૈ તુને હી મુઝે પેદા કીયા હૈ. ન તો મેરે હાથ થે જીસસે મેં પકડું, ઓર ન પૈર જીસસે ચલું, ઓર ન આંખ જીસસે દેખું, ઓર ન કાન જીસસે સુનું, ઓર ન અક્કલ જીસસેમેં સમજું, મેં આયી ઓર ઈસ બદનમેં દાખીલ હો ગઈ, લીહાજા તું બદન કો અઝાબ દે ઓર મુઝે નજત અતા ફરમા.

ઓર બદન કહેગા કે અય અલ્લાહ ! તુને મુજે અપને હાથ સે બનાયા મેં તો લકડી કી તરહ થા, મેરે હાથ નહી થે જીસસે મેં પકડું ઓર ન પૈર જીસસે ચલું, ઓર ન આંખ જીસસે દેખું, ઓર ન કાન જીસસે સુનું, ઝિસ્કે બાદ થે રૂહ નુર કે કિરનોં કી તરહ આયી (ઓર મેરે અંદર દાખીલ હો ગઈ) ઈસ્કી વજહ સે મેરી જુબાન બોલી, મેરી આંખ ને દેખા, ઝિસીસે મેરા પાવ ચલા, ઝિસ્કી વજહ સે મેરે કાનને સુના લીહાજા તું ઈસ (રૂહ) કો ખુબ અઝાબ દે, ઓર મુઝે નજત અતા ફરમા.

ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ફરમાતે હે કે ઝિસ્કે બાદ અલ્લાહ તઆલા ઝિન્સે એક નાબીના (અંધા) ઓર એક અપાહજ કી મિસાલ બયાન ફરમાયેગા કે વો દોનોં ફલોંકે એક બાગમેં દાખિલ હુએ અંધા તો ફલકો દેખ નહીં પાતા ઓર અપાહજ ઝિનકો તોડ નહી સકતા તો અપાહજને અંધેસે કહા કે તુમ મુજકો અપને ઝિપર સવાર કરલો મેં તુમ્હે ભી ફલ તોડકર ખીલાઝિંગા ઓર ખુદ ભી ખાઝિંગા. ચુનાંચે એસાહી હુવા. ઓર દોનોંને ફલ તોડકર ખાયેં, તો અબ અઝાબ કીસ પર હોગા ? (જહીર હે કે દોનોં પર હી અઝાબ હોગા) બસ ઈસ તરહ તુમ દોનોં પર ભી અઝાબ હોગા. (કરતબી - ૧૦/૧૨૭)

જહન્નમેં કા અઝાબ :-

ગદાર, ધોકેબાજ, નફસકે ધોકે સે ગાફીલ ઓર ફાનીદુ નિયાકે જહીરી ચમક

દમક પર ફીદા ઓર ઇસ્કે એકદમ છીન જાને સે બેખબર ઇન્સાન હોશ મેં આ, એસી ગફલત કી નીંદમેં મુબતલા ન હો. કે જીસસે જાગને બાદ તુજકો તરહ તરહ કી મુસીબતોં ઓર તકલીફોમેં મુબતલા હોકર પછતાના પડે. ઓર જૈયબસે તેરે કાનોમેં યે આવાઝ સુનાઈ દે. (અબ પછતાયે ક્યા હોવત હે જબ ચીડીયા ચુંગ ગઈ ખેત) યા ખુદા ન કરે યે હોલનાક સદા તુઝકો સુનાઈ દે.

فَذُرُّوا قُلُوبَكُمْ لِيَأْتِيَنَّكُمْ آيَاتِي (۳۸-۱۸)

“ અઝાબકા મઝા ચખ્ખોં હમ તુમ પર અઝાબહી અઝાબ ઝયાદા કરેગે ”
(આમીન)

અરે બેખબર ! ઇસ બેવફા દુનિયાકો છોડ જો તુઝકો છોડકર અલગ હો જાયે તું જીસ દુનિયાકી ફાની બહાર દેખકર આપેમેં નહી સમાતા કભી ગુલે રઅના (હસીન કુલ) કી ખુશ્બુસે મસ્ત હોકર ઝુંમતા હે કભી ચંપા હાથમેં લેકર ફુલતા હે. કભી ચમેલીકી ફુલોંકી મહેંકમેં બેહોશ હે. કભી લેહલેહાતી બેલ પર હેરાન હે. કભી જુહી કી ખુશ્બુ લેકર કીસીકી તલાશમેં હે. ઇન સબકો નજરે ઇબ્રરતસે દેખ ઓર કાદીરે મુત્લક કે (રંગબેરંગી) કરીશમેં સમજકર ગૌર કર યે સબ ટેહની ટેહની, પત્તા પત્તા કરકે તુજસે છીના જાયેગા, અગર તું ઇનસે ગુજર કર અસલ બનાનેવાલે (ખુદાકી) તરફ ડુબુઅ હો ગયા ઓર હર વક્ત સાદીક (સચ્ચા) બંદા બનકર માઅબુદે હકીકી કી યાદમેં મશગુલ હો ગયા તો તેરે લીયે આગે ચલકર બહોત બેહતર હર તરહ કે સામાન, એશો ઇશરત તૈયાર હે, અગર ઇન્હીમેં રહેકર કાઈનાતકો પૈદા કરનેવાલે સે ગાફીલ હો ગયા તો તુજ બેનસીબકી જબાન પર (۳۰-۹۸) وَيَذْعُرُوا ثِيْرًا

(બસવો હવાકી પુકારેગા) ઓર (۳۰-۱۸) كُنْتَ تُرَاۤءَا (કાશ મેં મીટ્ટી હોતા ઓર અઝાબ સે બચતા) કે સીવા કોઈ લફજ જબાન પર ન હોગા. ઓર તેરે પાસ (۲۹-۱۸) وَقُلُّوْا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ اَوْ نَفْقَهُ مَا كُنَّا فِىْ اَصْحَابِ السَّعِيْر (કે સીવા કોઈ જવાબ ન હોગા અગર હમ સુનકર ઠીક સમજતે તો દોઝખીયોમેં ન હોતે.

ફીર સમજલે જીન આલા ઓર ઊંચે ઊંચે મકાનોમેં ગફલતકે ફર્શ ઓર નાદાનીકે ગદ્દો ઓર કુર્સીઓં પર તું નેઅમતોં સે નવાઝ ને વાલે અસલી રબકો ભુલા હુઆ હે. તો યે સબ મકાન ઓર એશો ઇશરતકા સામાન યા દુસરે લફજમેં સામાને કુલ્ફત(તકલીફદેનેવાલા) આગે ચલકર તુઝસે છીન લીએ જાયેગે ઓર તું ઇસ મકાનકી નેઅમતોંસે મેહરૂમ કર દીયા જાયેગા. ઓર ઊસ્કે બજાયે આગ તેરા લિબાસ, આગ તેરા મકાન આગ તેરે ઊપર, આગ તેરે નીચે ચારોં તરફસે ઘેરેહુએ હોગી.

اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا لِلطَّاغِيْنَ

(જહનમ સરકશો કે ઈન્તીજરમેં હોગી)

અરે બેખબર! ખબરદાર હો ઊસ્કો છોડ જો તુજકો છોડ દેગા ઓર અપને ઊપર નેઅમતોંકો બરસાનેવાલે હીકીકી મોલાકે ઈન્આમોંકા શુક ગુજર હોકર ઊસ આગસે બચનેકી કોશીશ કર, જીસમેં નાફરમાની ઓર નાશુકી કી વજહ સે તુજકો જરૂર જના પડેગા.

ઊન બારગાહે ઈલાહી કે મુકર્રબ બંદોકે હાલાત દેખકર હોશમેં આ, જીન્હોંને ઊસ્કી હોલનાક હાલતસે બચનેકે લીયે કેસે કેસે સખ્ત મુજહીદોમેં અપને નફસે અમ્મારહ કો મુખ્તલા કરકે કાબુકીયા હે.

હઝરત ઊમર (રદી.) અપની ટાંગો પર કોડે માર મારકર ફરમાયા કરતે થે અય નફસે સરકશ ! તુને વહાં કે લીયે ક્યા તૈયારી કી હે ? જહાં તુજે હંમેશા રહેના હૈ. બાઝ હઝરાતને અગર ભુલસે ના મહરમ પર નજર પડ ગઈ તો આંખ નિકલવા ડાલી, અગર એક મરતબા ભી સુબ્હકી નમાઝ કે લીયે નફસે અમ્મરહને ઠંડે પાની સે ગુસ્વકો નાગવાર જના તો શરદીઓમેં અપને બદન પર લિબાસ પહેનકર નહાના જરૂરી કર લીયા, અગર કભી એકમરતબા ભી તહબુદકી નમાઝ કઝા હો ગઈ તો તમામ રાતે નફ્વેં અદા કરના નફસ પર વાઝીબ જન લીયા, વગેરહ

હદીસ શરીફમેં હે જીસતરફ અહ્મહ તઆલા તુમકો રગબત દિલાયે ઊધર જુકો ઓર જીસ અજાબસે ખુદા તઆલા તુમકો ડરાયે ઊસ અઝાબસે ડરો ઓર બચો. ઈન્શાઅહ્મહ કામ્યાબી ઓર નજાત હાસિલ કરકે મકબુલ બંદોમેં શામિલ હો જાઓગે થે મુખ્તસર નસીહત હૈ.

જહનમ કે દરવાજે ઓર ઊસ્કે ખોફનાક હાલાત :-

જહનમ કે દરવાજે કે નામ, જહનમ, સકર, નતી, હાવીયહ, નાફનહામીયહ, સઈર, જહીમ, હોતમહ, વગેરહ હૈ.

હદીસ મેં હે કે આગ જહનમીયોંકો ખા લેગી થહાં તકકે આગ ઊન્કે દીલો પર પહોંચેગી ઓર દીલ જલાયેગી ફીર વો પહેલે જૈસા હો જાયેગા ફીર ઊસકે દીલ પર આગ પહોંચકર ફીર ઊસ્કો જલાયેગી. ફીર પહેલે જૈસા હોકર જલેગા. હંમેશા ઈસ તરહ હોતા રહેગા. (અહ્મહકી પનાહ)

કહેતે હૈ જબ હઝરત સલમાન ફારસી (રદી.) ને એક આયાત

وَأَن جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ (દોઝખ સબકા વાઅદાગાહ હૈ)

સુની તો મુંહકે બલ પરેશાન હોકર ખોફજદા ભાગે ઓર દીવાને હોગથે

ઊંઝો રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કે પાસ લાયા ગયા . હુઝુર (સ.અ.વ.) ને મૌજુદા હાલતકા સબબ દરીયાફત ફરમાયા તો ફરમાયા કે ઇસ આયતને મેરે દીલકો ટુકડે ટુકડે કર દીયા અદ્લાહ તઆલાકી તરફસે ફીર ચે આયત (મુત્તકી જન્નત ઔર ચશમોમે હોગે) નાઝીલ હુઈ. (૧૪૯-૧૫૫) *إِنَّ الْمُنْفِقِينَ فِي جَهَنَّمَ وَغُورُونَ*

તિમીઝ શરીફમેં રીવાયત હૈ હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જીસ શખ્સને અદ્લાહ તઆલાસે તીન મરતબા જન્નત તલબકી તો જન્નત ઊસ્કી સિફારીશ કરતી હૈ કે યા અદ્લાહ ઊસ્કો જન્નમેં દાખિલ કર, ઔર જો શખ્સ આગસે તીન મરતબા પનાહ ચાહે આગ કહેતી હૈ યા અદ્લાહ ઊસ્કો આગસે પનાહ દે, ચે ઈમાન વાલોકે લીયે ખુદાકા બહોત બડા ફઝલો કરમ હૈ. ઈસલીયે જન્નતકા સવાલ ઔર દોઝખસે પનાહ જરૂર માંગો. (બિમરઅતુલ ઊકબા - ૧૭૮)

જહન્નમીયોં કી અલામતોં :-

- દુનિયામેં ખુદાકે અઝાબસે બે ફીકી.,
- હર વક્ત હસના.,
- ગુનાહોસે મઝા લેના.,
- ક્યામતસે ગફલત.,
- મખલુક પર જુલ્મ.,

(બિમરઅતુલ ઊકબા - ૨૧૩)

હોંશ મેં આયે તો ક્યા દેખા ? :- (મોમિન કીરદારકે આઈનેમેં)

દોલતકી નુમાઈશ (દીખલાવા) કરનેવાલોકો મુફ્ફીલીસીકી આગોસમેં દેખા.
 ઈલ્મકી નુમાઈશ કરનેવાલોકો જહ્લીલોંકી મજલીસ સજતે દેખા.
 તાકતકી નુમાઈશ કરનેવાલોં કો કમજોરોંકી ગુલામી કરતે દેખા.
 ઈબાદતકી નુમાઈશ કરનેવાલોં કો દીન સે મુંહ મોડતે દેખા.
 સખાવતકી નુમાઈશ કરનેવાલોંકો સદકાત કી રોટી પર પવતે દેખા.
 લોગોકે રહમપર પવનેવાલોકો..... હમેંશા મુફ્ફીલીસી ઔર મોહતાજમેં દેખા.
 દીનસે દુનિયા કમાને વાલોકો..... ચહેરોં સે રોનક ઊડતે દેખા.
 સખર ઔર શુક કરનેવાલોંકો દુન્યામેં બા વકાર (જલવંત) દેખા.
 હસદ ઔર કીનોંમે જલનેવાલો કો રોજીકી તંગદસ્તીમેં દેખા.
 જુઠ બોલનેવાલો કો.....ઈમાનસે દુર હોતે દેખા.
 ગુસ્સેમેં રહેનેવાલોં કો.....અક્લકી મેહરૂમીમેં દેખા.

લોગોં સે ઊમ્મીદે રખનેવાલોં કોનાઊમ્મીદ ઓર પરેશાન દેખા.
 લોગોં સે સવાવ કરનેવાલો કો બે ઈઝઝતીકે આવમમેં દેખા.
 સચ્ચી તૌબા કરનેવાલો કો ઈબાદતમેં લઝઝત લેતે દેખા.
 ગુનાહોમેં જીને વાલોકો પરેશાની કે દલ દલમેં ધસતે દેખા.
 બંદોકે હુકુકુ જુઠલાને વાલોકો અપને હકક પર રોતે દેખા.
 નાજઈઝ કમાઈ કરનેવાલોકો મુસીબતોકે જલ્લમેં ફસ્તે દેખા.
 વાલેદેન કી ફરમાબરદારી કરનેવાલોકો..... તરક્કીકી મંઝીલ છુતે દેખા.
 મા-બાપકે નાફરમાનોકોઔલાદ કે જુલ્મો સિતમ સેંહતે દેખા.
 જુલ્મો સિતમ કરનેવાલોકો મજલુમકી ખુશામદ કરતે દેખા.
 અછાહ કે હુકુક અદા કરનેવાલોકો દુનિયાસે બેખૌફ દેખા.
 અછાહકે નાફરમાનોકો અપને હી સાથે સે ડરતે દેખા.
 બંદો કે હુકુકુ અદા કરનેવાલો કો દુનિયામેં શોહરત પાતે દેખા.
 બેહોશીમેં જીને વાલે જબ હોંશ મેં આયે તો કયા કયા દેખા.
 (મહેમાને હરમ - ૯૭/૨૪)

બુર્ગાને દીનકી કી મતી જાતે :-

(૧) હઝરત લુકમાન કી પ્યારી પ્યારી જાતે :

★ બેટા દુનિયા એક ગેહરા સમંદર હે જીસ્મે બહોંતસે લોગ ગરક હો ચુકે હે. તુઝે ચાહીયે કે તું દુનિયાકે ઈસ સમંન્દરમેં અપની કરતી “તકવા” કો બનાવે જીસ્કા ભરાવ (ભરતી) ઈમાનહો, જીસકા બાદબાન (કપડા જે કસ્તી કો તેજ ચલાયે) અછાહ તઆવા પર તવકકુલહો, મુમ્કીન હે ઊસ સુરતમેં તું ઊસસે બચ જાયે વરના નજત નહી હો સકતી. જીસ્કા નફસ ખુદહી વાઈઝ (નસીહત કરનેવાલા) હો, ઊસ્કી અછાહ તઆવકી તરફસે હિફાઝત હોતી હે. જે ખુદ અપને બારેમેં ઈન્સાફ કરતા હે. અછાહતઆવા ઊસ્કી ઈઝઝતમેં ઈઝાફા ફરમા દેતે હે. અછાહસે કરીબ કર દેતા હે. ઓર અછાહ તઆવાકી નાફરમાની કરકે ઈઝઝત હાસિલ હો તો વો અછાહતઆવાસે દુરી કર દેતી હે. વાલિદ કા અપને બચ્ચેકો તરબિયતકે લીયે મારના એસા હી હે જેસે ખેતીમેં ખાદ ડાલના.

★ બેટા ! કર્ઝ લેને સે બચ, ક્યુકે કર્ઝ દીનકી જીલ્લત, ઓર રાતકી ફિકરકા સબબ હે.

★ બેટા ! અઘાણસે ઈત્ની ઊમ્મીદ બાધ કે વો તુજે ઊસ્કી ના ફરમાની પર જરી (નીડર) ન કરે, ઓર ઈસસે ઈત્ના ડરકે વો તુજે ઊસ્કી રહમતસે માયુસ ન કરે.

જે જુઠ બોલતા હે ઊસ્કે ચ્હેરેકી રીનક ચલી જાતી હે. જીસ્કે અખ્લાક બુરે હોતે હે ઊસે ગમ ઝયાદા લાહીક (લાગું) હોતા હે. ચટાનોં કો ઊન્કી જગાસે હટાના ઝયાદા આસાન હે. બનિસ્બત ના સમજકો સમજને સે.

★ બેટા ! ચટાને, લોહા, ઓર ભારીસે ભારી ચીઝ કા બોજ ઊઠા લીયા લેકીન મુઝે કીસી ચીઝકા બોજ ઈત્ના ભારી નહી લગા જીત્ના કે પડોશી કા. મેંને કડવી સે કડવી ચીઝ ચખી હે, મગર મોહતાજી જેસી કડવી ચીઝ કોઈ નહીં ચખી.

★ બેટા ! કીસી જહિલકો અપના કાસિદ (એલચી) ન બના. અગર તુઝે કોઈ દાના (અકલમંદ) આદમી ન મીલે તો અપના કાસિદ ખુદ બનજા.

★ બેટા ! જુઠસે બચ. ક્યું કે ચીડીયા કે ગોશત કી માનિન્દ મરગુબતો બહોત હે. લેકીન જલ્દ હી અપને ખાનેવાલેકો (ગરમીકી વજહ સે) ઊબાલ ડાલતા હે.

★ બેટા ! જનાઝોં મે શિરકત કિયા કર, શાદીયોં મેં ન જાયા કર ક્યુંકે જનાઝા તુઝે આખિરતકી યાદ દીલાયેગા ઓર શાદીયાં દુનિયાકી રગબત દીલાયેગી.

★ બેટા ! પેટભરે પર ન ખા. તેરા ઊસ વકત રોટી કુત્તે કો ડાલ દેના ઊસ ખાને સે બહેતર હે.

★ બેટા ! ઈત્ના મીઠા ન બન જ કે લોંગ નિગલ લીયા જાયે, ઓર ઈત્ના કડવા ભી ન બન કે ફેંક દીયા જાયે.

★ તેરા ખાના પરહેઝગાર લોગ ખાયે, ઓર અપને હર મામલેમેં જિલ્માસે મશવરા કરતા રેહ.

★ તેરા ઈસ ચીઝકો સીખને મેં જીસે તું નહી જાનતા કોઈ ભલાઈ નહીં જબતક તું જિન ચીઝોં પર અમલ પેરા નહો જીન્હેં તું જાનતા હે, ક્યુંકે એસે આદમીકી મિસાલ તો એસે શખ્સ જેસી હે કોઈ શખ્સ લકડીયા ચુનકર ગઢા બનાયે ફીર ઊસ ગઢેકો ઊઢાકર ચલને લગે તો આજીઝ આ જાયે (ચલ ન સકે) લેકીન ઊસ્કે બાવુજુદ ઊસ્કે સાથ એક ગઢા (લકડીયોંકા ઊઠાનેકે લીયે) ઓર મીલાલે,

★ બેટા ! તું અગર કીસીસે ભાઈબંદી કરના ચાહતા હે તો ઊસસે પહેલે ઊસ્કો ગુસ્સા દીલાકર દેખલે અગર વો ઈસ ગુસ્સે કી હાલતમે તેરે સાથ ઈન્સાફ કરે તો ફિલિહા (ઠીક હે) વરના એસે શખ્સસે બચ.

- ★ તેરી બાતચીત અચ્છી હો તેરા ચ્હેરા કુશાદા (ખુલા હુવા) હો તો તું લોગોં મેં ઊંસ શખ્સ સે ઝયાદા મેહબુબ હોગા જે લોગોંકો અતા ઔર બક્ષીશ કરતા હે.
- ★ બેટા ! અપને આપકો અપને દોસ્તકે સામને ઊંસ શખ્સકી તરહ કરવે જીસ્કો તેરી તો કોઈ જરૂરત નહો. લેકીન તુઝે ઊંસ્કી જરૂરત હો.
- ★ બેટા ! ઊંન બાતોં કો કરનેસે રૂક જા જે તેરે મુંહસે નિકલતી હે, ક્યુકે જબતક તું ચુપ રહેગા, સલામત રહેગા અલબત્તા એસી બાતકર જીનસે તુઝે કોઈ ફાઈદા હાસિલ હો. (રહુલ મઆની - ૮૩)

(૨) મજુસી :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઊમર (રદી.) સે રિવાયત હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઊમ્મતમેં કુછ લોગ મજુસી (અગ્નિપુંજ કરનારા) હોતે હે ઊમ્મતે મોહમ્મદીયહ (સ.અ.વ.) કે મજુસી વો લોગ હે. જે “તકદીર” કા ઈન્કાર કરતે હે. એસે લોગ બિમાર પડે તો ઊંન્કી બિમારપુર્સી કો ન જાઓ, ઔર મર જાએ તો ઊંન્કે કફન દફનમે શરીક ન હો.

(મ.કુ. ૮/૨૩૮)

(૩) હૈબતે હક :-

મોલાના રૂમ (ર.અ.) ને ફરમાયા:-

هر که ترسید از حق و تقوی گزید - ترسد از اوے جن و انس و هر که دید
 “યાની જે અદ્લાહ સે ડરતા હે સારી મજલુક ઊંસ્સે ડરને લગતી હે.”

હઝરત સઈદ બિન ઝૂબૈર (ર.અ.) ફરમાતે હે કે ફીરઓન કા યે હાલ હો ગયા થા કે જબ મુસા (અ.વ.) કો દેખતાતો પેશાબ ખતા હોજતા થા. ઔર યે બિલકુલ સહી હે કે “હેઈબતેહક” કા યહી હાલ હોતા હે.

بیت حق است این از خلق نیست

(મઆરિકુલકુર્આન - ૪/૩૮)

(૪) કૌમકી આબાદી ઔર બરબાદી :-

હઝરત ઊબાદા ઈબ્ને સાબિત (રદી.) સે રિવાયત હે કે હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા જબ અદ્લાહતઆલા કીસી કૌમકો બાકી રખના ઔર બઢાના થાહતે હે તો ઊંન્મે દો સિફતેં પેદા કરતે હે. એક હરકામમેં દરમ્યાનાપન ઔર દુસરા પાકદામન જીંદગી યાની ખિલાફેહક ચીઝોં કે ઈસ્તેમાલ સે પરહેઝ.

مَا رَزَقْنَاكَ مِنْ شَيْءٍ وَكُنْتَ تَكْفُرُ - عَلَى حَتِّكَ حَتِّكَ حَتِّكَ حَتِّكَ

ઔર જબ અલ્લાહ તઆલા કીસી કૌમકો હવાક ઔર બરબાદ કરના ચાહતે હે તો ઊનપર ખયાનતકે દરવાઝે ખોલ દેતા હે યાની વો અપની ખયાનત ઔર બદઆમાલી કે બાવુજુદ દુનિયામેં કામ્યાબ નજર આતે હે.

(મઆરિકુલકુઅનિ - ૩/૩૨૨)

(૫) અલ્લાહ તઆલાકે નજદીક હોનેકા ઝરીયા :-

ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલ (ર.હ.) કી રિવાયત હે કે ઊન્હોને અલ્લાહ તઆલાકો ખ્વાબમેં દેખા ઔર પુછા કે આપકે કરીબ (નજદીક) હોનેકા સબસે બડા જરીયા કયા હે ? ઈશાદિ હુઆકે કુઅનિમજીદકો પઢના, ઈમામ સાહબને અર્જ કિયા સમજકર યા બગૈર સમજે, ઈશાદિ હુઆ કીસી તરહસે હો.

(ઈલ્મી મજમીન - ૨૪)

(૬) અલ્લાહ તઆલા કી અજીબ હીકમત :-

શેખ સઅદી (ર.અ.) ફરમાતે હે

અગર અકલમંદી પર રોઝીકા દારોમદાર હોતા તો બેવકુફ ભુખસે મરજતે મગર ઝયાદા યે બાત દેખને મેં આતી હે કે નાદાનોં કો ઈસ કદર માલ દૌલત મીલ જતા હે કે અકલમંદ કો ઈસપર હેરત હો જતી હે.

رضينا قسمة الجبار فينا - لنا علم وللجهال مال

فان المال يفنى عن قريب - وان العلم باق لا يزال

હમ અલ્લાહ કી ઈસ તકસીમસે જો ઈસ્ને હમારે લીએ કી હે રાજી હે. કે હમારે લીએ ઈલ્મ ઔર જહીલો કે લીએ માલ ક્યુંકે માલ બહોત જલ્દી ખત્મ હોજનેવાલી ચીઝ હે ઔર ઈલ્મ કબી ભી ઝાઈલ (ખત્મ) ન હોગા.

(ઈલ્મી મજમીન - ૪૦૪)

મતલબ યે હે કે નાદાનોં કો ખુદા એસી રોઝી દેતા હે કે બડે બડે અકલમંદ હેરાન રેહ જતે હે. કે અરે હમને તો M.S.C. કીયા ઔર મેં તો અમેરિકા સે ડ્રીગ્રી લાયા. ઔર મેરી તો ચમ્પલ ફટી હુઈ હે, ઔર યે તો દસ્તખત (સહી) ભી નહી કર સકતા. અંગુઠા લગાતા હે ઔર ઈસ્કી ફેકટરી ચલ રહી હે. એસે ફેકટરીકે માલીક કો હમને દેખા હે S.S.C. ભી પાસ નહી હે. ઔર M.B.A. ડ્રીગ્રીવાલે ઊસ્કે ચહાં નોકરી કરતે હે. રોઝી ખુદાકે હાથમેં હે

(મવાઈઝે અખતરી)

(૭) મયદાને હશર મે અફ્સોસ :-

અગર કીસી ઊમ્દા બાઝારમેં કીસી મુફલીસ કો ભેજ દીયા જયે, તો ઊસ્કો

બેહદ અફસોસ હોગા, જ્યાં નજર પડેગી અચ્છી અચ્છી કિમતી ચીજોં નજર આવેગી. ઓર સાથમેં અપના ઈફ્લાસ ઓર ખાલી હાથ હોના ભી યાદ આવેગા. ઈસલીયે હસરત (અફસોસ) ભી બઢતા જાયેગા. ખાસકર જબ બાજર જાતે વક્ત ઊસ્સે કહા ગયા હો કે કુછ નકદ લેતે જાઓ ઓર વો છોડકર ચલા ગયા હો. બસ ! યહી હાલત મયદાને કયામત મેં ઊન લોગોંકી હોગી (જે દુનિયામેં ગફલત કી જીંદગી ગુજાર રહે હે) ઓર વો એસા વક્ત હોગા કે સિવાય ઈસ સિકકે (નેકી) કે દુસરા કોઈ સિકકા કામ નહી દેગા. ક્યુંકે કોઈ ચીજ યહાં સે સાથ નહી જાયેગી. (ઈલ્મી મજમીન - ૨૧)

(૮) બરચેં કે બિસ્મિલ્લાહ પઢને કે સબબ બાપકી મગફીરત :-

હઝરત ઈમામ રાઝી (ર.અ.) વફાત ૬૦૬ હીજરી લીખતે હે.

એક મરતબા હઝરત ઈસા (અ.સ.) કા એક કબ્ર પર સે ગુજર હુવા. આપને બતોર કશ્ફ દેખા કે અઝાબકે ફરિશતે મૈય્યતકો અઝાબ દે રહે હે આપ આગે ચલે ગયે, અપને કામસે ફારિગ હોકર જબ આપ દોબારા યહાં સે ગુજરતો ઊસ્કી કબ્ર પર રહમતકે ફરિશતે દેખે. જીન્કે સાથ નુરકે તબક હે. આપકો ઈસપર તઅજ્જુબ હુવા આપને નમાઝ પઢી ઓર દુઆ માંગી અલ્લાહતઆલાને વહી ભેજી અય ઈસા ! યે બંદા ગુનાહગાર થા ઓર જબ સે મરા અઝાબ મેં ગીરફતાર થા યે મરતે વક્ત અપની બીવી (હામેલા) છોડ ગયા થા ઓરતને ફરજંદ જના ઓર ઊસ્કી પરવરીશકી યહાંતક કે વો બડા હો ગયા ઊસ્કે બાદ ઓરતને ફરજંદકો મક્તબમેં ભેજી ઊસ્તાદને (બિસ્મિલ્લાહીર્માનીર્હીમ) પઢાઈ. બસ ! મુઝે અપને બંદેસે હયા (શરમ) આઈ કે મેં ઈસે આગકા અઝાબ દું જમીનકે અંદર ઓર ઊસ્કા ફરજંદ મેરા નામ લેતા હે જમીન કે ઊપર. (તફસીરેકબીર - ૧/૧૭૨)

(૯) કબરોંકો પુરાના હોકર ૫૦૦ જાનેકે સબબ મગફીરત :-

“ રહમતુલ મહદાહ ” મેં હે કે એકનબી (અ.લ.) એક કબ્રસ્તાન પર સે ગુજરે જીસ્મે નઈ કબરે બની હુઈ થી કરીબ ગયે તો માલુમ હુવા કે અકસર કો અઝાબ હો રહા હે દુઆકી ઓર આગે ગુજર ગયે. કુછ અરસે કે બાદ ફીર યહાં સે ગુજર હુવા જબકે કબરેં ટુટી હુઈ થી યહાં પહોંચે તો માલુમ હુવા કે સબકે સબ બક્ષ દીયે ગયે હયરત હુઈ ઓર બારી તઆલાકી બારગાહમેં અર્જ કીયા કે મરને કે બાદ ઊન્કા કોઈ અમલ તો હુવા નહી ફીર મગફીરતકા સબબ ક્યા હુવા ? ફરમાયા જબ ઊન્કી કબ્રે ટૂટ ગઈ ઓર કોઈ ઊન્કો પુછનેવાલા

ન રહ્યા તો મુઝે રહમ આયા ઓર મગફીરત કરદી. (જ્વાહીરપારે - ૨૩)

(૧૦) ચંદ છોટી છોટી રકાતે મગફીરતકા સબબ બન ગઈ :-

હઝરત જૂનેદ બગદાદી (ર.અ.) (વફાત ૨૯૭ હીજરી) કો વફાતકે બાદ કીસીને ખ્વાબમેં દેખા તો સવાલ કીયા કે અલ્લાહ તઆલાને આપ કે સાથ ક્યા મામલા ફરમાયા આપને કહા.

“સારે ઊલુમ ઓર હકાઈક વગેરહ ફના હો ગયે યહા કુછ કામ ન આયે અગર કુછ કામ આયી તો સિફ વો છોટી છોટી રકાતે કામ આઈ જો મેં આધીરાત કો પઢા કરતા થા. યાની તહજ્જુદ. (અહયાઊલુલુલુમ - ૪/૫૦૮)

(૧૧) બીવીકી તરફસે તકલીફ પર સબર :-

એક બુર્જુગ યે ઊન્કી બીવી ઊન્કો બહોત સતાતી થી લોગોં કો માલુમ હો ગયા કે બીવી ઊન્કો બહોત પરેશાન કર રહી હૈ બાઝ લોગોને અર્જ ક્રિયા કે હઝરત એસી બીવીકો તલાક દે દેના ચાહીયે. ફરમાયા તલાક દેના તો મેરે બસમેં હૈ મગર યે તો સોચોકે ઈસ્ને કીસી દુસરેસે નિકાહ ન ક્રિયા તો ખુદ તકલીફ ઊઠાયેગી. ઓર અગર કીસી દુસરે સે નિકાહ કીયા તો ઊસ મુસલમાનકો તકલીફ પહોંચેગી. ઈસવીયે બહેતર યે હૈ કે મેં હી તકલીફ ઊઠાવું ઓર મુસલમાનકી હીફાઝત કા સામાન બન જાઊં. જબ તક મેં મૌજુદ હું કીસી દુસરે કો તકલીફ ક્યું પહોંચે. (હઝરતયાનવી કે પસંદીદહ વાકિઆત - ૧૧૦)

(૧૨) શયતાન કી માં :-

ઈમામ રાઝી (ર.અ.) (વફાત ૬૦૬ હીજરી) તહરીર ફરમાતે હૈ.

એક વાઈજને વાઅજ કી મજલીસમેં યે બયાન કીયા કે બંદાજબ સદ્કા કરનેકા ઈરાદા કરતા હૈ તો ઊસ્કે પાસ ૭૦ શયતાન આતે હૈ ઓર ઊસ્કે હાથ પાવસે ચિમટકર ઊસે સદકા કરનેસે રોકતે હૈ વાઅજકી મજલીસ સે એક સાહબ યે સુનકર બોલે મેં ઈન શૈતાનોસે લડુંગા ચુંનાયે વો અપને ઘર આયે ઓર દામનકો ગેહું સે ભરા ઓર સદકા કરનેકે લીયે નિકલે ઊન સાહબકી બીવીને દેખા તો કુદ કર આઈ ઓર મિયાંસે લડને લગી યહાતક કે ઊન્કે દામનસે ગેહું નિકાલ ડાલે. વો સાહબ હારકર દોબારા મસ્જીદમેં ચલે આયે વાઈજ ને પુછા મિયાં ક્યા કરકે આયે ? બોલે ૭૦ શૈતાનોંકો તો મેંને હરા દીયા થા લેકીન ક્યા કરતા ઊન્કી માં આ પહોંચી ઓર ઊસ્ને મુઝે હરા દીયા.

(તફસીરુલકબીર-૧/૮૫)

(૧૩) અદાહ કી મહોબ્બત :-

હઝરત અબ્દુલવાહીદ બિન ઝૈદ (ર.અ.) (વફાત ૧૭૬ હીજરી) ફરમાતે હે એક રોઝ મેં બાઝાર ગયા રાસ્તે મેં એક શખ્સ મીલા જીસે જુજમ (કોડ) કી બિમારી થી બદનમેં ઝખ્મથે ઓર વો નાબિના (અંધા) ઓર અપાહજ હો ચુકા થા. ગલીકે બચ્ચેં ઊસ્કો પત્થર માર રહે થે. જીસ્કી વજહ સે ઊસ્કા ચહેરા ખુન આલુદ હો ગયા થા. મૈને દેખા કે વો અપને હોઠોંકો હરકત દે રહા થા મેં ઊસ્કે કરીબ ગયા તાકે બાત સુન સકું ક્યા કેહ રહા હૈ ? મૈને સુના વો કેહ રહા થા.

મેરે મૌલા ! તું ખુબ જનતા હૈ કે અગર કેચીયોંસે મેરી એકએક બોટીભી કાટ દે ઓર મેરી હડીયા આરોંસે ચીરવા દે તબભી તેરે સાથ મેરી મોહબ્બત હી બઢેગી અબ તુજે ઇન્તિયાર હૈ જો ચાહે કર. (જવાહરપારે - ૧૬૩)

(૧૪) જીંદગી કા કુછ ભરોસા નહીં :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઇબ્ને અબ્બાસ (રદી.) સે રિવાયત હૈ કે કભી એસા હોતા કે રસુલેઅકરમ (સ.અ.વ.) પેશાબ કરનેકે બાદ (ઓર વુજુ કરને સે પહેલે) મીટ્ટીસે તયમ્મુમ કરવેતે મૈને અર્જ કરતા થા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) પાની તો આપકે બહોત કરીબ હૈ. (યાની જબ પાની આપ સે દુર નહીં હૈ ઓર આપ વુજુ કર સકતે હૈ તો ફીર તયમ્મમ ક્યું કરતે હૈ ?) તો આપ (સ.અ.વ.) ને જવાબ મેં ઇશાદ ફરમાયા કે મુઝે ક્યા માલુમ કે મેં ઇસ પાની તક પહોંચ સકુંગા થા નહીં. (મિશકાત - ૪૫૦)

(૧૫) એક બુર્જુગ કી નસીહત :-

હઝરત ઇમામ ગિઝાલી (ર.અ.) (વફાત ૫૦૫ હીજરી) ફરમાતે હૈ કે કાન લગાકર સુનો એક બુર્જુગકી નસીહત હૈ કે અદાહ તઆવાને અપની રઝામંદી કો અપની તાબેદારીમેં છુપા રખા હૈ. લિહાઝા કીસી ભી તાબેદારી કે અમલ ઓર ઇબાદતકો ચાહે કિત્નાહી છોટા ક્યું નહો હકીર (હલ્કા) ન સમજે ક્યા ખબર કે ઊસ્કી રઝામંદી ઊસીમે છુપી હુઈ હો.

ઇસી તરહ અદાહ તઆવાને અપની નારાજગી ઓર ગુસ્સેકો નાફરમાની મેં છુપા દીયા હૈ બસ ! કીસી નાફરમાનીકો કેસીહી જરાસી ક્યું નહો મામુલી નસમજે ક્યા ખબર હૈ શાયદ ઇસીમે ઊસ્કી નારાજગી ઓર ગુસ્સા છુપા હુવા હો.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ خَيْرِ الْمَخْلُوقِ كُلِّهِمْ

ઈસી તરહ અપની વિવાયત ઔર નજદીક કો અપને બંદોમેં છુપા રખા હે વિહાઝા કીસી બંદેકો ચાહે કિત્નાહી ગુનાહગાર ક્યું ન હો કભી હકીર ન સમજે ક્યા ખબર હે કે શાયદ કીસી અમલમેં ઊસ્કી રઝામંદી હો. જીસ્કા જુહુર ઊસ્કે ઇન્તિકાલકે વક્ત અચાનક હો જાયે. (તબ્લીગેદીન - ૧૨૭)

(૧૬) ઝબાન કી હીફાઝત :

અદ્લામ જહબી (ર.અ.) (વફાત ૭૪૮ હીજરી) તહરીર ફરમાતે હે કે

બાઝ ઊલ્માસે સવાલ હુવા કે આપને ઇન્સાન મેં કિત્ને ઐબ પાયે હે ? ફરમાયા શુમાર સે બઢકર આઠ હજાર તો શુમાર કર ચુકા હું અલબત્તા એક ખસ્લત મેંને એસી પાઈ હે કે ઇન્સાન અગર ઊસે ઇસ્તિમાલ મેં લાયે તો વો તમામ ઐબો કો છુપાવેતી હે. વો હે ઝબાનકી હિફાઝત. (કિતાબુલ્કબાઈર - ૧૩૮)

(૧૭) યુગલ ખોરી :-

શેખ શહાબુદ્દીન શાફઈ (ર.હ.) તહરીર ફરમાતે હે.

રિવાયત હે કે હઝરત મુસા (અ.વ.) બની ઇસરાઈલકો લેકર બારિશ કે લીયે ત્રીન મરતબા નિકલે લેકીન બારિશ નહી હુઈ હઝરત મુસા (અ.વ.) ને અર્જ કિયા મૌલા ! તેરે બંદોને ત્રીન મરતબા રહમતકી બારિશ તલબકી લેકીન તુને પાની નહી બરસાયા.

અદ્લાહતઆલાને મુસા (અ.વ.) કી તરફ વહીં ભેજી કે અય મુસા (અ.વ.) ઊન્મે એક યુગલખોર હે જો યુગલી પર જમા હુઆ હે. હઝરત મુસા (અ.વ.) ને અર્જ કિયા પરવરદિગાર વો કોન હે ? હમે બતાવા દીયા જાયે તાકે હમ ઊસે અપને દરમ્યાનસે નિકાલ દે. અદ્લાહતઆલાને હઝરત મુસા (અ.વ.) કી તરફ વહીં ભેજી કે અય મુસા (અ.વ.) મેં યુગલીસે મના કરતા હું ઔર મેં હી યુગલખોર બનું ? ચુંનાયે સબને તૌબાકી અદ્લાહતઆલાને ઊન પર રહમતકી બારિશ બરસાઈ. (કિતાબ કલ્બુબી - ૨૦૧)

એક હદીસમેં હે કે જબ કોઈ શખ્સ મુસલમાન ભાઈ કે લીએ કોઈ દુઆએ ખેર કરતા હે તો ફરિશ્તા કેહતા હે

وَلَكَ بِمِثْلِ

“યાની અદ્લાહતઆલા તેરી બી હાજત પુરી ફરમાયે” (મ.કુ. ૨-૫૦૧)

(૧૮) અમલકી બુન્યાદ :-

એક બુર્જુગસે કીસીને પુછા આપ કે અમલકી બુન્યાદ કીસ પર હે ? ફરમાયા ચાર ચીઝો પર.

(૧) મુઝે યકીન હે કે મેરે હિસ્સે કી રોઝી કીસી દુસરેકે પાસ ઓર દુસરે કી રોઝી મેરે પાસ નહીં પહોંચ સક્તી. લેહાઝા મેં અલ્લાહ પર ભરોસા રખતા હું.

(૨) મુઝે માલુમ હે કે મેરે જીમ્મે કુછ ફરાઈઝ (હક) હે જીન્કો મેરે સિવા કોઈ અદા નહીં કર સક્તા ઈસલીયે મેં ઈસ્મે મશગુલ હું.

(૩) મુઝે ઈલ્મ હે કે મેરા રબ મુઝે દેખ રહા હે ઈસલીયે બુરાઈ ઓર ગુનાહ કરતે હુએ ઈસસે શરમાતા હું.

(૪) મેં જાનતા હું કે મેરી મૌત કા વક્ત મુકરર હે મેં ઈસ્કી તરફ દોડ રહા હું ઓર વો મેરી તરફ ઈસલીયે ઈસ્કી તૈયારીમેં લગા હુઆ હું.

(નેશમન - ૧૯/૫૯૬)

(૧૯) કમાલે ખયરાત :-

હઝરત કુત્બુદ્દીન બખ્તેયાર કાકી (ર.અ.) કા મામુલ થા કે હર હક્તે ઘરકી તલાશી લી જતી થી જો ચીઝ નકદ થા સામાન જરૂરત સે ઝયાદા નજર આતા સબ ખયરાત કર દીયા જતા થા. (મઆરીફુલકુર્આન ૧/૪૮૨)

(૨૦) ખુદાઝ ફેસ્લા અસલ હૈ :-

હઝરત હાજી ઈમ્દાદુલ્લાહ મક્કી (ર.અ.) ને એક મોકે પર ફરમાયા કે અગર મેં અલ્લાહકે નજદીક મોમિનહું ઓર સારી દુનિયા મુઝકો મરદુદ હું સમજે તો મેરા કોઈ નુકશાન નહીં અગર અલ્લાહકે યહાં મરદુદ હું ઓર સારી દુનિયા કુતુબ ગૌસ ઓર અબ્દાલ સમજે તો કુછ નફા નહીં.

(ઈશાદાતે હકીમુલગિમ્મત - ૭૦૪)

(૨૧) બદ અપ્લાક અપની મનવાના ચાહતે હૈ :-

હઝરત થાનવી (ર.હ.) ફરમાતે હે કે આજકલ હર શખ્સ અપની રાયકા ઈત્તેબાઅ દુસરોસે કરના ચાહતા હે ઈસીવયે અંજુમનોંકા કામ નહીં ચલતા ક્યુંકે અંજુમનકે અરાકિન દુસરોસે અપના ઈત્તેબાઅ કરાના ચાહતે હે ઓર ઊન્મે અકસર લોગ એસે હોતે હે જીન્કે અખલાક કી ઈસ્લાહ નહીં હુઈ હોતી ઊન્મે કોઈ છોટા બનકર રેહના પસંદ નહીં કરતા ઈસ લીયે બહોત જલ્દી. ઉન્મે ઈખ્તિલાફ હો જાતા હે. ફીર હર એક અપની રાય પર જીદ કરતા હે તો ચાર દીનમેં હી અંજુમન કા ખાત્મા હોજતા હે.

(ઈશાદાતે હકીમુલગિમ્મત - ૫૧૦)

(૨૨) તમામ દુનિયા સેકેદો :-

તમામ આવમસે કેહદો કે હમને એક જાતસે ઈલાકા જોડ લીયા હે જો ઈસસે મીલે વો હમારા દોસ્ત હે, જો ઈસસે અલગ હે. વો હમસે અલગ હે સિફ ઊસ્કી રજામંદીકા તાલીબ હોના ચાહીયે ચાહે તમામ આવમ નારાજ હો જાયે.

(ઈર્શાદાતેહકીમુલગિમ્મત-૬૪૨)

(૨૩) જબરદસ્ત કુવ્વત કી ચીઝ :-

હઝરત મૌલાના યાનવી (ર.અ.) ને ફરમાયા એઅતિકાદ (ઈમાન યકીન) મેરી જીંદગી હે જહાં કોઈ તકવીફ પહોંચી ફોરન યે ખ્યાલ હોતા હે કે ઈસ્મે સવાબ હે ઈસીસે વો તકવીફ જાતી રેહતી હે ઓર સવાબકી યે ગિમ્મીદ એસી ચીઝ હે કે બડી સે બડી તકવીફ ઓર રંજકો આસાન કર દેતી હે.

અફસોસ ! કે ઊસ્કો આજકલ મામુલી ખ્યાલ કર રખ્યા હે. ઓર સમજતે હે યે કોઈ ચીઝ નહીં. (અદ્લાહકી પનાહ)

મેં કેહતા હું કે જીસ કદર મુસલમાનોં કે પાસ કુવ્વતકા સમાન હે ઊન સબમેં યે એક નિહાયત જબરદસ્ત ચીઝ હે નયેતાલીમ યાફતા (મોર્ડન લાઈફ) ઊસ પર હસતે હે કે સવાબકો લીયે બેઠે હુએ હે. પુરાને ખ્યાલકે હે વગેરહ બલ્કે ઉલ્મા તકને ઊસ્કી તરગીબ દેના છોડ દીયા. વાઅઝોમેં સવાબ ઓર અઝાબકા ઝિક્ક હી જાતા રહ્યા. હાલાંકે કુર્આન ઓર હદીસમેં યહી ઝયાદા ભરા હુઆ હે કે અગર યે કરોગે તો યે સવાબ મીલેગા યે ન કરો તો અઝાબ હોગા વગેરહ મુસલમાનોંકે પાસ ઈસ બાતકા ક્યા જવાબ હે ?

હદીસમેં હે કે અય આયશા (રદી.) કીસીનેક અમલ કો હકીર ન સમજના હર નેક અમલ મેં મગફિરતકી ખાસિયત હે ઈસી તરહ હર ગુનાહમેં અઝાબકી ખાસિયત હે ચાહે છોટા હો યા બડા. (ઈર્શાદાતેહકીમુલગિમ્મત-૪૧)

(૨૪) બેકાર અક્લ :-

એસી અક્લ કીસ કામકી જો મેહબુબકી (અદ્લાહ ઓર રસુલ (સ.અ.વ.) કી તરફ રેહબરી ન કર સકે. (ઈર્શાદાતેહકીમુલગિમ્મત-૬૫૮)

બુર્ખુગાને દીન કે કિસ્સે :-

(૧) હઝરત શકીક બલખી (ર.હ.) કી તૌબા :-

આપકી તૌબાકા કિસ્સા મશહુર હે કે એક મરતબા તિજેરતકે લીએ તુર્કસ્તાન

તશરીફ લે ગયે. વહાં એક બુતખાને કો દેખને કે લીએ તશરીફ લે ગયે. વહાં એબ બુત પરસ્તકો બુતોંકી ઈબાદત મેં નિહાયત ખુશુઅ કે સાથ મશગુલ દેખા આપને ઊસ્કો કહા તેરા ખાલિક (પૈદા કરનેવાલા) ઝીંદા ઓર કાદીર હૈ તું ઊસ્કી ઈબાદત કર ક્યું કે યે બુત તેરે કીસી કામ ન આયેગા યે બાત સુનકર બુત પરસ્તને જવાબ દીયા કે અગર તુમ્હારા ખાલીક ઈત્ની કુદરતવાલા હૈ જીત્ના તુમ કહેતો હો તો ક્યા ? વો તુમ્કો તુમ્હારે શેહરમે રોઝી નહી દે સકતા ઈસ જવાબસે આપકો સખ્ત સદમા પહુંચા ઓર આપને ફીરન વતન કી તરફ રૂખ કીયા.

વાપસીમેં એક આતિશપરસ્ત (આગકી પુંજકરનેવાલા) આપકે સાથ થા. ઊસ્ને આપસે સવાલ કિયા ક્યા કામ કરતે હો ?

આપને જવાબ દીયા સોદાગરી ઊસ્ને કહા એસી રોઝી કે ખાતિર કોશીષ કરના જે તુમ્હારે કિસ્મતમેં નહો. ઊસ્કો હાસિલ કરને કે લીયે મહેનત કરના ઊમ્મ કો બરબાદ કરના હે. અગર એસી રોઝી કે લીયે કોશીષ કરતે હો જે તુમ્હારી કિસ્મતમેં લીખી હુઈ હૈ તો યે મહેનત ફુઝલ બાત હૈ એસી રોઝી તુમ્કો હર હાલમેં મીલકર રહેગી. આતિશપરસ્તકી ઈસ બાતસે આપકો સદમા પહુંચા ઓર દુનિયાકી મુહબ્બત આપકે દીલસે નિકલ ગઈ.

ફાયદા :- આજકલ લોગોંકા હાલ યે હો ગયા હૈ કે એક શખ્સ પૈસા કમાકર શાનદાર ઘર બનાયે તો વો ઊસ્કે ઊપર લીખ દેતા હૈ “હાઝા મીન ફઝલે રબ્બી” મગર યે કુઆની આયતકા અધુરા ઈસ્તેમાલ હૈ.

અગર કોઈ લીખે તો ઊસ્કો પુરી આયત લીખના ચાહીયે યે હઝરત સુલેમાન (અ.લ.) કા કલેમા હૈ આપકો અદ્લાહતઆલાને જે બહોત બડા મુકામ અતા ફરમાયા થા ઊસ પર આપને કહા કે “યે મેરે રબકા ફઝલ હૈ તાકે વો મુઝે જાયે કે મૈં શુક કરતા હું યા ના શુકી કરતા હું.” (સુરએનમલ - ૪૦)

ઈસસે માલુમ હુઆ કે દુન્યવી નેઅમતે હકીકતમેં ફઝલ કે લીયે નહી હોતી બલ્કે વો આઝમાઈશ કે લીયે હોતી હૈ. દુન્યવી નેઅમતોંકો પાકર આદમીકે અંદર નાઝ કી કેફીયત પૈદા નહી હોની ચાહીયે બલ્કે અપને અંદર ક્યામતમેં ઈન નેઅમતોંકા હિસાબ લીયા જનેકા એહસાસ ઝયાદા પૈદા હોના ચાહીયે.

(૨) બખ્શીશકા બહાના :-

હઝરત ખ્વાજા મુઈનુદ્દીન ચિશતી (ર.અ.) કી રિવાયત હૈ કે એક બુર્જુગને સુલતાન મહમુદ ગઝનવી (ર.અ.) કો વફાત કે બાદ ખ્વાબમેં દેખા. પુછા અદ્લાહતઆલાને તુમ્હારે સાથ ક્યા મામલા કીયા ? જવાબ દીયા કે એક રાત

મેં કીસી કસ્બેમેં મેહમાન થા જીસ મકાનમેં ઠેહરા થા વહાં તાકપર કુર્આનશરીફકા એક વરક થા મૈને ખ્યાલ કીયા યહાં કુર્આન મજીદ રખા હુઆ હે સોના નહી ચાહીયે ફીર દીલમેં ખ્યાલ આયા કે વરક કો કહીં ઔર જગા રખવા દું, ઔર ખુદ યહાં આરામ કરું ફીર સોચા કે યે બડી બેઅદબી હોગી કે અપને આરામ કે લીયે કુર્આનમજીદકે મુકદ્દસ વરકકી જગા તબ્દીલ કરું. તમામરાત જાગતા રહા મૈને કલામે પાક કે સાથ જે અદબ કીયા ઊસ્કે બદલેમેં અછાહ તઆલાને મુઝકો બખ્શદીયા. (દલીલુલ આરિફીન મજલીસ- ૫/૨૨)

ફાયદા :- આજકલ મકાનકે કમરોમેં કુર્આનમજીદકી આયાત લીખે હુએ તુગરે બરકત લીયે લટકાયે જાતે હે (ઔર ઊસસે બરકત ઔર હિફાઝતકી ઊમ્મીદ રખતે હે) ઔર ઊસ્કે સામને હી બેઠકર દુનિયાકી બાતેં કરતે હે ઔર ઊસ્કે હી સામને સો જાતે હે પાવ ફેલાતે હે ઔર કીસમ કીસમકી બેઅદબીયાં કરતે હે જીસ્કી વજહસે અછાહ તઆલાકે કલામકી બેઅદબી હોતી હે. (ચાહે એક આયત લીખી હુઈ ક્યું ન હો ?) નતીજે મેં અછાહતઆલા નારાજ હોતે હે બરકતેં ખત્મ હોજતી હે ઔર જીંદગી તંગ હો જતી હે.

જે ચીઝ સવાબ ઔર બરકતવાલી સમજકર લટકાઈ જતી હે લેકીન બેઅદબી કા ખ્યાલ ન હોને કી વજહ સે ઊસ્કા વખાલ દુનિયા આખિરતમેં ભુગતના પડતા હે અછાહ તઆલા હમેં કુર્આનમજીદ કી સચ્ચી મોહબ્બત નસીબ ફરમાવે ઔર ઊસ્કા અદબ કરતે હુએ અમલ કરનેકી તૌફીક અતા ફરમાયે....
આમીન...

(૩) તકવા :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુબારક (ર.અ.) કા કારોબાર ઔર તિજરત બહોત બડા થા ઈસ્કા અંદાઝ ઈસબાત સે લગાયા જ સકતા હે કે આપ લાખ દિરહમ હર સાલ મોહતાજેં પર ખર્ચ કરતે થે. એક મરતબા હઝરત ફુઝૈલ (ર.અ.) ને પુછા અય અબ્દુલ્લાહ ! હમકો તો આપ સાદગી ઔર તકવા ઔર કનાઅત (સંતોષ કરને) કી તા'લીમ દેતે હે. લેકીન ખુદ લાખોંકી તિજરત કરતે હો આપને ફરમાયા અય ફુઝૈલ ! ખુદા ગવાહ હે મૈં તિજરત ઈસલીયે કરતા હું તાકે અપની જાતકો મુસીબત ઔર જીલ્લતસે બચા સકું. ખુદા તઆલાકી ઈતાઅતમેં ઈસસે કામ લે સકું તિજરત સે દુનિયાકા આરામ ઔર એશકરના મેરા મકસદ નહી હે ઔર મેરે દીલમેં દોલતકી તમન્ના નહી હે. ઔર ઊસ્કે ખર્ચ હોને પર હસરત બી નહી હે.

(નશેમન - ૭/૪/૯૬)

(૪) સવારી :-

હઝરત ઈબ્રાહીમ અદલમ (ર.અ.) કો પૈદલ ચલતા દેખકર એક શખ્સને પુછા હઝરત ક્યા આપકે પાસ સવારી નહી હે ? હઝરતને ફરમાયા મેરે પાસ બહોતસી સવારીયાં હે જે તુમકો નજર નહી આતી જબ બલાઓંકા હુજુમ (ભીડ) હોતી હે તો સબ્ર કી સવારી લેતા હું.

જબ નેઅમતેં મીલતી હે તો શુક કે ઘોડે પર સવાર હો જાતા હું.

જબ કજા (તકદીરકા ફેંસલા) નાઝીવ હોતી હે તો રઝામંદી કી ઘોડે પર સવાર હોતા હું.

જબ નફસ કીસી ચીઝકી ખ્વાહીશ કરતા હે તો ખૌફે આખિરત કો આવાઝ દેતા હું.

ઈન્ની સવારીયાં મેરે પાસ હે. લેકીન તુમ કહેતે હો મેરે પાસ સવારી નહીં હે. (નશેમન - ૭/૪/૯૬)

(૫) ઈલ્મ, દૌલત ઓર ઈઝજત :-

ઈલ્મ, દૌલત ઓર ઈઝજત ત્રીન દોસ્ત થે એક મરતબા ઈન્કે બિછડનેકા વક્ત આ ગયા.

ઈલ્મને કહા મુઝે દર્સગાહોંમે તલાશ ક્રિયા જ સકતા હે.

દૌલત બોલી મુઝે અમીરોં, બાદશાહોં કી મેહફીલોંમે તલાશ ક્રિયા જ સકતા હે.

ઈઝજત ખામોશ રહી ઈલ્મ ઓર દૌલતને ઈઝજતસે ઊસ્કી ખામોશી કી વજહ પુછી તો ઈઝજતને ઠંડી આહ ભરતે હુએ કહા “જબ મેં ચલી જાતી હું તો દો બારા હાસિવ ન હોતી.” (મહેમાને હરમ - ૯૮/૩૨)

અનમોલ મોતી :-

★ દુનિયામેં હર ચીઝકા બદલ મીલ સકતા હે. લેકીન વક્ત એક એસી ચીઝ હે કે અગર વો ચલા જાયે તો ઊસ્કી તલાશી ના મુમ્કીન હે ઓર હમ લોગમે સબસે ઝયાદા ના કદરીકા શિકાર હમારે હી અવકાત હે.

★ બેકાર વક્ત ખોના નિહાયત બુરા હે. અગર કુછ કામ ન હો તો ઈન્સાન ઘરકે કામોમેં લગ જાયે ઘરકે કામમેં લગને સે દીલ બેહલતા હે ઓર ઈબાદત ભીં હે મજમોંમેં બેઠના ખતરેસે ખાલી નહી. કોસીંકી બાત કરનેસે બાઝ મરતબા ગીબતકી નોબત આ જાતી હે ઈસ્સે બચના જરૂરી હે.

★ મશગૂલી બડી સલામતી કી ચીઝ હે યે અદ્દાહ તઆલાકી રહમત હે કે

કીસીન કીસી કામમેં રખે બસ ! ખુદા જીસે કામ લેના ચાહે વોહી કામ કર સકતા હે ખુદ કુછ નહીં કર સકતા આદમીકો અપની કીસી ચીઝ પર નાઝ નહી કરના ચાહીયે ન ઈલ્મ ફઝલ પર ન અક્કલ મંદી ઓર સમજદારી ન ઝોહદો તકવા પર, ન ઈબાદતોં આમાલ પર, ન સુજાઅતો કુવ્વતપર, ન હુસ્નો જમાલ પર, ચે સબ અલ્લાહ તઆલાકી અતા હે ફીર નાઝ કીસ પર ? નાઝતો અપને કમાલ પર હોતા હે ઓર જબ અપના કમાલહી નહી તો ફીર નિયાઝ (નરમી) કી જરૂરત હે અગર ના કરેગા તો ફીર ખેર નહી.

★ એક આદમી સબકો ખુશ રખે ચે નહી હો સકતા જબ હર હાલમેં બુરાઈ આતી હે તો ફીર અપની મસ્લેહતકો ક્યું ખરાબ કરે. જીસ કામમેં અપની મસ્લેહત ઓર રાહત દેખે (શરીઅતકી ઈજ્જતકી થર્ત કે સાથ) વહી કરે. મખ્લુકકે બુરા કહેનેકા ખ્યાલ ન કરેં અલ્લાહ તઆલાસે મામલા સાફ રખના ચાહીયે.

★ જબ આદમી દીન કા પાબંદ ન હો તો ઊસ્કી કીસી બાતકા એઅતેબાર નહી. ક્યુકે ઊસ્કા કોઈ કામ હદકે અંદર નહી હોગા, દોસ્તી હોગી તો હદસે બાહર દુશ્મની હોગી તો હદસે બહાર, એસા શખ્સ સખ્ત ખતરનાક હોગા. હર ચીઝકો અપને દર્જે મેં રખના ચહી બડા કમાલ હે. આજકલ અકસર મશાઈખ ઓર ઉલ્મા મેં ઈસ્કી કમી હે કોઈ ચીઝ ઊન્કે યહાં અપને દર્જે પર નહી.

★ ઈમામ માલીક (ર.હ.) કી ખિદમત મેં એક બુર્જુગને લીખા કે હમને સુના હે કે આપ ઊમ્દા કપડે પહેનતે હે. બુર્જુગોકી ક્યા ? ચહી શાન હોતી હે ? જવાબ કે લીએ હદીસે મૌબુદથી અગર ચાહતે તો સાબિત કર દેતે મગર ચે ફરમાયા.

نَعْمَ نَفْعَلُ... وَتَسْتَغْفِرُ.

“યાની હમ કરતે હે ઓર અપને કો ગુનાહગાર સમજકર ઈસ્તિગફાર કરતે હે” કોઈ તાવીવ નહીં કી (અલ્લાહવાલોંકી મકબુલિયતકા રાઝ / ૯૨)

★ ઘરકે અંદર કુઆનિપાક કો બંદ કરકે મત રખો. બલ્કે રોઝાના થોડાહી સહી કુઆનિપાકકી તિલાવત બહોત જરૂરી હે ઓર ખેર વ બરકત કા જરીયા હે.

★ બાઝ અવકાત સુની હુઈ બાત ગલત હો જતી હે ઈસલીયે હર બાતકે હર પહેલું કો પરખો ફીર ફેસ્વા કરો.

★ જીંદગીકી રાહમેં કોશીષ કરોગે તો કામ્યાબી કદમ યુમેગી હક ઓર સચ્ચાઈકા સાથ દો. ઈસલીયે કે જૂઠ કે કદમ નહી હોતે.

- ★ માફ કર દેના બદલા લેને સે બહોત ઝયાદા બેહતર હૈ, ઔર સબસે બડા બહાદુર તાકત હોતે હુએ બદલા ન લેને વાલા હૈ.
- ★ કુર્આનમજીદ એક ઐસા દરીયા (ખિડકી) હૈ કે જીસસે હમ અગલી દુનિયાકો દેખ સકતે હૈ.
- ★ ગરીબકો કુછ દો તો અહેસાન ન જતાઓ.
- ★ ઈમાનકા કમાલ અચ્છે અખ્લાક હૈ (હુઝુર (સ.અ.વ.))
- ★ અપનેનફસે જિહાદ જિહાદે અકબર હૈ (હઝરત અબુબક (રદી.)
- ★ અદ્વાહતઆવાને હમેં ઈસ્લામસે ઈઝઝત બક્ષી.(હઝરત ઊમર (રદી.))
- ★ મૌત સે પહેલે જો નેકી કરની હો કર લો. (હઝરત ઊસ્માન (રદી.))
- ★ બુરાઈયોસે પરહેઝ નેકિયાં કમાને સે બહેતર હૈ
(હઝરત અલી (રદી.))
- ★ દુશ્મન સે ઝયાદા વો ખતરનાક હૈ જો દોસ્ત બનકર ધોકા દે.
- ★ માફી અચ્છા ઈનામ હૈ.
- ★ સબસે કમઝોર વો હૈ જો અપના રાઝ ન છુપા સકે.
- ★ ઈખ્લાસ યે હૈ કે ઈન્સાન અપને આમાલ કા બદલા ન ચાહે.
(હઝરત અબુબક (રદી.))
- ★ ખામોશી ગુસ્સેકા બહેતરીન ઈલાજ હૈ. (હઝરત ઊસ્માન (રદી.))
- ★ હસતે મુંહસે પેશઆના સબસે બડી નેકી હૈ (હઝરત અલી (રદી.))
- ★ જબ લોગોંકો અચ્છા કામ કરતે દેખો તો તુમ ભી શરીફ હો જાઓ.
(હઝરત ઉસ્માન (રદી.))
- ★ શર્મો હયા કી હદ યે હૈ કે આદમી ખુદ અપને આપસે ભી હયા કરે.
(હઝરત અલી (રદી.))
- ★ હયા કે સાથ તમામ નેકીયાં ઔર બેહયાઈ કે સાથ તમામ બુરાઈયાં વાબાસ્તા હૈ.
(હઝરત ઊસ્માન (રદી.))
- ★ ઝબાનકે બદલે અકલકા ઝયાદા હોના નેઅમત ઔર ફઝીલત હૈ ઔર ઝબાન દરાઝી અકલકે મુકાબલેમેં મુસીબત ઔર બદ અખ્લાકી હૈ.
- ★ જો અપને પાસવાલોં કી તકલીફોં પર ચશમપોશી (દરગુજર) કરલે ઊસ્કી જીંદગી ખુશગવાર હોગી. ગમ કમ હોગા ઔર હાલત ઊમદા હોગી.
- ★ ઈરાદેમેં મજબુતી ઔર ઊલુમ વ મઆરીફ મેં હર વકત મશગુલ રહેના યે દોનોં (આગે બઢને ઔર તરકકી કરનેમેં) ઐસે મજબુત અમલ હૈ જો ફલાહ ઔર નજાત (કામ્યાબી) કે જમીન હૈ.

- ★ કમજોર કા એહતરામ કર જબ કે વો અદલો ઈન્સાફકે ઝંડે કે નીચે હો
જિસ તાકતવર સે ઝયાદા (એહતિરામ કર) જબ કે વો જુલ્મ કે ઝંડે નીચે હો.
- ★ અકલમંદકી ફઝીલત જહીલ પર એસી હે જૈસે નજમ (બડે સિતારે)
કી ફવકીયત (બુર્જુગી) સુહા (છોટે સિતારે) પર (મિસ્બાહુલલુગાત - ૧૯)
- ★ ઈન્સાન ઈસી વકત તક ઝીંદા રેહતા હૈ જબ તક ઝિસ્કા જમીર (દીલ)
ઝીંદા રેહતા હૈ.

દોસ્ત કો પ્યાર ઔર મહોબ્બત દો. મગર રાઝ (ભેદકી બાત) ન દો. અગર
તુમ અપના રાઝ દોસ્ત યા કીસી ઔર કો દોગે તો વો તુમ્કો નાગ કી તરહ ડસ
લેગા.

- ★ બાકિરદાર (નેક ચલન) આદમીકા હોસલા (હિમ્મત) પસ્ત નહીં હોગા.
(મેહમાને હરમ-૯૮/૩૪)

હીકમત કી બાતે :-

- ★ ઝબાન દીલકી ખેતી હે.
- ★ બિમારી સે મર જવ લેકીન અહેસાન કી દવા મત ખાઓ.
- ★ અજનબી કી મીઠી બાતકો દોસ્તી સમજના એક ખતરનાક ગલ્તી હે.
- ★ ઈન્સાફકા મુકદ્દર ઝિસ્કે હાથકી લકીરોં મેં નહીં બલ્કે ઈસ્કે હાથોંકી
કુવ્વતમેં હે.
- ★ સબસે મોહબ્બત રખો. આધી અકલ ઝિસીમે હૈ.
- ★ સબસે બડી તાકત બરદાશત હૈ.
- ★ દોસ્તો કા વાર (માર, હુમલા) દુશ્મનકે વારસે ભારી હોતા હે.
(મેહમાને હરમ - ૯૮/૪૮૪)

ફિક ઔર અમલ :-

- ★ અગર તું ગુનાહ કરના ચાહે તો એસી જગા તલાશ કર જહાં ખુદા ન
હો. (હઝરત ઝિસ્માનગની (રદી..))
- ★ તાકતવર વો હે જે ગુસ્સેકો પી જાયે. (હઝરત ઝુનેદ બગદાદી (રદી..))
- ★ હર ચમકનેવાલી ચીઝ સોના નહી હોતી.
- ★ કામ્યાબી ઝિન્હી લોગોં કે કદમ ચુમતી હે જે સબસે ઝયાદા મુસ્તીકીલ
મિજાઝ હો.
- ★ આઝાદી કા એક લમ્હા ગુલામીકે હઝાર સાલસે બહેતર હે.
(મેહમાને હરમ - ૯૮/૧૦૮)

દીલ કી બાત :-

- ★ જસ દીલમેં અદ્વાહ તઆવાકી મોહબ્બતહો વો કભી બુઢા નહી હો સકતા.
- ★ જસ દીલમેં હક બાત કહેને કી હિમ્મત હો વો કીસી હાકિમ સે નહી ડરતા.
- ★ જસ દીલમેં રહમાનકી ગુલામી કા જઝબા હો વો કભી શૈતાન કી ગુલામી બરદાશત નહીં કરતા.
- ★ જસ દીલમેં જિહાદકા જઝબા હો વો કભી કીસીકા ગુલામ નહીં હોતા.
- ★ જસ દીલમેં મા-બાપકા એહતિરામ હો ઊસ પર રોઝી તંગ નહી હોતી.
- ★ જસ દીલમેં ઊસ્તાદકા એહતીરામ હો વો કભી ઔર કીસી હાલમેં ના કામ નહી હોતા. (મેહમાને હરમ - ૯૮/૫૧૦)

દુનિયા આઠ ચીઝોસે કાઈમ હૈ :-

(૧) ખુદાકી રહમત સે.	(૨) રસુલકી રીસાલતસે
(૨) હકીમ કી હીકમતોસે.	(૪) આબીદોકી ઇબાદતસે
(૫) આલિમોંકી વાઅઝો નસીહતસે	(૬) બાદશાહોંકે ઈન્સાફસે
(૭) બહાદુરોંકી શુજાઅત સે	(૮) કરીમોંકી સખાવતસે

ચાર ચીઝોંકો થોડા ન સમજો :-

- (૧) કર્ઝ (૨) બિમારી (૩) દુશ્મની (૪) આગ

ચાર ચીઝોમેં કમી અચ્છી હૈ :-

- (૧) ખાનેમેં (૨) બાતમેં
(૩) સોનેમેં (૪) લોગોંસે મેલબુલમેં

પાંચ ચીઝે દીલકી કસાવત (સખ્તી) કા નિશાન હૈ.

- (૧) તોબા કી ઊમ્મીદ પર ગુનાહ કરના.
(૨) ઈલ્મ પઢના ઔર અમલ ન કરના.
(૩) અમલ કરના મગર ઈખ્લાસ ન હોના.
(૪) રીઝક, ખાના ઔર શુક ન કરના.
(૫) મુદ્દોંકો દફન કરના ઔર ઈબ્રત ન લેના.

مَا رَبَّ صَلَّي وَسَلَّمْ دَعَا أَبَا - عَلَى حَبِيْبِكَ مِنَ الْمَلَكِي كُلِّهِمْ

નુકતા :-

- મજલુમકી આહ ! સે બચો. જબ વો “ અહ્લાહ ” કહેતા હે તો લફ્ઝે અહ્લાહમેં આહ શામીલ હો જતી હે.

- એક બાપ સાત બેટોંકી પરવરીશ કરતા હે મગર યે બેટે એક બાપકી ખિદમત નહી કર સકતે. બેટે ત્રીન તરહ કે હોતે હે.

(૧) પુત :- વો હે જે બાપકી જયદાદ કાયમ રખે.

(૨) સુપુત :- વો હે જે તરક્કી કરે ઓર બાપકા નામ રોશન કરે.

(૩) કપુત :- વો હે જે જયદાદ બરબાદ કરે ઓર બાપકા નામ બદનામ કરે.

તુમ સોચો ? તુમ કોન હો ? કિસ લફ્ઝકો પસંદ કરોગે ?

નમાઝી ચાર કિસ્મ કેહોતે હે :-

(૧) ઠાઠકે (૨) આઠકે (૩) ખાટકે (૪) ત્રીન સો સાઠકે
ઠાઠકે યાની રોઝાના કે પાબંદ

આઠકે યાની જુમ્હા કી નમાઝ પઢના

ખાટકે યાની જે જનાઝા પર શામીલ હો
ત્રીન સો સાઠકે યાની જે સિફ ઈદકી નમાઝ પઢે.

તુમ કોન હો ?.....

દસ આદતેં અહ્લાહ કો પસંદ નહીં :-

(૧) માલદારોં કી બખીલી

(૨) ફકીરોંકી તકબ્બુરી

(૩) આલિમોંકી લાલચ

(૪) ઓરતોંકી બેહયાઈ

(૫) બુઢોંકી દુનિયાસે મહોબ્બત.

(૬) જવાનોંકી સુસ્તી

(૭) બાદશાહોં કે જુલ્મ

(૮) મુજહીદોં કી બુજદીલી.

(૯) આબિદોંકી રીયાકારી

(૧૦) અહ્લાહવાલોંકી ખુદ પસંદી.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَرَسُوْلِكَ

નેક બજતી પાંચ ચીજોસે છુપી હુઈ છે :-

(૧) ફરમાબદાર બીવી	(૨) નેક ઔલાદ
(૩) મુત્તકી દોસ્ત	(૪) નેક પડોશી
(૫) અપને શહેરમે રોઝી	

કલ્મે કે દો હિસ્સે છે :-

દોનોં મેં બારહ-બારહ હુરફ હૈ સબ હુરફ બગૈર નુકતે કે હૈ.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

લાઈલાહા ઈલ્લાહાલ (મકસદે અંદગી)
મુંહમ્મદુરસુલુલાહ (તરજે અંદગી)

તરકકી કે તીન અસ્બાબ :-

- (૧) ઈત્તેદાહ (એકતા, સંગઠન)
- (૨) દીની - દુન્યવી ઈલ્મ
- (૩) દૌલત (હવાલ કમાઈ સે)

તીન ચીજોં કો સમજકર ઊઠાઓ :-

- (૧) કલમ :- સોચો ક્યા લીખતે હો ? ફીર પછતાના ન પડે.
- (૨) કદમ :- સોચકર ઊઠાઓ ફીર પલટના મુશ્કીલ હોગા.
- (૩) કસમ :- સોચકર ખાઓ ક્યું કે જુઠી કસમ ખાનેસે આદમી શૈતાન બન જતા હૈ

નમાઓં કે સવાબ :-

- (૧) મસ્જીદે હરામ (મકકા શરીફ) મેં એક નમાઝ કા એકલાખ સવાબ
- (૨) મસ્જીદે નબવી (મદીના શરીફ) મેં એક નમાઝ કા પચાસ હજાર સવાબ
- (૩) મસ્જીદે અકસા (બયતુલ મુકદ્દસ) મેં એક નમાઝકા દસ હજાર કા સવાબ
- (૪) જામએ મસ્જીદ મેં (અપને શહેર) મેં એક નમાઝકા પાંચસોકા સવાબ
- (૫) જમાઅતસે નમાઝ પઢનેમે સત્તાવીસ કા સવાબ

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى خَيْرِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

રાસ્તે દો છે :-

હક યા બાતિલ, સહી યા ગલત, નેકી યા બુરાઈ, ઈસ્લામ યા કુફ, તૌહીદ યા શિર્ક, સુન્નત યા બિદઅત, સય યા જુઠ, જન્નત યા જહન્નમ, આપ કૌન સા પસંદ કરેગે ?

જૈક રખ સુન્નતે ગિરામિલે, હે હાઈ આપકી ગુલામી લે,.....

જો ક્ષેઈ તાબેએ રસુલ નહી, લાખ તાઅત કરે મગર કુબુલ નહી.

(ખુત્બાતેદૈનપુરી - ૩/૩૧૪)

ત્રીન આદમી :-

પહયા બિન મઆઝ (રદી.) ફરમાતે હે ઈન્સાન ત્રીન તરહ કે હે.

- (૧) વો લોગ જે દુનિયાકી વજહ સે આબિરતસે ગાફીલ હે. યે લોગ હવાક ઔર બરબાદ હોને વાલે હે.
- (૨) વો જે આબિરતકી વજહસે દુનિયાસે ગાફીલ હે. યે કામ્યાબ ઔર મુરાદ કો પહોંચનેવાલે હે.
- (૩) વો જે દુનિયા ઔર આબિરત દોનોં મેં લગે હે યે ખતરેવાલે હે.

નફ્સ કા મુહાસીબા :-

- હઝરત ઊમર (રદી.) ને ફરમાયા હીસાબ લીયે જાને સે પહેલે અપને નફ્સોંકા હીસાબ ખુદ ચેક કરવો. જીસસે હિસાબ દેનમેં સહુલત હોગી.
- આખેરતમેં અમલ તોલેજાને સે પહેલે દુનિયાહીમેં તોલ લો.
- અછાહ કે સામને આબિરતમેં પેશ હોનેકી તૈયારી દુન્યાહીમેં કર લો. જીસ દીન દુનિયાકે સારે રાઝ (છુપી હુઈ બાતે) જહીર હો જાયેગેં.

કામ્યાબી કી ત્રીન અલામતે :-

મકબુલીયત ઔર કામ્યાબીકી ત્રીન અલામતે હે.

- (૧) દીલકા આબિરતકે બારેમેં ફીકરમંદ હોના.
 - (૨) ઝબાનકા હર વક્ત અછાહ કે ઝિક્રમેં મશગૂલ રહેના.
 - (૩) બદનકે તમામ આ'ઝા (અવયવ) કા અછાહકી ઈતાઅત કરના.
- ઈન્સાન એક સોચનેવાલી મખલુક હે. ઈન્સાનકે બારેમેં કબી માયુસ નહીં હોના ચાહીયે. કુછ માલુમ નહી કે કબ ઊસ્કા જોહન (દિમાગ) બદલે ઔર ઈસકે અંદર ઈન્કલાબ આજાયે.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَارْحَمْنَا أَيْدًا - عَلَى حَيْنِكَ حَيَّرَ الْمُتَّقِي كُلَّهُمْ

- દોલતમંદ તો કોઈ અચાનક બી બન સકતા હે. મગર સાહીબે ઇલ્મ (ઇલ્મવાલા) બનના બરસોંકી મહેનતકા નતીજ હોતા હે.

અરછે અખ્લાક કી કીમત :-

હઝરત આઈશા (રદી.) ફરમાતી હે કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મુસલમાન અપને હુસ્ને અખ્લાક કી બદોલત ઊસ શખ્સકા દરજા હાસિલ કર લેતા હે. જે હંમેશા રાત કો ઇબાદતમેં જાગતા ઔર દીનબર રોઝા રખતા હો. (મ.કુ. ૫/૫૩૩)

નેઅમત કી હીશજત :-

અલ્લાહ તઆલા અપને બંદેસે નેઅમતકો ઊસ વકત તક નહીં છીનતા જબ તક બંદા ખુદ નેઅમતકી નાકદરી ન કરને લગે.

બડાઈ કી નહસત :-

ઉલ્મા ફરમાતે હે કે અગર કોઈ શખ્સ ગુનાહ કરતા હે તો ઊસે ઊમ્મીદ કી જ સકતી હે કે વો ગુનાહ કો છોડકર “સિરાતે મુસ્તકીમ” (સીધે રાસ્તે) પર જાયેગા. લેકીન અગર કીસીકે અંદર તકબ્બુર (મોટાઈ) કી આદત હો ઊસસે હરગીઝ ઊમ્મીદ નહી કી જ સકતી કે વો સુધર જાયેગા.

(હયાતુલ હયવાન - ૭/૩૮)

મહોબ્બત કી તારીફ :-

હર હાલમેં મેહબુબકી ખ્વાહીશ કે સામને સરે તસ્લીમ ખમ કર દેના ઊસ્કો મહોબ્બત કહતે હે. રાહત હો, ખુશી હો, યા રંજગમ હો, યા નુકસાન, હર હાલમેં અપની ખ્વાહીશકો ખત્મ કરકે મહેબુબ કી ખ્વાહીશકા ગુલામ હો જના ઈસ્કા નામ મોહબ્બત હે. (હયાતુલ હેવાન ૭/૩૮)

- બીશર હાની (રદી.) કહતે હે કે એક દીન હઝરત જિબ્રઈલ (અ.વ.) ને આકર હુઝુર (સ.અ.વ.) સે કહા કે આપ અપને પરવર દિગારસે ખુશહાલી ઔર ઊમિદા ગુજરાનકી દુવા કીજીયે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા.

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَهْنِئَةَ الْعَيْشِ (નુજહતુલ મજલીસ ૧/૩/૩૦૦)

તીન વહેશતનાક (ખોશનાક) મુકામ :-

ઈબ્ને કિયનહ કહતે હે તીન મુકામ એસે હે જન્મે આદમી બહોત વેહશત (ખોક, હર) મેં હોતા હે.

(૧) ઊસ્કી વિવાદતકા દીન

(૨) ઊસ્કે મૌત કે વક્ત

(૩) વો દીન જીસમેં જંદા કરકે ઊઠાયા જાયેગા.

યહી વજહ હે કે ખુદા તઆલાને હઝરત યહયા (અ.વ.) કે બારેમેં ફરમાયા

وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا (૧૬-૬૬)

(નુજહતુલ મજલીસ ૧/૩૦૭)

એહલે ખૈર કે તીન કલીમાત :-

અહેલે ખૈર તીન કલ્મે આપસમેં એક દુસરેકો લીખા કરતે ચે

(૧) જો શખ્સ આખીરતકે કામોમેં મશગૂલ હો જતા હે અદ્લાહ તઆલા ઊસ્કે દુનિયાકે કામોં કો દુરુસ્ત ફરમા દેતે હે. ઓર ઊન્કી જીમ્મેદારી ખુદ લે લેતે હે.

(૨) જો શખ્સ અપની બાતીની હાલતકો દુરુસ્ત કરલે (દીલકા રૂખ સબસે હટા કર અદ્લાહ કી તરફ ફેર દે.) તો અદ્લાહ તઆલા ઊસ્કી જાહીરી હાલત ખુદ બ ખુદ દુરુસ્ત ફરમા દેતે હે.

(૩) જો શખ્સ અદ્લાહ તઆલાકે સાથ અપને મામલેકો દુરુસ્ત ઓર સહી કરલે તો અદ્લાહ તઆલા ઊસ્કે ઓર તમામ લોગોં કે દરમ્યાન મામલે કો દુરુસ્ત ફરમા દેતે હે.

(તકસીરે રૂહુલ બયાન - ૪/૧૯૯)

ચાર ચીઝેં જેહરે કાતિલ હૈ ઓર ચાર ચીઝેં ઊનકા તિરયાક હૈ :-

(૧) દુનિયા જેહરે કાતિલ હૈ ઓર જુહદ (દુનિયાસે બેરગબતી) ઊસ્કા તિરયાક હૈ.

(૨) માલ જેહરે કાતિલ હૈ ઝકાત ઊસ્કા તિરયાક હૈ.

(૩) કલામ હર (હર વક્ત બોલના) જેહરે કાતિલ હૈ ઓર અદ્લાહ કા ઝિક્ર ઊસ્કા તિરયાક હૈ.

(૪) દુનિયાકી બાદશાહત જેહરે કાતિલ હૈ ઓર અદલો ઇન્સાફ ઊસ્કા તિરયાક હૈ.

(અવકન્જુલ મદકુન - ૯૬)

ઈમાનદાર તાજુર :-

હુજુર (સ.અ.વ.) કા ઈશ્દિ હે કે સચ્ચા ઈમાનદાર તાજુર કયામતકે દીન નબીઓ, સિદ્દીકો ઓર શહીદોકે સાથ હોગા.

(તીરમીઝી)

નાફરમાની ઔર ગુનાહ :-

- ગાલીદેના ગુનાહ હે. (બુખારી મુસ્લીમ) ?
- વાઅદા ખિલાફી મુનાફીકકી નિશાની હે. (મીશકાત)
- બદનજરી શૈતાનકે તીરોમેં સે એક તીર હે. (તિબરાની)
- મા-બાપકી નાફરમાની - જુઠી કસમખાના - જુઠી ગવાહી દેના બડે ગુનાહ હે. (બુખારી મુસ્લીમ)
- ધોકાદેને વાલે ઔર ઠગાઈ કરનેવાલે કયામતમેં સખ્ત અઝાબમેં હોગે. (ઈન્આમ)
- દીનકા મજાક ઉડાને વાલે ઔર બદમઆશ લોગ અપની હરકતોં કે બદલેમેં અઝાબ કા મઝા ચખેગે. (અન્ફાલ) (મહેમાને હરમ ૯૭/૬૭)

પરદા :-

- ઔરતે ના મહોરમોં સે પરદા કીયા કરેં.
- બારિક કપડા પહેનનેવાલી ઔરતે ઔર લોગોકે દીલોમેં ખ્વાહીશ પૈદા કરનેવાલી ઔરતે ઔર પરાયે મરદોંકી જાનીબ ખ્વાહીશ રખનેવાલી ઔરતે યાની બહોત બનાવ શન્ગાર સે રહેનેવાલી ઔરતે ન તો જત્રતમેં દાખીલ હોગી ન જત્રતકી ખશબુ સુંઘને પાએગી. (મુસ્લીમ)
- અગર તુમ હયા ન કરો તો ફીર જો ચાહે કરો. (બુખારી)

ધોકાબાજ ઔર બખીલ :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

- જો સખ્શ ધોકા દે વો મુઝસે (તઅલ્લુક રખનેવાલા) નહી હે. (મુસ્લીમ)
- ધોકાબાજ બખીલ ઔર એહસાન જતાનેવાલા જત્રતમેં દાખિલ ન હોગા (તીરમીઝી)

તસ્વીર :-

- જીસકે ઘરમેં તસ્વીર યા કુત્તાહો ઊસ્મેં રહમતકે ફરિશતે નહીં આતે. (તીરમીઝી)
- કયામતકે રોજ (જનદાર) કી તસ્વીર વાલોંકો સખ્ત અઝાબ હોગા.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ الْمُرْسَلِ عَلَيْهِ

મોહતાજ દૂર કરનેકા ઈલાજ :-

- હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસ્ઝિદ (ર.દી.) સે રીવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા “ યાની જો શખ્સ ખર્ચ મેં મયાના રવી ઔર એતેદાલ પર કાઈમ રહેતા હૈ વો કભી ફીકર વ મોહતાજ નહીં હોતા.”

(મ.કુ. - ૬/૫૦૫)

- હુઝુર (સ.અ.વ.) કા ઈશ્દિ હૈ કે (رواه احمد) مَنْ قَفَّ الرَّجُلُ فَصْلَهُ فِي مَعِيشَتِهِ
યાની ઈન્સાનકી અકલમંદીકી અલામત યે હૈ કે ખર્ચ કરનેમેં મયાનારવી ઈજ્તિયાર કરે. (કુઝુલ ખર્ચો મેં મુબતલા ન હો) ન બખીલ બને.

(મ.કુ. - ૬/૫૦૪)

બેહતરીન ઝીક ઔર બેહતરીન રોજ :-

હઝરત સઅદબીન અબી વક્કાસ (ર.દી.) સે રીવાયત હૈ કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ઈશ્દિ ફરમાયા કે બેહતરીન ઝીક ઝીકે ખફી (યાની આહીસ્તા) હૈ ઔર બેહતરીન રોજ વો હૈ જો કાફીહો જાયે. (જરૂરત સે ન ઘટે ન બઢે)
(કરતબી)(મઆરીફુલ કુઆનિ - ૬/૧૭)

અછાહ કી તરફ દોડો :-

અપને ગુનાહો સે ભાગો અછાહ કી તરફ તૌબા કે જરીયે હઝરત જુનેદ બગદાદી (ર.હ.) ને ફરમાયા કે નફ્સ ઔર શૈતાન ગુનાહકી તરફ દાવત દેનેવાલે હૈ ઔર બેહકાનેવાલે હૈ. તુમ જિનસે ભાગકર અછાહ તઆવાકી પનાહ લો. તો વો તુમ્હે જિન્કે શર (બુરાઈ) સે બચા લેજો. (મ.કુ. - ૫/૧૭૦)

ઈઝઝત :-

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (ર.દી.) ને ફરમાયા કે દુનિયાકે લોગોં કે નજદીક “ ઈઝઝત ” માલ ઔર દૌલતકા નામ હૈ. ઔર અછાહ કે નજદીક “તકવા”કા.

(મ.કુ. ૮/૧૨૫)

મહોબ્બત કી નિશાની :-

કાઝી બયજાવી (ર.અ.) ને ફરમાયા કે રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) કી સુન્નત ઔર શરીયતકી હિફાજત ઔર જિસ્મે રખને (ખલલ) ડાલનેવાલોં કો રોકના અછાહ ઔર જિસકે રસુલ (સ.અ.વ.) કી મહોબ્બતકા એક ખુલા નિશાન હૈ.

(મઆરીફુલ કુઆનિ ૪/૩૪૨)

બુખાર કા સવાબ :-

બુખારકો બુરા ન કહો ઈસલીયે કે વો (મોમીન) કો ગુનાહો સે ઈસ તરહ પાક કર દેતા હે જેસે આગ લોહે કે, મેલ કો સાફ કર દેતી હે (ઈબ્નેમાઝા)

મુરદોં કા ચર્ચા :-

અપને મુદોં કી નેકીઓંકી ચર્ચા કરો ઓર ઊન્કી બુરાઈયોંસે ચશમપોશી કરો. (અબુદાવુદ-તિરમીઝી)

માલ મરતબા કી લાલચ :-

દો ભુકે ભેડીયે (વરુ) જીન્હે બકરીયોંમે છોડ દીયા જાય વો ઈત્ના નુકશાન નહી પહુંચાતે જીત્ના માલ ઓર મરતબા કી લાલચ ઈન્સાન કે દીન કો નુકશાન પહુંચાતી હે. (તિરમીઝી)

જુમ્આકી નમાઝ કા એહતીમામ :-

મોમિનકો પુરી શુઉર ઓર ફીક કે સાથ નમાઝે જુમ્આકા એહતીમામ કરના ચાહીયે ઓર અઝાનકી અવાઝ સુનતે હી સબકુછ છોડકર મસ્જીદ કી તરફ દોડ પડના ચાહીયે. (સુરએ જુમ્આહ)

દુનિયાકી જીંદગી :-

કયામતકે રોજ જબ લોગ અપની અપની કબરોંસે ઊઠેગે તો ઊન્કા અંદાજ હોગા કે હમ એક આધ રોજ દુનિયામે રહે (સુરએ મોમિનન)

“મુન્તસર યે કે આજ યહા કલ વહાં”

નાકીસ (ખરાબ) ચીઝ બેચના :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા જીસ્ને કોઈ એબદાર ચીઝ બેચી ઓર ઊસ્કે એબ કો નહીં બતાયા વો હંમેશા ખુદા કે ગજબ (ગુસ્સે) મેં રહેતા હે યા યે ફરમાયાકે ઊસ પર હંમેશા ફરિશતે લા'નત કરતે હે. (ઈબ્નેમાઝા)

ઈસ્તિખારહ કા ફાયદા :-

જે ઈસ્તિખારહ કરતા હે વો નાકામ નહી હોતા જે મશ્વરા કરતા હે વો નાદીમ (શરમીંદા) નહી હોતા હે. જે ખર્ચ કરનેમેં દરમ્યાનીયાલ ચલતા હે વો મોહતાજ ઓર ફકીર નહીં હોતા. (તિબરાની)

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَكَلِّمْ آدَمَ - عَلَى خَلْقِكَ حَبْرَ الْحَقِّ كَلِّمْ

પડોશીકા હક્ક અદા કરના :-

હુજુર (સ.અ.વ.) ફરમાતે હે કે જીબ્રઈલ (અલ.) ને મુઝસે પડોશીકા હક્ક અદા કરનેકા હક્ક ઇતની બાર બયાન કીયા કે મેરા ખ્યાલ હો ગયા કે શાયદ પડોશી કો જઈદાદ (મિલકત) મેં ભી વારીસ ફરમા દીયા જયેગા.

(બુખારી મુસ્વીમ)

હિદાયત કે બગૈર :-

હકીકત હે કે સુરજ કે બગૈર આદમી કી દુનિયા અંધેરી હે ઔર હીદાયત કે બગૈર આદમી કી આખીરત અંધેરી હે. (ઈસ્લામ ઔર અસરે હાજર)

નેકી :- હુજુર (સ.અ.વ.) ઈશદિ ફરમાતે હે કે નેકી પુરાની નહીં હોતી ઔર ગુનાહ ભુલાયા નહીં જતા ઔર બદલા લેનીવાલી જાત મરેગી નહીં. લીલાજા તુમ જૈસે ચાહો બન જાઓ તુમ જૈસા કરોગે તુમ્હારે સાથ ભી વૈસા હી કીયા જયેગા. (દયલવી)

અમલકા બદલા :- હુજુર (સ.અ.વ.) ઈશદિ ફરમાતે હે કે તુમ અપને વાલીદેન કે સાથ હુસ્ને સુલુક કરો તુમ્હારી ઔલાદ તુમ્હારે સાથ હુસ્ને સુલુક કરેગી. ઔર તુમ પાક દામન રહો તો તુમ્હારી ઔરતે ભી પાક દામન રહેગી. (તિબરાની)

સિઈ દાવા કામ દેને વાલા નહીં :-

(۱۷۴-۱۶۶) فَسْتَعْمُؤْنَ مِنْ أَصْحَابِ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَنَحْنُ اهْتَدَى.

આજ તો અદ્દાહ તઆવાને હર શખ્સકો ઝબાન દી હુઈ હૈ હર એક અપને તરીકે ઔર અપને અમલકે બહેતર ઔર સહી હોનેકા દાવા કર સકતા હૈ જો અમલ અદ્દાહકે નજદીક મકબુલ ઔર સહી હો ઔર ઊસ્કા પતા કિયામત કે રોજ સબકો લગ જયેગા. કૌન ગલ્તી ઔર ગુમરાહી પર થા. કૌન સીધે ઔર સહી રાસ્તે પર (મ.કુ. ૬/૧૬૬)

આદમી કે જાહીરી ઈસ્લામકા એહતિરામ બાતિન અદ્દાહકે હવાલે :-

બસા અવકાત થયતાની ચાલ થા ફરેબે નફ્સ સે આદમી કો યે ખ્યાલ હોતા હે કે મેં જો ફલાં મુસલમાનસે નફરત થા અદાવત રખતા હું યે ઊન્કી બદ દીની ઔર બદઅમલકી વજહસે હે હાલાંકે યે મહજ ફરેબેનફ્સ હે કીસીકી બદઅમલવી ઊસ્કા અપના ફેલ (કામ) હે ઊસ્કી વજહસે ઊસસે ગુલા મિલા રહેના તો દુરસ્ત નહીં લેકીન ઊસસે નફરત કરને થા દુશ્મની બરતનેકા ભી કીસીકો હક નહીં. (અઝમતે મોમિન - ૧૧)

૩૬૫ની તોફાન :-

દસ સુરતે દસ થીઓં સે બચાતી હે.

(૧) અલ્લામા જલાલુદ્દીન સુયુતી (ર.અ.) ૮૧૧ હીજરી) તહરીર ફરમાતે હે :-

- સુરએ ફાતિહા અલ્લાહ તઆલાકે ગજબ સે બચાતી હે.
- સુરએ યાસીન કયામત કે દીન પ્યાસે રહેને બચાતી હે.
- સુરએ દુખાન કયામતકી હોલનાકીઓસે બચાતી હે.
- સુરએ વાકીઅહ ફકરો-ફાકાસે બચાતી હે.
- સુરએ મુલ્ક અઝાબે કબ્ર સે બચાતી હે.
- સુરએ કવસર દુશ્મનોંકી દુશ્મનીસે બચાતી હે.
- સુરએ કાફીરૂન મૌત કે વક્ત કુફસે બચાતી હે.
- સુરએ ઈખ્લાસ મુનાફીકત સે બચાતી હે
- સુરએ ફલક હાસિદોં કે હસદ સે બચાતી હે.
- સુરએ નાસ વસવસોંસે બચાતી હે.

(કન્ઝુલ મદદુન - ૮૮) (હદીસે નબવીં ઓર ઈલ્મુન્નફસ)

બચેંકો નજરે બદલગ જાના :-

બચેંકો નજરેબદ લગજાવે યા રોતા હો યા સોતેમેં ડરતા હો તો સુરએ ફલક ઓર સુરએ નાસ તીન તીન મરતબા પઢકર ઊસ પર દમ કરે ઓર યે દુઆ લીખકર ગલેમેં ડાલે.

اَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ الثَّمَانِيَةِ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْطَانٍ حَامِلٍ وَعَيْنٍ لَّا مَمْنُ (મુજરબાતે મશાઈખ)

ઘરસે બહાર નિકલેતે વક્ત યે દુઆ પઢની ચાહીયે.

જબ આપ (સ.અ.વ.) હિજરત કરકે મદીના શરીફ જા રહે યે તો યે દુઆ પઢી થી.

رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَّاَجْعَلْ لِّيْ مِنْ

لَذٰلِكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا (૧૬-૧૦) (પાર - ૧૫ રૂકુઅ - ૮)

રબ્બી અદ ખીલ્ની મુદખલ સિદકીવ વઅખરીજની મુખરજ સિદકીવ વજઅહ્લી મીલ્લદુન્ક સુલતાન નસીરા.

يَا رَبِّ صَلِّ وَسَلِّمْ دَائِمًا اَبَدًا - عَلَى حَبِيْبِكَ خَيْرِ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ

બે દીન કી સોહબત સે બચને કે લીયે :-

યે હઝરત લુત (અલ.) કી દુઆ હે :- (૧૧૮-૧૧૯) رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ
અય મેરે રબ તું મુઝકો નજત દે ઓર મેરે ઘરાને વાલોંકો ઈન કામોંકે વબાલ સે જો યે કર રહે હે.

યે નેક બંદો કી દુઆ હે :-

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا ذُرِّيَّتًا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا لِمَتَّقِينَ إِمَامًا (૧૧૯-૧૨૦)
“અય હમારે રબ તું હમકો ઈનાયત ફરમા હમારી બીબીયોં ઓર હમારી ઓલાદકી તરફસે આંખોકી ઠંડક ઓર બના હમકો પરહેઝગારોંકા પેશવા.”

યે અરહાને કહર કી દુઆ હે :-

رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا (૧૨૦-૧૨૧)
અય રબ હમારે હમકો અતા ફરમા અપને પાસ સે રહેમત ઓર ઈન્તીજમ કર હમારે લીયે હમારે કામમેં રાહચાબી કા (રેહબરીકા)

ઝમઝમ પીતે વક્ત યે દુઆ પઢે.

હદીસમેં ફરમાયા ગયા કે ઝમઝમકા પાની બરકતવાલા હે. ભુંકો કે લીયે ખાના હે. ઓર બિમારોંકે લીયે શિક્ષા હે. (નયલુલઅવતાર-૫/૧૭૦)

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદી.) ઝમઝમપીતે વક્ત ઈસ દુઆકો પઢતે થે.

اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً اَمِنَ كُلِّ دَاءٍ

અય અલ્લાહ! મેં તુઝસે નફા દેનેવાલા ઈલ્મ ઓર કુશાદારોઝી ઓર હર બિમારીસે તંદુરસ્તીકા સવાલ કરતા હું. (અશરકુલઉલુમ-મે-૨૦૦૦)

સપ્ત ખતરે કે વક્ત કી દુઆ :-

(૧) હઝરતઅબુ સઈદ ખુદરી (રદી.) સે રિવાયત હે કે હમ લોગોં ને ગજવએ ખન્દક કે દીન રસુલે અકરમ (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ ક્રિયા કે ઈસ નાજુક વક્તકે લીયે કોઈ ખાસ દુઆ હે ? જો હમ ખુદાકી હુઝુરમેં અર્ઝ કરે. (હમારી હાલત યે હે કે હમારે દીલ દેહશતકી વજહ સે ઉછલ ઉછલ કે ગલોં મેં આ રહે હે.) તો આપ (સ.અ.વ.) ને ઈર્શાદ ફરમાયા હા. અલ્લાહતઆવાકે હુઝુર યું અર્ઝ કરો.

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِنَا وَآمِنْ رَوْعَاتِنَا.

“अय अल्लाह! हमारी पददारी हरमा. और हमारी गलराहटको बे भौड़ी और धिम्निमान से बदल दे.”

हजरत अबुसईद (रही.) हरमाते है के हीर अल्लाहतआवाने आंधीलेजर कर दुश्मनोके मुंह हेरदीये और एस आंधीसे अल्लाहने उनको शिकस्त (हरादीया)दी. (मस्नदे अहमद) (मआरिक्व हदीस-५/२२३)

(२) हजरत अबुमुसा अशरी (रही.) से रिवायत है के रसुलेअकरम (स.अ.व.) को जब दुश्मनके हुमलेका जतरा होता तो आप अल्लाह तआवा से दुआ करते. **اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَحْنَعَلُكَ فِيْ نُحُوْرِهِمْ وَنَعُوْذُ بِكَ مِنْ شُرُوْرِهِمْ.**

अय अल्लाह! हम तुजे धनदुश्मनों के मुकाबले में करते है, तुं उनको दक्ष (दुर) हरमा, और उनके शरसे तेरीपनाह मागते है.

(मस्नदे अहमद-अबुदावुद) (मआरिक्व हदीस-५-२२४)

झिकर और परेशानी के वक़्त की दुआ :-

(१) हजरत अनस (रही.) से रिवायत है के रसुलेअकरम (स.अ.व.) को जब कोई झिकर और परेशानी होती तो आपकी ये दुआ होती थी.

يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِيْثُ

अय हय्यु और कय्युम ! बस तेरी रहमतसे मददयाहता हूं, और दूसरों से हरमाते..... **يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ**

से यीमटे रहो. यानी एस कलमे के जरीये अल्लाहसे मददमागो और हरियाद करते रहे.

(२) **اَللّٰهُ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ**

ओ मुसलमानबंदा अपने कीसी मामले और मुश्कीलमें धनकवीमात के जरीये अल्लाहतआवासे दुआ करेगा अल्लाहतआवा उसको कुबुलही हरमायेगा.

(३) **حَسْبِيَ اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ (४६-६५)**

मुसीबत और मुश्कीलके वक़्त हर बंदे मोमिन का यही नारा होना याहीये. (मआरिक्व हदीस-५-२२५)

जुशी के मौके पर ये दुआ पढे :-

हजरत आयशा (रही.) से रिवायत है के रसुले अकरम (स.अ.व.) जब ऐसी बात देजते जससे आपको जुशी होती तो हरमाते.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي يَغْنَمُ تِلْكَ الصَّالِحَاتِ

તમામ તા'રીફ જિસ અલ્લાહકે લીધે જીસ્કે ફઝલો એહસાન સે અચ્છાઈયાં તકમીલ પાતી હે. (પુરી હોતી હે) (ઈબ્નુનજ્જાર)

ગમ કે મૌકે પર ચે દુઆ પઢે :-

હુઝુર (સ.અ.વ.) જબ એસી કોઈ બાત દેખતે જે આપ કો નાપસંદ ઓર નાગવાર હોતી તો ફરમાતે.

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ.

“ હર હાલમેં અલ્લાહ તઆલાકી હમ્દ ઓર જિસ્કા શુક હે ”

(મઆરીફુલ હદીસ - ૫/૨૩૫)

આસ્માની નસીહતે :-

“ હદીસે કુદસી ” વો હદીસ હે જે ખુદાવંદ તઆલાકી તરફસે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે કલ્બ પર ઉતારી ગઈ હે. ઈન હદીસોમેં અલ્ફાજ રસુલે પાક (સ.અ.વ.) કે હે, મફહુમ ઓર માઅના ખુદાકી તરફસે હે.

કુઆન મજીદમેં અલ્ફાજ ઓર માઅના દોનો “ વહી એ ઈલાહી ” હે ઈસીલીયે કુઆન મજીદ કલામે ઈલાહી હે.

“ હદીસે કુદસી ” કે જરીયે ખુદાતઆલાને સિધા અપને બંદો કો ખિતાબ કીયા હે.

(૧) અય મેરે બંદો ! મેં ને અપને જિપર જુલ્મકો હરામ કર લીયા હે. ઓર તુમ્હારે લીયે ભી જુલ્મ હરામ હે. બસ ! તુમ આપસમેં એક દુસરે પર જુલ્મ ન કીયા કરો.

(૨) અય મેરે બંદો તુમમેસે હરએક હીદાયતકા મોહતાજ હે બસ ! મુજસે હિદાયત તલબ કીયા કરો. તુમ સબ રોજી કે મોહતાજ હો બસ ! મુજસે રોજી તલબ કીયા કરો. તુમ સબ કુસુરવાર હો બસ ! મુજસે બખ્શીસ તલબ કીયા કરો. મેં તુમ્હારી તલબ પુરી કરુંગા.

(૩) અય મેરે બંદો ! અગર તુમ સબ મિલકર આ'લા દરજેકે મુતકી બન જાઓ તો ઈસસે મેરી અઝમત ઓર કિબ્રાયાઈ (બડાઈ) મેં કોઈ ફક નહીં પડેગા ઓર અગર તુમ સબ મીલકર બદકાર ઓર ગુનાહ કરનેવાલે બન જાઓ તો જિસસે ભી મેરી ખુદાઈ પર કોઈ અસર નહીં પડેગા, ઓર અગર મેં તુમ સબ કી મુરાદે પુરી કરું તો ઈસસે મેરે ખજાનેમેં કોઈ કમી નહીં આવેગી.

(૪) અય મેરે બંદો ! જે કુછ રાહત ઔર તકલીફ તુમ્હે પહોંચતી હૈ વો સબ તુમ્હારે હી બુરે ઔર ભલે આ'માલ હોતે હૈ. જે બદલા ઔર સજા કી સુરતમેં વાપસ હો જાતે હૈ. બસ ! અગર તુમ્હે ભલાઈ પહોંચે તો તુમ શુક્ર અદા કરો ઔર અગર બુરાઈ પહોંચે તો અપને નફસકો મલામત કરો.

(૫) અય ઈબ્ને આદમ ! મેરી તરફ ઊઠ તો મે તેરી તરફ ચલુગાં ઔર તું મેરી તરફ ચલેગા તો મેં તેરી તરફ દૌડુંગા.

(૬) અય ઈબ્ને આદમ ! દીનકે પહેલે હીસ્સેમેં એક સાઅત (ઘડી) ઔર દીન કી આખરી હીસ્સેમેં એક સાઅત અગર તું મેરા ઝીક કરે તો મેં સારે દીન તેરી કીફાયત ઔર કારસાઝી કરું.

(૭) અય ઈબ્ને આદમ ! દીન કે પહેલે હીસ્સેમેં ચાર રકાઅત નમાઝ પઢનેમેં કોતાહી નકર, મેં તમામ દીન તેરી કારસાઝી કરુંગા.

(અહજઝલુલમુખ્તાર - ૧૨૭)

કામ કી બાતે :-

(૧) બહોત ઝયાદા મશગુલ આદમીકો અપની યાદદાસ્ત પર ભરોસા નહીં કરના ચાહીયે, બલ્કે જરૂરી કામોંકો લીખ લેના ચાહીયે. હીસાબ કીતાબમેં બડી ચુશ્તીકી જરૂરત હૈ.

(૨) ઈસ બાતકા ખ્યાલ રખના ચાહીયે કે તહરીર, તકરીર, ચાલચલગત, ઊઠના-બેઠના એસા હો કે પઢનેવાલોં કો ઔર દેખને વાલોં - સુનનેવાલોં કો જરાભી ઊલ્લગન ન હો, ઔર કીસીકે દીલ દુઃખનેકા સબબ ન બને.

(૩) દો ચીઝેં એહલે ઈલ્મકે વાસ્તે બહોત બુરી માલુમ હોતી હૈ. લાલચ, ઔર તકબુરી, યે બિમારી ઝિન્મે નહી હોના ચાહીયે.

(૪) જીદ ઔર હઠધર્મો બુરી ચીઝ હૈ. ગલ્તીકા ઈકરાર કરનેમેં ઈઝઝત હૈ. એસે શખ્સકે બારેમેં લોગ તારીફમેં કહેતે હૈ કે યે ગલ્તીકા ઈકરાર કર લેતે હૈ. ઔર જીદ કરનેવાલા લોગોં કી નજરમેં જલ્લીલ હો જાતા હૈ.

(૫) આદમીકો અપની કીસી ચીઝ પર નાઝ (ફખર) નહીં કરના ચાહીયે. ન ઈલ્મ પર, ન કમાલ પર, ન અંકલમંદી પર, ન સમજદારી પર, ન પહેજગારી પર, ન ઈબાદત પર, ન આ'માલ પર.

ઈન્સાન કી હકીકત ક્યા હૈ ? સમજતા હૈ કે હમ બહોત કામ કર રહે હૈ લેકીન અગર લીખતે લીખતે હકક તઆલા શાનહું હાથશલ (બેકાર) કર દે તો હમ ક્યા કર સકતે હૈ ? દેખી ભલી ચીઝકા પાના ભી અદ્લાહ તઆલાકે

કબજાએ કુદરતમેં હે

એક રાતકો મેં ઘરકા રાસ્તા ભુલ ગયા દસ-બારહ મીનીટ હેરાન રહા કભી કહી ચલા જાગે, કભી કહીં ચલા જાગે હાવાં કે ઘર ઇત્ના કરીબ થા કે આંખ બંધ કરકે ચલા જા સકતા થા.

ઈસ દુનિયામેં જો કુછ હોતા હે ઊસમેં હમારે લીયે ખુશીકા સમાના હો થા રંજ ઔર ગમકા વો સબ બેશક અદ્વાહતઆવાકી તરફસે ઔર ઊસ્કે હુકમસે હે ઔર વો હકીમે મુતલક હે. ઊસ્કા કોઈ ફેંસલા હીકમતસે ખાલી નહીં. ઈસલીયે વો હર હાલમેં તારીફ કે લાયક હે.

આખરી બાત : -

અદ્વાહ તઆવા અપને બંદોસે ચે ચાહતે હે કે ઈસ દુનિયાકી મુખ્તરસી જીંદગીમેં ઉસ્કે બંદે નાફરમાની ઔર ગુનાહો પર કુદરત હોને કે બાવુજુદ અદ્વાહકી મરજી ઔર ઉસકી રઝામંદીકો પસંદ કરેં ઔર મૌત તક એસી જીંદગી અપનાએ રખેં ઔર અગર તંગી, પરેશાની, બિમારી ઔર દુસરી આફતે આ જાયે ઔર શેતાની તાકત ચાહે કીત્નીહી ગુમરાહીકે જાલ બિછાયે ઔર ચાહે નફસ કે સુકુનકા કીતના હી સામાન ખડા કર દે લેકીન ચે અદ્વાહ કા બંદા ઉસ્કી રસ્સી કો એસી મજબુતી સે પકડે કે વો છુટને ન પાયે ઔર વો ઉન્કે લીયે ખુદા તઆવા તક પહુંચનેકા ઝરીયા બન જાયે.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં એક શખ્સ ને અર્જ કીયા થા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) આદમીયોમેં કોન બહેતર હે ? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈશદિ ફરમાયા કે જીસ્કી ઉમ્મ લંબી હુઈ ઔર ઉસકે આમાલ અચ્છે રહે. ફીર ઉસી સાઈલને અર્જ કીયા કે આદમીયોમેં ઝયાદા બુરા કોન હે ? આપ (સ.અ.વ.) ને ઈશદિ ફરમાયા જીસ્કી ઉમ્મલંબી હુઈ ઔર ઉસ્કે આમાલ બુરે રહે.

સહાબા (રદી.) અપની ઉમ્મ કે અવકાતકી બહોત હીફાજત કીયા કરતે ચે ઈસલીયે કે જીંદગી કી એક એક ઘડી સોના ચાંદી કી અશરફીયોસે કહી ઝયાદા કીંમતી હે. કહીં એસા ન હો કે ઉમ્મ કી કોઈ ઘડી કીસી બેકાર કામમેં થા નાજઈઝ કામમેં ખર્ચ હો જાયે. અદ્વાહ તઆવાને જો જીંદગી અતા ફરમાઈ હે વો બહોત કીંમતી હે. જીસ્કા હીસાબ નહીં. ઔર ચે કીંમતી દોલત કબ તક બાકી રહેગી કુછ માલુમ નહીં ઈસ લીયે ઈસ્કો ખર્ચ કરનેમેં

બહોત એહતિયાત સે કામ લેના ચાહીયે.

દુનિયાકી તમામ ચીજેં બરબાદ હો જાયે તો ફીર હાસિલ હો સકતી હે લેકીન જે વક્ત બેકાર બરબાર હો ગયા વો કભી વાપસ નહીં આ સકતા ખુબ સમજ લો.

હમારી મિસાલ ઉસ સખ્શ જેસી હે જે બહોત માલ દોલત લેકર સફર પર રવાના હુઆ હો ઓર સફરમેં બહોત ઝયાદા માલ ખર્ચ હો ગયા હો સિફ થોડા સા બાકી રહ ગયા હો. ઓર સફર લંબા હો તો વો શખ્સ અબ માલ કો બહોત સોચ સમજકર એહતિયાત સે ખર્ચ કરતા હે તાકે વો સફરમેં મુસીબતોંકા શિકાર ન હો.

ઈસી તરહ હમારી ઉમ્મ તો બહોત સે કામોચેં ખર્ચ હો ગઈ અબ ચંદ ઘડીયાં બાકી હે એસા ન હો કે વો ભી બેફાયદા કામોમેં ખર્ચ હો જાયે.

જગના હૈ જગલે અફવાકકે સાથે તલે - હશર તક સોતા રહેગા ખાક કે સાથે તલે

હમ જીંદગી કે હર નાજુક મૌડ પર “ ખાલીકે કાઈનાત ” કો જરૂર યાદ કરેં આજીઝી સે હાથ ફેલાકર, ગીડગીડાકર અછાહ તઆલા સે દુઆ કરેં ઈન્શાઅછાહ ! અછાહ તઆલા હમેં દુનિયા વ આખિરતમેં જરૂર કામ્યાબ કરેંગા.

અછાહ તઆલા હમ સબકો કદમ કદમ પર કામ્યાબી, તાકાત, ઈમાન ઓર અપની રઝામંદી નસીબ ફરમાએં. આમીન.....

وَاجِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِهِ الْكَرِيمِ

وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ

હર ઘરમેં પઢને કે કાબીલ, હુંદગીકે હર શોબે મેં
દિલો નજર ઓર ઈમાનો ચકીન મેં તરકકી દેનેવાલી

મુફીદ કિતાબે

જવાની કા અનમોલ ખજાના

રૂહાની-અખલાકી-ઈબાદત, દોસ્તી,
તાલીમ, મેહફૂલ, ખેલકૂદ, નિકાહ,
તલાક, રોગી, સફાઈ, તંદુરસ્તી
વગેરહ કે ૧૭૫ બયાનોં કા ઈલ્મી
ખજાના કુર્આન ઓર હદીસ ઓર
બુજુર્ગાને દીનકે અકવાલકી રોશનીમેં
કોમ ઓર મિલ્લતકે બિરાદરોં ઓર
ખાસકર નવજવાન દોસ્તોં કે લીયે
અનમોલ તોહફા હે.

ઉમ્દા કાગઝ, રંગીન ટાઈટલ,
પેજ-૨૦૦ હદીયા : ૩૫-૦૦ રૂ.

મોમીન કી સુબહ શામ ઓર વઝાઈફ

આજકલ કુરસદ ઓર તંદુરસ્તી
જૈસી અનમોલ નેઅમતકી
બહોત નાકદરી હો રહી હે. ઉસ્કે
ઈસ્તેમાલકા સહી તરીકા લીખા
હે ઓર બુજુર્ગાને દીન કે
મુજર્બ અમલીયાત કા કીમતી
ઓર મુફીદ ખજાના હે.

ઉમ્દા કાગઝ, રંગીન ટાઈટલ,
પેજ-૮૬ હદીયા : ૨૨-૦૦ રૂ.

ગુલદસ્ત એ અત્ફાલ

યે કિતાબ બચ્ચોં કો થોડે વક્તમેં
દીનકી જરૂરી બાતેં સિખાને કે લીયે
તૈયાર કી ગઈ હે. જીસ્મેં દીનકી
બુન્યાદી જરૂરી બાતેં જમા કી ગઈ હે.
મદ્રસા કે તલ્બા કે લીયે બહોતમુફીદ
ઓર મુસ્લિમ બિરાદરોં કો દીની
માલુમાત હાસિલ કરને કે લીયે બહોત
મદદગાર હે. જીસ્કા હર ઘરમેં હોના
જરૂરી હે.

ઉમ્દા કાગઝ, રંગીન ટાઈટલ,
પેજ-૧૪૪ હદીયા : ૨૫-૦૦ રૂ.

ઈલ્મ કી બરકત

ઈસ કિતાબ મેં ઈલ્મે દીન કી હકીકત
ઓર ઉસ્કા સહી મફ્સદ ઓર
બુજુર્ગાને દીનકા ઈલ્મી શગફ
(મશગુલી) ઓર દુન્યવી તાલીમ કી
જરૂરત ઓર ઉસ્કા સહી ઈસ્તેમાલ
કરનેકા કુર્આન ઓર હદીસ ઓર
બુજુર્ગાને દીન કે અકવાલ કી રોશનીમેં
પેશ કીયા હે.

ઉમ્દા કાગઝ, રંગીન ટાઈટલ,
પેજ-----હદીયા : -----રૂ.
(ઈ.અ. અન કરીબ શાયેઅ હોગી.)

તહરીર વ તરતીબ : મોલાના શમ્સુલહક હાશીમ

મુ. ચાંગા - ૩૮૮ ૪૨૧ જી. આણંદ, ગુજરાત